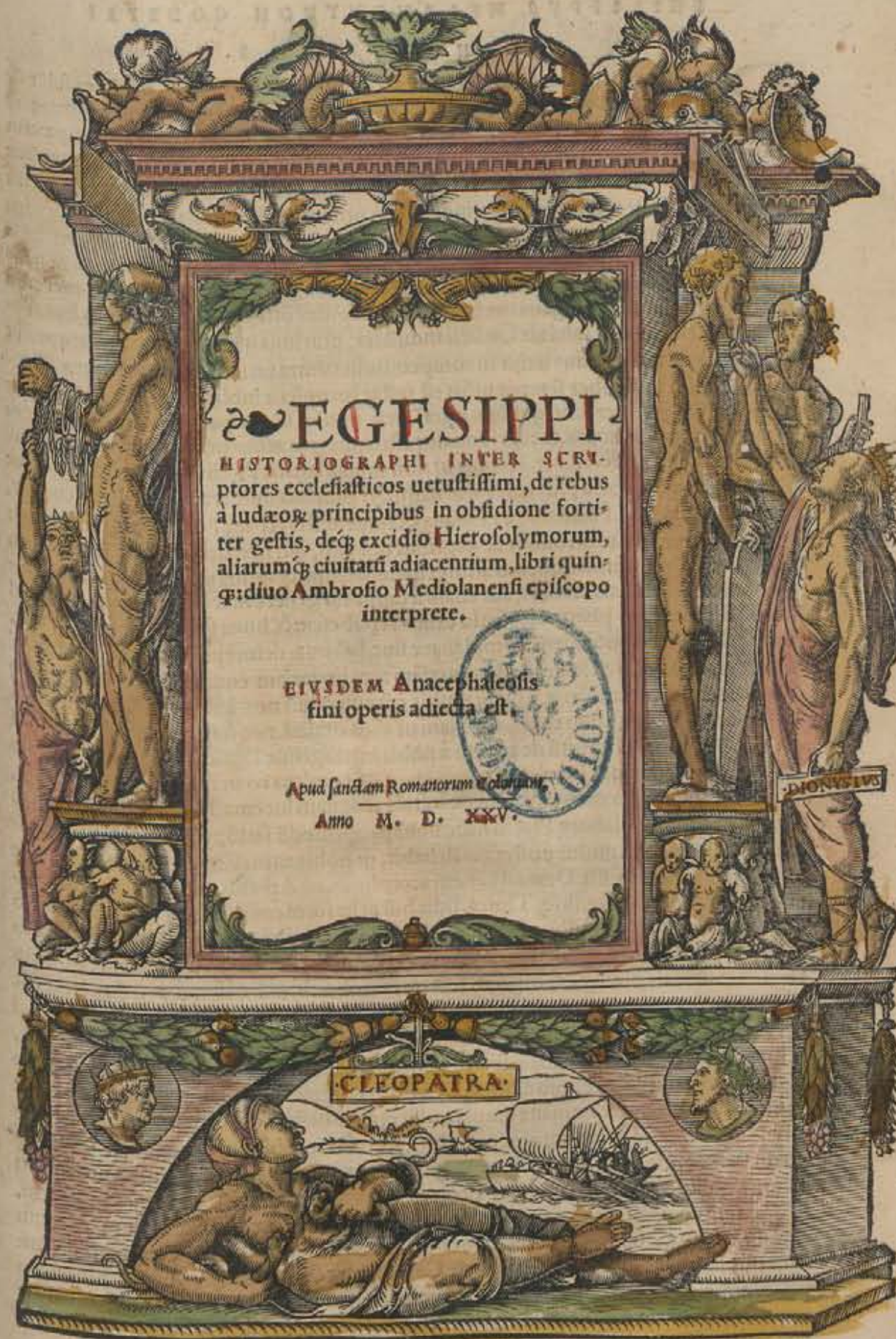

Samuel
Polydorus Vergilius.
+ Feculphus Lexovicens.
+ Egeus, p. 10

Praclare mihi de rebus mortalium mereri uidere mihi Mittorpi, cum optimos subinde autores, & uel ad religionem, uel ad alias uitae partes utilissimos repurgas atque recudis. Nam cum his qui in urbibus olim, aut tabulam aliquam, aut moenium partem refecerant, coronas, aliaque praemia decreuerit antiquitas, quod tibi debet, qui summa fide diligentiaque multos iam scriptores, & tenebris erutos, deterfo situ ac squalore, in lucem reduxisti cum nulla monumenta perinde uitam ornent, nulla moenia, nulla propugnacula respu. fidelius communiarent, quam litterae. Mihi profecto hoc seculum, si aut pulcherrima laboris, quem in ueteribus autoribus restituendis nonnulli collocant, utilitatem non intelligit, aut liberalissime meritis nullam habet gratiam, magis barbarum uidetur, quam fuisse uisum unquam Scythiae. Ego sane ingens me beneficii accepisse confiteor, cum Plinius tuus huc allatus est, doctissimi uiri Iohannis Caesarii industria, plurimis in locis emendatus atque illustratus. Nam cum Plinius uelut in compendium contraxerit uniuersam naturae scientiam, ille mihi unus liber semper uisus est instar locupletis bibliothecae esse. Dii seruent Caesarium, qui pulcherrimo quidem operi, uerum undique & temporis iniuria, & chalcographorum inscitia deprauato, mederi conatus est: in magnis rebus uel uoluisset praeciae ducunt, etiam si paucis successerit. Hic autem ut non omnia sanarit Plinii uitia: interdum enim ut Ouidius, inquit, docta plus ualeat arte malum. At plurima uulnera adeo feliciter curauit, ut nec cicatrix extet. Paulo ante a Pliniana lectione absterrebant honestas: artium studio: & quemadmodum uiam dumis ac uepribus obstitam, qui iter faciunt, uitant, ita autorem laceat, mēdosum, mutilatum, nemo attingebat: uidebaturque futurum ut neglectus aliquando prorsus periret, aut a blattis arrosus, aut etiam a cauponum genere in scabros uersus. Nunc ille tanquam diuino aliquo pharmaco, senio exuto repubescit: & bona spes est, cum salebrae illae, quae lectores antea morabantur, complanatae sint, habitusque deinceps Plinii, & cultores, & lectores frequentiores. Id uero ad uniuersam rem literariam conseruandam tuendamque plurimum momenti attulerit. Quam multis enim autoribus non Latinis tantum, sed Graecis etiam uita reddita est Plinio restituto. Nam ut alios omittam, nec Aristotelis historia animarum, nec Theophrasti scriptum de plantis a nobis intelligi sine Plinio potest. Multos hic in illis locos interpretatur, ut Graeci dicunt, *magaphysin*: multos eo uerborum genere exprimit, & cum uerbu ex uerbo uertit, quod Graecae lectioni magnam lucem adfert. Proinde cum & tuo sumptu, & Caesarii labore Plinium habeamus propemodum factum, rectum, multum utrique nostri seculi homines, multum posteritas debebit, quod uobis autoribus classicus scriptor literariae suppellectili accessit. Demosthenem accepimus, cum Athenis publica bibliotheca incendio consumpta esset, ibique Thucydidis historiae forte conditae, una perissent, memoriter reposuisse integrum illius scriptum. Non minorem profecto seruati Plinii laudem Caesarius ad posterum afferet, quam & propter renouatum Thucydidem, Demosthenes. Olim regum erat munus, illustres autores ab interitu uindicare, & bibliothecas instruere. Nunc in tanto regum ueterano, priuati quidam homines cupidi reipublicae iuuandae, hanc prouinciam sibi sumunt defendendae & amplificandae rei literariae: quibus hoc plus gratiae debet, quod magno cum periculo fortunae suae, & magna cum inuidia depugnandum illis est cum quodam hominum genere, quod impio praetextu religionis, summa uel litteras opprimere contendit. Porro inter humana omnia nullum erat honestius ornamentum religionis, quam litterae. Optarim autem & eos autores publicari, qui ueterem historiam rege inter Christianos nos gestas continent. Quod si fieret, de plerisque, quae hoc tempore in dubium uocantur, iudicari, statuique commodius posset. Proinde quod Egesippus excudis ueterem scriptorem, & non impugnas, uehementer probo. Nam & exemplum deletae Iudaicae nationis dignum est, quod semper ob oculos nostros uersetur: unde magnitudinem ac uim irae diuinae aduersus impios aestimemus. Et quae de Christianae religionis incunabilis ac propugnacione scribit, non erat committendum, ut interciderent. Nam qui nullam antiquitatis notitiam habent, hi mihi, nihilo certius uel de religione, uel de rebus aliis honestis iudicare posse uidentur, quam illi, quos finxit Plato in specu rerum simulacra tantum procul uidere, non intueri propere ipsas. Vale, Vuitenbergae, v. Caleni, Martii.

A Aron summus sacerdos, ad filios suos ex uoluntate diuina, iunctione legitima, sacerdotij transmissit prerogatiuam	29.4
Abilam Placidus, Romano imperio restituit	46.4
Abraham reuersus de Mesopotamia. Chebron inhabitabat	48.4
Accitici belli initium. u. a.	69.4
Acies armatae, & curus, ante Hierosolymitanam urbem ex cidium in nubibus uisa	49.4
Aegyptus inassueta imbris regio	27.4
Aegyptus sibi ipsi imbris creat, & pluiarum huberta teis parat	27.4
Aegyptus decies septingenta & 50. milia hominum, praeter Alexandriam incolae, ascripta habet Rosasibus	27.4
Aegyptius pseudopropheta, triginta milibus Iudeorum associatis sibi, Hierosolymam penetrabat	25.4
Africa aliter terrarum orbis, subiecta Romano imperio	70.4
Agrippa Aristobuli filius, Romam proficiscitur, contra Herodem tetrarcham, apud Tiberium iudicio concedere uolens	24.4
Agrippa Caii Germanici filius, amicitiam sibi aspicit	24.4
Agrippa iussu Tiberij in uincula ductus, grauius modis excruciat	24.4
Agrippa inexpugnabili muro Hierosolymam cingere uolens, morte praeventus, opus imperfectum reliquit	25.4
Agrippa filius, in locum Agrippae patris a Claudio Caesare surrogatur	25.4
Agrippa rex in expugnatione Gamala saxo percutitur	42.4
Agrippa oratio ad populum Iudeorum	25.4
Agrippa & Beronice aedes Hierosolymae incense	28.4
Agrippa rex ad Othonem Romam contendit	47.4
Agrippina Claudij Caesaris uxor, ipso iure naturae Romae imperij successor, principatus exortem reddidit	25.4
Aiacis uel Amintus	48.4
Alan gens fera, Scythiae incolae	71.4
Alanorum bellandi mos	71.4
Albini praefecti Iudaeae auaritia	25.4
Alchimius in sacerdotium substituitur, Onia principe sacerdotum occiso	29.4
Alexander Aristobulo fratri in regno succedit	3.4
Alexander regnum adeptus fratrem interemit	3.4
Alexander aduersus Lathyrum Ptolemaeum congressus, rex constituitur	3.4
Alexander fuga de praelio quod contra Obedam regem Arabiae gesserat	3.4
Alex. quinquaginta milia Iudeorum interemit	3.4
Alex. moritur duobus superstitibus liberis	3.4
Alex. moriens uxori suae Alexandriae regnum relinquit	3.4
Alex. uinculis Magni elapsus, bellum assumit	6.4
Alex. uictus aufugit, necatis suorum tribus milibus	6.4
Alexander pacem a Sabinis petens, castra quae repa- rauerat, Romanis tradit	6.4
Alex. triginta milibus suorum, circa Ithabirum montem caesis, cum decem milibus aufugit	6.4
Alex. magici criminis accusati coram Caesare, defenso	14.4
Alexander eunuchorum corruptor	15.4
Alexandri ex Glaphira filij	18.4
Alexandri incauti querela, causa mortis	17.4
Alex. Herodis filius, se quidam esse simulauit	24.4
Alexander cognomen Magnus, usque ad oceanum uictoriam extendit	26.4
Alexandriae urbis conditor & descriptio	49.4

Alexandriae urbis portus difficilis accessu	ibidem. b
Alexandri Magni uirtus	59.4
Alexandra supra saemici sexus conditione praedia disposita	4.4
Alexandra reliquis praestans, phariseis quasi inferior obtemperabat	4.4
Alexandra coepta celeri eius obitu deficiunt	4.4
Alexandra magnanimitas	4.4
Alexandra morbus	4.4
Alexandra uersutum consilium	15.4
Alexandra filium Hyrcanum in sacerdotium patrum substituit	29.4
Alexandra moriens Hyrcanum filium heredem bonorum constituit	29.4
Alexander & Aristobulus Herodis filij custodiae dantur	17.4
Alex. & Aristobulus uincti ad Caesarem mittuntur	17.4
Alex. & Aristobulus Herodis filij strangulantur	18.4
Alex. & Philippus duces omnium prudentissimi, diuissimique habiti sunt	26.4
Alex. Aristobulus substituitur, penes quem & regnum & sacerdotium usque ad dies uitae eius mansit	29.4
Allegationibus non muneribus informandus iudex	4.4
Amathus oppidum ubi	46.4
Amathus Syro sermone, uapor aquarum appellatur	46.4
Ananias sacerdos occiditur	61.4
Ananias & Iosephus Curione genitus, Hierosolymitanam urbem negocijs murisque instaurandis praeficitur	23.4
Ananias sex milia armatorum in portibus templi Hierosolymitani constituit	43.4
Anani principis sacerdotum desperatio	44.4
Anania uictus	3.4
Annibal multarum regionum uictor, & frequens Romanis triumphis militans, ex duce mercenarius, ex triumphatore factus est fugitiuus	26.4
Annibal semel uictus, sese reparare nequiuit	26.4
Animus integer aduersus corruptelam pecuniae, laqueis auaritiae non capit	4.4
Antigonus clarus militiae gestis, scenophegorum die domum reuertitur	2.4
Antigonus apud Aristobulum fratre suo delatus	2.4
Antig. regis stipatoribus aduersus imprudens opprimitur	2.4
Antigoni neci decretus locus Stratonis turris	2.4
Antigoni cadaver ad Aristobuli fratris sanguinem delatum clamorem mittit	3.4
Antigonus Aristobuli minor filius a Pompeio Romano ducitur	3.4
Antigo. Caesari occurrens Antipatrum accusat	7.4
Antig. Ptolemaeum improuiso impetu iugulari cogit	10.4
Antigonus Iosippum Herodis fratrem occidit	10.4
Antigonum Herodes obsidet	10.4
Antigonum obruncat Antonius	11.4
Antiochus rex, Aegyptum suo imperio adiecit	1.4
Antio. rex Hebraeorum ritus, & ministeria neglexit	1.4
Antiochus magna manu Hierosolymam ueniens, Hyrcanum obsedit	2.4
Antiochus uictus a fratribus praelio, fuga sese eripuit ne-	(ci. 2.4)
Antiochus, qui etiam Dionysius appellatur	3.4
Demetrius frater	3.4
Antiochus occiditur	3.4

INDEX

Antiocho regi. 300. auri talenta per Hyrcanum dona-
ta, ut Hierosolymitanam obsidionem relinqueret. 2.4
Antiochia Syriae metropolis. 33.6
Antiochie descriptio & situs. 33.6
Antiochia splendidissima Syriae urbs. 17.4
Antiochus Comageni filius Caesaris hortatur ut Hiero-
solymitanæ urbis muros succidat. 59.4
Antiochus patrem ad mortem cogit. 71.6
Antipater Idumæus genere. 4.6
Antipater rex uxore Arabica quatuor filios & unam
filiam suscepit. 6.6
Antipater aduersus Aristobulum prelio certaturus,
Arabum regi filios suos, tanquam charitatis mutue
pignora misit. 6.6
Antipater uulneribus exceptis, egregiam uirtutis sue
exhibuit testimonium. 7.4
Antipater inter amicos à Cesare receptus. 7.4
Antipater Romanæ reipub. honoribus dignatus. 7.4
Antipatri oratio ad Cæsarem. 7.4
Antipater totius Iudææ procurator factus. 7.4
Antipater muros Iudeorum edificari poposcit. 7.4
Antipater Dosidis priuæ mulieris filius, in regno or-
tis, ab Herode presertur. 14.6
Antipater ab Herode, publice condito testamento, solus
successor imperij designatur. 14.6
Antipater regio cultu, præter diadema, Romæ à Cæ-
sare fulcitur. 14.6
Antipatri uita. 15.4
Antipater Samaritanus mirum in modum ab Herode
excruciat. 19.4
Antipatri ex urbe Roma reditus. 20.4
Antipatri oratio ad Herodē patrē, quæ se expurgat. 20.6
Antipater Cæsare super patris testatur amore. 2.4
Antipater se mortis periculo urgeri uidēs, uirum ex fi-
liis imperij heredem scripsit. 22.4
Antipatri testamentum. 22.4
Antipater patricij conuictus, morti adiudicatur ab
Herode. 22.6
Antipater iussu Herodis occisus, in Hyrcania sepeli-
tur. 22.6
Antipas à patre Herode moriente tetrarchas Iudææ
constituitur. 22.6
Antonia castrum prius Baris nominatum. 2.6. & 25.6
Antonius Cleopatras amoribus totus deditus. 8.6. et 11.4
Antonius Iudeorum decem milia, Ascalonem urbem di-
ruere uolentium, necat. 33.6
Antonia castrum expugnatum & incensum. 28.4
Antonius cetero imprudēs iaculo transfigitur. 36.6
Antoniae castrum muri à Romanis occupantur. 64.6
Antonia castrum iussu Titi funditus diruitur. 65.4
Apollinis templum, Cæsar cōdidit multisq; ornatus
uenustauit. 22.4
Arabes Herodis exercitum graui cæde fundunt. 11.4
Arabum quinque milia ab Herode cæsa. 11.6
Arabum septē milia ab Herode cæsa. 11.6
Arabes Iudeorum ad se uenientium uiscera incidunt,
ut ex eis aurum corrādant. 62.6
Aretas ad regnandum à Damascenis expetitus. 3.6
Aries machinamentum bellicū unde nomen habeat. 35.6

OPERIS.

Aristeus scriba occiditur. 61.6
Aristobulus fratrum suorum, etate prouectior, mente
promptior. 2.4
Aristobulus principatum sacerdotij ad regni potentiam
uerit. 2.4
Aristo. sibi primus diadema imponere usurpauit. 2.4
Aristobulus matrem fratresq; uinctos archa custodia
detinet. 2.4
Aristo. ob fratricidium in graue morbum incidit. 2.6
Aristobulus euulsis uisceribus sanguinem euomit. 2.6
Aristobulus digno patricij sui circūuenitur pretio. 3.4
Aristobulus sibi ipsi uindictam fratricidij exoptat. 3.4
Aristobuli finis & imperij & uite. 3.4
Aristobuli pro facinorosis apud matrem intercessio. 4.4
Aristobulus egrotatē matre thesauris regio occupat. 4.4
Aristobuli uxor & filij in castrum à matre recluduntur. 4.4
Aristobulus regno pulsus, Hierosolymam con-
fugit. 4.6
Aristobulus Scauro per Pompeium misso obsidione
liberatur. 4.6
Aristobulus collecta manu hostē insequitur. 4.6
Aristo. 6000. hostium apud Pappionē prælio fudit. 4.6
Aristobuli secessione commotus consul Romanus, ar-
ma in Iudæam conuertit. 4.6
Aristobulus in Alexandrium castrum confugit. 4.6
Aristobulus obstupefactus propter obfessionem Hieroso-
lymitanæ urbis, nihil non offert, & pauca præstat. 5.4
Aristobulus cum filiis & socero à Pompeio Roman-
ducitur. 5.6
Aristobuli reditus in Iudæam plurimum turbatum
excitauerat. 6.4
Aristobulus Alexandrium reparat. 6.4
Aristobulus se contra Gabiniū, derelictis munitioni-
bus, bello parat. 6.4
Aristobulus in castelli Macheruntis munimenta se
recipit. 6.6
Aristobulus cum filio Antigono à Romanis captus, ad
Gabiniū mittitur. 6.6
Aristo. in uincula à senatu Romano detrusus. 18.6
Aristobuli ex Beronices Salome liberi. 18.6
Aristobulus Hyrcano succedēs, regno sacerdotum adiu-
git. 29.6
Aristobulus à Pompeio captus cum filiis Ro-
mam dirigitur. 29.6
Archelai oratio qua Alexandrum patricij delatum,
coram Herode expurgat. 16.6
Archelao reconciliationis inter Herodem & Alexan-
dram auctori, quinquaginta talenta & sedile gemmis
insignitum regali munificētia conferuntur. 17.4
Arche. ab Antipatro iam morituro rex instituitur. 22.6
Archelao milites plaudentes fidem & beneuolentiam
spondent. 22.4
Archelaus nouem milia Iudeorum celebritate pascha-
li interficit. 23.6
Archelaus pro pecudibus homines immolauit. 23.6
Archelaus Idumæus genere. 23.6
Archelaus rectoris munere, nō regis officio fungitur. 23.6
Archelaus obseueritatis morum, apud Cæsarem dela-
tus, Viennam relegatur, opesq; eius thesauris Cæsa-
ris associantur. 24.4

INDEX

Archelaus Mariam uxorem repudiā, Glaphiram
fratris uxorem sibi copulat. 24.4
Archelai somnū de nouem speciebus de uoratis. 24.4
Artabazes Parthorum rex Cleopatras donatus. 11.4
Artorius, qui & Agorius dictus est, à Lucio ad uitam
seruatur. 66.6
Asamonei nati potestatem præsidēdi populo, Ionathā
sacerdotem summum constituerunt. 29.6
Asidei in societatem Iudeorum asciti. 1.6
Assyrij genus hominum ad auaritiā promptum. 62.6
Ascalon urbs ampla & muris subnixā ualidis, septin-
gentis & uiginti stadiis ab Hierosoly. distat. 33.6
Ascalonitæ duo milia quingentos Iudeorum strauc-
runt. 72.6
Asphaltitis lacus medicabilis plerisq; Herodem sine
ullo profectus ægrum tenebat. 22.4
Asphaltitis lacus, ex uore & casorum uisceribus, natu-
re suæ speciem mutauit. 46.4
Asphaltitis & Tiberiadis lacuum discrimen. 46.6
Asphaltitis lacus qualitas. 47.4
Asphaltitis lacus aquæ bituminis plene. 47.4
Asphaltitis lacus longitudo & latitudo. 47.4
Athenienses pro libertate totius Græciæ, patriam in-
cenio tradiderunt. 26.6
Audacia in bello murus est. 52.6
Augustus mensis finis Iudæis. 68.6
Aulana ciuitas ubi. 52.6
Auri talenta tria milia è Dauidis sepulchro eruta per
Hyrcanum. 2.4
Auri fames nihil sequendum putat, nisi quod ad præ-
sens lucrosū sit. 62.6
Auri trecenta talenta Antiochi regi per Hyrcanum
donata, ut Hierosol. obsidionem relinqueret. 2.4
Balsamum ubi nascatur. 3.4
Balsamum quo modo gignatur. 47.4
Baris castrum ab Antonio triumphato Antonio dictum. 2.6
Barzababanes Persarum satrapa. 9.4
Bellatum septem diebus sine intermissione à populo Iu-
daico, et Eleazaro principe latronum Hierosoly. 28.4
Bellorum ciuiliū rumor in exercitu Romano, de Vi-
telli imperio. 49.4
Belli incertum ignorantia principis. 49.4
Belli dubius euentus. 55.6
Bello ciuili nihil foedius. 57.4
Beronices & Agrippæ ædes incense. 28.4
Besemelel urbis expugnatio. 3.6
Besemelel urbe expugnata, incolarum octingenti in me-
dia ciuitate crucifiguntur. 3.6
Bethesda & Cenopilis à Cestio Romanorum duce in-
cenduntur. 30.6
Betsymon Placidus Romano imperio restituit. 46.4
Bituminis Asphaltitis lacus utilitas, & medica operatio. 47.4
Bituminis glebe in Asphaltitis lacus aquis na-
tantes. 47.4
Butius uir notæ experientie, & ualide fortitudinis
apud Iudeos. 42.4
Britanniam Romana arma penetrauerunt. 69.6
Britanniam Romano imperio Vespasianus acquisiuit. 32.4
Britannia Romanorum uirtute in orbem redacta est. 26.6

OPERIS.

Cæsar Pompeium senatumq; Romanum ultra
Ionium mare expulit. 6.6
Cæsar ueneno interemptus negocium imperfectum re-
liquit. 7.4
Cæsaris oratio qua Herodi respondet. 12.4
Cæsari templum de albo marmore iuxta fontes Iorda-
nis Herodes condidit. 12.6
Cæsari colossus in medio templi constitutus ab He-
rode. 12.6
Cæsaris consilium de Alexandro & Aristobulo Hero-
dis filijs ad se missis. 12.6
Cæsare defuncto Tiberium priuignum suum successo-
rem Romano imperio reliquit. 24.4
Cæsariæ urbis conditor Iudeus fuit. 25.6
Cæsaris mortis opinio Pompei fautoribus ascribitur. 7.4
Cæsaria Iudææ regionis urbium maxima. 38.6
Cæsariæ descriptio & situs. 38.6
Caius Tiberij successor, grauissimas seditionis causas
Iudeis dabat. 25.4
Capernaum fons Genesaris regionis. 41.4
Capartor & Ligarius uici Idumæi à Vespasiano maxi-
ma strage labefacti. 46.6
Cassius in Syriam transseuntes Parthos insidijs excipit. 6.6
Cassius in Iudæam irruit. 6.6
Cassius Tarichæis deletis, triginta milia Iudeorum in
seruitutem uendidit. 6.6
Castoris Iudæi callidi stratagema. 55.4
Castoris Iudæi mors. 55.4
Cecinna Vitelliani exercitus ducis oratio ad suos
milites. 50.4
Cecinna solutus uinculis ad Vespasianum ab Antonio
mittitur. 50.6
Cedron uallis. 53.4
Centurionis cuiusdam memorabile facinus. 42.4
Cerealis dux Romani exercitus. 48.6
Cerealis exercitui à Tito præficitur. 66.4
Cereemoniarum Hierosolymitanæ templi rationes. 54.4
Cestius dux exercitus Romani in partibus Syriæ. 30.4
Cestius uicos Cæsariæ proximos incendit. 30.4
Cestium Romani exercitus ducem stupor inuadit. 30.6
Cestij educens ab Hierosolymis exercitum nobile stra-
tagema. 31.6
Cometa ante euersionē Hierosolymitanæ urbis uisus. 68.6
Conscientia bona in bello plurimū ualeat. 33.4
Consultus suatutari quā aliena suis adiungere. 4.4
Cor regis in manu dei. 53.4
Custobarus & Saulus à Iudæis ad Cestium defici-
unt. 31.4
Cyrenensium cum Carthagenensibus bellum. 27.4
Chananeus quidam diues, Hierosolymam cōdidit. 54.4
Chares sonitus ingentis terrore exanimatus. 42.6
Chebron uetusta & celebris urbs à Simone cæ-
pitur. 48.4
Christi corpus templum uocatum. 52.6
Cleopatra Ptolemæi mater, fructum uictoriæ filio
adimens in Aegyptum concedit, ut mortem im-
minentem euadat. 3.4
Cleopatra in urbe Ptolemæide à Tigraue rege obsi-
dione clauditur. 4.4

INDEX

Eleopatra libido maxima	13.b
Clelia Romana uirgo ruptis uinculis hostes eussit	69.b
Clytus sibipsum manum suam abscidit	35.a
Crassus Gabinij successor	6.b
Crassus ad Parthicum bellum profecturus, omne aurum quod Hierosolymis in templo fuerat abstulit	6.b
Crassus Euphraten transmissus exercitum amisit, et ipse extinctus est.	6.b
Crasso defuncto Parthi in Syriam transeunt	6.b
Creta centum urbibus nobilibus, unum Romanum consulem uerita est	27.a
Crudelitas pacem conciliat.	3.b
D amasceni infestis odijs Ptolemaum persequuntur	3.b
Damascus urbs a Ptolemaeo frequentibus incursumus territata	4.a
Damasceni a Romanis opem postulant	4.b
Damasceni Iudeos in synagogis suis congregatos interfecerunt	31.a
Damasceni octo milia Iudeorum strauerunt	71.b
Daphnes nemus amoenissimum et celebre	41.b
Dathan et Abiron hiatus terre uorauit	21.b
Dauid paricidam suum, quem seruare non potuit, iudicauit	21.b
Dauid primus uir Hebræus Chanaanæ Hierosolymitanæ urbe expulit	54.a
Dauidis pugnam cum gigante	59.b
Demetrius in bello contra Alexandrum uictoria potitur	3.b
Deposita dei anima est in humano corpore	38.a
Difficile in prosperis inuidia carere	8.a
Discessio Alexandri a Demetrio uicti in montes	3.b
Diogenes delatus a Pharisæis occiditur	4.a
Diuitiarum cupiditas maxime uirtutem animi effeminat	62.b
Dosis Herodis uxor prima, Mariamne Alexandro Aristobuli genita, altera	8.b
Dora et Ioppe maritimæ urbes	12.b
Dolosus Gadarensum primas	45.b
Dosis Herodis uxor, de qua Antipatrum suscepit filium.	13.a
Domitianus Vespasiani germano genitus interrex constituitur	51.a
Drusian turris ab Herode edificata.	12.b
E gesippo quatuor libri regnorum in morem historie conscripti	1.a
Egestas latrocinium suadet	21.a
Eleazarus Ionathæ frater iunior cæteris, pro religione mori non recusauit	1.b
Eleazarus princeps latronum apud Iudeam	25.a
Eleazarus per uiginti annos Iudeam depopulatus, tandem a Felice Iudeorum præfide captus Romanisque ductus graues poenas dedit	25.a
Eleazarus principis sacerdotis filius magnæ audaciæ uir	28.a
Eleazari mors, Iotapatam urbem ab excidio liberauit.	35.b
Eleazarus urbis Hierosolymitanæ tertius tyrannus	51.a
Eleazari principis sicutiorum oratio ad populum	71.b

OPERIS.

Elichus a Iosepho felix uocatus Phaselum Herodis fratrem pulsatur, fratris mortem uindicaturus	8.b
Elichus Masadam impositis præsidij occupat	8.b
Elichus Eliæ discipulus	46.b
Eliæus propheta corruptele aquarum fontis prope Hiericho remedium dedit	40.b
Epistola Salomes nomine Antipatri composita	21.b
Epistola Agnes, ad Antipatrum missa, tenor	27.a
Euphrates nisi suis accolis accessibilis	17.a
Euricles Lacon genere, cupidus opum	17.a
Euricles adulationibus Herodis amicitiam uenatur	17.a
Ex sanguine Aaron solum principes sacerdotum habebant.	29.a
Ezechias latro Syriam frequentibus incursumus molestat.	8.a
Ezechias iugulatur.	8.a
Ezechias mortis dilatio.	54.b
F abius Romanæ militiæ moderator, et Cæsaris amicus	21.a
Fabius Maxi. cunctando uicit Annibalem	45.b
Fabius et Furio centuriones Romani, primi in templum Hierosolymitanum insultum fecerunt	5.a
Fallio Antipatri frater prælium funditur	4.b
Facinus insigne patris in filios et uxorem	10.b
Fame mori miserrimum	6.a
Fame laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam administrat	6.a
Fames dira Hierosolymis	58.b. et 60.a. et 65.a. et 67.a
Fames omnem affectum, et maxime uerendum excludit	58.b
Fragilis spes, quæ non ex propriæ uirtutis fiducia, sed ex aliena pendet miseria	11.b
Felix, alio nomine Elichus uocatus, Phaselum Herodis fratrem pulsatur, fratris mortem uindicaturus	8.b
Felices successor Festus plurimos latronum comprehensos, ultimo exitu dedit	25.b
Fidelis nemo qui suis infidus fuerit	5.b
Fides in conscribendis rebus gestis maxime necessaria	28.b
Fides hosti etiam seruanda	62.b
Fide bella optime geruntur	62.b
Filius Abraham sepulchrum prope urbem Hebræorum	48.a
Forensi prælio, internum apud Romanos successit	55.a
Fortitudo sine consilio temeritas	55.a
Florus Albini successor seuissima cæde in populum Iudaicum deseuebat.	25.b
Florus ob exasperatam plebem Iudaicam a se urbe Hierosolymitanam extruditur	27.b
Florus a Romano rege regno suo redditur.	27.b
G abaon urbs, ab Hierosolymis quinquaginta stadiis distans, a Romanis incenditur	30.a
Gabinus, a Pompeio ad Aristobolum missus pro pecunijs expetendis, urbe expellitur	5.a
Gabinus Alexandri tentamenti, quibus muros Hierosolymitanos reparare constituit, occurrat	8.a
Gabinus Scauri successor	6.a
Gabinus Iudeam in quinq. conuentus diuisit	6.a
Gabinus expeditionem in Parthos parat	6.a
Gabinus prælio Nabathæos subigit	6.b

INDEX

Gabinus Mithridatem et Tigranem fugientes de Periside clam dimittit	6.b
Gadaram quam Iudei euerterant, Pompeius restor-mat.	5.b
Gadara a Tito et Vespasiano funditus eueritur	34.b
Gadara urbs a Vespasiano iussa est incendi	35.a
Gadarense legatos ad Vespasianum mittunt, ut sibi auxilio ueniat	45.b
Gadarense primorem urbis sue, Dolosum nomine, interfecerunt.	45.b
Gadara urbs Romanis tradita	45.b
Gadara mons Samaritanis sacer	24.b
Galba Romano imperio præficitur	47.b
Galba septimo mense a die assumptæ potestatis Romano foro poenas luit	47.b
Galileam Herodes ab omni incursum latronum liberat.	10.b
Galileæ due, inferior et superior	34.a
Galileæ utriusq. situs et descriptio	34.a
Galileæ minor Peræa regio, sed utilior	34.a
Galileæ utriusq. fertilitas	34.a
Galileæ omnis in potestatem Romanorum deducit.	43.a
Galliarum incolæ, populus natura ferox, et armis editus	26.b
Galliarum descriptio	26.b
Camela et Gaulon ab Alexandro euerse	3.b
Camela urbis descriptio et situs	41.b
Camela urbs prius Camela uocitata	41.b
Camela expugnatio et ruina	42.a
Camela excidium	42.a
Claphira Alexandri uxor superba mulier	15.b
Claphira uxor postquam Archelao nupsisset	24.a
Creuitus est sua quam aliena incessere	33.a
Greeci assentatores	17.a
Genellus et Nymphidius Neroni obnoxij	47.b
Genesar lacus descriptio	40.b
Genesaris lacus pisces præstantiores cæteris	41.a
Genesaris regionis descriptio	41.a
Genesar regio huberrima	41.a
Genera tria calamitatum	45.a
Genilium maxima cædes apud Scythopolitanos per fraudem illata	31.b
Gereza urbs a Vespasiano capitur	47.b
Germani immanes et insuperabiles	26.b
Germani aduentu Romanorum cognito, montes consedisse, et Rhenum exaruisse arbitrati sunt.	26.b
et 69. b.	
Giscala incolarum quæta ingenia	42.b
Giscala Titum apertis portis et Romanum exercitum excepit	43.a
Gorgon uir amabilis occiditur.	45.a
H ebraeorum octomilia interempta	3.a
Herodes Antipatri filius, Galileæ præficitur.	8.a
Herodes Ezechiam latronem, multisq. prædonum correptos iugulari iubet	8.a
Herodes magno exercitu Hierosolymam petit, uindictaturus Hyrcani rebellionem	8.a
Herodes in Arabiam proficiscitur pro captiui fratris redemptione	9.b

OPERIS.

Herodes a Cleopatra Alexandriam ueniens summo honore suscipitur	9.b
Herodes Romam ueniens, sibi suisq. in periculo positus, ab Antonio auxilium implorat	9.b
Herodi regnum senatusconsulto deservit	9.b
Herodes ab Antonio ad conuiuium inuitatur	9.b
Herodes a Galileæ latrones extirpat	10.a
Herodi balneum ingredienti, tres iuri distinctis mucronibus occurrere	10.b
Herodis religio circa sacramenta Iudeorum	10.b
Herodes bellum aduersus Arabas parat	11.a
Herodis oratio ad suos milites	11.a
Herodis oratio ad Cæsarem	12.a
Herodis coronatio a Cæsare	12.a
Herodi a Cæsare multa donantur	12.b
Herodes templum dei mirifice ornat	12.b
Herodes castrum Antoniam communit	12.b
Herodis liberalitas	12.b
Herodis iuramentum uxori factum	14.a
Herodes furens, uxorem propriam et Iosippum affinem occidi iubet	14.a
Herodes non solum animi, uerum et corporis ægritudine laborans uenatibus, corporis et mentis salubritatem recipit.	14.a
Herodis filij maternæ mortis ultores	14.a
Herodis filij Rome Græcis iuxta et Latinis eruditi litteris	14.a
Herodis oratio ad populum	14.b
Herodes tres filios simul reges constituit	15.a
Herodi a Cæsare filij redditi	14.b
Herodis oratio ad filios suos	15.a
Herodis in Pheroram munificentia	15.b
Herodes Alexandrum uinculis alligatum custodij sepsit	16.a
Herodes filios suos, de quibus arguebantur, seuerè interrogat.	17.a
Herodes ad urbem Berithon iudicio celebrando contra filios suos properat	17.b
Herodis filios Saturninus morti condemnat	17.b
Herodis oratio plena modestiæ et commiseratione de nepotibus	18.b
Herodis nouem uxores	18.b
Herodes defunctus Hierosolymam transfertur	19.a
Herodis uerba repellentis Antipatrum	20.a
Herodis examen circa Antipatrum filium	20.b
Herodis duritia aduersus Antipatrum	21.b
Herodiana ægritudinis descriptio	22.a
Herodiana crudelitatis mandatum non exequitur.	22.a.b
Herodes militibus quinquagenas drachmas iubet dari, ne sceleris ministerij executione recusarent	22.b
Herodes sese suo gladio ferire cupit	22.b
Herodes anno tricesimo septimo imperij sui moritur.	22.b
Herodis testamenti recitatio	22.b
Herodis mors, magnifica suæ curatio, et in Herodio sepultura	22.b
Herodes Iherosolimam urbem in Iherosolimam honorem condidit	24.a
Herodes Antipatris perfidiæ et crudelitatis sue (quam Iohannem baptistam occidendo exercebat) iustas	

INDEX

penas dedit	24.b
In Herodem defunctum libera vulgi iudicia	25.a
Herodes ab Agrippa accusatus coram Cesare tetrarchia defungitur	25.b
Herodes in Hispaniam fugiens cum uxore, mœrore animi consumptus est	25.a
Herodes fratris uxorem Herodiadem, naturæ immemor sollicitat ut relicto fratre sibi nubat	29.a
Herodes uxorem ad Macheruntæ oppidum dirigit, ut Herodiadi pactionis fidem seruet	29.a
Hierosolymitani templi à Pompeio oppugnatio	5.a
Historiæ Egippio scriptæ causa quæ	1.a
Hierosolymitanæ urbis oppugnatio à Romanis Cestio duce exercitus	30.b
Hierosolymitanæ urbis captiuitas cur sit delata	30.a
Hierosolyma caput Iudææ	34.b
Hierosolymitani excidij initium	43.a
Hierosolyma quasi sentina omnium sceleratorum	45.a
Hierosolymitanorum octo milia uno die cæsa	45.a
Hiericho urbis descriptio	46.b
Hierosolymitani Simonem latronum principem adoriuntur bello	48.a
Hierosolymitani omni genere uitiorum à suo duce exerciti	48.b
Hierosolymitanam urbem Chananeus quidam potens condidit	54.a
Hierosolyma prius Solyma uocata	54.a
Hierosolyma ciuitas muro à Cesare circumcingitur, ne alicui Iudeorum effugium pateret	60.a
Hierosolymitanus ager per tredecim miliaria circumuastatus	63.a
Hierosolymitanam urbem Titus ingenti manu inuadit	65.b
Hierosolymitani templi ianua argento operæ succenduntur	68.a
Hierosolymitanum templum decimo die Augusti mensis à Romanis incensum	68.b
Hierosolymitani templi structura mirum in modum à Tito laudata	68.b
Hierosolyma octauo die Gorpæ mensis concremata est	71.a
Honor filiorum patris gloria	15.a
Hyrcanus sepulchrum Davidis dirupit	2.a
Hyrcanus primus xenodochia instituisse fertur	2.a
Hyrcanus Medis bellum intulit	2.a
Hyrcanus Samariam munitionibus circumdedit	2.a
Hyrcani mors	2.a
Hyrcani laus	2.a. & 19.b
Hyrcanus uxori negocia summæ rei commisit	2.a
Hyrcanus animi quadam præsciencia tenuit filios suos non diuturnos fore	2.a
Hyrcanus defuncto patre Alexandro, ad regnandi spem erigitur	4.a
Hyrcanus in matris hereditatem succedit	4.a
Hyrcanus uiuente adhuc matre dignitate sacerdotij induitur	4.a
Hyrcano plurima bellatorum manus à rege adiuncta ut regno restitueretur	4.b
Hyrcano omnis belli fiducia in Arabiæ uiribus sita	4.b
Hyrcano sacerdotij principatus à Pompeio datur	5.b
Hyrcanus fame laborantibus Romanis alimoniam subministrat	6.a

OPERA.

Hyrcano aures dentibus abscinduntur	9.a
Hyrcanus dignus sacerdotio à Cesare pronuntiat	7.a
Hyrcanus patre Simone defuncto in sacerdotij prærogatiuam demigrat	19.b
Hyrcanus præses suorum ciuium à Pompeio statuitur	19.b
Hyrcano, Alexandræ matris mors & regnum & sacerdotium ademit	19.b
Hyrcano nonidem uite finis, qui potestatis fuit	19.b
Hyrcanus truncatis auribus, ludibrium de se Barbara ris prebuit	19.b
Hyrcani mors	24.b
Iacobus unus principum Iudeæ, homo callidus & uaser	46.a
Iacobus patriæ suæ proditiōe Simoni obtulit	48.a
Iapha urbis ciues insolentes	36.a
Iapha urbs natura loci septa, & gemino circumuallata muro	36.a
Iechonias Babilonijs patriam suam obsidentibus se sua in seruitutem dedit	61.b
IBSVS ad Pilatum ducitur	28.b
IBSVS excidij Hierosolymitani templi annuntiauit	29.a
Iesus & Eleazarus sacerdotes, Iudeam tuendam receperunt	33.a
Iesus prædicatoris manus princeps	39.b
Iesu Ananias filij continuus clamor	69.a
Iesu Ananias filij mors	69.a
Iesus unus sacerdotum Tito uasa ministeriorum offerunt	70.b
Iohannes summam reipublicæ seniori filio committendam esse uoluit	2.a
Iohannes baptista Herodem incestus arguens, necatur in carcere	25.a. & 29.a
Iohannes baptismum propter purificationem animi & corporis instituit	29.a
Iohannes Giscala indigena populi sui lues	42.b
Iohannis sceleratissimi hominis responsio ad Titum	42.b
Iohannes ab Giscala intempesta nocte discedens ad Hierosolymitanam urbem se confert	45.a
Iohannis principis seditiosorum dolus in templo patrat	53.a
Iohannis ducis Iudeæ mors	54.b
Iohannes & Simon seditiosorum inceptores	58.a
Iohannis principis seditiosorum responsio ad Titum	65.a
Iohannes seditiosorum princeps, fame tabidus, ieiunio confectus Cesari se tradit	71.a
Iohannes ad triumphum Cesaris referuatur, perpetuis uinculis innotatus	71.a
Ionathas Iudæ Machabeo succedit	1.b
Ionathæ mors	1.b
Ionathas, cui & nomen Iohannes, paterni sacerdotij munere fungitur	1.b
Ionathæ matrem, germanosq; uiuos, in muris precipitandos locat Ptolemæus	1.b
Ionathæ mater non salutis auxilium, sed ultionis solatium obsecrabit	1.b
Ionathæ necis causa	13.a

INDEX

Ionathas sese studio natandi oblectans in piscina necatur	13.b
Ionathas sacerdos à sicarijs Hierosolymis occiditur	25.a
Ionathas per septem annos fundus sacerdotio insidijs Tryphonis suæ uite inuenit	13.a
Ionathas decimumseptimū annum agens, sacerdos ab Herode creatur	29.b
Ionathas ab Herode interemptus	29.b
Ionathas Romanos ad singulare certamen prouocat	66.a
Ioppe ab Herode capitur, ut suos ab obsidione liberaret	10.a
Ioppe à Cestio Romani ducis exercitu occupatur	30.a
Ioppe direpta à Cestij militibus exurit	30.a
Ioppe sita & à fundamento excidium	39.a
Iordanus ortus ubi	12.b. & 41.a
Iordanus per Genesaris lacum medio fluente transiens, in Aspalitie lacu conditur	41.a
Iordanus casorum corporibus obstructus, sic quod prius cursus dirigere non poterat	46.a
Ioseph sacerdotum princeps post egressum patrum de Aegypto, ritus ueteris solennitatis reformat	29.a
Iosephus historicus plus indagini rerum & sobrietati sermonum, quam religioni & ueritati studuit	1.a
Iosephus perfidiæ Iudeorum in ipso etiam sermone confors	1.a
Iosephi de Iesu crucifixio testimonium	28.b
Iosephus suis sermonibus de Christo non credebat	28.b
Iosephus Curione genitus & Ananus principes sacerdotum Hierosolymitanæ urbis negocijs, murisq; in staurandis præsestuntur	32.b
Iosephus Curione genitus disciplinæ militaris exercitissimus	33.a
Iosephi circa Tiberiadem urbem stratagema	33.a
Iosephus bellum in totam Iudeam excitauit	34.b
Iosephus ex Gadara ad Tiberiadem transit	25.a
Iosephus ex Tiberiade ad Iotapatam proficiscitur	25.a
Iosephi stratagema in urbe Iotapata	33.b
Iosephi stratagema contra arietis impetum	33.b
Iosephus lacu delitescit in capione Iotapata, anno imperij Neronis decimotertio	36.b
Iosephus diuine legis interpres	37.a
Iosephi oratio qua Iudeis respondet	37.a
Iosephi oratio qua Deum Optimum Maximum	38.a
Iosephus per Nicanorem ad Vespasianum ducitur	38.b
Iosepho pars maxima salutis Titus apud patrem fuit	38.b
Iosephus uinculis soluitur fractis catenis	50.a
Iosephi oratio ad populum Iudaicum	55.a
Iosephi patris uinculis conclusus	62.a
Iosephus Iudeos ad deditionem hortando, graue uulnus accepit	62.a
Iosephi uerba ad Iohannem	63.a
Iosippus Antigoni se obsidentis copias prælio sudit	9.b
Iotapatam urbem Vespasianus obsidet	25.a
Iotapatæ urbis situs	35.a
Iotapatam urbem Vespasianus secundo expugnat	35.b
Iotapatæ urbis expugnatio & destructio	36.a

OPERA.

Iudeam Herodes oppugnatam recipit	10.a
Iudei genus hominum mobile ad bellum à Iudeis rogantur	43.b
Iudeorum uiginti milia congregantur	43.b
Iudeorum irruptio	45.a
Iudeorum quinque milia Simonis partibus astipulantur	54.a
Iudei deditionem à Tito rogant	70.b
Iudei se Romano exercitu tradunt	70.b
Ignis inextinguibilis & iugis Iudeorum templi seruatur	28.a
Improbiorum uilis affectus	2.a
Imperium sine gratia uile, & plerumq; noxium	13.a
Imperij Romani nomen Augustum cur dicatur	36.a
In uictoria modus tremendus	3.b
Indorum mos in agone	71.a
Isidis sacerdotes necantur	24.b
Isidis simulacrum Tiberi demergitur	24.b
Insolentia maior ex potestate oritur	6.a
Iudeorum perfidiæ Iosephus confors	1.a
Iudeorum ærummam Iosephus deplorat, causa ipsius non agnita	1.a
Iudei sibi ipsi cladis auctores fuisse	1.a
Iudei Romanorum amicitiam rogantes fidem non seruauerunt	1.a
Iudeorum spes omnis belli gerendi, in manibus non in uiribus erat	1.a
Iudeorum multi, dum bellum sabbato suscipere detrectarent, occisi sunt	1.b
Iudas Machabeus Matathie patri successit	1.b
Iudas Machabeus frequenter innumeras hostium copias parua manu fudit	1.b
Iudas Machabei laus à re bellica, bonitate consilij, & integritate fidei	1.b
Iudas Machabei mors	1.b
Iudas Machabeus propriam mortem ulciscens moritur	1.b
Iudas Essenus genere futura annuntia se fertur	2.b
Iudas Antigoni mortem prænuntiat	2.b
Iudeorum decem milia à Theodoro prælio fusa	3.a
Iudeorum familiaris pestis ut de repulsi ludose ad arma excitent	3.a
Iudeorum quinquaginta milia Alexander interemit	3.a
Iudei Demetrium regem sibi auxilio futurum, aduersus Alexandrum in bellum excitauerunt	3.a
Iudeorum sex milia à Demetrio defecerunt ad Alexandrum	3.b
Iudei sacris religionis diebus ab omni opere uacant	5.a
Iudei sabbato etiam si offeratur bellum, decernendum sibi ferro non existimant	5.a
Iudeis maxima cura ministeriorum suorum, in quibus eumq; etiam periculis fuissent	5.a
Iudeorum in expugnatione templi Hierosolymorum fusa duodecim milia	5.a
Iudei expugnato templo Hierosolymitano nihil magis ingemuerant, quam abscondita illa sua mysteria detestata & manifestata	5.a
Iudæa suis finibus à Pompeio circumscripta	5.a
Iudæa à Gabinio in quinque comuentus diuisa	6.a
Iudeorum quinque milia bello contra Gabinium cæsa	6.b

INDEX

Iudeorum plurimi ab Alexandro ad Antipatrum reuocati	6.b
Iudeorum forte responsum	22.a
Iudeorum nouem milia in pasche ecclebritate ab Archelao interfecti	23.b
Iudeorum regnum nulli quam qui generis iudee erat competeat	23.b
Iudeorum multi ab Eleazaro & factionis sue socijs obruncantur	28.b
Iudei Syriorum urbes debellant	28.b
Iudeorum Cesaream habitantium quinquaginta milia occisi	28.b
Iudei crucifixo Iesu diuinorum arbitro, discipulos eius persequuntur	28.b
Iudeorum plerique & gentium plurimi, operibus ultra humanam potestatem a Iesu inuitati, in eum crediderunt	28.b
Iudeorum octo milia & quadraginta in Ioppe a Cestio occiduntur	30.a
Iudei Hierosolyma a Cestio obsessi non feriabantur fortiter preliantes	30.a
Iudeorum in Romanos irruptio	31.a
Iudeorum decem milia in Damasco occiduntur	31.a
Iudeorum nouem milia ab Antonio duce Romani exercitus occiduntur	33.b
Iudee regionis descriptio	34.b
Iudeorum Iaphae habitantium strages	36.a
Iudeorum Samaritanorum habitantium duo milia & ducenta a Cercali Romani exercitus luce occisi	36.b
Iudeorum oratio Iosepho mortem suadentium	36.b
Iudeorum Ioppen inhabitantium 4500 occisi, quorum corpora desumauerat mare	34.a
Iudeorum odium in Iosephum	39.b
Iudeorum 6700 interempti	41.b
Iudeorum 6000. Heroni a Vespasiano missi	41.b
Iudeorum 3000 a Vespasiano uendita	41.b
Iudeorum Gamalam inhabitantium quatuor milia a Romanis interfecta	42.b
Iudeis sacra die tractare de pacis conditionibus prohibitum	43.a
Iudeorum nonaginta duo milia uno die occisi	46.a
Iudeorum decem milia cum Simone, & quinquaginta eorum duces	54.a
Iudea asperis bellis et domesticis seditionibus exagitata	51.a
Iudei noua & inaudita supplicia perpesti	58.b
Iudeorum quingenti uno die patibulis affixi	58.a
Iudei manibus amputatis in ciuitatem remittuntur	59.a
Iudeorum multi uiso cibo deficiebant	62.a
Iudei aurum in famis angustia absumptum, ex inquina mentis alui recolligunt	62.b
Iudeorum duo milia ab Arabibus occisa ob spe auri	62.b
Iudeis coria scutorum & ipsa calciamenta loco cibi erant	67.a
Iudei praesagia euersionis suae urbis non intellexerunt	69.a
Iudeorum plurimi uenales, pauci emptores	70.b
Iudeorum decies centena milia occisi	71.a
Iudeorum nonaginta septem milia captiui abducti	71.a
Iudeorum multi belij obiecti	71.a

OPERIS.

Iudei Massadam inhabitantes, se & uxores & liberos occiderunt	73.a
Iudex allegationibus non muneribus informandus	4.b
Iulius Caesar in senatu graues poenas dedit, Cassia & Bruto autoribus	8.b
Iulianae Placidiae Romano imperio restituit	46.a
Iuliani centurionis natione Bithyni fortitudo	64.b
Iuliani centurionis mors	64.b
Iuliani centurionis corpus a Iudeis rapitur	64.b
Abor improbus post aegritudinem mortem gignit	3.b
Lamentatio super Hierosolymitanam urbem	72.b
Lamentatio matris Iosephi	62.a
Lathyrus Ptolemaeus aduersus Alexandrum regem uictoria potitur	3.a
Latrocinium inmane Iudeorum & Syriorum in urbe Caesarea	28.b
Latronum ingens congregatio loca quaeque proxima Caesarea deuastauit	30.a
Latronum duo milia a Gallo occiduntur	30.a
Legatorum apud eos etiam qui humanitatem nesciunt inuolata conditio	11.b
Leges inter arma maxime ualent	62.b
Leonidis Lacedaemonij dictum	65.b
Libera in defunctum Herodem uulgi iudicia	23.a
Libertas causa necis Iohanni baptistae	29.a
Locus prope Hierosolymam in quo balsamum gignitur	5.a
Locus contra Helene sepulchrum ubi	52.b
Locus Brios appellatus ubi	55.a
Longinus equestris ordinis uir, in medios hostes irruit	55.a
Longinus (qui & Longus nuncupatur) maluit proprio perire gladio, quam contaminare probro Romanam indolis fortitudinem	66.b
Lygarus & Capartor Idumaei uici, maxima strage a Vespasiano laesacti	46.b
Lyfianus Ptolemaei filius, cognomento Memnus	9.a
Machabeorum res gestas propheticus sermo paucis absoluit	1.a
Machabeorum fides	52.a
Macherunta castellum Romani capiunt	6.b
Malachus Antipatrum e medio ueneno aufertur	8.b
Malachus multis confossus uerberibus trucidatur	8.b
Manaimus Iude Galilei filius peritus sophista	28.a
Mariamne uxoris Herodis laus a sobrietate & prudentia	14.a
Mariamnes filiorum interitus	18.a
Maria foemina locupletissima filium proprium coxit	67.a
Mariae oratio ad filium	67.a
Marcus Torquatus filius securi a patre iussus feriri	40.b
Massada castellum a Iudeis occupatur	28.a
Massadam Sylla expugnat	71.b
Matthias sacerdos a sacrilegio temperauit	1.b
Matthias cum filiis suis usum patrium temperauit	1.b
Matthias belli sabbato adorandi autor fuit	1.b

INDEX

Matthias obseruando legem sabbato seruius mori, maluit quam preliatus uiuere	61.a
Matthias & Iudas inuentus doctores	22.a
Matthias & Iudas Herode iubente uiui excuruntur	22.a
Matthias sacerdotum princeps Simonis ingressum obsecrat	49.a
Matthias a Simone cum tribus filiis occiditur	60.b
Matthias phibitus dare oscula morituris filiis	60.b
Matthias oratio, qua morituros filios consolatur	60.b
Matthias expositulatio aduersus Simonem	60.b
Matthias liberos ad mortem praere iubet exemplo Machabeorum	61.a
Mactiae diuersae Hierosolymitani templi rationes	54.a
Medis ab Hyrcano bellum illatum	2.a
Memphis sese societati Mithridatis adiunxit	7.a
Metus acerba odia comprimit	53.a
Minoratio potestatis insolentiam reprimit	6.a
Miranda de Asphaltitis lacus aqua	47.a
Miserrimum omnium obsidione claudi. 1.a. & sane mori	6.a
Mithridates praeter spem periculis belli euadit	7.a
Mionium horrendorum descriptio	10.a
Montis excelsae altitudinis descriptio	12.b
Montis supra Iordanem descriptio & situs	46.b
Montis ferrei descriptio & situs	46.b
Moses mortuus in monte Abarim	37.a
Mors quorundam hominum, ut hominem recens natum sceleribus mortuum gaudijs prosequantur	72.a
Mulier modesta, sagax, & prouida, non inquam optime regit non tam armis quam religione	4.a
Multitudo disciplinae insolens sibi ipsi impedimento	40.a
Mumulus Paulinae, sub Anubis praetextu, concumbit	24.b
Munitor qui sequitur quam qui praecedit	30.a
Mutianus a Vespasiano ad Italiam dirigitur	50.a
Mutij Romani fortitudo	70.a
Nabatheae a Gabinio praelio subiguntur	6.b
Naboth propheta a suis lapidatus	65.b
Natura aquarum fontis quem Eliscus per immersionem sanctificauit	47.c
Natura lex omnibus eadem	56.a
Necessitas praeliandi promptiores bello reddit milites	35.a
Necem iniustam non nobilitas, sed innocentia facit	61.a
Nero Romano imperio praeficitur a Claudio deficiente	25.a
Nero meditationi tragicorum carminum deditus	31.b
Neronis uita Vespasiani armis apud externas gentes abscondebatur	32.a
Nero aduersus Christianos insurgit	32.a
Nero Simonis magi delinquentis captus	32.a
Nero Simonem magum praesidem suae salutis, uitaeque suae, constituit	32.a
Nero Vespasianum militiae quae in Syria erat praefecit	32.a
Nero imperij sui anno decimotertio occiditur	47.b
Nero matri suae non pepercit	47.b
Neronis fuga ex urbe Romana	47.b
Nero magano quod sibi parauerat, perijt	47.b
Nicolai oratio qua Antipatri uersutis respondet	21.b
Nicolai oratio pro Archelao Herodis filio	23.b

OPERIS.

Nicanor percussus moritur	54.b
Niger Paragites (alias pereites) occiditur	45.a
Nili irrigua spontaneos Aegyptio imbres ministrat	49.b
Nilus nauigabilis ad terram Elephantinorum usque	49.b
Obediencia militum effectum proferat	3.a
Odium fratrum prima labes omnis mali	2.a
Obsidione claudi miserrimum omnium	1.a
Obsidio Sebastiae urbis	2.a
Obodas Sylius procurator Arabiae Herodi inimicissimus	15.b
Officia diuina nunquam omitenda	5.b
Opes in praeliorum apparatibus maxime necessariae	7.a
Olei natura cito calefere, & tardius calorem concepitum deponere	35.b
Oratio Antipatri ad Caesarem	7.a
Oratio Herodis ad suos milites	11.a
Oratio Herodis ad Caesarem	12.a
Oratio Herodis ad ciues	14.b
Oratio Herodis ad filios suos	15.a
Oratio Archelai, qua Alexandrum paricidij delatum apud Herodem expurgat	16.b
Oratio Antipatri ad Herodem patrem suum	20.b
Oratio Agrippae ad populum Iudaicum, suadentis aduersus Romanos bellum non mouendum	25.b
Oratio Iudeorum Iosepho mortem suam suadentium	36.b
Oratio Iosephi qua Iudeis respondet	37.a
Oratio Iosephi ad Deum Opt. Max.	38.a
Oratio Titi qua hortatur milites suos ad praelium	40.a
Oratio Titi ad commilitones suos	40.b
Oratio Vespasiani qua consolatur suos milites	42.a
Oratio principis sacerdotum ad Idumaeos	44.a
Oratio Cecinnae coram centurionibus	50.a
Oratio auctoris lamentationibus plena ad populum Iudaicum	51.b
Oratio Titi ad suos milites	55.b
Oratio Iosephi ad populum Iudaicum	55.b
Oratio Matthaei ad morituros suos filios	60.b
Oratio Titi ad suos milites, ut forti animo muros Hierosolymitane urbis aggrediantur	63.a
Oratio Titi ad seditionis principes	69.b
Oratio Eleazari principis sicariorum ad populum	71.b
Otho successu imperiali post Galbam potitur	47.b
Otho uoluntaria nece sese ludibrio eripuit	48.b
Oxias lepra peresus quod sacerdotij munus sibi usurpauit	29.a
Pacori Medorum regis uxor, ab Alanis capta, centum talentis redimitur	71.a
Parenti utriusque pari munere natura eius soluendum	14.a
Panichis, alij Pamuchus, concubinae nomen	17.a
Panium locus ubi	12.b
Parthici belli principium, sacrilegij dolor	1.a
Parthicum bellum inter Machabeorum duces, & Medorum gentem gestum, diuturnum uariaque uictoria fuit	2.a
Parthi in Syriam transeunt defuncto Crasso	6.b
Parthi pluribus suorum suis bellum deferuere	6.b
Pappi ducis exercitus caput discinditur	10.b
Paucis natura praesae dedit, pluribus obtemperare	56.b

INDEX

Pauline Romane femine spectatissimi generis ludibri- um famosum	24.b
Pecunia metitur potentia & regnum	4.b
Pedanij fortitudo & audacia	66.a
Persee regionis descriptio & situs	34.a
Persee regio Galilea maior, sed Galilea utilior.	34.a
Peripetasma Hierosolymitani templi pretiosum & ma- ximum	54.a
Pella urbs ab Alexandro euerfa	3.b
Petra in finibus Arabie sita	4.b
Petrus & Paulus Christianorum doctores, Neronem uir- tute suorum operum aduersum sibi fecerunt	32.a
Petrus adolefcentem nobilem Ro. defunctum resuscitat	32.b
Petri apostoli constantia	32.b
Petro Romam egressuro Christus occurrit	32.b
Petrus inuersis uestigijs crucifigitur	32.b
Petrus cruce, Paulus gladio Romae necati sunt	32.b
Pilatus praefes provinciae Iudaeae Caesaris imagines Hie- rosolymitanis aedibus primus inuexit	24.a
Pilatus Samaritanos necat afflicto defectionis a Roma no imperio crimine	24.b
Pilatus Iudaeae praefectus Christum crucifixit	24.b
Pilatus causa exitij Iudaicae gentis & excidij Hie- rosolymitani	24.b
Pilatum Iudaei perurgebant ut Iesum morti adiudi- caret.	28.b
Pitholaus cum mille uiris se Aristobulo associat	6.b
Pitholaus doli suspectus uenditur	6.b
Pisoni, aula regia, castraq; urbis Hierosolymitane co- mittuntur	5.a
Pompeius fugientem Aristobulum insequitur	5.a
Pompeius Iudeorum inspicit tabernaculum	5.a
Pompeius sacrae pecuniae talenta duo milia inuenta ser- uari intacta praecipit	5.a
Pompei modestia circa sacras res	5.b
Pompeius benignitate magis quam terrore uictos sibi associat	5.b
Pompeius uictis Iudeis tributum imposuit, ducem statuit.	5.b
Pompeius Alexandrum Aristobuli filium in- gulari iubet.	7.a
Pompeius Hierosolymitanam urbem occupauit	70.a
Pompeius Hierosolymitanam urbem templum cepit	70.a
Porticus Solomonis ad fraudem a Iudeis paratur	66.b
Porticus Solomonis a Iudeis incensa, a Romanis ex- usta.	66.b
Porta aurea a Romanis succenditur	68.a
Porta aenea Hierosolymitane urbis per noctes aliquas sponte reuerata	56.a
Potentioribus seruire crimen non est	56.a
Pudēs incautus in certamine a Ionatha occiditur	66.b
Pueri Iudaei reuerentia erga sacerdotes quos Titus occi- di iusserat	69.b
Pharisei quales sint	4.a
Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij Antipatri	6.b
Phaselus filius Antipatri praeful Hierosolymitanus, & dux militiae constituitur	8.a
Phanis agrestis uir, summus sacerdos constituitur	45.b
Pharum turris maxima in portu Alexandrino	49.b
Pharos insula	49.b

OPERIS.

Pheroras Herodis frater tetrarches a Cesare constituitur	(15.b)
Pheroras bello Parthico occisus.	15.b
Pheroras Salomen incescit, quod nuptias suas Obode Arabiae procuratori spondisset	15.b
Pheroram Herodes ab uxore propria diuellit	18.b
Pheroras maximo sctu celebrisq; pompa fraternum su- nus curat	19.a
Pheroras ab Herodis uxore amatoriu poculu accipit.	19.a
Pherora uxor de fastigio aedificiorum se praecipitat	19.b
Phiala flumen in Trachonitide regione	41.a
Philippus Trachonitidis regionis heres constituitur.	22.b
Philippus & Antipas Herodis filij tetrarchae consti- tuntur a Cesare	23.b
Philippus & Alexander Macedones, inuicissimi ex- ercitus duces	26.b
Phinees custos gazophylacij comprehenditur	70.b
Placidi ducis Romani exercitus aduersus Iudeos in- dicia	46.a
Precatio irrita si promissum non tenetur	3.a
Presumptionia incauta & sui negligens	11.b
Principum sacerdotum numerus ab egressu patrum ex Aegypto usq; ad aedificationem templi	29.a
Principatus summi sacerdotij usque ad mortem perse- uerabat	29.a
Principum sacerdotum numerus a Solomone usque ad tempora captiuitatis	29.a
Principum sacerdotum numerus a regno Herodis usq; ad imperium	50.a
Priscus Ionatham interemit	66.b
Pro patria lege mori insigne immortalitatis est	22.a
Provincia nomen unde ortum habeat	24.a
Prodigia Hierosoly. excidium praecedentia	61.a
Prudentia in bello plurimum ualeat	64.b
Ptolemaeus Ionathae matrem germanosq; uiuos in mu- ris praecipitandos locat	1.b
Ptolemaeus Simonis ducis Iudeorum gener	1.b
Ptolemaeus Iudeam incursionis immunem non dereliquit.	3.b
Ptolemaeus frequentibus incursibus Damasci in- colas terreat	4.a
Ptolemaei filius ad urbem Ascalonem dirigitur	7.a
Ptolemaei filius sororem Alexan. Aristobuli filiam in coniugij societatem sibi accipit	7.a
Ptolemaei paricidium in filium proprium	7.a
Ptolemaeus Aegypti rex ob non seruata fidem graui- simis bellis premitur	7.a
Ptolemaeus Herodis fidissimus amicus	22.b
Qualitas aquarum fontis ab Eliseo benedicti.	47.a
Quies insucta agritudinem gignit	3.b
Quinq; urbes Iudaeae diuina ultione incense	47.a
Regnandi cupido fratribus non parcat	3.a
Repentina conuersio ad poenitentiam, morumq; inequalitas suspecta habetur	3.a
Rerum humanarum status exiguis momentis nouatur.	11.b
Ridiculae Alexandro a suis data responsio	3.a
Romanus exercitus in urbem Hierosolymam receptus.	(5.a)
Romanis fame laborantibus Hyrcanus alimo- niam administrat	6.a
Romanoru magistratus optimis qbusq; sorte cesserat.	6.b

INDEX

Romani ultra oceanum uictoriam extenderunt	26.b
Romani ultra columnas Herculis imperium suum pro- pagauerunt	26.b
Romanus orbis terrarum orbis appellatur	27.a
Romanorum. 515. a Iudeis prope Gabaon occisi	30.a
Romanorum. 5000. a Iudeis extincti.	31.a
Romanorum stratagemata contra commentum Iudeoru.	35.b
Romanus miles muro Iotapatae urbis succedens oleo perfunditur	35.b
Romanis uniuersa regna cessere, omnis terra in possessio- nem data est	56.a
Romani in templum irruentes a Iudeis graui prelio cohibentur	ibidem
Romani a templo fugati intra Antoniam clauduntur.	64.b
Romanorum calamitas	66.b
Romani summi uocibus Titum imperatorem decla- rant.	69.b
Sabinus congregata militari manu Capitolium oc- cupat	50.b
Sabinus a Vitellio ex cruciatu necatur	50.b
Sabinus Syrus natione muros Hierosolymitane urbis ascendit	64.a
Sabinus telorum ictu obrutus, cadit	64.a
Sacerdotes insulati inter suas hostias immolantur	5.a
Sacerdotes amicti suis stolis inier cadauera caesorum hu- mi iacebant	5.a
Sacerdotum extrema constantia suorum officiorum	5.b
Sacerdotum summum immutato corpore esse oportet	9.a
Sacerdotes Iudis necantur	24.b
Sacerdotum principis oratio ad Idumeos	44.a
Sacrilegij dolor Parthici belli principium	1.b
Salome Antipatri filia	6.a
Salomes filij Antipatri oratio aduersus Archelaum	23.c
Samaritanis seruicio dati capta eorum urbe & euerfa	24.a
Samaritanos Pilatus sternit afflicto crimine defectionis a Romanis	24.b
Samaritae regionis descriptio & situs	34.a
Samaritanos Iudaei crediderunt terram promissam pa- tribus suis	34.b
Saturinus Alexandru & Aristobulu filios Herodis mor- tis condemnat	17.b
Saul se perimit	37.b
Saxonia inaccessa paludibus	56.a
Saxones hominum genus ualidissimum	56.a
Sebastia urbs ubi	2.a
Sebastia urbs obsidio	2.a
Sebastia urbs ab Herode & aedificata & habitatori- bus repleta	12.b
Seditio grauis in urbe Caesaria Iudeorum & genti- lium	25.b
Seditio grauis inter Iudeos & gentiles Alexandriae orta	28.b
Seleucia ab Alexandro euerfa	3.b
Seleucia Iudaeae urbs Daphnis nemori proxima	41.b
Sepphoritani pacem cum Vespasiano inueniunt	34.a
Sepphoritani finitimas regiones incursantes, latrocinia belli specie exercuerunt	34.b
Sextus Caesar a Cecilio Baso dolo interemptus	8.b
Sicarij latronum genus Hierosolymis pullulabat	25.a

OPERIS.

Sicarij uicina quaeq; Hierosolymitane urbis de popu- lari sunt	43.b
Silon & Venedius Romanae militiae duces	10.a
Simon Ionathae successor	1.b & 29.b
Simon Ionathae successor manu ualidior, quam cauen- darum fraudum perspicacior	1.b
Simon cum duobus filijs in conuiuium Ptolemaei circun- uentus, neci traditur	1.b & 29.b
Simonis Iudaei acerba passio	31.b
Simonis Iudaei egregia facinora	31.b
Simonis Iudaei oratio ad hostes	32.a
Simonem magum praesidem suae salutis uitaeq; custo- dem Nero constituit	31.b
Simonis magi iactantia, quod mortuos resuscitauerit.	32.b
Simon magus uolatum pollicetur congregato po- pulo	32.b
Simon e superno aere decedens, fracto crure Arctium concessit, atq; ibi moritur	32.b
Similitudo morum uoluntatum facit societatem	44.a
Simonis ducis Idumeorum minae aduersus sacerdotum principes	44.b
Simon Gerasenus cinis, latrocinij assuefactus	48.a
Simonis uxor ab exercitu Iohannis capitur	48.b
Simonis uxor redditur	48.b
Simon Idumeam depopulatus	48.b
Simon urbem Hierosolymam ingressus, hostem se omni- bus exhibuit	49.a
Simon Matthiam (a quo in urbem receptus erat) oc- cidit	60.b
Simon se Romanis militibus offerens, ad Ruffum Te- rentium deducitur	71.a
Simon transmissus ad Caesarem triumpho reueratur.	71.a
Simon post triumphum pompam neci adiudicatur	71.a
Simulacrum Iudis Tiberi demergitur	24.a
Sodomitarum regio quondam hibernissima splendidissi- misq; urbibus distincta	47.a
Solomon Hierosolymitanu templum fundauit	54.a
Superbia malum	5.a
Sylla Faustus ortus Cornelio primus in Hierosolymita- nu templum irruit	5.a
Syria per Scaurum infestatur	4.b
Scaurus a Pompeio missus Aristobulum obsidione liberat.	(4.b)
Scaurus in Syria aduersus Arabas bellum mo- litor	6.a
Scelus est odisse fratrem	2.a
Scenophaeia Iudeorum quae sint	2.b
Scene species, non iudicij disciplina absentem condemnare	
Scythopolitanorum seniores ad Vespasianum precatum ueniunt	39.b
Strages maxima ab Herode facta	10.b
Stratonis turris ubi	2.b & 12.b
Stratonis turris locus Antigoni neci decretus	2.b
Stratonis turris postea Caesaria appellata	5.b
Taricheis bellum a Romanis infertur	39.b
Tempestas subito Hierosolymis orta	44.b
Terrae motu triginta fere milia hominum consumpta.	11.a
Terebinthus maxima prope Chebron urbem a consti- tutione mundi	48.a
Testamenti Herodis recitatio a Ptolemaeo	22.b

INDEX

Tiberius Octavianus defuncto succedit in imperiū.	24. a
Tiberiadem urbem Herodes in honorem Tiberij in- xta mare condidit.	24. a
Tiberio mortuo Caius succedit.	25. a
Tiberias urbs à Iosepho capitur.	33. a
Tiberius Alexander præfès Aegypti.	30. a
Tigranes fugiēs de Perside, à Gabinio occulte dimittitur.	
Timor diligētiā docet, & prospicere futuris ad- monet.	(6. b 11. f
Titus & Vespasianus atrox bellum ineceptarunt.	34. b
Titus Iosepho maxima portio salutis apud patrē fuit.	38. b
Titi oratio ad milites hortans eos ad prælium	40. a
Titi strenuitas præliando aduersus Taricheos.	40. b
Titi oratio ad commilitones	40. b
Titus mille equitibus ad Giscalā à patrē dirigitur	41. b
Titi uerba ad incolas Giscalæ	42. b
Titus ad Galbam mittitur ut de bello Iudeis inferēdo interroget.	47. a
Titi reditus ad Iudeam.	51. b
Titus obsidioni sese parat.	51. b
Titus circumiectus ab hostibus ī magno uersatur piculo.	52. b
Titus militiæ decus salutis sue præposuit.	53. a
Titi in hostem tertia progressio.	53. b
Titi oratio ad suos milites	53. b
Titi oratio ad milites, ut forti animo muros aggredi- antur.	63. a
Titi oratio ad Iudeos interprete Iosepho.	65. a
Titi uerba ad Iohannem seditionis principem.	65. b
Titi orō, audita īmanitate Mariæ in propriū filiū.	67. b
Titus consensu omnium imperator declaratur.	69. b
Titi oratio ad seditionum principes	69. b
Titus ad Antiochiam contendit triumphans.	71. b
Tyranni ignoscere nesciunt.	7. a
Tyrannus & Iocundus equestris duces exercitus apud Herodem.	17. a
Tyro uir ueteris militiæ exercitus regij, excruciat. 18. c	
Tyro cum filio, atq; Tryphone Herodis tonsore, saxis ac fustibus interficiuntur	18. a
Tyronis oratio	18. a
Tyridates Armenia rex.	71. a
Thabirij montis descriptio.	43. a
Thabirius mons Romanis traditus.	43. a
Theodorus regias opes occupans, decē milia Iudeorum prælio fudit.	3. a
Theodorus octo milibus Hebræorū à se peremptis, in Ara- biam iter direxit.	3. a
Traianus ad Scythopolitanos mittitur, ut populi ani- mos exploret.	39. b
V entidius & Silon Romanæ militiæ duces.	10. a
Vespasiani laus	22. a. & 40. a
Vespasianus impacatas Gallias Germanorum tumultu composuit.	32. b

OPERAIS.

Vespasianus Britanniam Romano imperio addidit. 32.
Vespasianus militiae, quae in Syria erat, à Nerone praeficitur. 35.
Vespasianus & Titus atrox & memorabile bellum inceptarunt. 34.
Vespasianus Iotapatæ urbis aquæ ductus, nec in urbem intrarent, obstruxit. 35.
Vespa. Iotapatæ urbē secundo expugnat. 35.
Vespa. in talo iaculo sagittæ vulneratur. 35.
Vespa. sex milia Iudeorum in Isthmon misit. 41.
Vespa. triginta milia Iudeorum uenidit. 41.
Vespasianus oratio consolatoria ad suos milites. 42.
Vespasianus moderatus & prouidus uir. 45.
Vespasianus prudens responsum. 45.
Vespasianus totam Iudeam deuscat. 48.
Vespasianus proxima quæq; Hierosolymitanæ urbis castris & munitiones presidio suorum deuscat. 47.
Vespasianus bellum contra Iudeos suspendit. 48.
Vespasianus Romani imperij gubernacula inuitus suscepit. 48.
Vespasiani imperium octo mēsum et quinq; dierum. 50.
Vespasiani cum filio reditus ad Alexandriam. 31.
Vespasianus muros Hierosolymitanæ urbis duplici agmine aggreditur. 68.
Vestium Hierosolymitani templi rationes. 54.
Vici Cæsariæ proximi à Cestio incenduntur. 30.
Vita nihil dulcius. 37.
Vita præsens, carcer animæ nostræ. 72.
Vitellius crapulæ notatus. 50.
Vitellianus exercitus Cremonam confugit. 50.
Vitelliani exercitus triginta milia & ducenti cæsi. 50.
Vitellius Sabinum necat. 50.
Vitellianorum militum uniuersalis cædes. 50.
Vitellius in medio foro Romæ occiditur, uina simul & sanguinem fundens. 50.
Vitellius edacitate Roma ferè defecerat. 50.
Virtus patiens, nec in aduersis frangitur. 40.
Virtuti prouidentia comes. 55.
Vitula immolanda ante aras edidit agnum. 68.
Voces auditæ à sacerdotibus in templo, ante Hierosolymitanæ urbis excidium. 69.
Xenodochia Hyrcanus primum instituisse fertur. 2.
Xerxes fugientem Athenienses persecuti sunt & fugauerunt. 26.
Zabulon ab exercitu Cæsij ducis diripitur. 30.
Zabulon iussu Cæsij ducis incenditur. 30.
Zacharias uir diuus opum occiditur. 45.
Zare regis filij & fratres se Tito tradiderunt. 70.
Zeno Cotta Philadelphus rex. 20.

F I N I S.

Errata: quibus passim aliam atq; aliam (ut occurreret) inseruimus lectionem, ne lectoris (quod fieret, si circa spatium
textus apposita ubiq; foret) animus in diuersum trahatur, medians huicne an alteri sit adherendum. Quare si cui libitum
fuerit, hic excerptas (facile enim erit) ascribat; unamquaq; suo loco. Ad hæc, plura fortassis sese offeret intellectu diffici-
lia, quæ non tam nobis quàm auctori nostri exemplaris imputabuntur, quod nos fere secuti sumus: quod non satis tutum sit ab
ipso archetypo dissentire, & singula uelle corrigere, præsertim ubi græcus codex abscurus. Cæpit libri quinti hoc modo
disposita quenda. Fo. 59 uer. 32. fa. 1. incipiedum est caput. 19. Erat in exer. &c. ibide fo. 60. uer. 5. fa. 1. inchoandū esse ca-
pit. 21. Depulsu tamen. Fo. 2. fa. 2. uer. 15. & usor. ibide uer. 19. paricidalis. ibide. 22. indicij. 23. insinuari. ibide. 40. se felijset.
Fo. 3. fa. 1. uer. 2. Quidam legunt, eo quod, p'sundo quodam disp. domini, libatū pempto, se felij pari. sangui. iudicaretur. Sono
exci. cau. ques. iuit, cū file. ibide. 32. uer. Amathunta. ibide fa. 2. uer. 18. spectabat. 37. uer. Aretas. Fo. 4. uer. 47. fa. 2. imperi-
tare. Fo. 7. fa. 1. uer. 41. cepit, ibide. 26. uer. pleriq; ibi. fa. 2. uer. 12. peijserat, ibide uer. 14. iuesti. Fo. 9. fa. 2. uer. 12. pretiū.
Fo. 10. fa. 1. uer. 9. cepit. uer. 15. uictorie mors. ibide. 39. declinantes, ibide fa. 2. uer. 13. germano. Fo. 12. fa. 2. uer. 24. Panium.
Fo. 13. fa. 1. uer. 29. obierat, sine interroga. ibide uer. 51. amor uniuer. Fo. 14. fa. 1. uer. 6. mandauit. ibide. 40. quide legū. iun-
dictam. Fo. 16. fa. 1. uer. 27. reos. Fo. 20. fa. 1. uer. 43. opportune. ibide fa. 2. uer. 51. iacebat. Fo. 21. fa. 2. uer. 11. Abirom hiatus.
Fo. 22. fa. 1. uer. 36. sparsim ibide uer. 39. Asphaltites, ibide fa. 2. uer. 2. drachmas. Fo. 23. fa. 1. uer. 30. filius Antipater, ibidem
uer. 51. fratre. Fo. 24. fa. 1. uer. 23. erubescere. Fo. 25. fa. 1. uer. 31. consulit principi, ibide fa. 2. uer. 11. progressus. Fo. 26. fa. 1
uer. 7. in consulte. uer. 9. acquiescere. ibide fa. 2. uer. 5. quod debe. 4. uer. obediētiam. 33. uer. Romanoru. Fo. 27. fa. 1. uer. 3.
supra. Fo. 30. fa. 2. uer. 1. uulnere uix euadere, potuit. Fo. 34. fa. 2. uer. ultio iure belli. Fo. 35. fa. 2. uer. 8. pulsat aries. uer. 32.
ipse solus, forte legē. ibide. 46. uerū. Fo. 36. fa. 2. uer. 1. ratus erat, ibide uer. 2. nature. Fo. 37. fa. 1. uer. 44. mors uero. Fo.
41. fa. 1. uer. 21. parat. ibid. fa. 2. uer. 38. augusto. Fo. 43. fa. 1. uer. 34. fuerat, p'os. ibide fa. 2. uer. 36. adhibētes. uer. 41. subtexit
ad bel. incē. dicēs. no. pacts. bel. inuo. latere, insidias parauisse. Ananū. Romanis urbē: ita legitur in quibusdā. Fo. 44. uer.
2. fa. 1. mendacijs, cau. ibide uer. 20. destituit. ibide fa. 2. uer. ultimo, desperationē solutus, cessit reb. Fo. 45. fa. 1. uer. 6. qdā.
priusquam ad urbis finē. ibid. 45. uer. 40. Niger periecit. Fo. 46. fa. 2. uer. 33. fulsus. Fo. 51. fa. 1. uer. 3. & plātibus, ibide fa.
2. uer. 7. uer. 4. uer. 9. repararet. Fo. 54. fa. 1. uer. 31. deambulatorium, ibide uer. 44. offerret. Fo. 59. fa. 2. uer. 30. erat. li-
ber postea. ibide uer. 12. quidā, inētus in. ibi. 32. angebat. Fo. 60. fa. 2. uer. 32. carnifices. Fo. 61. fa. 1. uer. 20. cōsolationē. Fo.
62. fa. 1. uer. 28. de illo, ibide. 33. liberantur, ibide fa. 2. uer. 52. barbarice. Fo. 63. fa. 2. uer. 13. Romani. Fo. 65. fa. 1. uer. 2. aperī-
retur, ibide. 21. suorum, hoc uidetur abundare, ibide. 28. uer. Fide mea salua, hæc omnia &c. ibide uer. ult. interdīcto ma-
culato sang. Fo. 63. fa. 2. uer. 49. quidā legūt. aduerit factionis principes (putabat enim diffidētie &c.) in prælij necessita-
tem inuitus. Fo. 66. fa. 1. uer. 43. nōie, ibide fa. 2. uer. 45. maluit se. Fo. 67. fa. 1. uer. 13. grandi. uer. 26. absorbuit. uer. 35.
quod acce. Fo. 69. fa. 2. uer. 38. quidā, uiderint uos, deinde, effugeretis. Fo. 71. fa. 2. uer. 6. pergebant. Fo. 72. fa. 2. uer. 19. ubi
decreuerunt, alij decertauerunt. Fo. 73. fa. 1. uer. 8. cogēda, ibidem uer. 20. neq; si infirmio. quidam legunt.

VITA EGESIPPI EX DIVO HIERONYMO
DE VIRIS ILLUSTRIBVS.

Egesippus uicinus apostolicorum temporum, & omnes a passione domini usque ad suam aetatem, ecclesiasticorum actuum texens historias, multaque ad utilitatem legentium pertinentia, hinc inde congregans, quinque libros composuit, sermone simplici: ut quorum uitam sectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem. Afferit se uenisse sub Aniceto Romam, qui decimus post Petrum episcopus fuit, & perseverasse usque ad Eleutherium eiusdem urbis episcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea aduersum idola disputans, ex quo primum errore creuissent, subtexit historiam: ex qua ostendit, qua floruerit ætate. Ait enim: Tumulos mortuis templaque fecerunt, sicut usque hodie uidemus: & quibus est & Antinous seruus Hadriani Caesaris, cui & gymnicius agon exercetur apud Antinoum ciuitatē, quam ex eius nomine condidit, & statuit prophetas in templo, Antinoum autem in deliciis habuisse Caesar Hadrianus scribitur.

EGESIPPI INTER

SCRIPTORES ECCLESIASTICOS
præcipui, in quinque libros Hierosolymitanæ urbis excidii, Prologus.

Quatuor libros regnorum, quos scriptura complexa est sacra, & iam ipse stilo breui persecutus usque ad captiuitatē Iudæorum, muri excidii, & Babylonis triumphos, historie in more composui. Machabæorum quoque res gestas prophetice sermo paucis absoluit: reliquorum usque ad incendiū templi, & manubias Titi Caesaris relator egregius historico stilo Iosephus, utinam tam religioni & ueritati attentus, quam rerum indagini & sermonum sobrietati. Consortem se enim perfidiæ Iudæorum in ipso etiam sermone exhibuit, quem de eorum supplicio manifestauit, & quorum arma deseruit, eorum tamen sacrilegia non dereliquit. Deplorauit flebiliter ærūnam, sed ipsius cæm ærūnam non agnouit. Vnde nobis curæ fuit, non ingenii ope fretis, sed fidei intentione in historiam Iudæorum ultra scripturæ seriæ sacræ paulisper introrsum pergere, ut tanquam in spinis rosam querentes, inter sæua impiorum facinora, quæ digno impietatis pretio soluta sunt, eruamus aliqua, uel de reuerentia sacræ legis, uel de sanctæ religionis constitutionibus, miraculo, quæ magis, licet hæredibus, uel in aduersis obtentui fuerint, uel honori in prosperis. Simul quod est indicium domesticæ improbitatis liqueat uniuersis quod ipsi sibi propria cladis autores fuerunt. Primum, quod alia curantes Romanos in se conuerterint, & ad cognitionem regni sui inuitauerint, quibus ignorari satius fuit. Rogauerunt amicitiam, fidem non seruaturi. Pacem uiolauerunt uirtute impares. Postremo bellum intulerunt, quibus spes omnis in moenibus, non in uiribus erat, cum sit maxime omnium miserabile claudi obsidione. Quæ etiam si bene peccedit, sapientius augere quam minuere pericula solet. At ne quis uacuum fide & superfluum putet nos suscepisse negotium: Ideo per principes ductum Hebræorum genus omne consideremus, ut liquido clareat, utrum à senioribus Iudæis, nusquam generationis eius successio claudicauerit: an uero offenderit in principum serie, sed manserit in eo, cui reposita manebant omnia, & ipse erat spes gentium. Hinc ergo sumam exordium.

Iosephus pl^{us}
indagini rerum
& sermonum
sobrietati, &
religionem &
ueritati, attē
tus fuit.

Iudæi sibi
ipsis cladis
autores fue-
re.

Miserabili
omni obsidione
ne claudat.

Sacrilegi do-
lor belli Par-
thici princi-
pium.

Antiochus
hebraeoru ri-
tus negligit.

Matathias
sacerdos a sa-
crilegio tem-
perat.

Matathias
belli sabba-
to adorandi
auctor fuit.

Iudae Ma-
chabae Ma-
tathiae patri
succellit.

Post Iudam
Ionathas.

Post Iona-
tham Symon.

Symon cum
duobus filiis
in conuulso
Ptolemaei, ne
ei traditur.

Post Symo-
nem Ionathas
qui & Ioha-
nes.

Ptolemaeus
Ionathae ma-
trem germa-
nosque uiuos
in muris pre-
cipitandos
locat.

Bello Parthico, quod inter Machabaeos duces, gentemque Medorum diuturnum ac frequens uariaque uictoria fuit, incensum principium dedit sacrilegii dolor, quia rex Antiochus cui nomen illustre, Antiochus regis filius, ubi Aegyptum quoque suo imperio adiunxit, in superbia elatus, quod ei incerta bellorum prospera uissent, ritus Hebraeorum negligi, ministeria quoque eorum profanari iusserat, idque postularibus plerisque Iudaeorum, statuere ausus. Quod factum Matathias sacerdos perpeti nequiuit, nec solum ipse temperauit a sacrilegio, regaliq; edicto non obtemperauit, uerum etiam immolantem simulacris hostias de popularibus suis nactus, gladio transuerberauit. Et congregata manu, atque Asidaeis in societatem ascitis, ipse cum filiis suis temerates usum patrium, & iustitias legis, alios necauit, plerisque expulit, bellique sabbato adorandi auctor fuit, ne simili arte ipsi quoque deciperentur, sicut iam plerique eorum, dum sabbato bellum suscipere detrectant, irruentibus in sese hostibus, multi occubuerunt. Potentiam prosperi actus dederunt, & perseverandi in uitro usque ad extremum uitae studium defensionis, & pietatis uigor. Sed cum sibi supremum diem adesse intelligeret, uocatis ciuibus atque assistentibus liberis, hortatus est ut tuerentur patriam templique religionem, ducemque his Iudam Machabaeum curae atque sollicitudinis suae successore reliquit. Qui bello strenuus, consilio bonus, ac praeter ceteris fide promptus, qui frequenter innumeras hostium copias parua manu fuderit, prosequi non est praesentis negotii. Quod tamen breui colligere datur: saepe prosperis usus successibus, excitauit in se magnam hostium multitudinem, qua cito confusus undique dum cedere pudoris existimat, refugientibus sociis in praelium ruit. Caesisque quos aduersus se erat, a latere circumuentus, sed tamen ultus propriam mortem, occiditur. Huic succellit Ionathas non minus uirtutis similitudine par, qui naturae germanitate: Qui post multa in bellicis rebus opera, in rebus sacris officia, quae circa templi purificationem spectata ac probata sunt, praetentata per dolam amicitiae, fide intra urbem hostium clausus, nec longo post intervallo necatus est. Iohannes etiam senior natu frater, & Eleazar iunior ceteris pro religione mortem non recusauit. Post hos rei summam Simon recepit, ad quam non rudis, sed iam probatus fraternae societatis triumphis appropinquauit. Utinam & ipse tam perspicax ad fraudes cauendas, quam manu ualidus, bellandiq; artibus satis spectatus. Etenim cum uirtutis ope Romanorum ducibus regibusque gentium amicitiam foederauisset, Ptolemaei dolo generi sui rogatus ad conuiuium, inter menses & pocula cum duobus filiis qui aderant circumuentus, atque exutus armis impiae neci traditus. Sane praue nit insidias Iohannes ortus ex Simone, cui nomen Hyrcanus, & properauit ad uiciniae urbis moenia, ubi a populo propter egregia patris merita, odio quoque hostilis scelesis expectabatur. Vix denique urbem ingressus est & iam Ptolemaeus aderat. Sed cum per aliam portam ingredi uellet, repulsus multitudini cedendum existimauit. Assumpsit illico Ionathas paterni sacerdotii munus, & ad cultum regis diuinage profectus, statim pietatis obsequia curaque seruandae necessitudinis exequabatur, matremque cupiens fratresque periculo auferre. Congressusque superior factus, iuxta passionis affectu superabat, quo minus castro potiret, in quo clausi attinebantur. Nam Ptolemaeus ubi se urgeri uidebat, matrem eius atque germanos in muris locabat praecipitandos illico, nisi Ionathas bello quod inferebat, desisteret. Vincebat iuuenis pietatis metu, qui uicebat fortitudinis assumptio nem, & iracundiam excitatam in hostem reuocabat suorum misericordia. Mater tamen parata ad tormenta, tendebat manus obsecrans non salutis auxilium, sed ultionis solatium. Verebatur enim ne filius plus matri metueret, quam paternae uindictae impenderet. Sibi mortem illa loco immortalitatis futuram qua maritus uindicaret, & gener impius pro sce-

lere immani poenam exsolueret. Sed iuuenis plus intra seipsum quam in hostem praeliabat. Nam quotiens patrem cogitabat accendebat. Rursum cum matrem uerberari atque ad necem aptari uideret, mollebat: reuocabat impetum, referebat gradum, quia retrahebat passio iter obsidionis moras, feriat ex lege superuenit annus qui erat septimus. Cessit pietas religioni, soluta obsidio est: sed eo magis Ptolemaei excitata immanitas, ut quorum obiectu poenam euaserat, eos iugulari iuberet, qui continuo se ultioni exemit, ad Zenonem, cui nomen Cotila Philadelphiae regem confugiens, ut eius ope sese tueretur. Nec Antiochus quicquam, qui Simoni patri Ionathae ludibrio suos fuisse exercitus indignebarat: Cupiensque adhuc assurgentes Ionathae primitias extinguere, cum magna ueniens manu Ierosolymam, Hyrcanum obsedit. Repulit Hyrcanus auro, quem ferro ne quibat, reueratque (ut Iosephus auctor est) Dauid sepulchro, tria milia auri talenta erudit. Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho, ut obsidionem reliqueret, & pretio emptus abiret. Atque ut facti inuidiam leuaret, ferre ea pecunia Hyrcanus instituisse primus xenodochia, quibus aduentum susceperet pauperes peregrinos. Accupatus etiam Antiochi necessitatem, qua Medis bellum inferebat, ultus dispendium est: Plurimasque urbes Syriae sibi adiunxit: Samariam quoque ubi postea Sebastia condita est, circumdedit munitionibus, cuius expugnationem Aristobulo & Antigono filiis suis mandauit. Quorum obsidio lenta usque ad diram famem, & tetra alimenta humanorum cadauerum clausos coegit. Quam impulsu necessitate, opem ab Antiocho (cui nomen Aspondius) petendam arbitrati, fecerunt adiuumenta crummae societati implicauere. Victus enim a fratribus praelio, fuga se se eripuit neci. Samaritani autem repetita obsidione, captique & euerfa urbe seruitio dacti. Quo regis secundae processu excitati Aristobulus atque Antigonus impetum non refrigerabant, sed adiungere sibi finitimos bello coactos haudquaquam dissimulandum arbitrabantur, donec inuidia oborta, bellum immane exarsit, conspirantibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quae tamen uicta, profundam in reliqua tranquillitatem Iohanni exhibuit, & sibi ocium. Hyrcanus trigesimo & primo anno longae quietis gratia functus, diem clausit extremum quinque liberis superstitibus, quod a plerisque beatitudini datur: moderator egregius & pulchre sobrius, qui nihil unquam uel fortitudini fauientibus dereliquerit, in quo actus eius obfuscaret: uxori summae rei commisit negotia, ipsam consultius ratus, rebus publicis moderaturam, filios praescientia quadam animi tenens non diuturnos fore, nec eum sefellit opinio.

Siquidem Aristobulus, cui inter fratres aetas prouectior, mens promptior, principatum sacerdotii ad regni potentiam uertit, & diadema primus imponere sibi usurpauit: post quadringentos septuagintaquinque annos triumque curricula mensum, ex quo de Babylone remeans Israel seruitio exutus, in suam terram sese recepit. Superbe itaque nec partem ponere ceteris contentus fratribus, solum Antigoni honoris specie, quem uidebat diligere, mulcebat: Matrem, quia potestatis exortem, & iudicio uiri fraudatam se exposculauerat, alligauit uinculis, & usque processit immanitatis, paricidalis spiritus ferox, ut & ipsam & fratres suos simili modo uinctos arcta custodia detineret, quo prope usque ad mortem suprema fame compellerent, ni maturius Aristobulus scelesti paricidii merita soluisset: ac primum in ipsum Antigonom ferus animus exasperatur, & de amore in odia conuertit, ut eum ante omnes necaret, quem solum sibi consortem imperii pollicebat, adeo apud improbos affectus uilis, ut cito prauis suggestuibus extorqueat.

Ignum igitur ut crudelitatis eius seriem non praeteramus, quo iudicium Iohannis etiam post mortem probe, qui summam publicae rei seniori committenda filio haudquaquam existimauit, quem tanto declinatus furore a pietatis lege & norma iustitiae praeuidebat. Haud scio morumne eius contumacia, an ista gratia sacerdotum principibus, ut his aliqua quae futura erat, etiam minus dignis infunderent. Facinus mirabile fuisse, qui fratribus inuiderent amore naturae, inde mali prima oborta est labe, inuidiae commenta consecuta huiusmodi sunt,

Antiochus
Hyrcanum ob-
sedit.

Iohannes qui
et Hyrcanum
sepulchrum
Dauid dirui-
pit.

Hyrcanus
primus xeno-
dokia instituit.

Aristobulus
sibi primus
diadema im-
ponere usurpauit.

Aristobulus
matrem fratresque
uinctos arcta
detinet custodia.

Apud impro-
bos uilis affe-
ctus est citoque
extorquetur.

Iohannes sum-
ma resp. se-
niori filio com-
mittenda esse
noluit.

Scelus est odium
se fratrem

Scenophe-
gia quæ sint.

Antigonus
apud Aristo-
bulum fra-
tre falso de-
fertur.

Hypogeum
subterraneum

Baris,
Antoniaj

Turris Stra-
tonis.
Iudas esse-
nus, futura
annuntiasse
fertur.

Antigonus
occiditur.
Iudas Anti-
goni mortem
prænuuntiat.

Aristobulus
ob fratricidi-
um in mor-
bum incidit.

Aristobulus
sanguinem
vomit.

Composuerunt primo alia, quibus fidem Aristobulus non detulit, & obrectatio-
nem molliuit charitatis gratia, inuidia tribuens dilationis amaritudinem. Ideo fal-
sa ueris admiscuere: ut ex his quæ ad speciem ueri assumpserant, renitentem cir-
cumuenirent.

Caput .V.

Scenophegia Iudæorum interim in terris ex lege celebrabant, dies uidelicet festus
& plenus reuerentiæ quo sacrificium solenne deferebatur. Eo die clarus militiæ ge-
stis Antigonus domum reuertitur, & accidit ut fratrem adueniens inæqualem offenderet,
illico ad templum, quid enim præferret religioni, ut erat succinctus ornatu bellico & circi-
fusus comitatu pari, tendit: multus ibi pro fratris salute domini precator, & inde ad fra-
trem sedulus properat. Hinc calumnia componitur ex acerbo felle, & acerbiora pa-
ratur exitu.

Caput .VI.

Continue cum regem adeunt improbiissimi homines & inuidiam excitant, quod
pompa armatorum celebratiorem, quam priuatis mos est direxerit, ostentui uulgo
futuram, ne quis conatibus eius obulare auderet. Tanto apparatu non aliud nisi necem
regis, ut usurpandi imperii potentiam affectatam. Haud difficile æger animus in ualido
fessus corpore impulsus est, ut credibile duceret quod pro uero assererebat: maxime cum
dies sacratus religioni, mendacii suspitione excluderet, pompa excitaret inuidiam, insi-
mitas metum adderet, armatorumque cohors fidem patrâdi sceleris impleveret. Itaque prius quam
sibi probaretur tentamentum aliquod flagitii paricidalis, stipatores suos cum armis in-
bet in hypogeo locari obscuro, qui aduenientem Antigonum dolo necarent, nec expe-
ctarent imperium regis, sed ipsi extinguerent. Sanè mandato per nuntios præmissis ut
inermis ueniret, eius iudicii qualitate nupta Aristobulo in aduersum mutauit, ut per
illos coniuratos sibi insinuare faceret, Antigono fratrem eius delectatum esse, armorum de-
core quibus proxime accinctus affuerat, sed præ ægritudine intentius non considerasset
nunc petere omnem illum ornatum bellicum, quem sibi composuit ad fratrem deferat,
gratum hoc regi futurum si armatus adesset. Antigonus dolum non præuidit, dicto paruit
eo studiosius, quo magis placere regi pariter & fratri desiderabat, decubebat Aristobulus
in castro cui nomen primo Baris, postea Antonia fuit uidelicet ab Antonio triumuiro,
donata appellatione cum urbis dignitate. Eo postquam Antigonus appropinquauit, atque ac-
cessit ad illum obscurum, transiit, conspicientes armatum uenisse, regii stipatores adorsum re-
pente iuuenem præcepto satisfaciunt, atque imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis
turris appellabatur, quo deceptum uocabulo Iudam, qui erat Essenius genere, opinio est fre-
quens: quem siue probitate uitæ suæ, siue mystica obseruatione, sæpe quæ futura erat an-
nuntiasse historia uetus prodidit.

Caput .VII.

Is, ut accepimus, cum uidisset Antigonum prætereuntem ut fratrem reuideret, dicit
ad eos, qui numero discipulorum eius annectabantur: papæ nunc mihi bonum est mor-
ri, quando mihi mortua ueritas est, uiuit Antigonus quæ necesse est hodie interfici, lo-
cus autem eius neci decretus Stratonis turris, qui sexcentis hinc stadiis abest hora iam dicta
quarta. Tempore itaque excludit prædestinata mortis fides, hæc ubi dixit, intentius ipse
secum conferre cepit quomodo cum se felisset opinio. Nec multo post indicium deferre
interfectum esse Antigonum in hypogeo ad Stratonis turrem, qui locus simili uocabu-
lo æque ut ille qui erat in maritimis Cæsareæ nuncupari solebat. Quo facinore patrato
Aristobulus secum ipse reputans quid sceleris admiserit, in morbum ipse incidit. Erat
in oculis paricidium, perturbatio in animo, nec alibi ullum interuallum dissimulationis
ni dabat. Desigebatur in imis uisceribus dolor, inuidia in miseratione uersa est: quod inno-
centem peremisset contra ius germanitatis, tanti sceleris immanitas mentem exulceraba-
bat: non somnus oculis, non quies animo dabatur. Serpebat cæco uulnus dolore, coquebatur
tur ægra præcordia, ac duræ sollicitudines fauciabant inualidos artus, & crebro gemitu
pulsabant alta nimis suspiria.

Caput .VII.

Itaque immoderata mœstitudine eo prorupit morbi uis, ut euulsis uisceribus sangui-
nem uomitu oris reiceret: Quem puer aulicus regis uisibus præbens ministerium
foras extulit, atque imprudens facti quod casu potius quam industria gerebat, ad eum locum
peruenit, in quo Antigonus fuerat extinctus, illic supra rorantes adhuc fraterni sangui-

nis maculas, percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuitus,
eo quod profunda quadam dispositione domini libatus perempto scelestissimi paricidae
sanguis uideretur. Sono exitus causam quæsiuit cum sileret, elicuit studio quærêdi &
metu indignationis. Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis, & quantum erat
in eo uirtutis ingemiscens, haud inquit rependit meritis meis congrua uicissitudo. Neque
enim dei oculi tam impij machinator sceleris præterire poterant. Matura flagitii ultio sub-
est, & iam digno conuenior paricidii mei pretio. Vale corpus quousque animam fratri matrique
condemnatam detines. Quid per partes eis libo meum sanguinem? in me omnis (si qua
est pietas) contorqueat manus spiculum, ac me omnes filii germanique ultores pietas
tis gladio transfigant. Macet hostia paricidalis atque immolet uiolata necessitudini, to-
tum simul caro noxia sanguinem euomat. Non uisce meorum cruciatibus & lenta tabe da-
monium exaturet, quod me in tam nefarios ausus sæui facinoris impexit. His dictis si-
ne impij ac uitæ edidit. Vix anno functus præte regia, propter quæ paricidium non effugerat.

Caput .IX.

Soluit ilico mulier, atque exiit uinculis fratres defuncti, regem constituit Alexan-
dram, cui & procera ætas, & moderatio suffragari æstimabatur. Qui ut regnum ad-
septus est, fratrem quæ aduerterat regni competitorē statim interemit. Reliquum,
qui supererat ex fratribus uitæ ac salutis potius quam regno intentum, reseruauit, uacuum ne-
gociorum: continuoque (ut se habet inquietudo morum) bello pacem mutauit. Congressusque habi-
to aduersus Lathyrum Ptolemæum, plurimos quidem hostium interfecit, sed ad Lathyrum uicto-
ria defluxit. Cui tamen uictoriae fructum ademit Cleopatra mater, coacta in ægyptum com-
cedere, ut mortem sibi imminentem euaderet. Eius absentia aucupatus Alexander, dum re-
gni eius partes inuadere cupit, etiam Theodorum in se conuertit, quoniam potissima quæque
de eius possessionibus sibi associauerat. Improviso itaque impetu Theodorus regias opes
occupauit. x. milia quoque Iudæorum prælio fudit, sed super plagam non fractus Alexander,
plura adhuc de hostium partibus suo imperio adiunxit, captiuorumque urbium populos seruitio
subegit. Hos bellandi successus domestica seditio interpolauit, & orta de conuiujs usque
ad bellum contentio præcessit. Familiari peste homines Iudæorum uiris, ut de epulari ludo sese
in arma excitent, ac nisi peregrina auxilia regi præstarent, seditio præualuerat. Sed ad-
uentitia ægre manu licet compressa est, tamen octo milibus ferme Hebræorum interceptis, in-
de in Arabiam iter direxit, ac nonnullæ eius urbes subactæ: tributa quoque Moabitibus & Ga-
laaditis iure uictoriae adscripta. Vnde regressus in Amathum, Theodoro tantis eius succes-
sibus stupefacto, uacuum defensoribus castellum inueniens, sine mora expugnauit. Non usque
quam tamen ociosus Obedas rex Arabum fuit, nec inulta diu regni sui passus dispendia.
Nam insidijs oportune locatis, omnem exercitum eius deleuit, conclusum uallis profundo &
multo camelorum agmine attritum. Euasit tamen Alexander & fugiens de prælio, Hierosolymam
tanquam urbis receptacula petit, inuisus suis quam recruduerant odia erumnæ eius occasioe,
quia tanta potentia metu premebant. Nec silentio tegebat animorum discordia, aut uerbis
tantummodo exercebat, prælio non uno, sed plurimis decertatum. Quibus extincta fere .l.
Iudæorum milia, quos Alexander interemit suis, quam hostibus perniciosior, & maiore uictor-
ie detrimento, quam regni sui uires uincendo attriuerat. Vnde nec ipse quidem iam suis uictor-
iis delectabatur, a ueris prælio arte tractabat sibi subditos, ut iam non armis premeret,
sed uerbis urgeret, ac solis sermonibus offensionum genera dissolueret. Nihil tamen proficie-
bat ad colligendam sibi gratiam, quam fictis facinoræ præpoderabant, atque ipsa repentina con-
uersio ad poenitentiam, mortisque inæqualitas sæua passis suspecta habebatur. Ca. .X.

Denique cum simulata eius placiditate se circumueniri arbitrantur, Demetrium regem
sibi auxilio futurum aduersus Alexandrum in bellum excitauerunt. Pugna in mani-
bus nec cooperendina, quamuis uni aduersum duos exercitus numero inferio-
re certandum foret. Mille enim comitatus equitibus, & sex milibus peditum, quos mercede si-
bi associauerat. x. milia quoque Iudæorum sibi conspirantium in bellum accersens, iuxta urbem
Sichimam occurrit hostibus, quibus tria milia equitum erant, & peditum .xl. milia. Tæratumque
utrinque agmine, ubi neque Demetrius pecunia conductos desciscere a fide uidit, neque Alex-
ander de Iudæis aliquos, quibus se Demetrius adiunxerat, deposuisse erga se odia cognos-

Antigoni
cadaver ad
Aristobulum
fratris sangui-
nem clamorem
emittit.
Exoptat si
hijpsij uindi-
ctam Aristobu-
lus.

Alexander
Aristobulo
fratri succe-
dit.
Regnandi cu-
pido ne fra-
tribus quidem
prece nouit.
Alexander
rex constituit
Ad Lathyrum
uictoria de-
fluit.
Theodorus
decem milia Iu-
dæorum præ-
lio fudit.

Octo milia
hebræorum fer-
me interem-
pta.
Amathus.

Obedas rex
Arabum Alex-
andrum uicit.

Alexander .l.
Iudæorum mi-
lia interemit.

Repentina con-
uersio ad poe-
nitentiam mo-
rum inæqua-
litas suspec-
ta habetur

Iudæi De-
metrium regem
sibi associant.

Demetrius victor.

Deficit fudeia Demetrio ad Alexandrum.

Ridicula Alexandro a suis responsio.

Miscellum Joseph. bel. lu. li. i. ca. 3.

Alexander octingentos in media ciuitate crucifixit.

Crudititas pacem conciliat. Antiochus et Dionysius.

Alexander fuga sibi consulit.

Antiochus occiditur.

Aretas

Quies inuicta egritudine gignit, & post egritudine labor i probus mortem.

Alexander morit, duobus supstitibus liberis.

Alexander uxori Alexandre regnum reliquit.

uit, armis decernendū existimauerūt. Superior bello Demetrius factus, plurimo tamē suorum sanguine. Nāq; ab his qui ē diuerso mercede cōducti uenerant egregie bellatū, ita ut usq; ad mortem uirtute ac fide certauerint. Destitūtū itaq; sese Alexander uidens cāsis suorum cateruis, in mōtes cōcessit. Sed prater utriusq; spem ad altere eorum species uictorie peruenit, fructus alteri, ad altere partus, quia & Demetrius nudatus est discessu Hebraeorum, qui eundem ad societate rogauerant, & Alexandro ex ipsis. vi. milia sese adiunxerant, more quodam hūani ingenii astipulantibus ad misericordiam rebus aduersis. Cessit itaq; Demetrius ei quem bello uicerat, uidens illū assuetibus paulatim Hebraeis iam pugnae idoneū, sese cum paucis relictum. Cuius uictoria libertate assuetis damnationis metū mouebat. Redit Alexandro sauitia cum securitate, regnūq; in suos, & usus belli reformat. Querētī ab his quidnam faciēs, animos sibi plebis cōciliaret, respōsum est, si moreret. Vix cū fore cum mortuo, tam grauiā perperiti, in gratiam reuerteretur, ut odia aduersus defunctū deponeret. Quibus excitatus rebellandiq; assuetudine multis necatis, reliquos coegit in urbē, cui nomen Besemelel. Cuius expugnatio acerbiorē solito pestem inuexit, tam sauo crudelitatis p̄cessu, ut ex eo numero octingētos in media ciuitate crucifigeret. Quorum in conspectu coniuges eorum filiosq; iugulari praecepit.

Caput

XI.

HAec spectat accubens in medio cōcubinae, latus inter escas & pocula, sed magis sanguine q̄ uino inebriatus, hoc solo facto amplius populum q̄ bello deterruit: ita, ut proxima nocte Iudaeorum. viii. milia ultra Iudaeam discederent, quibus fugae finis mors Alexandri foret: tantūq; horror mali quietē regno attulit. Sed ubi a domesticis feriatum praeliis, exorta est ei causa inquietudinis: Antiochi aduersum Arabas expeditio, quam sibi terribilem & periculo futuram arbitrabat. Hic est Antiochus qui etiam Dionysius appellat, Demetrii frater a Seleuco ultimus, cui transitum negare cupiens Alexander intet urbē Antipatridem, & Ioppes littora, foueis ingētibus ductis muroq; altissimo, turribus quoq; ligno impositis: elusit operam magno suorum labore, nullo hostis impedimento. Siquidem negotio facili repletae foueae turresq; exusta, ipse quoq; Alexander fuga sibi cōsuluit, eo tutor, quia nequaq; tanti existimatus, ut cum uictor principis loco psequi deberet. Nam secūdis partibus reseruati, ut itineris obstruat in iuriā acceptam ulcisceret. Rectum autem in Arabas iter direxit, quorum rex in loca praelio oportuna sese cōtulerat. Deinde subito cōuerso equitatu, maxima ui ac multitudine effusas ac sine ordine ruentes hostiū turmas inuasere. Certatū acriter quoad Antiochus restitit (renitebat enī) quāuis exercitus eius quasi more pecorum obtruncaretur. Vbi uero & ipse cecidit (nam prae ceteris sese offerre solebat periculis) aucti oēs, quorum maxima pars incerto fugae dispersa extinguit, reliquis in uicium, cui annana nomen, coactis, atq; alimentorum inopia consumptis, uix paucissimi ex his tantae cladis superfuere.

Caput

XII.

Hoc successu Areta etiā a Damascenis ad regnādū expetitus, ut Coeles Syriae imperitaret quo Ptolemaei excluderet, quē maxime infestis odiis persequēbatur, nec Iudaeam immunē reliquit incursionis, de qua uictor, licet supato Alexandro, secundū utriusq; tamen partis conuentū discessit ac reuertit in sua. Alexander autem Pellam euertit & Gerosam petiit, iter de Theodori possessionibus aliquas sibi adiungere parans, eamq; sibi bello uēdicauit. Inde in Syriam pgressus Gaulonem & Seleuciam & Gamalam euertit, ultus superioris belli cōtumeliā, ipsas quoq; Antiochi munitiones diruit. Quibus ex locis iter in Iudaeam cōuertit, ac prater spem cum gaudio totius gentis suscipit p mirabili successu regis gestar: ubi parat bellandi quies exordiū tria buit aegritudinis, atq; aliquantulū quartanis febriū uicibus affectus, leuato paulisper in cōmodo, dum negotia repetit militaria, nec modū seruat animo ualidior q̄ corpore, cōminuit omnem suae uigore salutis, uiresq; absumpsit, atq; ita mortuus est. Viginti itaq; & sex annis uario regis euentu, aduersum innumeros bellos tumultus regnū tenuit, & duobus liberis superstitibus decessit, quos impares regni existimās gubernaculo, summam rem uxoris p̄priae delegauit sollicitudini, qm̄ eam acceptiorē populo cognouit, atq; hoc apud uniuersos inuenisse gratiam, q̄ etiam ipsa ab immanitate uiri semp alicui

nam sese faciendam existimauerit, ut nō solum refugeret flagitiosos consortia, sed etiam resistēdo eius iniquitatibus, totius in se plebis beneuolētiā circūueret. Nec impro- uida uiri sentētia fuit, nam regnandi ius mulier inoffense exercuit, sine ullo scēminei sexus impedimento, & acquisiuit moderandi gratiam sacrae legis obseruatione. Nam dū attentior circa templū cura exerceret, & dimissa ministeria fraudis succreuit imperii uigor, nec tū affectu infracta materno regni cupido. Siquidem ex duobus liberis electus unus ad spem regnandi nō potestatis: Hyrcanus uocabulo natu senior, ingenio remissior, Aristobulū uero actiorē animo, expertē potestatis, emolliebat priuatū hūilitate. Assuerunt se pharisei mulieri genus hominū secundū legis doctrinam exercitatū, secundū qualitatē affectus callidū, audum negotiorum, pecuniā appetens, qui captantes elatam mulierculam, secundū scientiam iuris diuini extollēdo suam fecere, ut plaraq; etiā regni negotia ipsis cōmitteret, adhiberet quos uellent, quos uellent excluderet, atq; au- lico exuerent ministerio. Quid plura? ita sese insinuauere, ut cōmodos omnīū fructus ad eos perueniret: sumptus & molestiae mulierē solam afficiebant. Nec mediocris mulieri spūs, ut maxima quaq; auderet, atq; super scēminei sexus cōditionem praelia dis- poneret. Siquidē & praestantissimam de suis manū parauit, & peregrini exercitus copi- as coegit ingentes, ut non solū domi tuta ad omne regnandi securitatem foret, uerum etiam exteris potētibus esset formidabilis. Ea tū reliquis praestabat omnibus, sed phari- saeis quasi inferior obtemperabat. Erat Diogenes in regno eius, qui de potentissimis Alexandri amicis familiaritati eius inhæserat, eū adorsū obtrūcauere, memorātes ipsius consilio octingētos illos in medio urbis ab Alexandro cruci suffixos, in ceteros quoq; facinoris autores quosq; ut pergeret ultio mandatū. Nec abant itaq; quos pharisei p- cipiebant, nō quos societas sceleris inuoluerat. Quo metu perterriti pleriq; quibus hu- iusmodi pericula intendebant, & maxime praestantiores opibus aut dignitatibus ab Ari- stobulo intercessionē implorauere, ut matrem ab executione praecepti seuerioris ad me- lora inflecteret: Ille sibi gratiam parare cupiens, nō detrectauit. Mulier aegre licet, oran- ti ramē filio concessit, ut contuitu honoris quos gesserant, qui in hmoi inuidiam arcesse- bant, supremā necis sententia mitigaret, atq; eos tū quos obnoxios suspectaret, & pa- trandi flagitii incētores fuisse urbe egredi iuberet. Quia accepta uitae securitate p agros dilapsi sunt.

Caput

XIII.

Eodem tempore causa accidit, ut Damasceni iuuentus dirigeretur, qm̄ Ptolemaeus frequentibus incursionibus incolas memoratae urbis terrebant, cuius negotii ne- cessitas occupauit de exercitu Alexandrae ualidam manum. Cleopatram quoq; Tigranes qui Armeniis imperitabat in urbe, cui nomen Ptolemais, obsidione clau- serat, quem muneribus Alexandra mulcebat, ut a se auerteret. Quem Lucullus facta ir- ruptione in terras Armeniorum infectis rebus redire coegit, consultius ducentē sua tuta- ri, quā aliena adiungere. Tantis itaq; negotiis intenta Alexandra, in morbū incidit. Quam occasione rapuit Aristobulus ad suas artes, & congregata manu conspirantibus secum, quos seruator naturae ad praerupta quaq; audendū cupienti adiunxerat, thesauros occupat, eorumq; copiis inuitauit ad militiam uolūtarios, ac pretio cōponit, ut in omnia quae uellet fidem praestarent, atq; insulas regis induit. Turbatus animo Hyrcanus matrē lachrymis conueniebat. At illa spirans ferocia, filios & uxorem Aristobuli in castrū re- cludit, cui nomen primo Baris, postea Antonia appellatū, de quo supra memorauimus. Cepta Alexandrae celeri eius obitu destituunt. In hereditatem omnē Hyrcanus suc- cessit, qui uiuente adhuc matre dignitatē induerat sacerdotii. Aristobulus uirtute & sa- pientia praestabat, res usq; ad contentione atq; in congressione deducta: ubi consertum, pleriq; relicto Hyrcano, illum altere bello meliorem secuti. Hyrcanus comitantibus se- cum qui bello reliqui fuerant, confugit in Antoniam, repertisq; filiis & uxore Aristobu- li, per obsides salutem inuenit, quia ne quid asperum in suos fieret, Aristobulus pacto con- suluit: Conuentū fratrum hmoi fuit, ut regno Hyrcanus cederet, atq; ad Aristobulū ius omne imperii transiret, nec tamen Hyrcanū inhonorē relinqueret, sed regni exortē ho- nore alio fungi sineret, quem ipse impartiuisset. Transactio hmoi etiam religionē repli- sacratam affectionē utriusq; tenuit uoluntariam, inde cum gratia discessum est, ac se in

Mulier mō- lesta, sagax, & prouida, nōnūq; op- me regit, nō tam armis q̄ religione.

Hyrcan⁹ ad regnādū sp̄ eligitur.

Pharisei q̄ les sunt.

Diogenem pharisei dela- tum occide- runt.

Aristobulus p facinoro- sis ad matrē intercedit.

Consulitū est sua tutari q̄ aliena ad- iungere.

Hyrcan⁹ in matris here- ditatē succe- dit omnem.

EGYPTI DE EXCIDIO IEROSOLYMITANO.

uicem salutes, Aristobulus in aulam regiā sese recepit, Hyrcanus aequanimiter in domum Aristobuli concessit.

Caput .XIII.

Sed fuere, quos metus ac regis mutatio incesserat, qui se studuisse aduersus Aristobulum recordarentur, & prae ceteris Antipater, is erat Idumaeus genere, moribus apud suos clarus, non tenuis pecunia, & ideo praeualida potentiae, arte mira factus ad contemnendam pecuniam propter conciliandam gratiam. Qui Hyrcanum consiliis suis perterritus, quod nullam salutis suae spem tutam haberet: quod imperio decessisset, nisi transfugio sibi consuleret, ubi ad suas artes inclinauit, insinuat Aretae regis fouendum auxilio uix, qui circumuentus foret ut regno cederet, decore hoc fore regi si arbitretur fieret imperii restituti, multoque pulchrius si circumscripto, cui primitiua regni competere, dolo sublata reformari iuberet, illum uersutu & callidum, & ideo suspectum uicinis: hunc item & quietum qui pro summo beneficio acciperet, quicquid sibi ab externo tribueretur, cui frater etiam regnandi ius ademisset. Praeparatam itaque Aretae regis gratiam Hyrcano annuncians fugiendi spem detulit, & uiam demonstrauit, ut secuti peteret Petram in finibus Arabiae sitam, quo in loco regem adirent, qui precibus Antipatri donisque inflexus, plurimam bellatorum manu Hyrcano adiunxit: ut regno restitueretur. Erant fere peditum equitumque quinquaginta milia, a quibus prima pulsus congressione Aristobulus Hierosolymam confugit, ibique intus aduersus tantam hostium multitudinem, quae clausum expugnauisset, nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione, quod aduersus Tigranem gerebat, soluisset obsidione missus a Pompeio, cui recepti Mithridatis ultio grauis, bellique in socerum transferendi propositi exarsit, qua causa Syria infestari per Scaurum praeceperat, quum ipse Tigranem atque Armeniam urgeret. Scauro itaque aduenienti Damascum, quam Metellus et Lollius funditus euerterant, occurrere fratri legati, sibi quique Romanae opis auxilium implorantes, & quauis inferioribus esset uiribus Aristobulus, praepoderauit tamen pecuniae oblatione. Vendit summa praelialis certaminis talentis trecentis, & iustitia postulati pretio pensat. Qua pecunia sibi annuerata, denunciat Scaurus Hyrcano, regique Arabiae discedere ab obsidione, aut si permaneret, scirent sibi aduersum Pompeium & Romanos bello certandum. Eo terrore obsidio soluta, Aretas Philadelphiam perit, Scaurus Damascum reuertitur. Aristobulus autem uix dum idoneus propulsando periculo manu colligit, hostem insequitur, & ad Paphlagonem (id uocabatur loco) sex milia hostium, simul & fratrem Antipatri Fallionem praelio fudit, Hyrcani atque Antipatri spes lapsa est, quibus fiducia omnis in Arabiae uiribus erat.

Caput .XV.

Sed ubi Magnus Pompeius adire Syriam coepit, & Damascum aduenit, a Romanis, quorum auxiliis infracti de manibus uictoriam amiserat, opem postulant: Pompei umque adeunt tanquam iusti arbitrum, & minime auarum pecuniae, allegatiōibus itaque non muneribus (ut antea) nisi coepere: quum integer animus aduersus corruptelam pecuniae, laqueis auaritiae non capiebatur, & gratuito odisse poterat fraterno insidiarum honori: & ideo his eum adorsus querelis, quibus & Aristobulo fieret inuidia, quod indignus aliena inuaserit, & Hyrcano conciliaret gratia, cui uel merito uitae, uel aetatis suffragio regnandi ius competere: astipulante praesertim matris autoritate, quae & iudicium eligendi habuit, & ius conferendi. Nec Aristobulus diu absuit, quum nihil in magno pectore quod suis artibus conduceret, intueretur: Praesumebat tamen de Scauri redemptione, seseque eius iactabat societate. Venit itaque regio ornata praedita, & prope maiore, quam solebat, stipatus ambitu, ut quod de iustitia diffideret, ad quiescendi praedictum excluderet, spem obediendi negaret: sed diutius tolerare Romanorum consulis sublimitatem nequieuit, cui moris erat regni exorti regia bus imperitate. Itaque ubi ad urbem uentus est, cui nomen Diopolis, alio concessit Romanae dignitatis supercilium, dedignatus regni tumore. Qua secessione Aristobuli, est non mediocriter datus offensionis locus, usque adeo commoto consule, ut statim arma Romana in Iudaeam conuerterentur. Coniunctis Syriae etiam plerisque auxiliaribus, quae ubi coeperit Aristobulus ad urbem Scythopolim, atque inde Coeas appropinquare, unde erat Iudaeae exoritur possessio, confugit in Alexandrii castrum munitum admodum, & in morte altissimo situm. Quo cognito, iubet eum Pompeius descendere: at ille tanquam herili praecepto obedire inde

Aristobulus Hierosolymam confugit.

Scaurus missus a Pompeio obsidionem soluit.

Aristobulus praepoderauit oblatione pecuniae.

Magnus Pompeius Syria adit.

Aristobulus in Alexandrii castrum confugit.

LIBER .I.

existimans periculum potius subeundum, quam obtemperandum imperio animi immodicus arbitrabatur. Sed referta populis Romana castra desuper spectans, simul a suis monitus, non lacerandos quosque in nomen ac potestate totus prope orbis terrarum concesserat: descendit, pluribusque usus quibus regnum sibi iure delatum astruere contenderat, uel generis debilitum necessitudine, uel exercitus iudicio qui secutus sit ualidior, deseruerit ignauus: uel euentu praelii, uel pacti conventionem ad munitionem reuertitur: rursus cum Hyrcanus consulem adisset, uocatus ad iudicium Aristobulus sese representauit. Sed cum adhuc conperendinari cognitionem uideret, in castrum regressus est. Medius enim inter spem & timorem putabat, quod imperiis eius obediendo ad sui gratiam Pompeium inflecteret. Sed ne uia adigeretur, iterum imperio cedere, in Alexandrium sese recipiebat. Nec praeteriit Magni regis uersutia, iubet eum discedere munitionibus: idque facturum, datis ad singulos custodes munitionum literis, sese astringeret: iussis quidem paruus quae non audebat resistere. Protinus tamen Hierosolymitanis moenibus sese abdidit, & bellum aduersum Romanos parare coepit. Pompeius quoque fugientem insequi, urgere clausum, neque parandis belli uisibus tempus ullum dare, direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius quod morte bellum finisset, urbis Hierico in finitimis suis Pompeium tenebat, cum rei memoratae indicia uenirent: locus prope urbem, in quo balsamum gignitur, uirgultisque innascitur, quae acuris lapidibus incidunt pueri agricolarum, perque eas incisiones distillat humor lachrymis pulcher rotantibus. Inde uir militiae uetus compositis ordinibus, ad uesperum castra mouit, & primo diluculo Hierosolymitanis moenibus astitit, atque improuissus armatas acies infundit.

Caput .XVI.

Obstupescit Aristobulus dispositionis specie, uirorum robore, militum alacritate, sponte occurrit ueniam precatur, pecuniam, urbem, seque offerens. Verbisque in mollius suppliciter inflexis mitigauerat indignationem consulis: sed irrita precatione, quia effectus deerat promissionis: non solum negatis pecuniis, sed etiam urbe excluso Gabinio qui oblata petitu uenerat, bellum incubuit. Namque Magnus adhibitis custodibus Aristobulo, urbis moenia speculari coepit, atque explorare diligentius, quibus in locis tentaret irruptionem: sed quum & ualida murorum circumspectaret quod expugnari nequissent, & templum in urbe haud inferioribus circumdatum munitionibus, ut geminum esset ingressus periculum: & a defensoribus templi, & ab his qui murorum propugnacula tuerentur, haesit animo dubius, sententiaque incertus per aliquantulum temporis, cum subito intra urbem orta seditio, uolentibus Hyrcani sociis urbe recipere Pompeium, renitentibus Aristobuli propugnatoribus: illi portas aperire Magno, isti obserare, bellumque inferre, ne regem eriperent. Sed pluribus quos terror potentiae Romanae anxerat cessare inferiores, atque in templum sese recepere soluto potestate, qui transitu per uiam urbem ac templum medius communxerat. Receptus itaque in urbem est exercitus Romanus, & suis manibus Iudaei aperire portas: non multo post urbis ac templi expugnatoribus futuris. Completumque est illud Dauidicum: Deus uenerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum. Sponte itaque tradidere regalia sua, cessare aulicis: Pisoni claro inter suos uiro & militiae stipendiis exercitato, id negotii commissum est: ut manu ualida aulam regiam ceteraque urbis tuenda existimaret. Quod ab eo sollicito curatum, quasi ad ea defendenda potius occupanda Romanum exercitum ductauerit. Ad templi autem irruptionem, quum pertinaciter resistebatur, Iudaeos Magnus parauit socios uidelicet Hyrcani, ut si fieri posset aliena Romani mysteria non profanarent: simul ut suis manibus Iudaei fossas replerent, impio nihil proficiebat congestio, cum reniterentur e muris Aristobuli fautores: & desuper afferrerent impedimentum, irritaque Pompeio fuissent exordia: nisi incurrentibus sacris religionis diebus, quibus ab omni uacare opere Iudaeos uetus obseruatio foret, imminere suos aggeredis terrarum tumulis impauisset: sola enim cogerenda manus usurpatione in consuetudinem uersa: etiam sabbato, si tamen inferatur praelium, & salute extremum petatur periculum, decernendum sibi ferro Iudaei existimant: reliqua certamina religioni ducunt. Iam uallum exerceuerat, iam machinae ad morem, repugnabant regii muro: altitudine fortiores, nec intermixti praeliis prope Magni accessu inclinabatur, stupebat Pompeius acres uiroque animos, muri decorum ac ma-

Locus qui balsamum gignit.

Aristobulus obstupescit: offerens urbem, sed pauca praestat. Gabinio pro pecuniis expectandis exclusus est ab Aristobulo.

Alii portas aperire, alii obserare nituntur.

Completum est uaticinium Dauidicum. Pisoni aulam regia, ceteraque urbis commissa sunt.

EGYPTI DE EXCIDIO HIERSOLYMITANO.

Sylla ortus
Cornelio,

gnitudinē, & nusquam remissa officia sacerdotū in medio belli furore: tanq̃ pfunda pax
esset, nihil deerat sacrificio: solennitati, inter bellos iacula mortēq; casorū fundebatur
sanguis hostiarū. **V**ictima altaribus imponebatur, ante aram positi feriebantur. **T**ertius
iam mensis anceps adhuc certamē tenebat. **P**rimus **S**ylla ortus **C**ornelio **F**austus, & duo
centuriones: quorū uni nomen **F**urio, alteri **F**abius erat, deiecta terra murorū, templū ir
rupere singulis sequentibus sese cateruis, & circūdantes undiq; tēpli interiora, quoscūq;
repererant gladiis transuerberabant, cædebantur fugientes, repugnantes alii obrun
cabantur. **N**ullus parcendi modus: nec tñ ea seuitia bellantiū obsequia uatū impedita.
Nudatis gladiis imminēbat hostis, illi tñ sine ulla pturbatione soliti uicem muneris ex
quebant. **N**ullū intermissum ē officii genus. **Q**uicquid ad purificationis solēnitatē, quic
qd ad cultus sacri obseruantiam spectare poterat, impletū est. **T**āta erat cura ministris
atq; utinam p ueritate deuotōis & fidei fuisset: maiora quoq; a suis orta pericula q̃ sibi
ab **H**ebraeis inuicē inferebantur, atq; intus pugna uehementior, & a seditiosis ppius &
anceps periculū: a frōte externus hostis, a tergo lateribusq; domesticus urgebat.

Caput .XVII.

Insulati sacer
dotes iter ho
stias immola
bantur.

Pōpeius ispe
xit taberna
culū iudæo
rum.

Hyrcano sa
cerdotij prin
cipatus dat a
Pompicio.

Aristobulus
capit Romā
ducitur.

Turris Stra
tonis postea
Cæsarea.

Itaq; cōclusi undiq; alii se præcipitabant, alii patriæ incendiis exurebantur. **S**acer
dotes tñ usq; ad ultimū in suo munere pseuerabāt, hortantes se inuicē ne in poste
rioribus ponerent officiū religionis, quā salutis presidium: recte secti agi si pietatē
impenderent, qd deberet necessitati, pulcherrimumq; si in patriæ sinu sepeliri liceret.
Quid autem iuaret uidere & supstitem uiuere religioni & præclare potius opus mu
neri cōmori pio. **Q**uod si quis periculi metu deserat, sacrilegium ē: si quis impleat, sacri
ficiū & pia passiōis uictoria. **I**nsulati itaq; sacerdotes inter suas hostias immolabantur, &
amicti sacerdotilibus stolis inter cadauera casorū humi iacebant. **F**usa illic iudæorū .XII.
milia: **R**omanorū pauci extincti, plures uulnerati sunt. **N**ihil tñ grauius in illa miseria
ingemuerūt iudæi, quā q̃ illa abscondita an sanctificationū mysteria relecta gētib; ac
manifestata sunt: deniq; **P**ompeius curarū istiusmodi declinans supstia, dum triumpho
potitus ambusta ambiret: sequētib; sese suorū plurimis, uidit tabernaculum scdm qd
soli principi sacerdotū solenni accessu patebat, atq; intus inspexit lucernam, & mensam
& thymiamata, & tabulas testamētis: superq; eas **C**herubin, multitudinem aromātū dis
persam, & sacre pecuniæ talenta duo milia, in quibus quū plurimū auri esset, integer tñ
ab omni cupiditate uel ipsa, uel si qua sacrorū uasorū inuenta sunt, intacta seruari præce
pit: & sequenti post excidiū die **T**heocorus iussit mundari templi interiora, & celebrare
assueta sacrificia: **H**yrcono quoq; principatū sacerdotij dedit, prompta eius opa usus in
obsidionis necessitate: nam & si infidus suis, **R**omanis tñ fidelis, ut sua patria expugna
rerur. **S**ed puto neminē dici fidelē posse, qui suis fuerit infidus. **N**ō pfuntorie itaq; in
ipso prælio iuuit hostes suorū, uel qd extra murū populi multitudinē annitentē **A**risto
bulo retraxit ab eius societate: ad omnia tñ quibus uel præueniendi **A**ristobuli, ducēdūq;
eius autoritate, uel cōficiendo celeriter bello **P**ōpeius egregius imperator fuit. **P**raclare
hoc addidit ut in uictoria modum teneret: deniq; benignitate sibi magis, q̃ terrore
quos uicerat, associauit, autores tñ modo belli securi percussit: **T**ributū quoq; uictis impo
suit, statuit ducē, iudææ fines determinauit. **S**uis ergo finibus circūscripta iudæa est: res
formauit etiam **G**adaram, quam iudæi euerterant, rogatus a **D**emetrio, qui patriæ suæ
hūmōi gratiam a patrono poposcera: & in hac causa, & in plurimis apud **M**agnum suū
pra libertorū modum usq; ad inuidiam excellens: **A**ristobulum autē cum filiis & socer
o eius captiuos statuit secum **R**omam deducere: sed unus ex sobole regia in itinere ela
psus custodibus, domum reuertitur, ei nomen **A**lexandro, & fratre prouectior & soror
res duæ. **A**ntigonus itaq; æuo iunior cum fœminel sexus germanitate ad urbem dedu
citur, **P**ompeiusq; **C**iliciam, deinde **R**omam petiit.

Caput .XVIII.

In Syria **S**caurus, cui ducis officio præerat receptis urbibus, quas iudæi inua
serāt i mediterraneis **S**cythopolis, **I**ppone, **P**ella, **S**amarina, **I**amnia, **M**arisa, **A**zo
ro, **A**rethusa: maritimis quoque **G**aza, **I**oppe, **D**ora, & ea quæ **S**tratonis turris
olim uocabatur: postea autē **C**æsarea nūcupata sub imperio **H**erodis, qui & ornatū addi

LIBER .I.

dit, & nomen mutauit, aduersum **A**rabas bellū moliebatur, iudæam inter **E**uphratē &
Aegyptum: **S**yrām quoq; suis reformatam finibus iudicio coercens prædandiq; cupi
dine, qd potius reor, quā pferendi imperij gratia, summam regni **A**rabie **P**etram in
uadere uolēs, difficultate quidē locorū impeditus irrūpere nequiuit: plura tñ uel ppin
qua urbi uel lōge posita deuastauit, quibus in locis exercitū eius morantē fames incesse
rat, ac penē incidisset facinus miserabile, nisi p **A**ntipatru laborantibus **R**omanis **H**yr
canus alimoniam ministrasset. **I**deq; de consilio **S**cauri **A**retam monuisset soluere bellū
pecunia: deniq; trecentis talentis **A**rabis hoste se exuit, **S**caurū redemit, hoc regressione
eius pretiū fuit: quæ res **H**yrcono fidam cū **R**omanis firmavit societate, & pfunda pa
ce securitate fouebat, qd in locis hostilibus exercitui **R**omano, opera eius ex indigentia
grauī, frumenti facietas facta auxiliumq; præstō fuit.

Caput .XIX.

Sed ubi **A**lexander ē uinculis **M**agni elapsus, primū occulte & per aliquantū tem
pus manū sibi idoneam cōgregans: deinde palam percurfare cōpit iudæam, ex
agitari **H**yrcanus, & rebus suis diffidere **R**omanos cura urgere ne bellū gliscerēt:
quinetiam murū præparare **H**ierosolymis cōstituerat, quē **M**agnus destruxerat, ac p
pē aggressus fuerat opus, nisi **G**abinus qui **S**cauro successit, curatis strenue cæteris, qui
bus terrorē sui nominis sparserat, occurrēdū **A**lexandri tentamētis æstimauisset. **N**ec
Alexander refugiendū arbitratus, sed decernere prælio ausus cū decē milibus peditū
mille & quingentis equitibus etiam castella reparauit: **A**lexandriū, **H**yrcaniū, **M**acherun
tam teceptaculo sibi (si res poposcisset) futura, uel hostibus impedimēto, qm & **A**rabia
nō satis fida **R**omanis pxiima erat: **G**abinus quo citius occurreret **M**arcū **A**ntoniū cū
parte exercitus præmisit, ut iter hostiū impediretur, donec ipse cū toto agmine aduen
taret. **A**ntipater cum electis adueniens & **M**alichus & **P**itholus diuersis iudæorū sub
nixi cateruis, cum **A**ntonio uires iunxere, quos ubi cōsertos **A**lexander uidit (nam iam
& **G**abinus aderat) flexit cōsiliū, ut retrorsum cederet. **S**ed quū iam nō longē esset ab
Hierosolymis, coactus manū cōserere, uictus aufugit, necatis fermē tribus milibus suo
rum, cæteris captis aut dilapsis: uix **A**lexandro pauci superfuere, potius ad fugā societa
tem, quā ad rebellandi audaciam. **D**eniq; pacē a **G**abinio petēs, etiam castella ne quid
suspectum haberent, **R**omanis tradidit. **E**o bello egregie **A**ntoniū uirtus emicuit, quis
præclare ubiq; documentū suæ dederit fortitudinis. **G**abinus in quinq; cōuentus iudæ
am diuisit, ut potestatem minueret, ex qua oriebat potior regis insolentia. **H**yrcono pro
manitudine ingenij eius sacerdotij honor mansit: totius autē regionis eius conuentus
non uni sed in cōi **H**ierosolymitanis a **G**abinio cura impartita: itemq; cæteri cōuentus
simili mō attributi per **G**adaram & **A**mathuntem & **H**ierico **S**efforitanosq; urbes scia
licet potiores diuisit, quo & singulorū potentia nihil relinqueret, & functio regionum
non uacillaret, quæ publicam expectaret sollicitudinem. **Q**uod & a **R**omanis ad rele
uandum rebellionis metū, & a iudæis ad deponendā inuidiam cum gratia susceptū: quū
non sub rege, sed sub optimatibus degeret **H**ebreorū genus, ad **R**eipublicæ **R**omanæ
similitudinem, in qua non unus imperitaret, sed per uices optimi quicq; quibus sortito
magistratus cesserat, administrabant regni quidam exortes, sed regum arbitri, consultū
prouide aduersum inquietudinem gentis æstimabatur.

Caput .XX.

Sed **A**ristobuli fuga reditusq; in iudæam plurimū turbæ excitauerat, plerisq; re
sistentibus ad eum quos ueteris amicitia gratia sollicitauerat, aut res ultimar, qui
bus remediū ex discordia publica querebat: imma summis miscere cupientibus, at
q; alia spes lapsa forent. **R**egressus igit **A**ristobulus munitiones ædificare, **A**lexandri
um reparare coeperat, quo cōperto **G**abinus **S**isinnio & **A**ntonio, **S**eruiioq; cum par
te exercitus directis, cōceptum opus impediuit, desertis em munitionibus **A**ristobulus se
bello parauit, & quia maiore numero quā usu agmē trahebat, deonerat inermis po
puli multitudinē, & sola octo milia armatorū coegit adiuncto quoq; **P**itholao, qui uo
luntarius ex **H**ierosolymis cū uiris mille aduenerat: deinde orto prælio (imminēbant em
Romani eius ceruicibus) aliquandū quidē strenue pugnatum, tamē præualuit uirtus

Alexander
bellū assum
psit.

Gabinus
Alexandri
tentamētis
æstimauisset.

Antonij uir
tus egregie
emicuit.

Aristobulus
Alexandriū
reparare cō
perat.

Romana, caesa ludæorū quinq; milia. Aristobulus cum mille uiris irrupit aciem, & in ca-
stelli Macheruntis munimenta sese recepit, duo milia aliō dilapsa, adorsū tñ castellum
Romani per biduū fermē dilati: qm̄ de ultimo periculo Aristobulus totis uiribus decer-
nebat. Sed nequaquam diutius sustentare potuit, captus cum filio Antigono, quem pa-
riter fugiens de uinculis secum abduxerat, ad Gabinium missi & ab eo ad Romam dire-
cti sunt. Senatus Aristobulo in custodiam detruso, filios eius ad Pythiniam dimisit, qd̄
Gabinius ferunt epistolis insinuassee, id Aristobuli coniugi promissum, remunerandæ
sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiones.

Caput .XXI.

His in ludæa gestis Gabinius audendū aliquid ratus, in Parthos expeditionē pa-
rauit, sed suspecta partiū Ptolemæi regis reuocauerunt pfectum. Nam ab Eu-
phrate in Aegyptum Gabinius iter cōuertit, usus necessariis ad omnia ministe-
riis Antipatri & Hyrcani. Sed Hyrcani per Antipatrū qui pecunia, frumento, armis, au-
xiliis quoq; exercitū iuuaret, ac maxime congressiones circa Pelusium, nisi gnaris locorū
& totius belli generis ludæis omnia pcurantibus Gabinium facile deterruissent. Sed rursus
mōrante exercitu, Alexander Aristobuli filius in Syriam sese alteram uelut in uacuam
puinciam immergere moliebat: nisi rumoribus excitus Gabinus reditum maturauisset,
præmissisq; Antipatro reuocasset plurimos ludæorū ab Alexandri societate, quo-
rum multitudine fretus, parabat omnes quos in regione offenderat Romanos exitio da-
re: deniq; dilapsis licet ludæorū plerisq; per Antipatrū cōuentionē, audaciā tñ nō depo-
suerat, præliūq; adorsus, in .xxx. milibus uiroq; circa Itabiriū montē fufis, cū decē milia
bus aufugit, reliquorū dispersiōe bellū cōfectū. Gabinius cōpositis, ad arbitriū Antipa-
tri Reipub. Hierosolymitanæ negociis: inde pfectus Nabathæos plio subegit, Mithri-
datemq; & Tigranem fugientes de Perside occulte dimisit, palam tñ militibus intimauit
fuga lapsos. Successit Gabinio Crassus, & pfecturus ad Parthiciū bellū, omne qd̄ erat Hie-
rosolymis aurū in templo abstulit: & præterea duo milia talenta detrahi iussit, quæ Pom-
peius intacta reliquerat, nec longum lætatus ubi transmisit Euphratē, exercitum amisit,
& ipse extinctus est. Eo successu Parthi lætiores transeundum in Syriam crediderunt,
quos strenue insidiis excepit Cassius, & cōmissæ sibi provinciæ finibus repulit, non si-
ne graui detrimento hostium, cum effusæ ueniētes, qd̄ neminem sibi obfistere ausurum
arbitrarent, locis præuentos augustioribus occupauisset. Deniq; fufis suorum pluribus,
bellū deseruere. Cassius repulso hoste securus puinciae, in ludæam irruit, & Tarichæis
deletis triginta milia ludæorū in seruitutē uēdiderit. Pitholaū quoq; suspectum doli quo
partes Aristobuli fulciret, uendidit, iugulari iussit. Neq; expers consilii eius Antipater
fuit, ut æmulum potentiae quāmaxime excluderet.

Caput .XXII.

Is Antipater cognouit uxorem cui nomē Cypris, splendidissimo inter Arabiæ sce-
minas loco ortam, atq; ex ea suscepit liberos quattuor sexus uirilis, & unam scemi-
nam. Viris hm̄i uocabula: Primus Phaselus, sequens Herodes uocati, tertius Iosip-
pus, quartus Pheroras, & Salome filia: Ea q; causa uir egregie factus ad emerendam mu-
neribus, atq; amicitia societate potentiū, gratiam præ cæteris sibi regis Arabū concilia-
uerat, quia de locis Arabiæ uxoris acceptæ prætebat necessitudinē. Deniq; aduersus
Aristobulum decernere prælio parans filios suos, prædicto Arabum regi quasi mutue
charitatis pignora direxit. Quos ille quasi depositū inuolabile susceptos, eo cultu quo
liberos domi habuit, & postea repetitos patri reddidit. Sed cū Aristobulus bello supe-
ratus in uinculis haberet, Alexander filius eius cum secundū cōuentiones pacis quibus
etiā Cassius ad Euphratem rediturus deuinxerat, prælio uacaret, quū confinia Persidis
haud ullo suspecta Parthorū transitu infestarent, & blandæ tranquillitatis spēs in orien-
tis partibus humanas leuaret sollicitudines, Caesar transalpinis regionibus Galliæ
sese infundens, Pompeiū senatūq; ultra Ionium mare expulit. Italia exclusus Italiæ
Magnus petit, eōq; diuersis ex locis Romana iussit agmina sequi, quod ibi bellum para-
ret. Quibus intentus gerendis Aristobulū, quem Romæ uinctū reliquerat, eum Caesar
qui inter urbem Romam atq; Pompeiū medius erat, qm̄ de Flaminia in Appiam com-

Successit Ga-
binio Crassus

Crassus in lu-
dæa irruit.

Antipater ex
uxore Arabi-
ca quorū fili-
os & unā fu-
cepit scemi-
nam:
Phaselus,
Herodes,
Iosippus,
Pheroras
filij, Salome
filia.

Caesar Pom-
peium ultra
Ionium expu-
lit mare.

pendiatis tramitibus Magnum sequebat, ut uel ipsum exciperet, uel interciperet eius ex-
ercitum uinculis leuatū, tributis etiam militaribus numeris in Syriam direxit, ut ludæā
sibi adiungeret, Pompeiūq; a tergo urgeret. Sed in exordio tentamentorū ubi ad locum
peruenit, ueneno interemptus imperfectum negociū reliquit. Opinio mortis eius Po-
pei fautoribus ascribebat, ita lusa sunt dispositiōes Caesaris, & destitutæ Aristobuli
cupiditates noua quadam mutationum uarietate, ut tutior fuerit exul inter hostes & in
uinculis captiuus, q̄ inter suos ciues dominus in cubiculo, rex in conuiuio. Quo com-
perito Pompeius quod Aristobulus in ludæa recidiua sibi bella reparare tentauerat, etiā
filiū eius Alexandrū iugulari iussit, suspectū nimis ob partes Cæsarianas. Scipio Cnei
mandatis obediēs p tribunali statuit reum, ut species iudicii præterderet, accusatoribus
quoq; adhibitis, atq; in eum qui Romanam rēpublicam armis inquietasset, sententia p-
lata, ut pro iuris potius autoritate q̄ pro executione præcepti, more quo duces hostiū
conuictus rebellionis, securi peullus astimaret.

Ca. .XXIII.

Cognita utriusq; nece, Ptolemæus qui susceperat Aristobuli germanos, & uxore
rem Alexandri Philippionam, filiū suum in urbem Ascalonam direxit memo-
ratos fratres accersitūq; ille adueniens suscepit Antigoni atq; eius sorores, ut
ad patrem deduceret, usu & cōsuetudine amoris igniculus obrepfit adolescenti ignoscē-
do profecto, si scirent tyranni ignoscere, atq; alteram de sororibus accepit sibi in coniu-
gii societate. Non tulit hoc Ptolemæus pater, sed occiso filio nurū ppriam sibi iunxit:
moq; egregius censor qui inexorata in filio damnaret coniunctionē, ut ipse se parici-
dio & incesto cōraminaret. Pompeio interfecto qui dum arma Caesaris fugit, Spadoni
Aegyptio caput suum amputandū præbuit, cōuersa res: præbuit tamen ea patientia ca-
put, qua tantorū populorū aliquotiens uictorem decebat, & ut in illa uicti sorte exulisq;
condicione conspiciens regū humanarū ludibrium, & uarietate, gladio ceruicē offerret,
ab eo cui regnum dederat p gratia mortē recepturus. Post cuius necem mutatio facta,
plerisq; ex familiaribus Magni amicitiam Caesaris expetentibus, præcipueq; Antipatro
incredibilem in modū prædito ad omnes quorū affectaret amicitiam. Omnibus em̄ ne-
cessaria opes, & maxime in præliorū apparatibus, ubi ex inimicis atq; aduersariis sape-
nūero chariores efficiunt. Etenū quia Ptolemæus ægypti rex fidem læserat, ab ipso cæ-
sare bellis grauissimis premebat.

Ca. .XXIII.

Pergamenus Mithridates cū omni manu quam secti deduxerat pelusiatis repul-
sus obstaculis, in urbe Ascalone resederat. Desperatoq; transitu & conatu irritō,
nec iam se cōmittere bello audebat, locis iniquioribus & ipar uiribus. Cui An-
tipater Arabas primū in auxiliū asciuit, deinde tria milia ludæorū ualida manu & mu-
nita armis secum perduxit. Cōmouit etiam Syriæ potentes in adiumentū ipsius, Ptole-
mæum qui habitabat in Libano & Iamblicum, & Ptolemæū alterū. Quorū freti societas
te etiam alii populi ad bellū accensi sunt. Quibus adiūctis uiribus fretus Mithridates,
Pelusium accessit, & cum transitu prohiberet obsidionem adortus est. Quo loci Antipa-
ter præclaz militiæ documentū dedit. Siquidem resistentibus oppidanis, cū summa ui-
belli utrinq; decerneret, primus cum suis dirupta muroq; parte, in qua ipse præliabatur
urbem irrupit, eamq; coepit. Nec tamen hic finis laboris adiumentūq; sed etiam cum in-
trorsum exercitus pergeret, & circa eam quæ appellat Oniæ regio ludææ, Aegyptiū uel
lent resistere quo intercluderet iter, rursus Antipater nō solum remouit prælium, sed
etiam ad exercitū iuuandum quæ necessaria forent usui humanitatis, ab ipsis qui arma
contrā parauerant ministrari effecit. Vnde Memphitæ quoq; animos a prælio reuoca-
uerit, & se Mithridatis societati uolētes dedidere. Qui prætergressus suspectiora, cū re-
liquis Aegyptiis cōserendū ratus, liberioribus quidē locis, sed ualidioribus uiris regio-
nis ipsius, cuius incolatus ludæorū exercitus appellabat, strenue decertauit, adeo ut præ-
rupto sese periculo daret, ac penē extinctus foret, nisi Antipater uidens totum, in quo
Mithridates erat, dextrum cornu a cohorte urgeri, ex alia quoq; parte includi flumine,
nec ullum effugiū uiris irruisset a cornu sinistro super eos, qui Mithridatē cedentē per-
sequebat, quos eousq; infectatus est, donec omnis hostiū populus extingueret. Eo præ-
lio octoginta solos Antipater uiros de suis amisit, supra octingētos Mithridates, ita ut

Caesar uene-
no interepit.

Pompeius
Alexandrum
Aristobuli fi-
lium iugulari
iubet.

Ptolemæus
Ascalonā in
urbē dirigit.
Tyranni
ignoscere ne-
sciunt.

De parici-
dio Ptole-
mæi in filiū.

De morte
Pompei.

Pergamenus
Mithridates

Memphite
sele societati
Mithridatis
adiungere.

Mithridates
Prope spem
eussit.
Antipatri
multis excep-
tis uulneri-
bus egregiū
uirtutis sue
erhibuit testi-
monium.

Antigonus
Caesari oc-
currit atq;
Antipatru
accusat.

Antipat' ue-
ste scidit at-
q; ita rēdit.

Antipat' po-
poscit mu-
ros Iudaeorū
edificari.

ipse pter spem euaserit, atq; hoc uno momēto clades secuta. Antipater multis uulneri-
bus corpore exceptis, egregium uirtutis suae testimonium apud Caesarem inuenit: Mi-
thridate praesertim nō solum suae absolutionis interprete, sed etiam fortitudinis praedi-
catore, quibus regibus egregie Caesar delectatus, in honorem Antipatrum ut oportea-
bat inter amicos recepit. Deinde ubi ea quae in Aegypto forent constituenda disposuit,
atq; in Syriam pcessit, Romanae eum reipublicae honoribus affecit. Talentum quoq; co-
tulit, caeteraq; ut probato sibi uiro, gratiae suae pignora impartiuit. Hyrcano etiam sum-
mum sacerdotium de sententia Antipatri uolens firmavit.

Caput

XXV.

Antigonus quoq; in Syria Caesari occurrit, & quem, uel patts deslere arsinam
cōuenerat, ueneno per amicos Pōpeii interfecti, uel supplicium germani: quē
Scipio summa crudelitate, tanq; reum securi percussit, inuidiae magis q; do-
loris partes exequēbat, ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis, quae sibi & fra-
tribus suis per scelus erepta forent, quaestu grauissimo coacerbaret extorrem se factum
habitationis paternae: terram in qua sit natus negari sibi, tamen suas iniurias tolerabilio-
res uideri, multo acerbiores illas, quibus tota gens populi Iudaeorū ab Hyrcano & An-
tipatro afficeret. Eosq; de bene gestis in Aegypto rebus uēdicare gratiam, cū illud Mi-
thridatis iuuādi munus, nō ex insita in Caesare beneuolentia sedulitas ulla detulerit, sed
ex Pompeianae conscientiae societatis formido extorserit, ut esset offensionis obtentus.
Aduersus ea Antipater, non uerborū referens uicē, sed regē assertorem scidit uestem, &
nudus uestimento, plenus uulnerū, diloricato amictu, offerens oculis circumstantium
spectatae indicia uirtutis: En inquit maleuolentiae meae in Caesare testimonia, defendāt
reum quae tanq; animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi Caesar uoluntatis internae
obsides tribuo. Hae ego fidei meae depono pignora, & inscriptos cordis apices gero.
Si ciuibus non credit, hostes interrogentur, p quo uulnera illa suscepim. Quid in me
aliud, nisi fidem quam tibi deferre persequēbant? At obiectat mihi Pompeii gratiam, fa-
teor Caesar, me non hominū, sed nomini Romano amicū fuisse, idq; studuisse egregie,
ut uestrae reipublicae mea officia impenderent. Militaui itaq; non uni sed omnibus, fua-
rit mihi charus Pōpeius, sed ante mihi ille coepit amicus esse, quā Caesari esset inimicus.
Tuus ille gener erat, & tu socer illius. Cū esset in pibus Iudaeae, iuu ut impatorem Ro-
manum, non tū ea p illo, quae p te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis, & ictus
telorū excepi hostilium. Quid mirū autem si captiuus uulnerū decus nescit, & fugitiuus
quid sit fides ignorat? Quid autē perpetuus hostis obiciat mihi, nisi uestrae amicitiae? Mi-
rum sane uidet quod accusatū quēq; Romanos adeat Antigonus, quos bello solet in-
cessere, atq; apud eos exutū se imperio querae, cuius usum ac negociū nō ad sui potē-
tia, nec ad insigne domesticum, sed ad lacescenda arma Romana, & ulciscēda patris gera-
maniq; exercitia desiderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanū nō timeat, sed etiam
audeat ultrō incescere, cū sciat istic rebellionis suae cōsortem poenas luisse. Vbi Antia-
pater finem dicēdi fecit, Caesar pnuuntiat dignū magis sacerdotio Hyrcanū uideri: An-
tipatro autē detulit patris electionem. Tū ille eundē arbitru honoris & moderatorē ex-
petens, atq; in eo q; honorem daret ponēs mensurā honoris, astute satis & uerecūde de-
cus tulit, & incrementum potētiae. Totius em Iudaeae pcurator factus est Antipater, sanē
poposcit ut muros Iudaeae q; bello diruti fuerant edificaret. Tantūq; negociū datae fidei
securus, & postulauit & impetrauit. Ea q; ut moris erat Romanis impatoribus arbitrio
Caesaris in capitolio scripta sunt, quae insignia honoris Antipatro cōferēda Caesar aesti-
mauisset, ut & suae iustitiae & meritorū uiri posteritatis quoq; cognitiōi indicia extaret.
Prosecutus autē Caesare Antipater ex Syria, in Iudaeā flexit iter. Et primo quē Pōpeius
detruxerat murū in ueterē statu reformauit. Deinde tumultus reppit, conueniēs singu-
los affectu parētis, nūc mollioribus monitis, nūc minis, ut quae pacis essent potius q; bel-
li sequēda arbitrarent, neue exasperet animū regis. Qui si inoffensus maneret, ciuē pra-
staret: si cōmoueret, tyrannū exhiberet, & si mitis esset natura Hyrcanus, cauēret tū ne
eum contumelia exacerbarēt, sibi quoq; studiū esse ut in mediū consuleret, p sollicitu-
dine pia, non p patre, sed si nouare aliqua tentaret, uindicādi animū sibi non defuturū.

Romanorūq; amicitia potius q; dñationē expetirent. Cui em dubiū foret ex amicis in
arma erupturos, si eū cui regnū ipsi firmauerāt, cognouissent regno exutū? Simul quia
lenitudine ingenii tardiorē Hyrcanū nouerat ad exequēdas publicorū munerū necessi-
tates, filiis suis diuidendā tuēdaē regionis curā putauit, quod ille spar tantae moli impe-
rioq; cēt. Phasellū itaq; seniorē ex liberis praesulē Hierosolymis & ducē militiae cōstitu-
it, Herodē quoq; minorē natu atq; admodū adolescentē pari honore Galileae praefecit.
Qui ubi potestatem adeptus est natura acrior ad obediēda negocia, statim ingenio suo ma-
teriam inuenit.

Caput

XXVI.

Laborabat em Syria Ezechiae latronis incursiōibus. Quibus ille praedatoriae ma-
nui princeps totā infestabat puincia, atq; oibus locis infensus erat. Quē corre-
ptū iugulari iussit, multosq; praedonū interemit, quod ei maximā uirtutis glo-
riā pepit, & huberē apud Syros gratiā. Vñ in urbibus ac uicis canentiū uocibus celebra-
bat, quasi pacē & quē publicam multo post tpe reformauisset. Excitabat hic sermo se-
dulō plebis rumore diuulgationē piā laudis fraternae, ut Phasellus quē iuniorē natu adae-
quare uirtute nō poterat, adaequaret mētis benignitate, allectis in primorū locū beneuo-
lentia praestatoribus, q se uera temperarent gratia. Vñ & maximus honor Antipatro,
quasi parēti publico deferēbat. Ipse tū nihil de beneuolētia ac fide mutauit, qua obserua-
re Hyrcanū solitus erat. Sed difficile est in pperis inuidia carere. Deniq; primum taci-
tus Hyrcanus ad iuuenū laudes uellicabat, uehementius tū, cum quae praclare gesta in
Herodis opibus ferebant, exaspabant, quē ultra leges Iudaeorū & priuati modum pgres-
sum uidebat, ut omnē sibi cū fratre ac patre uendicaret potētiā, regēq; exuerent oī ho-
nore, cui nihil praeter nomen resedisset, q uacūū patris inanem speciē praferret. Deni-
q; incōsulito eo plurimos neci datos, ac sine mandatis regalibus interfectos, quos lex pa-
trū perire nō sineret, unde oportere Herodē in causam uocari plarūq; aiebāt, ut rōnem
daret q; gratia uiolauerit legē, quae inauditos uetaret exitio dari debere: Assurgere Hyr-
canū, uel hinc expiri utrū regē, an priuatū sese Herodes gerat. Qui uocatus in iudiciū,
nisi adesset manifestū fore, quō tāta eius insolētia aspirauisset. His atq; hmoi regione
satellitū sermonibus, Hyrcanus p inuidiā paulatim accēdebat, q ppiorē ignauia pudorē
re increpitabat, q regalitū negociorū iure decesserit, transfusa in Antipatru & filios eius
prate, quos dños cōstituerit licentia sibi regnandi iminuta. Quibus excetus statuit He-
rodē iudicio suo nō defore purgaturū, quae aduersum leges usurpata obiectarent. Hero-
des tamen in iudiciū se uocatū indignaret, tū uel patris monitis, uel cōsilio placidiore
aduentabat, praecupatis Galileae munitionibus: sed tū neq; inuidioso agmine ut bellū
minari uideret, nec itē in tuto praesidio, ut salutem pderet, fultus quoq; Sexti Caesaris
erat aspirate sibi gratia, q metuens ne quid iuueni insidiarū irrogaret, praescripserat Hyr-
cano mandatis seuerioribus, ut a iudicii grauioris piculo tēperandū putaret. Vñ magis
absolutionē iudicii Sexto detulit q uolūtati, quāuis Hyrcanus & si insimulātibus cesse-
rat, ut eū in causam uocaret, uolens tū absoluerit, qm seruare Herodē q; pseq; malebat.
Sed ille iuuenili calore iniuriam dolēs, absolutiōis ingratus, prexit ad Sextum pposito
studio, ut si itē uocaret, nō obediret, deditq; obrectatibus insimulandi locū: quāuis
Hyrcanus nō assurgeret ad ultionē, quū uideret supiorē: Recordatiōe tū iniuriae quae
tractādo alit' excitus Herodes, cōgregato exercitu petebat Hierosolymam, ut solueret
omnē Hyrcani patre, ac penē effecerat, nisi a fratre infractus & patre, ipetus eius cōsenu-
isset, rogātibus ut insurrexisse satis putaret, & mutatiōe uindictae modū poneret, absti-
neret tū ab impatoris exitio, sub quo nō mediocrem assequutus foret gratia, ut tantā po-
testatē adipisceret: Laesum qdem uideri, q in iudiciū uocatus sit, sed rursus affectū gra-
tia, q absolutus. Dux nimis si iniuriam psequat, & p salute ingratus sit. Dubiū deinceps
de anticipē esse bello, euerū, grauē quoq; inuidiae sarcinam, cū impatori suo arma in-
ferat, & ei q paterno affectu eum uouerit, sapius iuuerit, nequa q; laeserit, nisi cum malis
cōsiliariis usus umbrā ei excitauerit iniquitatis, qua se lusum arbitaret.

Caput

XXVII.

His & talibus fregere iuuenilē impetū, bellūq; intestinū a Iudaea remotū, sed Ro-
manorū interuētiōe trāssum, atq; in eos uersum. Siquidem a Cecilio Basso

Phasellū ducē
militiae con-
stituit.

Herodē na-
tu maiorem
Galileae pfe-
cit Antipat.

Syria labo-
rabat incurso
nibus Eze-
chiae latro-
nis.

Difficile est
i prosperis i-
uidia carere

Sextus Caesar
scripsit pro
Alexandro.

Herodes ma-
gno exerci-
tu Hieroso-
lymā pete-
re uindictam
Hyrcani re-
bellionem.

Sextus Caesar dolo interemptus est, & postea Iulius Caesar triennio & septē mēsis po-
testate functus ppetua, quia priuati habitū supgressus fuerat, in senatu graues poenas de-
dit, Cassio Brutoq; autotibus. Vñ cōgregatis urbibus, quū ultū iri filius Iulius adopti-
uus patris exitiū adiūcto sibi Antonio destinasset, quia maximā belli partē missis au-
xiliis Herodes iuuisset aestimaret: totius Syriae eidē regēdā cōmissa est sollicitudo. Quae
res Antipatro causa letalis exitiū fuit.

Malachus
Antipatrus
ueneno e me-
dio auferri
curauit.

Malachus
multa cōsol-
sus uulneri-
bus trucidat.

Elichus,
qui alio no-
mine Felixa
pud Ioseph.
II. belli Iu. I.
ca. 10. & An-
tiqui. II. 1. 4.
ca. 20. Pha-
selū pulsar
fratris uindicta
moris mor-
tem.

Dosis Hero-
dis cōiunx.

Antonius to-
tus Cleopa-
trae amorib;
deditus.

Timens em̄ Malachus Antipatri potentiā, quae uirtute Herodis cumalabaf, cor-
rupto uno de regalibus mīstris, Antipatro uenens parauit. Quo potato post
cōiuiū statim moriē Antipater, impigro in ceteris ingenio, & maxime quae
rēdo itabiliēdoq; Hyrcani impio uir strenuus. Tulit grauius Herodes obitū patris, cō-
motoq; exercitu ultorē pollicebat, sed fraterno cōsilio reuocatus: ne bello intestino lu-
daea inter Herodē & Malachū uexaret, parato ad repugnandū & maxime dissimulante
Malacho, q; necis Antipatri cōscius foret, in aliud genus ultionis facile traductus est, ut
satisfactione accepta, q; nulla fraude Malachi Antipater obisset, Hyrcanū ac Malachum
Herodes ad cenā uocaret, & de snia Cassii qui etiam suis id negocii mandauerat ad ob-
eundam ultionē directis: parati cēturiones praepositiq; Romani exercitus ueniētibus
Hyrcano simul ac Malacho occurrere in littore, atq; euaginati gladiis utrūq; eorū circū-
stetere. Solū tñ Malachū multis uulneribus cōfossū ac laniatū, supremo exitio trucidā-
uerūt. Cōsternatus eo terrore Hyrcanus, sensum amisit, atq; omni solutus uigore men-
tis & corporis corruit. Paulisper tñ ubi sese recepit, interrogato Herode q; praecipisset
Malachū occidi, ubi cognouit ex praepositis Cassii Romani impatoris iussu necatū, illū
cōrūdit: Cassius ergo & mihi & patriae meae saluti fuit, q; utriusq; insidiatorē peremit.
Sed hoc siue p metu dixerit, siue ita senserit Hyrcanus, haud liquido patet: neq; nostro
diffiniri pōt iudicio. Insurrexerat Elichus qui fraterna necessitudine Malachi mortē cu-
peret ulcisci, sed quia Herodē lacessere nō audebat, fratrem ipsius Phaseli lacessendū ara-
bitrabat. Quo cognito, Herodes mouere se cupiēs, retentus est corpis infirmitate. Eli-
chus interea munitiones quasdā, & praecipue Massadā impositis praesidiis occupauerat.
Sed ubi Herodi refusus salutis uigor est, recepta oīa ipsūmq; Elichū de munitione Massa-
dae Herodes obsecrantē dimisit. Interpellauerat eius potentiam Antigonus Aristobuli
adminiculante sibi Ptolemæo socero, quos Herodes plio fudit, & eiecto Antigono Hie-
rosolymā uictor reuertit. Magna gratia etiā recētis triūphi, & praecipue nouae cōiunctio-
nis. Nā primo Dosis ei cōiunx adhaeserat, ex qua Antipatru suscepit filium, postea Mari-
am Alexandro Aristobuli filio genitā, secundis sibi nuptiis copulauerat, Hyrcano
proximā, atq; ob ea regali praeditā nobilitate. Nec tñ inuidiā euasit, q; regnū praereptū ire
Hyrcano affectauerat. Nā ubi bello Macedonico Caesar atq; Antonius Cassiū Brutūq;
oppressere, uictoresq; alter in Italiam regredi maturauit, alter in Syriā pperandum cre-
didit, legationibus plurimis affluētibus cōuenere ad Antonius Iudaeorū quiq; potiores,
atq; in Bithyniā pcessere, accusantes Herodē fratremq; eius Phaseli, eo q; ipsi uiolenter
inuasere regē omniū potestatem, nomē solū Hyrcano ad speciē honoris dereliquissent.
Sed praesentia Herodis praualluit & gratia, qui nō mediocri pecunia, sed & muneribus
opimis Antonii animū sibi deuinxerat. Vñ ne sermōe quidē ullo pstictus ab Antonio
euacuauit inuidiā aduersum se directae legationis. Itē centū ferē uiri Iudaeorū Antio-
chiā adusq; nō minore spū accusatū pfecti, apud Daphnen offendere Antonii iam to-
tū Cleopatrae amoris deditum, atq; eius libidini deservientē, ibiq; arguere ceperūt in-
tolerabilē fratris prātē. Messala cōtrā refellebat assistēte Hyrcano, & insolentiā gētis re-
darguebat, quae factiōe paucorū excitata suos detrectaret, alienos quæreretur. Hyrcanūq; in
iuriā praetexeret, cū Hyrcanus q; ciuib; esset, accōmodū praoptauisset. Cognitis itaq;
q; allegatiōibus partiū, interrogauit Hyrcanū Antonius, quos aptiores esse arbitrarē.
Cuius affectu secundū Herodē ac fratrem eius conueniēte, quū uolūtati suae respoſa con-
gruerēt, delectatus admodū q; erat fratribus paternae hospitalitatis copulatus necessitu-
dine, qñ cū cū Gabinio aduenientē in Iudaeam gratissime satis Antipater hospitio rece-
pit, multisq; percoluit officiis: Herodē & Phaseli tetrarchas ordinauit, totiusq; Iudaeae p-
curationē agere praecipit. Hinc quoq; multiplicatus est nūcerus conuenerunt; nam &

si alios legatorum custodia receperat, alios affecerat contumelia, illi tamen postea legati
ad Antonium in urbe Tyro degentem, facta Hierosolymis seditione pergere praecepti
uoluntati ciuium non defuerunt. Et quauis grauius esset in reclamantes uindicatum,
rursus tamen perstrepere ausi sunt: missus ab Antonio Tyrionum praeses, qui corri-
peret insolentiae reos, cum tam ipse q; etiam Herodes atq; Hyrcanus quærerent, ne sibi
grauissima supplicia, patriaeq; perturbationes, & causas bellorum gignerent, ubi nihil
perfectum, sed irrationabili contēione misceri omnia ceperet: Direxit Antonius arma-
tos a quibus alii cāsi, alii grauius fauci, ab Hyrcano tamē aut sepulturae mortui aut me-
dicinae, qui potuerant euadere gratiam adepti, geminae humanitatis occasionem dede-
re, qua eius in ciues beneuolentia manifestaretur. Ceteri quoq; qui effugerant, ita urbē
exagitando exasperauerunt Antonium, ut etiam in eos quos uinctos tenebat, suprema
supplicia mandaret.

Præses Ty-
riorum.

Cesserat acerbitati insolētia, sed decursu ferē biennii effuderat se Syriae Parthos-
rum exercitus Pacoro regis filio, & Barzafarmane Persarum satrapa, barbarum
agmen ductūribus. Quibus stimulator accessit Eysanias Ptolemæi filius defun-
cto patre, cui cognomen Memneo fuit, exutus iam potestate per memoratum sa-
trapam, sollicitauit Pacorū promissis mille argenti talentis, & quingentis mulieribus, ut
Antigono regnum daret, Hyrcani solueret sacerdotium. Pacorus ministro regio partē
equitatus dedit, & quoniam ipse rebellionibus intra Syriam detinebatur, ut in Iudaeam
transiret, atq; Antigono rem gereret, & studium eius iuuaret, sed hoc quoq; parum p-
cesserat: nisi consigētibus aduersum se Iudaeis, Herode ac Phaselo, & contra Antigono
ducibus de sententia Antigoni propositum foret, ut Pacorum conciliatorem pacis reci-
perent. Quod Phaselus ingenii facilitate obnitente Herode, probatum in tempore mox
sibi perniciosum expertus, cognouit natura barbaros esse infideles: nam missus ad Bar-
zafarmanem quasi pacis executorem, & cum Hyrcano profectus occurrit satrapae, astu-
te satis uelanti insidias specie benignitatis. Deniq; profecturis munera dabat, & quem-
admodum circumuenirent dispositionibus suis constituēbat. Prosequebantur eos cu-
stodiae magis causa q; socii periculorum. Deferebantur nuntii quod mille talentis Par-
thus redemptus foret ad exitium memoratorū. Ofellius quoq; fugam suadebat, quod a
Saramalla Syrorum ditissimo, factionem eis paratam cognouerat: Sed nec sic quidem
adductus est Phaselus, relicto Hyrcano sibi cōsulare. Verū adorū est satrapam gra-
uioribus contumeliis quod pretio fidem proderet, plurisq; pecuniam quā aequitatem
duceret, amplius pro salute sese dare, quā Antigonus pro regno annumeraret. Sed
Persa fidem quam prodiderat periurio conciliare sibi nifus, & suspicionem omnem de-
pellere, haud multo post dolum patrauit. Nā eo profecto ad Pacorum quibus id nego-
cii dederat, Phaselum & Hyrcanum corripiunt execrationibus, quando aliud iam face-
re nequibant, ultum iri cupientes barbarorum periuria, & perfidiam proditiōis. Nec
minus Nini minister missus in Iudaeam dolis praetenderat, ut caperet Herodem, sed il-
lum iam dudum suspectantem insidias barbarorum, grauis ad curandum cura exerce-
bat, seseq; intra munitiones tenebat. Nec simulatis a Pacoro mandatis, quibus de Phaselo
eiusq; insolentia fratrem conueniret, muros egredi, & alloquiis hostium sese cōmittē-
dum putauit. Cognitoq; fratrem & Hyrcanum teneri, nocte in Idumaeam suos praemi-
sit, atq; ipse cum seruulis insequentes barbaros fudit. Multisq; caesis in Massadam sese
properato contulit, grauius tamen Parthis expertus Iudaeos, qui fugiēti incubuerant,
& suos quidem intra munitiones composuit, ultus sese de insequentibus. Ipse autem
relictis praesidiis, quae matri & fratribus praesidio forent, in Arabicam Petra
contendit. Insudare se Persae Hierosolymis, irruentes in fugientiū domos, uersa omnia
in rapinas, bellum, tumultus: eoq; iniuria processit, ut regnum Antigono tradere. Pha-
selus quoq; & Hyrcanus in potestatem eius, ad subeunda quae libitum foret consignā-
rentur. Ille autem tenere sese diutius nequiuit, sed continuo in Hyrcanum facto impe-
tu, aures eius dentibus suis abscidit, nequando ulla rerum conuersione recursus ei pa-
teret ad sacerdotium: Summum enim sacerdotem immutatum corpore quenquā esse
oportet: nec licere per legem liquet, ut mutilato corpore quisquam summo fungatur

Eysanias
Ptolemæi fi-
lius.

Hyrcan au-
res dentibus
abscidit.

Simul facer
dotem inu-
tilato corpe
esse oportet.

Quidā: spūs
ferocioris ad
didisset. Alie
gañ hñe &c.

Phaselus sa-
xis capite illi
fo morit euz
gratia.

Quē hic Ege-
sippus Boc-
chū, Iose. li.
belli juda. i.
ca. ii. Mala
chū uocat.

Herodes in
Arabia ppe-
rat pro ca-
ptiui fratris
redēptione.

Bocchus He-
rodi ingres-
sum negat.

Herodes Ro-
mā ueniens
Antonium
adijt.

Herodi re-
gnū senat' co-
luto desert.

munere sacerdotii. Phaselus ascitā sibi mortis celeritate, contumeliā prauertit illiso ca-
pite saxi, quæ forte occurrerant, dedignatus seruari ad ludibria, uel iussu alieno mori,
qui posset uinctis licet manibus & ferro negato exitum uitæ inuenire. Fuit tamen etiam
alius deco sermo huiusmodi, quod faucio Antigonus medicum adhibuerit, quo uene-
na uulneri tanq̃ medicamentum infunderentur. Quilibet exitus horum principium ha-
buit spiritus ferocioris. Addidisse allegatur in ultimis suis cum iam exhalaret spiritum,
cognito quod Herodes uiueret, & fuga paratas insidias euaserit, cum gratia sese obiret:
quia superstitem relinqueret, qui sibi ultionem inferret. Herodes autem properauit
in Arabiam, sperans se accepturum pecuniam, qua sola barbaricam inclinari posse cre-
deret avaritiam, ut fratris redimeret captiuitatem, ac si uel Arabem paternæ immemo-
rem dilectionis, uel referendis muneribus tenaciorem offenderet, æs mutuum posceret
prætiū redemptionis, pro quo oppigneraret redimendum filium, quem ad hos usus
septēnem puerum secum deduxerat. Sed prauentū est piæ studium germanitatis more
te Phaseli, & in uacuum Herodes tam sedulo fraterni studia muneris exquebatur. Pri-
us tamen q̃ de morte fratris agnosceret, Bocchum Arabiæ regē alienum reperit, quem
amicum credebat nam is fidem cum tempore mutauit, & iam appropinquantem Ara-
biæ finibus Herodem uenit intrare. Composito quod sibi Parthorum nuntiis insinua-
tum foret, ne profugum suum in regnum Arabiæ recipiendum putaret, belliq̃ grauissi-
mi causam sibi gigneret. Quibus offensus Herodes continuo retulit quæ iustæ com-
pensationis dolor prōmiserat, atq̃ inde in Aegyptum conuertit. Mox tamen Bocchum pce-
nituit uiolatæ gratiæ missisq̃ per quos reuocaretur Herodes prauertit. Cui ingresso re-
giones quas Rhinocorū inhabitabāt, & de fratris iteritu, & de Hyrcani captiuitate, qui
sub uinculis in Pathienē deductus est, ueris indicis manifestatum, tantumq̃ mœroris
assumptum, quantum depositum sollicitudinum, ut pro bello fugam pararet. Deniq̃
Alexandriā summo studio contendit, atq̃ ibi cum honore a Cleopatra susceptus, quod
tanti nominis uirum ducem militiæ suis expetendum partibus arbitraretur: unde post
habitis reginæ petitionibus, Romam nauigauit, minores procellas hyemis ratus, pers-
turbationesq̃ Italiæ cōpertas, q̃ quos in Cleopatræ mobilitate grauiorēs oībus naufragi-
is fluctus perhorrescebat: deniq̃ inexpectatis uentorū flatibus profectus, circa Paphi-
liam periculum incidit, sed euasit tamen, & mutato nauigio Brondusium prius, atq̃ inde
de Romam peruenit: ibi paternæ amicitia prærogatiua adiit Antonium, deploratisq̃ su-
is & domesticarū ærumnis necessitudinū, quibus in obsidione positus Romā precatum
uenerat, Antonium flexit, assumpta ex tanta re: conuersiōe misericordia, quia rex dudū
potētissimus: & qui Romanæ reipub. sepius tulerat opem, repente ut naufragus, & re-
rum omnium egens, auxiliūq̃ inops suis in periculo positus suppliciter imploraret auxi-
liū, sedē mutauerit: in quo & si Antonius hospitalitatis gratiā, quæ sibi cum patre eius
Antipatro fuerat, ppenſe inclinaret, maximeq̃ quod Idumæa tetrarchen faciens regno
p̃destinatum reliquerat.

Caput XXX

Cæsar tamen beneuolentia naturali diffusior, & toleratam in Aegypto Antipa-
tri militiam omnibus patris sui Cæsaris præliis, & hospitalem coiunctionem
tanquam renouatis gratiæ pignoribus chariora habebat: suspectabat tamē uer-
sum ingenium regis, nō æquo & bono, sed negotiorū suorū utilitatibus prauē inten-
tum. Senatus adesi dī data copiā apud quē Messala & Atratino astruētibus paternæ bene-
gesta, ipsius quoq̃ Herodis officia erga Romanā rempu. patrū autoritate decretum est,
utile Romano impio regnū Herodis uideri, quod astipulātē Antonio, bello aduersus
Parthos gerendo adiungi Romanis memorati regis societate conduceret, dimisso sena-
tu, Cæsar atq̃ Antonius & Herodes pariter egressi curia, prosequētibus magistratuum
officiis deducunt. Primoq̃ die quo regnū Herodi senatusconsulto delatum foret, Anto-
nius adornat conuiuiū, regemq̃ inuitat. Eodē ferē tpe Iosippus frater Herodis aqua in-
opia fugam in nocte cōposuerat, sed tāta subito uis pluuiarū terrā infudit, ut oēs reple-
ret ductus aquarū. Itaq̃ reuocato trasfugio quod ad gēte Arabū parabat, obsidētis Ana-
rigoni copias prim insidiis, prim cōgressionē, atq̃ apto plio fudit, sed & ipse plerūq̃ ada-
uerso exitu sese in castrū recepit, Etia Herodes ex Italia in urbē Syriæ Ptolemaidē im-
provis

prouisus aderat, propereq̃ egressus nauigio cum ingenti manu ciuium, & peregrinorū
Antigonum petebat, occurrentibus sibi Ventidio & Silone ducibus Romanæ militiæ,
quos Antonius deducendo Herodi adesse præceperat. Eos Gellius in hos usus dire-
ctos ab Antonio licet abhorrens studio, quod utrunq̃ eorum Antigonus pretio auere-
rerat: specie tamen de proximo conuenire suaserat, siquidem in proximis urbibus repri-
mendi belli Parthici tumultus Ventidius immorabat: Silon autem intra Iudæam aper-
ta cum Antigono societate pecuniam conficiebat: nec tamen Herodes auxilio egebat,
cui præter paucos Galilæorum uniuerſi adhæserant, & quia propositum erat ut de Mas-
sada suos quamprimum eriperet, obsidioni loppē in medio positam pugnando cepit,
aduersariosq̃ manu refertam: ne ad ulteriora progressus hostem à tergo relinqueret, et q̃
uis iter eius Antigonus impedire cuperet, tamen facili negotio Massadam recepit, suos
que exemit periculo. Deinde profectus Hierosolymam cum omnia fecisset, ne pugnā
di haberet necessitatem, asserēs se p ciuibus aduersus rebellionem, non aduersum suos
prælium recepisse: laceratus ab Antigoni fautoribus sagittis, & leuioribus spiculis de
muro sibi obstrepentes fugere coegit. Nec ulla fuisset uictoriæ, morā nī dux Romani
agminis Silon subornasset milites, qui de inopia querelam expromerent, uastataq̃ omnia
circa muros, difficultatemq̃ utē silium, & angustias alimentorum prætenderent: & iam
tempus adesset, quo ad Hyberna eos cōcedere oporteret, rupturos imperium minaren-
tur, nī sibi acquietum foret. Iamq̃ seditio conualuerat, nisi Herodes centurionibus pa-
riter ac militibus Romanis medium se offerens orauisset, ne defererent eum quem Cæ-
sar & Antonius, senatus quoq̃ tuendum sibi commiserant, quum præsertim nihil defu-
turum uisibus polliceret. Et completa oratione in regionem egressus, subito rex omni-
um abundantiam exercitui suppeditari fecit, ut nulla Siloni superesset causatio: & inde
erectis uniuerſorū animis, cum duobus milibus peditū & quingentis equitibus Idumæ-
am recepit: quieto iā Romanorū agmine, atq̃ in hybernis locato, dux facti Iosippus leui
ori electus negotio, ne qd aduersus Antigoni maiore piculo usurpā dū arbitrarē: ipse
aut suos ex Massada translato, cū in Samaria prouisus quæ munimento & usui fore cre-
deret, constituiſſet: glaciali hyeme & repletis niue locis oībus, præueniens aduentus su-
i nūtiis Sephorī priſco uocitatum nomine, quam Diocæsaream postea nūcupauerūt, si
ne ullo ingressus prælio reficiēdis, quos hyemales pruina atq̃ asperiora gelu itinera faci-
gauerant, opportunitatem aestimauit. Erat em illic & alimentorū multa copia. Vbi reſectis
cibo & statua interpositiōe militibus, aduersum latrones prælium adoriundū putauit,
q̃ totam pcurrētes regionē, nō minore q̃ bellica incurſiōe locorū incolas attriuere. Itaq̃
primo partē quandā equitū & peditū in uicū Arbelam p̃misiſt, & ipse cū reliqua manu
post quadraginta dies affuit. Nec tñ exercitus specie territi latrones, sed cū armis occur-
rendum rati: præferebant disciplinam bellicam, & latronum audaciam: cōſſictu habito,
cessit cornu Herodis sinistrum, sed cito reparauit Herodes, & adhibitis adiuuētis suos
statuit, inſequētes perculit, atq̃ infregit imperus eorū. Qui cominus pugnantē Herodē
pati nequiuerit, declinatesq̃ usq̃ ad Iordanē secutus neci tradidit. Reliqui omnes supra
flumiū dispersi, ut omni incurſionum metu Galilæa absolueret: residentibus tñ modo
qui se latebris recōdentes ac uelut infodientes speluncis, uictoria morabant. Erant au-
tem in prærupto montium concauis saxorū lateribus inhorrentes specus, inter se scru-
peas rupes, inuio undiq̃ & impossibili, nisi loco incolis, accessu. Qui transuersariis se
mitis & angustis callibus, quibus solis adiri solerent petiuli usu, aduersus periculū de-
prehendendi tutiores forent. Caci intus antrorum recessus, quorum in fronte petra, uſ-
q̃ ad profundas congregationes aquarum, uelut quodam continenti iugo prominens,
sem adeundi excluderet, lubrico undiq̃ situ, de supercilio mōtiū cadentibus aquis,
& amniū cursu fragoso, ut præcipitium fluentorū ruina & saxum imminens chararū
plus terroris daret. Deniq̃ aliqñdū rex in incerto hæſit, nō reperiēs quēadmodū natu-
ram uinceret. Postea uero huiusmodi cōmēto usus, ut in modū arcae machinato muni-
mine ualidissimos quosq̃ includeret: in ipa spelæorū ora armatos, retinaculis q̃busdam
deposuit, qui facile inermes cadere, & cum oībus necessitudinibus, & generatiōe inter-
ficere cōperūt: at si qui resistere auderēt, eos iniecto igni exutere. Nullus pietati locus
b iiii Quin

Ventidius
et Silon Ro-
manæ mili-
tiæ duces.

Iosippus dux
facti.

Descriptio
horrendorū
montium.

Mirabilis
enarratio.

Senior qdā
filios una cū
uxore interi-
mit tandēq;
seipm præ-
cipitat

Antigonus
Ptolemæi
im, puiso im-
petu iugula-
ri coegit, &
Iosippū He-
rodis germa-
nū deleuit.

Maxia stra-
ges ab Hero-
de facta.

Herodi bal-
neū ingredi-
unt tres uiri
districtis oc-
currunt mu-
cronibus.

Antigonus
desicit se ad
pedes Sosis.

Quinetiam uolens Herodes plerūq; eripere neci, atq; ad se confugiendi fiduciam dare auertit magis: ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret, & si qui uel adigebant, mor- tem pferrent captiuitati. Deniq; unus de senioribus, cui septē filii uxorq; adessent, quo- rum salutē cōsulere posset, omēs eos tali occidit modo. Singulos quosq; pgrēdi iubēs, ipse in ingressu stetit, & pcedentē de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste fa- cinus ac miserabile, paterna pstrictus necessitudine, arcebat manu, & uerbis rogabat ut parceret liberis. Impunitatē pollicens: at ille haudquā ullis istis uocibus, atq; insup regi cōuiciatus, supra filios etiam uxorē peremit, pcepitatis ex alto cadaueribus filioq; ad ultimū semetipsum in pfundū præcipitē dedit. Perterritus his Antigonus, qd tam facile Herodes latronū multitudinē, locorq; supetauisset difficultatē: ipsius quidē præ- sentiam declinauit, sed conuertit se ad Ptolemæum, quem Herodes parti exercitus præ- fecerat, & uir ad furta belli peridoneus per eos, quibus mos erat turbare Galilæam, im- prouiso impetu Ptolemæi iugulari coegit: Iosippū quoq; fratrē Herodis, Germano in aliis occupato, partibus impigre repugnantē cū militibus Romanis, qui in adiumentum eius temere collecti aduenerant, deleuit. Nec tanto cōtentus triūpho, addidit etiam uis- ctoria grauē in defunctū cōtumeliā, ut abscisso capite relinquere: p quo Pherora fra- ter perēpti, qnquaginta talenta obtulit, nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigo- num plurimorū intra Galilæam studia cōuersa: renouatq; belli negocia, Antiochiā He- rodes cōtenderat, illic amœno satis loco, quē Daphnen uocitant, requiescebat. Vbi ac- cepto Germani necis nuntio, paulisper ingemens passioni mœrorē distulit, uindictā parauit. Non tulit Antigonus furentē dolore, sed intra munitiones sese recondit. Ira- rupit Herodes ut psequerēt tanti facinoris autores, & facile occurrentia auertit agmina. Erat multorū nex plurima, obstructa uiā iacentiū cadaueribus, ut itinera ipsa perema- ptorū funeribus replerent. Peractum esset præliū omnibus fuga uersis, si Herodes Hie- rosolymam protinus dirigendū iter aestimauisset. Abiecerat Antigonus hastas, ultimū supplicium pertimescens: Confusi omnes metu, adeo, ut cum asperitate hyemis reuoca- tus a persequendo esset Herodes, & armis depositis balneum esset ingressus, uno comi- tatus seruouulo, occurrerūt ei tres uiri districtis mucronibus: deinde plures q fugissent de prælio latibula quærētes, hi uiso rege turbati metu pertransiere, atq; ad exitū balnei festinanerunt, ut possent euadere, qui potuerant necem regis patrare, bellūq; absolvere. Deniq; nemo fuit qui fugiētes corripere, unde cōiciens Herodes quanta hostibus for- mido inesset, incubuit prælio: & Pappū ipsum ducē aduersi agminis interfecit, atq; eius abscindī caput iussit, quod ab eo frater Iosippus regius interemptus foret.

Caput .XXXI.

Antigonus interea qui fugam parauerat, distulit: quē morantem Herodes cir- cūfuso exercitu obsedit: Incubuitq; ea parte quæ erat ante templū, qua parte etiam Pompeius mu- irruerat. Tanta aut iam uictoria regi præsumptio, ut etiam obsidione cōcepta, ad accipiendam uxorē Alexandri filiam desisteret, hymeneis classicū mutans, & nuptias bello intermiscens, atq; ex occasione prælii cōiunctionis op- portunitatem adeptus, a festis ad bellū reuertit. Occurrit & Sosis missus ab Antonio in adiumentū regium ita coniunctis uiribus: cum usu belli & disciplina militari Roma- ni præstarent, & regi studio placendi inniterent, uix quinto mense facta irruptio, Hero- dianis mu- ascendere ausis. Irruentibus aut Romanorū centurionibus oppidū, innume- ræ factæ cædes, uastata circa templū omnia. Alii fugientes ad templū, alii cōgregati in- tra domos obruncabant, nulla miseratio senectutis, nulla infantia, aut muliebris infir- mitatis. Obtulit se Antigonus, & immemor loci deiecit se ad pedes Sosis. At ille, quē tan- ta rege conuersio flectere debuit misericordia, conuiciatus iacentē, Antigonā uocauit, nec tū quasi mulieri pepercit, sed uinctum in carcerem detruxit. Fluctuare Herodes quō Romanorū manibus eriperet patriam, quō templū a gentilibus incoinquinatum refer- uaret. Festinabant enim Romani spectare mysteria interiora, profanare sancta sanctorū. Rex uero nunc prece, nunc minis remouere singulos, fuga deteriore arbitratu uis- ctoriam, siquid sacramentorum diuulgaretur. Instare ad prædam Romani, Herodes resistere, ne uacuum sibi urbem relinquerent, regnūq; sibi superesset deserti. Sosis con- tra cæ-

trā captæ urbis prædam militibus debere asserebat. Sed rex de proprio spondit mili- ti se pecuniam datū, atq; ita reliquū patriæ qd remanserat pecunia redemit, ut promif- sum impleat. Humanissime milites suscepit, rationabiliter duces, ipsum quoq; regia li- beralitate Sosis remuneratus est, nemo ingratus recessit. Sosis coronā deo obtulit, & pfectus secū abduxit Antigonū ad Antoniū, quē ille, quasi degeneris animi uig, securi percussit.

Caput XXXII.

Herodes autem plurima etiam suis largitus, plurima Antonio amicisq; eius do- na dedit: nec tamen redimere ab Antonio potuit securitatem sui. Iam em An- tonius Cleopatram amoris defceneratus inseruiebat, atq; addictus eius libidini fa- mulabatur: sed uincere non poterat fœmineas auditates, & maxime exercitatæ mulieris in cædibus ppinquorū, qbus extinctis possessionē eorū qli spoliū suis iuxerat: eadē auari- tia simul & crudelitate, si quos de Syria locupletiores fama acceperat, interficiebat: atq; addito iam ad suas libidines Antonio, regnum quoq; ludææ & Arabiæ, extinctis utri- q; gēti imperitantibus, auaritiæ suæ aduigi posse arbitrabat. Sed quis libidine ebrius, so- mno grauis, in hac tamē parte respicit Antonius, ut tales uiros, & potentissimos reges, pro imperio petulantissimæ mulieris extinguere, detrectaret. Tamē ne immunes dimi- teret, amicos eorum percussit, possessionis maximam partem ademir, eamq; pcepit quæ balsamum gigneret. Vrbes que omnes intra Eleutherum amnem sitas: Tyro tamen & Sidone exceptis Cleopatram cupiditati adiudicauit: Quæ tali mercede a uiro delinita, us- q; ad Euphraten profecuta proficiscentem in Parthos Antoniū, p ludæam reuertit: ubi donis muneribusq; maximis conciliare sibi reginæ animū Herodes non prætermisit. Cui secundæ res superbiam augebant, ut muliebris impotentia supra modum sese ex- tolleret. Siquidem non multo post ei Parthorū rex Artabazes, Tigranis potentissimi re- gis filius dono est datus. Quem Antonius captiuum tenens, cum omni præda & spoliis Persici triumpho debitum, quasi uile mancipiū mulieri addixit: ut quo illustrior fue- rat uictoria, eo turpior eēt largitio, quæ regē tanto ludibrio dehonestaret. Nec tū diut- us poritus secūdis, qui uti illis nesciebat, insolentia muliebri Augustum in se excitauit. Itaq; bellum Acciacum magnis utrinq; parabatur motibus. Promptissime rex cum Antonio gestiebat bellum subire, quia & ludæa ab hostili tumultu uacabat, & Hyrcani- am a sorore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus, cui inuisum est periculis alienis sese miscere. Volens itaq; Cleopatra alienare animū eius a regibus atq; auertere, suadet uiro ut bellum aduersus Arabas gereret Herodes: quo si superior esset, Arabia reginæ cederet: si inferior, dominatus Cleopatram in ludæ- am extenderetur: Vter uicisset, alterum solueret. Quod consilium non ex dispositione, sed ex usu in Hero dem inclinauit, qui simul ut prælium adorsus est, ualidior equitatu auertit hostē: in exitu multitudine hostiū superat, & numero circūuenitur. Congrega- tis in Canatha uiribus aduersariorum, aduersum quos densare aciem uolens, elatis suo- rum animis successu priore, eaq; causa in hostem irrūpentibus destituit, & maxime fraude Athemonis, quē Cleopatra ducē adiūxerat, nō ut adiuuaret Herodē, sed ut in ipsa dese- reret necessitate. Deniq; destitutū exercitum eius in locis saxosis, atq; inuiis adorsū Ara- bas graui cæde sternunt funduntq; & fugatos usq; ad refugia secuti exitio dedere, affu- it Herodes serius quidē, quā necessitas expostulabat: sed tamen ultus ærumnam po- sterioribus præliis, ita Arabas afflixit, ut unam illam uictoriam suam sepius deplora- rent. Accidit etiam motu terræ grauis animorū defectio, quo pecorum plurimum, hominū quoq; triginta ferē milia consumpra sunt. Militaris tamen omnis manus, eo q sub dio habitabat, incolumis perseuerauit. Hinc quoq; erecti animi hostium, ut arbi- trarentur quod desertam ludæam facilius inuaderent, & percussos talibus prodigiis as- tingerent. Vnde eos Herodes ad defensionem sui erigendos putauit, & maxime, quia le- gatos quos in Arabiam miserat, necatos dolo compertū habebat. Hoc ergo trepidantes sermone adorsus est. Cum tot secūdis nostrorū præliis, fracta res hostiū usq; ad ipo- trā fuerint cōfessionē, qui uesano dolore perciti quasi uicti legatos nostros peremerūt: mihi mihi uidet, qd metus uos irrōnabilis itantū perculerit, ut fortuita elemētorū notis iam uirtutū successibus pferatis. Nulla congressio fuit, qua nō statim Arabes cesserint, atq; in-

Antonius An-
tigonū secu-
ri percussit.

Consiliū Cle-
opatram.

Ant. l. 15.
ca. 4.

Belli Iud. l. 1.
ca. 14.

Magnus ter-
ræ motus.

Oratio He-
rodis ad Sosis.

EGYPTI DE EXCIDIO MIEROSOLYMITANO.

Fragilis spes
quæ non ex p
prie uirtutis
fiducia, sed
ex aliena pe
det miseria.

Notatu di
gnissima.

Optima bel
ligerandi in
tuo.

Ferro q̄ siti
peperant pe
tite.

Oratio He
rodis ad Ce
sarem.

atq; in fugam conuersi cedendum existimauerint. Et ut se habent furta belli, fraude atq; infidiis remedia captauerint, non ut ipsi uincerent; sed ut nostram differrent uictoriam. Pro quibus cum confidere oporteret, exagitatio successit quasi formidabilis belli, quia terra tremuit, cum soli innocui fuerunt qui praelia gererent. Aut si considerare uelimus, quibus offecerit, Arabes potius aestimabimus, quos in bellum reduxit: ne se fugiendo subtraheret fortioribus. Video enim illos non armis, aut uiribus fretos, sed pecoris nostri dispendio in aciem remeasse. Fragilis autem spes quæ non ex propria uirtutis fiducia, sed ex aliena pendet miseria, cum in terris nihil tam mutabile, quæ uel secunda res uel aduersa. Exiguus enim momentis status rerum humanarum nouant. Nec prosperitas diuturna, nec arumina est pertinax. Itaque nec miseria esse, nec contra perpetuum est: sed alternæ frequenter, & in iisdem uariæ uices rerum. Denique ex nobis exemplum capebere licet. Conscitu superiore potiores fuimus, sed in processu praelii fors mutata, ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo & nobis sperare suppetit, quod uincant à nobis quod nos uicerant. Incauta enim semper nimia præsumptio, & sui negligens. Timor autem prospicere futuris admonet, & diligentiam docet. In prosperis audacia obrepit, & inconsulta temeritas nescit consilium ducis expectare. Denique contra sententiam meam progredientibus uobis Athemonis nequitia nocendi locum reperit. Nunc mihi trepidatio uestra uadatur prærogatiua uictoriam. Erigite igitur animos, & ueterem ludæorum magnanimitatem attollite. Nec uos insensibilium commotiones perterreant, nec terrarum motus alterius ærumnae indices arbitremini. Habent suam noxam passionum elementorum: nec aliud timeatis quod in ipsis offensionibus est. Non enim signa periculi sunt in terræ motu, atque animantium luctu, sed ipsa pericula. Nihil est ergo quod timeamus quasi grauius passuri qui potulimus grauiissima. Propitius iam potest esse, qui uindicauit: & mitior, quam si non uindicasset. Quid seruatur post terræ motum ac pestilentiam, nisi misericordia? Quia soluimus duplii peccata. Et tamen nos quod bello utile sit, integrum habemus. Pestilentia enim extra bellum positos abstulit: nostra autem uictoria id hostibus ademuit, quod bello idoneum legerant. Deinde nobis pecus mortuum, illis consilium, qui legatos quos misimus contra suos, fasque iugulandos putauerunt. Præuaricati sunt legem omnium hominum, ipsorum etiam Barbarorum, quoniam apud ipsos quoque qui nesciunt humanitatem inuolabiles legati habentur: dum uindicta cœlestis reformidatur, & tanti sceleris ultor deus timeatur. Hoc ergo admiserunt aduersarii nostri, quod nec humanæ nec diuinæ leges inultum relinquunt. Egrediamur ergo non pro finibus aut spoliis, sed pro diuina iniuria præliari. Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas, sed præsumpta protectio dei. Non arbitria nostra, sed diuini iuris eis præcepta exequamur sacra, quod & pro his uindictam reposcamus quos inuolabiles esse oportere religio iubet. Inter arma hostilitas uictoria sola pacis sequestra est: exiit hostem qui legatione fungit, quorum nunc sanguis clamat ad deum, & uindictam reposcit. Festinemus igitur ad prælium dum ultorem habemus deum cæsorum uindicem. Illi pro nobis melius præliant. Et circūfusi angelorum legionibus in acie prætendunt. Talibus hortatus milites, in hostem ruit, omnem occasionem bellandi requirens. Erant Arabes præstantiores numero, sed animis infirmiores: unde congressione habita, ceciderunt ferè eorum quinque milia. Reliqui sese in munitionem recipientes, aquæ inopia fatigabant, ut legatione missa pacem pretio deposcerent. Sed cum se pertrahi uiderent, & sitis amplius aquis deficientibus accenderet, egredientes plerique sese offerebant hostibus uoluntarii, ferro quoque siti præoptantes perire. Quos uinctos seruabat Herodes, ne quid esset insidiarum. Itaque quatuor diebus quinque ferme milia Romanorum militum Arabes à rege quanto uirtute inferiores tanto consilio præstantiores. Quæ aduersarii habebant, quasi defensorem, & auxiliatorem sibi ipsum expetierunt.

Caput .XXXIII.

Sed maior uictorem sollicitudo perculit, ut qui sibi alios subiecerat: non iam de finibus, sed de toto regno periculum imminens phorresceret, uicto Antonio quem fida sibi amicitia copularat. Denique Augustus Cæsar Acciaci triumphator certaminis, necdum superatum Antonium arbitrabatur, cum Herodes superesset uictoria.

LIBER

J.

12

Anxius itaque rex cum Rhodum accessisse Cæsarem uero iudicio comperisset, nauigauit ad eum, ne fama terrenum iter eius præuerteret. Adueniensque deposito diademate, sese obrulit priuato habitu, sed mente regia, Denique nihil ueritati subtrahens constantiam tenuit, auctoritatem reseruauit. Ego, inquit, Auguste fateor me fidelem fuisse Antonio socium, utpote qui ab eo regnum acceperim, cui me debitorem adhuc non abnuo, idque armis probassem si Cleopatra non inuidisset, & Arabes non impedissent. Ea necessitate arma aduersum te non tuli: non quasi amici desertor, aut filii pavidus, sed quasi domi rebus gerendis occupatus. Ingratum me tamen sibi non sensit Antonius, & adiumenta exercitus, & frumenti innumerabiles copias absens miserim: Sed & tu Cæsar me non ingratum beneficiis eius quod iudicauisses, si Acciaci bello interfuissem. Vide quam nihil subtraham. Plus metuo apud te ingratus in hostem tuum, quam in te hostis uideri, iudicium mihi tuum grauius quam bellum est, apud quem non uirtutem merita, sed uitia periclitantur. Unde & ego malo apud te de fide quam de perfidia causas dicere. Vide Cæsar quam integrum Antonium non deseruerim, uictum non refugi. Viciisti Cæsar Antonium legionibus tuis maximis: uicisti consiliis tuis, uicisti imperii Romani uiribus quod dereliquit: & quod negauit, & uere uictus est uirtutibus tuis, sed magis moribus suis. Vicit eum Cleopatra uxor, uicit eum Aegyptius amor, uicit eum Conopea luxuries. Victus est, quia maluit cum Cleopatra uinci, quam sine ea uincere: uicit eum mulier infestior suis, quam aduersariis. Suaseram mortem mulieris, si uellet sibi consulere: promiseram auxilia, quibus repararem afflictum: promiseram uires quibus fugacem tuerer, me ipsum belli consortem obtuleram. Sed mentem eius obstruxerant Cleopatrae cupiditates: uictus est, quia audire me noluit: uictus sum & ego cum Antonio, minore tamen flagitio: quia illum Cleopatra uicit, me Antonius. Ille Barbaram, ego amicum non dereliqui. Cum illo posui diadema, sed ad te uenire timens amici fidei gratia sequestravi regni insignia, sed non abiici uirtutis conscientiam: ut uoles, iudica. Ego tamen quauis sorte iudicii tui referam mecum, quod cuiusmodi fuerim amicus, aestimabit.

Caput .XXXIII.

Respondit ad ea Cæsar: Salue, inquit, & nunc magis regno tuo utere, quia non inuidemus uirtutibus, sed delectamur. Dignus enim es pluribus imperare, qui sic tueris amicitiam: & ut in aduersis positum non abneges, & amicum tibi confiteri non erubescas. Sed adorere felicioribus adherere & conseruare fidem in prosperis, iam in aduersis satis probasti. Vicerit te Antonius, sed non ego uictum putabam, quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris à nobis, quia nullus te belliceuentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deseruisti, sed te Antonius, qui Cleopatrae magis quam tibi credidit. Insipientia illius te nobis acquisiuit, quia perniciosissimam sibi elegit, fidelem repudiavit. Nec mirum si Cleopatrae Antonius uictus adheret, à qua uictor captus est. Quid miraris si à te desistere fecit Cleopatra Antonium, cum à me dissociauerit, atque ex consorte imperii hostem fecerit? Ergo & quia tu nobiscum repudiatus es, & ideo nobiscum regna. Nec hoc quidem beneficio uacat, quod dum nos bellis occupamur ciuilibus, tu indomitam Arabum gentem subiectam fecisti, quia ludæorum hostes pro nostris ducimus. Nobis enim arma inferunt qui uos lacerant. Nobis ergo militasti, cum tibi uinceret: & ideo te remunerabimus, ut regnum tuum confirmetur nostro munere: Interim nihil imminuisse non parua gratia est: adoriemur in reliquum ut non requiras Antonium. Neque enim dignum est, ut quem bello uicimus, non uincamus beneuolentia. Cum hæc dixisset Cæsar, imposuit diadema capiti eius, sed utilitatem adiungens muneri. Qua dignatione Cæsaris inuitatus Alexander, ex amicis Antonii, uix cui Cæsar maxime indignaret: uolens abducere offensionem, multa deploabat prece, sed indignatio nimiam nullum ueniae locum reliquit. Proficiscētibz inde in Aegyptum, persecutus Cæsaris iter suppeditatis omnibus, quæ urbi, uel ipsi, uel exercitui usui foret, maxima sui gratia impatoris sibi studia conciliauit Herodes: præcipue quia in locis aridioribus usque ad Pelusium regali prouisione aquarum affluentia subministrata, quibus officiis tantum sui amore infudit omnibus, ut plus uidere meruisse, quam accepisse. Minor quoque regni potestas humanitatis largitas aestimaret, Unde Cæsar ex sententia rebus intra Aegyptum ge-

Responso
Cæsaris ad
Herodem.

Caesar Hero
di multa do
nat.

His Antio & Cleopatra defunctis, nō solum quae adempta erant Herodi reddidit: ue
rūtia p̄ter illa quae Cleopatra auerterat Gadaram, Ioppen: Samariā quoq; ei concessit.
Maritimas quoq; urbes, Gazam, Arithedanam, Ioppen, turrim Stratonis simul donauit:
quadringentos quoq; stipatores ex Gallia, quibus septa incedebat Cleopatra, ad custo
diam corporis regi concessit, multaq; alia. Sed his omnibus rex pluris habebat, quia a Ca
sare super omnes, infra Agrippam tñ diligebat, ab Agrippa infra Casarem.

Caput .XXXV.

Herodes tñ
plū exornat
mirifice.

Quintodecimo itaq; sui regni anno ut beatitudini suae r̄sideret, & gratia tanto
regē secundae successu leuatus, ad pietatē intendit, & ut se gratū celestibus in
se supra modū fluentibus beneficiis demonstraret, templū ornauit, omnē il
lum circa templū loci ambitū circūallauit muro, geminatisq; spatii in
cludit immenso aedificandi sumptu, & exquisito decore: Indicio erant magnae circa sa
crariū porticus, quas extruxit ex fundamētis, nec minor tuendi q̄ ornandi intentio. Bis
quidē castrū aquiloni cōmunīuit subiacens, qd appellauit Antoniam propter Antonii
gratiā, nullo inferius superioꝝ palatioꝝ. Addidit etiam in ipsa arce regiae domus genia
na habitacula, maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis, quoq; gratia nihil conferen
dum arbitraretis. Vñ corꝝ Casariū, alterꝝ Agrippiū nūcupabat, ut in suis aedibus tan
toꝝ amicoꝝ diuturna memoria celebraretur. Urbem quoq; sebasten nō solum aedifica
uit, sed etiam repleuit inhabitantibus. At ne singula persequar, haud ullum facile pra
terit locum uetustarū urbium, quē non reuocaret labentē, aut additis, quae deesse uide
bantur, aedificiis ornaret. Liberalitates quoq; suas usq; ad quinquennalia diffundēs cer
tamina: unde illud hominū genus effusus diuitiis locupletauit. Templū etiam Casari
de marmore albo condidit ad fontes Iordanis, adeo immemor factus religionis ut ho
mini templum faceret, usumq; gentiū in Iudaeam induceret, loco nomen Parnyū est:
Vbi mōs altitudinis excellē summo in sublimē uertice exporrigitur: cuius in latere um
brōsum aperitur antrū, per qd graue olentis praecipitiū pfundū saeuam exhalat mēphi
tim. Intus aquarū congregatio, & sine ullo motu multa uis inerat, ut nulla aestimatio p
fundae altitudinis non comprehenderetur. Foris autem circa ipsius antri radices fons
tes scaturiunt. Vnde ortū illic Iordanis pleriq; aestimauere: nobis tñ quid ueritas habet
at in posterioribus aperiendū uidetur. Erat in maritimis ciuitas quae Stratonis turris
appellabatur, iam fessa bellis frequentibus, & uetustate ipsa inclinata in ruina. Oppor
tunitate tñ & gratia loci praeminens, quam renouauit lapide albo & uariis ornauit aedifi
ciis, atq; in ea magnanimitatis suae uirtutē, & elegantiam operis expressit. Inter duas
em maritimas urbes Doram atq; Ioppen sita in medio: utraq; ex parte pstringitur im
portuoso littore: ut oēs quicunq; ex Aegypto Phoenicē praetermare desiderant, in salo
fluctuant, quia frequenter illic mare uentis excitatur, & maxime Libycis spiramine, cu
ius etiā moderatiore statu fluctus attollit: deniq; illis pcurrentibus saxis, & fractio rep
cussus impetu efferū mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullum impensis statuens modū
magnanimitate uicē naturam, portumq; maiore Pyrao constituit, atq; in eo penetrata
rupium uastitate stationes tutas cōposuit. Mensus quoq; spatium qd magnitudini por
tus conueniret saxa ingentia in mare iecit, quibus inesser pleriq; altitudo pedum quina
quaginta, aliis etiam excelsior. Distinxit ipm maximis turribus portum, quarum unam
Drusion uocauit, ut Drusi nomen qui de Casaris maioribus fuit insignibus sui operis
intexeret. Gradus etiam breuiore locis interposuit frequentioribus, per quos sine gra
ui labore nauigia subducerentur. Tribus etiam colossis ingentibus totam portus illi
us gratiam uenustauit. Iterum templū Casaris editiori f̄ adauit loco, & templi medio
colossus constituit Augusti nomine, uelut simulacrū ipsius, qd non minoris magni
tudinis foret simulacro olympii Iouis aut Iunonis Argiuae. Nescias pulchritudinē in tā
tis difficultatibus, an ualiditate operis ac munimentū in tāto decore p̄stare amplius pu
tes, qñquidē insolubile maneat opus, & mari, & uetustati. Accessit itaq; in eo opere
multiplex gratia. Nam & urbs maxima accreuerat puincia, & portus nauigantibus, &
honor Casari, cuius ex nomine Casarea in hoc tempore uocatur.

Caput .XXXV.

Mons excel
sae altitudinis

Hanc regis potentiam p̄speris affluente successibus unius mulieris expetita so
cietas inclinauit, moestisq; infregit doloribus, ex quo aduersum ius fasq; cōiū
gū, dignitate potius generis, q̄ charitate usu quodā regio metiendū existima
uit. Habuerat aut in consortio, Dosidē noīe, Hierosolymitanā scēminā priuato sibi ante
sociatā, quae gravior eo esse debuerat, quo fuerat felix marito, cū qua regale fuerat adep
tus fastigiū. Vex̄ īmemor gratiae p̄iicit Dosidē, sociat Mariamnē Aristobuli neptē, Alex
andri filiā. Itaq; dū sequit nobilitatē, p̄urbationē incidit, qua sibi domus p̄pria nō con
ueniret, cui diuersae prouinciae: multiplex obtēperaret populus, ac ne oculi nouae nu
ptae odio nouercali domi posito eo, quē Dosidē generauerat offenderet ciectus, nō solū
paternis aedibus, sed tota quoq; urbe Antipater (id em̄ inueni nomē) infaustis nuptiis
locū fecit, quas pater unici filii exilio cōcelebrauit, uixq; festoꝝ dieꝝ solēnitatibus arces
sebat: uidēs mulier morigerari sibi maritū, etiā pietatis cōuitio in superbiā cōuersa, ad
dita est etiā causa qua iure eius animus inflāmare: quia Hyrcanū aut suum uiri sui insi
diis cōpererat extinctū, falso suspectū p̄pter regni cupiditatē. Ipse est de quo supra me
morauimus, quē Barzafarmanes qui Persis īperitabat, cū occupasset Syriā captiū abdu
xerat, atq; in Parthia primo retentum, postea Iudaeis postulātibus q̄ supra Euphraten in
habitabant miseratus fortē inclinatā p̄miserat: atq; utinam ut cōcessus fuerat deprecanti
bus, ita etiam credidisset monētib; ne more ingenii hūani p̄pinquoꝝ eū potētia solia
citaret, ut ad Herodē transitū faceret, eam illi periculo futurā, q̄ nullos magis regni cu
pido seruandū q̄ p̄ximos exagitaret, atq; a p̄pinquis cauere. Vex̄ ille tadio peregrina
tiōis, & suoz delirio transiit Euphraten, in Iudaeam reuertit. Quod altius in pectus
Herodis, q̄ quisq; ratus erat descendit, non quō ille regnū affectauerit, sed quia uiro re
gii generis, & diu exercitata priuilegio p̄tatis, scertū an ab eo abstinere se posset aestima
bat. Laqueus igit mortis Hyrcano coniugii neptis fuit, cuius gratia p̄perauit ad He
rodē: nescius, tutius apud hostē captiuos degere q̄ apud regē p̄pinquos. Nulla itaq; uel
leui regnandi suspiciōe hoc solo interemptus est, q̄ ei cōpetere regnū uidebat. Dilige
bat interea Mariamnē impenso amore, nec offensam uolebat: Cumulauerat mulieri gra
tiam numerosior partus. Nam quinq; ei generauerat filios, sed ex tribus maribus iunior
Romae obierat: dū literis imbuīt liberalibus. Reliqui duo ultra priuatoꝝ modū regio
cultu celebrabant. Suffragio erat iuuenibus matris nobilitas, & suus ortus in regno, q̄
imperante iam patre geniti foret, sed amor maxime Mariamnes, quo rex magis magisq;
quotidie accēdebat, ut cū ipsi nulla uicissitudo amoris a cōiuge rependeret, cauere tñ
ne in aliquo mulieris animū moestificaret. Aequal lance odiū mulieris, & amor uiri ad
uersum se certabant. Iustus tñ Mariamnē amantē se uix̄ oderat, q̄ Herodes Mariamnē
amabat nō amantē. Suppetebat mulieri odiū de flagitio, fiduria de amore: quia alterum
dolore nepotis auerabat, altero per obsequiū amatis extollebat. Et ideo ne a conui
tio quidē obiciēdoꝝ criminū tēperauit, q̄ aut sibi Hyrcanū, & fratrem Ionathā per sce
lus eripuisse, cū alter profocer, alter affinis: ille p̄pter senectutis infirmū seruari debue
rit, hic saltē p̄pter atarē adolecētulū: facinus indignū, cui septē & decē annoꝝ adole
scētū summū cōmiserat sacerdotiū, huic cōtinuo honorē cōtulit, & mortē intulit: nul
la alia causa ut accepimus, nisi q̄ sacerdotali amictu indutus, ubi accessit primū ad alta
ria sacratio & celebri die, subito populus illachrymauit, quod suspectū adeo Herodi fue
it, ut pra gaudio crederet populū illachrymasse, atq; eo erga ephebū p̄didisset affectum
suū, lachrymas illas uoti indices, studiū populū sui periculosum, q̄ intimis uisceribus si
gnificauit, q̄ studiū erga cultū adolecētis haberet, & nobilē illū regis nepotē impoten
tis mulieris filiū fratrem reginae p̄teruoris, quē regē uix̄ dedignaret, pruptu ad impe
randū, nisi maturius sublatus ē medio foret, cui forma, cui decoris gratia suppeteret, ut
iure praferēdus oībus aestimaret. Proposuit itaq; adolecētē occidere, exagitabat eū
mater adolecētis, quae & ad inuestigandū acrior, & ad ulciscendū uehemētior, nihil oc
cultū, nihilq; inultū patiebat, eoq; reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exa
gitabat eū cumulator indies erga adolecētē amor, uuiuersoz & regni periculū. Vñ
praeupto fur ore excitatus, statuit quouis modo sibi consulere.

Caput

.XXXVII.

c Mititur

Dof. de He
rodes habuit
uxorem de q̄
Antipatru
luscepit filiū

Aliam mira-
culo

Multis adolescens nocturnis temporibus ad urbem Hiericho, atque ibi solitus delectari studio natandi: a plurimis quasi in ludu coetibus, dum sine modo mergitur, in piscina necatur. Ad tacitum soror non tulit, sed affectu germanitatis per conuictum prodidit, atque obiecit marito, iussu eius sibi fratre ereptum. Destitutam se omnibus, funestam sibi domum coniugis, qui primo sibi autem ademerit, postea germanum interemerit, miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira viro, socru et regis sorori, commune omnium flagitium ultorem deum poscere, ne tantum facinus impunitum relinqueretur. Ferebat ista Herodes quasi amore captus, et nutibus deditus: sed furebat ira mulieris, et ferre non poterat maledicta execratis, et indignatis arrogantia maxime, quia uictus uernaculo eius Herodes, insurgere aduersus dilectam nequibat, et ideo quo magis excitari quasi amas posset, scena adulterii contextit, atque in mulierem istiusmodi crimine componit, quod imaginem suam Antonio in Aegyptum destinasset. Quanta istud intemperantiae fuisse, ut absenti et prompro in libidines uiro, tum praeterea potenti qui potestate per iure uteretur, formam suam uenale offerret, ut pulchritudine illiceret, nouae auctoris commercio se mulierem prostituisset, uel ne amoris an odio mariti, cuius periculum per mercede adulterii postulauisset. Hoc itaque commente mulierem, apud Herodem Mariamne quo magis amabat, eo grauius appetebat, nec tamen insimulatio ipsa, quamuis indignantis sceminam, aliena ueri penitus fuit, matrem enim Alexandram furentem, quod alius filio suo Aristobulo in sacerdotio praeferebat. Hoc enim nomine Ionatham filium suum, quo autem sibi regem fuisse in memoriam reduceret appellari malebat, ab Antonio per Musurgam quendam literarum sequestrum petiisse filio suo sacerdotium Fides uero prior erat. Deinde adueniente in Iudaeam Gellio Antonii amico, cognitum adolescentem miraculo fuisse propter excellentissimi decoris gratiam: non minus etiam Mariamne cuius quo dignitas clatior, eo fama illustrior, et forte copertam more quodam ingenii humani, quo uiri quoque eo se inferioribus amicis chariores cupiunt declarare, si praesentibus quoque necessitudinibus suis in se hospitalitatis societatem indulgerent: ibi quoque Alexandram datam cum Sosio colloquendi copia licet liberiori uiduae, alia quoque cognoscendi hospitis deesse copia non potuerit, cum praesertim homini et causas et personas requireret. Deinde collato utrinque consilio id se dedisse suam, ut utriusque imagines Antonio dirigerent. Perstrictum illum splendore imaginis, et Sosii praecipue refectione, quod nihil tale se unquam uidisse in terris asseueraret, et gratia illis non hominum, sed diuinam inesse lenocinantem, ut excitaret uiri minime sobrias cupiditates scripsisse Herodi, ut Aristobulum ad se sine mora mitteret, de Mariamne quod sibi coniuncta foret, praetermisisset. Non coopte libidines suas, uel in his quae nuptiae essent apud maritos soleret, cui sine periculo usus foret flagitium sine pudore, sed quo Cleopatrae cauere indignationem, quae utriusque quidem sexus rivali offenderet, sed amplius si sociata uiro mulierem deprehendisset, quia se decore super omnes excellere mulieres arbitrabatur. Perlectis itaque literis, Herodem excusauisse, quod sine seditione populi et perturbatione totius gentis, auellere a suis nobile non posset adolescentem, atque ut satisfaceret Alexandrae, sponso didisse Aristobulo sacerdotium: sed cum mora fieri promissis uidisset, et arte se ludi putaret, Alexandram parauisse nauigium, ac in ipso apparatu fugae cognito per Sabionem consilio reuocatam esse cum filio. His motu Herodem dissimulasse ad tempus iniuriam, et accelerasse Aristobulo sacerdotii collationem, ut honoris specie parata necis inuidiam uelaret. Quae peracta ut diximus quasi fulmine ictus exagitatus est, simul et affectu adulterii affligitur a suis crimine, quod sciret Antonium promptum ad libidines, et inuelatas, ex eo quod plurimum poterat inflammantem in omne genus amatorum cupiditates. Cleopatrae quoque inexplabilem rivalitatis praecipue dolorem atque immanitatem, quae plurimos uiros, quos segiores circa uxoribus reprimendam intemperantiam compererat, interemisset, imminere sibi periculum non solum amittendae coniugis, sed etiam subeundae mortis perhorrescebat. Proposuit itaque ipse contendere in Aegyptum, ut Antonium uel Cleopatram quam maxime metuebat desisteret. Euocatum alii ferunt, M. Antonii literis eum terendisse, ut necati adolescentis causas praestaret. Profecturus tamen affini suo Iosippo, cui Salome germana regis in coniugium conuenerat, secreto aperit suspectam sibi necem propter conjugalis forme appetentiam, quam missa sui decoris specie prodidisse mulier argueret, idcirco quae si affini negotii committere, ut si ipse ab Antonio extinctus foret, Mariamnem necaret, ne mer-

ne merces flagitii superesset. Iosippus haudquaquam ut arbitror, studio perditionis, sed quo mulieris erga uirum sopiret querelas, quibus se afflictam diceret ardere odiis uiri mandatum exprimit, atque ad affectum amaris interpretatur, quod ne mortuus quidem pateretur Herodes seungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter quam Iosippus aestimauerat, ad argumentum traxit implicata adhuc in se crudelitatis, cuius exercendae post mortem quoque suam executionem affini proprio mandauisset, infestum illi sibi iniuria qui suspiciones suas non argumento aliquo ueritatis examinaret: sed praeterea mortis exitio urgeret, nullum odiis finem fore, quae ultra ipsam uitam ac salutis defectum extenderent. Sed Iosippus domesticum se inflammauit suspiciones: quae et colloquia uiri proprii cum Mariamne morasque in aula regia haud praefundorie ferendas arbitrabatur. Denique ubi frater reuertitur insimulationes non distulit, iniuriam addens suam regalibus contumeliis, quod sibi quoque Mariamne ademisset maritum: sed Herodes praestitit licet, tamen haudquaquam grauius primo commotus est, nec infensum se uxori praebuit, cum etiam ui amoris infractus quodam die mulieri iurare coepit, quod tanto eam diligeret affectu, ut nunquam alterius mulieris flagrauerit cupiditate. Ita omnes ex animo abiecerit, ut uxori fidem seruaret. At illa: Satis, inquit, amorem erga me tuum mandatis quae Iosippo dederas declarasti, praecipies ut me occideret. Quo potest amare qui occidere potest? Amens ilico rex ubi audiuit secretum suum proditum, cogitare coepit nunquam proditum fuisse Iosippum, nisi captus amore mulieris mercedem proditoris stupro quaesisset, manifestatum quod diu latebat in aperto crimine indubia corruptio: non frustra excitatam sororem quae domesticam iniuriam praeteritis deprehendisset. Itaque indignatione nimia furis animique impos exiliuit de lectulo fugiens corruptelae turpis contagia, nec furentem capiebat aula: audiuit soror uociferantem, continuoque rapiens tempus ad argumentum insimulandi, et occasionem nocendi confirmauit indignatis suspiciones: impulsus itaque dolore iniuriae insimulatione germanae, iubet occidi utrumque, nec multo post secuta est factorum poenitentia: et ubi ira cecidit, amor succedit, et passio resuscitata est, tantusque incanduit feruor cupiditatis, ut defunctam non crederet, atque in excessu mentis positus quasi uiuentem alloqueretur. Et sicut ad eam quae uiuere pueros dirigebat, rogans ut depositis simultatibus ad sese ueniret et redderet se conjugali gratia. Vix denique multo edoctus interuallo temporis obiisse credidit, quam pro amore tanquam immortalis sceminam decoris mori non potuisse arbitrabatur. Tantis odio fertur exasperatus, nec solum morbo animi laborasse: sed etiam graui corporis aegritudine, quae ex pestilentia quoque aeris contractam aiebat. Nam tractus coeli corruptior plurimis peste creauit. Unde consulti medicinae peritis syluagae secretis sese abdit, et resuso paulatim uigore, uenatibus salubritatem corporis, pariter ac mentis salubritatem recepit.

Herodes
uxori iurat.

Tractus coeli
corruptior
pestilentiam
creat.

Caput XXXVIII.

Hoc quoque addebat miraculis suis quibus defunctae suspiciebat gratiam, iussu se iniusti poenas flagitii, et elementorum aegritudine expiatum interitum tanti decoris, excidio mundi populorum: lue unius mortem: sorte tamen impari uindicatam, cum fructus terra abnueret, fames auget pestilentiam. Hunc Mariamne exitum tulit, sobrie uiro pudica: sed insolens formae conscientia. Cui magnanimitas superfluebat, sedulitas deerat ut blanditias dedignaretur mariti, secuta quod nihil ab eo, qui supra modum diligeret, exitii perpetui posset, nec solum ad praesens ultionem reperit: sed etiam in reliquis haereditaria odia transmisit. Cui succedere filii materni doloris executores, pio erga matrem quidem affectu, sed erga patrem impio: cum utriusque parentum pari munere ius naturae soluendum foret. Nec iexercitatos dolor reperit. Nam diu Romae eruditi Latinis iuxta et Graecis literis astutiam non mediocrem assumpserant, et absentes compererat nece matris, plerisque in odium patris impulsoribus asperabant. Regressis quoque ne conspectus quidem paterni reuerentia sedulitatem infuderat: crescebat cum aetate malitia. Accessit etiam ex coniugii societate praesumptio, quod alteri Salomes filia neptis Herodis, alteri Archelao genita, qui Cappadociae regnum tenebat, in ius copulae nuptialis conuenerant, et nobilitas coniunctionis odioque dederat auctoritatem. Offendebat igitur Herodes, uel

Utrique pariter
tanti muneris
re naturae ius
soluendum est.

Antipater re
gio fulciē cui
tu.

racito filioꝝ ingenio excitatore, q̄ paterna pietas pati posset, quæ etiam uultu frequen-
ter lædatur. Addebantur & stimuli ab his, qui ab insidiis filioꝝ cauendum quasi solici-
ti crebro denuntiabant, asserentes q̄ ultrices materni exitii armarēt manus, quibus perter-
ritus antipater Herodes Dosidis filiū præferre fratribus, atq; ad sui gratiā huberiore af-
fectu cœpit laceſcere, ardere maioribus odiis aula regia & certamē fratrum cœuti: dum
illi indignatur, q̄ priuata mulieris filius sibi in regno ortis p̄ferebat: ille uersutus adu-
landi quo se inferiore materno latere cernebat, eo studiosius cōmendare sese patri, ap-
petere germanos cōpositis insimulationibus non quiescebat, donec ipse per se ac per
altos, quos sibi adiunxerat, excluderet ipsos ab affectu paterno. Deniq; regnandi his sp̄e
omnē ademit, ita ut publice cōdito testamēto, solus imperii successor designaretur, mis-
susq; ad Cæsarem Romā, præter insigne diadematis omni ornatu cultuq; regio fulcie-
batur. Inde in Iudæam regressus, aucta erga se Cæsaris plurimorūq; illustrium uirorū
gratia, exigui p̄p̄e t̄pis intervallo tantū præualuit, ut etiam matrem cōiugio patris red-
deret: geminisq; armis adulandi arte, & simulandi uersutia, ita germanos urgere apud
patrem cœpit, ut pater filiis necem pararet. Deniq; furens animi Romam petit attracto
secum Alexandro, quem reum magici aduersum se criminis ante Cæsarem statuit. Il-
le data sibi copia deplorandæ calamitatis ærumnarūq; omnium, cum uideret sibi suppe-
tere tanti iudicis auctoritatem, qui nec ab Herode traduci per gratiam posset, nec ab An-
tipatro circūueniri, nihil prætereundum ratus, flagitia patris quadam perstrinxit mor-
destia, ut nec urgere tanq̄ accusator uideret, nec occulte esse sineret, cum plurimū cau-
sam iuuaret, si se ob necis maternæ dolorem, paternis peti odiis demonstrauisset. In tal-
bus enim iudiciis nihil tam magis liberos grauat, q̄ naturæ pietas & affectiōis auctoritas.
Quæ si aliquanto traducitur flagitio p̄iudiciū minuitur, prærogatiua excluditur: Vbi
uero ad obiecta patris uentū, ualidis refellens assertōibus alienum sceleris primo fratre
demonstrauit, qui suorum esset consors periculorum, quē innoxium in crimen uocari
ingemiscebat. Astipulabatur puræ conscientie agendi ius & dicendi peritiā, nihil sibi ac
fratri relictum honoris, sublata omnia per scelus germani patrisq; facilitatem. Amariss-
me deplorabat necem sibi irrogari, quā pater cōsulq; expetit, ut crimen adiciat, flagitiū
adiungat. Quibus dictis coegit in lachrymas uniuersos, atq; eō sortem deduxit iudicii,
ut Cæsari accusatio non probaretur, pater reconciliationem amplecteretur. Id gratū ad-
modum & præcellentissimū Romano principi, nō solum regi inclyto regnū donasse,
sed etiam liberos reddidisse. Itaq; iusto defunctum examine, ut sic paterni iuris reueren-
tia inuiolata maneret, & tuta filiorum innocētia patri, ut dicebat, obtemperarent liberi.
Ipse inoffensum naturæ affectum exhiberet filiis, cui uellet tamē regnū relinqueret. Re-
dit ex urbe Roma cū patre, Alexander iudicio magis q̄ suspitione absolutus. Vacare enī
mentē Herodis ab odio filioꝝ Antipater non patiebatur: Ipse enim erat odioꝝ materia:
premebat tamen studium suum cōuitu recōciliationis, ne appetitæ germanitatis scenā
proderet, insidias manifestaret. Vbi uentum est in Ciliciam, & nauigantes in Eleusiam
applicauerunt: suscepit eos Archelaus opimo conuulio, gratias agēs Antipatro genero
sua causa, q̄ exemptum periculo recōciliatione etiam dignum aestimasset. Ipse etiam li-
teris per suos directis amicos rogauerat, ut genero defensionis adiumento forent, & dis-
cedenti obtulit. XXX. talenta hospitalitatis munere, ac Zephyrium aduſq; regē pduxit.
Regressus domum rex continuo populum aduocat, apud quem hoc modo disseruit.

Caput .XXXIX.

Hic Herodes
alloquit po-
pulum.

Modo causa mihi Hebræi ciues & utilis & fructuosa fuit Romam petendi,
profecto ut de filiis meis Cæsar iudicaret: ne solus ego qui irascebar cogno-
scerem, perrexi ad Cæsarem: ut qui mihi regnum reddiderat, de successorē
meo pronuntiaret. Adiecit beneficiis suis ut quod difficile erat, prop̄e amissos filios
patri repræsentaret, fratribus quod supra regnum est, concordiam redderet. Redeo igitur
ditior quā profectus sum, didici esse melior pater, quia didicerūt filii mei esse me-
liores liberi Cæsaris beneficio. Statuit enim ut ex meo arbitrio penderet filioꝝ successio,
ne prærogatiua successionis superbiā gigneret. Ipse mihi successorē darem quē ele-
gissimū: eum scilicet qui meruisset, eū aut qui patrē amplius honorauisset, imitabor Cæ-
sarem

farē, ille enī absoluēdo iuniores filios meos, seniori filio pares fecit. Itaq; simul tres libe-
ros hodie reges cōstituo: Illi ætas, istis nobilitas astipulat, nec numerus moueat, magni-
tudo regni & pluribus abundat. Arbitrator primo sententiæ meæ deus: deinde etiā uos ac-
cedite, quos Cæsar cōiunxit, constituit pater, uos honore congruo psequimini, ut ne
q̄ immoderatus neq; infimus honor sit: Aliud inflat, aliud exasperat. Quod cuiq; porti-
onis suæ meritis suppetit, impartiat. Nō enī tantū quis delectat eum, quē supra mensu-
ram honorat, q̄tum lædit eū, cui debitum negat. Et plerūq; uterq; eorū offenditur, ubi
prælationis adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filioꝝ haud dubie patris glo-
ria est. Si tamē supra modū q̄s liberos meos excolat, reus est mihi etiā pro liberis meis,
q̄bus autor prolapsionis est: Nimiū enī cultus audaciæ sumptus est. Nūquid iūdeo
liberis meis? Absit: sed malo eos minus cū gratia posse, q̄ plurimū cum seditione. Quod
enim superbiæ uel rapinæ est cito labitur: quod gratie diu tenet. Vnde curæ erit mihi
ut sponsores cōcordiæ adiungā liberis meis parentes amicosq; quorū hortatu mutua
dilectionis affectum induant. Nam cū omnis sermo malus facile mentē audientis infi-
ciat: tum maxime assidua colloquia, & diuturnus usus pestem animis infundere soleat,
quo contagio quodāmodo in mores cohabitantiū cito trāseat: & si trāquillitas morū sit,
tamē ut stagnum mite licet, uentis exagitantibus assurgere in æstus ualeat: ita bona natu-
ra improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; q̄ in me unusquisq; spem sui potissi-
mā debet recondere, nō enī quod accidit liberis meis, mihi deperit. Plus unusquisq; tri-
bunorū uel militū reuereri debet patrē imperatorū: Ego sum ego sum, qui mercedem
uniuersis repēdā pro his etiā quæ filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia factis
remunerabor: maleuolētia pretium referet suum, ut apud eū quoq; quē putauerit adu-
landum fructu excidat: Vos autē boni filii cōsiderate primū naturæ religionē, cuius
gratia & bestias ligat, quæ etiā feras cogit in amorē necessitudinis: manet inter indomi-
tas pecudes mutus amor, & periculis propriis redimunt suos beluæ. Reuertimini etiā
Cæsare, qui uos ex inimicis amicos fecerit. Tertio meipsum qui rogare malo, cum pos-
sim iubere: manete fratres, nolite exuere quod generati estis. Do uobis uestem, & cul-
tum imperialem, sed pretiosius est quod suadeo uestri amoris intemeratū signaculū. Si
pietas maneat, regnū delectat: Si desit gratia, uile imperiū est & plerūq; noxiū. Ergo dū
uos experiar, habebitis interim nō regnū, sed regni honorē. Si patrem dilexeritis, ius
sequetur, mei tamē amorē i uobis probate: omnibus, quibus delectare regnū solet, ut
principes potiemi. Onera imperii, & moles negotioꝝ me solū, & si nolim manebūt.
Et ideo uobis prodest mea uelle: quia ego quæ uestra sunt, & uolo, & mea arbitror. His
dictis osculatus est filios, ut eos uno osculo charitatis inuicem sibi necteret. Quo facto

Caput .XL.

Dilectere plerūq; latī, q̄bus placebat cōcordia germanitatis: sed cū fratribus re-
uertit dissensio, eorū grauior quo dignitas potior, cui aplius inuideret & no-
cendi suppeteret maior potestas. Dolebāt filii Mariamnes æquatum sibi pri-
uata filium mulieris, qui regni nesciret profapiam. Contrā Antipater distinctam sibi
a fratribus regni spem dedignabatur, & inuidebat germanis quibus posteriora pro pri-
mis uix reseruarent: Sed hic sese tegebat, & uelabat odio prætendēs gratiam, illis confi-
lium omne i sermone obuium etiā nō querētibz. Promptior lingua, & secretorū prodī-
ga, quicquid locuti forent apud Alexandrū, continuo apud Antipatrum erat, multa etiā
quæ nō dixerant simulabant. Pleraq; internūtiū cū incrimēto adiciebat. Architectus
omniū quibus appeterent fratres Antipater erat: cuius uita nihil aliud erat, nisi quoddā
uersutiarū conciliabulum, scena improbitatis, argumentū scelez, flagitioꝝ ministeriū.
Subiciebat iudices, subornabat testes, simulabat defensionē, q̄si in theatro personā fra-
tris circūferens, ut leuiores excuteret obiecta, grauioribus cederet, quo magis patrē fal-
leret, & uehementius in fratres moueret, maximēq; acerbabat arte inuidiā paternā ne-
cis paratæ, ut regnū eriperet, quia regibus metus periculi suspēctio: sed ne sine repul-
sore minus uerisimilia regi uiderentur, ipse primo tentabat refellere, deinde constringi
se manifestis rerū idiciis uolebat uidere, ut perorata utrinq; causa, q̄si nihil iudicio defu-
isset amplius: pater tanq̄ in conuictos filios excitaretur, nulla enim res maiorem fidem

Honor filio-
rū, patris glo-
ria est.

Mal⁹ sermo
mentē audie-
tis inficit.

Maleuolen-
tia suū reci-
pit pretiū.

Imperium si
ne gratia ui-
le & plerūq;
noxium.

Glaphira
Alexandri
uxor.

EGYPTI DE EXCIDIO IEROSOLYMITANO.

assertis dabat: quod Antipater fratrum defensor aestimabatur. Hac fraude plurimorum captabat gratiam, ipsius quoque patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratribus minuebatur, de affectu paterno in ipsum transfundebatur. Abducebat amicos regios, parentesque et praecipue fratrem regis germanum Pheroram, & Salomen eius sororem alienos a nepotibus fecerat, ut non modo eos non defenderent, sed etiam appetrent, atque odissent. Accedebat odiorum materia uxor, Alexandri Glaphira, quae mulier briter satis praesentium insolens extollere sese acceperat fastu superbo: eo quod omnibus praemineret prosapia claritudine. Itaque quasi dominam se omnibus qui in aula erant regia praeferebat. patrem auumque regem sibi, et praecipue Darium Hydaspem materni generis apicem solita iactare, contumeliisque ignobilitatis afficere Salomen regis sororem, uel Dosidem coniugem: quae illis dolori, sibi odio foret. Ceteras quoque foeminas similiter exasperare, quae regi propter decorem magis, quam propter nobilitatem generis copulabantur. Plurimis etiam Herodes praeter regium morem, etiam ludaeorum usu quasi quadam erroris licentia delectabatur, qui figuras maiorum uitis suis obtentui ducunt. Grauebatur ergo Alexander uxoris insolentia: Aristobulus quoque iisdem quibus Glaphira sermonibus uxorem incessebat: deiectioni illa status nec conferendam regiae proli, impari Glaphira sibi: esse opprobrio, quod frater regalis generis coniugio potiret, ipse priuatae uxoris contubernio degenerasset, demens quod conturbaret coniugio proprias necessitates. Quibus praesticta contumeliis uxor Aristobuli, ad matrem oia cum lachrymis perrebat. Salome autem coperta per filiam regi Herodi anuntiabat: at ille monere filios, quod perdere commodius ratus, uocatos partim imperatorie terruit, partim affectu paterno hortatus est, ut fratrem amaret, neue ut hostes dissideret, ueniam tribuens superioribus, denique trans correctione futuris: at illi compositi sese insinuationibus peti pluribus deplorantes: orare simul et polliceri operibus ipsis, in reliqua propria fide defensionis daruros: tantummodo factum pater expectaret, nec temere auditis crederet: non enim defuturos delatores improbos, quam diu auditor credulus suppeditaret. His et talibus emollito patre, quis eo tempore imminente depulerint metum, moestitiam tamen coaceruarunt, quod urgeri sese a Pherora & Salome uidebant: quorum alter patruus, altera soror patris, quibus defensionem esse debuerat, insidiabantur. Accedebat enim formido grauis, quod plurimum poterat apud patrem. Nam accepto diademate prope uniuersam regni potestatem cum fratre suo Herodes participauerat, nec mediocres utrique contulerat opes, et maxime Pherore. Denique his annua talenta centum recodebat, praeter eam regionem quae ultra Euphratem sita redditum copias multiplicabat. Terrarches quoque petitu Herodis Caesaris fuerat constitutus, donatus etiam regalis coniugis necessitudine, quia sorore regiae coniugis in conubio sui sorte alciuerat. Post cuius obitum desponsata sibi seniore regis filia, in gratiam successerat generi, nisi amore captus ancillulae regalis puellae copulam declinauisset. Qua exasperatus Herodes contumelia, ei filiam tradidit, quod postea Parthico bello occidit: insinuationem tamen apud se Pheroram, quod uenientis appetisset fratris salutem. Qua suspitione ne uiuente quidem caruerat uxore: plurimorum primo, et ad postremum amicorum eius quaestione exercita, uacuum eius cuius arguebatur facinoris inuentum uolens absoluit, dans etiam fugae ueniam, quod rapta quam diligebat ancilla, depositionis inuita, ut ad Parthos confugeret, familiarium suorum confessionibus modum detegebat. Respirauerat aliquantulum Alexander, dum Pheroras ac cusatus incessebat, et ipse incessebat Salome, quod sponduisset nuptias suas Obodae Syaeo, qui erat regis Arabiae procurator Herodi inimicissimus. Sed remisso utriusque crimine tempestas domus in Alexandrum incubuit, atque ipsum graui periculo inuoluit, furebat enim leuissima pestis, et procella totius aulae Antipater. Oibusque modis et conuentu etiam propinquorum ingrauians fratrem, ita ut turbato mentis sobria statu, instare sibi Alexandrum cum gladio pater magnis uocibus protestaretur. Venerat in medium scena huiusmodi, quod cunuchos tres, quorum unus pocula regi ministrare solitus foret, alius fercula coenae inferre, tertius torum obseruare regium, nec unquam discedere, cum se Herodes lectulo compositus, donis humerioribus illexisset Alexander, ad sui gratiam, et turpis flagitii sollicitatem. Quo perditio supplicii adacti spadones, obsecrae ludibria libidinis manifestantur, promissa etiam amatoria regere nequeunt, quibus sermonibus sollicitati huiusmodi fuerunt, et

LIBER

1.

16

et, & qua stupri mercede retexuerunt, ut inuolutum dedecore patricium crederetur inesse sibi iuuentis gratiam, formae decorem, robur aetatis, contra inualidum Herodem, & iam senecta graue, qui capillum inficeret, ne aetate perderet, a quo cum uellet regnandi ius in se transfunderet, praemiaque polliceri ingentia: & ideo eos in iuene spem suam constitutere oportere, non in decrepito sene, cui ipsa natura finem acceleraret. Quae grauius quidem Herodem mouebat: sed illud praeter ceteris quod conspirare ei militare manum, ducesque exercitus, et centuriones spadonum indicio copertum haberet: denique ita exagitatus est, ut nullum sauitiae genus praetermittendum putaret, nulli cederet, omnes suspectos haberet. Velociore etiam poena, quam interrogationes flagitiorum, et iudicium praueiebat reorum exitus. Rapiebant passim ad supplicium, quos aliqua incessebat suspicio. Feruebant calumniae: multi uolentes regi placere, deferebant reos: sed ilico etiam ipsi qui alios detulerant deferebant, et cum reis suis ducebantur ad locum poenae. Ita efferauerat Herodes in uniuersos, ubi si aliquis eorum superesset, suspectus foret. Aliter rex non putans se esse securum, nisi deficeret genus humanum. Insinuationibus irrecusabiliis, amicis incredulus, familiaribus superbus, immitis reis, pauidus ad omnia, ut crebro sedes mutaret, noctes sine somno ducebat. Qui omnibus exasperatus repente Alexandrum alligatum uinculis sequebatur custodiis, et amicos eius in quaestiones uocauit: qui negabant, inter supplicia moriebantur. Rursus tacentes, quia nihil quod esset suspicionibus consentaneum confirebantur, usque ad mortem supremam exulcerati, tamen aliqui ui tormentorum, et poenarum uicti acerbitate, propositum adulescentibus asseriebant, ut uenationi intentum occiderent patrem, et ad urbem Romanam sine mora pergerent, ut effugii poena eluderetur. Quod et si nullo argumento fusciebatur, tamen ad solatium studii ferocis deriuabat pater, uolens uinculorum filii causas iustas habere. Considerans itaque Alexander obseratas aures patris ad omnem sui defensionem: nec ullo modo rem posse deduci, ut de innocentia sua praesumeret, qui tantis calumniarum molibus appetere: simili arte nequissimis delatoribus occurrendum putauit, ut fraudulentos et calumniae machinatores dolis circueiret, atque in calumnia reos uocaret, quorum se calumniis urgeri credidit. Scripsit igitur quatuor libellos, quibus commentum sceleris, quo paternam salutem appetierit confiteretur, atque insidiarum huiusmodi conscios plerosque eorum a quibus ipse appetere, exposuit: atque iisdem inscripsit libris, praecipue Pheroram & Salome: quod ea quoque interpesta nocte rupto adulescentis in quo habitaret cubiculo, illexerit inuitum, et reluctanti extorserit, ut incestum patraret. Transmisit ad regem libellos, uelut indices flagitiorum suorum, quibus potentissimos quosque inuoluerat regis comites atque amicos. In tempore illo Archelaus in ludaeam properato aduenit: ut si quid posset genero ac filiae opus auxiliumque ferret. Sed prauidens apud infestissimum patrem obstructos sibi aditus, legitimae defensionis arte comotio nem eius repressit. Nam simul ut aulam ingressus regiam est, magna uoce cum iam audiretur, et uideretur ab Herode, uelut furens animi uociferari cepit: uiuit ne adhuc ille ueneficus gener meus, et carpit hanc lucem, ubi quaeso est? Vbi patriciale illud repertum caput, ut manibus excerpam meis? Patricio perire debet, qui patricium uoluit implere. Quid facturus est socero qui non pepercit patri? Quis demonstrabit eum? Euiscerabo primum scelestum, adiciam filiam bono sposo, et si sceleris non fuit conscia, non est tamen aliena contagii, quae patriciae coniugio potiebatur: Non agnosco fillam meam, quae artes non deprahendit mariti, quae se non talem exhibuit socero nurum, ut subiectum filium patri redderet: Ego illam non ad sceleris ministerium iunxi, sed ad consortium matrimonii, ut cohaeredit gratiae praestarem, non criminis adiutricem. Te miror Herodes si adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabam iustas illum iam poenas dedisse, quem differri non oportebat. Quid enim diutius seruatur confessor, animi patriciae talis? Sed fortasse hoc quoque diuina fuerit prouidentia, ut amborum parentum iudicio condemnaretur, qui in te laesit utriusque pietatem. Non me negabo ultorem, qui me ultionis exactae praedictorem parabam, sed ne filiam excipio, quam infauis nuptiis ipse despondidit sposorem secutus, non enim ego illam mariti moribus, sed fidei tuae tradidi. Reddat causas quod uadem suam dissimulauit, maritum suum dilexit. De utroque nunc uobis iudicium est, si firmus executor tanti doloris es, accingere pater, sequestra pietatem, non

Herodes
Alexandrum
uinculis alligatum
custodiri
sepsit.

Hic reuocatur
Archelaus

Expurgat
Alexandri
Archelaus,

optandū quidē officiū patribus, sed nō dissimulandū. Si te pietas molliat, insēctit natura, mutemus uices: ut ego in tuo filio, tu in meo pignore mīsterii mutui simus executores. Huiusmodi orationem circumfremens traduxit Herodem, atq; à furore animi paulatim intentionē eius emolliuit, ut quasi cōpatienti, atq; unanimo sese crederet, & daret ei libellos legendos, quos Alexander cōposuerat. At ille singula quæq; aduertens, ubi intellexit magis dolo re congesta, q̄ fide suffulta, profundo consilio minuere paulatim inuidiam tentamenti paricidalis, atq; obiectoꝝ causas in eos qui descripti fuerant, & maxime in Pheroram cœpit transfundere. Itaq; ubi aduertit regem à sua sententia non abhorre: cōsiderandum, inquit, ne forte adolescens magis tantoꝝ improboꝝ insidiis appetitus apud te sit, q̄ tu ab adolescēte. Quid em̄ causæ erat, ut tuam appereret uitā cui regni honorē cōcesseras, regnandi ius reseruabas, & spem successionis? Quid em̄ appeteret quod habebat? aut quēadmodum tantis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece nisi ut suū affectaret periculū? quod te uiuo metuere nō posset, defuncto timeret? ab his utiq; à quibus etiam sub patre positus, propriæ salutis excidiū phoraresceret. Pater ista atas fallacia, facile decipit, & fraudulentōꝝ insidiis circūuenitur, uix resistit doli atas senilis: plerūq; tñ senum prudentia circūscribentiu uersutis insidiis irretit. Ergo si maturior usus sape labefactatus est, quid mirū si atas immaturior adesse nō potuit sibi? cum insidiantiu cateruis perurgere? Illos igit perturbatores regie domus esse, illos incitatores adolescentium, seminatores discordiæ, qui in desperationē salutis deduxerunt adolescentē, ut stomacho magis indulserit, & ultioni potius quam absolutiōi intēdit. Quibus paulatim insēcti Herodes cœperat, & mollire indignationē circa Alexandrum. At uero in Pheroram cōmoueri uehementius, quod illis quatuorlibellis ipse omniū flagitioꝝ minister, & totius scenæ architectus exponebat. Qui uidens regem Archelao mentē inclinauisse suam, atq; in eum præ cæteris præponderare gratiam interioris amicitie, ad ipsum se contulit, obsecrans ut animū sibi regis conciliatū redderet. Vex ille innexum plurimis scelex uinculis, quibus euidenter regi parasse insidias conuinceret, atq; appetisse adolescentem, nullum habere ueniae locū aiebat, nisi de posita inficiandi uersutia, quæ obiecta sibi fuerāt, cōfiteri germano sui amanti, atq; ab eodem poscere sibi indulgentiam nō dubitauisset. Huiusmodi sese actioni quibus posset studiis non defutur. Mutata itaq; ueste, suffusus lachrymis, specie miserabili fratris inhaerens uestigiis, orare ueniam, improbitatē fateri, omnia de quibus argueret non abnuere, sed recognoscere dementiam sibi causam fuisse tantæ prolapsionis, quod nimius in eo furor amore sibi dilectæ mulieris exastuasset. Statuto itaq; Pherora suoz flagitiorum accersitore pariter ac teste, tanquam pro mercede compositi, quod in usus suos caderet argumenti: Herodem Archelaus deprecabatur, ut naturæ contemplatione molliret iram, fratriq; ignosceret, supra uindictam cōstituens ius naturæ. Nec mirū si in maximis regnis, tanquam in magnis corporibus sape aliqua membra ferueant, quæ non incident, sed mollioribus sint curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores compositas à germano insidias, sed remisisse se necessitudini qd debebat dolori, ut quo magis poenam leuaret ingrati, eo amplius causam grauaret. Cū hæc atq; hmoi alia subtexeret, mitigauit quidē Herodē, ut germano remitteret: sed ipse tanquam inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabatur, qd diuelleret ab eo filiā, tatisq; infremebat indignatiōis suæ moribus, ut ipse Herodes satis expiatum filiū aduersum se facinus arbitraret, ultoremq; suarū iniuriarū rogaret, atq; ipse p teo suo apud socerū interueniret, quo de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui uellet Herodes alii nurū suam iungeret: pter Alexandrum: cuius etiam causa uxor traducere, atq; ea arte multo amplius impellebat Herodē, ut ille sibi filiū redditū putaret, si coniugiū eius nō solueret. Qd ille uxore impense diligeret, ex qua etiam filios suscepisset, dulces auo, gratos parētibus, hoc munus restituti sibi filii fore, quia nō mediocri ex pte bona uxor uiri sui reprimeret errores, aut cōpensaret officiis inuidiam flagitiorū. Quæ si ab eo diuelleret, nullū remediū uiro futurū, quin pceps i omne rueret nefas. Molliores em̄ fieri solere scelertū psumptiōes, quæ domesticis affectibus reuocarent. Vix tandē Archelaus inflexus recōciliat ipsi genero, atq; eidē reconciliat patrem, Hoc consilio eripuit generū neci, ut p mercede acciperet eius

eius absolutiōe, dum cōdemnare se potius simulat, quam interuenire. Pro quo si intercedendum putasset, haud dubie nihil impetrasset. Addidit oportere eū Romā pergere, purgatum ab his quæ in eo pater suspectauerat, quoniam omnia ipse scripisset Cæsari. Quod æque compositum reor, ut hoc genere Alexander cum se purgasset, Cæsari commendaretur, atq; Antipatri paratæ fratribus insidiæ patefcerent.

Caput

.XL I.

Hoc consilio soluta factio & cōuersio facta in latitiam, instaurat conuiuiū iniræ indicium reconciliationis, cuius auctori Archelao septuaginta talenta, & sedile aureum gemmis insignitum: electi quoque eunuchi regali conferuntur magni ficientia, & cōcubina (cui Panichis nomen erat) dono datur atque accipitur. Similiter & ppinqui monitu regis clarissimis donis Archelaum munerabant, nec quisquam familiarium eius exors muneris fuit, qbus omibus Herodes p uniuscuiusq; meritis plurima impartiebat. Prosecutus est etiam cum potentibus suis usq; ad urbem Syriæ splendidissimam Antiochiam nomine, in regnum suum regredientem. Euaserat Alexander, nisi se immerfisset in ludæam uir Archelai artibus longe exercitior, Lacon genere, Euricles nomine, nimis cupidus opum: eaq; pro negotio contēptor, ubi maiora potiūdi spes refulgebat. Deniq; non contentus Laconicis facultatibus, in effusiones regias animū intenderat, uenandiq; artifex Herodem antiquis, opimis adorsus muneribus, remunerationi amplissimā locum parauit, longeq; huberiora q̄ obtulerat adeptus: tamē non satiabatur, nisi cruentis atq; impiis factionibus gratiam sibi regis emericaret. Itaq; more quodam usq; Græcis familiari regē adulando præcandisq; omnibus, eius non solum quæ laudis aliena, sed etiam inuoluta uitiis foret, in intimam eius amicitiam breui peruenit, ut inter primos secretoꝝ arbitros eligeret: astipulante etiam patriæ prærogatiua, quod Spartiatis ludæi cognato sibi genere copulatos pro fratribus habent. Is ubi regie domus uicia cognouit, suspectum animū patris, fratrumq; inter se odia nouis artibus charum se omnibus simulans, quasi fidus singulis habebatur: sed pro ingenio regis, aut merum merito sua studia formabat, ut adiunctior esset Antipatro, Alexandrum dolis atq; insidiis circūueniret, familiari specie utrunq; exasperans: illū prærogatiua ætatis regno debitū, istū materni generis præditū nobilitate iure superiorē, neq; cum uilissimæ corruptelæ pignore æquale illi consortiū. Quibus captus Alexander, utpote adolescentior qui delectaret his quæ dicerent sibi, non penderet illa quæ rursus de se apud Antipatrum componeret, effudit sese mercenario Antipatri & proditori suo, aperitq; mentem lubrico ingenio, affectuq; incauto, patrē sibi autorem maloz conquerens, qui matrem sibi eripuerit, regnū decolorauerit, qd sibi ab auo, ueterisq; pspiciæ infulis debitū cupiat auertere, fraudari legitimos iure successionis, pferri spuriū stupri mercede: sed non quietura iudicia dei, ut qui uxore innocentē necauerat, non etiam ipse propere parato per coniugē imperio defraudaret. Quæ sine mora Lacon ad Antipatrum deferebat, circūuento etiam Aristobulo, ut eiusdē querimoniæ laqueis innecteret, & p̄tio coaceruata regi insinuabat, dicens silentio se premere nequiuisse tam immane facinus, & p hostili munere gratiam se lucis representare, quam ereptū ire filii pgerent, quos nisi ipse simulatiōe cōsiliū fidelioris reuocauisset, & iam dudū Alexandri gladio interfectū patrē, regnumq; indignis hæredibus uacue factū. Neq; Alexandro religiō eē paricidalē atrocitatē, q̄ maximi sceleris loco duceret, qd adhuc aui matrisq; necē inultā haberet. Cōueniri se ac purgeri perēptoꝝ querelis, ut tā atrox flagitiū ulcisceret. Deberi sibi inferias interfectoꝝ exigi: successionemq; eorum non oportere contaminari, ut ab eo qui maiores eorum occiderat, regnum adipisceretur, renouaturum se iudicia Cæsaris nō simili, ut ante reuerentia, sed ut Cæsar ipse cognosceret omnia secreta regis, quæ sitas sanguine opes, prouinciam labefactatam, repturū se ab inferis auum, matrisq; acerbissimam necem demonstraturum, ut successor alienus in regnum regium subrogaretur. Excitata uerat regem Euricles, Antipater tamen parui æstimans unius suggestiōem: alios quoque accusatores fratribus subornabat, qui dicerent cum ducibus quondam equestris exercitus locundo & Tyranno sermonem initum, compositas regi insidias dolore defensionis, in ceruicibus periculum, nisi mature cauere, Denique non distulit Herodes, ilico

Instaurat
conuiuium,

Liberato
Archelao
muneratur,
Tyro.

In quibusdā
passim legi
Archelao
loco Antipad

Herodes raptos filios se
uere interro
gat.

Salome Sy-
lao Arabi
nuptias pe-
git.

Volumnius
& Olympio
mittunt ad
Caesarem.

Saturnius
dēnat adole
scētes.

des, illicoq; raptos seuerē interrogat: sed nihil illi de quibus arguebant cōfessi reperiunt. Et quia impune tam grauiā simulabantur apud eum qui criminum se uindictam p̄fiteretur, & negligentē calumniarē, non deerant qui huiusmodi insidias machinarent, quas acceptiores fore patri crederent. Nam & epistola plata est quasi ad castelli p̄positum ab Alexandro, & Aristobulo data, ut occiso rege confugiendi sibi potestatem faceret: donec se armis aduersum se insectantes munirent, ceterisq; subsidiis defensionem pararent. Exeruiatur castelli p̄positus, & nihil fatetur. Nihilominus tamen haud ullis abfectati sceleris indicis extantibus, quasi rei Alexander, & Aristobulus dantur custodiae. Euricles quinquaginta donatus talētis autor salutis ac uitae habetur. Dignum est nec eū filere, qui Euriclis tempore in Iudaeam transmissus erat fidissimus amicus. Alexandri, quem rex quasi cōscium tēramentorum illius, ius interrogandū putauit: utrum ne cōgruerent quae Spartiates de adolescentibus nuntiāuisset. Verū ille nihil se de illis quicūq; eiusmodi cognouisse, sacramento interposito fidē fecit: sed adolescentibus nihil p̄fuit. A se quātionē depulit, ne minueret delationis inuidiam, & euacuaret Euriclis fraudulentiam, si seuerius interrogatus negaret. Quasi indignus igitur cui credere ab Herode excludit. Bonus em̄ pater accusari filios libenter audiebat, non sinebat defendi: Delectabatur cum appeterent, offendebar si purgarentur. Deniq; Spartiates ditatus regaliū pramiis: ubi tñ Achaia attrigit, calumniarū pretium luit. Salome cū purgare sese nequireret qd Sylao Arabi pepigisset nuptias, ubi generi secretum p̄didit, monētis ut consuleret sibi quo fratris commotionē euaderet, eo quod spe futurae coniunctionis cōsilia regis Arabis annūtiare suspecta accerseret, delicti gratiam meruit, & omnē saeculae regalis in adolescentes pcellā intorsit, quo ultimo atq; inuitabili naufragio demer si poenas dederunt. Vincuntur itaq; & quod ipsis erat durius uinculis, a se fratres separantur: missisq; Volumnio militiae magistro, atq; Olympio ex amicis regis uiro argutū apud Caesarem: at ille offensus, licet quia filiorum supplicia pater posceret: negandum tñ patri non arbitratus potestatem in liberos suos dedit licentiam, sed consilium adiunxit: asserens melius consultum, si proximorū reges, eorumq; qui p̄essent puinciis cōcilium cōgregaretur, & iudicio cōi pcederet interrogatio: utrum ne aliqua patri insidia parata a filiis forent: Et si conuinceretur intētati paricidii, feriretur: Sin uero fugae aut leuioris culpae argueretur, esset uindicta moderatio. Hac pmissa sibi Herodes, non paricidii potestate, sed iudicii conditione: etiam moderatiōis admonitus, ad urbē ilico Beritho properat, quam iudicio celebrando Caesar p̄scripserat. Conueniunt p̄sules prouinciarum scdm scripta ad se data a principe Romano Caesare. Saturninus legatiq; cōsidunt, inter quos & procurator Volumnius. Deinde cognati amiciq; regis: Salome etiam & Pherora, & Syriae primores. Archelaus solus excipit ex Cappadocia suspectae in genere accersitus gratiae, cū accusatores adolescentiū insidiatoresq; iudicium representaret. Sed quae iudicii spēs ubi rei adesse sibi nō permittebantur, & absentes accusabatur? Aduertebat em̄ Herodes, qm si tñmodo uiderentur, prona hominum conditione ad misericordiam, ilico absoluerentur: maximē ubi naturalis esset gratiae progiua. Deinde si ulla copia defensionis Alexandro permitteretur, quod obiecta facile dissolueret. Itaq; relegatis illis in uicū Sidoniorū, quasi in p̄sentes accusatio dirigebat. Obiuebant a patre insidia sibi parata, nulla probatio deferrebat, nulla indicia tentatorum: harebat accusator quē nullus redarguebat. Destitutos undiq; congregabat in inuidiam contumeliarum, siuriarum genera, quae grauiora morte ab his qui cōsiderant aestimarentur. Sed nemo discutebat, nemo examinare audebat, quod a patre arguebatur, a rege imprecabatur. Praejudicabat pietatis species, terrebat ius potestatis, interrogabat sententias securus uictoriae: nescius quod in eiusmodi iudicio arumnosior esset qui uinceret, q̄ illi q̄ tam acerbē addicerentur. Saturninus condemnat adolescentes, quia aliud non licebat: Sed moderatur sententiam, cauendum asserens ne peremptis duobus ex tribus fratribus, tertio fratri ascriberetur mors duorum. Timide quidem, sed causam locutus est, quod ille esset fratribus autor periculi. Secuti sunt eum pauci ex pluribus. Volumnius autem funesta immurmurat, & post eum omnes uolente rege tali autore p̄sentes mortis suam, diuerso quidē affectu, sed pari sorte expromit, quibus hoc aut adlatio extorserat,

serat, aut odium infuderat, ut aut regis affectaretur gratia, aut paricidae crudelitas grauiore poena afficeretur, qui in uictoria sua tam amara de se triumphum reportauisset. Nemo tñ quasi factum horruit, & quasi commotus pronuntiauit. Scenae etenim species erat, nō iudicii disciplina condemnare absentes, condemnare sine teste, sine indice, solo naturae priuilegio, qd ad salutem magis q̄ ad periculū deriuari solet. Stupebat omnis Syria atq; omnis Iudaea, & attonitis mentibus tantae tragediae finis expectabat. Quamuis etiā nota eēt Herodis crudelitas: nemo tamē credere poterat, q̄ usq; ad paricidium perseueraret. At in illo effera uis animi, nec mari, nec terra cohibebat. Itaq; tāquam usu triumphantium, ut per diuersa filios traderet, Tyrum urbē inclutam petit, inde in Caesarem transmittit, nauigio spectaculum miserū paricidii circūferens, donec color ullus acerbissimae necis filiis inueniret. Mouebatur omnis exercitus, sed metu indignationem premebat. Erat in exercitu regio ueteris militiae uir Tyro nōse, filiū habēs coniunctū Alexandro, indulgentissimus pater, atq; ob ea pignori charus, quoniam popularis quaedam pietatis est gratia, & maxime in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio propensior, q̄ ab his suis filius diligeretur. Qui supra modum concepta indignatione, turbatus animi uociferari coepit: opprimi iustitiam, ueritatem excludi, aboleri religionem, confundi iura necessitudinū, naturae gratiā supfluere iniquitates. Ad postremum in os ipsius regis progrediens, ingerebat miserū esse illum, qui aduersum filios suos credēdū improbiis arbitrareretur: Pheroam & Salomē consilii arbitros regis. Quam fidē ab his referri posse, q̄ se condemnatos capitis a rege frequentissime recognoscebant, aut quid eos aliud agere, nisi consulere uindictae, ut destitutus idoneis successoribus, ad unum inclinaret ceteris infirmiorē? Qui facile subduceretur, q̄ ipse regius exercitus odio persequutus esset eum, cui mors soluta esset fratrum duorum. Neminem esse quē non innoxia aetatis tangeret misericordia. Plerosq; autem dum indignationem suā non iam premere sed diuulgare: Quorum uocabula locutus, finem dicendi fecit. Quibus ilico cum Tyronē correptis, Tryphon ex ministris aulae regiae cui tondēdi ars atq; usus suppedicaret, subito quadam animi uanitate indicium suū facit: cōpositum a Tyronē asserens, sibiq; psuasum, ut cum ex more barbam Herodi raderet, nouaculam gutteri eius imprimeret, quo pageret necē, idq; ei maximo emolumentum fore, quod de muneribus Alexandri polliceretur. Statuit Tyro cū filio, exercetur de inde simul quāstio. Negantibus illis, isto nihil amplius deferēte, cū deesset manifesta re rum fides, nullū suppeteret argumentū, nullū indicium documentorū, Tyro iubetur uehementioribus tormentis excruciarī. Tunc miseratus filius supplicia patris, spondet apturum se oīa, si patris salus sibi condonaret, atq; a rege promissa uenia suggerit, q̄ impulsus ab Alexandro, pater necē regi parasset: Idq; pleriq; ad tēpus cōpositum rati, ut tali pignoris indicio Tyroni consuleretur: alii pro uero edictum loquebantur. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit, tanq̄ metuens ne paricidii sibi facultas periret. Conuocato itaq; populo, & congregatis ducibus, de insidiis deprehensis motu grauiissimo p̄mit querelā, atq; in mortem eorum plebē excitat: ibiq; Tyro cum filio pariter atq; tondēdi fore, saxis ac fustibus interficiuntur.

Caput XLII.

Alexander quoq; & Aristobulus missi ad urbem Sebasten, quae non longe ab erat ab urbe Caesarea, stragulantur imperio patris. Hūc finē habuere filii Mariamnes, quorum interitu non longum latatus, successionem sibi remotis illis Antipater haud dubie blandiebatur: sed in eum totius gentis mox non leue odium exarsit, quia apud omnes patebat eius factione fratres occubuisse. Successit etiā non medio cris timor consideranti, quā multiplex in dies adolesceret interfectorum prosapia, cū Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranem & Alexandrum filios dereliquisset, Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa atq; aristobulus superstites manerent: Herodias quoq; & Mariamne filiae quas sexus non impediret, & regni cupiditate exagitaret. Quis rebus perterritus Antipater, in fraude ac uersutia spem cōstitueret, & donis & muneribus singulos sibi magisq; oppignerare, etiam amicos & domesticos Caesaris illicere ad sui gratiam pretio tentabat. Sed contra illi etiam, quae domi

Tyro iubetur
excruari.

Tyro cū fili
o atq; ton
dēdi fore
saxis ac
fustibus in
ficiuntur.

Alexander
& Aristobu
lus Herodia
filiū stragula
tur.

Hic deplo-
rat Herodes
mortem ne-
porum.

Iosephus an-
ti. li. 17. cap.
2. & bel. lu.
1. cap. 8. circi-
ter medium
longe alter
hæc nomina
uxorū Hero-
dis explicat:
Quare, si plu-
ra cupis, eū-
dem legito.

domi erant in aduersum cedebant. Nam rex paulatim processu temporis erga nepotes suos Alexandro, & Aristobulo genitos molliciebat, & facti pñiam prætendebat, cum corū quorū parentes occiderat miserere. Deniq; congregatis amicis, & pñimis suis, quadam die lachrymis suffusus ora dixit ad eos: Video mihi atarē procedere, & sine lachrymis aspicere non possum paruulos hos infeliciū germina patrū, quibus ego sum au-
tor doloris, ne peiore eos derelinquam conditione, q̄ parentes abstuli: Sed illos mihi quadam eripuit ærumna, hos mihi magis magisq; cōmendat natura, & misericordia: Altera quia nepotes, altera quia destituti parentibus sunt. Errauerūt in patrē filii, quid fecerūt auo nepotes? Baris infelix pater sui, auus eē debeo sollicitior. Tētabo post me cō-
sulere nepotibus: utinā & in filiis mihi cōsuluissem, uerū in illos cōis hostis atq; inimici obrepserit fraudulentia. Cauendum est quoq; ne hos illoz inuoluant pericula, atq; uno uulnere simul filios amiserim, & nepotes pdiderim. Prouideamus his defensores q̄bus ademimus: desponsabo itaq; seniori ex filiis Alexandri tuam mi Pherora filiam, & te ei cōstituam patrē. Tuo autē Antipater filio Aristobuli filiam, ut hoc modo fias pupillæ pa-
ter. Germanam quoq; eius accipiet Herodes meus, ex Mariamne Hyrcani susceptus fili-
am. Hæc, inquit, est mea sūia, ut iuicē sibi cōeunte copula iungant postearis mea suc-
cessionēs, quo nemo suspectus alteri sit, & ipse tranquillioribus oculis uideam nepotes meos, quā uidi eoz parentes. Quibus dictis iunxit memoratoz dexterās, & oscula-
tus singulos illachrymauit. Quod Antipater latantibus aliis ita grauitè accepit, ut statim dolorem suum etiam uultu pderet: haud mediocri constrictus solitudine, qd Alexandri filius Archelai regis & Pheroræ qui tetrarchiam tenebat: suffragia suppere-
cerneret cæteris ualidiora. Aduertebat odia sui crescere, nepotibus autē astipulari miseri-
cordiam. Nec poterat Aristobuli filiam recipere domo, ne sceleris indicium diuturnis eius aspectibus offenderet. Adire non audebat patrē, ne ad oēs mobilē suspiciōes exagi-
taret, si cōplacitū fœdera nuptiaz soluenda existimaret. Subtiliter tñ præsumpsit ora-
re, ut cōsuleret ei pater, ne aduersus duoz potentiū opes regis, & tetrarchæ nudo regni nomine inualidus exponeretur. Foueret certe honorē quē confederandū filio indica-
ret, ne species regni ad eū, potestas ad illos perueniret. Neq; uero solos Alexandri atq; Aristobuli filios suspectos habebat, sed oēs obstare sibi arbitrabatur: quicunq; ex diuer-
sis Herodis cōiugibus cōpetere, uel taciti uidebantur regni successiōē, quoz frequēs numerus erat: Nouē etenim mulieres regali cōiugio potiebantur: ex his duæ tñ sine libe-
ris erāt, cæteris soboles suppetebāt. Antipater Dosidē attollebat parentē: Herodes Ma-
riamnē. Antipas & Archelaus Matchatis erant filii Samaritanæ, & filia Olympias quæ
Iosippo iure cōnubii sociebatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodē & Philipe-
pum genuerat Herodi: Dalias Phaseliū. Brant quoq; etiam aliæ regi filia: Roxane & Sa-
lome: quaz uni Phædra erat mater, Hæpīs alteri. Supererant etiā Alexandri & Aristobu-
li germanæ sorores, quas Mariamnē ex Herode suscepit, sicut supra memorauimus.
Multiplicē itaq; generationē Herodis metuēs Antipater, ægre licet atq; in primis tēta-
mentis multū rege cōmoto, qd destitutis paterno auxilio nepotibus inuideret disposita-
tas copularū societates: ad postremū tñ effecit ut sibi Aristobuli filia, atq; ex ipso genitus
sorore parētis sui filia coniungeretur, tñ adulationē pualuit, ut pactas nuptias solueret.
Cōtra autē Salome eū uellet Sylæo nubere, ne suffragio quidē Libyæ quæ uxor erat Cæ-
sarīs potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuidam ex amicis regis in nuptia-
as conuenit. Subuersis itaq; dispositionibus regis, Antipater quasi is qui uoluerat sibi
bi cōsuluisse exultabat animo, & superabat oēs uersutia. Odiū tñ nullo mō cōprimere
poterat: sed accēdebat, qm affectabat terrore sibi munimentū parare. Coniūxerat sibi co-
operariū factionū suaz: Pheroram patris germanū, quē Herodes nō multo post recu-
sanrē ab uxore ppria diuellit, cui ob iniurias, quas ea mulier Dosidē cōiugi eius intule-
rat, infestior habebatur, domoq; expulit. Pheroras autem amplexatus iniuriam in partes
suas cōcessit, qbus ut tetrarcha psidebat: ea sanē mētis intentione ut ad Herodē uiuentē
nunquam reuerteretur. Deniq; nec tūc quidē cū eum ægritudine graui affectū cōperis-
set, & frequēter orantē ut ad sese ueniret, qd ei quadam quasi moriturus cōmittēda ara-
bitraretur, uisitandū existimauit, Quæ pculsus licet iniuria, rex ubi pter spem incom-
modum

modum depulit: tñ fraterno affectu uenit ad eum, ubi ægrum comperit, & sedulo com-
pariebatur, & defunctum Hierosolymam transtulit, & magno fletu celebriq; pom-
pa funus curauit. Nec tamen his indiciis sedulæ credulitatis conceptam exclusit opinio-
nem, quod eum frater ueneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis, nec difficilis fi-
des rerum, q̄ potuerit fratrem occidere qui filios interemisset.

Caput XLIII.

Hunc itaq; unus de interfectioribus Alexandri & Aristobuli improbitatis suæ fl-
nem inuenit, a quo exordiū sumens in Antipatrū pœna transiit sceleris auto-
rem. Namq; libertoz querelis qui patronū suū ueneno interfectū assererent sti-
mulatus Herodes, dū sollicitius quærir cognito, quia ab uxore de succis Arabiæ accepis-
set Pheroras poculū, qd amatoriū putaret, idq; uenentū fuisse qd Sylæi studio traditum,
& ilico in pestē cōuersum in plurimoz quæstionē tetendit. Vnde quadam inter tormē-
ta de ancillis exclamauit, ut deus omnipotens in matrē Antipatri omnia supplicia trans-
ferret, uniuerzoz arbitram flagitioz, per ipsam occultos conuentus Antipatri ac Phero-
ræ die noctūq; exercitas potationes usq; ad temulentiam, ut a cōuiuio regis recipienti-
bus sese, totis noctibus biberetur. Quod non ociosum nec coniurationis uacuum tenta-
mentorū, remotis præsertim seruulis & ministris in re suspectabat, magnumq; uincu-
lum cōnexionis & cōspirationis indicium tam diuturnæ moræ, quæ regibus suspectior in
solitudinis secreto, & noctis silētio ibi cōpositum, ut Antipater Romam peteret, Phero-
ras in Petram pergeret. Qd frequenter inter se cōferre soliti pdebant, eo q̄ post Alexan-
dri & Aristobulū, in ipsoz necē sese Herodes cōuersurus foret, miseros se q̄ putassent,
qd Herodes in illis paricidales cogitatiōes odisset, q̄ regni hæredes persequeretur. Subla-
tos esse nō potestati amulos, sed confortes miseriæ, in se periculū omniū & odia trans-
isse, ne muliez qdē parituz sexui quo dilectæ sibi Mariæne, atq; ex ea genitæ nō peper-
cisset. Nullū sibi aliud remediū, nisi ut lōgius aliquo secederēt quo tantæ bestiæ furo-
re uel fuga eximerent. Adiciebant crebræ apud patrē Antipatri conqueſtiones de-
ploratis, ardere se iuidia regalis successiōis, cū seuitia regni sup ipm p̄cipue incubue-
rit: ut iā sustinere nō queat ultimis deditis obsequiis, & postremis urgeri piculis. Nec so-
lū regnandi ius sibi perisse: sed uiuēdi quoq; curricula cōuoluta tēporē. Aetate sibi matu-
riore, incanuisse iam uerticē, contra autē iuuenescere patrē, frustra sperari eius hæredita-
tem, qui fortasse etiam superstes hæredi tamdiu reseruaret. Qd autē sit emolumentū suc-
cessionis futuri lōgæuo hæredi: cui tam multiplex Alexandri atq; Aristobuli soboles, ue-
lut quadam hydra renatis quæ amputata fuerant caputibus regerminaret. Ex testamēto
patris etiam iam ius cōe ereptum, ut data spe regnandi cuius ad tps uicarius foret, non
aliquē ex suis filiis in suū imperiū sustineret: sed Herodi Mariamnē filio necesse habe-
ret regnū refundere. Itaq; nō ad fructū sibi regni spem datam: sed ad periculū, ut eēt de-
cessori suspectus, successori grauis. Postremo ipm regē lōga senectute inuidū, & inten-
tum cædibus suoz, sui eē testamēti executorē, ut nemo superesset qui posset succedere:
ferri odio graui in filios, nec in fratrem minore qui sibi dederat centū talēta, ne cū patruo
suo sermonē haberet, & rñdente Pherora: in quo em eū læsimus? Num etiam ipē succes-
sor sum? retulisse Antipatrū, nōnullas habere eū causas offensiōis. Vtinā amissis oibus,
liceret res offensionis seipm cōponere: Feram eē bestiam quæ ne mortibus quidē satia-
ret, nec posset perpeti ullam inter p̄pinquos charitatē manere. Atq; utinam amissis omi-
bus liceret ut nudū eum tñmodo uiuentes euaderemus, sed impossibile. Ideoq; sibi oc-
cultā ad tps colloquia. Necessariū autē fore tps quo uterent uirili mētis uigore, & cōsiliū
uiuacitate dextera quoq; uindictis ministerio: Hæc a mancipiis in supplicio positīs rñ-
debanr, & mancipio credebat Herodes: maxime quia de centū talētis soli Antipatro di-
xerat, nec ullus sermonis eius affuerat interpres. Successus itaq; indignatiōe, rapit ad sup-
pliciiū plerosq; & innoxios, ne quis de obnoxiiis relinqueret. Accersit ad supplicia Anti-
pater Samaritanus, eo quod esset Antipatri procurator, & diuersis excruciat modis.

Prodit quæstio, missum ex Aegypto uenentū per Antiphili quēdam cōubernalem,
idq; ab illo datū Thendiōi amico Antipatri, per ipm Pheroræ redditū, cui regis filius An-
tipater executionē cōmiserat: ut dū ipē in urbe Roma degeret, pater eius Herodes ex-
d r̄ingue

Herodes de-
functus Hie-
rosolymam
trāsferetur.

Poculū ama-
toriū Sylæi
studio tradi-
tum.

Antipat Sa-
maritan⁹ di-
uersis excru-
ciat modis.
Ab Theodō-
ni.

Mulier de
edificiorum
fastigio sese
præcipitat.

tingueretur. Quo tempore nulla de absente parata necis suspicio foret; sed Pherora est in tempore uenenti acceptum uxori propria commendauisset, recurrit altera in uxorem Pheroræ uenenti inuidia, lubet ilico rex Pheroræ uxorem uenire, uenenti deferre. Egre dicitur mulier quasi perlatura quod petebatur, & sese de fastigio præcipitat ædificiorum, quo gemini pondus criminis euitaret, atque obitu præueniret indicium rei, & quæstionis acerbitate. Sed quia maturabatur Antipatro feralis ultio paricidii, non supra uerticem capituli ruit quo casu facile extinguere: sed in aliam partem corporis decidit, ut mors protelaretur, cõsopita erat tñ, atque attonita mulier: quia ex alto deciderat loco. lubet eam paulisper recreari Herodes, donec ad se rediret, spõdet ueniam, si simpliciter aperiret gestorum ordinem. Non de nihilo esse quod sese præcipitauerit, sed magni criminis consciam cõpendium supplicii quæsisse: Impunita sibi oia flagitia cõfiteri fore: aut inficiati acerbanda supplicia, ipsam quoque sepulturam negandam. At illa ubi se resumpsit paululū, & cui, inquit, adhuc ego secretorū seruabo silentia Pherora mortuorū illi em debui fidetacēdi, p quo supplicia nō recusatē si necessaria foret: Sed ille nūc liber à cruciatibus, et si ueniabilis erroris correptio ē, liber à culpa. Quid igit inuoluere ueritatē mēdaciis cõgitem, ut Antipatro morem geram? Parcam ergo illi, nō parcam mihi? Egregiam ergo mercedē debemus uiro, qui nos oēs sceleribus suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex, deo præfule, qui solus mihi ueritatis arbiter ē: proposui em nihil fallere, audi, inquit, sed prius repete quæadmodū assederis lachrymans germano periclitanti, ut impleueris oia circa Pheroram munia pia germanitatis, quibus ille isexus, ubi decessisti cõtinuo me ad sese uocauit, & ait: Non exigui ego mulier à fratris affectu & studio deerrauī, qui odes ram sic amātem meī, & uolebam occidere tam impatiētem doloris in periculis meis, ferre ille non potest fortuitū, quod ego urgebam indebitū: cit cūuentus sum fateor Antipatri dolis, sed cogitationis eius ego p̄rium fero: tu quod habes ab eo uenenum relictum mihi cito perfer, & sub meis oculis effunde, ut uel ad inferos nō feram animū paricidalē: p̄cinituisse correctiōis sit, qd̄ criminofum ē p̄parauisse. Cito, inquit, mulier ut uel mortem præueniam, qm̄ culpam nequī ui. Tum ego detuli uenentū & in conspectu eius exinaniui, parum tamen ex eo reseruauī, mihi qui te metuerem ut esset remedium, si p̄deretur paratum ad hos usus uenenti: is dictis pyxidē cum eo quod receperat ueneni p̄tulit: subiicitur quæstioni mater Antiphili & fratres ipsius. Confitentē ex Aegypto Antiphilū detulisse pyxidē plenam ueneno, quod ille accepisset à fratre, qui Alexandria cõmoraretur sub medicinæ professione. Deprehenditur etiam Mariamnes filia p̄tificis insidiarum conscia, quæ pararentur marito, idque fratribus eius inter supplicia cõfidentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior maternæ audaciæ pretium luit, quem in regni successionem Antipatro substitutum, idem quem subrogauerat pater, de testamento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis senioris, ut alterius flagitio dephenso alter mulctaretur: sed etiam Herodis iunioris non iniusta mulatio: Nā diuinitus præcautum uidetur, ut licet nondū facti sui merito, tamen ob prætium futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis est regē perpeti potuisset, qui tetrarcha tam insolens fuit ut tolerari nequiret? Adicitur etiam aliud ueneficii genus, quod Bathillus Antipatri libertus Pheroræ & eius uxori detulit, compositum ex succis serpentū, et ueneno aspidū: ut si primū non conualuisset ad mortē Herodis, secundo uterentur.

Caput .XIII.

REperiuntur etiam literæ aduersus Archelaum & Philippū fratres composite: Hi regis erāt filii qui Romæ instituebantur, quos Antipater ea uel maxime causa appetebat, quod uidebat nō mediocri præditos sapientia, supra quos rex patrium animum reclinabat: Denique euocauerat eos literis, ut maturius domū regrederentur. Obstat itaque eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur, atque inebere suis artibus, ut spe adolescentium simulata, omnia factionis suæ studia obumbrarentur. Componit itaque epistolas nomine uirorum potentium, quos Romæ positos in suam amicitiam illexerat: aliis quoque pretio extortum, ut scriberent, quod adolescentes infestis patrem odiis urgerent, & nimio questu mortem Alexandri & Aristobuli deplorarent. Et cum huiusmodi epistolas clandestinis artibus per aulicos sceleris sui mistros, patri iugeret, eadem

eadem uersutia, qua supra simulabat fratrum intercessorem, ut prætento pietatis patrocinio, impietatis subtexeret paricidium. Quibus omnibus in mediū deductis cū quæstionibus, patris uita, epistolis, mors fratrum appetita euidentissime panderetur: consiliū diffinitur, de autore supplicii sumendum, qui posteriora prodidisset calumnia: quod germanos suos nō quasi paricidas, sed quasi legitimæ successionis amulos persequeret: non quo patrem defenderet, sed ne consortē regni haberet. Interea cum septem mensium curricula inter documenta flagitiorū, & reditum Antipatri concluderent, nulla in notuere Antipatro indicia rerum gestarum, tanta circa eū uniuersorū odia seruebāt. In certus igit oim̄, scribit ex urbe Roma cõtinuo se adfore, summoque se honore dimissum à Cæsare: quibus literis lectis, rescribit Herodes maturato eum contēdere oportere, se curum affectus paterni, cui nō solum nihil imminutū per absentiam foret, uersutiā tantā accederet gratia, ut eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eam depræhensam, in artes filii consentire, confortio exutam regie liberalitatis cõpēdiis eliminauerat: cui se remissurum indignationē scriptorū specie manifestaret, metuens ne comperta matris expulsionē, suspiciones suas Antipater ad cauendum exuscitaret. Ad ueniens itaque, Tarenti primū de Pheroræ obitu cognouit, ibique luctū magnū exercuit, quod à quibusdam pietatis affectui datum, eo quod patrii mortem impatiēter doleat. Ille autē ministrum ausi paricidalis sibi sublatum ingemiscebat, nec solum non processisse sceleris apparatus, uerū etiam uenenum se dedisse terrori erari: ne quo modo ad cognitionē regis perueniret, & ille scenam criminis publicaret. Transit itaque in portū Cæsareæ: haudquaquā uacuis grauioris curæ ac sollicitudinis, cum ei etiam mater non medio ocre præiudiciū condemnatae sobolis daret. Sed urgentibus amicis, qui patriæ cupiditate postponenda omnia, quæ Antipatro conducent arbitrarentur: denique expectato eius ingenio, quo uel auersum patrē à sui gratia facile consiliis suis flectere solitus erat, hortantibus ut sese patri, & prædestinato sibi regno ocyus repræsentaret, q̄ nemo audeat eo præsentē contrā niti: sed occasio absentiae eius sola arserit, ut auerti posse ab eo regis animus aestimaretur. Et ideo præueniendū mature, ne demorando magis aut desiderantem offenderet, aut suspectum exacerbarer, cū diffidētiā sui proderet. Credit itaque magis uolenda q̄ necessaria suadētibus. Verum ubi portum ingressus est, ne quæ quæ sibi obuium circūspectauit, & quasi pestem aliquam sensit suam præsentiam declinari, in summa locorum frequentia maximā solitudinem, cū occurrere nemo auderet: metuētibus aliis, aliis auersantibus, etenim id tps & odia quo minus se tegerent, autoritatem acceperant, reputare secum scelera sua cœpit, & conscientia stimulis exagitati, nullum fugæ locum, neque euadendi subsidium sibi relictū. Circumuentū se uelut quibusdam retibus, & captum teneri, fiduciam oim̄ assumpsit ex impudentia, ut dissimulatis omnibus improuissimum se patri offerret, in amplexū rueret, pietatis officia prætenderet. Verum ille extensis manibus ingerentē sese repellens & reclinans caput: ne paricida osculo cõtingeretur: exclamauit & hoc esse amētiæ paricidalis, ut amplexum petas cui inuisum te recognoscis, ut horrore tui afficias patrem, & contactu noxii corporis uiuendi suauitate extorqueas. Ne igitur contigeris, ne attaminaueris, quem scelerare petisti. Purga certe prius si potes, depræhensa dilue: iudiciū non refugiam, nec audientiam tibi negari patiar, nec mihi ipse assumam cognitionē, nec argumentādi tibi occasionem relinquam. Oportune adest Varus, apud quē defensionem tui præpara. Nec differendi locus craftina die, quis dolis & fraudibus præditus, habes purgandi tui copiam. At ille obstupescit tanta commotionis pauore, nihil est ausus referre, nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo, q̄ nihil omnino ex his quæ gesta erant & prodita, apud patrem compererat. Aduenientes autē ad eū mater & uxor aperuerunt oia. Quibus cognitis colligere sese ac præparare animo cœpit, quibus modis criminationi occurreret, confessionē extenuaret. Sequenti die congregantur omnes regis p̄p̄nqui & amici Antipatri, inter sunt examini uniuersi, qui diuersa de Antipatro prodiderant induci præcipiuntur. Leguntur etiā epistolæ matris Antipatri, in quibus illa ad filium scripserat, ut cognosceret proditam patri suorū scenam flagitiorum, nequaquā eum debere adesse, nisi à Cæsare aliqua manus accerseretur, cuius se præsidio circumuallaret, neque se in

Examen cit
ca Antipatrum.

Accusatio
Herodis con-
tra filium suum
Antipatrum.

diclo comiteret, qui tantorum confessionibus appetebat, sed armis muniret. His ad superiora additis, ingressus Antipater & sese ad uestigia deiiciens patris obsecrat, ne se perdamatum haberet: confidere se si deferatur audientia, uacuum criminis fore si pater uellet iuberet pater silere, atque eum istiusmodi sermone praeuenit: Quod nulli iusto ueniabilis nequitia Antipatri possit uideri satis certum est, sed eo magis grauari me apud te. **V**are at bitror. Vereor enim, ne etiam me oderis, qui paricidas generavi filios, quibus non posset etiam parcere pater: licet hoc quoque miserandus magis sim ita quod & tales amari. Sed de illis taceo quos ipse exasperaui, & iustas aduersus hunc allegationes eorum respui. Nullas enim hi aduersum me habuerunt causas doloris, nisi quod his Antipater praeferebatur, & confortii regalis praerogatiua acceperat, qui natus regno non erat: putabam tamen quod maiorem natu minoribus ad tutelam asciscere. Sed hostem induxi qui inuideret nobilioribus, excitaret puerulos, infirmos circumueniret, incautos perderet. Lapsos non nego, sed eos excusari potius, quam urgeri oportuit. Antipater hic mihi & illos abstulit, hic mihi & illos fieri insidiatores copulit. Dolui fateor, quod ii quibus regni spem dederam, quibus successione reueraueram, aduersum me improba machinarentur: sed nunc non patre sed Antipatrum oderant. Perierunt itaque ad dolorem patri: Antipater ad fructum. Quare Vare quis eos occiderit? Cognosce cui mors eorum profecerit. Vacua est domus, nouerca filio patuit aula uni ad succedendum, quae multos successores habebat. Nec expletus est morte fratrum cruentus animus & mens impia. Postquam non habuit fratres quos odisset, patrem persequabatur. Reputo mecum qui huic munimentum hereditatis parauit: uisus sum et ipse diu uiuere decessione fastidienti. Docui quid uellet, cui successione comitantes ademeram, morantem non passus est: nec expectauit regnum, nisi ut paricidio adipsiceretur. Reddidit mihi uicem, quia proiectum collegeram, & protuleram nobilioribus. Cui enim tantum ex illis, quantum huic contulit? cui ipse uiuens potestate cesseram, testamentum apto heredem designaueram, quod solet esse principis regibus, ut aliquis se successorum nouerit. Quinquaginta in fructibus talenta concessi, trecenta Romanam perficere tibi dedi. Commendaui Caesaris quasi soli filium: nihil mihi reseruauit, quod deberet paricidam timere: sed hoc eum magis ad paricidium armauit, quod se meis beneficiis superiorem uideret. Quid tantum sceleris commiserunt fratres eius, quos ad mortem coegit? Aut quae istiusmodi aduersum illos indicia detecta, qualia istius deprehenduntur? Sed interrompere atque obstrepere audeat paricida, & dolis tentat ueritatem inuolueret? Cauas Vare admoneo, cauas simulatas eius lachrymas, & gemitus arte compositos, nec ullo expressos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectum abstulit, cum affectio metu cauendum admoneret Alexandrum, cum illo mentes plurimorum conuenire, asserens non temere committere uni uersis praesentiam meam. Simulabat se circumspectare omnia, usque ad lectum deducere, discutere, atque examinare singulos. Hic erat somni dispensator & mister securitatis, in quo ego solatium constituebam, atque eius officiis leuabam de interfectis dolorem: arbitrabar quod & illos mihi redderet, mororem auferret, pietatem obtenderet. Hic erat protector meus, cui credebam corporis senilis custodiam. Quomodo uiuam nescio, quomodo tantum insidiatorem euaserim, quibus me circumuenerat delinimentis, quibus fraudibus uinctum tenebat, ut soli huic me crederem, quem solum cauere oportuit. Incredibile mihi est quod euasi, nec uiuere mihi uideor, sed somnium puto. Quis enim crederet, aut illum tam ingratum futurum, cui in me potestatem omnem commiseram, aut me posse euadere, si Antipater nollet? Tutorem tamen gratiam & factum putabam. Sed quae (malum) infelicitas me, aut aduersum me eos faciat insurgere, quos plus dilexerim? De ploro aerumnam domus meae. Vare, desleo solitudinem, ingemisco uim tanti doloris. Sed tamen tanta est acerbitas sceleris paricidalis, ut neminem mihi patior euadere, quis cunctis sitierit sanguinem meum, si etiam in omnes filios meos affectu paricidii indicia promanant. Cum haec diceret, indignatione pariter ac dolore intercepta uox est loquens. Continuo Antipater eleuans caput, uelut lectus enim & saucius graui uulnere iacebat ante pedes patris, nec assurgere audebat, exclamans, ait: Tu quidem pater ut iratus accusas, sed mihi nulla est maior defensio quam testimonium accusationis tuae, quae semper fui custos tuae salutis, defensionem igitur pro me uoto accusantis adhibuisti. Quo modo

Perniciosus
est regibus
ut aliquis se
successurum
nouerit.

modo enim paricida ego quem ipse tuum protectorem fateris? Aut quomodo circumspectus atque astutus, quem commentatorem arguis paricidii? cum extrema insipientia sit cogitasse, quod & apud homines execrabile sit, & apud deum inultum esse non possit? Vel fratrum exemplo doceri potui, nullum tanti sceleris effugium fore, quod scelus istiusmodi, nec latebram inueniat, nec poenam euadat: quandoquidem & illi pro tanta in te maleuolentia poenas dederunt: at illos inuidia quaedam ut dicis impulerit ad paricidium, quod me sibi praefecti uidebant, quibus materni generis nobilitas animos dabat, ut regnum quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent, & quasi a te ereptum reposcerent. Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare, tuum iudicium quaerere, tibi soli placere? Quid autem erat quod me aduersum tuam salutem audere aliquid impelleret? An regni cupido? sed regnabam: an odii suspicio? sed diligebam: an iniuria dolor? sed praeferebam. Si illos sola formido praelationis meae armauerit ad paricidium ego absoluar: quia nesciunt praefati paricidium cogitare, sed odisse. Nisi forte aliquis ex te metus compulit. Verum ego, ut mihi uox tua testis est, nihil sciebam nisi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui minister eram tuae securitatis & dispensator quietis? An uero inopia pecuniae & egestas coegit, quae solet indigentibus suadere latrocinium? Sed dederas quod non solum in praesens: sed etiam in omne tempus abundaret, & diuitem Romam miseram, ut regum reges pronuntiaret imperium apud se principatum esse non diuitiarum. Denique fabatum illum Romanae rei moderatorem, & intimum Caesaris tibi cepi, & a Sylao ingenti impulsus pecunia ut te impugnaret, ita commutauit, ut fieret tuus defensor, & sollicitatoris sui proditor. Per quem pater alium insidiatores tuae salutis detecti sunt? Quomodo igitur paricida ego qui custodem tui corporis Corinthum latentem deprehendi? insidiantem remouit, ad confessiones negantem deduxi? Potui paricidium non cogitare, & paricidii fructum habere si tacuissem. Sed mihi si bestiarum immanitas, si atrocium ferarum inesset furor, tamen tantis beneficiis tuis mansuescere potui, ut nullam opem nisi in tuae salutis subsidio constituerem, ut pro omnibus tibi uel solam charitatem referrem, te meo corpore protegerem, te intimis si fieri posset uisceribus includerem. Praetuleras nobilioribus filiis materna stirpe minus nobilem, matrem quoque regni exulem in regnum uocaueras, nec iam successorem me imperii, sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat, ut inuidia succederet. O stultissimus ego, qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiae locus, & potestas insidiantibus. Namque dum ego pro tua salute diu demoror, meam prodidi: & tamen nihil habeo, quod mihi ascribam. Tu me pater abire iussisti, tibi ego peregrinabar pater: ne tuam senectutem Sylaus circumueniret, ne te uiuentem regno exueret, nec apud Caesarem tuam salutem appetere. Testis est mihi Roma pietatis, Caesar quoque praeful orbis terrarum, & censor uersorum atque arbiter mei pectoris, qui me amantem patris appellare solitus erat. Testificare Caesar quid ego de patre apud te loquebar, apud quem solum nocere potuissem: Testificare, inquam, mihi qui de aliis pronuntiaueris. Nec dissimulandum paricidium sed inquirendum putasti. O si mihi aspiraret praesentia tua: sed absens es, & longe positus, & ego sine te a patre diiudicor. Ades tamen, & in literis tuis praesens es, tua scripta offero quae solent paricidae timere. Tuam epistolam porto quam solent promere qui cupiunt paricidium non latere. Suscipe pater literas Caesaris, ipse te instruat qui dudum uindicauit. Suscipe Caesaris scripta, argumentis omnibus ualidiora. Quibus usus es dudum ad ultionem, utere nunc ad salutem. Hos ego apices deferro innocentiae meae testes, illa dextera nunquam te sefellit, illa dextera Caesaris diadema tibi imposuit, non ademit. Illa manus Caesaris regnum tibi, quod abieceras representauit. Potuit me prius Caesar odisse, si fratrem similem deprehendisset: sed cognouit & pronuntiavit pietatis interpretem, qui nisi Romae fuisset, Sylaus uicerat. Illi ego hodie adiudicor, illi poenas miser pendo. Memento pater, quia non uoluntarius nauigauit. Videbam mihi iam parari foueas insidiatorum: malui tamen me potius pater quam te periclitari. Nec tamen exhorresco salutis periculum, sed apud te pater doleo me quasi tuum hostem periclitari. Periclitor tamen, si apud te & Caesaris testimonia periclitantur. His ergo uor

Responso
Antipatri ad
uersus accusa-
tionem pa-
tris.

Egestas sua
det latroci-
nium.

Antipater
Caesarem sup-
patri testa-
tur amore.

Omne homo mendax,

Dathan & Abiron absorpti,

indiciis meae defensionis, Caesarem non appello quasi audiendus, sed imploro quasi absolendus: Quod si iudicium exercendum existimas, ecce me pater ad te ueni, post Caesarem ad te festinaui a Caesare. Utinam quidem nunc a te abiissem. Sed tu me pater nesciens periculis obiecasti iubens pergere, Praesto sum pater: nec perfunctorie de leuioribus testibus, requirendam pro salute tua ueritatem aestimo. Non praedudicent, qui possunt timere tormenta, nec qui possunt contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementorum testimonia. Venio ad te per maria & per terras nunc quicquid passus. Paricida debui non euadere si reus essem. Absoluat me pater: apud te caelum quod non fulminauit, mare quod non demersit: terra quae non absorbit, per haec ad te tutus uenio pater: quae non solent euadere, etiam qui non sunt patrum genitalium paricidae. Dathan & Abiron hyatus uorauit terram: nec tamen genitalem appetierat patrem. Absalom fugientem arboris suae ramis terra suspendit, ne ad patrem perueniret, ad quem si peruenisset, euaserat. Ego ad te ueni, & adhuc periclitor. David paricidam suum quia seruare non potuit, uindicauit: ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expeto, ut eos ad tormenta uocem: lucrentur illi poenam calumniae. Vnum rogo pater: ne alienis credas tormentis, de me ipso aduersum me require supplicia. Suspende reum tuum, in uiscera mea pergat interrogatio ueritatis, in corpus meum atque in interiora penetralia descendant fiduciae quaestiones, profluat sanguis qui solet paricidium clamare, ferantur ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: si parcis, innocentem pronuntias, si a cruciatu temperas, absoluis crimine. Non est paricida, qui simplici morte dignus putatur. Aut si ut filio parcis, & ex te genitis membrum compateris, non sunt mea bra tua, quae sunt ministeria credulitatis. Haec ubi locutus est, magno fletu & gemitu lamentabili finem dicendi fecit, ululatuque maximo Varum & omnes ad miserationem inflexit: solus Herodes nullis mouebatur lachrymis, atque ipse a fletu temperabat intractabilis ad ueniam, quaestioni imminens, uindictam expetens.

Caput .XLV.

Nicolaus Antipatri respondet uersutis

Successit orationi Antipatri Nicolaus regis mandato, qui astute eius responderet uersutis, & inflexos a miseratione abduceret, referendo in Antipatrum, fraternae inuidiam necis, allegando quod si quos moueret misericordia, illorum misereri deceret, qui eius perempti fraudibus ultionem requirerent: Si unum absolueret, omnis domus regia in periculum deduceretur: germani, affines, parentes, ipse rex cuius salutis non peperisset. Itaque conuersus ad oratores uersutias, uelut a narratione miserationis, epilogo quodam excitabat ab inferis peremptorum animas, qui miserabili questu replebant subsellia, insontes se oppetisse, subornatis grauibus testibus, compositis epistolis, fraudulentis sermonibus circumuentum patrem, credidisse filio, quem non putaret de fratribus posse metiri. Offert nunc supplicia sua, qui fratrum tormentis non credidisset, quos onustos uinculis obligauerit, ne cognitioni interessent, in absentes laram sententiam cum longe positi essent necatos, ne eorum pater miseretur. Nullum itaque reliquum futurum si iste euaderet, doctus uenena paricidalia suorum uisceribus infundere, mutare metes hominum, qui etiam Pheroram semper amantissimum Herodis, in necem eius paricidam funesto exscitauerit. Ad haec cum plurima alia excitanda commotionis gratia Nicolaus addidisset: ubi sermonem absoluit, interrogatus a Varo est Antipater si respondere uellet: Nihil aliud retulit, nisi (deus testis est) quia nihil laesi. Tum Varus uenenum proferri, atque id dari iussit uni de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo epotato, statim mortuus est. De quo relatum ad Caesarem est, & in uincula Antipater imperio patris inducitur: nec tamen ab insidiis uacuum erat. Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabar directis epistolis, quas Salomes nomine Antipatri composuerat, plenis in regem contumeliarum, atque ad Agmen ancillam Iuliae quae uxor Caesaris erat, per Anriphili seruulum perferri iusserat, quas Agmes sibi redditas regi transmitteret, ac penes mulieris perniciem fraus conualuerat, ne reperta esset epistola Agmes ad Antipatrum, quae dolum prodidit scripta in hunc modum: Sicut uoluisti, patri tuo scripsi, & epistolas illas direxi: nec dubito regem in periculum sororis insurrecturum. Tu uicem restituere optato

optato effectu potitus. His literis dephenis rex in suspitione deductus, quod etiam Alexander pari arte compositis a fratre esset appetitus epistolis, & nimia commotione exasperatus, agritudinem grauem contraxit. Quo se uidens urgeri periculo Antipater, unum ex filiis haeredem imperii scripsit, praetatum Archelao & Philippo senioribus liberis, cum ipsos quoque Antipater dolis atque fallaciis suspectos patri fecerat. Caesar legauit mille talenta, donis muneribusque additis. In uxorem & filios, liberos atque amicos quinquaginta contulit: nec Salomen sororem munerum suorum expertem reliquit. Procebat in deterius agritudo, atque accessu temporis exasperabatur, quam imbecilla senectus suis incommoditatibus accerbabat quotidie. Siquidem non minus septuagenario grauatam annis corpus, crebro quoque moerore animi afflictum gerebat, tot paricidiis uulneratus, quae aut deprehendisse in filiis extremae miseriae erat, aut intulisse. Immedicabilis tamen agritudinis feruor, quod superstes Antipater metuebatur. Contemprus quoque indies uilior, quod imagines Caesaris atque animalium similitudines contra legem templo appositae detrahebantur, autoribus maxime Iuda atque Matthia iuuentutis doctoribus, qui cognitis & conspirantibus sibi uenisse tempus aiebant, quo uiolata legis iniuria uindicaret. Dare poenas sacrilegum qui putaret fas esse quicquid potestati liceret, nec religione inclinatum, sed elatum superbia in penetralibus templi faciendi quod uellet, libidinem pro iure exercuisset. Et quamquam uis diuinam ultionem acceleraret: tamen pulchrum uideri, si etiam templi sacra libertatem suam in defendendis paterni ritus obseruationibus approbarent: nec periculi metu quenquam reuocari oportere, cum etiam mori pro lege patria insigne immortalitatis sit. Primum que adorsi auream aquilam supra fastigium portae affixam detrahere comprehensi, atque ad regem perducti: cum interrogarentur cui obediens tantum facinus adorsi forent, responderunt, legi paternae. Iterum quaerenti quo freti latiores adessent, cum ad mortis uocarentur periculum, responderunt: Pietatis & deuotionis praemii, quorum remuneratione pro ritu patrio mortem expetentibus persolueretur. Nec diutius ferre potuit responsionis constantiam, sed indignatione super agritudinem facta, ut infirmitatem uinceret in conuentum populi processit, ibique tanquam sacrilegii reos ad plebem deferens accusare cepit, quod maiora de factis talibus suspectarentur. Quae etiam si non probarentur, tamen cuncti sibi quisque metuentes autorum qui comprehensi forent, luenda supplicia deprecabantur. Nec perendum in ceteros, ne quaestio plures atque alienos & innoxios perturbaret: rogatus itaque in praesentes suam tulit, ut uiui exurerent: unde incommoditas aucta & grauioris agritudinis uis, diuersis totum corpus eius passionibus depasciebatur. Febris erat uehemens, prurigo intolerabilis, continui ac sine ulla intermissione interiorum dolores uiscerum, colo medius uexabatur, hydrope grauabantur uestigia, abscondita corporis scatebant uermibus sparsi, motius corporis anhelitus grauis, & suspiria perniciose res, indicio erat quod iniusti paricidit & sacrilegae damnationis poena repositurum. Non cedebat tamen animo, & uiuendi cupiditate passionibus reluctabatur. Petiit trans Iordanem calidam aquam, sed nihil profuerant. Asphaltitis lacus plerisque medicabilis sine ullo profectu agrum tenebat. Vbi dum oleo plurimo foueretur, laxato resolutus corpore morientium specie oculos inuertit, & uox defecerat, nec sensus manebant: sed excitatus strepitu conclamantium resumpsit, & ad sua regredi cupiens: ubi ad regionem loci qui appellabatur Hiericho aduenit, atro felle exagitatus, & ipsi quodammodo morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiae sibi populi mitterentur. Namque ex omni Iudaea congregari iam dudum praecipiens quosque nobiliores, ut ex singulis uicis in unum conuenirent: ubi imperio obtemperatum est, claudi eos intra hippodromum iussit, & accersita Salome atque eius Alexa uiro, legatum sanguinis mandauit, asserens latitiae populis gentis Iudaeae suam mortem futuram, & ideo commentum se quo praclarissime suum epitaphium celebraretur deposcere a suis, ut cum ultimam exhalasset spiritum, eos statim omnes qui clausi tenebantur necari iuberet: ita ut neminem futurum in uniuersa Iudaea atque in omni domo, cui mors esset eius illachrymabilis, cum uniuersis domesticis luctus haereditate dereliquisset, qui dum suorum deplorant necem, iusta regi uiderent persolvere, atque ita publicorum latitiam d iiii uotum

Lxx Agmes ad Anupm

Iudas & Matthias iuuentutis doctores.

Propatris lege mori insigne est immortalitatis

Agritudinis Herodiani descriptio.

Asphaltitis lacus medicamentis capillis.

EGYPTI DE EXCIDIO HERODIS.

uotus; domesticis doloribus impediret, ac ne forte scelesti imperia mandata executio destitueret, quinquagenas dragmas iussit militibus dari, ut tali sceleris imposita mercede, ferale ministerium milites non recusaret: cōpēlati executionis horrore remunerationis emolumento. Cedeat propē iam tantae incommoditatis supplicii, sed expectabat funesta responsa legationis, quae retulit de Agme supplicium sumptum ad Herodis querelam; Antipatrum quoque conuictum paricidii morti adiudicatum, tamē repulso patria, & regno, pater fugae potestatem tribuere si uellet Caesar iuberet, sententiam sceleris ferens, consilium pietati relinquens: Soluerat natura paricidii necessitatem. Nam recreatus paulisper permissa sibi puniendi ut uellet potestate, dum de genere necis tractat, distentus doloribus propere diem mortis puenire desiderauerat. Poposcit itaque malū, pariterque gladium, ut eo pomū solitus incidere refectionis aliquid assumeret, & paulisper sese attollens, cubitoque adnixus leuauit dexteram cupiens sese ferire, sed occurrit Achias, & impediuit ictum, luctuque tota concrepuit domus, ut obisse Herodes foris aestimaretur. Exultauit Antipater ad sonum planctus, & a custodibus adhibitis postulat, sed ut uinculis resolveret: sed praepositus ei muneris non solum abnuit, quod rogabat, sed etiā regi annūtiat. Exclamans ille insultare adhuc sibi uiuēti, percussores direxit qui Antipatrum interficeret, caesumque sepeliri iussit in Myrcania, atque iteque mutauit testamentum, regemque Archelaum instituit seniore ex fratribus: Antipatrem tetrarchiam reliquit. Quinque itaque diebus Antipatro superstes defecit: triginta & septem annis, ex quo a Romanis imperitare iussus, est regno potitus; ex quo autē Antigonus sustulit regni amulum annos trigintaquatuor imperio exegit; utinam tam domestico usu quam publicis laetis successibus. Namque ita foris secundae ei res aspirauerunt, ut priuatus in regnum ascisceret, eoque per multa usum annorum curricula, quod difficile saluo potestatis usu decederet, relinquens liberis imperii successionem, quam ipse a suis non acceperat. Sed intra domū infelicitissimus, quam acerbo suorum sanguine & luctu repleuit, nec tamen executionē inuenit ultimae crudelitatis, hoc uno Salome obliterante criminū suorum ludibria superiora, quae eos quos pcuti rex iusserat, omnes dimisit, dicens regē praepcepti feralis postea poenituisse; reuocatisque mandatis superioribus praepisse ut ad sua omnes dimitterent.

Caput .XLVI.

Ptolemæus
Herodis fidis
simus amicus.

Dein postea facta in amphiteatro militum & reliqui populi congregatione, de obitu regis indicium factum, processit Ptolemæus qui regis amicitia inter fidissimos quosque usque in extremum adhaeserat, & anulum deferens quem defuncti digito detrahit; collaudat regē, & populū admonet tranquillitatis, aperitque ei epistolam, qua praecatus fidelissimos sibi milites hortabatur, ut successori suo beneuolentiam exhiberent & gratiam. Et apertis etiam tabulis testamenti recitatur, Philippus Thraconidis regionis & finitimorum locorum haeres nuncupatus, Tetrarches Antipas: rex Archelaus, ita tamen ut ad Caesarem deferri anulum suum, atque ei arbitrium & firmamentum omnium dispositionum suarum referuarent. Actum demum ratum esse testamentum suum si Caesar probasset; reliqua secundum priora sua testamenta custodiri praecipit. Contra nouo acclamatio facta militum Archelao plaudentium, circumuallabat ilico stipatorum ambitu, promittunt beneuolentiam, spondent fidem. Post haec competenter atque magnifice funus curatum, omni ambitu regalium diuitiarum praemisso ad pompae funebri celebratam: lectus erat auro totus & gemmis insignitus, stratum refulgens murice, corpus adopertum purpurea diploide, quam internectebat fibula lapidibus pretiosis coruscans, diadema adhaerebat uertici, supraque corona aurea, sceptrum in dextera, ut uiuentem putares. Praibat agmen Trachicum, Germanique & Galli stipatores regii militum rem seruabant ordinem, pari modo succincti armis, ac si in bellum prodirent: sed ora moestitia plena, & dolentibus similes prosequabantur. Reliqua manus prosequatur ornatu solito, & cultu assueto, comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Quingenti etiam seruorum & libertorum regiae domus aspergebant aromata, ut suauis odore tota fragraret uia, lectum filii regis & propinquorum uis maxima circumfundeat. Sepultus est in Herodio (ut ipse mandauit) quod aberat ducentis stadiis ab eo loco in quo finem uitae inuenit, magno obsequio, per tantum spatium deductus uniuersorum, sed non omnium pariter affectu.

Milites Archelao plaudunt.

Pompa funebri Herodis.

Asinquaginta.
Herodes sepultus in Herodio.

ri affectu: Metus enim officium, non uotum extorserat, dolor intra se saltem liberam habebat sententiam. Hunc finem habuit Herodes.

EGYPTI DE EXCIDIO HEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER SECVNDVS.

Caput .I.

SEVLTU HERODE LIBERA, ut in defunctos solent, iudicia populi depromebantur: grauem fuisse illum & intolerabilem, iniusta imperia in ciues exercuisse, tyrannum non regem suorum, paricidam domesticum, expilatorem publicum, nemini quicquam dereliquisse, tributis exhausta omnia, locupletatos alienigenas, Iudaeos exinanitos, qui templo hostem induxerit, sacrata omnia sacrilegio contaminari: beatos qui defecissent cum tormēta uiuentibus non decissent: plura malorum Iudaeae, post depulsam captiuitatem, in paucis annis sub Herodis imperio pertulisse, quam in ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit, cum sibi Babyloniorum reges imperitarent, sub illis tolerabilia exilia, quam sub Herode domesticum domicilium: ab illis ad sua remissos, ab hoc fugatos: immittorem Dario, Artaxerxe superbiorē, Medis rapaciorē. Superasse finē malorum, ut si sibi exire liceret exilio, ibi diē clauderet: sed accessisse ad seruitutis miseriam Archelau spontaneū successorē, quod & Herodē referret, & non uaderet: miserum hoc in regnis eē quod dñs eligeret: miserius quod inuitis, imponeret. Solatus seruutis uideri, si ipsi sibi dñm eligant: eo quod fiat benignior, si deserat imperium: superbior, si usurpet. Longe itaque Archelaum Herode intolerabiliore futurum, cum iste assumpserit regnum, ille acceperit. Ea non solum crebro in Iudaea conferebant: uerum etiam Romae assistere Archelao, perorantibus accusatoribus in os obiecta apud Caesarem senatumque: ubi de regno Archelai confirmando abrogandoque diu decertatum. Denique cum in templo Apollinis, quod Caesar condiderat, multisque ornatus uenustarat, locus eēt cognitioni datus, Salomes filius Antipatri, illa quae supra diximus, & multa alia dicendi ualidius prosequeretur: mirari se quod Archelaus quasi petendum a Caesare regnum praetenderet, cum usurpatione temeraria iam dudum intra Iudaeam inconsulto Caesare regē exercuisset. Quid enim sella aurea, allatumque diadema, nisi regni foret insignia? Quo spiritu praesumpserit sedere super thronum regium de sublimi folio salutare plebem circumfusam, stipantibus armis militaribus, more quodam & usu imperatorum: promi diadema, quod Caesaris iudicio referuari oportuerat: non solum potestate Romani imperii, sed etiam pro iure testamenti: Herodem enim nec praeripere potuisse Caesari uel senatui, quod ipse uel a senatu accepisset, uel a Caesare recepisset, & superiore testamento expressisse satis propriae indicium uoluntatis, quo Antipam succedere sibi in regnum sensu integro ac perpenso consilio declarauerit, & postremo omnia Caesaris iudicio referuasse, quis soluto iam corpe anxius summo periculo, nec ullius iam sensus aut consilii causa, dictauerit non quod arbitrabatur, sed quod ingererat. Praeceptorem igit imperii de seipso pronuntiasse, quod non mereret tuo Caesar iudicio in regnum substitui. Nam si merito suorum consocius foret, petere potius quam usurpare maturauisset. Non petendo autē sed usurpando quae in petitione consisteret etiam in pecuniariis (negociis, nedum diuitiarum). Denique Fabatū illum Romanae rei moderatorē & intimū Caesaris tibi cepi, & a Sylao ingenti ambitu pecunia, ut impugneret praedicare solere, ut posterius litigatores cadat causa: hic uero non pecuniarum quaestus in crimine uocari, sed imperii Romani uiolatum ius, reuerentiam, despectū, spretam praeterea, indignū aestimatum Romanae curiae senatui qui solet regnum dare atque eripere, & cū Caesare uetustā cōferēdi imperii seruaret progatiuā. Quid factum: eē cū regnare legitime cepisset, quod ante regnum insolentissimus necasset plurimos: quia opē fessis rebus & tributorum alleuamentum poposcant, remedium postulantibus bellum

Libera in defunctu Herodē vulgi iudicia.

Aduersus Archelau multa cōgerunt.

Alii codices Antipatrum.

Hec quae praerenthesi interclusa uides, & scriptis codicibus non habentur.

lum irrogatum, interfecta nouem milia ludæorū in ipsa uenerabili apud suos paschæ celebrare, pro pecudibus homines immolatos, sacrosque qui ad templi festa conuenerant sanguinem fufum, spectaculum miserabile si quis casorū stragem recenseat, Babylonios reuertisse arbitrarē, quanto crudelius à ciue commissa, quæ in hoste barbaro plena inmanis fauitiæ atque impietatis aestimarent. Hanc sportulam ciuibz datam, hoc sacrificio Archelaum regni sui primordio cōmendauisse. Debere misereri Cæsarem, senatumque reliquias ludææ, quæ quondam liberis fulta populis seruitutem optaret, si modo roborabilem liceret perpeti sub rege iusto, longe illum abesse a iure imperitandi. Siquidem apud ludæos nulli regnum cōpetere: nisi ei qui esset ex generatione ludæ, sicut lex dicere. At uero istum Idumæum genere, quem nulla prosapia regalis origo cōtingeret, irrepsisse in honorē indebitū. Siquidē cū Antipater sibi atque Archelao fuerit auus, præstans diuitiis; cæterisq; artibus potens, et maxime Romanorū amicitia, Cæsariq; seniori bello pbatu: cum posset sibi regnum asciscere, nunq; tñ affectauerit, quin etiam defendere aliis maluerit q̄ sibi parare, meritoq; illū habitū ut parentē optimū, qui ludæam in libertatē uindicauerit uulneribus suis, nec in seruiturē deduxerit Herodē Antonii tēstimonio, qui paternus sibi hospes fuisset in regnū aspirauisse: ex illo ludæorū res imminutas, egisse ut hostē, non ut rectorem. Cum igit ipse etiam aduiter regni fuerit, quo modo potuisse ab eo legitimū regem creati non depari tñ quo minus sub regno fiat, se potius sub Romano agere, cuius sibi gratiam iam inde a Machabæis partam, tantam per usurpationē regni postea degenerauerunt, ut multo inferiores sint his aduersum quos Romanam petierūt societate. Deniq; orare sese, ut eadē conditiōe ludæa, qua Syria præsidiale iudiciū à uobis adipiscat, quo deuotionis nostræ detur experimentū, utrum qui seditiosi ac rebelles uocamur, possimus moderatis iudicibus obtemperare. Aduersus ea Nicolaus pro Archelao respondens, inquietissimam nationē insolentia suæ asseruit poenas dedisse, ne hinc potissimum Archelaus inuidia inexcusabilis criminis accerseretur, si per seditionem pacē turbarent, atq; à Romanorū societate animis atq; armis discederent: de testamenti aut prælatiōe quis dubitaret, cū & posterius pferri soleat superioribus, & hoc multo ualidius cæteris uideri debeat, in quo Cæsari confirmandi regalis iudicii seruata sit prærogatiua: quo cumulatā potius q̄ imminuta Romani nominis reuerentia sit, si & à uobis Cæsar non præcipiat regibus, qd̄ priuatis licet, ut eorū ualeant testamenta, & quē potissimū sibi cupiant succedere ultimo scribant stilo, atq; ab illis itez: ea uobis honorificentiā reseruet, ut cōfirmatio iudiciū à uobis petat, et is succedat, quē p̄ electo gerit, uos pbaueritis. Quando igit magis sapuit Herodes cum tibi Cæsar seruauerit prærogatiuam, an qñ præterit? Vbi Antipas substituit, Cæsar p̄terit: Vbi Archelaus substituit, Cæsar asciscit: sine firmamento nulla res stabilis. Diuino itaq; iudicio ubi iusticia decrat, uel simulationi, uel uoluntati firmamentū defuit. Vbi aut a quitas examini superpetebat: robur quæsitum ut iudiciū confirmaret. Considera igit utrum fecerit iniuriā qui te elegit, aut si rescindi debeat, quod te arbitro sciendū reliquit rex omniū dñō: cui iure etiam reges cedunt potestate. Qui em̄ sciuit quē elegerit ad confirmandū, sciuit utiq; quē eligeret ad imperandū, nec in successore falli potuit, qui non est falsus in confirmatore. Nam qui arbitrum constituit te, cognouit utiq; talem successore sibi constitutendū, qui tibi quē constitueres non displiceret. Auditis partibus Cæsar suam distulit: deinde collato cū senatu consilio, Archelaum genti p̄posuit, ut fungere rectoris munere, non regni honore. Spopodit tñ & regnū datū si se ita gereret, ut pbaretur. Iam em̄ tentamenta dissensionis Israëliti populi nuntiabant. Tetrarchas duos constituit Herodis filios, Philippum & Antipam: qui cum Archelao de regno certauerat, Herodis sorori cui nomen Salome delegatum seruauit: etiam alia ipse adiunxit. Duobus quoq; filiabus Herodis mille talenta quæ sibi relicta erant dissipanda arbitratu: addidit etiam alia sexcenta milia, & ea Pheroræ liberis sociari censuit.

Caput .II.

Interea quidam ex iuuenibus simulās se Alexandrū, & ppter misericordiam ab his, quibus necandi munus ab Herode patre mandatū foret: subrogatis aliis in locū suum cū fratre se Aristobulo dimissum Miletū petiit: & inde Romam, quo difficilis us apud

Nicolaus su prædicta re-
fellit.

As impro-
bandum.
Archelaus re-
ctoris mune-
re fungit nō
regis honore

us apud incognitos cognoscere. Vbi facile ludæos ad regē nouitatē promptissimos excitauerat: nisi comperto eo Cæsar ad se cum perducere ocyus per Geladum quēdam, qui Alexandrum plene nouerat præcepisset. Geladus ubi iuuenē uidit, similitudine deceptus hæsitauit. Sed reliqua perspicuus indicia nō cōuenire, quæfuit ubi erat Aristobulus: at ille in Cyprio insula degere asseruit, cauente insidias, eo q̄ cōiuncti inter se fratres facilius extinguerent. Deinde ad Cæsare deductus, aperuit ilico impunitate pmissa fretum, se specie similitudinis qd̄ esset Alexander simulasse, ut innumerabilia munera quas si regis filius, à ludæis cōsequeret. Cæsar dolū risit, sed & ipm̄ immunē dimitti iubet, & eos qui ultra priuatū modū quasi regis filio detulerant, satis multatos esse p̄nuntiavit, qd̄ superfluis sumptibus infinita dispendia tolerauissent. Archelaus aut pfectus in ludæam ppter obsecrationē morū & insolentiam accusatus apud Cæsare, cognita inter partes causa, Viennam relegat, opesq; eius thesauris Cæsaris associat: hoc merito pretium luit, qui nec à fratris sui germani coniuge suas compresserat cupiditates. Nam ubi Alexander obiit patris imperio neci traditus, Glaphira uxor eius Archelao rege Cappadocum genita: quēadmodū supra memorauimus Libyes regi Tybe secundis est copulata nuptiis. Quo defuncto reuertit ad patrē: illic eam contēplatus Archelaus, quod fratrem mariti filioq; patrū, haudquaquē pie refugiendū arbitraret, ita deperire cepit, ut uxore deiceret Mariamnē, & Glaphiram in locū illius substitueret. Non multo post ubi mulier in ludæam rediit, uidit in somnis Alexandrū, & complecti desiderauit. At ille indignanti similis à cōplexu refugus, uisus ē dicere: Hæc ē Glaphira promissi fides? Ita amor erga te seruasti meos? quorū memorē te esse oportuit. Sed esto adolescentula, secūdas nuptias nō refugas, etiā ne tertias, etiam ne fratrem mariti appetere debueras. Ita te mea delectauit iniuria, ut in meam domū tertio nupta cōiugi remeare nō erubesceres. Sed mihi curæ ne diutius maneat contumelia mea, contagioq; tua: nec longū latabit fratrum incestus matrimonii. Exurrexit mulier & familiaribus narrauit somniū, atq; ipsa biduo post defuncta, fidē fecit, qd̄ hmoi cōiugia nec uiuorū legibus ip̄nita sunt, nec mortuorū uoluntatibus.

Caput .III.

Pse quoq; Archelaus uidit in somnis spicas nouē, plenas & magnas a bobus uorari. Cui quærētī, rēdit interpret: Nouē spicis nouē annos signari, quibus præti usus sit maxima & amplissima. Nono itaq; anno imperii sui mutationē eidē fore, eo qd̄ boues qui arua aratro soleant interuerrere, mutationē signēt laboriosam, quæ deuoret atq; absorbeat merita superiora. His itaq; cognitis quinto die uenit à Cæsare, qui eum ad iudiciū Romam deduceret: In quo condēnatus & actus in exiliū etiam morte impleuit somniū suū. Principatus gētis quæ ad Archelaum ptinebat conuersus est in nomē prouinciæ, quo noīe Romani, cū in ius suū uincēdi redigerēt procul positas regiōes, puincias appellauerunt. Manserūt tamē tetrarchæ ut erant Philippus & Herodes mutato uocabulo: quia Antipas prius nuncupabat: Nam Salome moriēs, loca quæ tenuerat, & potestātē suæ gentis Libyæ uxori Cæsaris dereliquerat. Is status erat ludææ, quando Cæsar defunctus est: relinquens Tiberiū priuignum suum, Libyæ uxoris filiū ex superiore genitū coniuge successorē Romani imperii: cuius in honorē Tiberiadē Herodes cōdidit. Philippus quoq; Libyam urbē matris suæ uocabulo nūcupandam putauit. Et quia ppositū nobis est aperire causas, quibus populus ludæorū à Romano imperio descieuerit, sibiq; exitiū accelerauerit, Pilatū puinciae p̄sidē in ruinā dedisse res indicat: quæ qd̄ Cæsaris imagies Hierosolymitanis ædibus iferri primus oīm nō dubitauerit. Quo motus populus cū resisteret, atq; ille recipiēdas imagies cēseret, plurimos in mortē cōegit. Dū hæc i ludæa gerunt, Agrippa Aristobuli filius Romā aduenit, cupiēs aduersus Herodē tetrarchā apud Tiberiū iudicio cōtēdere: sed despectus a Tiberio cū Romæ degeret, plurimos sibi asciiuit ad amicitia: & maxime Germanici filium Caiū, quē siue patris nostri gratia amabilem populo, seu regii generis propinquitate proximū imperio ratus, an quodā p̄lacio studiosius excolebat, q̄ uel ætatis, uel honoris eius rō patiebat, ita ut quodam die manus eleuans deprecaret, ut maturius Tiberio mortuo Caiū uideret imperatorē. Quo prodito per Euthicum libertum suum Agrippa iussu Tiberi in uincula ducit, & grauibz modis excruciat, non ante dimissus quam Tiberius diem clauderet.

Cuius

Archelaus
ppter obsec-
rationē morū
& insolentia
apud Cæsare
accusatur.

Sōnium Ar-
chelai de nouē
m spicis a
bobus uorari-
tis.

Vnde ortū
habet nō-
mē prouin-
ciæ.

Cuius tempora foeda ludibriis, caprarumque secessus, ignavia intolerabilis: nullum tamen efficacis uirum operis in nec eius excitauerunt, recetis ut arbitror Romani imperii reuerentia, siue terrore sauisimae crudelitatis, quia plerumque asperitas quo grauior, eo tutior est.

Caput .III.

Ludibrium
Paulinae fo-
minae famo-
sum.

Eo imperitate, famosum ludibrium Paulinae spectatissimi generis foeminae Romae percelebratum est. Quae cum egregiam castitatis famam apud omnes haberet, esset etiam spectatissimi decoris & eminentis gratiae, tentata Mundi equestris militiae ductis interpellationibus, nec inflexa: uicio nimiae superstitiois, patuit errori. Munda namque subornatis lisdis sacerdotibus, qui uelut Anubis ad eam mandata perficeret, quod eam ad templum inuiteret, delectatum se eius sedulitate & pudicitia: noctem posceret, habere se, quod eadem secreta uellet committere. Quod illa accipiens laeta, ad maritum derulit deum suis adesse uotis, ab eo suam posci presentiam, negare se non posse obediendum. Itaque & ex sua, & ex mariti sententia pergit ad templum lisdis, noctem exigit, remotisque pcul arbitris, quasi sacri cognitionem mysterii perceptura, sese stratis composuit suis, aestimans quod ad eam deus suus in somnis ueniret, & per uisionem sese eidem demonstraret. Verum ubi aliquid noctis processit, quo facilius mulier plena somni deciperet, Munda assumpto uultu Anubis habituque aduenit, uestimenta mouit, in oscula ruit. Expergefatae mulieri Anubis se esse dicit, uultu Anubis preterea illa deum credidit, beatam se esse asserit, quod eam dignatus sit uisitare deus suus. Anubis plexum petenti non negat, refert tamen utrum deus possit homini misceri. Ille promittit exemplum, quod & loue summum deorum Alcmena suscepit, & Leda eiusdem concubitu potita, et plurimae aliae quae ediderint deos partu, de se quoque ex illa deum esse generandum persuadet, mulieri concubitu miscet, redit ad maritum latior, dicens quod mixta deo sit mulier, & eius promissa deum esse generaturam. Fit ingens in stupro mulieris & mariti gaudium. Postea occurrit Munda, & ait mulieri: Beata Paulina concubitu dei, magnus deus Anubis cuius tu accepisti mysteria. Sed discite te sicut diis, ita & hominibus non negare, quibus dii tribuant quod tu negaueras, quia nec formas suas dare nobis, nec nomina dedignant. Ecce ad sacra sua deus Anubis uocauit & Mundum, ut tibi iungeret. Quid tibi profuit duritia tua, nisi ut te .xx. millium quae obtuleram defraudaret compendio? Imitare deos indulgentiores qui nobis sine pretio tribuunt, quod abs te magno pretio impetrari nequitum est. Quod si te humana offendant uocabula, Anubis me uocari placuit, & nominis huius gratia effectum inuinit: Hoc perstripta sermone mulier, illam se intellexit, & dolens iniuriam pudicitiae, confessa est fraudem marito. Ille nihil habens quod uxori indignaret, cui ipse cubandi in templo potestate permiserat, & conscius coniugalis castimoniae, principi querelam detulit. Qui motus potestis uiri contumelia, atque atrocis flagitii commento, sacerdotes in templo rapit, quaestioni subiicit, confessos necat, simulacrum lisdis Tiberi demergit, Mundo fugienti praesens concessa, eo quod uis amoris & formae superatus gratia, leuioribus commissore suorum pretiis multatus aestimaret.

Caput .V.

Pilatus uis im-
probus Chri-
stum crucifi-
xit.

Quod igitur ludibrium imperitante Tiberio acciderit, non putauimus praetereundum, ut ex eo deformitas colligatur imperatoris. Sicut enim boni principis uita, probitatis quaedam praescriptio, & per uniuersos uiuendi forma est: ita imperatoris colluuius, lex flagitiorum est. Ab eo missus Pilatus est in Iudaeam uir improbus, atque in exiguo ponens mendacium, circumuenit Samaritanos: ut montem cui nomen Gadir peteret, erat enim illis sacratum, eo quod uellet eorum mysteria cognoscere. Et ascendens, populum peruenit equitatu, pedestrique exercitu strauit, afflictosque crimine, quod a Romanis discere & conciliabulum sibi quaerere praeparassent. Quid enim non auderet, qui etiam Christum ad salutem humani generis aduenientem, multis & diuinis operibus perfundente in homines misericordiae suae gratiam, nihilque aliud docente, nisi quo primum deo, deinde imperatoribus faceret populos obediens, cruci suffixerit? Demersitque qui minister esset sacri legis furoris, ut interficeret autorem salutis. Ex illo itaque Iudaeorum res perditae, ex illo exitum genti temploque maturatum excidium. Nam si Herodes, qui Iohannem neci tradidit, perfidia & crudelitatis suae praesens fuit, deiectus regno, atque exilio datus: quanto magis precipitibus furis actum intelligi datur, quod Christum occiderit? Quae causa autem fuerit mortis Iohannis breuiter expeditam: Philippum & Herodem, qui prius Antipas dictus est, germanos fuisse supra ostendimus.

Ex Pilato
Iudaeorum ge-
ntis exitum

Vxorē philippi Herodiadē, quā Herodes illicito ac nefando sibi sociauit iure matrimonio. Non tulit hoc Iohannes, & ait illi: Non tibi licet uxorem habere fratris tui. Tum ille commotus, in carcerem detrussit Iohannem. Nec multo post necauit uirum iustum, & constantem diuinae legis executorem. Non solum enim quasi praedicator euangelii, fratrum cubilis incestum reprehendebat, uersuetudinem quasi legis executor, prauaricatorem legis condemnauit, qui fratris uxorem uiuentis eripuerat, praesertim habentem seminem de germano ipsius. Hinc excitata Iudaeorum fere omnium in Herodem odia, & poena accelerata: Cuius autor Herodias, uidens Agrippam plurimum praeualuisse apud Caesarem, compulsum Romam pergere, quo sibi imperatoris gratiam conciliaret, obiectans desidia contumeliam, quod fugitans labores dum moratur domi, indignos sibi patere transferri. Nam cum Agrippa ex priuato rex factus sit, quanto magis ipsi iam dudum tetrachae quo regnum conferat Caesarem non dubitaturum. Itaque mulieris opprobria nequaquam sustinens, Romam profectus, dum Caia amicitiam petit, ab Agrippa accusatus etiam tetrarchiam amisit, quam a Iulio Augusto acceperat, & fugitans in Hispaniam una cum uxore Herodiade morrore animi consumptus est. Mortuo quoque Tiberio Caius successit, qui dominum se & deum uideri, atque appellari uolens, causas dedit Iudaeis grauissimae seditionis, ac nisi properato fine imperium clausisset, Iudaeorum genti finem fecerat maturiorē. Non solum enim ab illicitis non reuocabat suos, uersuetudinem missis in Iudaeam, ultima supplicia minitabatur, nisi si omnia aduersum ius & fas religionis armis patrarēt. Plurimum eius potuit imperio Agrippa: sed dum uellet muro ambire maximo Hierosolymam, ut Romanis fieret inexpugnabilis (prauebat enim imminetent ruinam) morte praeventus, opus imperfectum reliquit. Nec minorem potentiam exercuit imperitante Claudio: ipsius quoque primitiis interfuit, cum Caio perempto, ipse a militibus assumptus, in imperium resistere sibi senatu, regni tamen Agrippam legatum direxit: quo interprete promissa moderatioris imperii fides, diffinita gratia, pax conuenit: in locum Agrippae patris Agrippa filius eius a Claudio Caesare rex subrogatus est.

Caput .VI.

Ipsē quoque Claudius exactis tribus & decem annis, cum deficeret Neronē Romae no imperio principem dedit: captatus uxoris Agrippinae peruationibus, quae tantum fraudibus ualuit, ut filium imperatoris Britannici designatum successorē ipso iure naturae principatus exortē redderet. Cuius artis mox poenituit eam: quia dum ex se genitorem consuluit, principem suum negauit, ignara quod elatus imperio: nec matrem agnosceret, atque in exitum eius beneficii mercedem inuerteret: idem tamen Octauiam Claudii filiam coniugio tenebat: praepostero ordine generi filio praelatus: quia mala reipus. praeponderabant, cui debebat paricida sacrilegus, incestus: ut in eo crimina non ulla bonae artis merita regnarent. Tali imperatore seu mortis eius intuitu atque ignauiae contemptu: siue quia Iudaeis ob grauiora sacrilegia, auerso praesidio dei summi ultimū excidium praeparabat: erupit in seditiones graues, latrocinia, dissensiones eorum insolentia, quos per .xx. annos Eleazarus princeps latronum grauissime depopulatus: aliquando tamen captus a Felice qui Iudaeae praerat, Romam directus graues poenas dedit: Nec sic quidem graui caesorum numero infractus est populus Iudaeam inhabitantium: sed in ipsis Hierosolymis aliud latrocinium pullulauit genus, qui uocabantur sicarii, non iam secretis abditis, nec tenebris nocturnis insidiantes sine aliquo praesidio commeantibus: sed luce diei atque in medio urbis & turba stipamine percutiebant quoscunque propius accesserant: breues manu gladios gerentes, conferto populo permixti, ubi adhereret fixerant, cadebat imprudens caeco uulnere, ut querelam mors praeniret funus in promptu, sed percussor latebat, & si quis commotus fuisset alieno uulnere, propior suo factus erat caesorum portio. Ita uel periculi metu, uel dissimulatione facinoris, sic arius, non deprehendebat. Tanta erat insidiantium uelocitas & celandi ars. Occiditur sacerdos Ionathas: addebant multi quotidie, grauioribus metus uiuentium quae crimina interfectorum. Quasi ad pugnam, sic quotidie unusquisque progrediebatur: grauiore tamen conditione, quia hostis praueidetur, sicarius delitescere, mors in oculis, in animis timor. Nemo se regressurum credebat, nec amicis fides deferebatur, dum sicarius metueretur. Quo plerique perterriti insones quidem a flagitio latrocinandi, uel si cariorum contubernio, & si manu innoxii, consilio tamen infirmiores desertum petiere.

De ca mor-
tis Iohannis
Baptistae

Agrippa fili-
us in locum A-
grippae patris
a Caesare sub-
rogatur.

Claudius de-
ficientē Nero-
nem Romae
cit imperio.

Sed dum sibi consulunt, terrore fecerunt discessiones: ex quo belli aduersus Romanos suspicio primo, deinde iuidia exarsit, quo metu prouinciae rector misso equitatu, & pedestri agmine maximam multitudinis stragem edidit.

Caput .VII.

Aegyptius quoque pseudopropheta adueniens, & magicis imbutus artibus, dum iactat se prophetico spiritu coelestia annuntiare oracula, triginta fere milia ludaeorum associavit sibi, eosque ad montem Oliueti congregans, frequenti irruptione penetrabat Hierosolymam: ita ut etiam Romanas incurfaret custodias, quae ne quid a populo moueretur, Hierosolymis praetendebant. Vbi etiam haec compressa est insolentia, quasi in agro corpore alia pars grauius inflamabatur. Plurimi enim palam discedendi a Romanis, libertatem seruitio praeferebant uociferabantur, progressisque in agros quibus alimonia deerat, ui expetebatur.

Caput .VIII.

Postremo in urbe Caesarea grauis inter ludaeos & gentiles seditio incessit, uendicantibus sibi ludaeis urbis totius quasi ab Herode ludaeo conditae possessionem, renitentibus gentilibus, quod conditor quidem ludaeus fuerit, sed Caesaris eam nomine declarauerit. Denique & templum intra eam struxerit, & statuas apposuerit, eoque uideri gentilibus uisibus magis eam mancipatam, hanc contentione seditio in manus uertit: quia neque primi ludaeorum suos seditioni deditos comprimere poterant, & gentiles opprobrio ducebant, si ludaei sibi cedendum arbitrarentur, itaque excitauerunt Felicem, ut dum utriusque partis gestit comprimere multitudinem non acquiescentem, praeferrim armis quod aliter nequibat, consuleretur. Cui successit Festus, qui latronibus plurimis comprehensis, haud exiguos ultimo exitio dedit. Albinus quoque eadem a Romanis potestate sibi credita, nullum nequitiae genus praetermisit, rapinarum improbus potestate non dedisset pecuniam, in uincula rapere, & quis innoxius: qui dedisset etiam reus absolueretur: avaritia gignebat superbiam, ut pauperioribus se tyrannum praebere, mancipium ditioribus: idem tamen & si praetergressus nequitiam superiorum: ita a successore Floro, quasi defes ac lentus in flagitiis, longo sed proximo, intervallo praeteritus ac derelictus: ut comparatione deterioris integer aestimaretur. Et qui primo questi fuerit ut afflicti, postea Festum quasi bonum iudicem desiderabant. Hic enim singulos exuerat Florus, urbes diripiebat, inquinatissimus in obscenitatibus, in saeuitia crudelissimus, armis omnia conturbans, & praemia de praemiis serens, qui nec obsecratus ignosceret, nec exatus rarus parceret, in conspectu Beronices, quae soror Agrippae regis ad templum religionis causa uenerat, acerbissima caede in populum defauebat, nec obsecranti deferendum arbitratus, cum in seruientem religioni nudis pedibus astantem cerneret, & orantem fastidio haberet: unde ad Agrippam regem & ipsa scripsit, & populus ludaeorum direxit precarum auxilia libertati. Cui egrediendi ex Aegypto occurrerunt plerique ultra sexaginta stadia Hierosolymitanam urbem obuiam progredientes, & circumducti per urbem cum fide querelarum praebaret, insistere coeperunt ut legatos ad Neronem mitterent. Verum ille dolore ut ciuium, & ipse miseratus, tetameta tamen belli aduersum Romanos alta prudentia cernens moueri, ne & sibi iuidia populoque ultimam gigneret periculum, coacto in unum populo, & loco qui templo proximus & ponte diuisus, Sixtus appellabatur, huiusmodi orationem habuit.

Caput .IX.

Et si in plerisque improvidus consulendi moderandique impatiens, dolor grauius aliquos faciat in aestuare queremoniis, tamen ubi consilium sumitur, sequestratur affectus doloris: nam si promptos ad ulciscendas iniurias & ad inferendum Romano bellum imperio, uniuersos ex hoc populo conperissem, ac non melioris partis & tranquillioris sententiae, quod pacis est praecipere, & quietis praeferre, nec ad uos uenire ausus fore, nec consilium dare. Superfluum est enim suadere quod fieri oporteat, cum audientium assensus in deteriora sit. Sed quia aliis inexpertus bellicorum usus malorum, aliis perfuntoria spe libertatis praedulcis ad expetendum, sed plerumque grauis ad adipiscendum, multis enim dum libertas petitur, seruitus accumulatur, & frequenter totum eripitur, quibus uel non me libertatis remanserat, alios quibus praesentia uilitate sui displicet, rerum nouitas inuitat, ac si turbetur negotia lucrum putatur, Ideo uobiscum consilium conferendum putauit, ne autem

Oratio
Agrippae ad
populum sua-
dentis bellum
aduersum
Romanos
moueri non
debere.

prudenter sobrietas praeripiatur, insolentiorum audacia, aut qui recte sapere nesciunt, nostro saltem admoniti sermone cognoscant, acquiescendum esse consultioribus. Silentium igitur deferendum censeo, ut & nos quae conducere uobis arbitramur aperiamus, & uestrum nemo perturbetur, si aliqua praeter suam uoluntatem audiat. Nemo enim poterit aestimare quale sit quod dicis, nisi audierit prius cuius ipse futurus arbiter sit: Prober aut respuat frustra conturbat, ne audiat: licet enim & post consultationem unicuique sentire, quod sentit: Et si discessit, placet etiam monitus seruare inconsulta uoluntatis sententiam. Sed dicit aliquis: Cur frustra audiri uelim si non acquiescant qui audiunt. Quia si nolint acquiescere cum audierint, portio mihi concionis, non omnis populus periclitabitur. Si autem audire nolint, etiam cum pars audiri conturbat, uniuerso populo eripatur audiendi profectus. Itaque apud eos mihi orietur sermo, qui audire uoluerint, si uel ex parte aliqua mihi silentium non deferatur: intercipient enim sermo omnis, & quasi totus decidit, si concionalis fragoris & inquieti strepitus examine impedimento. Duo sunt itaque quibus respondendum arbitror: primo quae in maximo sunt querelarum pondere. Quod plerique uociferantur de iniuriis praesidium, & quod plerique perisse sibi libertatem gemant. Quartum propositum separanda mihi complexio uidetur. Si enim praesides inprobi, quid opus est libertate attolere? ne uideamini non eorum merito, sed seruitutis fastidio ac culare praesides, quasi dominationis ministros. Aut si intolerabilis seruitus: superflua ergo de praesidibus querimonia. Nam & si in illis moderatior sit, nihilominus tamen turpis seruitus est. Consideremus ergo ne in utroque eorum non perfuntoria bellorum materia sit, quid enim ineptius quam de iniuriis queri, & bellum subtexere, ac periculis mutare contumelias? Dum iudicem refugas, hostem inducas: cum iudex iniquus plerumque iuris interpret sit, hostis autem etiam iustus semper sit appetitor salutis. Temperari ergo non exasperari iudicem decet, hostem cauere, ne alterum acerbes, alterum arceat: cum & ille dilinimento mitior fiat, & iste declinari debeat ne possit nocere. Cauendum igitur de iudicibus, ne maior querela quam iniuria sit. Grauior quoque obiectionum inuidia quam commissorum pretia. Saepe etenim qui primo uerecundius deliquerint, accusati insolentiores sunt, & qui occulte ante furati sunt, postea palam latrocinantur. Nihil itaque tam exasperat feruorem uulneris, quam ferendi impatiencia. Denique impensius in ipsis agrestibus feris artissima uincula, si se excitent impatiencia: si quiescant, relaxantur: grauis quoque febrium uis tolerando minuitur, inquietudine augetur. Quod si norint sibi consulere agrestia, ut naturae obliuiscantur, quo dolorem alleuent: quanto magis in hominibus frequens id docuit usus, quod eorum qui latere sunt toleranda laedentibus fuerit uerecundia, ut sine accusatore correxerint, quod accusati non emendassent. Sed esto fuerit intolerabilis Romanorum iudicium insolentia, quid igitur tolerabilius uniuersos an unum perpeti? Quae autem iustitia cum unus laeserit, bellum inferre omnibus? Nunquid omnes Romani iniuriae auctores? Nunquid ipse Caesar aut studiose electus est improbus qui ad uos mitteretur? Sed neque speculati possunt transmarina, oculosque ad orientem & occidentem intendere, ut illic uideant quae hic geruntur: neque audire facile, quod & si sollicitudo exigit, longinquitas negat probationum difficultatem. Vnius igitur culpa dissidium pariet orbis Romani, cum etiam sine querelis uestris propria correctio sit nulla accusationis iuidia, itineris nullo labore. Annui enim uicibus Romanum magistratus mutantur. Quo fit ut nec insolens diu maneat, & moderatior cito succedat. Nihil igitur oberit quiescentibus cum remedium deferatur, etiam quiescentibus. Causas bellum autem intexere perniciosum, quia dura belli aduersum omnes conditio, aduersum Romanos ultima. Quos si fugere uelis cum superare nequeas, orbis terrarum tibi derelinquendus est. Sed libertatis cupiditate praetenditis? Sera ista deliberatio: prius certandum fuit ne amitteretis libertatem, quam ut amissam reposceretis. Durus seruitutis usus, & ideo aut a principio non fuit subeunda, aut suscepta aequanimiter ferenda. Tunc decuit restituisse cum ad seruitum uocaremini. Illa iustior pugna, qui autem semel se dederit in seruitutem & si postea subtrahere se uelit, non ille tanquam amator libertatis asseritur, sed tanquam seruus contumacia adiudicatur. Vbi erat ista libertatis defensio, cum Pompeius uestris ingrueret regionibus: urbem dominus intraret, ubi erant arma pro libertate? Cur deposita sunt a patribus nostris? Et certe illi fortiores nobis fuere, uigebant animis, abundabant subsidiis, cum

piebant repugnare: sed exiguum Romanus exercitus non sustinere portionem, uicti sunt: sed reseruari agnouerunt iugum seruitutis, nec tolerarent poenam captiuitatis. Quid recusatis heredes, quid debetis iure successionis? Attingunt uos negocia patrum, quomodo obedientiam refugitis, tanto inferiores obedientibus: aut quid uobis reliqui erit, qui in uos Caesaris et omnem uirtutem Romanam mouetis? Quomodo potestis sustinere eos qui de omnibus triumpharunt, atque ab omnibus sibi militatibus nunc adiuuantur? Et Athenienses quidem pro libertate totius Græciæ incendio patriam tradiderunt, exilio mutantes domos, ne sibi Xerxes dominaretur, quem in terris nauigantem, in fluctibus gradientem, cum eum nec maria caperent, nec terra sustineret, quæ Europæ totius spatia transitus eius itineris includeret, angustioribus terrarum finibus, quæ exercitus comitatu: ita persequuti sunt fugientem, ut uix una naue fugitans, auxiliique indigens se subtraheret captiuitati, uerum ipsi illi uiri qui totam fregerunt Asiam, propter exiguam Salaminam et imperitantem fluctibus Xerxes subigentem maria, in eo ipso quod sibi subiecti putabat elemento, gloriosissime debellatum fugarunt: nunc Romanis seruiunt, et principes totius Græciæ Italopereis obtulerunt: atque illæ Athenæ quæ leges aliis dabant, nunc alienis legibus famulantur. Lacedæmonii quoque post Thermopylas et Leonidæ defuncti triumphos, post Agesilaum seruatorem Asiæ, nunc amant dominos suos. Macedonia atque Africa quæ per suos ualiosissimos duces, totius orbis imperium in sua iura et possessiones transfuderant, translatam a se potentiam non indignantur, tantamque regum mutatione contentam, optant proprios dominos quos ad seruitutem petebant. Nec Philippi diuitiis Macedones, nec Alexandri excitatur triumphis, quos duces omnium prudentissimos non immerito inuictos arbitrabantur, quia alter se contra Græciam tenuit, alter fugiens arma Romana usque ad regna Caspia, et extrema subacta Persidis, atque Indorum secreta uictor peruenit, Magni nomen obtinuit quia maximos omnium non lacerauit. Quæ licet imatura mors triumpho Romanorum subtraxerit, seruit tamem et ipse in posteris suis, quibus orientis spolia, non ad fulcrum dominationis quaesita, sed ad pretium seruitutis, ut nobilitas famulantium ad uictoris opes pueniret. Magna uirtus in Alexandro. Quid tamem mirum. Ille usque ad Oceanum uictoriam extendit, Romanum ultra Oceanum. Testis est Britannia extra orbem posita, sed Romanorum uirtute in orbem redacta. Quos atas superior ignorauit, didicit Romanorum uictoria. Seruit et ipsi, qui quid esset seruitus ignorabant, soli sibi nati et semper sibi liberi, quia a superiorum potentia, interfuso Oceano secreti metuere non poterant, quos nesciebant. Plus itaque fuit transisse ad Britannos, quam triumphasse de Britannis. Quid enim faceret elementis iam Romanorum imperio subiectis? Docuit illos Oceanus seruitutis patientiam, postquam transierantibus et ipsi Romanorum nauigiis, insueram sibi seruitutem agnouerant. Nam de Annibale quid retexam, qui tot regionum uictor, Romanis et ipse militauit triumphis, quibus alpes aperuit, uia strauit, urbes subegit, quæ uictoribus acquirerebantur. Et qui frequenter superior, spem tamem uictoriae uictis nunquam interclusit, semel uictus reparare sese nequiuit. Cessit sponte uictoribus quos uictor non sustinebat, abiectisque armis uictoribus, ad Prusiam sese contulit regem: ex duce mercenarius, ex triumphatore fugitiuus. Veniamus ad Galliarum incolas populos natura feroces, et naturalibus muris ferociores, quos non cecementa parietum, sed iuga Alpium ab ortu solis tuentur, ab occasu Oceanus includit, a meridie prærupta Pyrenæi, a septentrione Rheni fluuenta, immanesque Germani insuperabiles, et inaccessibiles reddidisse se claustrorum beneficiis aestimabant: Romanis tamen super praenubes uiantibus, et ultra columnas Herculis imperium propagantibus, nihil inuium fuit, tanta felicitate hostis, et qui latebat repertus et qui resistebat uictus est: quoque ipso uiso aduentu cõsedisse motes Germania credidit Rhenum exaruisse, qui magnitudine corporis et contemptu mortis cæteris ualidiores, qui retinaculum ante suum Rhenum putabat: nunc salutis defensionem. Itaque iam non copiis Germanorum replent, sed Romanorum Liburnis, quæ perrantes tot usque ad mare bicornis amnis, quodam liberas gentes seruitio premunt, ut quæ sibi ante totius orbis imperium præsumperat, nunc seruitutis propriæ mercedem exoluant. Quid Illiris erutum uenis terrarum suarum auxilium perferat? quibus non abscondit ad libertatis præmiu. Quamto prius Romanorum ferrum cui seruit auxilium Pannoniorum? Dat itaque Pannonius auri tributum, et opes suas ad Romanum ararium uolens transfert, ut sit tutior in seruitute, nec incola suum

Alexander Magnus.

Annibal.

Coling Hercules.

suum auro turbida Pactoli unda extulit in superbiam, seruit libenter, quibus seruire imperia uidetur nec miratur Indus gemmam suam, aut Seres lanam suam. Ad usum dominorum exercetur illa, non propter mercium, sed functionum munia: Persarum superbia audimus imperia, sed eorum quoque obsides uidimus, et cum ipsi imperent plurimis nationibus, tamen offerunt liberos suos et nobilitatem suam. Seruire Romanis gaudent pro fide pacis, simul ut seruiendo discant suis imperare, offerunt uestes, monilia, elefantos quoque Romanis, unum tributum reges imponere. Attexamus Aegyptum abundantem opibus suis, nec indigentem plurius celestis, quæ sibi ipsa ibres generat, et pluuiarum habundantes creat. Denique cum sit feruentior omnibus regionibus, sola non querit de siccitate, et quæ nulli alii loco suppetit, alit irriguo suas menses. Nauigat in arenis, nauigat per sata ubi pluuiæ nescitur. Cuius tamen noua gratia et naturalis fecunditas Romanis militat, ut quatuor mensibus dominos alat. Quid ipsam urbem loquar cognomine regis fortissimi, quæ septa fluminis muro, nescit obsidio nec quoniam uerforum annuum maximus, diffuso per spatia terrarum alueo, et obsidionis submoueat impedimenta, et in uehendis quæ necessaria sunt ad usum rerum misceat? Quæ magis poterat ad rebellandum, quam Aegyptus excitari, quæ decies septingenta et quinquaginta millia hominum, præter Alexandria incolas populos Romanis fascibus numerat ascriptos? Et cum habeat tantam multitudinem, mauult tamen Romani imperii tributis se exercere, quam suis militare stipendiis. Non transilii Cyrenenses Lacedæmoniorum, qui quondam cum Carthaginensibus de finibus atque imperio certarunt, finem certaminis mortem offerentes. Quæ oblatione uicti, sed ultimi tamen iniuriæ fratribus Phileneis uictoria concessere: nec Syrtis præterito terribiles, etiam solo auditu quæ omnia ad se trahant, et appropinquat uadoso mari hærent, tertia parte orbis totius ab Atlantico mari et columnis Herculis usque ad mare rubrum, atque Aethiopas definire regum periti asseruere. Quis tot gentium populos numero recenseat, quibus fulta Carthago Scipionis dextram non tulit, maluitque Romam duabus annis peribaturus se pascere, quam aliorum opibus nixa aduersum Romanos rebellare? Creta quoque ceteris urbibus nobilis, haberrima præferens regna, circumfusa undique mari, ex fluctibus tanquam mœnibus solita hostem repellere, unum consulari uere, et plurimi populi ex fascibus uirgulis metu inclinant. Asia potius, Eniochi, Scythæ, Nomades, Taurici, Scythæ, Macedonia quoque regna, Bosphorani quoque omnes Romano imperio subiiciuntur, et illud ante inauigabile pelagus. XL. naues ad pacem exercent. Nam de Armenia quid dicam, quæ non solum limitis sui seruat quietem, uerum etiam portarum intenta custodia diligenter explorat, ne pacem turbaturus aliquis irrepat. Omnes ergo Romanis seruire gestiunt, uos soli dedignamini his esse subiecti, quibus subiiciuntur uniuersæ? Quibus freti armis, quo superbi milite, ubi est stolus nauis uestrarum, qui obsideat freta, percurrat maria Romanorum? In ipsorum enim nomen elementa etiam transierunt, in quos etiam transiit orbis terrarum, qui Romano imperio clauditur et definitur: denique a plerisque orbis Romanus appellatur. Nam si uertit quæramus, ut supra diximus, terra ipsa infra Romanorum imperium est, supra quam progressa, Romanæ uirtus ultra Oceanum alterum sibi orbem quaesiuit, et in Britannia sibi remota a consinio terrarum nouam sibi inuenit possessionem. Denique quibus ius non solum ciuitatis Romanæ, sed etiam ipsius propere humanæ cõuersationis negatur, illo diriguntur ut illic habitent quasi mundi exules. Cessit Oceanus finibus suis, nouit Romanus interiora eius petere secreta, cum ipsis uobis erit bellum aduersum quos, nec natura suum ius possidet Euphrates ille inaccessibilis ante nisi suis incolis, ex utraque iam ripa Romanus est, et sub imperio Romano totum esse significat orientem. Ister in septentrionalibus partibus inter saeuas et innumeras profluens gentes, obsides suscipit, hostes coercet, meridiana plaga quousque habitabilis esse potest, arat Romanis: atque ipsis messem suam colligit in occasu quodam ultimæ terrarum Gaditana ora, nouos suscipit hospites, qui Romano imperio tributa sua deferant. Habet et ipsa quo dirigat merces suas, ubi ante solum naufragium putabant, ibi nunc mutuatur commercium. Cum igitur Romanorum omnia sint, unde uobis aduersum Romanos præsidia quaeritis? Ex qua uobis inhabitabili parte socios postulabitis? Quicumque enim in orbe terrarum sunt, Romani sunt. An ultra Euphratem ad Adiam benos dirigeris legationem, sed nec ipsis uacat sua relinquere, nec Parthus finit peritum sibi pacem interpellari, ne ipse in finitimis reus sit rebellionis, ne illud bellum simile putetis

Aegyptus sibi ipsa imbres generat

Alii dominos alat.

Cyrenenses.

Syrtes.

Creta.

Asia.

Armenia

Εὐφράτης

Orbis Romanus appellatur orbis terrarum.

Euphrates inaccessibilis. Ister.

EGYPTI DE EXCIDIIO HIERSOLYMITANO.

teris ac si aduersum Arabas & Aegyptios uobis gerenda plia sint: Alia Romana arma, alia
opes ex toto quasita orbe, nec Hierosolymitana uobis bladiat pldia muroz, ualidiorē
Romani muz ruperūt: sed de religōis auxilio psumitis, cū orbē iam Romanū lesu disci
puli repleuerint: Aut siue nutu dei putamus illā crescere religionē, urbēq; Romā supra
oēs regiōes pferre imperiū suū. Nāc nostra nos iam dudū religio deseruit, quia nos de
seruimus fidē, & frequēter interdita mādatis coelestibus repetuimus. Vnde in nos ue
nit Aegyptius? quēadmodū capriui facti sumus Assyrioz? Nonne scriptura dixit hāc
euctura? Nōne scriptū est pfanāda omnia tēpli sacramēta: quā iā sapius pfanata uim suā
atq; oēm diuioz mysterioz grām nō representat. Cōtaminatū est tēplū humano sangui
ne, repleta sunt puluaria cadaueribus, pfula ara Rom. cruore, pugnatū ē sabbato: pua
ricatio facta est, dū tēplū nō sua obseruatōe, & feriāz solēnitatē, sed cruēto defendit p
lio. Et hoc utiq; iteq; fiet. Ergo quōd possimus tāq; aduersum hostes, & religioi aduersari
os diuinū auxiliū mereri? cū ipsi puaricationē inferamus nra religioi. Quod igit reme
diū, cū et humana opes nō suffragent, nec diuina nō opitulet gratia? Alterz hōz aliquos
inuitare solet ad bellū, uobis utriq; deest. Quid ergo superest nisi manifestū excidiū
quod si nō declinatis dū cauere licet, nihil aliud nisi uos ipsi uestra patriā cōcremabitis,
templūq; exuretis, coniuges quoq; & liberos dabitis neci, quibus autores eritis supmā
amissiōis. Cū maloz omniū incrementū incōsolabile sit, nostrā culpā ascribi debet, uestra
sustinemus: accedit huc q; aliāz urbiū bella, suoz incolaz excidiis determinant, uestra
rebellio totius erit excidiū religiois, quā toto diffusa orbe populos ubiq; disseminabit,
& in omibus urbibus nostri portio est. Vestro igit plio ludai oēs implicabunt: nec erit
ulla regio nostri expers cruoris: Aut si tales sunt Romani ut ludāos nō persequantur,
nec bello lacefiti, q; iniustū est bellū his inferri, quoz humanitatē sperat. Bonū est cha
rissimi, bonū est dū adhuc in portu naui est, puidere tēpestatē futurā, nec imminētibus
quenq; sese obiectare periculis, ne cū in altrū pcesseris iam naufragiū non possis cauere.
Et plerūq; quidē repentina exurgit procella, & bellū excipit: etiam si nō inferat, sed in
terest, laceffere hostē an excipere, magis parcat nō laceffitus, & necessitas excusat insolē
tiam: ubi uero in pruptū quisquā sese immergit periculū, onerat etiam opprobrio. Nō
is hostis est quē fuga possitis uitare. Quocūq; ibitis, sequet periculū: imō ubiq; hostem
reperietis. Oēs enim amici Romanoz sunt, & quicūq; pter Romanoz amicitia uos
hostis uniuersoz est. Subeat uos patriā amor: si nō pignoz uestroz, nō coniugū uos
cōtemplatio reuocat, reuocet tēpli cōtuitus sacratissimi, parcite saltē religioi, parcite sal
tem sacratissimis sacerdotibus, quibus iam nō parcat Romani, neq; ipsi templo, quos pe
percisse pceñit: quoniā iam dudū uolunt oēs gētes nostram extinguere religionē, cui
Pompeius cū extinguere posset, pcepit. Ego nihil ptermisi, omnia monui, quā ad ue
stram spectant salutē: hoc uobis suadeo, quod mihi eligo: uos cōsiderate quid uobis &
mihi utile sit, opto uobis & mihi pacē esse cū populo Romano: si recusatis, ipsi meā uo
bis eripitis societatē, aut cōis erit gratia, aut sine me periculū. Hāc dicens illachryma
uit, Beronicēq; soror eius. Nam & ipsa institit superioribus, & multū eos Agrippa suis
lachrymis inflexerat, ita ut diceret ludai nō Romanis rebellamus, sed Floro qui bello
digna cōmisit, bellū inferendū arbitramur. Rūdit Agrippa, sed hoc est Romanis bellū
inferre: facta uestra Romanoz iniuriā petūt. Non Floro, sed Romanis: nō Floro, sed
Cæsari tributū negat: Non Flori, sed Romanoz miles in castro est, quod appellat Anto
nia, a quo dirutis diuifisq; porticibus templū separastis, ut custodia sequestraret. R. est
tuite statutū superioz tributū: quod Cæsari debet, Cæsari soluāt, ne Florus hoc referat
nō se a uobis, sed Cæsaris imperiū repudiatum. Acquieuerat populus his dictis, ita ut
cū Agrippa in templū ascenderent, porticus ut fuerant inciperent aedificare, tributum
cogerent. Deniq; breui missis in huiusmodi munis industriis executoribus, cōgregata
sunt talenta, xl. quā deerant tributaria solutioni. Cōpressus fuerat omnis belli tumultus:
sed adiungere his Agrippa uolēs ut Floro obtēperaret, donec ei a Cæsare successor
ueniret, ita plebē exasperauit, ut ne ab eius quidē cōtumelia tēperaret, sed extrusum ut
be nōnullis iactis lapidibus, incertū an percussissent. Quā motus iniuria rex, autores eoz
comprehensos ad Florum direxit, Ipse autem in regnum suum concessit.

Caput

Caput .X.

Ediscedēte concitatores belli compositis insidiis, Massada castellum occupaue
runt, necatisq; Romanoz custodibus, suos constituere. Eleazarus quoq; princi
pis sacerdotū filius, praeptae uir audaciae suae, ne cuius alienigenae donū uel
sacrificiū reciperet: quā tuba belli aduersum Romanos fuit, uniuersosq; in tumultum
excitauit. Vidētes itaq; potissimi quiq; quod ea res praesumptae causa foret dissensiois,
agebant cū populo non solū Cæsari bellū irrogari, sed uiolari etiam instituta religiois,
templūq; iminui reuerentiam: argui & cōdemnari patrū traditiones, qui ex muneribus
alienigenaz templū ornauerint, cui multo amplius accesserit diuitiaz: ex collatioe gen
tiū, donisq; diuersaz & innumerabiliū nationū obliterari sancta maiora, sacros ritus no
uari. Quid futūz de his quā ante collata sunt, si simili mō conferri in postez dona gen
tiū prohibeant? Aut si solis Romanis sit interdictum quod omnibus liceat, quod incen
tiū belli futūz? Postremū impiū, si apud ludāos tm nec sacrificare, nec inferre mune
ra alienis permittet. Cōsiderare eos oportere, quia Cæsaris pax solueret, quē hmōi
motū offensione, haud dubie factūz, ut eriperet ludāis omne usum sacrificioz: ut nec
pro se sacrificarent, qui sacrificiū Cæsaris refutauissent, praenendiū mature. Nam talia
cōsulta si ad Floz, atq; inde haud dubie ad Cæsarem peruenirēt, ludāoz genti postē fa
ctura: simul hāc astruere sacerdotū testimoniis desiderantes, interrogabant si unquā a
maioribus esset sacrificiis gentiliū renuntiātū: id cū minus liqueret, obstrepebant ad se
ditionē parati, nec ministri quidē altaris audebant sese tantā discordantiū inferere con
tentioni: unū remediū superesse uisum est, ut Florus atq; Agrippa rex cū militari ma
nu adessent, ut saltē metu desisterent, qui cōsilio nequaquā reuocarent: sed Florus qui au
geri uellet seditionē, ne ullus ludāis esset ueniae locus, qui nisi inuoluti bello forent, ut
gēdi rapinas eius, & grauiora cōmissa facultas omis extingueret, passus est crescere bel
li furorē, nihilq; legatis responū reddidit. Agrippa uero quē maxime ambiebat Scyli et
Antipa Custobariq; propinquo suorum legationē, in cōmune bonum, ut & ludāos
Romanis seruaret, & ludāis religionē, patriā templū, urbem ciuibz, sibiq; imperiū de
cus, regni tranquillitatē, misit tria milia equitū Dario & Philippo turmarū ducibus, ut
auxilio freti, bonarū cōsultores partium promptius adniterent. Hinc fiducia bonis or
ta, improbis indignatio, bellū adoleuit. Cū hos causa iustior, quā nihil tm armorū consi
ctus iuuaret: illos furor & multitudinis nūserus accēderet, diuisae acies praetiorū: prin
cipes sacerdotū & uulgi portio quā pacē optabāt, cū regis equitibus partē ciuitatis su
periorē occupauere: illi alii in inferioribus siti, templū & propinqua loca sacris sibi uen
dicabāt. Primo lapidibus, & saxis & iactu telorum utriq; bellū laceffunt, decernunt sa
gittis. Postea ut sese forte obtulit praetiori necessitas, cōsertae manus, peritia usq; regii
praestabant, uolētes arcere accessu belli excitatores, ne templū intaminaret. Cōtra Elea
zaro cū suis etiam superiorē urbē, quā uocabat Sion inuadere studiū erat: septē diebus
sine intermissione aliqua bellatū est. Octauus solēnitatis dies, quo ligna oēs altaribus so
lebant imponere, ne qñ ignis deficeret, quē oportebat inextinguibile perseverare, furo
re addidit, ut oēs a templo ministri excluderent. Audacius solito sicariis sese proripien
tibus cessere regii, nec in superioribus partibus cōsistere ausi: incēsa aedes Agrippae &
Beronices, direptū omne instrumentū regii, ignis circūferebat: ut etiam chirographa
debitorū, quā recōdita in tabulariis erant publicis, exurerent: quo sceneratoribus suis
inopes insolētius insurgerent, omni nexu sese absolutos arbitrati: incēdebant urbē ma
nibus suis, exurebant nerui ciuitatis, expugnatū est castrū, cui nomē Antonia, caesi oēs,
custodes reperti, incēsum postea. Massadā quoq; pripiēs sese Manaimus, ludā Galilaei
filius, acer & peritus sophista, & turbādīs rebus exercitatus, armorū inuasit officinas, &
iduit armis inermes. Regressusq; in Hierosolymā, stipatoribus tanq; regio more comi
tantibus, imane quantū insolēnerat, ut supgrediens usum priuatū, nec ab illicitis quidē,
quā liberi populi ferre nō possent, temperādū arbitraret: insurgētibus in eū pluribus,
qui sultū regali indumēto, tyrannū & dñm incubuisse libertati ciuiū increpitarent, gra
ues pēnas dedit, ut afflicus prius cruciatibus imoreret, nec tm dissidiū remotū: nā mul
to grauior motus infurrexit. Deniq; Metilius cū Romanis militibus orauit, ut sibi disce
dere

Massada ca
stellum.

Ignis inext
tinguibilis.

Castrū Anto
nia.

Metilius q
& Mutinus
dicitur solus
reuerat.

c iiii dere

dere liceret, dataq; fide & interpositis sacris; ubi iuxta pactū arma depolueret, cum sine metu abiret, ab Eleazaro & sociis factiois multi obtruncant. Nō resistendū aduersus uim, nec p̄candū rati, sed tūmodo uolūtā fidē & periuriū perfidoꝝ uociferantes. Om̄es ita q̄ interfecti; Metilius ipse p̄fectus militū rogando & obsecrādo, simul pollicēs usq; ad circumcisiōē quoq; se iudaiū futurū, solus reseruāt.

Nusq; iuanus
q̄ religio.

Latrocinū
Iudaeꝝ &
Syrorum.

Cesa sunt
Iudaeorum
quingenta
ta fere milia.

Iesus dūq;
rum arbitet.

Iesus dūq;
ad Pilatū.

Pilatus re-
ctans nō ex-
cusatur.

Etat Iose-
phi de Iesu
crucifixote-
stimonium.
Ant. lib. 12.
ca. 6.

Iosephus su-
is non credit
sermonibus.

ARdebat om̄is Iudaea: Syria quoq; puincia om̄is in bellū excitata. Deniq; Cesa-
rienses quoscūq; habebant Iudaeos interfecerūt: quo dolore excitati plurimas
Syriae urbes Iudaei adorsū debellauerūt: nusq; ius, nusq; religio, nobilior erat q̄
plura diripuerat quasi p̄mia cōgerens fortitudinis. Erat spectaculū miserabile, cū in
humata corpora passim iacerēt in urbibus: pueris cōmixti senes, mulieres quoq; nec p̄-
ter uerecundiā spectantiū monumētis, quibus pudenda tegerent relictis: om̄ia foeda &
plena specie miserabili, quae cum tetrū horrorem excederēt, grauis ac nefariae crudelita-
tis, grauiora tū adhuc sibi inuicem minitabant. Erat immane latrocinū inter Iudaeos ac
Syros, cū spes nulla salutis eēt, nisi ut iuicē se p̄uenirēt. Quae em̄ ciuitas quae nō Iudaeos
simul & Syros; permixtos haberet? Dies in sanguine, noctes in formidine; transige-
bant: nec odiis, nec auaritiāe modus ullus. Nam p̄ter sectarū & cultus diuersitatē, quae in
malū publicū eruperat, ut ē diuerso se perditos uelleret, auaritia habēdi & rapiendi cupi-
do nimū inualerat, ut nulli, quē praeda studio deputassent neci parcendū existimarent.
Quid de minore numero caesoꝝ loquar? Nam praeter Antiochenos & Sidonios & Apa-
menos, difficile quisquā populus inhabitans secū Iudaeos non persecutus est. Cerassem
autē & uolētes egredi, usq; ad fines p̄prios p̄secuti sunt, ut sine ulla fraude abiret. Alex-
andria: uero orta inter gentiles & Iudaeos cōtentione, dum Hebraei uindictā reposce-
rent, ac raptis facibus cōgregatū in amphitheatro populū gētiliū minitarent exurere,
alia curantē Alexandrū, Tiberiū p̄fectū loci in se cōuertere, ac primo quidē cōcordiam
publicā reformare pacificis tētabat sermōibus. Vbi uero inuideri ab his quae sedulo mo-
neret aduertit, nec ullo odio mō tolli posse tātā seditionē iuadēdi eos, militibus p̄tatem
dedit, qui circūfusus adorsū maximā p̄ totā urbē stragē fecere: cum alios resistētes, fugiē-
tes alios in domibus suis latitantes necarent, neq; ulla subiaceret, uel paruoloꝝ miseria
cordia, uel reuerētia sensū, uel mulierū uerecundiā. Cesa itaq; Iudaeꝝ quinquaginta se-
rē milia, natabant plateae sanguine: repleta erant om̄ia cadaueribus, crepitabant flammae
sauro per urbē incendio, quae Iudaeꝝ domibus inuecta uicina simul depascebant. Inse-
lix tū Alexander tandē milites abstinere, & receptui canere iubet: uulgi tū ira semel p̄-
gressa in potestatem necandi, nequaquam mitigabatur.

Caput

.XII.

Luebant em̄ scelerē suoz sup̄plicia, qui postq; dñm Iesum crucifixerant diuinorū
arbitrum, postea etiam discipulos persequabant. Pleriq; tū Iudaeꝝ, gentiliū
plurimi crediderūt in eū, cū p̄ceptis moralibus opibusq; ultra humanā p̄tātē p̄-
uētibz inuitarent. Quibus ne mors quidē eius uel fidei, uel gratiae finē imposuit, imo
eā etiā cumulauit deuotionē. Intulerūt itaq; paricidales manus, atq; autorē uitae interfe-
ciendū ad Pilatū deduxere, relucantē coeperūt perurgere iudicē, in quo tū nō excusa-
bat Pilatus, sed Iudaeꝝ amentia coaceruabat, quia nec ille adiudicare debuit, quē reum
mīme dephēderat, nec isti sacrilegiū paricidio geminare, ut ab his q̄ ad redimēdos & sa-
nandos eos sese obtulerat, obruncaret, de quo ipsi Iudaei quoq; testant, dicēte Iosepho
historiarum scriptore, q̄ fuerit illo in tempore uir sapiens, si tū oportet, inquit, uirum
dici: mirabilium patratōre opeꝝ: qui apparuerit discipulis suis post tridui mortis suae
uiuēs iteq; scdm̄ p̄phetarum scripta: qui & haec & alia innumerabilia de eo plena mira-
culis p̄phetauerūt: ex quo coepit congregatio Christianorū, & in om̄e hoīm penetraret
genus, nec ulla natio Romani orbis remāserit, quae cultus eius expers relinqueret. Si no-
bis nō credūt Iudaei, uel suis credāt: hoc dixit Iosephus, quē ipsi maximū putāt: tū ira
in eo ipso qd̄ uerū locutus ē, ita mēte deuius fuit, ut nec sermōibus suis crederet, sed locu-
tus ē p̄pter historiae suae fidē, q̄ fallere nefas putabat: nō credidit p̄pter duritiā cordis et
p̄fidiā intētionē: nō tū ueritati p̄iudicabat, q̄ nō credidit, sed plus addidit testonio q̄
nec incredul⁹, et iuit⁹ negauit: in quo Ch̄si Iesu claruit potētia aeterna, q̄ eū etiā p̄cipes
synagoga

synagoga quē ad mortē cōprehēderant, deū fatebant. Et uere quasi deus sine exceptiōe
p̄sonae, haud ulla mortis formidie locutus, excidiū quoq; tēpli futurū annuntiāuit: sed
nō eos tēpli iniuria cōmouit, sed quia in flagitiis ab eo & sacrilegiis corripiebant, hinc
ira exarsit ut interficeret eū, quē nulla habuissent tēpora. Nā cū alii p̄cando meruerint
facere, quae fecerūt, hic in p̄tate habebat ut om̄ia quae fieri uellet imperaret. Occisus erat
ante mortē Iesu, Baptista Iohānes uir sanctus, qui nunq; in seculis salutis ueritatē posue-
rit. Deniq; ad oia quae plena iustitia docebat, quibus ad cultū dei inuitabat Iudaeos, et-
iam baptisimū p̄pter purificationem animae & corporis instituerat. Cuius causa necis li-
bertas, qd̄ perpeti nequiuit ab Herode fraterni uiolata cōnubii iura, germanoꝝ abdu-
ctam cōiugē. Nam cū idē Herodes Romā pergeret, hospitii causa fratris ingressus do-
mū, cui erat uxor Herodias, Aristobuli filia regis Agrippae soror, ausus est eā naturae im-
memor sollicitare, ut relicto fratre sibi nuberet: cū de urbe Roma reuertisset ex cōsensu
mulieris inita incesti pactio est. Cuius indicii rei peruenit ad Aretae regis filiā, in cōiu-
gio adhuc Herodis manentē. Ea ritualē indignata redeūti marito insinauit, ut ad Ma-
cheritā oppidū dirigeret, qd̄ erat in cōfinio Petrae regis & Herodis, ille qui nihil suspi-
caret simul quia oēm circa eandē imminuerat affectū, quo facilius Herodiadi pactiōis fi-
dem p̄staret, si alegaret cōiugē, acqueuit eius suggestiōi. At illa ubi patrio regno appro-
pinquauit, cognita patri Aretae p̄didit, qui per insidias oēm exercitū Herodis bello la-
cessitū deleuit, p̄ditione facta per eos qui ex Philippi tetrarchae populo Herodi sese as-
sociauerant. Vnde Herodes Casari querelā detulit: sed uindictā imperatā a Casare in-
dignatio dei sustulit. Nā in ipso apparatu belli, Casaris mors n̄stituta, idq; a Iudaeis aesti-
matū cōperimus et creditū (auctore Iosepho) aduersum se idoneo, qd̄ nō fraude hoīm,
sed dei cōmōtione Herodes exercitum amiserit, & iuste quidē p̄pter uindictā Iohan-
nis Baptista: uiri iusti q̄ dixerat ei: Non licet tibi fratris uxore habere: sed ita haec cōtexti-
mus, quasi uel in suis Iudaei legitima custodierit, apud quos interierat summi ius sacer-
dotii, aut auaritia interceptū, aut potioꝝ insolētia, qui licere quod uelleret, ius putabant.
Nāq; a principio, Aaron summus sacerdos fuit, qui ad filios suos ex uoluntate dei un-
ctione legitima transmisiit sacerdotii p̄rogatiuam, a quibus per ordinē successiōis cōsti-
tuti sunt, principatū sacerdotii gerentes. Vnde patrio more cōualuit neminē fieri prin-
cipē sacerdotū, nisi qui esset ex sanguine Aaron: cui primo ius istiusmodi delatū est sa-
cerdotii. Alterius autē generis uiro nec regi quidē liceret succedere. Deniq; Ozias, quia
usurpauit sacerdotii munus, perfusus lepra temploꝝ electus, reliquam aetate sine impe-
rio exegit, & certe rex optimus fuit, sed usurpare ei nō licuit officiū religionis.

De Iohanne
Baptista oc-
ciso, cui⁹ cau-
sa necis libet
tas erat

Herodias

Aaron sum-
mus sacerdo-
tum.

Ozias perfu-
sus lepra q̄
sacerdotii
munus sibi
usurpauit

Caput

.XIII.

Fuerūt itaq; ex quo egressi sunt ex Aegypto patres, usq; ad aedificationē tēpli, qd̄
Solomō cōdidit, principes sacerdotū. xii. qui fuit annū ducētī. xii. qm̄ primo q̄
erat princeps sacerdotū usq; ad mortē perseuerabat, nec quisq; in locū uiuentiū
substituēbat. Postea etiam ea uiuentibus subrogabant. Ergo isti tredecim per successio-
nem adepti sunt sacerdotiū, quibus tēporibus & aristocratia fuit, & monarchia, iudiciū
& regū potestas. Rursus a Solomōe usq; ad tēpora captiuitatis, qm̄ in Syriam populus
demigravit urbe capta tēploꝝ exusto, fuerūt sacerdotū principes. xvi. per annos quae-
dringētos. lx. et mēses. vi. & dies. x. lxx. aut annis post in captiuitate fuit populus. Post-
ea Cyrus cū dimitteret populū patrū de regiōe Assyrioꝝ, & tēpli aedificandi potestātē
daret, etiam sacerdotū principē Iosedech qui simul abductus erat redire permisit, ut ri-
tus ueteris solennitatis per assueti sacerdotis sciam reformaret. Ipse igit & posterī eius
quindecim numero uiri, a reditu populi usq; ad Antiochum Eupatorē, officio functi
sunt per ordinē successiōis, & principatū sacerdotii representarūt annis. cccc. xlii. Pr-
mus Antiochus quē sup̄ra memorauimus et dux eius Lyfias occiso Onia sacerdotū prin-
cipe, in locū eius substituētur Alchimū in sacerdotiū. Qui licet fuerit de Aarō gñe, nō tū
fuit de ipsa domo. Vnde Ananias frater Oniae p̄gens in Aegyptū, petiit a Ptolemaeo phy-
lometore & Cleopatra cōiuge Phylometoris, qui ritus obseruatiōis ab Hierosolymita-
na solennitatis similitudine, in Alexandrinae urbis cultibus inferuerat, ut illic princeps sa-
cerdotū subrogaret, eo quod Alchimus legitimā nō haberet sacerdotii successionem,

atq;

atq; idem tñ exacto triennio defunctus, nec successorem habere meruit qui abrogauerat
legitimæ successiōis solennitatē: fuit itaq; septem annis ciuitas sine principe sacerdoti.
Viq; ad hoc tps regressio patrum de terris **A**ssyriorū: democratiam tenuit, eo q; per re-
gum iniquitates in captiuitatē se esse deductum, ludæorū populus recognosceret: **A**sa-
monæ postea nacti p̄tatem populo p̄sidenti, Ionatham sacerdotum principem con-
stituere, q; per septē annos functus suscepto munere, p̄ insidias **T**riphonis finē uitæ in-
uenit, i cuius locū **S**imō frater germanus tanq; iure hereditario, p̄ electionē tñ successit,
quē generi insidiis inter epulas extinctū accepimus, a quo ad filiū eius **H**ircanū, quē fu-
ga periculo exemerat p̄rogatiua sacerdoti demigravit. **H**ircano autē **A**ristobulo **A**lexander
substitutus est: **P**enes **A**lexandrū & regnū & sacerdotiū usq; ad dies uitæ eius mansit: sup̄
mū per septē scilicet et. xx. annos, sed plerūq; dubio statu. **N**ā & anceps inter ipm & **D**e-
metriū uictoria fuit, & odiū immane a ciuibus. Idē moriēs **A**lexander q; periculosam fi-
liis suis cerneret odiorū suorū hereditatē, **A**lexandrā cōiugē suam exercitā usu sp̄itū, &
cōmuniū assuetudine cōsiliorū, graviorē tñ populo, q; aduersum uiri sauitiā periclitā-
tibus frequēter p̄sidio fuerit, & cōiugi tēperamēto, regalī præesse uoluit gubernaculo:
arbitrā simul statuēs, cuiā potissimū filiorū summū sacerdotiū cōmitteret. Illa **H**ircan-
nū patri substituit in sacerdotiū, uel p̄pter maioris ætatis p̄rogatiuā, uel q; leniore q; fra-
ter ingenio, nullas super regni negociis matri uidere molestias excitaturus. **A**ristobulo
nihil publicorū cōmisit officiorū: sed ille etiam uiuēte matre, ægritudis tñ eius occasiōe
in remotis & munitioribus locis regē agebat: quo offensa mater & **H**ircani querelis an-
xia uim morbi aluit, nec ultra nouē annos p̄gressa imperii oīm heredē **H**ircanū reliquit
nō quo seruaturū p̄sumeret, sed ne indignū iuaret, aut usurpatoris insolentiam iudicio
p̄superiore accenderet: uerū **A**lexandræ mors etiā **H**ircano sacerdotiū regnūq; adem-
it. **N**ā bello uictus ad munitiora sese cōtulit, retētisq; cōiuge & filiis **A**ristobuli, quos in ca-
stro inuenerat, amplexatus est mutare cōditionē, ut ad **A**ristobulū p̄tās oīs transiret, &
sacerdotiū, ipse priuatus in domū **A**ristobuli cōcederet. **N**ec tñ diu cōtentus fuit aulā re-
giā priuatis mutasse ædibus. **N**am excitatus ab **A**ntipatro, primo in **A**rabia cōtendit,
uelut cōtestatus pacti iniquitatē. **D**einde ubi infirmū sibi aduersum **R**omanos, quos in
sui societate per **S**caurū **A**ristobulus illexerat, **A**rabī regis auxiliū aduertit, **P**ōpeio ueni-
enti querimoniā detulit, qui eludentē **A**ristobulū, anno iā tertio imperitatē bello p̄u-
lit, autoritate cepit, atq; aū uictoriā custodiā dedit, superatōq; eius populo, & capta ur-
be captiuū ipm cū filiis **R**omā dirigi p̄cipiēs, **H**ircano sacerdoti dignitatē refudit, atq;
eum p̄sidē ciuibus absq; diademate tñ, regniq; infulus statuit. **L**argus quidē honoris, sed
cōsultor getis, ne fraternæ insolentiæ spū pax turbaret: ita **A**ristobulus captus licet, **H**ir-
canum tamen regno exuit, qui quatuor &. xx. annos postea maiore usu q; noīe in p̄tate
exegit: nec tñ is finis uitæ **H**ircano, qui p̄tatis fuit. **N**ā reliquū tps dedecori cessit, ut su-
pra memorauimus: **S**iquidē superatus p̄lio **P**arthiis **E**uphratē transgrediētibus, captus,
& **A**ntigono **A**ristobuli filio in p̄tate datus, trūcatissq; auribus: nec sic quidē ætūnæ mi-
serabilis impleuit acerbitatē. **N**ā post illā in **P**arthiā quoq; abductus exul, debilis, senex
ludibriū de se barbaris p̄buit, & cognito postea q; **H**erodes imperitaret, cuius cōiugio
Mariāne neptis sua potiebat, in ludæā reuertit: **V**bi primo summa honoris specie susce-
ptus, quo insidiarū uelamē obtēderet, haud multo post afflicto crimine q; p̄tate uellet
repetere, interēptus est. **N**actus igit **H**erodes regnū, qd a **R**omanis p̄ oppugnata,
uel p̄ditæ p̄riæ mercede acceperat, in locū **A**ntigoni qui triēnio & tribus mēsis tenuit
rat imperiū, substituit successores in sacerdotiū, nō **A**samoni gñis, quos clariores fuisse
se p̄cipiā accepimus, sed ignobiles quosq; quos aut libido aut casus dedisset: tñ fatigatis
Alexandræ p̄cibus focrus, uel insinuatōibus territus, Ionathā coniugis suæ frēm septē
decēq; annos agentē sacerdotē creauit, quē mox ipse exitio dedit, suspectum imperii, q;
circa eū ingentē populi totius gratiā indies uideret adulescere. **P**osthabito itaq; **A**nanelo
quē iam ex ignobilibus aū Ionathā in sacerdotiū surrogauerat, reliquos p̄ ordinē hmoi
elegit, de quibus nihil suspectū haberet. **N**am qd in affine p̄peti nō potuerat, quē adm-
dū nō caueret in alienis similia: In hmoi ordinatiōibus **A**rchelaus secutus paternæ spe-
ciem cō-

elem consuetudinis, angustioris animi tenuit sententiā: more quodam infito mortali-
bus ut apud eos minus suspecta sit ignauia hebetiorū, q; gratia bonorū, cum infirmus
animus insolentior sit in rebus secundis, prudentior aut nouerit ulcem referre de bñfi-
ciis. **I**git a regno **H**erodis usq; ad **R**omanū imperium, quod **A**rchelao deiecto, ludæ-
am reliquis prouinciis associauerat, atq; inde usq; ad templi excidium & triumphū **T**iti
fuerunt sacerdotū principes uiginti & octo, per annos centū & lxx. **S**anē apud plerosq;
q; eorū dignitatis sola functio, penes paucos etiam ius p̄tatis fuit. **L**iquet igit in sacerdo-
tum principibus non perseuerasse legitimi generis successiōe: quia non oēs ex **A**aron
neq; filiis eius, qui in eius subrogati locū, formā præsriptæ successiōis ceteris dereli-
quere. Itaq; cum auaritia aut perfidia suorū corrupta essent maiorū instituta, uiolata iura
religionis, cōuulsa æquitatis præsidia: nō immerito eos diuina deseruit opitulatio, eoq;
tanquam in uacui populum omni iniuriarū genere processum, ut seditiōibus domesti-
cis in seipsos manus uerterent: latrociniiis grauib; affligerent, terribilissimos fortirent iu-
dices, ut improbis nequiores succederet: deniq; **A**lbinus deterrimus habebat superio-
rum, sed **F**loro successore is inter bonos relatus, qui facem bellī extulit, praeliū inter lu-
dæos & **R**omanos accedit, quæ cā supremo tēpli & urbis excidio fuit. **C**a. XIII.

Nanq; **C**estius ubi ardere ludæos cōperit belli furore, qui summā militiæ regē
dam in partibus **S**yrīæ a **R**omanis suscepit. xii. anno imperii **N**eronis mo-
uit arma, ut militū **R**omanorū quibus erat custodia cōmissa coercendā: insolē-
tiā, & pacis tuendā necem ulcisceret. **C**ongregatisq; etiam sociorū auxiliis, ludæam in-
gressus, urbē cui nomen **Z**abulon, dilapsis metu incolis, plenam diuitiarū, quas ad supe-
riora montiū confugiētē dñi secum auferre nequiuērant, diripi ab exercitu passus. **A**d
miratus quoq; publicorū opes pulchritudinē, incendi iussit: & quasi hoc pag; ad uindī-
ctam foret, Ioppen præmissis exercitu, ne q; fuga sese exitio subduceret, terra mariq; ita
rumpētibus qui destinati fuerant, occupauit: necatisq; octo milibus uiroz & quadrin-
gentis ferme amplius, ubi præda rapinæ cessit, exusta ciuitas est: uicina quoq; **C**æsareæ
depopulata, diripuit inuēta, uicos incendit. **C**uius fregit impetū **S**ephoris egredienti-
bus cunctis obuiam **C**estio, ciuiū fauore & gratia delinitus, immunē cladis urbem reli-
quit. **F**eruebat in his locis congregatio latronū, sed adueniente exercitu, in montes con-
cesserant. **Q**ui conferentē signa **G**allū præpositū duodecimi ordinis adorsū fortiter exa-
gitauerunt, ut ducētos ferme **R**omanorū occiderent. **V**erū ubi superiora locorū occupa-
uere, neq; peditem cominus potuerunt latrones pati, & fugiētē ab equitibus facile cir-
cūuenti necant. **C**æsi itaq; supra duo milia, pauci fugati, qui in arduis montium potue-
rūt latere. **E**t oīm a latrocinio regiōe purgata, **G**allus in **C**æsaream reuertitur: **C**estius
cū omni manu **A**ntipatridē perrexit, quibus nō mediocrē ludæi coaceruauerūt multi-
tudinē. **S**ed priusq; conferret manū, per diuersa dilapsi, regionē & uicos direptioni &
igni dereliquerūt. **L**idda quoq; uacua incolarū reperta, & incēsa **G**abaon quæ ab **H**iero-
solyms quinq; ginta stadiis aberat, ubi **R**omanū exercitū accepit in conspectu posita, ar-
mauit ludæos: **Q**ui posthabita sabbati celebritate (quod ueteri cultu & solēni obseruari
one initiabant) tanto impetu in **R**omanos p̄siluere, ut oēm exercitū auerteret, nisi equi-
tes subuenissent peditibus laborantibus. **C**æsi **R**omanorū quingēti & quindecim uiri,
sed oēs grauiter periclitati: de ludæis autē duo & uiginti bello amissi. **Q**uo loco emicuit
uirtus **M**onobazi & **C**edei, qui cognito q; a ludæis in **R**omanas acies isurgeret, a fron-
te aggressi repulere plerosq; & coegerunt in urbem redire.

Caput XV.

Simon quoq; ascēdēs **R**omanos propinqua urbis impedimētis exuit. **V**nde &
Cestius in regione sese triduo tenuit. **Q**ua mora circūfusi hostes & in superiori-
bus siti, ingressus speculabat uniuersos, ne quis impune irrūperet. **Q**d cōsideras
nō sine multa clade utriusq; p̄tis tētari nequire, misit suos **A**grippa **L**orcyū & **P**ho-
bam q; diceret populo, ueniabile, quicquid ab eis esset aduersum **R**omanos flagitii cō-
missum, si mō in reliquū positis armis sibi cōsulerent: astimans qd uel uniuersis suaden-
dū crederet, ut p̄lio renuntiaret, uel partē ceteris auellendam. **A**t contrā seditiōis metu
ne eorum alterum procederet, legatos adorsū **P**hoebam interfecere, **L**orcius autem exco-
pto uul-

Apud mor-
tales minus
suspecta est
ignauia he-
betiorū q;
gratie bono-
rum.

Florus.

Cestius in
Syrīa rexit.

Zabulon

Lidda
Gabaon.

Lorcyus uul-
neratur.

pto uulnere potuit. Videns Cestius huiusmodi in urbe contentiones, quibus alii in legatos insurgerent, alii Romanos urbe suscipiendos suaderent, irrumpere conatus, usque Hierosolymam resistentes repulit: & ipse ad tertium stadium memoratae urbis cum exercitu appropinquauit, atque illic exegit triduum. Quarto die impetu facto, ingressus Betheldam ilico incendit, & Cenopolim. Qui conscendens ad superiora urbis refugientibus in interiora seditionis, si irrumpendum in urbem putasset, haud dubie omne bellum esset solum. Denique plerisque Ananus Ionathae filius collocauerat, ut inuiterent Romanos uocibus suis, quasi portas referaturi. Sed dum Cestius uel reuocatus a Prisco, uel plerisque centurionibus qui corrupti a Floro bellum adulescere cupiebant, uel paucis credit Ananus cum suis muro deiecit. Quibus ad sua refugientibus, locum eorum seditionis occupauere, Romanique quinque diebus tentantes diuersos aditus, cum impossibile sibi cerneret irruptionem, electis ualidioribus quibusque sagittariis, a septentrionali latere templi petebant, Iudaei quoque non feriebant praestantes fortiter, & repulsis crebro hostibus elatiore. Ad postremum tamen multitudine sagittarum uulnerati alii, alii percussis & territi, cessare Romanis munus suffodere, & portam incendere templi adorsis. Magna seditionis formido inceserat, & quaedam mentium consternatio: denique plurimi quasi continuo periturae urbis excidio se subtrahebant fuga, nec consistere ausi, dederant populo confidentiam, ut discedentibus eis quorum circumvallatus fuerat multitudine, tanquam iam liber, & quadam exutus improborum obsidione, circa portas sese infunderet, quibus apertis Cestium reciperet, quasi non oppugnatum urbem, sed defensum uenisset: sed ipsum quoque Cestium subito quidam uasit stupor, ut nec desperationem improborum, nec studium plebis intueretur. Qui si paulisper coeptis incubisset, bellum depulerat, urbem ceperat. Sed aduersa (quantum intelligi datur) Iudaeis uoluntas dei, imminente belli exitu cooperendinauit: donec copiores, ac pene uniuersos Iudaeae gentis ruina inuolueret. Expectabat (ut reor) ut omne nefas scelerum enormitasque cresceret, & impietatis incremento supremorum adaequaret mensuram flagitiorum. Quid fuit illud quod cum perurgere debuerat Cestius, subito exercitum reuocauit, soluitque obsidionem? Quia repentina contra expectatum commutatione rerum, fracti animi bonorum, & erecti latronum sumpsere fiduciam, atque a fuga ad insequendum regressi, inuadunt posteriora agminis, multosque illic confuse ruentes equitum & peditum obrutauere: Et iam inclinauerat dies: unde metuens Cestius noctis propinquitatem, & tenebrarum caliginem quibus amplius fiderent gnari locorum, quo incertos regionis undique urgerent, uallum ante urbem constituit, sequenti die cum hostem relinqueret in sese armauit, ut discessio eius causam metui arbitrarentur. Circumfusi itaque latrones a lateribus, a tergo, postremos cedere, incedentem iaculis exercitum infestare, in confertos missa telorum uis haud facile frustrari. Si quis referre audebat, patere uulneri: si quis conuertere sese ad infestantem a suis relinqui, ab hoste claudi. Munitionem enim semper est qui sequitur qui praecedit: quia hic pectus regit, ille hosti terga sua detegit. Vehementer igitur Romani urgebant tanquam obsessi, qui obsessum uenerant: nec iam sustinere aut perpeti poterant, armorum pondere ipsi graues, hostibus uelocioribus, quos neque consequi facile erat, & metus summus ne acies interrumpere: hanc qua ergo certaminis conditione nocere hosti nequibant, cum ipsi grauiter afficerentur: hanc rebat Cestius consilium incertum, cum per totum iter suos ceteri uideret. Etiam plerisque afflictae militiae primoribus, subleuit biduo quasi fessos repaturus. Sed cum magis ac magis augeri numerum hostium cerneret, & omnia in circuitu referta aduersariis, sibique officere quod moraretur, eo quod plures congregarentur. Iii. die copeditum quarens transitus faciliorem, impedimenta agminis amoueri precepit, castra iumenta, pleraque uehicularum comminuta, aliaque hominum quae oneri magis quam usui in periculis erant, consumpta, aut precipitata, ut obsidionem instumeta, aut generata telorum quibus rebus amplius coterrebant, ne aduersum se hostem suis subsidiis armarerent. Quod ubi animaduertente Iudaei, fugam potius a Romanis quam bellum parari, occupauere itinere angustiora, diffusioribus locis minus instare, prohibere a fronte, a lateribus coartare, urgere a tergo, cogere in precipitium, id quod undique conclusi, aut lapsi deiciebant: plerique obtexere caeli iaculis, operire agmen sagittis, nunquam remisso officio sed sola aduersariis pernecie: iam nec ipsi pedites subsistere poterant. Equitibus uero maius periculum, qui per prupta saxorum ac lubrica labentibus equis deuoluebant, nec ordinem seruare poterant angusto

Munitionem qui sequitur qui praecedit.

angusto impediti tramite: Ex altera parte rupes, ex altera parte praecipitia & fuga loci, & defensionis negabant. Iudaei contra spe uictoriae amplius accendebant, imminabant festis, instabant haerentibus, insultabant desperantibus, & prope omnes Romani exercitus deessent copias, nisi nox subuenisset: cuius tenebris bellum impeditum, quam Romanum in proximo loco (cui Bethoron nomen) egerunt, ita ut Iudaei circumfusi undique specularent locorum exitus, ne Romani dilaberent. Cestius aperto itinere diffidens, dolo fugam tentauit. Quadraginta itaque elegit uiros, quibus euadendi desperatio contemptum mortis infuderat, eos constituit in munitionibus praeepto, ut tota nocte cum strepitu maximo officia praetendentium uallo circumsonarent, ne Iudaeis proficisceris exercitus apparatus, aliquibus solitis indicibus manifestaret: quibus sese ipsi quicumque turbant, prodere solent: silentio autem egredere uniuersi, nihil suspectantibus Iudaeis: qui solennes custodiarum strepitus audirent, ex quibus omnes in loco manere Romanos arbitrarentur: hac fraude eduxit exercitum Cestius, & iam confecerat stadia triginta, usum paucorum in rebus dubiis fide, qui perituri gratis praestare sociis pericula sua, quam perdere malebant. Et quidem nox dolum texerat, sed dies prodidit. Nam ubi luce diffusa res aperta sunt, & omnis locus, in quo habitauerant Romani uacuis apparuit, impetu facto Iudaei in eos primum, quorum simularis officiis decepti fuerant, irruunt, leuiterque negotio deletis quadraginta uiris, exercitum sequuntur, qui & nocte plurimum spatii confecerant, & per diem praeparantius iter urgebant, ne noctis iam periculis inuoluerent. Plena erat uia impedimentorum, quae fugientes Romani derelinquebant: ne iniusto quisquam sub fasce remoraretur: passim iacebant uasa utensilia, uel etiam bello necessaria, arcubalistae, arietes, ceteraque instrumenta in excisione urbis adducta, quae sequentes Iudaei praeteribant, ne essent motae: reuertentes colligebant, ut his aduersum eos uterentur, quorum socii dimississent. Secuti enim usque ad urbem Antipatridem, postea quam praetergressum omnem offendere exercitum Romanum, & comprehendendi spes lapsa, retorquent uestigia: captantesque spolia caesorum, cum triumpho & hymnis Hierosolymam regrediuntur. Quibus tantum letitiae cesserat, ut paucis suorum amissis, quinque milia peditum de exercitu Romano, & trecenti equites extinguerent. Quod gestum est duodecimo anno imperii Neronis, ut supra memoraui.

Caput XVI.

Sed non omnium Iudaeorum illa exultatio erat. Nam fuere qui se post illam non pugnam Cestii sed aerumnam, quasi de supremo periculo nauigii mergentis eripere gestirent, atque enatare de ciuitatis naufragio, ac praeter ceteris Custobarus & Saulus frater cum Philippo principe militiae regis Agrippae, hi fugientes ad Cestium sese contulere, petentes ut ad Neronem in Achaia dirigerent. Quod Cestius uolens acciperet, nec postulata abnuuit, ut per ipsos Caesar edoceret, causam belli Flori fuisse, sibi uim maximam necessitatis bello incubuisse, ut inopinata conspirantium multitudine exercitus circumueniret: quem magis consilio ducis ereptum periculo, quam implicatum linqueret. Tentasse Cestium excitata in Florum odia sedare, sed nequiuisse. Itaque incidisse bellum, non intulisse. Haec enim mandata erant ut commotione omni Caesaris in Florum excitata, minui circa se speraret Caesaris offensionem, quam malae gestae rei conscientia pertimescebat. Ita autem plerique perterriti sunt Romani clade exercitus, ut Damasceni metuentes suspectae societatis contagia, propter habitationis consortium, interficerent Iudaeos in gymnasio congregatos, qui secum urbem incolebant, quod illi uel suspicione, uel dolo iam dudum procurauerant, ut a gentilibus coetibus segregarent, ne quid per noctem nouaret, uel exitio soli paterent. Summo sane mysterio silentii, ut ne ad uxores quidem suas conatus istiusmodi tractus mearet. Quam ipsa quoque ex parte maxima Iudaeorum cultibus admittuntur.

Caput XVII.

Angusto itaque in loco omnes adorsis, peremerunt Iudaeorum decem milia. Quod facile fuit, ut praeventi ab armatis inermes perirent. Et quidem eius immanitatis exemplum recens, Scythopolis etiam in maius processerat, quo incitatos Damascenos reor. Nam cum Iudaei finitima quoque popularentur, uenerunt Scythopolim, atque illic inhabitantes Iudaeos tentare adorsis, aduersarios experti sunt, quos sibi fidos arbitrabantur: quam more ingenii humani preponderat apud eos salutis cura necessitudinis: in secundis

f igitur

* Alij fides
g're remouit
set custodire
& cetera.

Passio Simonis acerba

igitur constituentes tribule collegium, praeferebant inhabitatū societate, tribulibus cladem minatur. Quod suspectū gentilibus, quia promptioribus studiis odiorum in suos executio praeterebatur: ne simulationis specie dolus adornaretur, atque urbem incautio ribus accolis noctu adorirent, prostratisque omnibus gentibus apud Iudaeos sibi gratiam reconciliarent: ac per hoc si uellent fidem suam circa gentiles probare, cum omni generatione sua urbe excederent, uicinūq; peterent nemus. Quo facto per biduum quieuit Scythopolitae, ut portio Iudaeorum suspicionē deponeret, indueret securitatē. Tertia nocte cum iam praesumpta fides gentilibus remouisset sollicitudinē, incautis & dormientibus uis illata, decē & tribus milibus hominū necatis: quaecunq; etiam habuerunt di-

Caput XVIII.

Crepta sunt.

Expositionem exigit Simonis acerba passio, uisu & auditu miseranda: sed nouitate rei memorabilis. Is erat in populo Iudaeorum, Saule haud ignobili genitus patre, animi audacia praeditus, & corporis fortitudine. Quarum utraq; in exitum tribulium suorum exercuit, qui plurimos ex populo aduentitio Iudaeorum crebro in cursu peremit, ac si forte conspirati adessent, solus sustentaret aciem, & cōglobatos solitus auertere, totius erat nodus ac mora belli: & plerūq; desperatis rebus cōuersio. Exhibebant hanc ciuibus aduersum suos Scythopolitani incolatus militiam: sed non diutius cognato debita sanguini defuit uindicta. Namq; ubi fracta fides, & Scythopolitae cūuentis qui ex cōposito se ad nemus contulerant, instare bello, atq; ingruere coeperunt. Etiam filios ac parentes Simonis deleta multitudine ceterorum, eminus licet missilibus ac telis petebant. Videns Simon innumerabilem multitudinē facili negotio superiorem, ut diutius tolerari nequiret, gladium extraxit, atq; in hostem conuersus clamabat dicens, digna Scythopolitae factis recipio meīs, qui cognatorum necē quā uobis impēderem beneuolētia testificatus sum, & fratrum sanguinem uobis obfidem dedi gratiae, quibus iustius perfidia tribueretur. Nunc dum alienigenis fidē defero, in domesticos amisi: prodidi etiam liberos, parētesq; quos a uobis tamē necari nō oportebat, si mercedem sceleris aestimaretis. Moriar igitur, sed iratus omnibus, nulli amicis, qui circūueniunt meos, & propriis manibus ultionē de me prius experiam, peremi socios religionis & fidei cōsortes, recognosco sceleris mei debita. Soluam tanto dignū sacrilegio paricidium, ut casit & pro flagitio poena, & ad uirtutem gloria: ne quis se iactet alius meo uulnere, in meipsum postea cōuertetur dextera mea: ut uideatur furoris esse quod maior, nō imbecillitatis: ne quis insultet cadenti, * sit uindex paricidij clemētia, paricidij sacrilegii. Hae locutus, cōuertit obtutu in liberos parentesq; & indignatibus oculis cū iam misericordia mixta irae succederet, abreptum ē medio patrem gladio tanfuerberat, post eum mater attrahitur, ne esset qui p nepotibus interueniret. Offert se p ordinē uolens uxor, ne tanto deiecta cōiuge superuiveret. Occurrunt filii ne degeneres tanto patre in ipsa morte iudicarentur. Festinabat ipse ictu celeri hostē perimere. Omni itaq; praefamilia stetit in medio fune: suorum. Et tanq; triumphans domesticis passionibus, quod neminē suorum alieno gladio uidit perire, eleuauit dexteram ut omnes uiderent, ac formidabilem sibi cunctis subiiciēs mortem, proprio uictor sese trāssixit mucrone. Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinē corporis, & animi magnitudinē: sed quā fidem alienigenis potius q̃ suis detulit, tali dignus exitu fuit.

* Quidā habebat sit iudex paricidij demētia.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA.
VREIS HISTORIAE LIBER TERTIVS.

Caput I.

Epostq; Neroni nuntiata sunt in Achaiae partibus fito, qui tragicorum carminū meditatione contenderat, ut de pluribus scenā cācoronā referret: nescias quo magis turpis, utrum quod in scenā imperator prodiret, an quod scenam suis flagitiis impleteret, qui turparet Orestē canēdo, & paricidio representaret, grauis cum inuasit metus. Nō illa ludorum similia sed bellorū suprema per timescentē, ut aliquando à theatralium uoluptatū obscenitate, & paricidalis amētia furore resipisceret, atq; ad curas reipu, conuersus

uersus intra se fremeret & desauiret, quod incuria ducis potius, q̃ uirtute aduersario tantam cladem respub. Romana acceperit. Tentabat quidem simulare audaciam, sed re darguebat timor, & quasi speciē magnanimitatis praetexere: ut supra etiam negociorū mentem haberet: Sed distringebatur animi solitudine, quē demēda ignominia belloq; conficiēdo legeret ducem. Urgebāt Iudaeam ultimae labis futura excidia, ut Nero regalem personam indueret, & prouidi consultoris uoce, salubrem exprimeret sententiam. Vespasianū solum esse cui summa militiae, oriētis in partibus iure cōmitteret, uirum ab adolescentia militiae triumphalis inueteratū stipendiis, qui impacatas Gallias germanorum tumultu & ferocia geminae temeritatis in bellum relapsas, pace diuturna composuerat. Britaniā quoq; inter undas adhuc latentē Romano imperio armis acq̃siuerat: cuius triumphata opibus Roma ditior, Cladius cōsultior, Nero fortior aestimabatur. Itaq; quarum gentiū bella nō uiderant, subiugatae trophaea celebrauerāt. Sub hoc duce iterum dico, Nero terribilis erat, Nero metuendus, potens foris, tutus domi: aequatis inter se Vespasiani fide ac fortitudine. Quantus iste uir, cuius armis uitia Neronis apud exterarū gentes abscondebantur, ut ludibriū rerum humanarū, & euiratae impuritatis opprobrium, triūphis quoq; illustraretur? Cum praeliandū itaq; in ultimis Romani orbis esset confiniis Vespasianus ex omnibus eligebatur. Cum bellum depositū foret, Vespasianus praeter ceteris sociebat: ne uel publicus superesset hostis, uel domesticus obreperet insidiator. Dignus qui stipendiis militis regnū praeniret. Docebat fide, praeferebat uirtutem. Inuitus misit hunc Nero qui sibi auferebat praesidiū: sed artabatur futuris scelerum suorum poenis, ut se tanto dissociatū comitatu ducis, inermem relinqueret. Nunq̃ pfecto Galba aspirandi ad imperium studia usurpasset, nisi Vespasianū absentem comperisset. Sed percutiuit hoc deus, ut in Syriam dirigere uir, qui & Iudaeorum insolentiam supmo gentis excidio, captiuitatisq; dedecore labefactaret, & Nero nem auxilio destitueret: licet nullius uirtus, statutis afferre possit celestibus impedimētum. Demens tamē Nero cum Iudaeorū bello afflictam Romani exercitus ualidam manum cognouisset, aduersus Christianos insurrexit, ut ei debitus finis approquaret.

Caput II.

Erant tunc temporis Romae Petrus & Paulus doctores Christianorū, sublimes operibus, clari magisterio, qui uirtute suorum operū, Neronem aduersum sece-

Nero aduersus Christianos insurgit.

Simō mag?

De Petro & Paulo

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANO.

tatem, quod uideatur caput mouisse. Deniq; separatur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidē ostentui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet sine specie motus alius cuius qui mortuus erat. **A**stitit Petrus longius, & intra se paulisper orationi intentus cum magna uoce ait: Adolefcens surge, sanet te dominus Iesus. Et statim surrexit adolefcens & locutus est, & ambulauit, & cibum sumpsit, & dedit eum Petrus matri suæ. Qui cum rogaretur ut ab eo nō discederet, ait: Non derelinquetur ab eo qui eū fecit resurgere: cuius nos serui sumus. Secura esto mater de filio, non uerearis, habet custodem suū. Et cum populus in Simonē insurgeret ut lapidaretur, ait Petrus: Satis est ad pœnam eius qđ cognoscit suas artes nihil ualere: uiuat, & Christi regnū crescere uideat, uel iustus. Torquebat magus apostoli gloria. Collegit sese, atq; oēm excitans carminū suoy: potētiam, congregat populum, offensumq; se dicit à Galilæis, relicturnm se urbem quam tu eri soleret. Diem statuit, pollicetur uolatum, quo supernis sedibus inueheretur: cui quādo uellet, cœlum pateret. Cōscendit statuto die montem Capitolinū, ac se de rupe descēdē uolare cœpit. Mirari populus & uenerari: pleriq; dicentes dei esse potētiam nō hominis, qui cum corpore uolaret: nihil tale fecisse Christum. Tunc Petrus in medio stans ait: Iesu domine: ostēde ei uanas artes suas esse, ne hac specie populus iste qui crediturus est, decipiatur. Decidat dñe, sic tamē, ut nihil se potuisse uiuens recognoscat. Et statim in uoce Petri implicatis remigiis alag, quas sumpserat corruit, nec exaiatus est, sed fracto debilitatoq; crure, Arriam cōcessit, atq; ibi mortuus est. Quo comperto deceptum se Nero & destitutū, dolens tanti casum amici, sublatūq; sibi uirū uilē & necessarium reipub. indignatus, querere cœpit causas quibus Petrū occideret. Et iam tēpus aderat quo sancti uocaretur apostoli Petrus & Paulus. Deniq; dato ut cōprehenderet pcepto, rogabat Petrus ut sese aliō cōferret. Resistebat ille dicēs, nequāq; se facturū, ut tanq̄ metu mortis territus cederet, bonū esse pro Christo pati, qui p oibus se morti obtulisset: non mortem illam, sed immortalitatem futuram, tanq̄ indignum ut ipse fugeret passionem sui corporis, qui multos doctrina sua compulerit se hostias pro Christo offerre, debere sibi secundum domini uocem, ut & ipse in passione sua Christo gloriam atq; honorem daret: hæc & alia Petrus obtexere, sed plebs lachrymis querens ne se relinqueret, et fluctuante inter procellas gentiliū destitueret: uictus flitibus Petrus, cessit promissit se urbem egressurum. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratiōe, proficisci solus cœpit. Vbi uentū est ad portam, uidet sibi Christum occurrere, & adorans eum dixit: Domine quo uadis? Dicit ei Christus: Iterum uenio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quod in ea Christus passurus uideretur, qui patitur in singulis: non utiq; corporis dolore, sed quadam misericordiæ compassione, aut gloriæ celebritate. Et conuersus in urbem redit, captusq; à persecutoribus cruci aduindicatus, poposcit ut inuersis uestigiis cruci affigeretur, quod indignus esset qui similimodo crucifigeretur, ut passus est dei filius. Quo impetrato: uel quia ita debebatur ut Christus prædixerat, uel quia persecutor non inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Caput .III.

Sed ut ad propositum redeamus, turbatus graui nuntio Nero, rebus in Iudæa minus prospere gestis, Vespasianum exptum uirum belli, omni militiæ quæ in Syria erat, præfecit. Ille propere, neq; differēdi tēpus dabatur, misso Alexandriam filio Tiro, ut inde militū qui prætebāt patrem aliquā deduceret, ipse transmissio Hellespontico freto, pedes in Syriam cōtendit. Interea Iudæi rebus elati secundis, principes militiæ bello legūt. Distribuit loca quibus qsq; præesset, quæ munia singuli, quos ordines, quid muneris exequeretur, Iosephum Curione genitū & Ananum principē sacerdotū, Hierosolymitanæ urbis negociis, & præcipue instaurandis muris præficiunt. Atdebat Eleazarus Simonis aliqd sibi publicorum cōmitti munerū. Et licet omnē prædam, quā de Romano exercitu ceperat, sub ptatem suā redegisset, ditē pserit atq; opimā auaritia Cestii, atq; immodicis rapinis coacervatā, tū parādæ magis sibi potētia intētum, q̄ cōi usui pñū arbitrati, declinādū æstimauere. Sed paulatim abiēdo singulos, dādo & largiēdo efficit, ut rex oīm summa eius arbitrio cōmitteret, Iudæā quoq; Iesus unus

Petrus & Simon mortui exultant.

Simon lapidatur.

Simon uolitat

Magna Petri constātia

Christo occurrit Petro ubi egressuro

Petrus iuxta uestigia crucifigit.

Petrus cruce Paulus gladio necati sūt.

unus de sacerdotibus, & Eleazarus sacerdotis filius militiæ ppositi, tuēdam receperūt. Principi tamē totius Iudææ Nigro de summis rebus prærogatiuam oēm reseruantes. Iosepho Simonis Hiericho obuēnit. Manassæ Peræa regio cōmissa trans Euphratē sita: Cui ab eo inditum nomen, quod Euphrates ad eam partem pergentibus trāsmitteret. Iohannes Esæus, alius quoq; Iohānes Ananiæ filius, cæteri q; aduersis attributi ptibus, quas sua tuerentur sollicitudine. Itaq; singuli cōmissa sibi munia non deferere, instruere muros, manum legere bellatoriam: ex quibus Iosephus in Galilæam descendēs, munire castella, instaurare ppugnacula, ualidissimos quosq; & bello pmpptissimos asciscere sibi impigre curabat: prohibere latrocinia, prætereundie in castris, militē Romanæ militiæ more exercitare, diuidere ordines, distribuere cēturiones, plurimos præficere, quo facilius disciplina ab omnibus exigeretur: ne quisq; lateret, quicūq; propria munia dereliquisset: Instituebat etiā ut agnoscerent excitationes tubay, & repressionses, sequerentur ordinem, aciem dirigerent, clypeos intexerent, ut murali uice si forte magna hostium uis ingrueret, sese aduersum incurstantes defenserent: subuenire laborantibus, fessis compati, pericula alioq; in se transfundere, nec solum belli artes ad instar Romanæ docere militiæ, sed etiam ante bellū qui amplius bellantes iuuarent denuntiare, ut miles cibū sibi & arma portaret, uallo & fossa sese muniret, castrisq; ponendis præueniret hostem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis abstinere asueceret, lucrum proprium putaret, si nihil dispendii ruralibus cultoribus irrogaret. Quid em̄ distet ab hostibus si ipse hostili modo auferat nisi q; grauius est sua, q̄ aliena incessere: & socios, q̄ aduersarios spoliare? Plurimū ualere in bello bonam conscientia, eo q; amplius de diuino auxilio præsumeret, q̄ se nulli affine crimini recognosceret. Sed his rebus citius sibi apud improbos expertus est nocuisse inuidiam, q̄ apud bonos profuisse gratiam. Nam cum ad .LX. milia peditū, paucissimos equitum congregauisset: eos uero qui bella mercede tractarent, ad quatuor milia uiros, sexcentos quoq; electos custodes sui corporis, tanta à Iudæis pertulit, ut plus ante bellum à suis, q̄ in ipso bello à Romanis perhorresceret. Omitto quidē seditionis excitatum: quia latrocinio erepta reddere his, qui amiserant suspectabatur, ac maxime Agrippæ & Beronice, quibus redibenda iuste foret, ne regem facerent infestiorē. Et tamen ille quo populi molliret impetū, ad constructionem potius murorū, q̄ ad dominorū indemnitate seruata pecuniam: Omniaq; illa aiebat, quæ erepta Ptolemæo forent, qui regiū aurū, uestes, cætera q; munera portauisset, æstimare debere tharicheatas: apud eos em̄ res gerebatur, utriū id instauracioni suorum murorū reseruandū putarent, an diripiendum latronibus depromeretur. Indignū certe uideri ut eo pœnam exciperet, quia melius consulisset. Itaq; conuersis illis in sui gratiam, inuidiam simul & periculū euasit. Itaq; cum gratia regis Agrippæ Tiberias societatemq; deposceret, pripiens se Iosephus de memorata urbe, Tharicheatarū clausit portas: ne quis nūtiū ad urbem Tiberiadem pergeret, & deesse Iosepho auxilia militaria significaret: Ipse autē cōgregauit de lacu nauigia piscatoria, quæ in tempore potuit inuestigare, & Tiberiadem remigiis petiit. Sed ubi ad eū locū uenit, in quo cōspicua quidē in urbe positis foret species nauigioy, deprehendit tamē nequireret, utrum essent uacua præliatorū: iussit ea dispergi per totum spacium lacus, ut maior numerus æstimaretur: ne quisq; uacua potius q̄ referta bellatoribus æstimaret. Quo territi quod aduersus tantam multitudinē infirmos sese arbitrarentur, proiecerunt arma, portisq; reueratis, effuderunt se supplices Iosepho, q̄ ueluti dux agminis militaris propius accesserat. Quæ sitū quā tādē uelania discessione animis induissent, quibus autoribus ipulsi sese aduersariis tradituri forent, & simul occurrentes sibi iubeat gubernatoribus, ut Tharicheas deducerent, atq; illic trecentos ferme curiales plerosq; in uincula de plebe rapit. Clytū quoq; eius facinoris accersitū principem, manibus amputatis pœnas luere iubet, atq; illo rogante, ut una saltē sibi manus relinqueretur, præcepit Iosephus ut ipse sibi quā uellet demeret. Tum ille arripiens dextera gladium, leuam abscidit. Ita recepta Tiberias est. Sed etiam Sephoris tentata discessione, Iosephi tamen uiuacitate inter Iudæorum turbes socias attinebatur, Tranquillioribus enim consiliis sua defendere, q̄ aliena incurfare malebat.

Caput .III.

Nota ordinē quē Iosephus posuit.

Grauius est sua q̄ aliena incessere.

Bona cōscientia in bello ualet plurimum.

Clytus sibi ipsi leuā abscidit.

Antiochia
Metropolis
Syriae.

EGYPTI DE EXCIDIO HIROSO.

ATuero Perates Niger, & Babylonius Syllas, & Iohannes Essaus * omne qd erat in Iudaea pubis ualida congregantes, Acalonē petūt, amplam quidē & muris subnixam ualida urbem, sed opis subsidio indigam, quā septingentis. xx. ita diis ab Hierosolymitana urbe discernebat, & odiis ingentibus. Propterea Iudaei inimicam sibi urbem diruere cupientes, collecta manu iuolauere. Praerat urbi Antonius minore numero Romani exercitus, q̄ quo resisti posse Iudaeis aestimaret. Sed uir acrioris ingenii, & ex aequo prudens bellator: diffusus & numero magis uirtute fidentes, eductis equitibus transire ad urbē finit: deinde incurat progressos, fatigat sequentes, cōferros dissipat, turbatos fugat, totoq; campo insectatur palantes, alii uersa uice urgent ad muros, interclusa fugae copia, alii diuersa petunt, sed circumuenti ab equitibus obtruncantur. Multi supra se ruunt, & se inuicem impetu suo sternunt, itaq; usq; ad uesperum caesi, amiserunt ex suis decem milia uiros, Iohanne & Sylla ducibus pariter extinctis. Pauci autem Romanorum eo uulnerati praelio, nec tamen repressa est Iudaeorum temeritas, sed incanduit: nam dolor audaciam accendit, & labes ulciscendi cupidinem. Armantur itaq; maiore longe furore, necdum sauciorum sanatis uulneribus, & congregatis pluribusq; uice priore irruunt, sed eos dispositis insidiis exceptos, priusq; in manus uenirent, clausit circumfuso equitatu Antonius: & circumuentos praecipit sterni: caesi iterum nouem milia, reliqui fugati. Niger ipse elapsus in munimentum se contulit. Turris erat septa undiq; ualido saxo, quam Romani quia excidere non poterant, appositis ignibus circumdederunt. Ea incensa in spelaeum quoddam de turre transgressus, hostem latuit, ignem euasit. Romanisq; securis quod ipse simul incendio consumptus foret, post tertium diem quarentibus suis corpus eius, ad sepulturam uiuens & uigens reddidit. Atq; ita cum magno gaudio Iudaeis seruatus ab hoste representatur.

Caput V.

Vespasianus interea superato Helleponto, Bithyniam Ciliciamq; transiitens, ubi Syriam attingit, legiones, ceterasq; militares copias quas in ea reperit, Antiochiam deduxit. Urbs ea Syriae sine retractatione prima, ideoq; metropolis habet: condita ab his qui Alexandro Magno bellanti adhaesere, conditoris sui nūcupata uocabulo. Situs urbis porrectus in immensam longitudinem: in alto angustior, quia praerupto montis a leua arctatur, ut extendi ulterius metandae urbis spatia nequirent. Necessitas locum signauit, quia per occulta & deuia irrumpentibus Parthis, mons celsior latibulum daret, ex quo se inopinato aduentu & promptiore impetu in imparatam Syriam effunderent: nisi ciuitas monti uelut claustrum obiaceret, exitusq; obstrueret aduenientibus, ut si quis Barbarorum ascenderet, statim ē medio urbis sinu prospectaret. Deniq; cum ludi scenici in ea celebrarentur urbe, ferunt quendam autorem mimorum eleuatis oculis ad montem, Persas uidisse aduenientes, & dixisse continuo: Aut somnū uideo, aut magnum periculum: Ecce Persae. Ita mons urbi praeminet, ut nec theatri altitudo ad perspicendum, montem impedimento sit. Fluius eā medius interfecat, qui a solis ortu oriens non longe ab urbe in mare condit: quem de originis suae tractu orientē ueteres appellauere, ut uulgo putet locis nomen dedisse, cum inde acceperit. Cuius fluitas momento ppe omnibus refrigerat, ut orientis in partibus orientem abscondat. Innotus dulces aquae, foris finitimu nemus intextum cupressis, crebris, fontes aquis huberes daphnē uocant, q̄ nunq̄ deponat uiriditate: frequens & laetior populus, ut pleriq; orientis, facietiorq; ppe omnibus, sed ppitior lasciuia. Urbs tertio loco a nō ex omnibus quae in orbe Romano sunt ciuitatibus aestimata, nunc quarto postquam Constantinopolis excreuit ciuitas Bizantiog. Persae quondam caput nunc repulso: prima em Roma, secunda Alexandria, tertia Antiochia, quarta Constantinopolis. De situ urbis satis dictū puto. Neq; em describēdis eius aedificiis imorādū uidet, cuius a tergo cū oriētē dixerit, satis liquet a leua ad meridiē iacere, a frōte Europā occurrere, in dextra septētriōales gētes degere, Caespiaq; regna haberi, quae a nō p̄mptissima ad securandā Syriā erāt. Sed postquā Alexander magnus Caspiā portā Tauri mōtis p̄rupto iposuit, atq; oē interioribus gētib; iter clausit iter, memoratā urbē q̄tā reddidit, nisi forte motus Persicos suspēctatē, in ea urbe Agrippa rex

Alq; propior

LIBER

pa rex cum omni uirtute sua expectabat Vespasianū aduenientē, nec diutius eo morante comitatu adhaesit: cōiuncto itinere Ptolemaidē petere coepit. Ad eā urbē occurrere inhabitantes Sephorim, pacē cū Cesentio Gallo iam dudū inīta, firmari a Vespasiano petētes. Quorū laudata prudentia, q̄ saluti propria cōsulerint, nō lacessendo Romanos, atq; accepta fide & in amicitiam recepit eos: & additis peditum equestribusq; auxiliis, fouit securitate, ne forte destitutionis cōmoti dolore, insurgerent in eos belli excitatores: cum uelut claustrū quoddam Iudaeae, Sephoritanis sese Romano imperio offerentibus resolveret, ut in eam peruiū iter hosti pateret, quae ad custodiam totius gentis oportuno quodam in hostem obiectu occurreret. Erat enim praeter opinionē loci munitioris etiam urbs Galilaeae maxima, quae res admonuit ut cum duae sint Galilaeae, una superior altera inferior connexae & coniunctae sibi, alteram ab altera distinguamus. Sed prius de utraq; dicendum.

Caput VI.

Vtriq; Galilaeae Syria & Phoenice adhaerent, distinantq; eam a solis occasu Ptolemais territorii sui finibus, & mons Carmelus, qui erat a nō Galilaeis, nūc uero Tyriorū finibus associatus, cui cōnectit Gabaa ciuitas, quae quondam Iudaeis causa grauis exitii fuit: ab oriente eam * Hyppene & Gadara suis finibus resecant. Eadem autē & Gaulanitidi regioni & regno Agrippae confinia, praescripta ueteri a uero fuerit meridiano latere Scythopolis & Samaria suis utraq; excipiunt regionibus, nec ultra fluenta Iordanis patiuntur extēdi. Septentrionalia eius a dextro latere Tyrus claudit, omnisq; regio Tyriorum, cuius obiectu Galilaeae spatia definiuntur. Ipsae autem inter sese hoc distinguuntur modo, ut quae inferior Galilaea dicitur, ab urbe Tyberiade usq; ad urbem cui nomen Zabulon, supra maritima Ptolemaidis extēta longitudine distendat. Latitudo autem eius a uico Zoloth, qui est in campo maximo usq; ad Bersabē haud dubie deducitur. Vnde etiam superiori Galilaeae aperitur exordium, quo ad uici Batathae fines attingat. Ipso autem uico etiam Tyriae terrae fines determinant, longitudinis quoq; eius initium uicus est Thalla, finis est Rothala Iordanis finitimus. Hinc intelligi datur, quantum se porrigant spatia Galilaeae superioris: cuius initium Iordanis est, uel eius confinia. Hac igitur suae magnitudinis aestimatione utraq; Galilaea distinguitur. Terra autem pinguis, herbosa, diuerso culturae genere nitens, distincta arboribus, ut quemuis alliciat ad sui gratiam, & fugitantem labores ad studia culturae inuiter atq; excitet. Denique nulla illic uel exigua terrae portio uacat, frequentatur pleriq; inhabitantibus: crebrae urbes, uici frequentes, multitudo hominum innumerabilis, ut exiguis uicis in suo tractu habeat uiginti milia inhabitantiū. Circūfusus quoq; nationibus alienigenis utraque Galilaea circūdatur, & ideo genus hominum bellicosum, a prima aetate exercitum praeharibus tentamentis abundans numero: audacia promptum, atque ad omnes belli artes paratum. Praestat tamen magnitudine Persea regio, quae unde uocabulum acceperit, supra diximus. Maior haec, sed utilior Galilaea, quia tota exercetur: nec ulla pars eius fructibus infecunda est, sed uniuersa terra eius opima & ferax: Persea autem diffusior, sed ex maiore parte deserta ac rigida, quae mansuescere arando nesciat, nec aspiciet facili succos domare. Sed rursus portio eius mollis ad cultū, fertilis ad usum, grata ad aspectum, mitis ad exercitium, infinitis utilis pomis, omnia ferens, ut campos eius distinctae in fronte praetexant arbores, in medio uenustent: & plerunq; a nimio sole uel frigore defendant sata: maximeq; olea uestitus ager, aut uitibus intextus, aut palmis insignitus. Inenarrabile quanto decori sit, cum uento impulsu palmarum ordines concrepant, & suauiores solito funduntur dactylorum odores. Nec mirum si omnis illic gratia uiriditatis est, ubi amoenis fluiuiorum meatibus, ex superiore decurrentium iugo montium, superfluis ager rigatur, & niueis fontibus scatens possideatur cum inuidia, desideretur cum gratia. Longitudo eius a Macherunte usque ad Pellam, id est, a latere meridiano usque in septentrionem. Latitudo autem a Philadelphia usque ad flumen Iordanem, hoc est, ab ortu solis urbe Arabiae, protexitur. In occasum autē usque ad Iordanem fluiuium extēdi manifestatur. Samaritana quoq; regio inter Iudaeam atq; Galilaeam media iacet, incipiens a uico cui nomen Eleas, deficiens in terra Acrabathenog: natura

De duabus Galilaeis.

Alq; Ioppen

Descriptio Galilaeae.

Maior Persea utilior Galilaea.

Samaritanae regionis descriptio.

Hierosolyma caput Iudaeae.

consimili, nec ullo differens à Iudaea. Vtraque enim montosa atque campestris est, pro loco rum diuersitate, neque tota campis diffunditur, neque in locis omnibus montium rupibus scinditur, sed utriusque qualitatis habet gratiam, ad exercitium culturae solubilis terra, et mollior, eoque frumentis utilis, et prope circa fertilitate soli nulli secunda, maturitate certe fructuum prior omnibus. Nam cum adhuc alibi serantur frumenta, istic metitur. Species quoque atque ipsa frumenti natura haud usquam praestantior habetur. Aqua dulcis, de cora ad speciem, suavis ad potum, ut secundum elementorum gratiam, aestimauerint Iudaei eam promissam patribus terram fluentem lac et mel, cum sponderit illis resurrectio nis praerogatiua. Et utrunque quidem diuina pietas contulerat, si fidem seruassent: sed infidelibus animis utrunque ereptum: Hic iugo captiuitatis, illic uinculo peccati. Nemo rosa regio, et ideo diues pecoris, et abundans lactis. Denique nusquam sic lacte distenta pecus habera gerit. Poma syluestria uel insitua super omnium regionum copias. Res ferta autem utraque uel Iudaea uel Samaria hominum multitudine, ut mihi uideantur hinc illud interpretari Iudaei, quod scriptum est: quia nulla erat in his locis sterilis et infecunda, cum hoc lex de meritoque fecunditate praescripserit, et uirtutum fertilitate. Principium Samariae de Arabia finibus à uico, cui nomen Iordanis, finis ad aquilonem uico borcoo. Latitudo autem Iudaeae à fluuio Iordane usque Ioppen. Incipit enim à fontibus Iordanis, et à monte Lybano, et usque ad Tiberiadis lacum dilatatur. A uico quoque Artha initium longitudinis eius, quae usque ad uicum extenditur Iuliadem, in quo Iudaeorum pariter et Tyriorum communis habitatio. In medio autem Iudaeae ciuitas Hierosolyma, quasi umbilicus regionis totius, ut prudenter placuit, nuncupat: abundans regio mediterraneis copiis, nec fraudata maritimis, quae praetendit usque ad Ptolemaidem, et totum illud mare praetexit littoribus suis. Multae urbes, sed inter omnes Hierosolyma eminet: ita ut quasi caput in corpore non obumbrat sua membra, sed regat, atque eis tuitioni sit, et pulchritudini. De Iudaea itaque et finitimis regionibus, opportuno licet compendio, ea quae significanda fuerant non praetermisimus.

Caput VII.

Sephoritani quoque ob tributa et subsidia militaria regiones finitimas incurfabant, auctoritatem latrocinantium liberam, sibi belli specie uendicantes, quod imperio Romano à Iudaeis inferebatur. Unde Iosephus acceptae acerbis inuisionibus ulciscens, irruere in urbem Sephorim, sociato sibi plurimorum numero contendit, ut eos aut reuocaret in societatem Iudaeae, aut resistentes supremo (si posset) excidio labeficeret. Sed utriusque conatus effectu excidit: quia nec dissuadere potuit Romanae coniunctionis electionem, nec urbem euertere, quam ipse talibus munimentis firmauerat, ut a Romanis quoque longe praestantioribus expugnari nequiret. Cecinit itaque classicum, tentata irruptione sine ullo profectu, atque in totam regionem bellum excitauit. Vastabat omnia, die noctuque exurentes aedificia, diripientes patrimonium, perimentes quoscumque bello habiles comprehendissent, infirmos seruituti subiicientes. Repleta erat Galilea omnis incendio, sanguine, latrocinio, nullius immunis miseria, et deformi rerum omnium specie, cum si quid igni aut neci superfuisset, captiuitati referuaretur. Cuius mali illa, quae paulo ante acerbiora aestimata sunt, praeferebantur.

Caput VIII.

Titus Vespasianus atrox et memorabile cepit bellum.

Haec praefatio quaedam belli facta antequam Titus ueniret, qui simul ex Achaia Alexandriam transtulit, perductis militibus secundum mandatum patris, ad urbem occurrit Ptolemaidem, ibique connexis ordinibus quinto et decimo, addito etiam quinto decimo qui erant praecellentissimi, congregatoque uel Romano, uel sociorum exercitu, atrox et memorabile bellum cepit. Nam ubi primis initiis placido duci prospere gestis, secunda in aduersum cessere, profectus infensior Vespasianus cum filio de Ptolemaidis finibus, in Galileam sese immergit. Cognitoque quod pacem abnerent, quibus obtulerat condemnandae dissensionis copiam, si sibi consulendum putarent, Gadaram funditus evertit, uacuum bellatoribus offendens, quod omnes validiores diffidentes infirmioribus munimentis, ad munitiora sese contulerant. Repertis itaque non pepercit, sed omnes necari iussit, nulla aetatis contemplatione, nulla infirmitatis misericordia, quod non tam iure uelli, quam Cestianae pugnae dolore, et effusis in Iudaeos

Iudaeos odiis exequabatur. Denique non solum urbem, sed etiam uicos et municipia exuri praecipit. Nec iniusta erat commotio: quia post tantam insolentiam emendandi erroris facultatem dederat, nec est obtemperatum. Transierat ex ea urbe Iosephus in Tiberiadem priusquam Romanus exercitus appropinquaret: sed plus formidinis ex fuga, quam fidutiae dederat ex praesentia: hoc ipso enim territi sunt, quod bello aduersus Romanos gerendo imparem se Iosephus arbitrabatur. Neque uero aliunde praesumpsit, nisi forte Iudaei studia belli deponerent. Haec erat illi potior sententia: Si bellum eligerent, malle se subeundo periculo fidem ciuibus, quam declinando praestare proditorem. Nihil enim magis cauere, quam ne commissum ipsum sibi honorem militiae turparet. Itaque scripsit ad urbem Hierosolymam bellum incubuisse, propereque rescriberent pacem an praedium mallet, consulendum mature. Haec strictim significauit, nihil propense in alteram partem, ne aut bellator meticulosus, aut pertinax rebellio iudicaret.

Caput IX.

Resus de urbe Tiberiade Iotapatam petit, siue quod munitior ceteris esset, et propterea in eandem plurimi se contulissent bello promptiores: siue quod eo Vespasianus plerisque ex suis direxerat, qui munirent iter quod per montes difficile saxosumque asperum peditibus, equitibus autem inuium atque insuperabile foret. Denique diebus quatuor, ne angustiae officerent, reserata sunt uiarum strata: compositum iter, quo facilius omnis exercitus transmitteretur. Quinto die transiit eo Iosephus, deiectionisque Iudaeorum animos erexit. Vespasiano quoque ubi factum indicium, eo Iosephum commeasse, incentiuum celerandi itineris accessit, quod conficiendi belli compendium putaret, si dux et populus bello promptior interciperetur. Aduenit itaque cum exercitu, et primo die curandis cibo militibus, ne ex itinere fatigatos cura belli incesceret, tempus dedit. Sequenti die duplici acie uallauit urbem, et tertio equestri ordine. Quod uidentes Iudaei inclusos se, et obsessos undique, nec ullum refugii locum, ipsa desperatione audaciam sumpserunt. Nulla enim res promptiorem bello militem reddit, quam necessitas praeliandi, et praeruptum periculum. Urgebat Vespasianus iaculis, urgebat sagittis, missilibus quoque plurimi Iudaeorum ultra muros progressi, destinata feriendi arte uulnerabantur, manebant tamen impauidi. Tentabat omnia uirtus Romana, et maxime ubi infirmiora aduerterat murorum subsidia, illic maiore incumberebat manu: pudor hos, illos armabat spes ultima, ferro sibi aperire uiam salutis desiderantes: Graui tolerabant Iudaei, nec minora referebant tentamenta audaciae. Peritia à Romanis cum uirtute, furor à Iudaeis cum temeritate certabat. Fessis itaque tota die illis pro salute, istis pro triumpho dimicantibus, nox praedium soluit. Sequenti quoque die et tertio quartoque consimiliter, et quinto praedium acriter: sed ut solet fieri in talibus praeliis, plura uulnera quam necesse inferebantur, licet saepe et excursus à Iudaeis, et Romanis tentarentur eruptiones, quos in iram accendebat pudor, eo quod uictores Annibalis, et Antiochi omniumque gentium Iudaicis praeliis immorabantur. Tanta erat Romana uirtutis constantia, ut non cito uincere pars uicti aestimaretur: sed aduersus naturam magis erant illis, qui in hostem certamina. Nam ciuitas praeruptis undique prope erat interclusa rupibus, non uallo et fossa, ut aliae urbes, sed profundis erat circumuallata praecipitiis, quae nec uisus hominum comprehenderet, nec usus inuestigaret, et horror sollicitius intuentem magis magisque inuolueret: tantum ab aquilone in montis defectu unus ad urbem accessus, arduo tamen ascensu suppetebat. Quem Iosephus muro interclusit, propugnatoribus sepsit, ut inter murum inferiorem, et urbem superiorem periculosa eruptio fieret obsidentibus, et intuenti esset inestimabilis cognitio superiorum. Ciuitas enim ipsa in montis supercilio sita, in circuitu finitimorum montium uelut quodam naturali uallo circumdabatur, septo geniali abscondita, ut nemo prius illic urbem esse intelligat, qui in urbem ipsam fuerit ingressus.

Caput X.

Vespasianus cum uincere naturam nequiret, eam sibi ipse in adiumentum accersuit, ut obsidione diuturna per inopiam cibi et potus cogeret obsessos ad deditionem: sed frumenti copia multo ante congesta, propulsa periculum famis.

Necessitas praeliandi promptiores bello reddit missiles.

EGYPTI DE EXCIDIO IEROSOLYMITANO.

mis. Aquæ erat difficultas maxima, quia neq; ullus in urbe fons, & solénis siccitas raris per ea locor; imbris, bibedi subsidium attenuauerat. Ductus omnes aquar; obstruxerat ne in urbem mearét. Augebat inopia auiditate, repugnabat natura: Commentu Iosephus detulit, ut infusæ uestes muro suspenderent, quo paulatim rorantibus, aquis crederet illis non deesse ad potum, quod abundaret ad lauacrum uestimentorum.

Caput .XI.

Diectus eo Vespasianus, rursus ad expugnandam urbem accendit, atq; omne exercitum circa cõgregat: machinis murum quatit, pulsat aries: Nomē hoc speculatus dedit, eo q; ualidæ ac nodosæ arboris caput ferro uestit, & quod ut frons arietis p̄tendit, quæ obductis laminis turgescit, & p̄minet, è medio eius quasi cornu procedit ferri solidioris. Magnitudo arboris in modum mali naualis, quā nō uentor; p̄cellat, nō uelorum sinus flectant. Ea suspensa funibus ad superiora, atq; robusta arborū nexis, multorum manu ualide in murum impellebat. Deinde rērorsum ducta, atq; in statēra modum sustentata retinaculis, maiore impetu destinauit, ut crebris ictibus fatigatum murum latus cederet, cauatumq; uir rupturis fenestram daret, qua Romanis hostibus uia in interiora urbis pateret. Primo igitur ictu murus concussus est, contremuitq; omnis. Clamor ilico uniuersorū, quasi expugnata urbe trepidantiū, ne repercussus murus fatisceret. Sed Iosephus saccos paleis repletos, in eum dimitti locū p̄cepit, in quē aries a Romanis intorquebat, ut laxo sacco; sinu lusa plaga oīs arietis emolliret. Illa em̄ solidis solida nocet, solutioribus euacuat. Deniq; facilius solidiora mollioribus cedit, q̄ molliora solidioribus. Nam & aquæ alluuiōe scopuli soluunt, nec ruina rupis ullū est damnum aquarū, & factis in freta molibus aqua suos usus reseruat: sed petra inter undas reseruare suos nescit. Arenam quoq; marmoris ruina non frangit, & marmor arenæ ruina cõminuit. Retulerunt tñ etiam Romani quo cõmenta reselleret Iudæorū, contis falces ligantes qbus dimissos incideret saccos, quo uacuati paleis euitare arietis ictū nequirent. Reparato itaq; impulsu machinæ, cum se Iudæi urgeri uiderent, unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxum eleuans, de muro sup arietē elisit tanta uir, ut cõminueret caput machinamenti. Exiliens quoq; in medium hostium rapuit illud, atq; in murum ferebat inireptus in cõspectu aduersariorū, & patēs uulneri. Deniq; iaculis qnq; figit, sed nequaq; cõuersus ad uulnera, quō ipse saxi ruina hostē inuolueret intēdebat. Ascendit itaq; murum & uictor doloris stetit cõspiciuus tantæ p̄sumptiōis, ac sup arietē se saxumq; deiecit, & cū eo corruit. Victus quidem morte, sed uictor machinamenti, cum in se solus discesserit patriæ: in machinamenti autem communitiōe, totam urbem ab excidio seruauerit. Netyras quoq; & Philippus in medium se iecere agmen, ut auerterent quos petierant. Iosephus autem ignibus factis ut machinamenta omnia exureret, breui consumpsit plurima, sed consumpta reparabantur.

Caput .XII.

Instabat Vespasianus, utgebat ita ut in talo feriret iaculo sagittæ: Turbati sunt Romani cum sanguinem ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad patrem. Sed ille supra uim uulneris uirtutem gerens animi, prohibet trepidare filium, magisq; in prælium accendit milites, ut iniuriam ducis ulciscerentur. Ipse signifer reuocabat exercitum, & ad muros cõgebat. Ipse in bellum ceteros adhortabatur, alii sagittis, alii telis, alii balistis hostem urgebant. Tanta autem erat huius tormenti uis, quo laxa in hostem faciebatur, ut percussus unus ex sociis Iosephi, qui propter astaret, comminuto capite rueret, & occipitiū eius usq; ad tertium stadium excuteretur: mulier quoq; alio grauis percussa utero, supra dimidiū stadii de itima sede secreti genitalis, excuteret infantē. Ad postremum tamen, uictor cum muro Romanus miles succederet & in ipso aditu utrinq; ualida manu decertaretur, sicut erant conferti, oleo feruenti, Iosephus perfundi Romanos iubet, qd facile a uertice ad ima defluebat uestigia. Nec minor incendio flammæ candētis, olei feruor omnes artus depascebatur. Succedebant tamen alii: plerisq; etiam sudor p̄fluus olei uir refrigerabat. Et quis huiusmodi olei natura sit, ut cito calefcat, & serius conceptū deponat calorē, tñ uictoriæ studio abscondebant insuriā. Ardebant animis ut nullum corporis sentiret incendiū, nec tanti aestimabant pœnæ feruētis dolorē.

Solida solidior illa nocet

Vespasianus in talo uulneratur.

Natura olei, cito calefere

rem, quanti dispendiū gloriæ: si tanquam exortes triumphor; desisterent bello, qui duces fuerant periculor;. Vel sanguine itaq; suo restinguere incendiū olei certabant.

Caput XIII.

Hac mora obsidionis etiam Iaphæ urbis, quæ uicina erat populus insoluerat, q̄ tamdiu decernebat. Vnde motus Vespasianus, Traianum qui præerat ordinis quintodecimo ductoris officio direxit, cum mille equitibus & duobus millibus uiro; militiæ pedestris. Qui sine retractatione profectus, uir acer & bellandi artis præditus, conuenientem studiis suis euentū belli reperit. Nam cum esset ciuitas, & natura loci septa & gemino muro circūuallata, nō cõtentus tegere se populus eius munitionibus, occurrendū Romanis putauit: Sed paulisper resistere ausi, intra mūr; exteriorem recipere sese uolētes, hostem pariter recepere. Nam cum ipsis festinantibus etiam Romani subintrauerunt, cõfugientibus quoq; ad mūr; interiorē, clausæ portæ, ne rursus Romani pariter irrumperent. Ita auerso à se dei auxilio, Iudæi præliabant, quo ante uincere solebant, sed offenderant scelestis flagitiis, & ideo ab his pœna debita reposcebant, ut donarent eor; supplicia nationibus. Deniq; plures propē suis inter se bellis q̄ ab hostibus, obtereabant. Exemplo est Iaphæ populus, qui Romanis portas aperuit, & sibi clausit. Nam ut primū murum Romani irrumperent, ipsi patefecerunt, ut secundū murum Iudæi non penetrarent, Iudæi clauerūt. Receptus itaq; hostis est, socius exclusus. Receptus ille, ne percussor deesset: exclusus iste, ne penitus euaderet. Intra duos itaq; muros cedebant Iudæi, manu cominus, de muro eminus. Pleriq; em̄ Romanæ militiæ uiri cõstricti angustis mūr; ascendebant, atq; inde in subiectos tela iaculabant. Itaq; Galilæi suis, q̄ hostibus infestiores, rogabant ut in interioris muri uestibulo reciperent, sed resistebant sui. Dimicabatur in portæ limine, Iudæis inter se pugnantibus: Isti irruentē cuneum gladiis excipiebant, illi resistentes moriebant. Sæua imprecantes sibi inuicem, & minora se meritis suis perpeti supremis uocibus attestabant. Itaq; extincta sunt duo milia uiro; omnium præliator;. Ratusq; Traianus uel nullum iam sibi repugnatur; uel facilem urbem expugnationē, ueteris uir disciplinæ summam uictoriam Vespasiano reseruauit, misitq; ad eum postulans, ut filiū suū dirigeret Titū, qui finē prælio daret. Quo aduentante facta irruptio, cæsiq; multi mortales, nec sine labore ac periculo uictoria cessit Romanis. Quibus ingressis mūr; interiorē, obiecerant se quicunq; erant bello idonei, & in angustis positi, anceps bellum uictoribus effecere: pugnantibus desuper uiril ac muliebri sexu, ac sepe etiam in suos saxa, atq; omnia quæ forte repererant telor; genera iaculantibus. Deniq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremū cæsis, qui cõstitant pugnatū tum in ceteros sine ordine, sine modo, sine misericordia. Senes cum adolescentibus iugulabant, mulieres cum paruulis reseruatae, nō ad ueniam, sed ad seruitutē: masculi oēs interfecti, nisi quos pueritia, aut infantia defēdit: in prædam ducta sunt duo milia. cxxx. mancipia, domini cum seruulis æqua iam sorte conditionis, quos captiuitas pares fecerat.

Caput XIII.

Nec Samaritæ immunes miseriarum fuisse. Nam cum secundum consuetudinem suam ascendissent montem Garizim, qui erat illis consecratus, ubi adorare solebant: unde & in euangelio dicit Samaritana: Patres nostri adorauerunt in hoc monte. Et responsum est ei: Veniet hora quando neque in hoc monte, neque Hierosolymis adorabitis patrem. Debeatur enim ut cessaret superstitio, & uera religio succederet: Euacuaretur umbra, ueniret ueritas. Vt iam non in monte sicut Samaritani, non in Hierosolymis ter in anno, sicut Iudæi: sed in spiritu in omni loco eleuans puras manus, homo omnis adoraret deum, & in nomine IESU genu flecteret. Cum igitur, ut supra diximus, in monte collecti secundum suos ritus manerent: belli autem minas prætenderet ipsa congregationis species, uel sensus eorum qui nec malis finitimis resipiscebant. Multo autem amplius prosperioribus Romanorum successibus p̄ inuidiam commouerentur, ac prope tumultum res essent: consultius aestimatum est eos praueneri, ne in maiorem pestem erumperent. Vocatoque præfecto ordinis quinti cum tribus milibus utriusque militiæ uiris, eō cum Vespasianus direxit, At ille ascendere

Alij duodecim

Vetus montus adorandi deum,

remon

Cerealis pfe
ctus.

Viginti mi-
lia duceti ui-
ri hūtalij.

De captione
Iotapatæ &
destructione
eius

Antonius Ce-
turio.

Anno iperij
Neronis. 13.
Iosephus in
lacu delite-
scit.

Oro q Iose-
pho socij sui
mortem sua
debant.

re montē primo exordio piculosum ratus erat, em simul iuncta terrori multitudo po-
puli, & praeptū naturæ circū dedit exercitu montis confinia: & toto die deferri fecit
custodiam ne quis aquatum descenderet. Cum igit tantam hoīm multitudinē uexa-
ret sitis, quæ magis ac magis aestu exardescibat, et pleriq seruituti se uel etiā neci mallēt
offerre, ne uel fame uel siti perirent. Cerealis, hoc em nomē pfecto, ex descendētibz
uniuersos esse defatigatos aestimans, cinxit montē, ac more militari pollicēs salutē, si ar-
ma deponerent, recusantesq iussit ferri. Itaq extincta sunt illic milia. xi. sexcenti uiri.

Caput .XV.

Iotapatæ quoq quadragesimo octauo die facta ē irruptio primo diluculo: cū ad
huc multo superioris diei fessū labore requiescerēt, primus oīm Titus cum Sabino
ingressus, ceteris uiam præbuit. Cōprehensiq superioribus locis, in angustiis pla-
tearū passim & ignari adhuc factæ irruptionis seriebant. Alii in suis stratis, alii experge-
facti, alii uigilantes: sed inedia ac somno soluti pœnas dabant. Adhuc tñ totam urbē uis
latebat malorū. Sed ubi exercitus ingressus militari infremuit ululatu, ad solum ferē sub-
eūdæ mortis affectū surrexerūt. Et si q supiora petere tētauerāt repulsi cædebant, et q
bus uliscēdi uis suppetere poterat, ipa coartatio uictiā ademarat: et si q resistere para-
bāt, irruētibus supra se aliis, bello abscondēbant. Alii multo fessū certamē dimissis mani-
bus sese offerebāt uulneri, ut uel morte tā feralibus malorū suorū spectaculis eriperent.
Hac deceptus securitate pereuntū centurio Antonius, rogatus a quodā qui i spelæa cō-
fugerat, ut ei dextram daret, obsidem ueniā & salutis sequestram porrexit illico, doli ne-
gligens, & uā miser nimium securus triumphi: sed ille incautum spiculo ferit, & sta-
tim trāsfigit, ne i plena eēt incruēta Romanis uictoria. Illo die interfecti oēs quicūq in-
uētī. Sequētibus aut diebus etiā de hypogeis & ceteris defossis specubus, pducebant,
uel ibidē extigebāt, exceptis puulis ac mulieribus. Cæsa per oēs dies. xl. milia, qui nu-
mero cōphēsa sunt: in captiuitatē deducti. M. cc. euersa & igni exusta est ciuitas, & ca-
stella eius omnia, anno imperij Neronis. xiii. Iosephus interea inter fauillas urbis in quo-
dam lacu delitebat, haud inscius q quasi dux aduersi agminis studiosius requirerēt.
Egressus die secundo, ubi septa aduertit omnia, reuertit in lacū. Tertio die mulier quæ
dam repta, cognitas sibi Iosephi latebras, querētibus demonstrauit, sed in lacū pariter. xl.
uiri, qui eo cōfugerāt, sese tegebant. Qui ubi aduertebāt Iosephū, primo per Paulinum
& Gallicantū a Vespasiano ad spē salutis uocari, postea per Nicanorē, qui Iosepho ueter-
ris amicitia gratia copulabāt, & ideo missus ut dextram daret, promptius officij man-
dati muneris exequabatur: circūfusi Iosephum talibus adoriebantur sermonibus.

Caput .XVI.

Nunc maior Iudæi nominis tentatur ruina, nunc fauilla tetrior quæ sepeli-
at & abscondat splendidiſſimā disciplinam proſapia, atque omne decus sub-
ruat, qñ Iosephus ad triumphū captiuus reſeruari iubet. Quid sibi uolūt tam
sedula subito inuitamenta hostium? Quid dona salutis spontanea? Rogantibus uitam
aliis, non pepercerunt. Iosephus accersitur: Iosephus rogatur ut uiuat. Metuunt uideli-
cet ne pompam amittant triumphi, ne deſit quem spectet Roma captiuum, quem cetero
natū Vespasianus ante curram suū dirigat. Ad hæc igit ludibria uis reſeruari: Et unde
triumphabunt, si dux eorū defuerit de quibus triumphat? Aut qui triūphus si amicitia
datur uictis? Ne credas Iosephe, uita tibi promittitur, sed parant grauiora morte. Vi-
cerunt te Romana arma, non capiat fraudulentia. Atrociora sunt dona eorū quā uul-
nera: Illa em captiuitatem minantur, hæc libertatem reſeruant. Inſpecteris Iosephe, & ani-
mi quadam fractus mollitia uis eſſe patriæ superſtes? Vbi eſt doctrina Moſi, qui ſe de lle-
bro cœleſti deleri petebat, ne plebi dñi ſuperuiueret? Vbi eſt Aaron qui inter uiuos ac
mortuos medius ſtetit, ne mors uiuentem populum ſauo cōtagio depaſceret? Vbi eſt
regis Saulis & Ionathæ deuotus patriæ animus, & mors illa pro ciuibz ſuſcepta, & for-
titer glorioſeq expetitæ filius patrem exemplo inuitauit, pater filium mortis propoſito
non dereliquit. Qui cum poſſet uiuere, maluit ſe interfici, quā ab hoſte triumphari.
Hortabatur armigerum suū dicens: Percute me ne ueniant incircūſiſſi, & percutiant
me & illudant me, quia armiger timuit, ipſe ſe gladio tranſuerberauit. Dignus quem
David

David ſpiritu pphetico uindicaret: quia ſe degener Amalechita de eius morte falſo ia-
ctauerat, & gloriā uiri qui ſe ipſum hoſti exemerat imminuendā putauit, ut à ſe inter-
fectum mentiretur. Dignus etiam quē tantus laudaret propheta, dicēs: Saul & Ionathas
ſpecioſi & chariſſimi inſeparabiles in uita ſua, & in morte nō ſunt ſeparati. Sup aqua
las leuioreſ, ſuper leoneſ potētioreſ: Ipſe quoq David cum populū percuti ab angelo
uideret, in ſe uoluit cœleſtem deriuari uindictā, ne pereūte populo reſeruaretur. Po-
ſtremo ubi lex diuina, cuius interpres ſemp fuiſti: quæ pro hac breui uita petpetuā iu-
ſtis promiſit immortalitatē? Vbi deus Hebræorū, qui docet iuſtoſ mortis cōtemptū ha-
bere? Reſugere etiam debere terrenū habitaculum, anhelare ad ſupna, ad regionem pa-
raſi, ubi deus ipſe piāſ animāſ conſeruauit. Nunc demū cupiſ Iosephe uiuere, quādo
non oportet imō nec licet: imō quod maius eſt, nō decet: & carpere deſideras lumen il-
lud cauſim dicere ſeruitutis, quod in aliena poteſtate eſt, ut id quādo uoluerit Roma-
nus eripiat: qñ uelit, carceris tenebris obducatur: ut optes hinc fugere, nec liceat mori, &
quo pudore ad eos ibis, quibus perſuaſiſti pro patria mori? Quam exultationē habebis
quod tam diu reſederis? Expectant quid agas, dicēt proſecto: Quid moratur Iosephus,
qui præuenire debuſt? cur tam ſero ſequit? cur diſcipuloſ ſuoſ quibus p libertate mo-
riendū ſuaſit, imitari recuſat? Perferemus certe noſ, quod ſeruare elegeris aſſertor li-
bertatiſ, quod mancipium te Romanis addideris, q captiui tatē libertati præpoſueriſ?
Sed eſto, uelis uiuere, quomō hoc impetrabiſ ab hiſ, aduerſum quoſ toties pliatuſ eſt?
Quomodo te intuebuntur, quibus oculiſ, quibus animiſ? Quomodo iratiſ dominis &
ſi liceat uiuere uoleſ? Aut quiſ proditorē patriæ nō credet fuiſſe, cui mercedē ſolutā
proditioniſ uidebit? Vtrum maiuſ elige, horum alterū ſit neceſſe eſt. Vita tua aut præ-
mium pditioniſ erit, aut ſeruitutiſ ſupplicij. Hiſ dictiſ intentantur gladioſ, addentes:
ſi acquieſciſ mori, quaſi amici miniſteriū præbemus: ſi recuſaſ, quaſi proditi ultionem
exigimur.

Caput .XVII.

Ad hæc Iosephus reſert: Et quiſ uelit eſſe tantæ mortis ſupſteſ? Quiſ eligat fieri
heres doloriſ? Quiſ aiām ſuā nolit ex ipſo corpore mortis ſi liceat abſoluī?
ſed nō licet ſoluere, niſi ei qui ligauerit. Naturæ uinculo coniuncta eſt anima
corpori. Quiſ autor naturæ niſi omnipotens deus? Quiſ hoc animæ & corpis noſtri,
deo placitum contuberniū interrūpere ac diſſociare audeat? Si quiſ impoſita manibz
ſuiſ præcepto harili uincula, ſine arbitrio domini ſui detrahat, nōne iſ graui pulſaſſe i-
uria ſuum dominū cōdemnabitur? Dei poſſeſſio ſumus, deo ſeruitium debemus, qua-
ſ ſerui expectemus imperia, quaſi uincti reſeruemus uincula, quaſi fideleſ bonū depoſi-
tum cuſtodiamus. Nō recuſemus uitæ iſtius munuſ quod dedit nobiſ, nō reſugiamuſ
donum cœleſte. Si hominiſ data reſiciāſ, cōtumelioſuſ eſ: quanto magiſ ſeruare debe-
muſ, quod à deo noſtro accepimur? Ab ipſo itaq accepimur quod ſumus, ipſiuſ quoq
debet eſſe, ut q diu uelit, ſimur. Vtrūq em ingratuſ eſt, & citiuſ diſcedere q ueluti & diuti-
uſ uiuere q uoluerit ipſe, qui uitam donauit. Nunquid ante feſtinauit exire Abraham?
Nunquid ante aſcendit Abarim Moſeſ q diceretur ei, aſcende in montē Abarim? Sed
dictū eſt aſcēde, & aſcēdit, & mortuū eſt, quaſi bonuſ ſeruuluſ. Expectauit dñi pceptū,
Ipſe Iob qui dixit: Pereat dieſ illa in qua natuſ ſum: tñ in uulneribuſ & doloribuſ poſi-
tuſ, uitæ huiuſ uincula non diſrumpebat, ſed ut liberareſ rogabat dicens: Vt quid da-
tum eſt in amaritudine lumen, uita aut in dororibuſ animæ? Laudabat itaq mortem cū
diceret: Mors uiro requieſ: tamē nō præripiebat, ſed poſtulabat ut ſcriptū eſt: Concu-
tor omnibuſ membris: & quia ſum impiuſ, quare nō ſum mortuū? Cur de uentre ma-
triſ nō in ſepulchrum decidiſ? Aut niſi quid breue tempuſ uitæ meæ? Dimitte me requi-
eſcere paululū. Aliuſ quoq ſanctuſ dicit: Educ de cuſtodia animā meā. Petit euadere:
petit ex hoc corpore quaſi de quodam liberari carcere: nulluſ tñ ſanctorū necē ſibi ipſi
uſurpat, nulluſ præripit. Si lucrum eſt mori, furtum eſt uſurpare ante expectatū: Si bo-
num eſt uiuere, ſacrilegium eſt repudiare ante q repoſcat. Sed glorioſum putatiſ in bel-
lo mori? Nec ego abnuo bonū eſſe p patriā, bonū pro ciuibz in bello mori. Sed belli le-
ge offero iugulū, ſi hoſtiſ petat: ſi mucronē demergant Romani, quibuſ de nobiſ deus
uictoriā dedit, quibuſ propter peccata noſtra noſ adiudicauit, Nec mihi blandior q

Reſpoſio Io-
ſephi.

Moſeſ mora-
tuſ in montē
Abarim.

g parcen

parcendum spondeant. **V**tinam fallant. **V**el hoc lucrum feram, q̄ me sic timuerunt ut fallerent, uel hanc ultionem referam quia frangunt fidem. **M**alo illorum latrocinio peri-
re q̄ meo. **L**atrocinium meum est, si mihi ipse intulero manum: si hostes beneficiū. **E**rgo
illud cum beneficium dare possent interimendo, seruandum putauerūt quod in pote-
state habebant, ut capti occiderēt latrocinati sunt. **S**ed pollicemini mihi manus uestre
ministerium, reuera percussor nobis defuit, ut nostro scelere pereamus. **N**olo meo, no-
lo uestro scelere perire, quod plus est q̄ meo, nolo mutuo. **H**oc est enim unumquēq̄
nostrum sibi manus inferre, uicariā necis mercedem soluere: ut iam nō solum pro suo
quisq̄, sed etiam pro alterius sanguine scelus debeat. **V**erum regis Saul exemplum pro-
mitur, eius certe qui aduersus uoluntatem diuinam rex postularus est, & offensam me-
ruit dei. **V**nde etiam cum uiueret successorem accepit. **E**gregium exemplum uiri, cui
defuit dei gratia, & tamen uoluit mori, quia iam non poterat uiuere. **V**oluit ramen &
ipse ut eum socius occideret: sed ille scelus putauit, recusauit ministerium. **N**on igitur
usus consilio, sed destitutus ministerio fecit, ut ipse gladium in se conuerteret. **S**i
timens fecit ne sibi illuderetur, quid laudas quod timoris est? **S**i non timuit, cur primo
aliud elegit? **E**go nec illudentes Romanos timeo, nec mentientes. **S**aul tantum se solus
peremit, non Ionathas, non quisq̄ alius in nostris scripturis. **Q**uid mirū si potuit se peri-
mere, qui potuit etiam filium occidere? **A**aron inter uiuos ac mortuos stetit, & hoc uir-
tutis est, non temeritatis. **N**on em̄ morrem sibi intulit, sed mortem non timuit. **Q**ui eā
corpore suo repulit, & serpenti in omni obstaculo fuit. **N**on ego quidē Aaron, sed ta-
men non degener ab eo, offero manus, feriant ut uolūt. **S**i possum eorum manus time-
re, dignus sum qui manibus peream meis. **S**i pereunt illi aduersario, cur ego non pere-
am mihi? **S**i queritis cur pacere uelint, & in hoste uirtutem mirantur: **T**anta est enim
uirtutis gratia, ut frequenter etiam hostem delectet. **N**ostis etiam ipsi quanta intulerim
exitia Romanis, quo modo uictores omnium gentium, Iotapatā ignobilis urbis diutur-
na obsidione, ab Hierosolymitanā urbis excidio auerterim. **B**reui dāno totius belli ale-
am lusi. **D**idicerunt ceteri in meo periculo pacem optare. **F**ortassis ad hoc referuamur, ut
non deterreantur ceteri, sed prouocent. **S**ed suaue asseritis mori pro libertate. **Q**uis ne-
gat & illud? tamen dulce uiuere pro libertate. **N**am cum amicitiam offert, libertatem p-
mittit. **Q**uod si seruitutē inferat, tūc erit certe opportunior moriendi uoluntas, si opor-
tuerit mori. **N**unc autem uitam offerunt, nolunt occidere. **T**imidus autē est & qui non
uult mori, quando oportet, & qui uult quando non oportet. **Q**uis enim ignorat femi-
ne timiditatis eē, et muliebris, formidinis moriari mori ueller? **D**eniq̄ pauida mulie-
res ubi aliquod imminere sibi periculum cognouerint, solent se precipitio dare. **A**ngu-
sti em̄ animi, molē formidinis & metū mortis sustinere nequeūt. **V**ir autē patiens q̄ p-
sentia non timet, & futura cogitat, nescit trepidare, ubi non est timor. **D**eniq̄ scriptum
est, quia animae effœminatorum esuriunt, quæ cibum utiq̄ uirtutis non habentes esuri-
unt: ideoq̄ ad mortem ante tempus festinant. **N**eq̄ enim repletus cibo gratie spiritalis,
sibi ipsi manus irrogat: cum scriptum sit: quia os imprudentis mortem inuocat. **E**rite-
rum dicit scriptura. **E**t qui nō curat seipsum in operibus suis, frater est eius qui seipsum
exterminat. **C**ondemnatur ergo qui seipsum percusserit. **Q**uid enim tam contra legem
naturæ? **Q**uid etiam tam contra naturam omnium animantium? **Q**uibuslibet feris licet
atq̄ agrestibus, insitum est se amare. **N**aturæ em̄ lex ualida est uelle uiuere, nec sibi mor-
tem asciscere. **D**eniq̄ ferro in se armari, omnia genera animantium nec si uelint possunt.
Informem leti laqueum homines inuenerunt, feræ nesciunt. **S**ed morsus ferarum arma
sunt, dentes eorum gladii. **Q**uando tamen quisq̄ audiuit, quod sibi aliqua fera proprio
morsu mēbrum ademerit: aduersum alios faucibus suarū armis utunt, aduersum se oscu-
lis. **N**obis quoq̄ quid tam dulce q̄ uitæ? **Q**uid tam inimicū q̄ mors? **D**eniq̄ q̄ uitā pro-
texerit, patronus est: qui mortē appetere tētauerit, insidiator est. **Q**uod ergo in aliis ex-
ecramur, si nos appetamus, ipsi nobis uolumus inferre, quod ab aliis pro pœna exigim-
us, hoc ipsi nobis irrogamus pro gratia: & gubernatorem si cōmissam sibi nauē saxo il-
lidat, persequimur, nos in cōmissum nobis nostri corporis gubernaculū ferro extingui-
mus, & uoluntario naufragio addicimus? **S**ed obiicitis mihi mortē maturam, cū in pote-
statem

Vita nihil
dulcius.

statem hostiū fuero deductus. **Q**uid ergo lucrificiam, si quod ab hoste metuo, hoc ipse
mihi inferam? cū possit accidere, ut quod suadetis mihi facere, nō faciat inimicus? **H**u-
iusmodi istud est, acsi uidens gubernator tempestatē futuram, tempestatis gratia decli-
nandæ nauē fluctibus immergat. **A**n quia grauiora supplicia exacturus est aduersarius,
ideo praueniendū putatis? uel quia strenuum arbitramini ut in nos ipsi ferro utamur?
Sed id imbecillitatis suffugium est, nō uirtutis trophæum, captare lucrū suppliciorum.
In hoc igitur inhæremus, q̄ nec insignia habeat fortitudinis, nec profectum utilitatis.
Quid autem atroxam uiolati depositi religionem? **D**eus omnipotēs thesaurum nobis
optimū dedit, atq̄ inclusum in hoc uase fictili, & consignatum cōmisit nobis custodien-
dum quoad ipsi placeat reposcere. **N**onne in utroq̄ crimen est, uel reicere depositum
non reposcenti, qui dederit: uel reposcenti negare? **S**i hominis depositum uiolare pœ-
na infamiae est, quanto magis uiolare depositū dei? **D**epositum dei aīa est in hoc corpore,
anima quæ mortis istius capax nō sit. **N**on em̄ ullo mortis uinculo astringit atq̄ alliga-
tur, sed uidetur mortē operari, cum soluitur corpore, atq̄ de cōmisso sibi cōubernio se
iungitur. **C**ur igit ante repetitū depositū mortem interrogamus, & aīam quasi inutīle nos-
bis remittimus, atq̄ ē domo nra excludimus, & corpus sine decore & gratia sui in terrā
resoluimus, cur exeundi hinc præceptum non expectamus? **M**iles tesseram expectat,
seruus imperium. **S**i quis horū sine præcepto exierit: alter desertor, alter fugitiuus est.
Qui hominē fugit, pœnæ est obnoxius, quamuis improbū fugerit dominū: nos opti-
mum oīum fugientes, possumus non astringi impietatis flagitior? **N**um etiā illud præ-
terit nostram opinionē, q̄ apposuit deus angelum in circuitu timētium eū. **E**st ergo q̄
prohibeat nisi præceptum acceperit? **S**i nullū præceptum, nullū uaticinium? **E**t quomō-
perueniemus sine uaticinio? **Q**uis nos recipiet in illum purū & secretum locū? **Q**uis nos
admittere ad illa sancta: animarū consortia? **A**dā latebat quia præceptum dei prauari-
catus est: exclusus est de paradiso, quia nō seruauit mandatū. **D**icitur ei: **A**dā ubi es?
Quasi ei qui fugerit, quasi ei cuius apud deum nō est præsentia. **N**onne & mihi dicitur
ubi es? qui præter præceptū uenisti, quem ego naturalibus uinculis nō relaxaui? **T**olli
te eum in tenebras exteriores, ibi erit stertus, & stridor dentiū & dolor. **H**æc non solum
moribus hominū, sed etiam legibus interdicta accepimus. **N**amq̄ alii insepultos proici
iubent eos, qui in se ferrum deiecerunt. **D**ignum est em̄, ut qui patris impium non ex-
pectauerunt, priuēnt quasi quodam matris gremio, terræ sepulchro. **A**lii dexteram ma-
num abscindunt defunctis, ut separet a mēbris sui corporis, qd aduersus corpus suum
uicino militauit furore. **S**ed hunc exitum sacrilegi ferunt, aut proditores, uel percusso-
res parentum: qui uerum patrem non agnouerunt, nec se se cognoscunt. **I**deo aut peni-
tus sepeliri prohibentur, aut non toti sepeliuntur. **A**nimas quoq̄ eorum nō paradifus
recipit, sed inferorum tenebræ, seuatq̄ supplicia. **H**æc mihi reputanti, quanq̄ omnia ere-
pta sint: sola tamē terrori ac formidini sunt: nec mihi ipsi inferam quæ nec hostis pote-
rit inferre: & illa paradisi eripiam, quæ Romanus adhuc non potuit eripere. **C**erte ac-
celerare potuit, non poterit auferre, quæ sola impatienter desidero. **N**on em̄ uitæ huius
ulla cupiditas tenet, in qua nec apud elues, nec apd hostes cepi, quod delectaret. **I**sti mi-
hi pacem negarunt: illi patriam eripuerunt. **I**nter tot mala, quid potest suauitatis in hac
uita superesse? **T**u modo omnipotēs pater, qui naturæ autor atq̄ arbiter es, honestum
largire exitū, tu rumpe naturale hoc uinculum: redde aīam meam secretis suis. **E**xin-
ctus sit populus, ereptū ius, libertas infracta: nō puaricabor tamē legē tuā ut moriar in-
tus. **E**xpecto ut iubeas, expecto ut uolentē liberes. **M**ultos habes tui executores, a te
expecto imperiū, ab executore ministeriū. **B**onū est mori: sed moriar ut Hebræus, nō
ut læro, nō ut carnifex, nō ut hostis. **V**ictus sim licet bello, manebo tamē qd natus sum,
ut Abrahæ patris hæreditatē nō deseram. **N**on trāsibo in numerū hostiū, ut ipse meus
percussor sim. **O**fferre me hosti percutiendum sine pietatis possum dispendio: manus
meas mihi in hostem conuertere sine scelere non possum. **A**n uero metus est, ne nō li-
ceat nobis secundum legem uiuere? **R**e uera nunc magna libertas est, quibus non licet
secundum legem mori.

Pulchra cō-
paratio

Depositum
dei aīa est in
hoc corpore

Christianissi-
ma snia hoīs
Iudæi.

Pia oroad
deum.

Haec Iosephus allegabat, quo euacuaret uoluntariae mortis affectionem. Sed illi, qui semel sese morti deuouerant, quia uerbis resistere non poterant, gladiis quasi ferituri ilico uix circumsteterunt: nisi acquiescendum putaret. At ille circumdatus, alium ducis reuocabat autoritate, & uirtutis constantia, alium seueri obtutu conueniebat. Huius reuocabat dexteram, illius inflectebat iram, mulcebat consilii salubritate. Diuersis modis unicuique irrationabile extorquebat furorē. Item quis ultima fors uicti dignitatem extorserat, non penitus tamen aboleuerat reuerentiam. Paulatim itaque deponebant manus, recondebant gladii, tamen intentio perseverabat. Cum uideret unum a pluribus se obsessum teneri, siue casu quodam, siue consilio commentatus est, ut minueret numera: repugnantem. Committamus, inquit, sorti moriendi ordinem, ut se nemo subtrahat, cum fors conueniat uniuersos. Istiusmodi conditio sit sortis, ut is qui sortem exierit, ab eo qui sequitur, interimatur. Itaque fore, ut fors unumquemque, non propria uoluntas morti adiudicaret. Stet igitur unusquisque sub sorte iudice, & exors sceleris, & liber captiuitatis, ut non alieno arbitrio celeret, nec declinet suo, mortem futuram. Nemo recusare poterit euentum, quem uel casus intulerit, uel uoluntas dei signauerit. Fide fecit oblatio, & uniuersorum assensus sorti acquieuit. Quisque sorte esse designatus, paratam sequenti necem praebuit. Itaque accidit, ut interemptis reliquis, Iosephus cum altero superesset neci. Manebat necessario, ut aut sorte condemnaretur, aut certe si exitio superesset, sanguine socii contaminandus foret. Suader ut sorti renuntiaret. Sic domesticum euasit praesidium, & per Nicanorem ad Vespasianum deducitur. Fit concursus ad eius aduentantis spectaculum, Romanis ferē omnibus consuetibus, alii uidere deiectionem, desiderabant, quem pauloante in amplissimo honore positum, summam rei praefesse intuebantur, alii certabant capto illudere, alii uices rerum humanarum tam uarias atque flexibiles mirabantur. Plerique consultius ingemiscebant, qui in alienis casibus sibi posse eadem accidere putabant. Titus praeter ceteris mouebatur, ingenua animi mansuetudine: illum dudum bellatorem supbum subito praeterea additum hostium, alieni motus sortem opperiri, uita naufragum, exule spei, incertum salutis. Tamen ualere momenta in praesidiis, ut breui casu dispares sui reddat, cum aut potentes deiciunt, aut afflicti leuantur. Itaque pars melior eorum scilicet qui honore poriebantur, mitiora consilia dabat: maxima tamen portio salutis apud patrem Iosepho Titus fuit. Vespasianus cum asseruari praecipit, ne forte elaberetur.

Caput XIX.

Inde paucis post diebus Ptolemaidem reperit, atque inde Caesaream contēdit, urbem Iudaeae maximam, sed magis gentilibus refertam inhabitantibus: unde cum plausu & letitia susceperunt exercitum Romanum, non solum Romanae societatis exoptata sibi gratia, sed insito quoque odio plebis Iudaeae: cuius principem Iosephum oportere puniri maximis clamoribus uociferabantur. Quam Vespasianus, ut uulgi iram sine iudicio coepta, silentio dissoluit. Et quia ad hyemandum, & tempus opportunum, & ciuitas erat: duos ordines in Caesarea constituit, decimum quoque & quintum ordinem in urbe Scythopoli, ne Caesarea totius onere exercitus attereretur. Ideoque urbs memorata Diana Scythicae consecrata, tanquam a Scythis condita, & appellata ciuitas Scythae, ut Massylia Graecorum: situs loci declarat ingenitam duritiam conditoris, patetia magis camporum, quam conducibilia habitatiois usus deiecit. Namque aperto & aspero hyemis, & feruēti tempore aestatis plus laboris habent quam delectationis: quoniam & hyeme plus frigori patent, & grauior in his locis aestatis flagrantia est, in quibus solem totum recipiunt sine ulla arui uirentis amoenitate. Itaque campestris & maritima regio memoratae urbis, etiam aestu maris amplius uaporabat.

Caput XX.

Nec tamen a negociis bellicis Vespasianus uacuus erat: Cognito etenim diuersis ex locis ad urbem Ioppen sese contulisse plurimos: eamque sibi opportunam ad excursus piraticos, reparatis aedificiis, quae a Cestio destructa fuerant instaurauisse: quoniam uastata regione subsidium alimoniae mari quaerebat, diligenter explorauit omnia. At illi statuētes huiusmodi nauigia, quae usui praedonum accommodata foret, speculati comeantium transitus, uniuersam per Phoenicis atque Aegypti commercia populabantur, adeo ut crebra praedatiois terroribus omne illud mare clauderetur, atque indubii periculi metu nauigandi usus interciperetur. Quo comperto, pedestris militiae manum, & equitum plerosque pergescere iubet.

Descriptio
Caesareae

Alia lectio,
namque apra et
aspra hyemis
& feruēti te-
pore aestatis

Incipit

re iubet, & nocte Ioppen ingredi. Quod facile factum fuit, cum custodia nulla ciuitati praetenderetur: quoniam euerse urbis fama, nullas excitatura Romani curas ducis aestimabatur. Praesentes tamen erant, sed non ausi resistere, atque ingressum negare Romanis aduentibus, nauigiis ascensis ultra iactum progressi sagittae in mari pernoctauerunt. Res postulare uidetur, situm littoris eius, quo praetextitur Ioppe breuiter exponere, ut, quem admodum sine ullo praelio, praedictae urbi secunda clades fuerit, liquido manifestetur. Immo portus est natura ciuitas, cuius ab ora maris litus asperum directumque: sed cornibus utrinque leuiter inflexum, in quibus profunda rupes, saxaque ingentia, quae mari prominent. Et cum de imo maris surgant, in mare excurrunt tamen: unde etiam Andromeda illic fuisse cum ceto obiecit, formae locorum atque ipsae regum species prodere uidetur, non mediocrem uetustis fabulis fidem accommodantes. Caedentibus itaque littus aduersis boreae flatibus, immane, quantum undae attolluntur: quae scopulis illisae fragorem ingentem excitant, atque in fluctus relapsae, inquietum illum maris sinum reddunt, ut plus periculi in portu, quam in deserto sit. In eo igitur fluctuantibus scaphis, quas ex Ioppe urbe productas supra diximus, ad matutinum statum uehemens ingruit, quem Melaborum pro ea locorum nauigantes uocant, statimque inter se undis impellentibus scaphas miscuit atque inuoluit. Alias ruptis anchoralibus egit in petram: aliis cum in aduersum mare uiolenter subrigeretur, saxosi littoris periculum, uel a Romanis clades occurrit, undaque praecellamole supereminens oppressos demersit. Confugiendi nullus erat locus, nec manendi spes, cum uentus de mari expelleret, Romani urbe excluderent. Grauis erat nauigiorum sonus, cum inter se colliderentur: Intollerabilis hominum gemitus cum frangeretur. Qui ubi uacillantibus alueis uidebant mare irrupere, alii se praecipitabant natandi peritia: alii dum in appropinquantes exiliunt scaphas, in mare lapsi, concursu alueorum protrebantur. Plerique cum ipsis in profundo sidebant myoparonibus, quos enatandi fiducia destituerat, minore tamen cruciatu, quibus ars deerat, uel spes ulla tementorum. Qui se circumfuderant littori nautis fugientibus, idem & littoris periculum & a Romanis cladem, mors transfigebat. Ceterum natante adorsos, conuulsa nauium fragmenta crebris quatiebant ictibus, lateribusque illisae miseros artus foede mulcebant, aut scopulis impulsos inter ipsa amplectentem littoris uota, mors sequebatur: quaecumque tamen habentes solatium in terris perissem. Miseranda itaque facies erat, cum excussio infelicitum cerebro cautes aspergerent, sanguine maderent littora. Cerneret infectum cruoribus mare, repleta omnia cadaueribus. Et si quod forte euaserant, appropinquantes littori interficiebantur: aestimantibus Romanis quod non ex locorum asperitate, usque uentorum, in illis locis defauiret procella, sed diuina indignatione praeter solitum conspirantibus uentis mare inuolueretur, ne Iudaei euaderent: & ideo metuētibuscum eis parcere, quibus deus non peperisset. Fuere qui se ferro interficerent, tolerabilius rati ferro, quam naufragio perire. Alii qui contis protrudere uolentes, nauigia perforauerunt: nonnulli qui lapidos in mare, si forte orarent ut a nauigantibus eleuarentur, remis repellerent, aut telo ferirent. Quod ideo non permisi, quo clareat ab ipsis sibi Iudaeorum populis, quod ab hoste periculum maius fuisse, qui seipsos interimebant: quasi exigua essent ad eorum exitum: ista simul omnia, caelum, hostis, mare, rupes. Quatuor itaque milia quingentaque defunctorum numerata corpora, quae despuebat mare: sine bello capta urbs, & excisa a fundamentis. Sic in breui tempore secundo Ioppae Romana manus diruit. Quod iure Vespasianus praecipitum putauit, ne iterum illic piratica conderentur habitacula. Unde & aequitatum eorum loci, illic cum pedibus paucioribus licet proficiscens, reliquit, ut pedites in loco manerent, ne quid auderet praedonum manus assueta latrocinis: eques autem percursetur finitima regionis, uicosque & oppida, quo penitus omnia (ne conspiraret in aliquos ausus) diruerent.

Caput XXI.

Dum haec in Ioppe geritur, quamuis procul Hierosolymitani degerent, nec sic quidem a consortio cladis feriabantur. Auditis enim quae gesta a Romanis fuerant in Iudaea, & maxime quia Iosephum interfectum conpererant: primo quia de locis ad eos index nullus aduenerat, non credebant: deinde ducem tantum non temere in manus hostium incidisse arbitrabantur. Et reuera nullus nuntius tanta cladis super-

De Ioppen
situ & exci-
dio.
Importuosa
est natu, aliq.

Nec fugienda
erat ullus
locus.

Ioppe a fun-
damentis ex-
cisa.

fuerat, & hoc ipsum supremi excidii fama, quia nullus iudex supererat, astruebat petisse omnia, nihilque resedisse, uel ad indicium regis gestas. Manebat opinio quouis maior relatu, quod ipsa incertis dum tenent silentia, credebant omnia quae timebant: tantumque ab erat, quo uerius aliquid nuntiaret, ut etiam quae gesta non fuerant, adicerent. Nam Iosephum quoque interfectum fama asseuerabat, idque dolori maximo fuit uniuersis. Sed ubi eum apud Romanos degere compertum, tanto odio persequebantur, ut cuius primo mortem dolebant, eiusdem uitam uel ignauiae, uel proditoris indicem detestarentur. Hinc maior in Romanos commotio ut se de Iosepho ulcicerentur. Et quo magis eorum res inclinabat, eo amplius in bellum accendebantur. Vbi finis esse debuerat, inde exordium malorum capessit. Nam sapientibus aduersi exitus regis, ad cauendum magis documento sunt, ne rursus eadem accidant, quae iam male cesserunt: Impudentibus autem temeritatem incitamentum. Debuerat ergo Hierosolymitanis causa sobrietatis esse sociorum periculum, sed quia noluerunt intelligere ut bene agerent, in exitum uertit.

Caput .XXII.

Vespasianus tamen ut et ipsa mora in melius consulerent sibi, et a labore exercitus paulisper requiesceret, roganti cessit Agrippae, ut in urbe regni eius Caesarea Philippi uiginti ferme interponeret dies, simul ut agra partium eius a commotionis & discordiae furore resipiscerent, qui se interuentu regis suscipi posse, si conuerterentur agnoscere deberent, cum tam sedula officiorum foedera inter regem & Romanos interuenirent. Denique Tiberias proxima Caesarea remedium non abnuuit, saniratem inuenit. Nam & ipsa graui morbo dissidentis inter se plebis exastuabat. Vnde Vespasianus tres ordines ualidiores acciri, et Scythopolim petere, directo in negotio filio decernit. Ea erat decem urbium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibus iubet, qui pacifica suaderet, & ad fidem societatis clausos uocaret, ut congregati exercitus terror, auersos percelleret, nuntius pacis uolentes inuitaret. Valerianus prope muros equo defiliit, eadem fecere etiam ii, qui simul propius accesserant. Quos pro numero spernendos arbitratu, Iesus praedictoriae manus princeps, cum suis qui pariter incessere ausi, repentina eruptione deturbant loco, cecideruntque simul quos deduxerant equos; inuolauere demerentes qui non aduerterent, consilium Valerianum cessisse insolentiae, quam spolia de his qui pacem offerebant usurpauisse. Denique seniores offensi facinoris acerbitate, urbem relinquentes, ad Vespasianum precatum uenere: ne paucorum insolentia uniuersae plebi ascriberetur. Vespasianus ilico ad urbem Traianum direxit, ut exploraret si populus in fidiatorum temeritatem auersaretur. At ille conuenientia populi studia seniorum precibus annuntians, fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime quia sollicitum regem pro totius urbis statu Vespasianus intuebatur, Cuius fide interposita, nihil tale aufuros postea delicti gratiam uolens cessit.

Caput .XXIII.

Inde Taricheas sollicito atque instructo agmine petit, eo quod plurimum ad ipsam urbem propter munitionem loci confluxerat multitudinis: et quia muro eam uallauerat Iosephus, nisi quae pedestribus inuia Genesari lacus fluctibus alluebatur: ideo nauigiis congregatis, anceps bellum fremebat. Si terrenum inclinaret aduersum se praedium, ad naues confugerent: si nauali certamine cederent, urbem reuicerent, murisque sese ambientibus defensarent. Consimilia utrobique praedia, uel in urbe Tiberiade, uel Taricheis. Sed Taricheis perniciores ingenia: muris ualidior Tiberiadis. Sed et Taricheorum furor promptior, ut si necesse esset miscerent omnia, naualia terrenis certamina, terrena classicis. Denique circumuallati aduersa acie, cum maiora auderent uiribus, nec aduersus dispositionis Romanae moderamina, ueterani quoque exercitus uirtutem quicquam temeritas promoueret, priusquam aliquid exitii subirent, uerum si in fugam, ad naues conuolauere. Quibus confectis tanquam densata acie praediabant, ac si in terris manu res gereretur. In campo etiam multitudo innumerabilis hostem praestolabatur. Eo cognito filium cum delectis equitibus Vespasianus direxit. Qui ubi se ingentibus circumfusum copiis uidit, ad patrem quidem retulit maiorem esse hostium multitudinem, quam opinio comprehenderat, sed conuocatis quos secum deduxerat, bellandi incentiuum homini alloquio infudit.

Caput .XXIII.

Viri, inquit, Romani, meminisse enim uestri uos nominis et generis praeliuros decet, quorum manus nemo effugit qui in orbe Romano est. Vnde enim hoc nomen uniuersis terris nisi uincendo dedistis? Meminisse etiam loci oportet in quo nunc sitis, & aduersum quos Romani bellum geratis. In extrema enim parte orbis terrarum consistimus. Tanta ergo terrarum spatia transeuntes, nihil alienum uidistis. Quid enim uobis alienum quorum in possessione orbis terrarum est? Quicquid ubique est, ius uestrum est: quicquid incolatus uniuersorum tenet, possessio uestra est. Currebat is bene, qui statuit uestros orbe toto curretes triumphos, quos non Hasdrubal Poenus, non Pyrrhus Aecides, non Brennus Capitolinis uestibulis incumbens, non Persarum cateruae, non Aegyptiae phalanges statuere potuerunt. Hos statuit rebellis Iudaea ineruditam praeficiens bellandi temeritatem, rixae quam pugnae aptior. Neque enim est quod ueretur, sed plenum uerecundiae arbitror, quod nos uincendo defatigamini. Illi autem quoriam incunantur audaciam sumpsere, & lassati uos rebus secundis: cum illi aduersis duriores sint. At tollite igitur animos Romani uiri, & aduersus cateruas hostium freti patria uirtute exurgite. Neque uos numerus moueat plebis Iudaeae, cum illos tot uestrae uirtutis insignia non deterreant, quae longe numero ualidiora sunt. Neque enim ulla in Hebraeis uel rei militaris scientia, uel praediandi peritia, uel moderandi gratia, nullus disciplinae usus, nulla tolerandi patientia: Solum in praedium deferunt mortis contemptum, sed nemo unquam moriendo uicit hostem, sed perimendo. Illi nesciunt arma nisi in bello, nos in pace armis exercemur: ut in bello, casus belli dubios non sentiamus. Insuetis enim euentus dubii, ueteranis solennis triumphus. Quid enim aliud agimus quotidie, nisi ut nobis uana nunc quam praedia sint? Vnusquisque domi quasi in praedio exercet, ut in praedio meditatio quam certaminis sit. Denique non errauerit quisquam asserens quod meditationes nostrae, bella sine sanguine sint, bella nostra meditationes sint. Progredimur in bellum muniti undique, regitur galea caput, lorica pectus, totumque clypeo corpus: ubi feriat hostis Romanum militem reperire non potest, quem ferro septum circumspicit. Aliis talia arma onerati sunt, nobis integumento, quia usu leuantur. Aduersum inermes igitur ac nudos praedium nobis est. An uero metuimus ne numero circueuiamur? Primum liber in praedio is equitatus est, cedendo atque insequendo bellum proludit. Et quamuis maximas acies circumcurat, et quibus libitum fuerit spatiis excedit. Deinde in ipso pedestri certamine, non tam numerus plurium conficit pugnam quam uirtus paucorum. Multitudo enim disciplinae insolens, ipsa sibi est impedimento: in prosperis ad uictoriam, in aduersis ad fugam. Virtus uero patiens et secundis ualefcit, nec usque ad finem labitur in aduersis. Accedit illud, quod assuetudo uictoriarum incentiuum nobis sit praediandi. Nam & si illi pro patria, pro liberis dimicant, non ideo promptiores eos esse quam nos oportet. Neque enim minus est, imò haud scio, an etiam amplius nobis quam pro nostris decernere. Pro nobis praediamur: et cum praediamur pro gloria, ne minores simus eo quod sumus. Quis ergo dubitet plus esse pro gloria decernere quam pro salute? Nobis autem bellum hoc pro existimationis est periculo, ne ius partium intercitat. Periclitamur etiam uictores gentium & principum orbis terrarum: Iudaeis pares uideri, quos ex aequo nobis in aduersarios constituimus, si non aliter nisi pari numero congregiamur. Maiores nostri magnas hostium copias parua manu frequenter fuderunt. Et quid nobis conferunt quotidiana exercitia? quid diuturnus labor, si pares ad praedium uenimus? Nuntiauius quidem de numero patri, quia non licebat aliud, sed aduertat nos non de periculo metuisse, sed reuerentiam belli arbitrio seruauisse. Licet praediam bellum, tenere hostem, rapere uictoriam, dum adiumenta ueniunt: ne non tam superatos aduersarios communi robore, quam protectos nos uirtute sua iacent quod uenerint. Quo igitur ore in conspectum patris uenimus, si bellum incipere timuerimus? Quo pudore degeneret filius subibo oculos tanti uiri, qui nesciat militem suum nisi uictorem uidere? Quo eius me militem praedabo & filium, cum ille se triumphator; ego etiam meo quod grauius est, uictus iudicio, qui

Ordo Titus ad
socios hortans
eos ad praedium

Manli⁹ Tor
quati filius.

cesserim? quid uobis fiet condemnato duce, quem uobis pater securus commiserit? Sed malo de uirtute ducis uos, quam de ignauia causas dicere. Proruamus igitur in aduersarios, properemus, proteramus hostem. Primus in periculo excurram, uos sequimini, ut depositum patris custodiat, & commissum patris referuet. Ego autem non periculi solus exigo, sed consortes uictoriae. Vos tamen cauere ne oblatam uobis palmam triumphi, aliis referuasse uideamini, uobis eripuisse. Certe si secus cesserit, malo me filium pater in uulneribus meis recognoscat: si in militibus suis non recognouerit. Ponamus tamen offendi patrem praelii aggressionem. Quid igitur tolerabilius praecepisse uictoriam, an deseruisse? In praeipiendo properatio fortitudinis est, in deserendo culpa ignauiae. Condeemnet certe uictores pater, reatum homini non reformido: malo reus esse triumphante re publica, quam laesa innoxius. Utinam Manlii Torquati filium, uel in solo mihi liceat imitari periculo, quem securi pater iussit feriri, qui contra imperium patris exercitum in hostem produxerat. Stabat hostibus caesis adolescens, amictus adorem triumphalibus, sub carnifice mortis securus: quam beatissimum putabat in uictoria mori. Quid enim illustrius quam uitam triumpho claudere, nec ad incerta rerum seruari post certam uictoriam? O expectandum prudentibus crimen uictoriae. Utinam & nobis hoc obiciat qui uicerimus. Certe illo exemplo solus ego periclitabor, uos triumphabit. Et tamen non prohibuit nos pater pugnare: sed iussit, quos ad pugnam direxit. Unde magis indignatur: arbitror celsisse nos ludaeis, cum possemus uincere, quam pugnauisse.

Caput .XXV.

HAec dicens, primus equum in hostem egit, & clamore magno sequuti ceteri: toto campo extendebant, quo etiam plures aestimabant. Traianus quoque cum trecentis equitibus missus a Vespasiano, iam progrediente Tito superuenit. Nec diutius resistere potuerunt ludaei, cum uiroque contis, & fremitu equorum perturbarent. Conuersi itaque in diuersa alii, plerique urbem petebant. Emicat Titus, & alius a tergo fugientes opprimit, alios caedit, palantes uniuersos praeuerso itinere a muris repellit, & obuius recurrentibus fugam intercludit. Rursus tamen dum alii sternuntur, elapsi alii quibus urbs refugio erat: sed illis quoque acius praelium. Nam qui de locis finitimis affluerant, a principio pacem praeferebant, sed populus superueniens inuitis bellandi studia extorserat. Inde intra urbem dissensio, & tumultus grauis, quo strepitu excitus se conuertit ad milites Titus: Hoc, inquit, est tempus sanctissimi commilitones, quod exoptebam. Inter se hostes intra urbem tumultum ferunt, foris caduntur, intus digladiantur. Festinemus itaque dum adhuc dissidet, ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaque ascendit equum quo defilerat, muris proximus, & conuersus ad lacum per fluctus aquarum urbem petebat, primusque in urbem irruit, & postea ceteri. Statimque omnes qui interius erant dispersi in fugam, alii prosternebantur, alii ascendentes nauigia in lacum demergebantur, caesi intus multi mortales. Sanè qui de agris erant, offerebant sese Romanis alienos culprae asserentes, quibus pio moderamine Titus parcendum putabat, solos urgens rebellionis autores. Misit itaque ad patrem equitem, qui nuntiaret euentum uictoriae. Quo delectatus Vespasianus, & maxime filii triumpho, qui maximam portio nem totius belli confecerat, quod aduersus Iudaeam gerebatur, eo contendit, & iussit obseruari urbem diligentius, ne quis elaberetur, eo quod uniuersi poenae deberentur. Alio tamen die propter eos qui in scaphas sese contulerant, rates fieri iussit, quae sine mora saluatae, quam & syluae finitimae, & operarii plerique accelerandi muneris facultate dederunt.

Caput .XXVI.

Descriptio
loci Genesar.

Namque lacus ipsius uelut quodam maris ambitu sinus amplissimus, in longitudinem .xli. extendit stadia, latitudine .xl. diffundit, crispantibus aquis auram de se ipso sibi excitans. Unde & Genesar dicitur Graeco uocabulo, quasi generas sibi autem, aquae dulcis, & ad potandum habilis. Si quidem nec palustris uliginis crassum aliquid aut turbidum recipit, gaudeat arenoso undique littore circumuenit et temperatior est fluminis aut fontis rigore. Frigidior tamen placidae paludis aequore, eo ipso quod non in stagni more sternit aqua, sed per diffusiora spatia lacus frequenter auris spirantibus agitat: unde & purior huiusmodi mollior

mollior est ad usum bibendi, & si quis naturali gratiae studium adiungere uelit, ut aestiuis suspensam, ad auras noctibus more incolorum potui patet, haudquaquam a niuiis riantu distare arbitretur. Genera quoque piscium gustu & specie quam in alio lacu praestantiora. Res exigere uidetur, ut Iordanis ortu, quem alibi promissimus, aperiamus: Nam superioris aui dubio, utrum de lacu Genesar flumen, cui nomen Iordanis, exoritur. Philippus terrarches Trachonitidis regionis falsam opinionem redarguit, erroremque absolvit, mittens paleas in Phialam quas in Pannio fluuius ebullit. Unde liquet non exoriri esse Iordanis in Pannio, sed fluentem. Non enim ibi fons eius est, ut ab eo ceterorum fluminum coeperit, sed de Phiala eadem subterraneis derivat meatibus: ibi iterum quasi fons scaturit, atque emergens prodit. Est autem Phiala in Trachonitide terra, centum uiginti interiacentibus stadiis, usque ad urbem Caesaream. Phialae autem nomen species dedit, quasi rotae qualitate exprimens, quod ita iugiter plena est aqua, ut neque superfluant, nec rursus aliqua deriuari minutione intelligant. Inferius itaque mensura quadam labit aqua, & ubi Pannius est rursus ebullit, ut paleis resurgentibus manifestatum est. Ita ibi Iordanis resurrerit proditus est, ubi nasci a superioris temporis uiris existimabatur. Nec tamen a principio eadem Pannii, nisi sola naturalis gratia: sed regalis Agrippae munificentia ornatus loco huberior, splendidiorque aditus, quo spelaeum decore admirabili, per quod sese attollit Iordanis, extractum uenustatumque accepimus. Unde non latenti iam, neque abdito per cauos terrae meatus, sed uisibili per terras atque aperto flumine incipiens, superfundere se Semecho nitidem lacu paludesque eius intersecat. Inde quoque cursus suos dirigens, centum uiginti stadia, sine ulla interfusione progreditur usque ad urbem, cui Iulias nomen: postea lacum istum, qui Genesar dicitur, medio transit fluente, quibus ex locis plurima circuevagatus deserta, Asphaltite suscipit lacu, atque in eum condit. Itaque duos lacus uictor egressus, in tertio haeret. Praetendit autem regio Genesar, eiusdem nominis lacu, de quo & ipsa uocabulum assumpsit, mirabili naturae gratia, & specie pulchritudinis. Nam & spontaneos fructus soli hubertas ministrat, & nemoque ferax in uniuersa genera sponte se subrigit: arborum pomiferae & culturae solertia imitata naturam, in quos uoluit usus, opima fecunditatis deflexit gratiam, ut nihil sit illi quod natura negauerit, nihil quod cultura praeterierit: ita aptus omnibus, nec ullis unquam alienus fructibus. Cuius tanta temperies, ut omnium nascentium conueniat diuersitati. Illi & quae frigore alunt, sese multipliciter effundunt, & quae aestu fouentur. Illi aestiua hybernis mixta simul aspicias, arctos nuces, & dactylos, nisi locis feruentioribus generari nescios. Quid ficus aut oleas loquar, quas caeli mollior alit tractus? Nec tamen aequantur illis superioribus: Illi enim principales Palaestinae, & quidem domestici fructus eorumque huberiores: hi suppare, & licet longo interuallo, sed tamen proximis, dicas naturae, & temporum iucundam contentionem. Illa quasi mater fecunda omnia creat, horum temperies quasi bona nutrix, molali foetu uniuersa educat. Itaque non solum, assatim generantur pomorum diuersitates, sed etiam conseruantur, ut aliqua genera maxima parte anni non deficiant: reliqua omnia, tota anni aetate usque ad finem supersint. Nam & uuae & ficus, quae sunt in insitiuis, regalis cuiusdam gratiae, decem mensibus sine ullo defectu redundant, & reliqui fructus ramorum, quos uel uiolentia rura sponte propria procreauerint, uel ingenerauerint industria humana, ministerium suum nisi nouis succedentibus, usu quodam administrantium deferere non norunt. Ad hanc naturae fertilitatem, & aeris temperiem accedit & fontis gratia, qui memoratam regionem genitalem quadam irrigat infusione, Capernaum nomen ei, quam Nili fluminis uenam haud superfluo quidam aestimauerunt. Non solum quia irriguis arua opima, uerum etiam quia huiusmodi creat piscem, ut coracinum putes, qui in Alexandrino lacu ex Nili infusione reperitur. Locus quoque de nomine laeus dicitur. Praetenditur in longitudine triginta stadiis, in latitudine uiginti. Quoniam de natura loci diximus ad consummationem praelii regrediamur. Praeparatis itaque rebus, secundum praeceptum suum, manu militarem imposuit Vespasianus, qui insectaretur eos, qui nauigio effugio pestem euaserant. Quid igitur facerent, non reperiebant. Nullus in terris salutis locus, circumfusa hoste omnia, nulla in aquis fugiendi praesentia: utpote lacu clauso, & undique Romanis circumdato, Nulla etiam in exiguis myoparonibus resistendi fiducia.

Quid

Iordanis de
ruthie apud

Phiala flum
men

Descriptio
Genesar reg
ionis

EGYPTI DE EXCIDIO HIERSO.

Quid em pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior quidam hanc appulsus, & efficacior excursus nauigio, sed sine ullo sui uulnere soli clypeorum percussis spiculis crepitus audiebant. Appropinquare non audebant Iudaei, nec impune quisquam scapha propius accesserat, cum de proximo facile uel telorum figeret ictibus, uel ratibus demergeret. Et si quis enare uel emergere tentauisset, sagittae iaculo infertus, miserabile in fluctibus uitam deponebat. Nec diutius resistere potuerunt, cum diuerso genere minuerentur. Namque paulatim concurrentibus plurimis ratibus, ad littora cogebant Romani maximam numerum nauigiorum. Illi uero coarctati aut in terram resiliebant, ibique a Romanis interficiebantur, aut caedebantur ab iis, qui de ratibus urgebant, aut concursu ratium preterebant, aut ipsi se in lacum deciciebant, cum in scaphas eorum hostis insilliret. Cerneret mixtas sanguine aquas, plenum cadaueribus lacum. Nulli enim parcebat quicumque occurrerat. Grauis odor, teterrimus fetor locorum. Sex milia Iudaeorum cum superioribus tunc septingenti eo interempti praelio. Victor Vespasianus Taricheas reuertitur, illic regionis populum ab urbano discernere parabat, ut qui non fuerant auctores seditionis referuerent. Sed plurimorum consilio, qui tantam superesse multitudinem, quae posset recidua plura resuscitare, paci aduersam, & inutilis locis arbitrentur (ubi enim consistere patria excussis, quibus se alimoniis sustentaret exortes omnium nisi raptu uiuerent) suam flexit, & spe parata uenia mortis precepit, ut egredierentur ea porta, quae esset e regione Tiberiadis, atque ad eam urbem contenderet. Facile crediderunt quod exoptabant. Coeperunt egredi, sed praecipuo itinere, comestitia Iudaeorum omnia clausere agmina, atque in urbis stadium introductum. Ingressus itaque Vespasianus, spectata aetate uel robore omnium, quos sibi statui praeciperat, elegit sex milia iuuentum ualidiorum, quos Neroni in Isthmon direxit. Senes autem & inualidos mille ducentos iussit necari, reliquorum xxx. milia, quadringentos uendidit. Vniuersos autem quicumque de partibus regni Agrippae reperti sunt regi donauit, quos aequae rex accepto pretio in seruitutis obsequia transmisit. Praeterea populus alius Thrachonitidis regionis et Gaulanitidis & Ioppeni & Gadaritae tanquam belli excitatores, & perturbatores concordiae deferentes propria, incurstantes aliena, qui sumptis armis pacem uolassent, iustas & debitas pro flagitiorum meritis poenas dedere.

EGYPTI DE EXCIDIO HIERSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER QVARTVS.

Caput .I.

Descriptio
ciuitatis Ga
malae.

Gamala pri
us Camela
uocata.

Extinctis Taricheis maxima ex parte, Romani Galilaeis urbibus & finibus potiebantur, nisi quod Gaulanitidis regionis urbs Gamala, contumacis populi alebat spiritus, locis nixa asperioribus. Namque ea in monte est sita, dextra leuaque praepritis circumcisa rupibus, ad summum arctata, a fronte abscondita profundo hiato, in postiora aliquantulum diffundit. Ab ea quoque parte angustiorum difficultate accessu, ut caudae simile iter iudices, ad urbem meatibus: a summo uertice collum in imum extendens, ut arcem tanquam caput preferat, atque in sublimem erigat altitudinem: exilis a principio, & tanquam sinuato cliuosis anfractibus solo, atque in profundum demersa. Deinde quasi montem quandam ceruicis medio attollens, caetera praeprata atque inuia. Vnde plerique a superioribus Camalam uocitatum putant, quod forma Cameli preferat, sed corrupto incolarum usu Gamalae nomen urbi inhaesisse. Iam si contexta & diffusa spectes, suspensam urbem arbitrare, & maxime septentrionalis eius parte pedere existimes, reflexa paulisper meridiana. Addiderat quoque huic urbi munitiones Iosephus, quibus freti et concussis eo multitudinis numero, regis Agrippae per septem menses obsidione luserant. Nam & ipsa & Sotanis & Seleucia regni eius portiones erant. Seleucia iuxta amoenissimum illud & celebre per Syriam daphnes nemus, cyparissis arboribus intextum, scatens fontibus, quibus permeati fluuio loci, quem minorem Iordanem uocant, nutrimenta quaedam lacteis huberibus in-

LIBER

.IIII.

41

bus infundit. Et tamen ciuitas, & Sotanis superior, Gaulanitidis portio, inferior Gamalis. Vnde & studiis dissonantibus illae societate Romanam elegerat. Haec rebellabat adeo pertinaciter, ut cum rex propior muris eos alloqui uellet, fundae iaculo sauciaretur. Cuius iniuria Romani accensi, uehementius incubere obsidioni coeperunt. Conflictumque promptissime a parte utraque, quam a Iudaeis quoque qui regem proprium uiolauissent, utilia suadentem, sine ulla uenia se futuros aestimantibus, si uincerent, totis uiribus decernebatur. Agrippa itaque saxo dextrum percussus cubitum, bello excessit, Romani urbem irruerunt. Cessit enim hostis missilibus, murus arietibus. Nam & illi qui machinas impediabant, nequaquam diutius resistere potuerunt. Et murus trino ariete conuulsus, peruium obsidentibus in obsessos iter praebuit. Sed ea res festinationis impatentia non mediocrem uictoribus cladem inuexit. Namque ubi sese infudere domiciliis: dum perscrutantur, uel praecceptum ire spolia contendunt, cedentia domorum angusta ponderi nutantibus fundamentis, ruinam traxerunt: & proxima quoque proximis illa excidio erant. Multi Romani: illis inuoluti casibus, in uictoria pestem incidere. Plerique praecipites se lapsis adibus occurrabant, alii lacero corpore, uix semineces seruabant. Plerosque puluis necabat, caedebatur angustiis arctati, desuper quoque mulieres & inualidi senes, & qui de iunioribus refugerant saxa in subditos deciciebant, uel quaecumque genera telorum occurrerant. Caligo infuderat omnia, prospectum eripuerat, mentem confuderat, ignorantia quoque exitum non reperiens. Vix itaque subtrahentes se periculis urbis, excessere. Vespasianus interea dum urget hostem, in interiora urbis concesserat, mediusque inter agmina circumfusa, hostium bellum accendebat. Neque enim hosti terga dare tamen conueniebat uix, neque tutum putabat: In Syriam direxerat filium suum Titum, excitauit notam uirtutis constantiam, & sese in arma colligens, consertis clypeis, cum paucis quos praesentes habebat, imperterritus stetit, quasi in quos sese excuteret considerans: cuius impetum formidantes Iudaei, minore uisistitine coeperunt, & metuentes sibi quisque, laxare aciem. Ita Vespasianus hosti aduersus, paulatim gradum retulit, praerantibus sibi magis similis quam cedentibus. Illic cum decem primis excidit Butius, multis ante bellis probatus, & apud Iudaeos notae uir experientiae & ualidae fortitudinis. Centurio quoque cum decem aliis Syris re egregiam fecit ac memorabile. Nam in ipso tumultu, cum Romanos urgeri cerneret, in abdita cuiusdam domus sese contulit, atque ibi inter cernendum cum Iudaeis colloqueretur, quae Romanis machinati forent, nocte interpesta omnes eos interfecit, & cum militibus Romano sese exercitui representauit.

Agrippa sa-
xo percussus.

Vespasianus
medius inter
hostium agmina.

Butius militis
probatus bellis.

Centurio re
memorable
fecit.

Caput .II.

Vespasianus autem ubi moestum exercitum aduertit, plurimorum amissione, & maxime deserti ducis pudore, quod eum solum intra urbem hostium reliquissent, cum summa eos gratia consolabatur, dicens: Si mei fors periculi, uerecundia uobis est, nec ego sic ad bellum processeram, ut declinarem pericula sed superarem: sin uero, quia & de nostris plerique interfecti, nequaquam mirandum: quando enim uictoria ulla sine sanguine est? Habent praelia suos euentus. Et si spectata uirtus praeminere soleat in bello, solet tamen aliquid licere casibus. Sed prudentis est in aduersis lapsum corrigere, in prosperis moderationem tenere. Contra autem rudis cuiusdam atque ineruditi ingenii, secundos semper successus praesumere, quasi non aduersum uiros certamen sit: Infirmi autem lapsu aliquo summam rei diffidere, cum exiguis momentis subito inclinent omnia quae in bello gerunt. Itaque ille praestantissimus, quae inter aduersa sobrius colluctatus casibus, & supplantat superiorem: sedque reparare, & corrigere proprias quaerit prolapsiones. At uero incuriosior suis saepe motibus cadit, & dum irruit incautus, impetu suo fusus prociabit. Quod si hoc saepe accidit, ubi nuda uirtus, quanto magis in bello, ubi diuersi generis coersita decernunt agmina? nec unum consilium, nec coersors suua est. Locus aduersus, difficiles asperitates, iniqua in angusto decernendi conditio, plurimis aduersum paucos: cum & ipsa multitudo sibi oneri sit, & pauci in pluribus minus frustrentur. Sed haec ad momentum saepe obrepunt, quae non ex uirtute ueniunt, sed casu accidunt. Vnde nihil est, angere quod uos debeat comilitones: quia non per infirmitatem aliquam manus uestrae, neque per fortitudinem Iudaeorum uersae res, sed difficultas locorum nobis ad uictoriam impedimento fuit, illis ad diffundendam moram. Neque quicquam est, quod argui possit, nisi incosultus impetus atque incredulus. Etenim dum ad

Consolatoria
Vespasiani
oratio

dum ad superiora urbis illos secuti fuistis, atq; irruistis in domos eorū, ipsi uos piculis implicauistis. Quorū successistis hospitia, suscepistis pericula. Tenebatis urbē, quis nos cogerit introrsus pergere? Descendere ad uos hostis debuit, non uos intēperantes ad uictoriam, immemores uitae ac salutis cōtendere. Reparate ergo animos, & de uirtutibus uestris non solum consolationē, sed etiam quod est amplius uindictam praesumite, me certe habebitis prauius pugnae. Estote parati, armis, animis, pericula uos fortiores fecerint, non timidiore; facile est iniuriam soluere, si uirtus se recognoscat.

Caput .III.

His dictis accēdit militū fortitudinem, quibus reparantibus uallum, pleriq; per praecepta subtraxere se obsidioni. Nam iam & alimoniae inopia incebat, & infracta muri cessura machinis arbitrabant. Unus deinde fons intra urbem, & ipse muris proximus erat, quae res eos in summo timore posuit, ut frequentissimi dilaberetur. Qui uero permanendū putarūt, pertinaciter praeliabant. Interea Romani turrem altissimam suffodiētes, ui maxima subruerunt. Quo casu cōcussa ciuitas, perturbati oēs rotius urbis pauentes ruinas. Vnde & Chares aeger corpore, tanti terrore sonitus exanimatus, mortē impleuit. Romani tñ patefacta urbe, ingressu abstinere, donec Titus ingressus est, qui dolore paterni periculi excitus, cum paucis in urbē irruit, & maximam ludaeis cladem inuexit. Tantum qui in superioribus erant saxa uoluentes, accessu prohibebat Romanos: Spicula torquebant, sagittas iaculabant. A ludaeis impulsā facile in prouū saxa deuoluebant, missilia perueniebant; descendebant sagittae non sine eorū periculo, quos offenderant. Romanis aduersum editiora montis iactus inefficax, conatus irritus, atq; ipsis periculosus: cum subito orta uenti procella, ludaeorū retorquebat sagittas, repellebat spicula. Quae uero Romanus exercitus iaculabatur in hostē, ferebat: ita electosq; ipsoy: repagulis, & uentorū turbinibus oppressi, supremo excidio captae urbis, uniuersi quicūq; illic reperti sunt interiere. Quatuor tantū milia à Romanis interfecta, quinq; milia praecipitio periisse accepimus, nulli aetati uenia data.

Caput .III.

Galilea adhuc sola de partibus Galilaeae, in se hostem non conuerterat, qm̄ incolarū eius quietiora ingenia, utpote plebis agrestis contenta suis fructibus, nihil belli conferebant, sed multorū coalitu, qui latrocinio uitam exercerent suā, etiam mitiorū studia prauis moribus corrumpēbant. Erat praeterea uir leuis Iohannes nomine indigena, populi lues, dolis nulli uersutoy secūdis, improbitate parem nesciens, cui nunquam defuerat nocendi affectus, aliquādiu tñ fuerat inopia exercēda iniquitatis impedimentū. Quid tñ definiam haud liquido scio, utrum eum indigētia texerit an represserit: doli callidus, fallendi artifex, doctus mendacis fidem quaerere, & credulitatem compositis asciscere, qui fallaciam uirtutē putaret, & elegantiae duceret, & charissimos circūueneret: promptus ad conspirandū, uehemens ad audendū, acer ad efficiendū, conturbator in ocio, defensor in periculo, assuetus latrocinis, bello insolens, qui cum persequi nequirit, sereret tñ parandae causas dominationis. Huic igit animus in quietus, prompta audacia, quam processus aiebant, opesq; ad consociandam perditioni manū. Vnde cū eius factione, memoratae urbis populū excitari ad bellum Vespasianus comperisset, ne totū exercitum defatigaret, filium Titum cum mille equitibus direxit: quibus comitatus ad urbem appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit refertos, mirari se ait, quod eorū exemplū sequerent ad rebellandū, quorū excidio respiscere debuissent. Esto tñ ut primo tentamenta habuerint aliquid praesumptionis, quid uniuersorū exitia spei ferrent? Veniabilis certe fuerit in principio spes libertatis. Inexorabilis tñ est in ultimis & desperatis rebus perseverantia. Nam qui nō exemplo humanitatis, nō sedulo uerborū monitu flectunt, aduersum eos non uerba, sed arma necessaria sunt. Muris fiditis quasi aduersum Romanorū uirtutem ullos protexerint. Quid aliud pnt clausi praeferre, circūsepti praetendere, nisi q; in captiuitate audaces sint? Nemini erat loquendi potestas, occupauerat enim oēm muros ambitum praedatoria manus: Cauebat Iohannes ne quis colloquio familiari Romanos inuitaret. Itaq; ipse sripuit sermonis relationem dicens; libeter se tractatum suscipere de rebus cōmunibus, nec experiēdi usum

Chares exanimatus fons terrore.

Titus urbē ingreditur.

Iohānes indigena populi lues

Vespasianus Titū filiū cū mille equitibus dirigit

declinare, si forte ipse utilia suadeat, aut his quae referuntur acquiescendum sit: sed prohiberi se lege patria, cum supersit hedomadae sacrae dies tractare de pacis cōditionibus. Siquidem ut mouere arma interdictum, ita etiam illicitum cōsulere de pace feriatis diebus. Etenim de negotio uerbis saltem decernere, & illis sacrilegium qui cogerentur, nec illis inuitum qui cogerent: Veniam se unius diei poscere, dilationē tam exiguam nequaquam impedimēto futuram: Neq; em̄ circūfuso hoste, effugium clausis liberum, offerri sibi arbitria pacis, tam aequali optione formidinē obesse: urgeri se interim nō oportere ad pacis consulta, quibus religioni esset contra legem patriam non prauaricari: cōuenire aut tam liberali pacis oblationi, ut qui praeter spem sponte offerat pacem, ne quis periclitetur, euasuris etiam leges suas reseruet. Haec sine dolo Titus allegata arbitratus, receptui cecinit: & reuocauit à muris quos secū deduxerat. Ita Iohannes fugiēdi adeptus copiam, nocte intempesta cū plerisq; abcessit. Sequebatur etiam mulieres proficiscentē. Sed quo ulterius progrediebantur uiri, eo plures mulieres uel paruuli relinquebantur, desertaeq; à suis spectabant pauidae uiam foeminae. Et cū iam uiros proprios cōspectu amitteret, hostem adesse arbitrabatur, ad omnē tremētes sonum. Si quis cōcurreret misere cōuerebantur sese peti, sibi catenas iniici trepidantes, quasi iam praesentes essent, qui timebantur. Titus itaq; iuxta conuentum iam sole infuso, ad urbē cū exercitu contēdit, aperiantur portae, egreditur populus cum exultatione, & Romanos cū leticia suscipit & alacritate: abesse gaudens pestilentē uirum, fugisse per noctē, sibi liberam facultatem datam: Orare se ueniam ne fraudi sibi esset eius fuga, quē tenere sine suo exitio nō possent. Ille dilatione uindictae consolatus, cōsummati negotii celeritate, ad cōprehendendum Iohannem ē uestigio plurimos misit, si forte eum cōsequeretur. Ipse urbē ingressus minis magis, q̄ supplicio affecisse cōtentus pacis perturbatores, remisit omnibus ne quis uel odio, uel domesticis excitatus negociis, innoxios in inuidiam deduceret, & grauissimam criminis pulsaret atrocitate: cū multo tolerabilius sit id qd̄ incertū est formidini particeps cōscientiae derelinquere, quam cōdemnare innoxium. Sape em̄ reū corrigit metus, poena autē innocentis sine ullo remedio correctionis est. Iohānes itaq; nō est rebus ab his quos direxerat Titus, sed reperti q̄ sequebatur eum, paruuli uel mulieres ad duo milia ferē interfecti: tria milia autē infirmā aetatis & sexus, ubi satietas necandi facta, capitiuati ad iudicium sunt. Custodiam militarem ciuitati impartiuit. Itaque Galilaea omnis in potestate Romanam deducta. Nam & Thabirius mōs, cuius altitudo triginta stadiorum, uertex autē ipse campestris. XX. & tribus stadiis iacet. Penuria aquae ab aliis desertus, ab aliis orata uenia Romanis traditus: licet uirtute quoq; & industria Placidi, cui id negotii à Vespasiano cōmissum fuerat, minis cōuenarū turba, dum cedentē segitur, & arte reuocantē gradum, perurgeret, campi medio circūfusa refugium amiserit, pestē inuenerit.

Caput .V.

Hactenus circūuagari licuerit, dum templi sancti à maioribus conditi, & sacrae legis cōtagia refugientes, circa alias urbes stilū occupamus: sed tempus est iam ut quae Hierosolymis gesta sunt adoriāmur, nō ingenio freti, sed ne patriae legi ueterisq; cultui, nostri doloris uideamur negasse ministerium: fuerit in illis licet umbra non ueritas, sed tamē umbra designat ueritatis uestigia. Habet enim picturae lineamētā umbra, fulgorē non habet, nec ad summā perfectā est manū, sed diligenter intuitibus futura exprimit: & ideo minus delectat figura, plus illicet gratia. Vnde placuit rerū arbitro abolere uetera, noua condere: ut ueritatē sequeretur, q̄ per angustias infidelitatis imaginēs nō sequebatur.

Caput .VI.

Fugiens (ut supra diximus) de Galilaeae partibus Iohannes, ad Hierosolymitanā urbem se cōtulit, & quasi quaedam pestis, inscit animos cōpluriū, qui ex diuersis regionibus principes flagitiorū, cō quasi in sentinam confluerāt. Hoc em̄ illi urbi maioris causa excidii fuit, quia quod sceleribus suis deferebant perdit, ut cō conuenirent. Pleriq; ubi uel tutiores se fore crederent, uel insolētiore ad flagitia coacerbanda fidei deferre aestimabant. Recipiebantur itaq; passim, quasi pio tēpli amore defesum uenirent. Haec prima labe malorū: Hinc oppressa est paucorū mansuetudo per plurimorum insolentiam; hinc in cades, cū minus parceret alienus; hinc conspiratum,

Iohannes nō ēc itēpesta abcessit.

Adorēt ea q̄ Hierosolymis gesta sunt.

h ut le

Phanis agre
stis in sacer
dotem consti
tuitur.

Vndiq; bel
lum.

Reuocatur
Ananus.

Asciscitur Io
hannes susce
ptor fidel uir

ut legis solennia negligenter, sacerdotia a bonis ad improbos deriuaretur, q hominibus nō solum a pio cultu, sed ab ipsa legis cognitiōe peregrinis, quod sanctū esset ignorabatur. Vincti sunt primo regali genere uiri, qui resistebāt, quo ceteri metu cederēt: deinde necari, & ut flagitium uelaretur, quos sine iudicio peremerant, missi in carcerē sicariis, eosdem afflito crimine proditiōis interemptos, emētebantur. Peracti itaq; uniuersi metu, quod homines potētes atq; innoxii Antipas, Lebias, & Phoras tam facile oppressi forent, q nec iam audebāt resistere. Hinc eō processum, ut ignobiles atq; indignos substituerent sacerdotū principes: ut quibus nulla emerēdi honoris gratia suffragabatur, contra meritū suum adepti sacerdotia, ad omne nefas cōferētū arbitrio subicerentur: sed cū obuiarent sacerdotales uiri, & maxime Ananus ceteris senior, ne per gratiam donaretur summi nominis prerogatiua, fortitō creati principē sacerdotum ex petunt, in quo nihil gratiæ, sed diuino iudicio cōmitti fortis euentus aestimaretur: & reuera prætēdebant ueterem cōsuetudinem, qua substitūdos in sacerdotiū principatum mos erat ad sortem uocari: euidenter autē solutionem legis operabantur. Cum em lex sacerdotalis successiōis uiros ad sortem legeret, illi ad speciem de sacerdotibus tribuibus, unct. (Emachim nomine) præsente statuunt, & sortem agi præcipiūt. Tunc Phanis quidam sorte exiit filius Samuelis Incanus uir, cui non modo per principes sacerdotum ducta successiō nulla suppeditaret, sed ne ulla quidē scientia muneris sacerdotalis, eo quod ruri uacaret: & ideo quod esset princeps sacerdotū, incognitū habebat. Deniq; attracto ex agris, & reluctanti quasi in scena alia persona imponitur, induit quoq; sacrum ueteri more amictum uestiū. Docetur in tempore quid eū facere oporteret. Ita fortis euentu exposita est nequitia seditiosorū, ut ad imperitum & agrestem, tanti sacerdotiū functio deduceretur. Sed illis ludibrio erat circūscriptio ueteris solēnitatis, sacerdotibus dolori: qui irrideri legem a perditis, flentes ingemiscebant. Ipsi tamen freti pietatis autoritate, & honorum indignatione cōgregant sese, & super perturbatores irruūt. At illi cum & causæ, & numero diffiderēt, ad templū quasi in arcem confugiētes, uelut castrum quoddā sibi constituerūt ad repellendam irruētis populi multitudinē: ac primo ante fores templi, atq; in ipso uestibulo siti, aduersum populum præliabātur: si quis uulneratus fuerat, interiora templi petebat, illic sanguinē suum fundēs interno limini, & cruenta pauimentis lautiosiora detergens hulcera, fibræq; patētis uulneris, uestibus his, quas nō liceret illis cōtingere fouebantur. Bellum erat intra urbē, bellū inter ciues, bellū ante templū, ne hoc quidem reueriti latrones, cū a populo instantius perurgerēt, intra ipsum tēplū sese receperūt, & clausere ilico fores: Quo obiectu reuocatus est Ananus, ne uideretur bellū tēplo inferre, & sacratas religione maiortū perumpere fores tēpli, reflexit impetū plebis, & sex milia uiros in porticibus constituit, qui muniti armis prætenderēt sollicitam adhibentis custodiā. Paulatim tamē molliuit animū ut paci cōsulere, eo studio maxime, ne templū sanguis ciuiū cōtaminaret: suaderet quoq; mit tendam legationē, pacis sequestram, ut bellū intestinū deponeretur. Asciscit Iohannes ad exequendā legationē suspectæ fidei uir, & affectandæ potentia successus cupiditate sacramētum petiit, non abnuit, ne damnū periuriū pateret, si negasset. Simulabat se plebi fauere, ut circūscriberet. Quid plura? Pergit, de pace pauca pmitit, plura subtextit, ad belli incentiuū: dicēs nōne pacis, bellum inuolutū, latere insidias, Ananū Romanis urbem tradere, quo solēnitas ueterum dissolueretur, legis abrogaretur pcepta, cōponens ē diuerso omnia: atq; inuidiā in principē sacerdotū referēs eorū, quæ ipse meditaretur. Callide etiā quos sciebat illorū, qui cōclusi erant esse præsules & factionis principes in citabat, parere mortis formidine, asserens q; ipsis specialiter Ananus exitiū cōposuisset uenisse se, ut fraudem manifestaret. Mature subsidia quæreda, priusq; ab eis pœna reposita. Quid plura? pacis medius bellū accendit. Eleguntur qui Idumæos ad plū rogent: genus mobile, inquietū, insolēs, promptū ad discordias, regū mutationibus latū, periculū improuidū, præcepta ad præliū. Itaq; sine mora flexi ueniūt, cōgregantur. XX. milia uiros, utpote nullis intenta terrarū cultibus, sed parata latrociniis. Nec latere potuit Ananū aduentus Idumæorū. Deniq; portā claudi iubet, ne cū tumultu ingrederēt: sed si fieri posset ueritatem cognoscerent, bello renuntiarent.

Caput

Caput .VII.

Ascendentes itaq; principes sacerdotū mūrē, Idumæos de turre alloquebātur: maximo esse miraculo sibi, quod tam cito irretiti mendaciis causas, quas nondum cognouerant, armis persequerent: cū oportuerit eos prius disceptatores esse negociorū, q; bellorum præliatores: & præ ceteris merita cognoscere, q; arma sumere: & arma aduersum uiros sui generis, sui cultus, suæ solēnitatis, nullis amplius irrogatum iniuriæ q; Idumæis, qui ad societate flagitiōrū tam grauiū concitarentur. Quid em aliud ab his nisi paricidiū aduersum ciues, sacrilegium aduersus templū deposceretur? Non solere diuersa inter se studia, diuersosq; mores cōuenire. Similitudo em mox, fa cit uoluntati societate, & cognata studia sibi inicit. Nequissimos homines qui latrocinio sumptū exercerent suum, arrogasse sibi ut Idumæos sibi socios accerfirēt: tū abhorrentes ab eorū proposito a quibus rogarentur, ut illi patriæ suæ bellum intulerint, uos uero obsecrauerint, quasi alienam urbē defensum uenire. Nihil uobis cōmune innoxiiis cum prædonibus: nihil cōmune sobriis cum se inebriatibus: Vtināq; uini esset illa ebrietas, & nō furoris. Qui ubi se flagitiis ingurgitarunt, dissipādo proprias successiones, diripiunt aliena, & male parta nequius dissipant, deterius effundunt. Nullus rapiendū finis, quia nullus abliguriendū modus. Vbi se uino infuderint, & impleuerint ebrietate, publicorū eructant crapulam negociorū, ut nostro rursus sanguine inebrietur, & sancta illudant religioni, quæ uobis semper uenerationi atq; reuerentiæ affuit. Fugite igit cœtus paricidales, & ausus sacrilegos destitite, deserite latronū cōciliabula. Vocati estis ad cōfortiū scelēris, uenitis ad remediū patriæ. Videmus ornatissimū populum, quē uenire decuit publico rogatum consilio, ut urbi Iudaorū præstātissima (quæ totius gentis metropolis habeatur) aduersum hostes auxilio foret. Sed & si nos defuimus petitiō dum pacem sperauimus, & fatigare uos pperere uoluimus, qui excitatoribus belli pacem offerabamus: tamen uos quasi diuino arbitrio ueneritis, consulite in medium, & exhibete partis utriusq; arbitros: Quarite undē cœperūt exordia tumultus, qui cecinerint quietæ urbi clasticum, qui effuderint præstantissimorū ciuium sanguinē, quibus auctoribus pœna exacta de indēnatis sit, qui nobis ante Romanos exitio fuerint, aduersum illos bellum parabamus, & hos iam hostes patiebamur: quorum igit cū Romanis suspecta gratia eorū, qui Romanos uindictant, an eorū qui Romanos repellūt? Grauiora hæc certe nobis, q; Romanorū prælia: ab illis em pro libertate morimur, ab istis quasi p se lere iugulamur. Simulantur innoxii criminū proditiōis, & post mortem calumnia cōponitur: cum cognitio pœnæ præuenire soleat, nō pœna cognitionē. Quid em prodest defuncto absolui, cū iudicio iam nihil debeat? Suscepimus tamen etiam sortem huius modi, ut post necē de innocētia quæretur, & libet apud uos quoq; causam agimus nostræ defunctorūq; integritatis, qui statim armati p aduersariis: ita nulla argumēta calumniatibus suppetunt, ut apud uos quoq; grauiorē causam habeant, qui tam cito credidistis: bonus em iudex circūseptum se esse mendaciis dolet, & eo est fallēti infestior q; appetitior. Quod temere se impulsus, ut falsis crederet, ulciscendum arbitrabatur. Igitur nobis integrū examen seruate, & colligite ueritatem, nō ex contextione uerborum, sed ex serie negociorum. Primo omniū, cur Romanis proderemus patriam, quos potuimus & nō laceßere, & forte oportuit fieri, ut nō excitaremus uniuersarū uictores gentium: sed hoc non est iam præsentis partium deliberare. Superioris fuit temporis eligere, quid sequeremur: nūc oportet pro libertate occubere. Præstat em pro patria mori. Commodius fuit ante bellum, pacem morti pferre: Sed quia bellum in ceruicibus, multo iam ex fratribus capti: alii necati, alii dolor ex mortuis, gemitus ex reuinctis: eligenda magis libera mors, q; uita captiuitatis. Superst tamē morituris, falsi criminis abolere infamiam proditiōis. Apud uos Idumæi causam agimus, prodantur cōscii, deducantur in medium nuntiorū interpretes: Si tenēt, uindictes pdant: si nō tenent, quid accusant, & uanis insimulant suspicionibus, quas ipsi sibi cōposuerint: nō debēt arguere, qd non possunt probare. Sed quia accusare non audent, dissipare per uulgus desiderāt: & ideo ad bellum prosiliunt, ne in iudicium uocentur. In bello em contentus furor est, in pace ueritatis examinatio. Adsumus en primis suppliciis, nos spontanei offerimus, si tamē ali

Similitudo
morum.

Eligēda ma
gis libera
mors q; uita
captiuitas

h ii quis

quis accusator prodeat: aut si in populum inuidia torquet, quærite diligentius quid cõ filii fuerit in cœtu publico. Nõne ut bello instructa pararentur agmina, aut pro libertate unusquisq; patriam iuaret? Aduersum ipsos certe latrones quid deliberatũ fuerat, nisi ut pax conueniret? Exasperauerat publicam indignationem dolor singulorum, inno- centum sanguis, mulierũ gemitus, paternorum statutorũ præuicatio; increpuit gemitus uniuersorum, quia unusquisq; sibi similia pertimescebat. Ad indignissimos sacre dotiã deferabantur, peti cœperunt uocibus: illi lapidibus plebem cedere, telis necare, ex arsit publicus dolor; illi in templũ latronum sibi receptacula constituerunt. Itaq; pacis locus reuerendus etiam gētib; & domiciliũ sanctitatis factũ est prædonum conciliabulum, & quò ex omnibus terrarum partibus confluēbatur, ad cultum festæ celebritatis, ibi nũc stabula quædam feratũ sunt, humano cruore madētia: licet nobis hæc quærere, uel armatis sine lege belli. Tamē fuit plerunq; inter arma iudiciũ, & iustitia deposuit bel- li instrumēta, compescuit turbas æquitatis sentētia. Potestis hæc arma ad defensionem urbis conuere, quæ sumplistis ad euerfionem: Licet etiã introire sine armis, audire, & perconctari omnia: si quod remissum aduersum hostem reperitis, proditiõnem putate. Quod si neq; uindices uos, neq; arbitros exhibere uultis, quid mramini, si portæ arma- tis non aperiuntur? Non iste aduersum cognatus, sed aduersus arma clausæ sunt. Bellũ deponite, & portæ patebunt. Caput .VIII.

Hæc ubi sacerdotes locuti sunt, & maxime Iesus cæteris senior post Ananũ, tũ- rum qui secundo loco fungebatur, indignatibus Idumæis quod non continuo urbe recepti forent: Simon unus de ducibus Idumæorũ, minime (inquit) si ci- ues scuiunt, & clausos tenēt, qui nationi sociæ portas claudere, & non patitur confor- tes & principes suos ingredi, nobis de muro loquuntur, & quasi aduersarios muris re- pellunt, quos amicos habebant? Quis dubitet, q; parēt suscipere Romanos, & fortē co- ronare portas quando illi ingredientur? quæ maior iniuria? Patere nēpe omnibus ho- minibus ista ciuitas solet, causa cultus & obseruatiã: nobis solis intercluditur, quasi ho- stibus, soli abdicamur, soli repellimur. Simulat se nostrum petere iudiciũ, quos ne lã- mine quidem dignos urbis putarunt. Lateant quæ aduersum illos gesserunt, nostræ in- iuriæ testes & iudices sumus. Aduertimus quid clausi patiantur, quando nos arma iu- bemur deponere: & credibile esse potest, quod eorum expectetur sententiã, quorũ su- specta est fides. Festinemus itaq; eripere clausos, quibus templũ carcer est factum, ne ser- uentur usq; ad aduentum exercitus Romanĩ, & captiui tradantur Vespasiano. Aufera- mus à templo obsidionē, custodes deterrimos remoueamus, qui neminē uel ad purgan- dam aluum egredi sinunt. Si quis introferre cibum clausis desiderat, prohibetur: si quis exire, ad mortem rapitur: crimen factum est cultus religionis, Caput .IX.

Hæc audiens cessit Iohannes, considerans auersa dei uoluntate frustra sese obni- ti: quandoquidem domi forisq; hostilia streperent agmina, & gemina ex parte ciuitas oppugnaretur. Fremebant Idumæi quod excluderentur. Machinaban- tur in templo siti, quomodo iungerentur Idumæis: hos angebat metus, ne Idumæi ante effectum abirent: illis extorquebat pudor propositũ regrediendi. Et iam penē obre- pserat diffidētia, cum subito nocte orit̃ procella intolerabilis, tēpestas atra, fremūt uē- ti, cœlũ inhorrescit, uis imbrĩũ multa infunditur, terribiles choruscationes, tonitrua in- mania, terræ mugitus, ut solui mūdus æstimaretur. Quis crederet plus nouasse istud intra urbem positũ, q; extra urbem degentibus? cum utiq; hi tectis muniti forent, illi ob- iecti ad imbres: sed amplius terruit iniuriæ metus, q; ipsa iniuria. Deniq; illi q; nulla ha- bebant refugia tectorũ, clypeis sese tegebant manentes in officio, nec dilabētes: isti cir- ca domos suas, quisq; dispersi locũ dederūt, ut ab his, qui intra templũ erant, portæ ap- rentur: Anceps tñ & diuersa populi sentētia: Alii deũ summũ indignantē Idumæis, tē- pestates mouisse arbitrabant, q; aduersum principes suos armati uenerant: Ananus & p- fundiora seniorũ ingenia, cõiectabant Idumæos iuriã sui amplius excitari in sociorũ perniciem. Deniq; sollicitior cæteris noctibus, Ananus illa nocte nō fatigatione corpis, sed animi magis desperatiõe ac resolutiõe cessit, rebus aduersum se fluctuantibus, & mili- tantibus

tantibus in excidiũ suum mūdĩ procellis: nec reuifendas putauit custodias, quasi daret auctoritatem delabendi quò cuiq; esset sentētia. Quam occasione nacti qui in templũ re- fugerant, surgētes secuerunt uectes portarum. Cooperatus est illis fragor cœli, ut sera- rum sonus nō audiretur, & tumultus egredientiũ. Deinde ueniētes ad murum, portã quæ uicina erat Idumæorũ, cœtib; reseruare. Ultimũ ille dies uniuerso populo fuit, si nō ad templum, q; ad urbis signum dirigendũ putassent. Sed quia metuētes sibi q; intra templũ clausi tenebantur, ne cognito ingressu Idumæorũ, in ipsos circumfusæ ple- bis impetus fieret, ut uindictam morituri exposcerent, rogauerunt ut ipsi primitus cla- di eximerentur: tunc postea liberatis ipsis & coniunctis uiribus, in populũ effunderētur. Desexere ad eos qui legatos miserant oratum auxilia saluti, simul ut insperatæ merces irruptionis auctoribus eius, hoc munere potissimũ repēderetur. Quod ubi processit ex- sententiã, simul omnes à templo quasi quodam castro effusi, extenta acie quoscunq; re- pererāt dormientes, alios perterritos, alios totis cadebant uis. Nihil proderāt preces, nil lachrymæ, nil insignia honoris, nullorũ meritorũ gratia, omnes passim iugulabatur. Deniq; uidentes bestialem in persequētib; immanitatē, quod nulli parceretur, ipsi se se illaqueabant miserabiliore (ut mihi uidetur) exitu, q; si ab hoste perimerent: quia uo- luntaria mors immanitati ascribitur, informis laquei nodus etiã pbro datur. Sed quis consilio locus, ubi tantus erat metus suppliciorũ, cū metueret unusquisq; nō mortem, sed cruciatum ante mortē, quibus mors remedio foret? Redundabat undiq; sanguis, & maxime circa templum, quia ibi congregati erant qui clausos custodiebant. Reperta ita q; illo die caesorum. VIII. milia quingenti uiri. Inde conuersi ad urbē, sicut gregem quē- dam pecorum, ita homines quoscunq; obuios habuere interimebant. Erat miserabile spectaculũ intra urbem, omnibus antē reuerendam, bellũ geri, perniciem iniustā pau- peribus ac debilib; inferri. Sane iuuenes ac ualidiores in carcerem retrudebant, quos factioni idoneos arbitrabantur: sed magna uirtute pleriq; omnia supplicia malebant sub- ire, quàm ut perditis sociaretur. Nec modus erat ullus, nec pudor: ita furebat rabies im- manitatis. Post ubi defurere uis, pcessu tēporis causas sibi simulare cœperūt perimēdo- rum, quo ad iudicia reos ducerent, nō ut requireretur iustitia, sed ut crudelitas excitare- tur. Caput .X.

Erat in ciuitate Zacharias qui odisset improbos, nec se misceret flagitiosis, diues opum, quarum illi abundantiam, uel ad dissoluēdam factionē suam efficacē opi- nabantur, uel ad prædam sibi habere: hunc proditiõnis crimine accersendũ pu- tarunt. At ille ab huiusmodi integer cõscientia, adesse sibi cœpit cum libertate, ut nō so- lum dilueret obiecta, uerũ etiam reos ipsos maximorũ astrueret flagitiorũ, apud septua- ginta uiros dicebatur negociũ. Absoluunt omnes, quia nihil quod affine esset secleri, p- ferebatur. Verum illi irruentes & ipsum pcepitant in profundum, & perturbāt iudices, non solum cū iniuria, sed etiã cū periculo: ut eorum exemplo cæteri in reliquũ caue- rent, cõstantiam in iudicando aduersa eorũ uoluntate assumere. Rursus tamē ne quis ab- solueretur, ipsi irarũ suarum exequutores, quos libitum erat sine iudicio necabant. Cæ- sus Gorgon uir gratus & amabilis, Niger quoq; Paragites, qui inter propugnatores lu- dææ ad tuendã rei summã fuerat electus, bellator uir, ut etiam uulnerũ cicatricibus uir- tutis insignia præferret, rapitur ad mortem: & cū se extra urbē duci uideret, nō iam pro- uita, sed pro sepultura cœpit rogare. Ac ne huius quidē tam miserabilis petitionis, re- sponsum acceperit cõueniēs, misericordi, asinebantur calūniæ. Si quis se redimebat, in- nocens erat: qui nō offerebat pecuniã, tanq; reus feriebatur. Caput .XI.

Dum hæc Hierosolymis agitur, Vespasianus interea partes alias gētis ludææ debellabat: Peruenit ad eum, quæ seditio esset Hierosolymis, quas domesticis præliis necesse sibi ipsi irrogauissent, quæ supplicia ciuiũ exacta à ciuib; horta- ri pleriq; ut eò pergeret, ne quid triũpho Romano & suæ gloriæ decerperetur. At ille moderatus & prouidus uir, qui non id ex usu uulgi accomodum existimaret, sed quod altiore cõsilio rei summæ cõducere arbitraret, referre illa suadetibus cœpit: Non semp- præliis iuuari tempu, sed pleriq; etiam armis depositis laudē parari, & debitũ patriæ h iiii solui

Zacharias

Cæsus Gorgon uir gratus & amabilis.

Vespasianus moderatus & prouidus uir.

Publius Ma-
ximus cuncta
do uicit An-
nibalem.

solui. Quid interest quomodo uineat hostis, nostrone an suo ferro nisi quod suo sine Romana inuidia prosternit. Non enim possunt de nobis queri, cum se ipsi consautiurint, simul q̄ iusta nobis bella mouerint, significant, quando nec ipsi sibi parant. Vindi-
ctam hanc de coelo uideri, ut furore insaniat qui Romanos lacessuerint. Sed si quis de-
rogari aliquid gloriae nostrae asserit, cognoscat praeponderare saepe remedium cum silē-
tio, q̄ praelium cum periculo. Deniq; noster Maximus cunctando magis fregit Anniba-
lem, q̄ praeliando. Et si Scipiones subegerunt Africam, tamen communis bello; cū mul-
tis uictoria; Maximo soli datum q̄ cunctando restituerit rempubli. Plus itaq; est seruasse
Romanum imperium, quam propagasse. Aequemus tamen merita uirtutis. Non mino-
ra utiq; in ipso bello sapientiae commenta sunt, quam insignia fortitudinis. Pereant ergo
suis armis, nihil laudis diminuit, & plurimū uictoriae nostrae adiungit. Nesciunt suos
seruare, quibus nos parimus. Quid, q̄ si imminere ceperimus, fortasse inter se resipia-
scant, atq; in gratiam redeant? Quod non uereor, sed aduersus uestram sententiam pro-
fero: aut si pmaneat seditio, uideant ipsi sese expugnasse, nihil Romanū egisse exercitiū,
manus nostrae ociosae fuisse, uictoriam non uirtute nostra, sed hostili internitione inter
se paratam. Itaq; hoc prudentius consilium, ut absentibus nobis sauiant in exitium suis,
ne quis putet eos nostris magis, quam suis exercitus factionibus. Tunc melius appropin-
quabimus, ubi uictor supfuerit, qui nostro accedat triumpho. Certe ueniant ad nos
qui fugiunt suos, inueniant apud nos salutem sibi, quos suorum pestis exagitauerit.

Caput .XII.

Nec fefellit opinio Vespasianum: nam qui poterant pretio se redimere, ut di-
mitterent, ad Romanos confugiebant. Repleta erant dilabentium strata uiage-
omnia, omnes semitae, relaxabant diuites; pauperes interficiebant, quibus pe-
cunia deerat ad redemptionem. Multi etiam extra urbem insidias & latrocinia pertime-
scebant, & maxime inopes, quibus comitatus deerat. Pari itaq; foris & domi pposito sua
bi periculo: utroq; pncioso. Plerisq; tū patrii spe sepulchri, mors apud suos tolerabilior
astimabatur.

Caput .XIII.

Vbi strage maxima populorū, metus in omnes sparsus, subditos factioni fecit
uniuersos, non contentus communem cum principibus exercere factionis lo-
hannes potentia, tyrannidē affectare coepit, & parem indignabatur destrue-
re. Itaq; aliorū statuta, nihil nisi quod sibi libitum foret, ratum habere: paulatim sibi ascia-
scere stipatores, artifex dolo quos uellet & fraude circumuenire, obligare pecunia, ter-
rere potentia, quibus artibus plurimos sibi associauerat. Rursus non deerant qui uel pe-
riculoso studio seruitium detrectarent, cum praesertim dñatione assueti, tolerare seruitu-
tem nequirent. Decernebant itaq; in una urbe tria genera exitialium calamitatum: tyra-
nides, bellum, seditio, quae unaquaeq; non unam, sed plurimas urbes deleteret. Ex tribus
tamen leuius bellum erat, & iustus hostis tyranno, aut factione tolerabilior uidebatur.
Accessit his quartum genus sicarioꝝ, qui occupatā tyrannicis motibus, aut seditionis ru-
multibus urbē uidentes, uicina omnia populabant, & asportabant omnia. Mulieres &
paruulos qui laborem itineris, uel sexus uel aetatis infirmitate ppeti non poterant, neci-
dabant. Septingenti itaq; numero pempti, conuectatum in castella frumentis. Irruebant
agris, urbibus, templis, praedas agebant, necandorū occasio non p̄mittebat: agminis
specie latrocinium excitabant plures, quam usus habebat latrocinandi. Latrocinii saui-
tia bellum aceruabant, sine uenia deditiois, aut susceptionis indulgentia.

Caput .XIII.

Rogat itaq; Vespasianus ut ad remedium ueniat, à quo excidium metuebatur.
Contendit Gadarā, ubi opulenti plurimi, qui patrimonii sui causa, magis ma-
gisq; latronum insidias & incursum pertimescebant, & ideo ad Vespasianū oc-
culte miserant, ut ad se appropinquaret, quo ciuitas à latronibus erueret. Affuit exerci-
tus Romanus, quem uidentes Gadarense confugiendi uotum habebant: sed qua uia in-
exitabile id sibi afforet, non reperiabant, ne in discedentes insurgeret factio, atq; uniuersos
deleteret. Non praeterit tamen legatione Gadarensum inuitatum Vespasianum, eiusq;
legationis consilium, utpote urbis primorem nomine Dolosum, quem capientes inter-
emerunt

emerunt, atq; ulci iniuriam, egressiq; urbem in abdita & munitiora sese contulerunt. Ga-
dara Romanis tradita: cum ingenti plausu susceptus est Vespasianus. Is continuo ad p̄se-
quendos, qui refugerant, Placidum direxit: ipse reuertit in Caesaream.

Caput .XV.

Placidus praemissis quingentis equitibus, fugientes insecutus, coegit eos in uicis,
qui proximus erat, concedere: in quo electorū pube iuuenum reperta, audaciam
sumpsere ut insurgerent in Romanos. Quae res illis cladi fuit. Nam circumfusus
equitibus, à uico exclusi, sine ullo caedebant impedimento. Et dum alii conferti sese reci-
perent, ante limina portarū trucidabant. Caesorū cadaueribus aggregata moles, ad qua-
uerat murorum altitudinem. Romani alios sagittis figebant, alios sauriabant diuersis mis-
silibus: ad postremū castellum expugnauere, ibiq; omnes, nisi quibus elabendi facultas
fuit, interfecti. Alii fugientes, ingentem famam Romanae uirtutis, suis sermonibus ex-
aggerabant, maiora sibi quam hominum uisa corpora, nullam resistēdi cuiquam aduerso-
rum inuictos fiduciam. Vnde perterriti omnes fugere ilico, nec solum uicina & finiti-
ma, sed etiam Hiericho urbs, quae propter incolarū multitudinis agmina, spem ceterorū
fouebat, reliquebatur. Placidus rebus ex sententia fluentibus, eos quoq; per equites in-
sectatus, alios confertos, alios palantes sternit usq; ad flumen Iordanem: maximū quoq;
numerum ad ripam fluminis reperit impeditum transitu: tunc forte praedictus annis
imbris auctus, aut resolutis niuib; intrumuerat. At illi, ubi Romanos adesse uiderūt,
parant sese, & ad fluminis oram stipant. Necessitas intercluso fugae subsidio, remedium
in manus uertit, & impetu facto multi supra pauciores equites arietantur: illi arte no-
ta & ueteri militiae more, inter equitantes dissecare hostium cuneum, dissoluere glo-
bos, fessos urgere, cedentes sequi coepere: hinc alii ferro hostiū, alii suo, quod conferti,
in unum atq; in se relisi incurrerant, interficiebantur. Alii in flumen ruebant, quod ipsa
sui ruina, & alius alio impliciti demergebantur. Pleriq; etiam aestimantes quod possent
praetergredi, sese fluuiio dabant. Quos paululum progressos sorbebat gurgitum uis, aut
fluminis ictus abripiebat. Et si qui natandi usu super aquas processerant, ac fluentis
subter labentibus se suspenderant, aut arborum ramis impediti qui fluuiio deduceban-
tur, aut ipsis caudicibus oppressi, animam ponebant in flumine. Saepe etiam nandi indo-
ctus, ubi natantem apprehendisset tenebat, ut ipse pariter euaderet, & astrictum brachi-
is defatigabat, donec uterq;mersus, alter alteri exitio foret. At si qui forte secundo amne
decurrrens euasurus aestimaretur, irruebant sagittis, ac subito resupinus, cessantibus bra-
chiis remigis, interibat. Fuere etiam qui natare nescit, dum expertem doloris mortem
requirunt, edito ripae toro, in fluuium se excuterent uoluntarii: Alii arenoso ingressi
litore,merso uestigio deprimebantur: pleriq; etiam saxorum teretium lubrico, aut uas-
dosos offensi locis, instabili fluctuantes gradu fluentis sequentibus obruebantur. Caesa
ferro tredecim milia: innumerabilis autem multitudo fluuiio consumpta, praeda ingens
de ouium gregibus, & camelorum atq; asinorum & bouum parta: quae licet strages ho-
minum maxima fuerit, tum uero maior aestimabatur, quia non solum regio omnis, re-
pleta erat cadaueribus humanis (cum dispersi ac palantes quibuscunq; in locis compres-
hensi fuerant, interimerentur) uerum etiam ut Iordanis ipse defunctorum corporibus
obstructus, cursus proprios dirigere non posset. Asphaltites quoq; lacus cruore & ui-
sceribus defunctorum mutaret naturae suae speciem, in quem omnia quaecunq; Iordanis
attraxerat inuehebantur. Deniq; nonagintaduomilia, & ducenti illa die Iudeorum pe-
risse aestimati, à quingentis tantummodo equitibus, & tribus milibus exercitus pede-
stris. Progressus quoq; ad ulteriora Placidus, Abilam, & Iuliadem, & Betesmon, & o-
mnes uicos loci ipsius, usque ad Asphaltitem lacum Romano imperio restituit. Scas-
phis quoque imposuit milites, à quibus uniuersi, qui in lacum memoratum confuge-
rant, exstinguerentur.

Caput .XVI.

Itaq; & haec omnia usq; ad Macheruntē recepta: Vespasianus tamen tempus pra-
lii opperiebat, quo metropolim totius Iudaeae, exercitu Romano adoriretur: inter
quae occupato rebus sibi creditis, motus ex Gallicanis partibus insinuantur, quod à
h. iiii Nerone

Tria gñā ex
italium cala-
mitatum,

Genus sicari-
orum,

Caesa ferro
tredecim milia

Nonaginta
duo milia &
ducenti Iudeo-
rum una die pe-
risse.

In Ioseph li.
bel. Iuda. s.
ca. 4. Bega-
bri Gaphar
tophrā legi-
tur.

Amathus ab
aquis calidis

Urbis deseri-
ptio.

Mons ferreus

Mons Ma-
gnus.

Asphaltitis
& Tiberia-
dis descriptio.

Iesus Naue.

Eliseus pro-
pheta aqua-
rum dedit re-
medium.

Nerone potentes quidam Romanæ militiæ uiri desciuerunt. Quo comperto, cupiens intestina bella ac summa rei, totiusq; Romani imperii periculum, confecto in oriente bello: tumultu, leuare: ut rerum secundarum nuntiis, motus omnes Italiæ uel comprimeret, uel præueniret: ubi primū sæua hyems temperata ueris principio, cum maiore parte exercitus de Cæsarea iter mouit. Excepit eum Antipatri nomine ciuitas appellata. Inde procedens exurebat uicos, necabat eos quos reperiebat alienos: ac maxime Idumæ is uicina quæcunq; offenderat, depopulabat: q; inquietum genus hominum potius bel- lis, q; ocio uel quieti amicum foret. Duos quoq; Idumæ uicos *Iygari & Capartore, eorumq; incolas comprehendens, maxima strage labefactauit. Siquidem supra decem milia uiroz peremit, mille captiuos abduxit, reliquum uulgus expulit, ut ibi constitu- eret manum suoz: quia montana locoz regionis eius latrociniis infestabant. Ipse cum exercitu Amathuntæ repetit, quæ de aquis calidis uocabulum sumpsit, quod aquarum uis- por Syro sermone Amathus appellari fert. Thermae ergo græce dicunt, eo quod calidū fontem habeat intra muros. Deinde per Samariam iuxta Neapolim in Hiericho contē- dit, ubi occurrit ei Traianus multam manum agens, ex his qui ultra Iordanem siti Pe- rææ regionis populi, in ditionem Romanam uicti reuerterant. Nuntio itaq; aduenien- tis Romani exercitus, pleriq; ex urbe Hiericho, quod eam intutam uiderent, in monta- na Hierosolymitanæ regionis sese contulerant. Residentium turba omnis consumitur. Neq; enim difficile fuit urbem prope rato capi, quæ nec naturali fulta esset munimine, & a suis esset dilabentibus deserta ac destituta. Urbis condita in campo, cui supereminet mons diffusior, & nudus gignentium. Namq; secundum septentrionalem plagam, usq; ad Scythopolis urbis terram extendit, ex parte meridiana usq; ad regionem Sodomita- nam, & Asphaltitis fines diffusus habet. Aegrum autem & ieiunum solum, & ideo de- sertum ab incolis, quod sine ullo usu esset cultoribus naturali sterilitate. Aduersus hunc mons supra Iordanem, cuius exordium a Iulide, & plaga septentrionali assurgit: ipse aut præterdit in meridianum usq; ad Sobaros, Arabiæ Petrææ conterminos, ubi etiam mōs est, usu ueteris, ferreus nuncupatus. Inter hos duos montes campus iacet, quem propter magnitudinem, quod in multa spatia porrigit (ueteri usu) incolæ Magnum appellau- runt, cuius longitudo triginta & ducentoz stadiorū, latitudo centum uiginti. Exordit̃ a uico Gēnabar, finis usq; ad Asphaltitē lacum. Iordanis eum medium interfecat cam- pum, non solum inoffensa, sed etiam adiuncta gratia uiridantibus ripis fluminis alluio- ne, & succedentibus Asphaltite & Tiberiade unius fontis, & utroq; diuersæ qualitatē la- cu. Namq; alterius aquæ sapor falsus, & sterilis usus, Tiberiadis autem dulcis atq; genita- lis. Sanè in diebus æstatis immodicus per spatia campi exæstuat uapor, unde & coalesce- re uitio nimie siccitatis, atq; humi arido corrupto, aer miserandas accolis conficit ægri- tudines. Arida sunt enim omnia præter oras fluminis. Deniq; in remotioribus ægreleuit & fructus arborū, siquidem & copia huberior, & fructus palmarū opimior est, qui supra ripas Iordanis fluminis gignit, alius longe exilior.

Caput .XVIII.

Et etiam iuxta Hiericho urbem, fons abundans, atq; idem huberior ad potum, pinguior ad irrigandum, quem Iesus Naue natione Hebræus, manu ualidus pri- mū genti eripuit Chananaeorū. Is i principio corruptior habitus, ac sterilis ad ge- nerandum, potantibus & usui paræ salubris. Vnde rogatus ab incolis Eliseus propheta, idemq; Eliæ discipulus, & tanto successor nequaquam indignus magistro, ut hospitali- tatis suæ mercedem relinqueret, quos uisitauerat locis, & corruptelam aquarū leuaret: remedium dedit, sicut regnorum uetus scriptura edocet, præcipiens uas fictile cum sa- le deferri sibi, quod accipiens deiecit in fontem sal, & dixit: Sanauit aquas, & non erit in his moriens, neq; sterilis ab eis: & sanatae sunt aquæ secundum uerbum, inquit, Elisei prophetae. Ex illa itaq; benedicti salis infusione temperatæ aquæ, reueratq; ora fontis, sanctificati sunt aquarū meatus, ut dulciores potus uenarū scaturigo effunderet, & omnis illa dulcesceret aquarū amaritudo, huberiores fructus terra daret. Generandæ quoq; so- bolis opima successio, largam posteritatis copiam subministraret, nec deficeret genitalis aqua: cum diuina gratia pro iustoz fidelibus studiis, tanti prophetae benedictionibus aspira-

aspirauisset. Conuertit itaq; naturam aquarum ad preces prophetae, coelestis oraculi re- sultatio, continuoq; sterilitatem depulit, fecunditatem infudit. Cœpere illic crebresce- re generatiōes hoīm, fructus terrarum, succusq; aquarū, antè ieiunus & amarus interne- care solitus sata, tristiaq; bibentium ora torquere, fertilitatem solo, potantibus suauita- tem infundere, ut si breuiter culta contingat, plus prosit, quàm ubi diutius irrigauerit. Est enim noua gratia, ut pfectus redundantiore sit ubi usus minor, & ubi amplius quif- quam usus fuerit, ibi minor fructus sit: eoq; plus ceteris fontibus rigat, quia uel exigū- tum eius abundat ad hubertatem. Deniq; campus eum circumiacet septuaginta stadio- rum in longitudinem, uiginti in latitudinem patens. In eo mirabilem hortoz gratiam cernas, uaria palmarū genera, tantamq; dactyloz dulcedinem, ut mella desuere putes, haud ceteris inferiora. Sunt etiam illic præstantissimi apum foetus: nec mirum, ubi tam diuersis inhalantes floribus, paradisi suauis fundunt odores. Illic opobalsamum gignit. Qd ideo cū adiectione significauimus, quia agricolæ cortice tenus uirgulas incidūt, eas in quibus balsama gignantur, ut per illas cauernas paulatim distillans humor se collis- gat. Cauernas autem Græco nomine *ὀνί* dicūt. Illic cypreum, illic myrobalanum nasci- ferunt, & alia istiusmodi, quæ in aliis locis haudquaquam reperiuntur. Aqua ut cetera fontū, illic tamen pstantior æstate frigida, hyeme tepens. Aer mollior, ut summa hye- me lineis incolæ exuuiis utantur indumentorum.

Caput .XVIII.

Nunc Asphaltitis lacus qualitatē spectemus. Melius est em̃ in locorum ueteris descriptionibus, uel ceteroz elementoz miraculo, quàm in Iudæoz seditio- nibus stilum occupare. Siquidem ista flagitia mentem exasperant, illa demul- cent animum dum recensentur, & ad ueteris historiæ reuocant cognitionem. Nobis au- tem quibus incultius ingenium est, cordi est, patrum ex Aegypto regredientium, usq; in terram repromissionis repetere uestigia, ut si cui forte nostra in manus ueniant, non nostra legat, sed patrum relegat. Dulce est enim inter maiorum uersari habitacula, & ueterum dicta factaq; recensere memoria, atq; eorum inhærete gratia. Sed iam siue na- turam, siue qualitatem aquarū exprimamus, ne noster quoq; in eo lacu proliciat stilus, ex quo omnia quæcunq; mergenda putaueris, uiuentia tamen resiliere opinio est: Et q; uis uehementer allisa statim excutit: aqua ipsa amara & sterilis, nihil recipiens generis ui- uentium. Deniq; neq; pisces, neq; assuetas aquis, & latas mergendi usu patit aues. Lucer- nam accensam ferunt aquis supernatare, sine ulla cōuersione extincto demergi lumine: & quis demersum arte quod uiuat, difficile in profundo hærere. Deniq; Vespasianum ferunt præcepisse nandi ignaros, reuinctis manibus in profundum delicti, eosq; omnes illico supernataste, quasi spiritu quodam uenti leuatos, & ad superiora uimagna repul- sos resiliisse. Multa fabulosa de hoc lacu pleriq; æstimauerunt, quæ nobis inexpertis ue- ritatem rei promere nunquam consilium fuit. Mutare etiam ter in die colorem aquæ, & ad radios solis uarie resurgere: non placuit pro uero locare, cū sit ipsius aquæ lacus ob- scurior ceteris aquis, & quasi adustæ præferens similitudinem. Certe si ad radium solis & ipsa resplendat, nihil nouum & quasi pro miraculo promendum: cum hoc commu- ne sit aquis omnibus. Vagari super aquas bituminis glebas certū est atro liquore, quas scaphis appropinquantes colligunt, quibus id muneris est: hærere sibi fertur bitu- men, ut ferro haudquaquam uel alia præacuta metalli specie recidatur. Sanguini sanè cedit mulierum, quo mēstrua soluantes leuari feruntur. Cuius attractu uel urina (ut allegant quibus experiendi usus fuit) interrumpi prodit: utilis autem ad compagem nauium fer- tur, & corporibus hominum salubris admixta medicamentis. Longitudo lacus eius usq; ad Zoaras Arabiæ dirigitur, stadiis quingentis octoginta: latitudo stadiis centum gn- quaginta, usq; ad uicina Sodomoz: qui quondam huberrimam regionē inhabitabant: habundantem fructibus, distictam quoq; urbibus splendidissimis. Nunc autem ea lo- coz deserta, atq; exusta sunt incēdio. Nam cum omnia illis deus suo contulisset munere, arua frugū feracia, & uineis ceterisq; fructuosis arboribus rus cōstitutum: ingrati, nec præ- oculis habentes potentiā dei summi, quasi non oīa cerneret, oīa prospectaret flagitia, ni- hilq; esset quod illum latere, aut præterire posset: ita intemperatiæ suæ probis miscere uniuersa

Balsama q-
mō gignant

Asphaltitis
qualitas.

Miranda hie
narrat de la
cu asphaltite

Bitumē gla-
bre in aquis
natantes.

Sodomoz
species

Quia urbes
ex diuina ul-
tione incense.

uniuersa, ac pollueri cœpere, quibus diuinam traxere offensam, & pro sceleg pretio, de
coelo descendit ignis qui regionem illam exureret. Quinq; itaq; urbes incense, quarum
umbra quædam & species in fauillis uidet. Arserunt terræ, ardent aquæ, in quibus coele-
stis ignis reliquæ recognoscuntur, atque adhuc manent. Spectes illic ad speciem pos-
ma uiridantia, formatos uua; racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem.
Si capas, fatiscunt ac resoluunt in cinerem, fumūq; excitant, quasi adhuc ardeant. Hæc
ppter supplicia impiorū de Sodomitano territorio cœperta, silentio obducere non opor-
tuit. His em̄ decursis, remunerationem piis fore dubitari non potest.

Caput XIX.

Vespasianus itaq; proxima quaq; Hierosolymitanæ urbis castella, uel urbium
munimenta, distributo exercitus Romani uel sociorum subsidio replebat, ut
aduersa sibi omnia cognoscerent, quæ ante conspiratura secum ad bellum cō-
tra Romanos gerendum arbitrabantur. Nihilominus Lucio Annio Gerasam destinato,
insidiis urbem cepit: mille etiam iuuenes interfecit, quibus præuētis exempta est fuga.
Captiui abducti plurimi, atq; uniuerſa eorum patrimonialia militibus inuasa. Præcepto
ducis possessiones quæ repertæ fuerant, exurebant, rapinæ exercebant licentia. Vasta-
bant Romani montana atq; campeſtria, quibus Hierosolymitana ciuitas circumfusa bello
undiq; ardebat. Nec ferlati erant Hierosolymitani a suoz sensu periculoz, quibus omes
interclusi erant exitus, ne quis fuga periculo eximeret. Intus malum intestinū, foris clau-
sa omnia, neq; manendi uoluntas, neq; fugiendi erat copia. Etſi qui a Romanis ueniam
transfugio sperauerant, a suis egredi prohibebant.

Caput XX.

Nero cæſus.
15. Iperij ſui
anno.

Regressus erat Vespasianus in urbem Cæsaream, ut inde collectis omnibus ui-
ribus adoriretur Hierosolymitanæ urbis obſidionem. Nuntiusq; aduenit ex
sum Neronem tertio decimo exacto imperio ſui anno, cum iam de anno ſes-
quenti octauum diem degeret. Dignus ea poena, qui non solum fidem sacrilegio: pie-
tatem, paricidio: pudicitiam inſeſto uiolauerat, sed ipsam quoq; potestatem Romani
imperij, cuius uel officia, uel negocia improbiſſimis libertorum commiserat. Cum em̄
ipse nulli fidem ſeruaret, omnes ſuſpectos habebat: Et ideo nequiſſimis ſe Nymphidius
& Gemellino præcipue credendum putauit, quos uilis conditio obnoxios fecerat. Sed
& ipſi exemplum crudelitatis eius aliquando exhorruere. Et quia chariſſimos ſibi quos
que interemerat, cauendum in ſerati, præuenire uoluerunt quod metuebant. Itaq; ſa-
cta cum cæteris conſpiratione, paricidam deſerunt. Cui enim paricidus æſtimabatur,
qui matri non peperciſſet? Deſertus ergo ab omnibus ſuis, fugit ex urbe cum quatuor
libertis ſuis. Et cum ſe urgeri imminentiſſimis coniuſuratis, atq; agmine aduerſo uideret, in
ſuburbanum ruſ clanculo conſeſſit: diſciſſus & dilaceratus ſentibus, dum formidat a
quoquam uideri ne prodere: deinde cum ſe circumſeptum intelligeret, ne graues poe-
næ exigerentur, maganum quoddam ſibi de ligno parauit, & manibus compoſuit ſua-
is, quo ſe necaret. Et ad libertos conuerſus, qualis, inquit, artifex moritur? Itaq; acerbissi-
mus paricida dignum meritis ſuis uitæ exitum tulit, ut qui matrem ac ſuos occiderat,
nec ſibi parceret. Vere bonus necis ſuæ artifex, qui commentus eſt ut ſic periret, ne uel
mors ſuo ſcelere uacaret.

Caput XXI.

Galba Ro-
mano præ-
eſt imperio.

Fama itaq; interfecti Neronis præuenerat more ingenij humani: cui ſatis eſt, ubi
cupita acceperit, cætera non requirere, ſed ſtatim diſſipare, atque inexploratum
in uulguſ mittere quod delectauerit. Nec multo poſt tamen Galbam Romano
imperio præſeſe inotuit. Vnde ſuam noui principis de bello Iudæoz ſciſcitari, Vēſpa-
ſiano cōſiliū fuit, miſſiq; Titū filiū, & regē Agrippam. Titus de Achaia reuertit, cōper-
to qd etiam Galba ſeptimo menſe ac die aſſumptæ poſteſtatis exutus iſignibus, poenas lu-
iſſet in medio urbis ſinu, id eſt, Romano foro: & Otho potireſ rebus ſecūdis, ac ſuccēſſu
imperiali, Agrippa Romā cōtendit, ut apud nouū principē locaret grām: Tito pluriſ
uiſa eſt paternæ pietatis reuerētia, qd principis ptātis, qd in cōſulto patre ſi præderet,
ne ipſi qdem principi placitūz putaret, Certe exercitus docuit, opportune cū rediſſe ad
patrem

Otho rebus
poſitur.

patrem, rebus nouis & incertū quō uergerent. Deniq; etiam Vespasianus anxius de to-
tius imperij Romani ac patriæ ſtatu, bellum ſuſpēdit, atq; imperiū tenuit ſuum, poſt
habitis quæ in Iudæa gerebant, præ totius ſummæ cura & pia erga patriā ſolicitudine.

Caput XXII.

Sed Iudæa non ſeriabatur, quæ grauius bellū inter ſuos q̄ aduerſum externos gere-
bat. Nam cum Iohannis factio eſſet intolerabilis, inſurrexit præterea Simon, infe-
rior quidem mox improbitate, ſed forma corporis magis fretus ad omne auden-
dum neſas. Et latrocinij aſſuefactus, ad uſum & tentamentum ſagitiūz. Cuius erat Ge-
raſenus robuſtus iuuenis, quem princeps ſacerdotum Ananus perculerat ppter nequi-
tiæ commenta, pulſumq; eo quem inhabitabat loco, in alias regiones concedere cōgēit.
At ille cui nullus inter quietos & modeſtos locus, contulit ſe ad conſortia latronum,
ipſis quoq; in principio ſuſpectus, ne eos factione circumueniret, facile poſtea mox ſe
inſudit ſocietate. Populabat cū hiſ ea quæ eēnt finitima munitiōibus, q̄ illi ulteriora pe-
tere non præſumebant, ſed quaſi in foueis latitantes inſidiabant prætermeantribus ſine
ullo excuſſu, quaſi domeſtico latrocinio contenti. Ad Simon animi immodicus tolerare
diu nequirit, breuiq; multorum quaſiuit manuū, pollicens ſeruis libertatem, liberis
præmia, perditis remunerationem. Ita conſuentibus plurimis ad deprædandi licenti-
am, expugnare munitiones, occupare urbium populosa uſus, terribilis omnibus erat,
receptaculum: ſibi in uico, cui nomen Aiæcis muris, parauit. Iamq; uiginti milibus ar-
matorum ſcipatus incedebat, cum ſubito metuētes Hierosolymitani quotidianos eius
proceſſus, & aduerſum ſe futuros rati ſi diutius adoleuiſſent, ſuccidendos putarunt, re-
pentinoq; excuſſu armati Simonem adoriuntur. Nec ille incautus atque imperatus in-
ſidiis patuit, ſed excepit aduenientes, & pleroſq; fudit, alios cōgēit in urbem ſeſe reci-
pere bello fugatos.

Caput XXIII.

Idamis quoq; cōgreſſus æqualis reſeſſit, & quaſi uictus, quia non uicerat angeba-
tur. Rurſus cum congregiendum foret commodius arbitratus dolo experiri, repe-
rit ſpontaneum fraudis miniſtrum. Namq; intellectum eſt, quid iſte affectaret, laco-
bus unus ex principibus Idumæoz, uafers & callidus ad huiusmodi negocia uenit ad Si-
monem clanculo, & obrulit patriæ ſuæ proditiōem, ut fidem daret, qd uniuerſos Idu-
mæos circumueniret, poſtulataq; mercede futuræ ſocietatis: quo poſſiſſimus & apud
eum ſidiſſimus foret, pollicetur uniuerſorum proditiōem conuiuiō ſœderata gratia,
promiſſiſq; ingentibus Simonis firmata inter utrūq; eſt pactio. Vbi ad ſuos reuertit la-
cobus, ſactare primo paucioribus cœpit, exploratum proceſſiſſe uiſes aduerſariorum,
uidiſſe ualidam manu, expertos belli uiros, multitudinem maximam, & bello inſupe-
rabilem: Inſerre paulatim ſermonem iſtiusmodi principibus. Poſtremo inſundere per
numeros ipſum Simonem admodum ſtrenuum, qui regio more exercitum iſtituiſſet,
& ordines ſeruaret, numeros diſtributos haberet, ductores idoneos præſeciſſet, conſue-
lere ſibi Idumæos, oportere, ut talē uiz amicu potius q̄ hoſtem experiretur. Certe ſi in
congreſſu ſuperiorem uiderent, cederent ſine periculo, cauērent prælium. Vbi pluriſ
mox inclinata in ſententiam ſuam ſtudia cognouit, edocto Simone ut in aciem p̄dīret,
ſecurus futuræ diſperſionis Idumæoz: ille non diſtulit, hic uelut anteſignanus cum ſuiſ
is, & quaſi ad præliandum promptior: ubi ſerentariis tentatum prælium uidit, priuſq;
in manuſ uenireſ conuerſo equo fugæ dedit ſe: idem ſui fecere. Ita conuertit, diſperſitq;
acies uniuerſas, & uictoriā Simonē ſine certamine belli tradidit. Simon uero poti-
tus tantæ gentis triumpho, inſolentior in cæteros factus, Chebron uetuiſtam urbem cœ-
lebrē populis, opum diuitem, ante expectatum cepit, multamq; in ea p̄dam reperit, di-
ripuit fructus huberrimos. Ferē enim antiquiſſima non ſolum Paleſtinæ urbiſ ciuitas,
ſed etiam oīm quæ ſunt in Aegypto a uetuiſtis condita: ut etiā Mēphim quæ antiquiſſi-
ma habet, poſteriorem pleriq; exiſtiment. Fuere etiam qui habitari in ea patrē Abrahā
dixerunt, poſtea q̄ de Meſopotamia Syriæ p̄fectus Aegyptum petiit, filioſq; eius illic ſe
pulchrum habere pulcherrimo extructum marmore, & opere elegantiffimo, ſeptimo a
ciuitate ſtadio, Terebinthus illic magna arbor a conſtitutione mundi fuiſſe aſſeuerat.

Nunc

Simoni

Geraſenus d
uis.

Ioseph⁹ Iuſ.
belli Iudaici
ca. 7. hūc hi
ſtoriā ad Ios
gū p̄ſequit
ubi uicū, quē
hic Egeſip-
pus Aiæcis, il
le Aim ap-
pellat.

Iacobus un⁹
ex principib⁹
Idumæozū
uafers & cal-
lidus.

Chebron
urbs uetuiſta
& celebris.

Memphis.

Terebinth⁹
a cōſtitutiōe
mundi

Nunc tñ utrū adhuc maneat incertum nobis est, inde p̄grediens uastabat tētritoria, ex pugnabat urbes, congregabat populos. XL milibus armatorū stipatus, exinanibat oīa, quocūq; uel quasi amicus & socius acceſſerat. Quis enim locus tantorū sup̄peteret aliis mētis? Solo pedū uestigio in modum pauimenti p̄terebant uniuersa, in quibus tantus constiterat numerus p̄latōrū. Nec solum quicūq; erat fructus auferēbat, quasi quibūdam exesus locustis, sed etiam in postēz p̄trita humus fructus negabat. Terre bat Iohannem quod Simonis augebat potentia, & totius factionis socii quatiēbant. Volebant perdirum, sed bello non audebant lacerare. Itēz insidias parant, & obſidentes ita nera, uxorem eius cū omni comitatu muliebri, & paucis uiroz p̄secutoribus rapiunt iactabant se quasi omnē confecissent uictoriam, ac uelut ip̄m Simonem captū tenerent, supplicatūz sibi arbitrabant. At ille durus, immittis qui nullius affectu commoueret, nihil sanctum charūmque haberet, inflamat quasi accepta iniuria potius q̄ erepta gratia, multoq; seuior grauiorq; grauibz exercebat, quos reperiēbat, tormentis. Plerisq; manus incidebat, quos ad hostem truncato corpore remittebat, ut eius annuntiarent crudelitatem, insinuarent minari quod muros subuerteret, urbem excideret, nisi sibi ocyus uxor propria restitueretur. Similiter manus & uiscera truncaturum omnibus, qui intra urbem degerent, nisi mature consulissent. Ita perterriti facti, uxorem eius ad eum dirigunt: quo mitigatus furor eius, aliquantam requiescendi copiam clausis dedit, ut non urgeret obſidionem ciuilem.

Caput .XXIII.

Nec solum Galba interfecto, sed etiam Othone extincto Vitellii ducibus congradientibus, quem Gallicanus exercitus creauerat imperatōrē. Et primo quidem certamine superior Otho uisus est: repetito post diem p̄lio, cum comperisset Otho Valenti & Cecinnæ Vitellii comitibus uictoriam cessasse, plurimos quoq; suos interfectos, Brixia positus, uoluntaria nece eripuit se ludibrio, duobus diebus & tribus tñ mensibus regē potitus. Victor itaq; Vitellius, cum eo qui utrūq; superſuerat exercitu Romam contendit.

Caput .XXV.

Vespasian⁹
deuastat In-
dram

Cerealis dux
Roma exer-
citus.

Vit⁹s exer-
cent enormi-
bus.

Vespasianus tunc tēporis profectus ex urbe Cæsarea uastabat Iudæam, montana omnia finitima et munitiones debellabat. Interficiebat resistentes, p̄cantibus impertiebat ueniam salutis. Fugabat aduersarios, constituēbat suos: Cerealis quoq; dux Romani exercitus cū equitatu percurrēbat oīa, extinguebat alios, alios subiciebat. Captiuosq; cogebat agmina, omnia circa Hierosolymam exurebant, ne ullum ludaicis esset perſugium. Sic interclusi aū obſidionem uniuersi Iudæis exitus. At illi non solum non consulebant sibi, sed etiam domestico inter se decernebant certamine: Iohānes interior tyrannus, Simon extramuranus hostis: qui recepta uxore, paulisper excurrēns Idumæam depopulatus, ualidior redit, & Hierosolymitanæ muros urbis armis circūſonabat. Iohānes intus positus, suos ad bellum uitis exercebat data criminum autoritate. Feruebant studia rapinaz, proborū cupiditates, luxuriæ effusiōes, unguentorū odores, calamistris crispabant capillos, stibio oculos depingebant, muliebrem amictum inducēbant. Nec solum ornatus foeminaz, sed etiam muliebris mollitia affectabat, & illicitas libidinum passionēs, uiri muliebria exercere, effeminare uocem, & fluxu corporis sexū dissoluere, pascere comam, uultum dealbare, pumicare genas, uellicare barbulam, & in hac dissolutione seuitiam crudelitatis exercere intolerabilem. Deniq; fracto gressu incedebant, & subito morientanei bellatores reconditos sub conchyliatis chlamydibus gladios occultantes, cum repente nudassent quacūq; repererant diloricabant. Qui Simonem euaserat, a Iohanne interficiebat. Si se intra urbem recepisset, qui Iohannem fugerant, captus a Simone aū muros immolabat. Erat dissensio grauis. Idumæi quærebant tyrannidem Iohannis extinguere: inuidebant eius potentia, & oderant eius crudelitatem. Congrediunt aduersum satellites tyrannidis, auertunt eos, insectant eos usq; ad aulam regiam, quam condiderat genere proxima regis Adiabeni, irruunt exclusis propugnatoribus, templumq; occupant, diripientes spolia tyrannidis, qm̄ illic Iohannes opum suarū condiderat receptaculum, Grauis inceſſerat metus, ne per noctē Idumæi de templo urbem intro-

bem introgressi, ferro plebem interimerent, incendio urbem delerent. Quo metu territi, de consilii sentētia dum unum tyrannū ferre nequeunt, alterum introducere. Et Iohānes fraude irrepserat in tyrānidē. Hic Simon rogatus quasi remediū salutis daret, do minatum inuexit ciuibz, urbi tyrānū. Missus est Matthias princeps sacerdotū, ut eius ingressum obsecraret. At ille superbe satis dominari abnuī, & quasi grauare cōcessit ambitus, ut se in urbem cū omni sua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus suis, ut perniciosiorem introducerent, cū infirmiorē execrarent. Itaq; Simon ex sentētia ingressus, æque se hostem exhibebat uniuersis: ut & illos qui uocauerant, & illos aduersum quos eius auxiliū postulatū fuerat, cōmuni omnes odio persequeretur. Urgebat Iohannes fraudibus suis, fluctuabat ciuitas. Certamē erat inter Iohannē & Simonē, quis amplius suis noceret.

Caput .XXVI.

Sub ea tempestate cōualuit rumor ciuiliū belloz in exercitu Romano, de Galba, & Othonis nece manifestatus, & imperio Vitellii, qui nequior superioribus quasi fex resedisset. Cōferre secum ueteris militiæ uiri cōpere, & indigne ferre, tantum usurpare pratorianas Romæ legiones, ut cū iam bellorū desueuissent experiri p̄cula, nomina ignorarent gentium, quæ bellū mouerēt: Ipse tamē statueret bellis imperatorem: & in sua manu rerū Romanaz legendum arbitrum cōstituerunt. Deinde huiusmodi exemplo in Gallia positos milites aspirauisse, ut Vitellio imperium daret, incōsulto senatu & populo Romano, se iterea quasi mercenarios haberi, qui aliena arbitria sequerentur: primos ad periculum, ad honorē ultimos, tanto tempore bellum gerere, triumphis quotidie crescentibus, & ab inferioribus dominos accipere, & ne eos quidē utiles, sed uel ignauissimos quosq; uel uentri deditos & turpitudini: pergendū obuiā & remouēdam iniuriam. Esse sibi uirū strenuū Vespasianum, quē legi decuerit ab omnibus imperatore, cui maturū ad cōsulendum, ualidiorē iunioribus ad p̄aliandum, properandū maturius ne prius ab aliis eligeretur: & his cum quibus in militiā cōsueuerat, triumphando esset despectui. Quando opportunius tempus, quo digna merces laboribus eius repēderet Virellianam uoraginē priuatorum dedecus (nō dicam imperatorum) nō diutius hoc toleraturū senatum, nō populū Romanum, ut opprobrium uolētorum diutius in culmine maneat imperii, cuius res Romana ad sumptū non superpetat. Quis em̄ ferat tyrannū regnare, cū habeat in exercitu dignū Ro. impii gubernatōrē? Quæ uero gentes luxui se subiiciāt, & uitis dedāt, cū belli incēriū sit ignauia imperatoris, & cōtra firmitudo pacis, in hoste uirtus, sobrietas in reipublicæ moderatōre? Quis nō suspiciat in Vespasiano adhuc priuato, regni decus, & Ro. imperii autoritatē, cui tot militares n̄ieri p̄stō sunt, & oīs Romani exercitus, ualidior manus? Quid expectamus? An ut nostris fultus uirtutibus aliis debeat q̄ imperator est, & nos aliis cedamus q̄ in iure nostræ potestatis est? Certe si honorare nolumus, nō derogemus. Nec faciamus hanc iniuriā, ut nostro iudicio repudietur quasi indignus imperio, quo dignus habetur Vitellius. Postremo cū in Italia sint frater eius & filius Domitianus, uerēdum profecto est, ne quis suis ornamēto esse iam dudū debuit & sit periculo: aut si illi, ut arbitramur, tyrannū urgere cōperint, huic fraudi sit, quod & frater & filius rebellauerint, & incipiamus reum spectare, quē uidere nolumus imperatorem. His secum milites uociferantes, adoriuntur Vespasianum, rogant ut Romani imperii suscipiat gubernaculum. Ille autē abnuere ac se indignū dicere, esse iam cōstitutū imperatorem, refugiendū ciuile bellum: Illi instare p̄romptis, ille resistere perseveratius. Postremo reluctantem armati circūſistunt gladiis mortē minantes, qui aduerterent sibi crimen manere, & graue periculum si refugisset: ita cessit potius imprimētibus, q̄ recepit uoluntarius, quod ambire alii solent. Urgebant milites, suadebant duces: curam prius q̄ honorem induit, festinauit in Aegyp̄tū, sciebat em̄ maxias uires illic eē Romanæ reipublicæ, unde alimonia ministraretur, subsidii sibi quæredum, si uinceret: aut refragiū Vitellio, si trahēdū diutius bellum putaret. Esse etiam illic duos ordines militariū uirorū, quos sibi adiūgere properauit, ut urbs maxia, & plutimis naturæ munimētis circūdata, in suo potius iure, q̄ in alieno maneret, ad utrūq; belli euentum satis utilis. Ideoq; de locorum situ, ac potissimum de ipsa urbe metropolitana, uel pacis dicendum rati.

Matthias
princeps sa-
cerdotum.

Ignauia im-
patoris est in
cētūū belli.

Vespasian⁹
inuitus susci-
pit gubernaculum
q̄d am-
bire solent alij

De situ Ale-
xandriae,

Egyptus
inassuetam
bribus regio

Portus defecti
ptio.

Pharum tur-
ris maxima.

Vrbem Alexandriam cōdidit Alexander, cui ob uirtutē inditū magni ducis cognomētum. Ea inter Aegyptum & mare quasi claustrum interiacet, ciuitas importuosa ut ferē plerūq; Aegypti, & ab externo difficilis accessu: cū sit in remotioribus Asiae partibus iacens. In Europa qua ipsa Aegypti aridis Lybia cōterminat: meridiana aut eius superiora, quae determinat ab Aethiopibus Sienē, & innauisgibiles Nili fluminis catartas. Ab oriēte refundit mare rubrū, Clitro tenus, qui locus extremis ultimus terris, peruiū ad Iudaeos aperit iter nauigaturis. Septa igit ex una parte feruētibus incēdiis solis, Indico inde atq; hinc Aegyptio mari, uno tantū muro se ptenrionali innitit terrae, qd ducit in Syriam. Cetera interclusa undiq; & naturae subsidio uallata: diuidū tamē septētrionalis plagae eidem munimētum, & gemino quodā lamine patens, quo uel peregrinae ad eā per maria Aegyptū deuehuntur copiae, uel liberior ad terras usus diffundit. Terra iacet in infinitum modum. Nā inter Sienē & Pelusium lōgitudō uniuersa stadiorū: duū milium, si fides assertis adest, & ab Plinthine, usq; Pelusium stadiorū itē trium milium sexcentorū: inassueta imbribus regio, nec tamen pluuiarū indiga, cui Nili irrigua, spontaneos imbres ministrant. Vtrinque ei Nilus est, coeli hubertas, terrae fecunditas, arua temperat, solū opimat, nautis & agricolis iuxta usui: hi nauigant, illi ferunt, isti circūuehuntur per sua rura nauigiis, illi excolunt sine aratro ferētes. Videntes sine carpento, distinctam cernas fluetis, & quasi quibusdā excelsam mœnibus, nauigiorum totis domicilia, terris uagantur quae Nilo circumfluit. Est em̄ nauigabilis usq; ad urbem (ut appellant) Elephātinorū: ulterius nauem procedere catartas, quas diximus, nō finit: nō defectu gurgitis sed totius fluminis praecipitiis, & ob quandam aquarum ruinam. Portus urbis, ut plerūq; maritimarum locorū aditus, difficilis accessu, & longe difficilior ceteris, quasi ad formam corporis humani, in capite ipso & in statione capaciore, in faucibus angustior: qua meatum maris & nauium suscipit, quibus quaedam spirandi subsidia portui subministrantur: ubi quis angustias atq; ora portus euaserit, tanq; reliqua corporis forma: ita diffusio maris longe lateq; distenditur. In dextra uero portus, insula est breuis, & in ea turris maxima, quam Pharū in cōmune Graeci ac Latini, ex ipsius rei usu appellauerūt, eo quod longe uideatur a nauigantibus, ut ad priusquam portū appropinquent, nocturno maxime tempore, terram finitimam sibi esse flammaram incendio cognoscant: ne decepti tenebris, in scopulos incidunt, aut uestibuli limitem non queant cōprehendere. Sūt itaq; illi ministri, per quos subiectis facibus, ceterisq; lignorum struibus, adoleatur ignis quasi terrae praenūtiis, & index faucium portuēsum, demōstrans ingrediendi angustias, undarum sinus, uestibuli anfractus, ne praestringatur tenuis carina caute, & in ipso ingressu offendant inter operos fluctibus scopulos. Itaq; directum cursum paulatim inflecti oportet, ne caecis illis faxis ibi incurrat nauis periculū, ubi speratur effugium periculorum: Angustior em̄ aditus in portū, quia à dextra parte latere arctatur, à leua rupibus quibus obstruendum est sinistrū latus portus. Circa insulam quoq; instructae ingentis magnitudinis moles deiciuntur, ne assiduo assurgentis impetu maris insula, cedant fundamenta insulae, atque ui nimia soluantur. Vnde fit ut illudentibus sese in partem insulae fluctibus, & recurrentibus in aduersum inter serupeas rupes, molesq; constructas, canalis ille medius semper sit inquietus, atq; exasperato transitu periculosus fiat nauigiis ingressus, amplitudo portus stadiorum. XXX. statio tuta, placiditas maxima quauis tempestate: quia memorati oris angustias, atq; oblectu insulae repellit à se undas maris, & sit intus tutissimus portus, compensatione quadam ingressus periculosi: quia per easdem portuēsum oris angustias, totius portus defenditur sinus, & summo uetur à tempestatibus, placidatur à frigoribus, per quos ingressus exasperantur: Nec immerito uel tutamē, uel magnitudo portus huiusmodi est, cū in eum, quae ad usum totius orbis proficiant, cōuectari necessarium sit. Nam & populi innumerabiles eorū dē locorū, ad usum sui expetūt totius orbis cōmercia, & frugum regio ferax, ceterorūq; terrae munerū uel negociorū abundātorum frumento alit atq; instruit necessariis mercibus orbem terrarum.

Compositis itaq; erga se rebus in Alexandria Vespasianus, & studiis omnium qui rem militare gerebant, circa suum imperiū conspirantibus, securus absentiae, reditum in Syriam maturat: cōuento mandatis tamē Tiberio Alexandro, qui tunc Aegypto praesidebat, ut eius exercitus, q̄ tum in superioribus ptibus erat, gratiam sibi consociaret, ipse quoq; necessitatem imperii Romani, quibus posset adiuuaret uiribus. Quae sibi imposita foret, Tiberius per epistolam puincialibus & militibus insinuauit, idq; ab omnibus cū laetitia susceptū, fides promissa, effusus fauor. Vespasianum Caesar suscipit: Inde Beritos, legationibus urbium cū summo gaudio cōfluentibus. Illic etiā Iosephus solui praecipus uinculis iussu imperatoris, adiunxit Titus ut frater gereretur potius, quam soluerentur catenae. Quod si frangerentur, ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri securim deferri, iussit frangi catenas, ut aduerteret Iudaei sibi quoq; ueniam nō negādam, si cōuerteretur & pacem rogarēt: simul quia non alieno cū arbitrio iam referuabat, cū ad se rerum omnium delata arbitria forent.

Ventū Antiochiam: ibi tractatu habito, unde oporteret ad Italiam transmittere: quia tuta in Aegypto, uel Alexandria omnia cōsiderauerat. Consultum celeritati. Dimittit itaq; Mutianū cum parte multa equitū, & exercitus pedestris, ut praeniret in Italiam aduentū imperatoris. Is prolixae nauigationis reuocatus formidine, per Cappadociā & Phrygiā iter direxit. Antonii quoq; praecipit praefectum tertio ordini militari, qui erat in Mysia, in imparatā se Italiā effundere, priusq; Vitelliani sese mouerent. Nam Vitellius quasi crapulatus, & somno demersus cōiuiū regeri existimans nō imperiū, in tantis positus negociis dormiebat. Deniq; uix tādē ex citatus nuntio adueniētis Antonii, dirigit Cecinnam cū exercitus parte, & periculi sui summam alieno arbitrio cōmittit, fretus Cecinnae uiribus, q̄ Othonis manum fuderat: ille circa urbem Cremonēsiū Antonio occurrit adueniēti, explorat omnia, cognoscit praualidam manū ē diuerso affore, strenuā bellis, exercitā triūphis: se contra nec uiribus aequis, nec numero pares posse decernere aduersum ualidiores: cōuocatis centurionibus, suadet bello desistere: q̄ eēt numero inferiores, & gloria iperitoris praeponderaret, satis in bello ualere famā ducis rem summam gerentis: Vespasianum in Gallianis partibus, & Britanniarum uictoriis emicuisse: Vespasianū orientalibus succedum aduersis, magno uti sui nominis praedicio, Vitellium autē nihil aliud nisi uino solutum, & inter cōiuiā pridianas semper ructantē epulas, nihil aliud expectare, nisi ut cum hostis adueniret, ebrius petat sine sensu doloris. Ex illo augeri militū animos tanti gloriae imperatoris, ex isto deici per opprobria eius & turpitudines: cōsulendum ne prioris belli famam omitteret, licet uicerint Othonem Vitellio parem, aduersus eum nunc esse negocium, qui totū orbem triumphis suis cinxerit: praeniedam gratia necessitate, ut ciuē potius Vespasianum eligant, q̄ hostē experiantur. Miserum esse bello ciuili uincere, quāto miserius uinci, ut uidearis hostis tuorū: Victori patria manet, uictor perit: aut si manet ad sceleris iudiā manebit, ut uideamur ciuibz intulisse bellū p tyrāno. Qui em̄ uicitur nō iā ciuis, sed tyrānus est. Quid cōserimus noxias manus? Semel satis sit sceleris uicisse, ut pudeat cui uicerimus. Putauimus uel iperitū sobriū fore, uel regis molibus expergescēt, somno perpetuo renūtiare. Quid expectamus diutius? Pericula nostra ingrata sunt omnibus cōmilitonibus, omnibus populis iudicia nostra reprehēsa, & cōdemnata propter electi flagitia. Qualis sit cōsiderate, qui etiā uictor repudiatus est. Cōsultandū certe prius de belli euentu, & sic praedidum: Si pericula praenierint, frustra consules: ubi cōsiliū placuerit, recte incipies, quod solliciti ducis esset: explorata sibi omnia, patuisse Vespasianū exercitum esse ualidiorē, fidem suam p Vitellio iam dudū probatam, quādo praesumit de belli euentu, uictoriam sequutā quādo diffidit: in promptu esse quid sit futurum. Neq; uero mortē suam sibi esse formidini, sed exercitus Romani periculū: & quod plus dolet, uiris partē iam dispendiū laudis, ut uideatur uicti, qui solent uincere. Sibi certe cauendū ne iudicet, & illud non fortitudinis, sed euentus fuisse qd uicerit bello superiore, & istud ignauiae quod uictus postea sit.

Tiberius
Alexander
praes Aegy-
pti.

Iosephus uin-
culis soluitur
fractis potius
q̄ solutis ca-
tenis.

Mutianus.

Antonius.

Vitellius era-
pulator.

Cecinna.

Miserum esse
bello uincere
re.

EGYPTI DE EXCIDIO HIERSO.

His atq; huiusmodi sermonibus adduxit in sententiam suam milites, ut secum ad Antonium pergerent uoluntarii, atq; ei se traderent: sed ut se habet uulgi maxime militaris mobilitas, compuncti sunt plerique per noctem in cubilibus suis, deserti ut Vitellii poenitentia, ne si superior fieret, nullus sibi uenia: locus superesset, qui imperatorem proprium dereliquissent. Et surgentes primo cum obuiis quibusque deinde cum omnibus conferre coeperunt, quomodo erratum emendarent. Euaginatique gladiis insiluerunt super Cecinnum, uolentes ultum ire iniuriam suae prolationis. Sed interuenientibus centurionibus & chiliarchis, a nece quidem eius temperandum rati, uinctum tamen Vitellio dirigere parabant. Quo cognito, Antonius mouit eos quos secum deduxerat, & armis super defectores irruit. At illi uiso agmine partis aduersae, parauerunt se ad praelium, sed paulisper ausi resistere: ubi se conuertere, ut Cremonam confugerent, cum equitibus Antonius occurrit, atq; omnes praue nit aditus: ne confugientes reciperent, clausosque ante urbem interfecit. Caesa illic multitudo maxima, reliquos in ipsam urbem persecutus peremit. Direpta omnia, plurimi negotiatores ex aliis locis aduenientes, plerique incolae praedae causa necati dum sua uendicant. Extincta triginta milia, & ducenti uiri qui aderant de exercitu Vitellii. Primusque (id enim Antonio cognomen tum erat) quatuor milia quingentos de Myfiacis militibus amisit: qui desperatioe salutis ulcisci se uolentes Vitelliani, ubi circueuntos se uidere, haud inuicti & ipsis Antonianis uictoria cessere. Solutus uinculis Cecinna, dirigis ad Vespasianum ab Antonio, ibique non solum salutis securitate, sed etiam primae solutioe consolatus est macula prodicionis.

Caput .XXXI.

Cuius uictoriae nuntio, elatus Sabinus, uolens & ipse commendationem sibi apud imperatorem parare, si praue nit aduenientem Antonium Vitellii, uel exilio, uel expulsionem, aut si resisteret Vitellius, superueniretque Antonius, qui iam iamque affuturus audiebat, congregat sibi militarem manum, ex his ordinibus qui Romae positi curabant munia uigiliae, occupat nocte & Capitolium: plurimi ad eum nobilium per diem confluxere, inter quos etiam Domitianus Vespasiani Germano editus, qui metuens ne in se, quasi in Vespasiani nepote, Vitelliana ultio deriuaret, inter duos positis Vitellios, propiore adorit, minus sollicitus de remotiore (Plus enim propiora terrent pericula) Indignatusque immittit Germanos in Capitolium, qui praefoces immanitate gentis, simul numero ualidiores, circueuntur rebellatricem Sabini cateruant interfecti prope omnes. Domitianus tum cum plerisque nobilium, dum Germani ad superiora Capitolii nituntur, & a Sabino eiusque sociis loci pellunt, suffragio fugiendi locum reperit, aut forte, quia & ipse malo publico referuabat tyrannus futurus, Sabinum Vitellius ex cruciatum necat, diripiunt omnia munera oblata Capitolio, templumque incendit.

Caput .XXXII.

Post diem Antonius adest, & diuerso occurrit, trino circa urbis moenia congressu habito, fusi caesi que omnes Vitelliani: interea Vitellius epulabatur, ne amitteret moriturus prandium, & redundantioribus (ut in extremis solet) mensae sibi ultimae dapibus referebat. Obruere se uini poculis frequentioribus, ut sensum amitteret futuri uel opprobrii, uel periculi: rapis & conuiuio, trahit per multitudinem, insulatas, morituro inferunt iniurias, quas ebrius non sentiebat. In media perimie urbe, uina simul & sanguinem fundens & eructans crapulam, qui si diutius uixisset, luxuria sumptibus, & pretio mensae Romani imperii opes abligurisset. Denique octo mensibus & quinque diebus imperitauit. Et iam Roma edacitate eius defecerat. Numerata sunt alia caesorum supra quinquaginta milia.

Caput .XXXIII.

Sequenti autem die Mutianus & Antonius cum exercitu pariter ingressi, uix finem necandi furentibus militibus imposuere, eo quod praesumptores constituendi imperii Vitellianos persequebantur, & explorabant priuatoe domos, tanta perciti indignatione, ut cum de populo aliquos metu latentes inuestigassent, prius quasi Vitellianos ferirent, quam cognitio ueritatem manifestaret, ut sapientius uincendum furor interrogationem praue nit. Et quia absens erat Vespasianus, quasi ad interregni uicem Domiti

Sabinus necatur.

Domitianum publicis Mutianus praefecit negociis, ne quid eius deesset rebus secundis. Nondum tamen Domitiano se penitus infuderat libido flagitioe, rudis erat adhuc uitae, & tyro criminibus ut potentibus. Vespasianus hyeme retentus, atque intercluso uentis mari, cum filio Alexandriam rediit: illic uictoriae nuntio plebisque Romanae comperto in se fauore, profectionem maturandam constituit, ne quid absente se nouaret: nec tamen incuratum Iudaeae bellum reliquit, quod filio, quasi consorti suo, nouaret: ac successor, committendum putauit: ut neque Romanis ipse deesset, neque Iudaeis Vespasianus, quem filius representaret. Executor igitur paterni electus triumphus, cum electa manu dirigit. Titus pedes egreditur. Nicopolim petit: Abest ea ciuitas ab Alexandria uiginti quatuor stadiis: inde militibus classi nauium maiore impositis, Nilo decurrit usque ad urbem Thoni. Unde progressus habitauit in ciuitate, cui nomen Thamna. Secunda mansio usque ad ciuitatem Heraclea, tertia Pelusium, duobus diebus statiuoque gratia Pelusii transactis, per desertum agens iter, peruenit usque ad Casii Iouis templum: successit ei Ostracine mansio, aqua locus indigens, tum diligetia incolae sibi subsidium coparauerant, ut instituerent ductus aquae: Exceperunt etiam Rhinocoluri exercitum progredientem, non sine grata refectione. Occurrit urbs Raphia, quae ciuitas Syriae principium est, ex Aegyptio commeanibus. Ventum est Gazam, ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde in Ascalonen, deinde Iamnam, ex qua transitum in Ioppen, peruentum in Caesaream: ubi necesse erat paulisper morari, congregare quoque militum manum, quae adhuc in hybernis agebat, & iam hyemis asperitas deficiebat.

Belli Iudaici lib. 5. ca. 12. apud Iosephum eadem

EGYPTI DE EXCIDIO HIERSO QUINTVS.
VIRI HISTORIAE LIBER QUINTVS.

Caput .I.

ANO PRIMO DE LATE IMPERII Vespasiano, bellis asperis Iudaeae & seditionibus domesticis lacerabat, nec per hyemem inducias malorum egerat, quando solent bello requiescere saeua: quinetiam tertius ei tyrannus Eleazarus accesserat, quasi emendaturus uitia superiorum, qui coiuuatiis secum Iuda, & Zenonis Simone & Ezechia non ignobilis iuene, quos plurimi alii comitabantur, & occupatis templi interioribus & circuitu omni, supra fores in uestibuli ipsius fronte, arma constituere. Iohannes tamen conspirantium numero praestabat, & factionis multitudine, sed loco inferior: quamuis nequaquam feriret, sed repugnaret superioribus, grauiabatur tamen quod supra uerticem haberet hostes. Simon uero, quem sibi tyrannum populus introduxerat superiora urbis, tenebat: inferiora quoque populo ipsius replebat. Trino praelio laborabat intra se ciuitas, nulla intermissio, nulla requies, nulla induciae, momentis omnibus dimicabat. Multi ruebant, innumeri iugulabantur, manabat sanguis, scedabat uniuersa, ipsa replebat templi limina, passim ruebant cadauera: sagittis, alit: alii missilibus feriebantur. Inter illos medius erat Iohannes inferior Eleazaro, superior Simone: quo superabat ab Eleazaro, eo ipso superabat Simonem: medius enim inter utrumque eum locum tenebat, ut quo plus grauaretur ab altero, & ipse plus noceret alteri: instructior tamen ceteris, subsidiis machinisque & genere telorum bellum aequabat: ita tamen, ut praeter eos qui bellum mouerent, plerique etiam sacerdotum interficerent: atque inter ipsas, quas mactauerant, hostias immolarent: quamuis enim frequens super uniuersos rueret telorum seges, & ubique feruerent praelia, tamen sacerdotes sacrificandi ministerium solenniter obibant, nec feriabantur commisso sibi munere, quo in interioribus erant templi, eo grauius perimebantur: quia tormento acta uehementiores ictus habebant. Plerique etiam qui de ultimo orbe precatum uenerant, sperantes remedia salutis, quo magis templo inhaeserant, eo maioribus periculis inuoluebantur. Cerneret

Eleazarus tyrannus.

externos cum ciuibus, sacerdotes simul & profanos iacere, graues cum turpibus, luxuriosos cum abstinentibus, confusoq; omnium promiscue sanguine, & quasi profluvio decurrente, interiores ipsos stagnare secessus templi in circuitu omnia cruore tumescere, ut pleriq; dum inuicem propugnatores partium petunt, lubrico offensi, quassati fuere in sanguine demergeretur: nec sic tamen periculis territi abstinebant praelio tyrannorum satellites: & quo maius periculum, eo amplius defauebat tempestas furoris. Si iis grauius incubuerat exitium, alii quasi uictoriam uehementius inuitabantur, ut turbatos deferrent. Et Eleazaro quidem uel Simoni cedendi potestas erat, ut quasi quibusdam uel horarum se reparent inducis: Iohannes uero semper in procinctu momentis omnibus in certamine: si superiores quiescerant, urgebant inferiores ex parte Simonis: si hos perturbauerant, Eleazarus infestabat: nec ipse tamen illos quietos esse patiebatur, ubi alios depulerat, in alios profliebat: per uigil in certamine, & ipsa impiger crudelitatem, ubi parcebant telis, ignes iaculabantur, qui comprehensis tectorum fastigiis depascebantur domos, quae refertae frugibus caeterisq; subsidiis alimentorum, ad belli tolerantiam prolixioris, pariter exurebantur: maioraq; pabula incendio dabantur, ruebant am busta materiarum, deuoluebantur sublimium aedificiorum culmina. Ita sanguine, incendio, ruina, fame, totius urbis nerui succidebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullum consilio tempus reperiebatur, nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia erat. Mactata omnia, plena horroris, plena immanitatis, ubiq; luctus, ubiq; pavor, ubiq; clamor mulierum, ciuilatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio, ut miserabiles eos diceres qui remanserant: beatos qui obierant.

Caput 11.

Alloquitur autem populum Iudaeum.

Moses

Aaron

Iesus Naue

David

Eliseus

Barrabas

Iesus

Quomodo decepta es ciuitas populis tuis, quibus quondam uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te conuersae manus tuae sunt, quae solebas sine armis uincere, & sine ullo praelio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terra hyatus, coeli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hereditatem populi tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui primum gradienti mare patebat, cui esurienti escas coelum subministrabat, sine mari clausum, sine Pharaone obsessum, sine terrae sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquando cum propter offensam dei omnipotentis mors plurimos populi depascere, stetit inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atq; obiectu corporis tui haesit lues, nec transire potuit ad contagionem uiuentium. & tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho sacerdotibus tuba canentibus conplanasti, et uide populum cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectum opprimi. Suscitare David, exasperantem spiritum citharae suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum domine furor, atq; omnem suauitatem psalmodiarum tuorum ex perditio: sensibus absoluerit, & unusquisq; de principibus populum uniuersum ad mortem offerat, ut libertatem extorqueat pro quo te ipsum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam, & amicum fecisti: per te in castris Syriae quadrigae increpuit fragor, & uox equitum & uox uirtutis: fugit hostis, euasit obsidio Iudaeus. Vbi nunc ista merita, ubi nunc istae operationes sanctorum? Nec mirum si amiserunt prophetarum opera, qui negauerunt prophetarum arbitrium: ideoq; in te Iudaea arma uertunt tua: & ordes tuae nihil tibi profunt, quia fides tua nihil operatur: ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium queris, ubi autor remedii non recedat? Quid putabas futurum, cum tuis manibus saluatore tuum crucifigeres? cum tuis manibus uitam tuam extingueres? cum tuis uocibus aduocatum tuum exterminares? tuis infestationibus auxiliatore tuum interficeres? Nisi ut in te quoque tuas iniceres manus, habes quod petisti, eripuisti tibi praeulem pacis, petisti necari uitam arbitrium, concedi tibi Barrabam, qui propter seditionem factam in ciuitate, & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datum excidium: agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, Iesum mortuum. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius a tuis pereas, quam si ab alienis perires. Quid tamen tibi miserabilis ciuitas. Romanus suis armis, quantum populus tuus malorum inuexit? Vt cum Romanis pugnaret tui fecerunt, pacem uolebant Romani, tu bellum indixisti. Quid caue erat ut

erat ut fortiores lacefferes? Dux sane quod contra legem sacram templum gentilis intrauit: sed iam non eras dei templum, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quia eras mortuorum sepulchrum, & praesertim tuorum: quos ipsa occideras, non quos ab hoste amiseras. Quomodo enim uita esse domicilium poteras, quae eras mortis habitaculum, diuersorum sceleg, latronum spelaeum? Iacuerunt in te Ananus & Iesus insepulti sacerdotum principes, & illi dudum sacerdotibus amicti stolis: qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformi iacuerunt caduere, escae uolatiliu, & deuoratio canum, membra laceri, tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideretur, tanta sacri nominis contumeliam, & speciosi quondam muneris deformitatem: sed ipsa tibi huius indignitatis exordium fecisti, quae in medio sinu tuo occidebas prophetas, quae lapidabas sanctos domini. Ante templum iacuit Zacharias exanimis, iacuit inhumatus: hic ergo sanguis illum lauat. Quae causa autem mortis Anano, nisi quod increpauit populum tuum, quod non insurgeret pro templi defensione, quia exposculabat libertatem proditam, uirtutem desertam, calcatas ueteris sacrorum reliquias, commaculata altaria: relinquendum asserebat populum usu simulacrorum insensibilium, & statuarum de marmore, nihil iam sentientem. Multa enim animalia referte solent, uel uindictae uicissitudinem, sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerbera: quod ergo nec excitat, nec declinare nouit, quod noceat, si milis est non sentientibus. Et reuera ubi est libertas illa tua, cuius studio quondam non Aegyptiis, non Palaestinis, non Assyriis, postea non Medis cedendum aestimauisti? Vbi est illa Machabaeorum fides, quae quondam in paucis fudit Babylonios, Persas fugauit, Demetrium perculit: ad postremum in paruulis & mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiaque superauit: & pro obseruatione patriae mori maluit, quam regis imperiis obtemperare? Vbi est illa deuotio patrum pulcherrima passionum omnium, qua se non pro liberis, non pro coniugibus magis, quam pro templo dei morti offerebant? Ante uirga Aaron sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides ardet, & sepulta est pietas, & abiit omnis uirtutis amulatio. Nec mirum si populus qui a deo recessit, & improbum contraditionis spiritum sequitur, in seipsum diuisus est. Quomodo enim pacem suam tenere poterat, quae pacem dei repudiavit? Pax dei Christus est, qui fecit utraq; unum. Merito ergo ex uno populo plures aduersus se facti sunt, quia noluerunt sequi diuina consociantem Iesum, sed securi sunt coniuncta diuidentem furoris spiritum. Solebas igitur Hierusalem mercedem perfidia tuae, cum ipsa tuis manibus destrueres munimina tua, cum tuis mucronibus foderes uiscera tua: ita ut hostis miseretur, & tu occideres: ut ille parceret, & tu saeuires. Videbat enim quod deus aduersum te pugnaret, & Romanorum partibus fungere, ut ipsa tibi inferres uoluntariam prodicionem. Et ideo spectatores malebant esse Romani quam percussores, ne feruentibus tuis inter se uisceribus, manu ad mouere contagionis magis quam fortitudinis aestimarent. Ad haec nefandae caedis supplicia, accedebat impietatis immanitas crudelitatis, ut sepultura omnibus quae in templo necati fuerant, uel circa urbis plateas negaret, nec humare cuiquam uacabat, dum bello inter se occuparent, feriendi magis quam humani cura uniuersos tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia, crudescabant impietatis ministeria, nihilque magis in tantis calamitatibus perierat, quam misericordia, quae sola solet alleuare miseras, solare aeternas. Nam & hi qui amiserant suos, non audebant humare propter formidinem, cum grauis terror ingrueret, & a diuersae factionis principibus: & hi qui necauerant alienos, cauebant ne quis illos praeriperet ad sepulturam. Itaque necesse erat omnes timere, ne quod alteri donare uellent, id sibi subtraherent: uel quod peius est, quem parauerant aliis usum sepulchri, eum ipsi non impetrantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat insepultorum cadauerum foetor, quos pluuia dissoluerat, quos flamma combusserat, quos sol calefecerat, omnes artus caesorum ciuilium diro odore foetebant: hinc resolutorum putredo uiscerum, inde exustorum niubo consumerent, ac se supstitites ingemiscerent, quo duriore poena periret: eoque seruatos, ut uiderent cum patria simul solui etiam leges naturae, negari ius uiuentibus, pacem ciuibus, sepulturam defunctis, humana pariter atque diuina maculari, ac pollui, permixta omnia, criminosa esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem. Castrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus: ea se spectare oculis, quae prophetis de-

Ananus

Zacharias

Quandam animalium natura

Machabaeorum fides

Fides ardet, pietas sepulta est, & abiit omnis uirtutis amulatio

Leges naturae soluuntur

nstantibus non credidissent, futura. Nōne de ipsis dixerat Dauid? Possuerit templū sanctum tuum, posuerunt morticina seruorū tuorū escam uolatilibus cœli: Effuderit sanguinem eorū uelut aquam in circuitu Hierusalem, & nō erat qui sepeliret: Simul em̄ tunc & gētes uenerūt in hœreditatē dei quæ auferret omnia, & templū pollutū est suorum funeribus, & insepulta iacuerūt cadauera interfectorū, ad escam auisū bestiarūq; uoracitatē, effusus sanguis ut stagnaret in templo, deesset qui sepeliret: quia à uiuentibus in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuerēt furor trāsferrebat. Volebat aliquis de functum humare ipse extinguebatur: Et qui defunctū occiderat, in sepulchrō transirebat iracundiam: ut illi sepulturam negaret, hunc extinguebat: rursus qui sepulchrō occiderat, maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat, ut iam nihil debentem odio, nō sentiētē supplicia, spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis aliud acciderē poterat, qui diuina nō recipiebant oracula? Irridebant prophetarū annūciatōes, fas omne calcabant, nō credebant futura: quæ ut fierēt ipsi accelerauerunt. Erat em̄ sermo uetus & frequens, tunc perituram urbem Hierusalē, & sancta eius exurenda, cū seditio bellī legem incessest, & domesticæ manus templū dei cōtaminaret: sed ne hoc quidē intellexerunt. Quotiens em̄ excisa domus dei, quotiens seditio, quotiens obsidio, quotiens bellū, & nūq̄ illa urbs periit? nisi quādo uersū templū dei, domesticis manibus crucifixerunt. Et quod illud templū? Audiant: Soluite templū hoc, & in triduo resuscitabo illud. Quid em̄ aliud nisi sacrilegiū fuit, cū impias manus extēderent in autorem salutis, cū lapidarent, cū uerberaret, cū corripere, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus: nam & exusta à Babylonis, reparata: postea (destructa à Pompeio) reseruata iterum: sed penitus exusta, ubi Iesus uenit & spiritus diuino calore soluta euauerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus quādam paternæ solennitatis, & uelut exequias quasdam prosequi, ac soluere iuxta maioriū instituta: sed ueniamus ad exordium obsidionis Hierusalem.

Caput .III.

Reuertit in Iudæam Titus: & paucis diebus interpositis ut repleantur ordines militarium numerorū, de quibus lecta manus missa fuerat in Italiam, bellū adolebat festinans comitari patrē, ne in pericula solū dimitteret, aduersus Vitiellianā arma cōflicturum. Mouit itaq; iter magno decore exercitus, sollicitudo ubiq; & parato agmine suspectans insidias, quia uirtute se superiorē uidebat. Venit per Samariæ loca, suscepit em̄ Gofna, quæ ad Romanos iam dudū cōcesserat: uentū in Aulanam, unde aberat Hierosolyma stadiis. XXX. nihil amplius. Inde assumptis equestribus numero sexcentis perexit equitatū ante urbem: exploratū quoq; loci situm, munimētorum qualitatē, murorū altitudinem, studia plebis quæ ferebatur latronum armis premi, & facinorū stipamine circūueniri: ut inuita acquiesceret obsidioni, quo minus uoluntatē suā erga Romanos proderet, si libertas daretur. Speciose igit̄ cū paucis egtabat in aggre publico, qui ad muros urbis dirigebatur, nec quisq; est uisus progredi. Verū ubi ad obeundum muros circuitū flexit equū in latūs, cum cætera turba ducem sequeretur, erupere subito pleriq; de loco qui appellabatur cōtra Helenæ sepulchrū, & exilientes occurrerunt iter, ut intercluderent maiore equitū partem, quæ Titum sequebatur ipse cū paucis præterierat cōsulō insidiantū, ut destitutus à cæteris facilius opprimeretur: quia neq; ad suos regredi facile erat, propter instantē hostium multitudinē: neq; p̄gredi ulterius fossa aut uallum sinebant, cæteraq; locorū impedimēta quibus anceps periculū in ferebatur.

Caput .III.

Videns itaque Titus in uirtute sua positū sibi remediū salutis, nec aliter nisi ferro iter aperiendū: iam em̄ alii reflexis equis discesserant, dū & ipsi iperatoris filium secuturum sperarent, conuertit equum, hortatus que clamore cæteros, ut sequerentur, & supra hostem irruit: impossibile hoc uidetur, quomodo potuerit euadere, nisi notum esset in bello plurimum audaciam posse, quæ uel sola sibi murus est. Deinde quia aliisponē sequentibus, uile uulgus sibi magis in periculo cōsulendum putabat, quā hostem persequēdum: at si qui manum extenderat, ut equū teneret, feriebatur, Denique duo tantum ex Titī sociis interfecti, cum reliquis imperatoris

peratoris filius ad suos reuertit: Neq; sane dubitandum uidetur, quod intacto capite, nudus cætera: utpote qui in excursu processerat, non ad bellum paratus, nec galeam, nec loriceam induerat, eo nihil exceperit uulneris, cum maxime in ipsum tela iacerent, quod ad excidium urbis illius uir tantus reseruaret. Est profecto cor regis in manu dei. Itaq; ne cresceret audacia Iudæis euentu fraudis & doli, profectus ad urbem cū exercitu noctem redit, & de specula quadam, unde ciuitas prospectaret, & templi magnitudo amplissima, demonstrat suis, cum qua urbe sibi bellum foret, impigros & cautiore esse oportere, quod innumerabilis sibi populus expugnandus foret, et fraudi paratus. Ordinat qui muris ordines appropinquaret, & quos adhuc fessos nocturno itinere cognouerat, quasi succenturiatos eminus locat. Paulatim procedit. Vbi uentum ad montem Oliueti, uallis sub ipso media inter eū atq; urbē interiacebat, cui nomē Cedron: ubi cōstitutum exercitum, de muris aspicientes (nam sex stadiis aberat) seditionis ad tempus studia deposuere, & externis hostibus aduenientibus, domestico foedere sequestrata ciuium belloq; certamina. Plerunq; enim etiam acerba odia metus comprimit. Deniq; cohortati sese inuicem factionum uiri, ut in unum conspirantibus studiis patriam defensarent, ne eorū discordia incruentam Romanis uictoriam daret, freti numero, hostē subito adoriendum putarunt, & improuise erupitōe primos turbauere. Sed ubi se Romani ipso usu ueteri, & diuersorū generum præliis exercitati, confirmare animis ordine suo nexi, cadere incursantes cœperūt, scutis repellere, proturbare iactu telorum, haudquaquā tñ sine communi exitio. Et propē iam incubuerant Iudæi, & nutabat acies Romana, nisi cognitis rebus aduenisset Titus, & occurrens aduersariis, confirmans suos reparasset præliū, & erexisset animos militum, increpans Romanas acies, confusa multitudini non sine maximæ ignauia: probro uictoriam cedere. Repulsiq; Iudæis, qui etiam in ualle diuinos insectabant, ad suos se uictor recepit, securusq; suffragii, quod loci superioris aduersum inferiores si tentarent congregi, subsidia dabat, ad aliam partem se Romanus exercitus conuertit. Discedente Cæsare infundunt se de muris Iudæi, & ingēti agmine super hostem irruunt: ita ut innumera concursu multitudinis milites fugerent, ac sese ad montium conferrent superiora, nudato latere, etiam cæteri qui prælium mallent fugere. Interea Cæsar in medio populi situs, orantibus pleriq; ne se piculis daret, atq; exercitū disperso summam periculū solus subiret: cum dñs esset orbis terrarū (nō enim ut antē uice militis pugnaret, sed imperatoris, in cuius periculo pñcies esset uniuersorū) nō acquieuit, sed militiæ decus sponēs salutē, apud quē gloriosa mors uictoriae opprobrio pponderaret, aduersum pectus hostibus refert, territisq; quos aduersum ierat, in alios sese retorquet. Sola em̄ spe sui, & nimis notæ atq; alacris fortitudinis gloria, perturbat hostē. Cedebant itaq; quos acceperat, sed ex aliis partibus Iudæi magis magisq; infundebant: ac penē cōcluserant Titū, nisi quia pleriq; militum uidētes in medio belli uersari Cæsare, cōclamauerunt cæteris significantes, imperatoris filium periculis nō relinquendum. Sic uniuersos reuocauit pudor, atq; armauit metus, ne deserti Cæsaris ignominia inurerent. Conuersiq; in Iudæos, nisi omī ac uirtute, in cōditam multitudinem in ualle urgebant, nec difficile fuit ascendētes relabi. Sic Titus fugientem numerum militarem, bis reuocauit à fuga, periculoq; pariter exiit & opprobrio, uirtute paratus, & ad postremū pudore. Qui dum ignauiam declinat, uirtutem inuexit. Primum ne Cæsar relinquere: post etiam ut hostis repellere.

Caput .V.

Post hæc ubi forense prælium paulisper quieuit, internum successit. Nāq; paschalis interuentu celebritatis, subornatis pleriq; Iohannes, quasi obseruatōis gratia templum cum adirent, & tanq̄ sociis data ingrediendi copia, dolum patrauit. Ingressi enim specie ciuili, sed interiori armati, relictis exuuiis gladios attollūt loricato pectore, & præliari accincti munimine. Quo terrore perculsi, qui intra templū inermes celebritati uacabant exilierunt, templumq; uacuum dereliquerunt. Eos illis securis, & quos potuerunt comprehendere iugulantibus, alios ultra templi circuitum persequētib; irrupendi Iohanni sociisq; eius occasio data. Cæsi illi multi mortales, ita ut etiā qui nō resisterant, afflictis causis aliquibus iugularent; nec tranquillitas quietis proderat, nec silē

Cor regis in manu dei

Mōs oliueti, Cedron uallis

Metus pleriq; acerba cōprimit odia

Titus militiæ decus salutē præposuit.

Titus pene cōcluserat

Forensi plio succedit iter num.

Dolus Iohannis.

Christi cor p̄ replū uocatur.

Exordia obsidionis Hierusalem.

Titus parat se obsidioni.

Locus cōtra Helenæ sepulchrū.

Circūcinctus Titus in magno uersat discrimine.

Audacia in bello murus est.

nec silentium tacitis, nec cedentibus patientia. Comprehensiq; interioribus templi, etiam Simonem inquietabat Iohannes in secundariū locum, Eleazarō ceterisq; principibus factionis terriā sibi subrogatis.

Caput .VI.

Titus tertio in hoste pgre-
ditur.

Tertio quoq; Titus progredit in hostem, atq; exercitum pducit. Adueniensq; offendit stipatam Iudeorū ante urbem multitudinem, specie uolentium se Romanis tradere, sed quasi reformidantiū. Suspiciatus dolum, & maxime qm̄ proxime conspiratos inter se, & pertinaces uiderat: non arbitratus credibile subito mutatos, admonuit milites fraudē cauendam, nec temere nisi secundū praeceptū suū, confecto agmine muris appropinquandum: nec à tergo illi, qui urbem egressi fuerant, circumfunderent. Subito de ciuitate increpuit sonus, & quādam seditio dementer resoluuit: aliorū egressionem uoluntariā simulantiū, aliorū etiam resistentiū, q̄ illi aperiiri sibi portas poscerent, hi clausas seruari iuberent: alii bellum, alii pacem optarent. Militū uulgus ad subueniendum his, qui subueniri sibi de muris postulauissent proripit sese, egrediuntē pleriq; prurpim sine ordine, sine ullo mō, tanq̄ occursuri aduenientibus, atq; auxiliū laturi, ut propiore remedio pluribus erumpendi confidentia tribueret, uel resistētibus metus, aut inter reluctantes erumpendi sibi copia. Quibus se à tergo circumfunderē ceperunt qui foris stabant, urgere circūuētos: illi quasi ad murū cōfugere, nihil suspēctantes ab his, qui pacem prætenderēt. Inde quoq; saxa & tela iniici, & subito ficta pax in praelium uersa est. Vnde conciti in hostes recurrunt, qui & si circūuenire tentauerant progressus militum Romanorū, tamen metuebant & ipsi, ne ab omni exercitu circūuenirent. Itaq; dum uniuersos cauent: hos plurimis licet uulneribus impressis, & ipsi maiore ex parte sauii, pp̄e de manibus amiserē, quos iam captos putabant. Secuti tamen uel Romanis, q̄ eos iam secundo insidiis circūuenissent.

Caput .VII.

Infulatibus
clypeis con-
crepare.

Qd Titus ad
suos.

Obedientia
militis effe-
ctū pperat.

Caesar commotior regredientes misceri ceteris uetat, & concionem aduocat, dicens: Magna cum sit uirtus Romana, praestans uniuersarū gentium populis: maxime tamen ea praecellit dispositionis ordine, & praecceptorū obedientia: ea est enim disciplina militaris custodia: Nec mihi si Iudaei dolos intexant, fraudes struant, qui se iudicent impares fortitudine. Sed ut inferiorū est niti insidiis, sic fortiorum cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; se, quod illi in desperatione sibi congruant: Romanis non conueniat in meliorū processu, eoq; fieri ut illis effectus fraudis in uado sit, nobis uirtutis conatus in ambiguo. Quod si ualidior esset fortitudo hostium q̄ fraus, superari minus flagitiosum. A paribus enim aut fortioribus uinci, opprobrio uacat. Cum uero nihil in nobis offendat, nisi sola pugnandi immoderatio, & pp̄ia quādam manuū intemperantia, quid nequius potest esse q̄ praesente Caesare disciplinam repudiari militiā? Multum arbitror ipsas ingemiscere militiā leges, tanta dissolutionis flagitio: multū imperatorem, cū hāc compererit, qui semper audiri se à milite suo, quā timeri ab hoste maluit. Obedientia enim militis effectum pperat, metus hostium differt uictoriā. Quid iudicatur de filio patrem putatis, cuius tam uile imperiū sit apud exercitum? Pronuntiat enim de duce, cuius praeceptum dissoluif, nec dubium quod sepius uindicatum sit in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerint, quā in eos qui secundum imperium pgressi, uirtuti cesserint. Nam legibus egredienti ordinem, praescripta mors est. Quid igit futurū, ubi non unus sed passim exercitus relinquit ordinē suū, & statutū ducis negligit? Cognoscite uos milites esse Romani imperii, plebis, senatus, apud quos sine praeccepti autoritate, & uicisse crimen est. Huiusmodi oratione perterritus non solum praepositos militū, sed etiam uniuersum exercitum. Nam cū ipsos principes ordinū acriter peteret, uidebat in omnes uindicaturus. Circūfusi itaq; omnes rogabant, ut paucorū culpa, qui primi destiterant, uniuersis concederet. Et si non fuit pperat ad delicti gratiam Caesar, fuit tamen exorabilis ad indulgentiam. Concessit cū summo pondere dicens, donare se omibus, satisq; in uniuersos uindicatū inuectionis auctoritate, eo quod animaduersio in singulos usq; ad factū pcedere debeat, in multitudinem uerbore

uerbotenus: illam usq; ad poenam, istam usq; ad correptionem, Sape enim bonis exercitiis praeliāres lapsus, futurae uirtutis causas dedisse.

Caput .VIII.

Post hāc Titus in hostem iram cōuertit, & considerans inter tot scipitia, tot praerupta periculosa obsidionem: cum repentinis eruptionibus praueit, nō haberent milites quo referrent gradum, unde se in hostem proriperent: ubi machinas constituerent, iubet repleti ante urbem praecipitia: quā cum fierent, nec sic quidem Iudaei exortes erant praesentium periculorū. Afflictabant domestico praelio, cum Romanis in replendis praecipitiis occuparent, nec exigua manus partis utriusq; decem milia cum Simone erant, & quinquaginta eorū duces: Idumaei quoq; ad quinq; milia Simonis partibus astipulabant, qbus praerat Iacobus & Simon iunior. Iohānes autem in interioribus templi (ea fraude qua supra diximus) occupatis, sed milibus armatorū stipatus, bellum accendebat. Adiuncta sunt ei etiam duo milia, cū aliis quadringentis uiris: postea q̄ coire ceperet, studiis concinentibus ad urbis defensionem, Eleazarō & Simone Arim, qbus & ante utebant, rectoribus. Quibus certantibus inter se, praeda erat in medio populus eorū qui uicerant, & quasi praemii certaminis, huc atq; illuc p euentu uario transferēbatur. Paulisper inter se cōuenerant more induciarū, & ad primū Romanorū imperiū expergefacti, in ueterē morbum febris internae agris uisceribus recidebant: ubi remissior erat exterior morborū accessio, foris erat plerūq; bellum, intus seditio, eo iam grauior, quia & ipsa seditio bello alebat, & bellum alebat. Duo de potentia certabant, populus inter utrumq; non de seruitute anxius erat, sed ne ad dñm deteriore perueniret.

Caput .IX.

Vrbem Hierosolymam Chananaeorum quidam potens condidit, qm̄ patrio sermone uocaret rex iustus, quam primo Solymam nuncupauit: postea templum addidit, unde Hierosolyma dicta ciuitas est. Ea à principio suos incolae habuit de gēte Chananaeorū. Dauid primus uir Hebraeus Chananaeos expulit, cōstituit suos, q̄ in ea domū sibi regiam fecit. Voluit & templū deo cōdere, sed prohibitus oraculo, Solomonē haeredē reliquit, qui templū, qd ipse uoluerat, edificaret. Solomō itaq; templū fundauit, reliqui quoq; reges, ad ornatū urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta: inter omnia tñ opera, templū pcellerat amplissimo ope, & fulgētī marmore: i quo erat deambulatoriū, peripetasma ptiolū & maximū, cocco & hyacintho byssoq; in textū & purpura. Non ociosa materia tanta diuersitatis, sed cuius species, & materia rerū latentū significaret, eo qd eius esset templū, q̄ coelo & aēri, terrā & mari, quasi creator elementorū dñaret, atq; oīa solus regeret & gubernaret. Cocco em̄, ignē cōlū figurat, hyacintho aēri: bysso, terra, qd in ea nascit: purpura mare, quā cōchylis maritimis inficit, ut duo ex colore, duo ex generatiōe colligas. Deniq; princeps sacerdotū, hāc qua tuor, indumēto suo exprimere cōsueuerat, qm̄ maxima celebritas erat festorū dieq; quasi totū mundū indueret, pro populo supplicaturus, in eius figurā qui uēturus erat princeps sacerdotū Iesus, qui tolleret peccatū mundi. Memora princeps sacerdotū linteo interius operimēto tegebat, eo qd praeceteris in sacerdote fides mētis quatit, et corporis castimonia, quā succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unū interius, alterū exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, qd secundū appellabat, semel introibat tantūmodo princeps sacerdotū, non sine sanguine quē offerret pro se, & pro populi delicto. Hoc significante spū sancto, uenturū Iesum, qui uere solus intraret interiora diuinorū penetralia sacramētorū, & arcana substantiae coelestis, quā nosset omnia. Solus quoq; patri sanguine suo totum mundū reconciliaret, ut et coelestis & terrestriū miseretur. Deniq; posteaq; uenit, pacificauit omnia per sanguinē crucis suae, quā uel in coelo uel in terra sunt. Intus thymiatērium, intus mensa, intus lucerna. Thymiatērium, quod ita ad deum patrem sicut incensum dirigat maximi sacerdotis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramētorū: unde & Dauid dicit: Parasti in conspectu meo mensam. Cuius uelut duodecim panes, duodecim apostoli sint testes passionis eius, ac resurrectionis eius. Lucerna, quā super candelabrum ponitur, ante sub modio erat, id est, sub legis mensura, nunc est sub gratiae plenitudine, heptas

Iohānes rus
sum bellū ac
cendit.

Conditor ur-
bis Hieroso-
lymitanorū

Dauid ora-
culo phibuit
deo templū cō-
dere.
Solomō tem-
plū iudicauit
Mytheria

Rōnes tēplū
ac uelutū.

Rōnes q̄r-
dam ceremo-
niam

Ezechia
mortis dila-
tio.

heptamycho frequens lumen effundēs, eo quod spiritus sanctus septē maximā gra-
tiarum uirtutibus dei templū illuminaret. Trinitatis igit cognitio in interioribus erat
templi, quae dicebantur sancta sanctorū, ubi reposita quondā uirga Aaron floruit, quod
sacerdotalis gratia in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mūdum redē-
mit. Ante templū erant. XIII. gradus, per quos Ezechia regis tempore umbra ascende-
rat, significans ei uitae finem futurū: sed oraculo monitus orauit, & meruit mortis dila-
tionē hoc indicio: q̄ iisdem gradibus sol refunderetur, qui significaret tot numero an-
norum cōmeatum ei uitae refusum.

Caput .X.

Antonia ca-
strum.

Nicanor.

Cum igit munita esset undiq̄ ciuitas plurimorū regum operibus, & maxime
Herodis, qui castrum (cui nomē Antonia) ad summi operis magnificētiā
cōmunīuit, & amplissimo ornauit decore, circūibat Caesar requirēns, qua ex
parte se posset facilius urbi infundere, inspectoq̄ per totū circuitum muri ambitu, & si
mauit in finitimo tumuli, quo sepultus iacebat princeps sacerdotū Iohannes adorēdā
obsidionem. Cui diligentius exploranti, adherens unus ex amicis Nicanor studiosius
intendens muneri, sagitta percussus cadit. Propius quippe accesserat, dum putat aliq̄
profectum fore pacis futurae, si sibi cōferendi sermonis dare copia, qui potens ac ualio-
sus ad tentandos audientū animos aestimabatur. Cōmotus Caesar, quod ei qui salu-
taria cōmoneret, improviso uulnere mortem irrogauissent, in praelium cogit agminat
bellumq̄ accenditur iactu telorū diuerso, missilibusq̄ maximis, admoventur arietes:
quis feriuntur ualida murorum. Quo perturbati omnes, qui antē de dominationis in-
ter se studio certabant, in cōcordiam coeunt, dataq̄ impunitate superiori, unū corpus
se fecere, & cōspirati cogente periculo, urbem tuētur. Progressi quoq̄ tumulos, ignē
super machinas iaculabantur, ut destruerent aggeres, exurerent uineas, arietes incende-
rent, ac penē omnia machinarū genera exusserant, nisi electi pleriq̄ militum & sociorū
maxime ex partibus Alexandriae urbis strenue repugnauissent. Quibus tamē ualide resi-
stentibus, addidit Caesar adiūmetum equitum potentiorū. Ipse quoq̄ acriter pugnans
sternit. XII. aduersi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquae, exitium decli-
nans in urbem reuertit, & ab incendio Romana opera defensa. Cecidit eo praelio Iohannes
dux Idumaeorū, dum ante muros, cognito sibi Romano militi sermonē con-
fatis terga sagittae uulnere, cōtinuo labitur. Arabem ferunt peritissimum, de iacua-
litoribus eius obitus autorem, grauiq̄ moerore affectos Idumaeos, q̄ uirū & manu pro-
ptum amiserant, & bonū consilio.

Caput .XI.

Tres turres
subito cor-
ruunt.

Sequenti nocte accidit ut tres turres, quas Titus attolli iusserat supra aggerē, quo
Iudaeos uel ex aequo, uel ex superiore spiculis figeret, subito nulla ui hostium rue-
rent. Quo sonitu, Romanorū exercitus omnis turbabatur, ea opinione q̄ ab hoste
destructos aggeres, succisas turres arbitrarentur, quae ruentes ingentē latē stragē dedis-
sent: ac penē admissum erat facinus miserabile, ut uictores incertis per noctem hostibus
fuga cederent, nisi quod tenebrae ruinaq̄ ipsa, excito puluere prospectum ademerant,
ut quō fugerent incertum haberēt. Quarebat unusquisq̄ de proximo quid accidisset,
nec cognoscere ueri poterat fidem, quia similiter ab omnibus eiusmodi casus ignoraba-
tur, donec Caesar rebus cōpertis, insinuare praeciperet id, quod acciderat casus repenti-
ni, nō ullius hostilis fuisse irruptionis. Sic sedatus pavor, expugnandae urbis subsidia
omne in uiribus locatum. Nam cum altissima murorum essent, & pleraq̄ setro aut are
operta, atq̄ ipsa altitudine hostes a iaculis defenderentur, Romani admovent arietem
machinas, quorum ictu frequēti, muri ualida laxabantur: inniti leuioribus spiculis co-
pere & sagittis, ut propugnantes auerterēt. Impedimēta prohibentiū detorquerēt. Sic
paulatim quatitibus murus cedebat: unde maiorē ipsum arietem excisorē urbium Iu-
dæi appellauerunt. Soluta itaq̄ murorū parte, dereliquere Iudæi muri ipsius propugna-
cula, securi quod duos alios muros interiores haberent, & cōcessere ad murū secundū.
Illis fugientibus, Romani ingrediētes per caua muri, portas aperuere: sic intronissus
omnis exercitus, penē diruit murum exteriorē, ne bellantibus esset impedimento: aut si

Romani p
caua muri in-
grediuntur.

Caput .XII.

Res aduersae forent, claustrum refugientibus
luiserunt sibi loca Iohānes & Simon cōiurati circa murū secundum, Iohā-
nes cū suis in castro, cui nomē Antonia, praeliatur: ei propinqua erat porti-
cus templi, quae uergebat ad partem septentrionis. Nam & ipse locus (in quo
castrum postea Antonii uocabulo conditum) duas interiaces porticus septentrionalis,
hoc est, Brios nūcupabatur. Simo uero ad Iohannis sepulchrū uicem tuēdā urbis susce-
perat: his pro salute, Romanis pro uictoria certamen erat. Quibus & si uirtus potentior
ad cōgrediēdum, locus tamē inferior ad obsidionem: cū eos de muro grauaret praeliū.
Temeritas Iudaeis insolētiore, fortitudo Romanis acrior erat: iminebat partibus duces,
eōq̄ maior oriebatur cōtentio, dum quisq̄ suis ductoribus pericula sua gestit probare.
Simon suos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore sui q̄ maxie cō-
ueniebat: q̄ morte grauius arbitrantur, non exhibere pericula sua. Caesari: cū ipse toties
pro exercitu periculis offerre se nō dubitauisset, Armabat eos uincēdi cōsuetudo, & ce-
dendi ignorantia: praecipueq̄ praesens uniuscuiusq̄ uirtutis arbiter Titus, a quo nō re-
muneratio fortitudinis expectabatur, sed supra omnia fructus amplissimi erat praemii,
illo spectate quicq̄ strenue gessisse, quod ei nō displiceret. Eo incētiuo Longinus eque-
stris militiae uir, excitus aduersas p̄ muris uidens Iudaeorū cateruas, tanq̄ indignatus qd
Romanos bello lacerarent, & ex equo prodire auderent, desiliuit equo, atq̄ in medios
se iniecit hostes: Et unū more ipso parantē occurrere telo percussit, simulq̄ eius uocem
& animā rapit: Alteri ereptum de corpore p̄strato telum infigit, & ad suos uictor sese
recepit. De praeminētibz loquimur: ceterum multi imitatores utraq̄ ex parte, sed di-
uerso genere: Iudaeis desperatio audaciam dabat, Romanis gloriae cupiditas uirtutē ad-
debat. Par tamē imparibus animis mortis contemptus: Iudaeis solatium putabat cū ho-
ste cōmori. Titus festinabat conficere bellum, sed sine suorum dispendio, qui etiam ipsos
hostes seruare si posset, q̄ perdere malebat. Nec aliud monebat militem, nisi cōsulto bel-
landum: eam solam esse ueram uirtutē, cui sit comes prouidentia: nam sine cōsilio fortitu-
dinem temeritatē uideri, nec usq̄ magis cauendū quā in uictoria. Perire em̄ cū inferi-
ore superiore, uicti triumphus est. Consulendū itaq̄ ne uideatur euētus fuisse, q̄ ui-
cerit: ignauiae q̄ consortiū periculū nō euaserit. Iubet itaq̄ arietē admoventi ad medium
muri septentrionalis.

Caput .XIII.

Erat ibi Castor callidus, & ad fraudem paratus, qui fugatis ceteris p̄ iacula sagittas
tariorū, cum aliis nouae fraudis sociis p̄debat. Is ubi appulsu arietis turrim euer-
ti, murū labere, ac facile ruiturum, si tormētū ictus repeteretur, animaduertit, ma-
nus tendens rogabat Caesarem uoce miserabili, ut periturae urbi iam parceret, nec sup-
mo excidio labefactandam putaret. Caesar aestimauit q̄ sedulo ueniam deprecaret, ma-
nus daturus ut deditio procederet, iubet tormētum cessare, iaculatores tēperare a pra-
lio. Castori dat loquendi copiā. Ille descensum simulare, dein quasi suadere suis: alii uel
le, alii reniti, subitoq̄ uelut indignantes qui cogerentur, supra lorica, se percutientes
cecidere. Miraculum ingens cū fraus lateret, sic tempus duxere: Inter quae, unus ē mili-
tibus Romanis iaculo sagittae narem Castoris percussit. Ille deplorare & cōqueri apud
Caesarem, poscere ut iuberet aliq̄ sibi dextram dare, ita se perfugio usurū. Caesar lo-
sepho mandat negocium: uerum ille qui caueret Iudaeorum infidias, nihil syncerum in
eo intelligere se respondit. Aeneas tamē propius murū successit, & ut adueniētem susci-
peret occurrit. Cui Castor uociferans ut sinum aperiret, aurū exciperet, saxum dimisit.
Ille oculis uigilantibus lapidē prauidit, celeriq̄ corporis saltu, lapsum euasit: alium ta-
mē propē altantē saxi inuoluit imanis ruina. Hoc Caesar intuens, acrius incubuit ad mu-
rorum deiectionē, praeciens maiore ui tormētū impelli. Contra ad exurendas machi-
nas ignes iaciebantur. Sed ubi murus solutus est, Castor cū suis quasi in ignem se deie-
cit, dolo praeextens animi magnitudinē in contemptu mortis: cū dolo turpi uitae effu-
gia captaret.

Caput .XIII.

Nus iā murus, hoc est tertius supererat, subuersis duobus: adhuc tamē Ca-
sar reseruabat patientiam, qui aduerteret iam sibi perire quicq̄ petisset. Dū
parcit & prouocat ad deditiōē, nō expectato agmine, cum paucis irruens
k supra

Iohannes &
Simon cōiur-
ati.

Locus Brios
nūcupatus.

Longinus
equestris mi-
litiae uir i me-
dios se irruit
hostes.

Virtuti pro
uidencia co-
mea.

Castor calli-
dus.

supra murum secundum, congregata manu Iudæi in angustiis plurimos sauciaverunt plerique etiam utrinque mortui. Tunc Cæsar e minus sagittis figebat resistentes, inter confertos iacula nusquam eludebantur, nullus ictus sine vulnere. Sic removere sese Iudæi ceperunt: & Titus suos recepit. Et fames iam urbem graviter inceserat, Iudæi tamē pro victoribus, quia se intra secundum murum receperant, quasi expulsis Romanis gloriabatur: sed neque lapsa reparare, nec lapsura defendere poterant. Resistunt tamē aliquantulum. Pugnatum triduo ad murum secundum. Quarto die virtutē Romanam non sustinentes, refugerunt intra tertium murum. Cæsar ab irruptione interim temperari iubet, subverti tamen præcepit secundum murum. Et quia supererat maxima belli portio, statuit ut miles sibi cōvehiret alimēta, ne victores iopia urgeret, afficeret indigētia. Quatuor diebus sibi miles frumēta cōduxit: simulque idoneum visum est tempus, quod Iudæi, si sibi cōsulerent, cōverterentur. Et populus quidem malebat, sed principes seditionis reputantes, quæ in plebem gravibus flagitiis perpetraverunt: dum nullum veniæ locum speraret, perire cum omnibus levius arbitrabatur, quam si soli autores perirent. Quinto itaque die, quia nihil à Iudæis pacificum deferebatur, gemino agmine Cæsar moenia aggreditur: & duos aggeres attolli imperat, unum contra Antoniam, alterum contra murum, qui erat contra Iohannis sepulchrum. Eodem enim superioris urbis excidia petebat: Illo autem altero, si castrum expugnasset, etiam templo facile potiretur. Quod nisi in suā potestate deduceret, etiam urbem tenere non poterat sine periculo. Diviserat Titus exercitum in duos ordines. E diverso quoque distribuerat sibi Iohānes & Simō officia defensionis: Antonia defensabat Iohānes, Simō cum armatis suis, & populo Idumæorum ad sepulchrum Iohannis speculabatur, atque omnes obsidentium conatus de superiori loco, quibus poterat generibus, eludebat. Et iam excitiores erant, malis edocti occurrere machinis obsidionis, pluraque genera sibi tormentorum & ipsi asciverant, quibus Romanorum opera destruerent, cepta impediret. Quorum Cæsar advertens præcipitē pertinaciam, admiscere operibus sermonem voluit, ne forte desperatione veniæ pernicius obniterent, ac spe promissorum possent desistere. Suadere itaque cepit, ne se captæ urbis excidiis involuerent, permitteretque eam suæ potestati, quæ armis iam teneretur, & circūvallata obsidione premeret ad excidium supremum, cedentibus se veniæ daturum: si modo vel sibi vel patriæ cōsulerent, ne tota civitas dirueretur. Mandat quoque Iosepho, ut ipse patrio sermone ciues alloqueretur, ut forte contribules suos, vel ipse inflecteret, ut furori proprio renuntiarent. Qui licet effusa Iudæorum in se odia novisset, tamē quantum à iactu sagittæ longius poterat, remotus à muris, ita utro ut posset audiri, profutura civibus noto sibi alloquio prosequabatur.

Caput XV.

Hebræum ingenium.

Belli dubius eventus.

Diversis populis deus potestatem dedit.

Ferat Hebræi humani ingenii cōtendere pertinaciter, antequam res ad supremum veniret: dum putatis vos loco & notæ regionis subsidii fore superiores, licet cōveniret Romanos bello insuperabiles, armis non puocari, à quibus sæpe victi sunt, qui vos uicerant: sed tamē habet hunc lapsum improvida mens hominum in rebus secundis, simul quia plerumque belli dubius eventus: & ideo se unusquisque forti committit virtute inferior. Postremo de muris speratis: Non putatis etiā usque ad templi p̄grediendum eversionem. Parcite aris, parcite altaribus, parcite domicilio quondam celesti. Iam enim vos & deus ipse deseruit, quia vos pietatis cultum deseruistis. In medio templi bellum per tulimus, circūfusi ignes templi oberrant: sed non quales solebant, circūfusi sunt armati. Ad huc tamē puras à sacrilegio manus habentes, volunt Romani parcere, nec sacras comminare postes, nec veteres abolere ritus, si vos sinatis: quid expectatur ulterius? duo muri eversi, tertius superest, & ipse infirmior lapsis duobus. An præsidium speratur divinum, atque auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hostem migravit: quoniam nam quæ nos colebamus, Romani venerantur: nos offendimus. Quis autem ignorat cum illis esse deum, qui sibi omnia subiecerunt: nisi quæ nimio actu aut gelu inuia sunt. Et ideo extra Romanum imperium, quia eadem extra usum humanum. Diversis populis deum per uices dedisse potentiam: Primo Aegyptiis, post Iudæis, Assyriis quoque & Persis auxiliatorē fuisse nullus negat: postea cōversum ad Romanos, cum his perseverare. Denique cessasse illis universa regna, omnem terram in possessionem datam, Quis vobis cum victoribus

bus universæ terræ, quibus secreta oceani & extrema India parent? Quid attexam Britannias interfuso mari toto orbe diuisas, & à Romanis in orbem terrarum redactas? Tremunt hos Scotia, quæ terris nihil debet: tremunt Saxonia inaccessa paludibus, & inuis septem regionibus. Quæ licet belli curam videat augere, & ipsa frequenter accessit Romanis triumphis captiva, ualidissimum genus hominum perhibetur, præstas cæteris: piraticis tamen myoparonibus non viribus nititur, fugæ potius quam bello parata. Sed refertis, mori præstare, quam libertatē amittere: Quando vobis ista Iudæi successit sententia? aut quando apud Hebræos utilis sit servitus, libertatē iurati non prælatam? Iacob ipse patriarcha in Aegyptum deduxit Hebræos ne perirent fame. Descenderunt patriarchæ, simul. XII. filii eius præclara illa generis nostri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudæorum prosapia, qui nomen populo dedit, Ibi Ioseph curru sublimis, & equis subiicere se in potestatem maluit, ut aleret suos, quam ad originis propriæ libertatē redire. Ibi Benjamin pia fraude germani retentus, consensit dolo: quia non erat crimē servire potentioribus. Ibi hereditas eorum cum uocaretur à Moise, tamē herede desiderabat. Sic patribus vestris etiam dura servitus non displicebat, ut periculis anteferreretur. Servistis ergo Aegyptiis, atque utinam semel. Sed non solum tunc servistis, quando celestis escæ pluviiis alimonia servitutis extremæ præstarebatur: sed etiam postea victi atque captivi descendistis in Aegyptum, cum Assyrios resurgeretis. Servistis etiam Assyriis per multa annorum curricula, & dulcis illa servitus erat. Servistis Macedonibus, Persis, Seleucensibus, Palæstinis, solos Romanos vobis graves putatis, quibus & illi serviunt quibus vos serviebatis? Vtrum igitur odium his debetis an gratiam, qui vos dominis vestris pares fecerunt? ultionem vestri hanc non cōtumeliam putato, quia vos de his vindicaverunt, quibus subiecti eratis. Servitio premis Assyrius, & Asiae toti imperabat. Arat Aegyptius Romanis, serit de suo quod ille metat. Macedonia quæ usque ad Indos, devicta Perside, imperium diffuderat, agnoscit dominos quos ignorabat, & frustra se regibus suis Acacidarum nomen imposuisse reminiscitur. Certe non alias cessasse, nisi ad Romanorum triumphum, quibus & ipse Pyrrhus Achylleæ sobolis, & prosapia & uocabulum præferens, victus armis: ita se promerendæ pacis studio subiecit, ut veniam rogaret. Nam de Palæstinis quod loquar? quos unius præsidis potestas coercet? Ingrati nunquid non vestra nobilitas est cum Persis servire? hoc est enim servire vobiscum reges, regnumque maximū habere socium subiectionis: sed quæro quando fueritis liberi, qui nunc servitute recusatis? Quando ergo liberi fuistis? uel cum aliis dominaremini, qui sub rege eratis? Habebatis regem deum, repudiastis regnum ipsius, sub quo solo eratis liberi, voluistis servire hominibus. Cur patrum recellit testamētum? hereditas & in patres contumax. Elegistis regem cui nomen Saul. Occiso illo, Palæstinus vobis populus imperavit: successit post tempora David in totius populi regnum, mitior quidem domino, sed dominus tamē, priusque requiesceret David, genti tamē & ipse regem imposuit. A Solomone rursus scissum in duo regnum, & diuisa per longam seriem dominationis hereditas. Vt transiliam captivitates, Cyrus plerisque terris suis Iudæos, & sacris suis reddidit. Sed patres vestri cum Persarum præliis gravibus attererentur, quamvis nobiles Machabæorum triumphis elegerunt sibi Romanam societatem. Tenet scriptura divina multarum pacta legationum. Facti estis Romanorum amici, qui Persarum servi fuistis. Sed rursus maluistis regem habere, quam sacerdotum principem, cui populus obtemperaret, cum servituti vestrorum regum esset intolerabilis: desueto Herode, pulso Archelao, sub Cæsare esse Romano postulavistis. Tradidistis vos Cæsari, cui servistis omnes ad mutandum in melius servitium. In cōmuni enim cōditione universorum servire, quædam libertas est: quoniam dignitate dominatium honestantur obsequia servorum: Quamquam Romani servitutem non exigant autores libertatis, quia non solum imitem regem necarunt, sed etiam superbū non passi sunt, & ideo Augustum apud eos nomen est imperii, quod augeat suos, non quod alienos opprimat. Sed esto. Sit utile vobis non obedire imperio Romano, videamus si liberum, si non exitiale. Urgent Romanæ acies, urgent patriæ ruinæ, urget templi excidium: non quod utile sit, sed quod possibile perpendite. Non enim uororum species, sed possibilitatis ratio perscanda. Lex nempe naturæ eadem omnibus hominibus, volatilibus, feris, bestiis infusa, ut unusquisque cedat potentiori: taurus, leoni: ceruus, urso: leo, pardo: caprea, lupo: aquilæ, accipiter

Saxones ualidissimi hominum genus.

Potentioribus servire crimine non est.

Imperii nomen Augusti.

Lex naturæ omnibus eadem infusa.

Paucis præ-
esse natura
dedit pluri-
bus obrepe-
rare.

pitet: accipitri, columba; ipsi tauro, iuuenti inferiores; arietem ouem, greges: hircos, capre
ne diuersi generis esse uideatur aliqua distantia, uos potentioribus. Romani tamē nemi-
nem expellunt, uos expulistis; imō illi augent, ne quis etiam uictus de terris suis exeat.
Antiocho partem regni seruauerūt. Et nunc Cæsar quid aliud laborat, nisi ut terra uos-
tra nō deferatur, regio uestra non euacuetur, ciuitas nō euertatur, templum non cōcre-
metur? Non omnibus uictoria datur. Paucis præesse natura dedit, pluribus obtempera-
re. Tauri armētis eminet, arietes gregibus. Peues paucos eminetia, peues plurimos mā-
suetudo: Et uos induite māsuēdinem, suscipite subiectionē, quam etiā fera induunt.
Hæc cum diceret Iosephus, conuiciabantur de muro. Maledicebant utilia suadenti.
Pleriq; etiam iaculabantur sagittas, si possent eum morte affligere. At ille, qui oratione
non flectebat indomitos, scripturarum quoq; testimoniis conueniendos arbitrabatur:
maxime quia dicebant deum templi sui præsidio non defuturum.

Caput .XVI.

Nō in multi-
tudine popu-
li uictoria.

Temerarii, nuncine demum uobis diuinum auxilium affuturum speratis, quā-
do permiscuistis omnia bello, altaria uiolastis, diruistis totius urbis munia
menta? Temerarii inquam, & uestrorum immemores auxiliorum, scuta &
gladios parastis, & hoc aduersum Romanos. Non talibus armis uincere solebatis.
Quando enim in hasta & gladio fuit Hebræorum uictoria? Recordamini unde orti,
& a quibus sitis profecti, quomodo patres uestri hostes suos uicerint. Temerarii, quem
uobis adiutorem eripulistis, dum aliena subsidia deposcitis? Non in multitudine popu-
li, sed in timore dei pater Abraham penetrauit Aegyptum, & cum abductæ coniuga-
gis captiuam uideret pudicitiam, bello tamen abstinent, assumpsit piæ orationis arma,
defensorem adhibuit, qui dormiente eo uinceret, & expugnato hoste intaminatam sua-
bi coniugem representaret. Redit Sara sine armis, referens uiro triumphalem uictoria-
am, Dormiebat Abraham, & torquebatur Pharaō. Metuebat Sara, & Pharaō crimen ne-
gabatur. Eliciebat alienam, & damnato crimine honorabat castimoniam, quam spoliare
desiderauerat. Additur aurum, & argentum ad Saræ pudorem, ut condemnaret uo-
luntatem facinoris expertem. Rogabat patrem Abraham, ut pro sua ad dominum fa-
milia deprecaretur. Erat enim infœcunda domus eius. Remeat Sara ditior saluo pu-
dore, reuertit Abraham sanctior, qui coniugalis pudicitia remunerationem sterilitatis
remedio compensauisset. Quid de filio eius Isaac loquar? Is quoque patrio fretus mu-
nimine, aduersus finitimi potentis insolentiam, non armatas produxit acies: & cetera
te habebat. CCCXVIII. uernaculorum ualidam manum, quæ reges quinque bello su-
perauerat, spoliis exuerat, captiuum Loth Abrahæ patruo restituerat: Non gladium
uagina exiit, sed solam aduersum inuidentes patientiam induit, simplicitatem reuoluit.
Venerunt rogantes, qui exterminandum denuntiarent, poposcerant amicitia qui fia-
nitimum nō ferebāt. Contremisco tanta patrum recēdere mirabilia; Iacob sanctus, Esau
fratre paricidium minitante patriam reliquit, parentes deseruit, solius secum orationis
ferens uaticum, meritoq; in peregrinis locis cum fratris metueret insidias, & hominum
comitatu atq; auxilio egeret, inuenit angelorum consilium perductus (ut ait) ad castra
dei, colluctatus est domino: & sicut dicit scriptura: præualuit deo qui imparem se homi-
nibus arbitrabatur. Quid aliud Moses aduersum regem Aegyptiorum exercitūq; & dra-
cones eius nisi solam uirgam leuauit? potens uirga quæ cælum tenebris obduxerit, ter-
ram imbribus inundauerit, siccauerit mare fluctibus; cinxerant Hebræos Aegyptii, ora-
bat Moses & non dimicabat. Diuisum est mare & populus intrauit, sequebatur Pharaō.
Moses inret fluctus positus orabat; demersus est cum suis Pharaō, cātabat Moses. Quis
hæc & talia considerans non admiretur, & non intelligat in oratione nobis meliora es-
se arma q̄ in uirtute? Ista em sibi diuinum auxilium adhibet, hæc corporis. Didicit hæc
arma, quæ non carnalia sunt, sed fortia deo Mosi discipulus, atq; idem successor Iesus
Naue, qui imitator & suppar magistri Iordanis aquas conuertit retrorsum: idēq; est in
expugnabiles Hiericho urbis muros uideret, sacerdotes tuba canere iussit, iubilare popu-
lum, quo facto repente cecidere muri, atq; exusta ciuitas est, & omnes necati sunt. nō
si quos

si quos Rahab bonæ meretricis fides, à memoratæ urbis excidio defendit. Gedeō quo-
q; trecentos uiros ad bellum elegit, eosdemq; nō arma præferre sed mysteria præcepit.
In manu leua hydrias aquæ: plenas tenere, in dextra faces: qua specie percussit hostes su-
gere illico, atq; ad Hebræos uictoria peruenit. Intermissa erat sacræ cura religionis Heli
sacerdotis negligentia, diuina imperia deserebantur, irrogatū ab Allophilis præliū, ui-
cti Hebræi, capta etiam arca dei est, & sine armis reddita illis: quo indicio claruit, q̄ & si
ne religione arma nō uicant, & religionē sine armis uicere. Ezechias rex, infuso Assyri-
orū populo gēti ludææ, uotis Rabsacis imperio Sennacherib regis, quæ in deū iacerē-
tur conuitia, quæ populo q̄ sup̄ma exitia denūtiarētur, satis cōperisset insinuantibus,
non uerba uerbis, nec arma armis referenda credidit: sed exurgens cilicio se ut scuto in-
duit: pro galea, cinere caput textit: pro iaculis orationē intorsit. Ascendit oratio, descē-
dit angelus, cæsa per noctem Assyriorum. CLXXXV. milia, cadauera numerauimus, p̄-
cussorem nō uidimus. Præterierā de quinq; regibus, quos incōsulto domino bellū ad-
orlos, per desertū meantes, aquæ inopia uehemēter afflictae cœperat, ipsosq; & equos
eorum sitis uexare. Necessitas p̄termisum officiū reparari coegit. Erat em rex Israel ne-
gligens circa dei cultum, admonitus tamē ab aliis, ut domini prophetam requireret: co-
gnouit Eliseum ab iisdem, in quibus degerent locis, nō longe abesse, misere oratum au-
xilium orationis, & remedia necessitati. Licet offensus erat regi Israel, quia perfidus
non credebat, p̄misit tamen & hubertatem aquarū, & uictoriæ celeritatem. Manare cœ-
pit aqua per desertū, & sponte se sine ullis imbribus infundere terris fluētā. Surgentes
aduersarii, quos securos uictoriæ somnus huberior laxata presserat sollicitudine, subito
uidere sole fuso rutilare aquas: fuerunt qui inter populos bellatum putarent, quoq; san-
guine terra maderet. Itaq; in prædam festinantes passim sine ordine, sine modo currere,
alius alium præuenire, sic præcipientes in mediū progressi hostium uallati, interfectiq;
ingentē suis stragem dedere: ita oratus propheta à patribus nostris sitim pariter, & me-
tum depulit, idēq; aduersus famē auxilium tulit. Nam cū obsideretur Samaria, atq; in
ea clausus maneret rex Israel, grauis eos urgebat fames, ut ne à nefandis quidē alimētis
abstineretur, cōuentus propheta tantæ miseriæ deformitate, simulq; regis nūtio, qui pu-
taret propheta dissimulatione famē adoleuisse, respondit: Sequenti die, & hubertatem
frumētī, & uilitatem uidebis. Non credēti nūtio dixit: ipsum quidē quia non crederet
non uisurū, promissorū tamē fidem nō defuturā: subitoq; per noctem in castris Syriæ
hinnitus equorum, curruū fragor, quadrigarū currētium fremitus, armorū sonitus, au-
ditu metum incussere uictoribus, q̄ in auxilium Hebræis multæ ac ualidæ gentes com-
meauissent, ac sese imminētī, ut arbitrabantur, piculo fuga eximere properauerūt. Nox
cōsiliū maturauit, terrorem auxit. Fugientibus itaq; Assyriis, omnes quas inuaserāt co-
pias, in castris die sequenti reptæ. Abundantia uilitatem creauit, uilitas fidem impleuit,
mors increduli ipsi quidē fructum eripuit, publicū tamē remediū nō impediuit. Li-
quet igitur plurimos patrum duces cū minime præliarentur, uictoriam adeptos: Alios
quoq; bello superiores fuisse, quibus consulētibus bellandi ius oraculo p̄missum foret.
Deniq; uicti Amalech: sed cū Moses manus eleuaret, uicit Iesus Naue cū solē statueret.
Vicit & Gedeon, cū in aqua dimicatos probasset. Samson etiam cum adhuc intamia-
natum crinē seruaret: uicit & Samuel, sed cū adiutorem lapidē figere p̄posuisset. Tri-
umphauit Dauid cū Bethsabeā (hoc est filiā Sabbari) suo cōiugio prophetis ministe-
riis copulauisset: uicit etiam bello ciuili quod refugiebat illatum nō inferebat. Nil em
bello ciuili fœdus, nisi solus q̄ potuit inferre: uicit & Asaph prælio: sed posteaq; de-
speratibus suis, quod numero eēt inferiores dixit: nihil interesse pauci an plures sint,
cum deus paucos timētes se, pluribus faciat ualidiores. Bonus profecto fides: si usq; ad fi-
nem perseuerasset: uicit & mulier armis, quæ fidē deo reseruauit. At uero Saul uictus
est, quia dei præceptū nō custodiuit. Vulneratus Iosias, quia contra imperiū in hostem
processit: Sanctus ceterum, & ideo raptus, ne captiuitatē nostris debitam peccatis ui-
deret. Clamauit Nechao: nō sum ad te missus ferens eius fidei testimoniū, sed inuoluit
eum sicut antē Amasiam, consortiū degeneris societatis. Deniq; & ab homine dei mo-
nitus erat, ut illos quos ad belli societate centum argenti talentis cōduxerat, dimitteret,
K iii si uellet

si uellet uincere. Cui dubitanti quod tantum pretii amissurus foret, respondit propheta, quod haberet dominus plura, unde etiam argentum eidem restitueret: quo fretum conductis renuntiasse auxiliis, uicisse cum paucioribus, ne ipsum quidem deo tantæ uictoriæ mercedem soluisset: sed ilico ipsis simulacris, quæ uictor cœperat, detulisse sacrificia, quasi eorum beneficio uicerit, quæ in prædam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incumbentibus iam patriæ ruinis, per Hieremiam conuentus prophetam, cum hostili obfidione premere, ut urbem egredi non metueret, uictorem futurum si coelestibus imperiis obtemperaret: aut captiuum si defendendum putasset, infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab Assyriis populus iudeorum in Babyloniam, reliqui ad Aegyptios transferre se, qui resederant, deliberabant. Mandauit dominus per Hieremiam prophetam, & ceteros, ut unius gentis essent imperio contenti, ne geminata captiuitas ærumnam augeret. Verum illi posthabentes oracula dei, facti sunt duarum captiui gentium, qui unius gentis iugo exire impatienter desiderauerant. Itaque in Aegypto exules perseuerauerunt. At uero illi qui in Assyrios ducti sunt, expleto tempore captiuitatis, quod pro peccatis populi dominus constituerat, postea Cyro imperante, remeandi facultate adepti, reuertuntur cum gratia. Renouatum dei templum est, regum opibus Cyri & Darii ceterorumque Persarum muneribus: ipsi itaque qui euerterant, reparandi sumptum dederunt, restituerunt etiam ius sacerdotum, cultumque iuuerunt religionis. At uero nostri dum sacerdotum inter se competunt, & apud Parthos ambiunt conferri sibi memoratam honorem, de religione mercaturam fecerunt. Quid de Babyloniis querimus? Nostros ex parte sumus deteriores: illi nobis reddiderunt omne ius religionis, illi sacerdotum creationem restituerunt, & nostri eam Persis refudere. Illi sacerdotales infulas permiserunt nostræ potestati, nostri eas Babyloniis neceffarias fecerunt. Quid adiciam cruentatum sacrificium sanguine, madere sacra limina, semiruta adhuc stare templi fastigia? Minor est circa nos ira dei, quam nostra contentio: illa nos captiuos fecit, ista sacrilegos: illa disseminauit ludæos, hæc sustulit. Conferte si uideat, quid intersit inter captiuitatem nostram, & seditionem nostram. Captiuitas nostra, gentibus infudit nostræ religionis consortium. Seditionem nostram, etiam ludæis ademit religionis gratiam. Quis autem Romanos in ludæam introduxit nisi Hyrcani & Aristobuli contentio? Quis Sositum, nisi Herodes? Quis Antonium, nisi Sositum? Quis Casarem implorauit sibi regem, nisi uos? Quis præter uos Antipatrum regno expulit, & libertatem in Antipatro? Et tamen non reprehendo, neque ab uo Flogem in uos scelestè consuluisse. Sed querela Romanis deferenda fuit, non arma inferenda. Spreuistis Neronem, sed Vespasianus successerat: qui benignus natura, benignior tamen etiam studio esse potuit, quia in ludæa imperium assumpserat: aut si non mouebat pietas, uirtus certe eius uos debuit adigere, ut uobis consuleretis. Sed quod uobis non parceret, qui pepercit Iosepho? Cui enim infestior quam mihi esse debuit? Quis maiora aduersum Romanos munimenta extruxit? Quis studiosius pro patria decernendum putauit? Postquam uobis bellando complacita conditio est, bello quidem initia non perhibebam, sed suscepta non deserebam: testantur hoc Iotapata urbis, quæ bellantem adhuc metexerunt, fauilla, bello non destituisse, me post eius ciuitatis ruinas delituisse quoad potui. In illo euerse urbis sepulchro pertulisse famem, ne Romanis me traderem: quæsisse ueniendi ad uos effugia: sed deprehensum, non sponte egressum, maluisse perire cum meis, sed pepercissem Casarem: optasse uobiscum potius periclitari, non quod probare consiliū, sed quo eligerem periculi uobiscum consortium. Gratias tamen deo, quod tanti sceleris non incidi societate, ne seditionum incetor existimarer: aut quia his misceri nequibam, periciduum quod manu declinare poteram, uel morte implerem. Certe ne sanctissimam matrem per me dilacerari cernerem, meorumque disperi uiscera, quæ miseranda quidem, sed tamen tolerabilius est ea pati, quam fecisse. Quid igitur adhuc expectatis? An signa maiorum? Non ea nobis merita, non ea circa dei cultum officia. Non ea Romanorum quæ Assyriorum infidelitas, qui accepto pretio discessio nis fidem fregerit: nec recedendum, sed acius ingruendum putarunt. Quin etiam ut ex accidetibus colligamus, diuinæ motum sententia, deum ludæis aduersari certum est. Denique Siloa quæ ante bellum sicca fuerat, & omnes extra urbem fontium uenæ, quæ diu fluere cessauerunt, ut aqua nostro decisset usui, nisi pretio quaesita, nunc in usus redeunt suos, & Tito se aduenientem

nienti refundunt. Scaturiunt huberes uenæ, atque ita aquarum redundantium omnia replent, ut non solum exercitui large ad potum exuberent, sed etiam equis bellatoribus ac iumentis pecoribusque uniuersis, horroque quoque irriguis non desit aquarum abundantia, ut tanquam adnitentibus elementis uictoriæ Romanæ, largiores credas fundi meatus. Recognoscimus prodigia superiora, quæ etiam tunc nostræ urbis præuenerunt captiuitatem: cessauit aqua ludæis, refudit se hostibus, ne sibi obsidio impediret. Nec mirum est si recessit à ludæis diuina gratia, quos tanta flagitia circumuallauerunt. At uero bonus uir plenum horroris refugit diuersorium, & domum suam deserit: si quid in ea commissum sceleris agnouerit, declinat indignæ habitationis consortia, execratur conuersantium iniquitates: & dubitamus de summo & immaculato deo, quod abhorreat tantorum contagia flagitiorum: & funestorum scelerum auerfere atrocitatem, nec demores in paricidas cœciliabulis, qui Dathan & Abirom, quia Moysen & Aaron præcipiendo sacerdotum munere lacessauerant, separari ab innoxiiis præcepit, ne pios aut macula contaminaret de consortio noxiarum, aut poena inuolueret: sed quid ego diutius sermonibus immoror, cum plena horrore, & gemitus omnia circumfundant, templique excidium præparet, qui istud oculi spectare, qui sensus perpeti, quis tolerare potest animus? Saxa duriores, ferro rigidiore, qui in tantis regum humanarum prodigiis adhuc inter uos tanquam ad uirtutis æmulationem de scelere certatis, & quod est grauius, uos ipsi patriam destruitis atque eius augetis ruinas. Converterimini aliquando, respicite, iudicate, & uidete pulchritudinem patriæ quam perdidistis, quæ urbs, quod templum, quæ sanctorum domicilia, sacrorumque penetralia, quæ prophetarum opera uestris manibus euiscerant? In hæc quisquam flamas ducit, & spargit ignes & incendia misistat, nec ullo affectu mouet: rupit si sentiret rigor resolveret. Certe & insensibilia plerumque in maximis regum acerbitatibus sensus speciem metiunt, ut scopuli tremant, & madentes sanguine guttæ fluant. Vos autem immobiles pseueratis, ut quid melius post hæc supersit, quid dignius quod referueris? Postremo si ista non mouent, quia apud pios præstantiora sunt, uestrarum saltem miseremini necessitudinum, ponite ante oculos filiorum uestrorum necesse, aut ferro, aut fame quæ sunt acerbiores, uxoribus & filiarum seruitutem, quibus tutela libertas erit pacto deditio, aut captiua seruitus urbis euerfione. Consulite dum licet, ne grauiora post mortem relinquatis, quam ante mortem fecistis. Nec ego liber ab hominibus periculo sum. Noui & ipse, quia cum uestris simul periclitatur sanctissima mihi mater, & chara uxor, haud ignobile genus, & quondam domus clara. Ac fortasse propter meos hæc me suadere arbitramini: occidite eos, & accipite meum sanguinem mercedem, libenter hanc soluam mercedem uestre salutis, si post me sapere potestis.

Caput .XVII.

Iosephus cum lachrymis uociferatus, plerisque de populo inflexit, ut ad Romanos confugerent, uenditis quæ possidebant. Quos Titus quod quisque cupiebat, direxit: ut etiam ceteri prouocarentur Romanis se sine metu tradere. Confluebant itaque reperta egrediendi copia, securi salutis, si ad Romanos conuenirent: nec solliciti de seruitute, quibus liberras referuaretur. Hi uero qui sequebantur Iohannem ac Simonem arbitros & incentores seditionis, magis scelerum poenas, quam aduersa belli res formidabant: ideoque in tuto sibi refugia opinabantur. Nec solum ipsi non audebant egredi, sed etiam insidias prætendebant, ne cui liceret è populo urbem exire. Maiorque cura erat egressionem suorum, quam Romanorum ingressus, cauere. Tenebant itaque inuiti, & si quis deprehensus foret, graues poenas dabat. Suspicio tenuis, grauissima causa mortis. Non argumentis ueritas, sed suppliciis quærebatur. Si qui pecuniosi erant, afflicto crimine seditionis rapiebantur ad necem: si qui inopes, quia non habebant quo se redimerent, morti patebant.

Caput .XVIII.

Tam grauis fames saeuire, atque amplius seditio grassari cœperat furore ac uesania: frumentum non reperiebatur, nullus panis in publico usu. Sicubi esse compertum fuerat, ilico domus expugnabatur. Iugulabatur aditu dominus, aut frumenti conditor, quod occultauisset. Rursus non repta frugibus, quasi diligentius abscondita foret, tormeta exercebant. Optabant plerique mortis compendium, cum eos aut fames afficeret, aut crudelitas

Iohannes et
alii iudei
seditionis.

Oem affem
excludit fa-
mes & maxi-
me uerecun-
diam.

Noua & in-
audita sup-
plicia Iudaei
pessi sunt.

excruariet. Deniq; qui seniores erant occidere dedignabantur, inuidentes beneficiū mor-
tis, quibus iam uehemētor carnifex fames, miserabili macie uisceribus exesit nuda ossa
tenuitate texerat. Spirabant semineces solo adhuc spū, atq; agra trahebant cadauera. Si-
cubi purgamenta holerū, uel casu lapsa, uel quasi arida piecta aspexerant, reliqua inualu-
di corpore ore lambebant iacentia humi. Aut sicubi internata parietibus uisa fuerat her-
ba, rapientes succo infelici miseram solantur famem. Qui ditiores erant, mensuram
tritici toto censu emebant. Quid em seruarent non profuturū? Qui pauperiores, uel or-
dei: ita ut nemo uendentem, uel ementem uideret. Hoc em omni grauius scelere punie-
bat. Neq; uero coquendi panis usus expectabat, ne mors praeueniret, aut mora pedito-
rem arcefferet. In occultis abditi, incoctum mandebant triticum, quibus ulla uel exigua
frumenti copia erat. Nulla mensa, nullum sedile, nulla lux: ne quis interueniret, atq; im-
prouisos deprehenderet. Si sonus ullus, abscondebant cibi, suspectae solitudines, frequē-
tiae paricidae: iter suos triste certamē. Oem em affectū excludit fames & maxie uerecun-
diam. Esurientibus enim pudor dispendium uitae, & detrimentum salutis est. Si quis
uir cui mulier esset, aut filii aut nepotes aliquid escae haberet, uix fatebat: similiter & mu-
lieres: At cui mitior animus, ubi apposuisset alimoniam, de manibus eius extorquebat.
Miserabilis erat cibus, esca lachrymabilis, rapiebant parētibus filii, parētis filius, & de ip-
sibus faucibus cibus proferebat. Pleriq; alioq; uomitus esca fuit. Nec marcentia sumere ullus
horror, aut uerecundia adimere suis uitae ultimae stulticia. Et haec tam infelici species
calamitatis metus erat, ne deprehenderetur. Clausis itaq; foribus exercebat, ne quis su-
perueniret qui de ore alieno cibum quaereret, & canum more uomitus alienos lingua
sua lamberet. Sed ne hoc quidem impune: nam ubicunq; fores obseratae suspecta fraus
alimenti absconditi. Profiliabant ministri seditionum, clausa expugnabant, intolerabilia
& noua crudelitatis exigebant supplicia. Nec ab ipsis quidem pudendis corporis absti-
nebat. Per ipsa quoq; poena transibat, quod in his grauior sensus poenae sit. Multi cum
iam percussores irrumpentes uiderent, paratos rapiebant cibos, ne uel ipsi defraudaren-
tur supremo uiatico, uel certe futuram mortem ulciscerent: & quo grauior uidebat cru-
delitas, non esuriebant ipsi qui rapiebant cibos esurientibus. Rapinis enim sibi aliorum
opes coaceruant, & alienis conditis pascebant: cum ipsi qui congesserant esurirent, ie-
iunioq; contabescerent. Si qua materno affectu percita, miserans uagitus infantiae, suc-
cum ciborū ore proprio uellet infundere, pii operis poenas luebat, suspensioq; ad ceruicē
cem, uel haerente ad mamillas pignore simul transigebant. Pleriq; etiam beneficiū pu-
tantes mori, egrediebant urbem, ut herbas uellerent, uel radices depalcerent, aut corti-
ces arborū detraherent, si quid in his uiriditas ad cibi solamina sumministraret, quos in-
uenientes Romani necabant. At qui hostem euaserat, in ipso portae ruebat limine fa-
me tabidus, & ore inualidus, quē iam & ipsa mandendi officia destituisent. Regressos
quoq; excipiebat feralior manus, quae de gremiis miserorū summo quaesita periculo, p-
acerbissimū extorqueret nefas, nec partem reseruaret pro mercede saltem periculi. Mo-
riebant itaq; maiore suorū q̄ hostiū impietate. Ea enim quae hostis indulerat, ciuis eripie-
bat: nec rapuisse tñ istiusmodi cibum proderat, quippe non multo post uirenti corpore
turgescens mediis, intimoq; dolore uiscerū quatiebant: aut aluo soluti deficiebant
exhaustis uiribus, ut uoti poeniteret, quod ad tempus solatio erat, post supplicio. Nam
lacertis uiridibus ceterisq; serpentum generibus coctis exuuiis, pestem addebant. Nam
equorū cadauera si forte reperissent, iter se trahentes p̄lio graui decernebant: nec ab hoste
quidem, quae coacerbarent exitia, feriebant. Nam cum se de urbe plurimi, cum filiis ac
mulieribus egredientes in eam partem, quae praeruptorum pfundo praecipitiorū sinua
uerat, contulissent, Romani uelut captiua ducerent mancipia, minoris praesertim aetatis
uelut ualidiorem ferirent, ne quis forte bellantibus obrepere auderet, speculabant, ut
si quis, cibi querendi licentia dum rimat radices agrestium, ad ulteriora spatia p̄dieret,
interciperet. Nec tñ circūfuso licet hoste, cohibere se poterant, quibus fames audaciam
dabat: cum paruos liberos macie cōsumi, & aperta fame ora frustra extēdi, ferre nō pos-
set affectus parentum, quos socios sibi ascuerant ad periculum, ne pro se quasi fugae
suae obsides, a seditionis autoribus occiderent. Coagebat fames egredi, quibus bñficiū
erat fer-

erat ferro petire ieiunii comparatiōe. Contra Romani, quia contemptores mortis eos
arbitrabantur, urgebat genera suppliciorū, uerberantes prius, affligentes quoq; patibulo cru-
cis quemcunq; offenderant, quo uel ceterorū temeritas cruciatuum specie a laceffendi
insolentia reuocaret. Miseranda itaq; passio Tiro uidebat, tantarūq; acerbitas calami-
tatum. Capiebant innumeri, quingenti ferme ad diem cruciabantur, camposq; ante ur-
bem miserabilis pompae ordine praetexebant, ut de muris aspicerent. Miserabant Ro-
mani, non mouebantur Iudaei: compatiabantur hostes, socii non flecebant: facilius apud
aduersarios pietas, quam apud socios reperiebatur. Tamen accendebant pleriq; indigna-
tione, quod in tantis malis deteriores fiebant, diuersis modis afflictos cerneret, uariasq;
poenarū species, formas suppliciorū tam innumerabili multitudine, ut iam locus patibu-
lis deceret, patibula corporibus. Futebat intus Simon, fremebat Iohannes, infidiabantur
singulis per ministros suos: si quis fugere tentaret, tractus per humū discerpebat. Eorū
quoq; qui abierant proximi cruciabantur, aut cruci affixa plerorūq; cadauera suis qui clas-
si fuerant ostentabant. E' diuerso etiam ipsi murum quadam patibuloq; segete prae-
xuerant, quasi de aduersariis triumphantes: si quos de suis ad Romanos uelle confuge-
re deprehendissent, ut ceteros transgrediendi metus incesceret. Nullus locus immunis
acerbitalis: foris captiuitas, intus fames, formido utrobique: minus tamen timebant arma,
quam tormenta, leuiusq; erat confici tumultu potius hostico, quam paricidio. Nec in-
termittebat tamen Caesar inuitare factionū principes ad spem deditiōis. Nanq; stru-
ctis aggeribus denuntiabat, non longe absuturū operis effectū: imminere urbi excidia,
consulerent sibi ut & salutem lucrarent, & templum incendiis eriperet. Id quo facilius
crederent, amputatis pleriq; Iudaeorum manibus dirigebant, ne uoluntario transfugio
transisse ad Romanos aestimarent, & quasi perfidis non deferrent fidem Iudaeis, ipsi ne-
carent. At uero illi pro ammonitione sedula, grauiora retorquebant conuitia: funestiores
sibi humanitatem Caesaris, q̄ crudelitatem uideri, q̄ altera libertatem eriperet, altera ui-
tam auferret: malle se liberos mori, q̄ seruos uiuere, deuouisse animam suam templo. Im-
mortalitatem futuram, si cum templo exultis aris, ac focis paternis immorerent. Nihil
egisse Titum, eripuisse parua, dedisse plura, p̄ templo sibi paradisum succedere, illoq;
se, qui pro templo dei pugnauerint transferendos, tñ ne oculis suis triumphos Roma-
nos uiderent, & captiua iugo colla subicerent. Consecrari paruulos suos, non interfici,
quorū parentes coelestiuū propugnatores fuerint sacramentorū. Quo commotior Titus,
ut eos saltem eriperet, qui inuiti attinebant, admoueri iussit machinas. Erat in exerci-
tu Antiochi Comageni filius, qui uenerat ad belli societate, impiger sanē iuuenis, & ma-
tū promptus, sed consilio parum prouidus, qui moderationē Romani exercitus lentio-
rē ratus, nec considerans muneris difficultatem, insinuauit Caesari, mirari se q̄ cunctarē-
tur Romani murū succidere. Risit Titus, & ait: Commune est opus. Eo sermone iue-
nis sese proripuit cum his, quos armatos Macedonicum in morem promptiores habe-
bat ad bellandum. Nanq; & aliis subnixus aduenerat. Cohors tamen quae appellabatur
Macedonum, & uiribus corporis, & proceritate ipsa praestare ceteris aestimabat. Qui-
bus appropinquantibus, bellum adoleuit. Contra de muro promptius decernentibus,
quos extrema urgebant pericula, & successus praesentis certaminis animabat: cum inferi-
ores, a superioribus frequentius transfigerent, ad superiores non omnia peruenirent spi-
cula, filius tamen regis iuuenta alacris, armis munitior, comitatu succinctior, alios elu-
debat ictus, repellebat alios, quos etiam ut caueret suggerentibus sociis, instruebatur:
& ideo integer a uulneribus perseuerauit: sed de Macedonum cohorte pleriq; (quo-
rum pudori putabant, etiam naturae aut munimentis cedere) pertinacius praeliantes,
uulnerantur. Itaque conatu irritō cessere superioribus: docti etiam uiris Macedonibus
si uellent uincere, & alacritatem Alexandri ad praeliandum esse necessariam, & uincen-
di euentum. Nanque ille cum obsideret urbem morantibus ceteris, & circa solennes
machinas immorante exercitu, appositis impiger scalis murum, ascendit: fugatisq; prae-
sentibus, qui de muro repugnabant, solus se in urbem deiecit. Nec erat temporis, ut ipse
sibi sine comite portas aperiret, cum urgerent pericula: sed immodicus animus, ac
uictoriae audax, in hostem profluit. Cessere agmina, sed quantos poterat solus
prostrat

Quingenti Tu-
rore pati-
bul affixi sunt

Tanta dissem-
sio in Iudae-
os ut facilius
fuerit pietate
apud aduersa-
rios inuenire
q̄ conuincere.

Iudaei manu-
bus amputa-
tis in ciuitate
remitunt.

Antiochus Co-
mageni filius
hortatur Caesa-
rem ad urbem
muros succi-
dendum.

prostreretur? Deinde per diuersas urbis plateas circūfundebant hostes, si in unam partem Alexander incuberet, aliis post se circūuallandi copiam daret. Retorquebat itaq; uictor ingressum suum, ne à populo circūdaret. At illi conferti inter se, urgere coeperunt, inhorrescere super eum telorum uis maxima, resultabat galea tinnitu, clypeis fragore saxorum. Ac ni metuentes duci, irrupissent Macedones, uictor innumerabilium gentium intra urbem exiguum fuerat oppellus. Fuit igitur alacritatis quod magis insiluit, hostem deiecit, in urbem solus triumphali saltu sese proripuit, impetu suo fugauit populos: fuit tamen etiam euentus, qui maxime duci necessarius est, quod tantis ingruentibus populis, tot sagittarum iaculis, tot ruentibus spiculis, nullus fuit letali uulneri locus. Periculū itaq; uictor attulerat, mortem quoque alacritas inuenerat, si euentus bellantem deseruisset: ingressi sunt Macedones prorupta porta, sic temeritas uictoriam inuenit, & euentus periculum in gloriam uertit. Noster quoque cum pugnaret aduersum gigantes, inuectus in hostem, à tergo percussorem habebat, sed librantem ictus suos comes regis Abisai puenit.

David pugna cum gigante. 2. reg. 21. ite antiquitatum Iose. li. 7. ca. 12. describit.

Vix Alexandrum euentus seruauit, prophetam gratia.

Caput .XX.

Cedente itaq; Antiochi regis Comageni filio, & cognoscente non quod formidinis, sed cautionis esset Romani exercitus perpena moderatio, ut aggeribus et uineis, arietibus quoque & ceteris machinantibus magis adorirent, extruebant aggeres per numeros opere diuiso: praecipui quatuor insurrexerant, ex quibus unus est regione munitionis (cui nomen Antonia) per mediam ductus erat piscinam, quam Scythiam uocabant. Hunc aggerem quintus numerus triginta cubitorum in altitudinem fecerat, iuxta Iohannis sepulchrum. Quibus est diuerso Iohannes princeps seditionum cuniculum suffodit, & Romanorum opera suspendit: ignorantibus his quid latet cuniculo Iudei machinati forent, quia futuris tabularum materiaeque subiecta superiora cuniculorum suspenderat, fraus omnis latebat. Itaque ubi opportunitas uisa, ignem apposuit, qui aduersum sulphure & pice, quibus illita erat materies, quae futuram cuniculo dabat, ligna omnia facile consumpsit, incendiū subiectorum ruina secuta est. Itaque Romanorum opera subito lapsa, sonitu ingentem dedere. Puluere itaque & fumo repleta omnia, plurimum tenebrarum obdixerat, maiorēq; terrorem induxerat latentes. Deinde ubi consumptis alimentis ceteris, quibus primo optus erat liber, postea ignis erupit, dolū perdidit, & Romanis aduersus quod formido periculi diminuta, sed euacuati laboris graue successit tedium: simul quod insultabat Iudaei non mediocri augebat pudor: in reliquū parandae expugnationis spes refrigit. At in parte alia biduo post, cum iam murus ariete quateret, Tephtheus de Galilaea, Magallus, & Labenus, & Agiras direptis facibus in machinamenta muralia persiluerunt. Nihil his uiris audacius, nihil terribilius eo bello ex urbe in hostem processit. In medium namque hostium praeterea, non trepidauerunt, non retractauerunt, sed tanquam familiarium suorum consortis immortati, non ante remeandū putarunt, cum undique in eos pila, sagittae, spicula iacerent, quae subiectis ignibus, adolerent obsidialium instrumenta machinarum. Concursus ingens Romani exercitus, ut incendiū restinguere: Iudaeorum quoque clamor & studiū, quo subtexerant impedimenta, Romanis ne subueniret. Illi arietes properabant flammis subducere, isti adhuc spargebant incendia. Unde comprehensis omnibus, quae uri poterant, Romanos flammam circumuallauerant, nisi mature consulissent. Instabat enim acriter Iudaei, atque hoc ipso, quod in ea parte conatus irritos non habuerant, successus audacia alebat. Denique non contenti iam munitionibus muralibus, ultra progrediebantur, atque ipsas Romanorum incessabant custodias, & ad castellū, in quo praetendebant Romani ultro euersum, pertexerant. Et nisi Romani nois gloria, & militariae uetus disciplina, quae munia homini deferere grauioris poenae arceret formidine, furētibus repugnauisset: expugnatores urbium ipsi, propriis cesserat munitionibus. Versa itaque spes belli, & usus obsidionis catapultis, & uelocioris generis iaculis, sese defendebant Romani, ut Iudaeos repellerent, quo ipsis ante genem resistebat. Inter quos Titus aduenit, clamore excitus, & accersitus ad remediū. Romanis continuo uires additae praesente Cesare, & pudor aluit audacia: Clamante Tito, graue Romani nois opprobriū, si uersa uice suos amitteret, quibus iam hostium muri, qui diruent, defecerat, diffidentes Iudaeos munitionibus, sola niti temeritate, stare tantummodo Romani, uictoria non defutura, itaque hor-

Testes i alii peritiam apud Iose. li. 7. ca. 12. item loco Labenus, Agiras, & Agiras Egitas.

tando pariter ac praeliando Titus statuit suos, auertit Iudaeos, qui non solum animis ad mortem parati, sed ipso nisu corporis ingruiebant, ut Romanos gradu mouerent. Nec me diocres fuit periculum Caesaris inter confusa omnia, cum ab hoste socius non discerneret, inter quos Titus in medio uersabatur: audax iuuenta, & gloriae cupiditate ad praeliandum actior, quo celerius uictoria consummaret, in secundis triumphis ponens curam salutis. Depulsis tamen hostibus anceps consiliū: alii reformandos aggeres, reparanda machinamenta muralia opinabantur: alii abstinentiū obsidionis periculis suggerebant, deesse reparandi materiam, cum multis periculum, muro claudendam urbem consultius arbitrabantur, ut conficeret fames defectis subsidii alimentorum. Praeponderauit hominibus sententia, ut clauderent, ne Iudaeos excursus haberent, quo amplius & desperatione fugiendi, & indigentia cibi conficerent. Diuisis itaque per numeros portionibus, prope murum surrexit, quo per circuitum omnem, inclusa est ciuitas. Distribuit officia suis Caesar, ut noctibus quoque custodire diuices non omitterent. Prima uigilia ipse obeundi singulos custodiarum ordines munia curabat: secundam uigiliam Alexandro deputauit: denique per ordinem tribunis (prout cuiusque erat solertia comperta) uices mandata. Castellis erat murus per interualla intextus, in his manus militum praetendebat, uigiles ex aequo sibi somnos, & tertia uigiliae fortiebantur. Circum ibant momentis omnibus magis, per spatia quicquid praescripta suo muneri, de castello in castellum per ordinem, & munerum uices, nox frequentabat. Praecisa undique spes Iudaeorum, clausis quoque se infuderat fames, atque in ipsas populi medullas descenderat. Personabant omnia gemitibus deplorantium miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa seminecum cadauerum: & si paululum expectares, intra momentum deficiebant, quos uiuentes repereras. Ipsi quoque qui adhuc spirabant, macie confecti imaginem mortis gerebant: Exhausti fame, & tabe luridi, nec oculos quidem faciles attollere: quia nullum uigorē naturalis motus, consumpta ieiunio substantia, dabat. Figura sola hominis remanserat, usus intercederat. Si mulacra cerneret, officia desideraret. Arida cutis siccis haerebat ossibus. Si leuis motus uiuentem proderet, sceleris redarguebat: exiles artus & color ita niger, ut umbram putares. Nec humani miseris officia suppeditabant, exhaustis primo omnibus, & continuo morituris. Et si cui uires aliquas recentioribus dabat, congestio cadauerum spem ademerat, impossibilitatem incusserat. Plerique etiam condendis suorum funeribus immoriebantur, & in expleta summi muneris officia, suo quoque obitu derelinquebant. Ruebant super defunctos, quos susceperant munitiones, ut ipse quoque oneri accederet, cui leuando adueniant, indigens eius ministerio quod alii deferrebat. Nec erat ullus dolori locus in communi omnium calamitate, nisi quod auctores tantae miseriae superuicerent, nec tempus querelae liberis quidem iam uocibus, si loqui possent. Quid enim sibi iam morientes timerent? sed tamen muris iam sensibus aspicientes templum, quasi inde ultio tam diri exitus deposceret. Aruerant supremorum munerum lachrymae, quia omnem affectum uis mali clauserat. Obriguebat animus, omnis sensus haerebat, plusquam lachrymanda tolerantibus: deerat iam terra tumulis, defossis omnibus intra urbem locis, quae potuerunt dare usum sepulchri. Tentabant aliqui inter duos muros nouum ostium, ueteremque urbis praecedere nocturno silentio: periculo salicet, pia tamen furta persuaferant. Itaque pro uno plures insepulti iacebant, & quod uni deferre gestierant, pro bonorum munere defraudabant: sed etiam ubi hostis deerat, fames operabatur. Sepultor plerumque praueiebat sepeliendum, & tumulo eo, quem alii parauerat, includebatur subito exanimis: & lapsus cum defodit, uelut quodam studio opis sui, ius uindictae. Et ubi terra deerat, tabulata innectebantur, ut defunctorum cadauera oculis includerentur. Plerique eos sibi ipsi parabant manibus suis, ne deficeret huiusmodi ministerium, atque in his sese saepe sponte condebant, suspecti ne mors praueiret, & sepultor deficeret. Stabant omnia metu, inedia uocem ademerat, ciuitas plena mortis, & nullus eius latus in exequiis totius urbis: & cum sensus quidem doloris interierat, iniuria non deficiebat. Non deerant etiam in tantis malis, deteriores omnibus, uiolatores etiam sepulchrorum. Quid dicam, non horruisse cum illuderent mortuis, & gladio suorum aciem in defunctorum cadaueribus praetentarent? Nonnulli etiam uiuentium adhuc urgēdis corporibus experirent, si tela sibi acuta foret, & hic tamen usus plerisque rogantibus denegabatur, ut miseros ad grauiora supplicia fames depauperetur, Nequaquam tamen ultio morituris deerat;

Ciuitas undique circumdata est a Caesare, ne aliquid pateret effugium

derat: nam q̄ uiui non potuerant, uindicabant se mortui, ultorem sui factorem creantes, quo se de latronibus ulciscerent. Qui grauius saeuientes quarentesq̄ remedia, specie em quandam pietatis induerant: etiam ipsi qui latrocinabant, ut eos de publico arario sepeliri iuberent. Sed ubi nequitum occurrere, de muro defunctorum reliquias in pfunda precipitia deliciebant. Itaq̄ aspiciens Titus praruptos specus plenos cadauerum, sancta em de laceratis uisceribus innatantem, altè ingemuit, & manus ad cœlum eleuans testabatur, haudquaquam illud sibi ascribendum, qui uoluisset ueniam dare, si deditio preceperet, expectasse se ut pacem rogarent: paratum se ut incolumes seruaret, si bellum deposuissent. Iubet itaq̄ aggeres rursus iacere, etiam non propinquantibus syluis, quia succisa erant omnia suburbana nemora syluag. Vehementem materiem milites, spe uictoriae solantes laborem. Nec tñ frangebant animis principes seditionum. Furebat Simon, ne tantorum mortibus exaturatus cedebat, & quia inimici deesse coeperant, in socios conuertebatur.

Caput .XXII.

Matthias, a quo in urbem receptus est Simon, occidit.

Denique nec Matthiam quidem, quo autore in urbem receptus est, excruciatum necauit, nullius apud se conuictum flagitii, sed insimulatum proditoris, & suspectum consilii, quod in usum plebis sedulo, & sine ulla fraude, tamquam familiariter crediderat insinuandum. Id altè impressum aliquandiu tenuit, nec iam se ut amico credidit, sed aluit indignationem, indicio dissimulato: ergo insimulatum apud se, quod cum Romanis studio congrueret, & conueniret, rapi cum filiis iubet. Accersit, nec defensionis ulla copia dat, ante examen adiudicat supplicio, nec eius soboles excipit, sed poenae adiungit. Orabat non uitae usuram, sed mortis celeritatem, naturae ordinem, ut prior occideret, ne filiorum necis spectaret, nec superstes esset funeribus liberorum suorum, ipse continuo funus futurus: non impetrauit, quod ipsa pietas exigebat, etiam si non rogaret. Hoc rogabat sibi reddi pro munere, quod ei urbem aperuisset: reus quidem patriae, sed conciliator Simonis. Debuerit ille hanc poenam ciuibus, debebat tamen ei Simon gratiam. Quo crudelior, qui nec amico pepercit, nec patrono receptionis suae, poenam relaxauit. Ducit ad supplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga se exemerat. Statuit in conspectu Romani exercitus insultationis specie, ut supplicium eius uiderent, ad quos egredi desiderasset. Liberent te itaq̄ si possunt amici tui. Deducunt & filii, nec suprema liberis oscula dare, nec ultimo cōplexu filios suscipere permittunt. Ego filii fraudatus tamen uocis paternae libertate, miserabili filios alloquio persequor. Ego filii uobis hostem induxi, ego carnificis adhibui, quando Simonem ingredi in urbem rogauit. Ille dies nobis mortis huius, ille paricidalis causa spectaculi. Merui fateor, nec culpam excuso: dum unum reprimere gestio, accersui deteriorem. Ad auxilium Simon petitus, & ad paricidium patriae conuersus: sedula consilia in crimen deduxi. Rei fuimus patriae, qui defensorem quaesiuimus. Et recte quidem soluimus poenam imprudentiae, non tamen perfidiae. Absoluit nos Simon ipse, dum perimit: qui pronuntiat non sibi a me donatum, sed patriae contuitu petatum, ut contra Iohannis saeuitiam auxilio futurus, quamprimum adesset, & Idumaeos induceret. Putabamus, duobus inter se conferentibus, liberam plebem futuram. Quis mihi crederet, non tibi id meo studio detulisse, sed de malis hoc tolerabilius aestimauisse, nisi tu occideres? Sed quid ego sic loquor, quasi crimen excusam? Nihil sanè mea sententia grauius facere potui, quam quod te in ceruicibus nostris locauit. Sed in eo patriae reus, non tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortem, sed tu mihi gratiam. Debuerim patriae poenam proditoris, quod te induxerim. Tibi quando esse proditor coepi? Si fugiendum putassem, consulueram mihi, non uolaueram patriae necessitudinem. Quis enim hostem non defugit, & hostem internum? At te ciuem putauimus, sed hostem inuenimus. Ad auxilium petitus, quid repēdisti? Quid ante pollicitus? & quo postea conuersus? ingressus eras ut hostem expelleres, non ut hostem exerceres: ut prohiberes ciuium necem, non ut ipse adiungeres: ut latrocinium repelleres, non ut latrocinareris: sed ut subuenires innocenti populo. Cur in ipsum tua arma uertisti? Antè latrocinio appetebantur, tu bellum intulisti. Antè pauciores ad mortem rapiabantur, tu stragem populo fecisti. Quis proditor patriae, quis Romana arma plus iuuat, nisi qui extinxit patriae propugnatores? Nisi qui eripuit tan-

Expostulatio Matthiae contra Simonem.

orum ciuium defensionem? Nisi qui ab hoste in socios detorsit mucronem? Hostis extra muros pacem offerebat, tu intra muros praeliabare: Ille obsidionem uolebat soluere, tu expugnationem approperebas: Ille prohibebat incendia nostrae urbis, tu flamas in ipsa te pliiaciebas fastigia: Ille nostrorum contuitu sacramentorum inducias dabat, tu per ipsos sacrorum dies altaria dei summo urbis excidio, sacerdotum quoque sanguine restinguebas: Ille muros, tu templum obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriae manus intuli, ego tuum furorem armaui, ego hanc uniuersa deliramēto quodam senectutis exitia impleui. Agnosco demeritis atatis imprudentiam. Confessione leuemus pudorem, quoniam negando peccatum exuere non possumus. Duo praeter ceteris excidium patriae accelerauimus: ego errore consilii, tu proposito paricidii. Pēdo igitur, patria tibi debitas poenas: & hoc ipso Simoni gratias ago, quod cineribus tuis supstes non ero. Atque utinam non liberis essem superstes. Sed ad scelus tui Simon acerbitate, filiorum necis spectator adfesto. Merui fateor, quia Iohannem pictum uidere non potui, & te armatum elegi. O praecipitem senectutem: imaginem timuimus, tyrannum expetiuius. Ego fideiussor tuus, ego deprecator tuus legationem pertuli. Ego te dominum rogavi, percussorem introduxi. Spectemus ergo quae fecimus: Iohannis nos cetera terruit, Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaque pompa funebris, ueniat carnifex, filios ante ora patris, patremque obruncet super filiorum cadauera. Mauriam miserabilis senex ictum carnificis, super colli pignorum saeuam uibrantis securim. Quo spectaculo nihil funestius, nisi ille qui iubet: Crudelis, scelestus, facio quod praecipis, facio, sed inuitus. Habeo tamē consulationem tantae calamitatis. Patior quicquid miserrimum est, dum tu iusseris. Quicquid est immanissimum subeo libenter, te arbitro. Implesti mensuram scelerum saeuissimorum, liceat saltem affari liberos, extremum pignoribus uale dicere. Sit ultimus locus osculis, quae nobis etiam cum feris communia sunt. Non prohibeatur miserabilis amplexus naturae, quae etiam defunctis potest casus donare. Quod igitur ad poenam praecipisti, perficiet ad pietatem mihi. Cadam super funera mea, & insepulta adhuc, uelut quodam corporis mei cespitem, tegam: ne discerpant uolucres, aut ferae deuorent. Lambam lingua patria sanguinem meorum pignorum: & meum diluam, ne lambant bestiae. Et fortasse addet hoc pietas, & miseratio naturae ipsius: ut arctissimo amplexu moriens, liberos meos stringam: ne tu separare possis, quum uelis. Certe si separabis corpora, animas tamē non separabis. Sed satis iam lachrymarum uaticum sumpsimus: Praeite filii, & secuturo patri, uiam parate. Si potuero consequi, comitabor simul, & erit illic impedimento senectus, quo uiuentis iuuenes minus cōsequar. Ad mansionem praecedite, ut fessum patrem suscipiatis diuturno hospitio. Volui quidem praecedere ipse: & rogavi, sed non impetraui: tamē quod innoxii estis, eo mellora uobis hospitia deferentur, quā si ipse accersitor Simonis praenirem. Grauat me illa legatio, licet a ciuibus mandata, petente populo suspecta. Praecedite ergo filii mundiores, supernum iter carpentes uestigio. Et Machabae matrem praenentes: sed illi ad praemium, uos ad supplicium. Spectauit tamen pia mater morientes filios, & supra suorum se uolutans sanguinem, uidit cōplectentes se inuicem fratres naturae necessitudine: & suo letabatur triumpho, quae de tyranno consequebatur. Diuersa quidem patientium merita, sed eadem saeuitia utriusque praecipitis. Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate. Apud ipsos enim nouorum sunt cōmenta suppliciorum. Tu executus es, ille tamē seruauit ultimam matrem ad persuasionem regiae uoluntatis: tu seruati iussu patrem ad cruciatum paterni doloris. Cōsolamini uos filii charissimi, patimur nos quod passi sunt martyres. Simon statuit, quod persequutor barbarus inuenit, tyrannus praecipit. Proficiscamur igitur uolentes. & fugiamus cōuentus latronum. Sanè cum in illam perpetuam domum discesserimus: si qui ad nos uenerint, qui requirant, qui agit ille quodā dei populus, quid illis respondēbimus? Maxime si uobis, utpote iunioribus, interger aui Ionathas, mihi Saul, utpote peccatori occurrerit. Quid (inquam) dicemus, nisi populum illum Iuda nouellum dilectum, quem mare fugit, cui sol sterit, cessit Iordanis: si populum (inquam) illum cui peruius fluctus fuit, aer fertilis, terra coelestis: quae non ut uestra haec terra, speciem corruptionis induerit, sed resurrectionis gratiam assumpsit: seruire nunc Idumaeis, & subiectum esse Simoni latronum principi, nec seruituram ipsam habere

Alq̄, sit ultimus locus oculis &c.

Iubet Machabae matrem praenire ad mortem exemplo matris Machabaeorum.

Quidā, mal-
le perire oia
excidio &c.

Crudelis est
quifilios an-
ora patriſu-
gular.

Ananias sa-
cerdos occi-
ditur.

habere securam, nec periculum cum libertate. Quid ad hæc responsuros putamus, qui elegerunt bello perire, quam libertati patriæ superuivere? Quid etiam Matathiam responsum Machabæorum autorem, qui maluit observando legem sabbato feriatu mori, quam præliatus uiuere? Si audierit quomodo Simon, non solum sabbato cædes ciuium innumeras agitauerit, sed ipsos sacerdotes domini, neomeniis & omnibus sanctis festis celebratis diebus iugulare coegerit? Quantum ingemiscet lechoniæ cum audierit Simonem, qui seditiõibus primo urbem euerterit, cæde ciuium uiolauerit templi uetustam religionem, conuentum toties, ut sui deditiõne urbem exueret, incendio ma-
le perire omnia, excidio urbem, templū exuri, plebem totam interfici, ne occupata in-
clinet dominationis fastigium? Quantum, inquam, dolebit lechoniæ, licet tempore malorum urgentium minus felix imperio, melior tamē filio? Pater enim sibi minus fe-
lix esse quam patriæ, licet miserabiliter, pie tamē maluit. Itaq; se cum sua prosapia, egres-
sus urbem, Babylonis obsidentibus in seruitium dedit, ne euerſam patriam, ne popu-
lum dei captiuum uideret. Filius autem ærumna pari, sed affectu impari: dum sibi metu-
it, & se in exilium, & urbem in excidium deduxit. Hic itaq; infelix patriæ, nec sibi felix:
qui & liberos suos & oculos amisit: ille autem prudentior, qui captiuitatem ciuiū sua
redemit captiuitate. Deniq; exitus docuit: iste in regno senior, ille iunior in seruitio de-
fecit, quamuis ei postea thronum regium Babylonis rex iuxta se constituerit, & consi-
lii derulerit prerogatiuam, misera calamitatis solatia. Deniq; tolerabilior iā mea sors
est, post liberam mortem mori, q̄ uiuere: ut scias quam crudelis sit, qui filios ante ora pa-
tris iugulet. Cuius etiam regalia munera deteriora sunt, q̄ pietatis uulnera. Aut enim
tam impia inferre primo nō debuit, aut tam honorata postea substituere, quasi quæuis
dignitas redimi possit filiorum amissione, aut compensari cædes sobolis quouis usu ho-
noris: nulla profecto, nulla dignitas tantum dolorem alleuat. Nullus honor curat hoc
uulnus, nisi sola mors quæ sensum adimat, recordationem auferat. Festina ergo percus-
sor, remorare tamē dum liberos uideo, dum priusquam moriantur aspicio, ne quis æta-
tis forsitan immaturitate turbatus, mortem timeat, cū seuiorem euadat tyrannum. Be-
neficium est filii mori, ne patriæ uideamus captiuitatem: tolerabiliora corporis q̄ men-
tis uulnera. Iam tolerabilius & uestras necesse specto, quas refugioebam, ne specte necesse
in cōmune oīm, ne uideam patriæ bustum, & totam urbem sepulchrum suorum. Bea-
tior tamē qui mortuus fuerit, q̄ qui reseruatus. Sūme deus, ne inter innoxiorū greges
sternatur Simon cum liberis suis, spectet captiuus quæ intulit: imō minime, inquit, nā
quæ potest cogitare, potest ferre: nec tū ea imprecor. Cōsideret q̄ graue nefas sit, qd nō
pōt uel uoto retorquere q̄ patitur, q̄ acerba ultio, q̄ seua cōmissi sceleris immanitas, qd
optat patriæ captiuus supstes, q̄ peiora sunt uitæ ludibria, quam mortis supplicia. Sed
iam finis uerborū sit. Festina carnifex dum cruentū sanguine filiorū gladium geris, pecu-
te patrē, ut nullus refrigeret. Hoc solū morituro medicamentū est: hoc solo nō sentie-
scus mucronis, dolor uulneris. Percute sub cōspectu Romani exercitus, sicut impera-
tum est, ut spectent uindicaturi. Misereat hostis, q̄ socius nō miseretur: iudicet Roma-
ni, q̄ Simon occidit sine iudicio: testes sunt ipsi me nō proditorē patriæ, sed defensorē
fuisse: qui pugnantē uiderūt, nō deserentē. Liberis ego meis, si potuissem, hostē auer-
tissem, nō hostē accersissem: atq; utinam nec Simonē accersissem, nec finis ullus adhibi-
tus tantæ crudelitati, lacebant adhuc cū patre insepulti liberi: adiungitur & sacrilegiss-
spectaculo paricidalī. Cædit Ananias sacerdos, claro genere ortus, licet nemo clarior
sit splendore generis, q̄ munere religiōis. Illo em̄ affectatur nobilitas, hoc nō desiderat.
Habebat sibi uetus psapia diuersorū fasses hono-
eleuantur nō humeris, sed moribus: & attolluntur nō uirgarum pceritate, sed laborū p-
seuerantia, & fidei altitudine, pietatis fastigio. Percussus est etiā scriba Aristeus claræ &
ipse originis: & cum ipsis aliis de plebe q̄ndecim præminētes cæteris: licet iniustam ne-
cem, nō nobilitas faciat, sed innocētia. Præoccupant etiā uiri undecim, qui pariter cō-
spirauerant, cōmoti scelerum eius atrocitate, & sibi quisq; metuētes, quæ in alios exerce-
ri uidebant, q̄ infidelis etiā amicis foret, & spes ademptæ, populū cunctos fame. Ro-
manis iam iamq; irrupturis: turbato Simone ad opem defensionis, bacchante ad officia-
nam

nam crudelitatis, faciliq; illecebra proditiõis, q̄ Iudas unus ex ipsis turrim tuendā sus-
ceperat. Is igit cum Romanos uocaret, traditurū se pollicens turrim, fastidientibus aliis
q̄ tam fero proditio procederet, aliis dubitantibus, quia frequēter promissa deditiõne
dolum parauerat, præuenit Simon, & de uniuersis cōspirationis sociis, poenam exegit:
corpora quoq; eorum de muro præcipitata.

Caput .XXIII.

Clausus tenebatur Iosephi pater, nec ullus ad eum accessus patebat. Eo studioſi-
us Iosephus ad deditiõnem inuitabat Iudæos, & incōsultius murū successerat,
ut liberaret patriam cū patre. Quo loci caput percussus, concidit: ac penē iā
etatis desuper telis oppressus fuerat, ni præcepto Cæsaris missi forent, qui eū protectū
clypeis eriperent neci. Comperto mater filii sui uulnere, & insultantiū latronum cō-
sternata uocibus, mortis eius formidinē simul & fidē induit: miserabiliter quoq; de-
plorare ocepit: ad hos fructus focū deditatis se reseruata, ut nec officio uiuētis filii po-
tureret, nec sepeliret defunctum. Voti quidem sui fuisse, ut ipse potius matri sepulturā
daret: inter eius manus sup̄mum exhalaret spiritum. Ille frigidus artus deficientis fo-
ueret, ille ultimos ore anhelitus legeret, ille oculos morientis clauderet, ille spirantia ad
huc ora componeret. Sed quia uoto exciderat, solatium fuisse, si uel ipsa interesse po-
tuisset filii morientis supremis. Miserabili quidem sorte, sed tolerabili tamen, ut quem
superstitem optauerat, eius uel funus teneret. Veruntamē uel de muro, inquit, specta-
re mihi mea funera liceat: & si contingere nō licet, utinam quidem nemo arceret. Sed
quem metum tanto destituta filio? Quid pertimescā cui beneficium est mori? Vtinā
in me tela sua omnes contorqueant, omnes gladio me transfigant, quod uiuens nō po-
tui, saltem filii mei corpus ueste mea protegam. Abundat unius uestimētum ad sepul-
turam duorum, & fortasse quisq; hostiū miserebitur: ut amictu filii matris oculos tegat,
& oculos oculis, manus manibus, ori ora connectat. Propriens itaq; se ad muros, cœ-
lum ipsum miserabili questu replebat. Insultabāt sui, flebant Romani: apud socios cru-
delitas, apud hostes misericordia. Figite, inquit, me, si qua est pietas, ego genui quē p-
sequēdum putatis. Ego ifelicia hubera dedi, me extinguite, si de illis uindictā queritis.

Caput .XXIII.

Dum illa deplorat, ecce ad uocem matris processit Iosephus, & desilire ocepit
q̄ euaserit, cui dulce fuerat ante patriam mori, & pro patria dum salutaria sua
det, procumbere. Sed iam nō pro parentū contēdere salute, qui depositi æuo
cum in carcere uitæ finē supremū exigant: liberatē, si moriantur: sed para, pro tem-
plo, pro semirutis adhuc urbis mœnibus trepidare. Obrulisse se uulneri, ne patriā euer-
ti uideret. Qua excitati querela, pleriq; ad Romanos transeundū rati: qua potuerūt uia,
subtraxerunt sese insidiis latrocinatū, & custodiis prætendentium. Quibus quidem
Titus misericordiam promissam seruauit, sed alia grauior ærumna accidit. Namq; ubi
data alimēti copia, cœpit oneri esse cibus, qui prius usui erat, desuetisq; edendi officiis,
ministerium feriebat. Nulla uis dentium ut cibū manderent, nulla arteriarum subſi-
stentia, panem arrodere nullo poterant modo. Si quid sanē sorbuisent mollioris alimo-
nia, interclusis iam faucium meatibus, stragulabātur. Obriguerant interiora uiscerum,
obstructi erant ductus ciborum. Aruerunt iecoris uenæ, quæ cibos attrahunt. Perierat
usus, auiditas cumlabatur, uirtus defecerat, appetentia manebat. Ruebant supra cibos
miseri, & inualidos morsus, more infantium meditabantur. Pleriq; uis alimētis, ipso
gaudio deficiebant, atq; inter exoptatos sibi cibos, moriebantur: solati miseriam q̄ uo-
tum impleuerant. Sed erat pompa lachrymabilis, cū plures à cibo ad periculum surge-
rent, q̄ ad salutem, ut & uictus noceret. Inſtabatur em̄ insolito cibo potius, q̄ reficieban-
tur, & quasi quodam hydropisis morbo, distenta cute poenas dabant. Et si quibus ulla
adhuc uirtus edendi, auiditas modum nescia, quod ferre nō poterant, supra mensuram
ingerebat, repentino cibo farti dirumpebantur. Quid em̄ graue nō erat, quibus erat gra-
uis & solus affectus, ut obesset uidisse, quod desiderauerant? Incapaces em̄ affectuū per
longam famē, oppressit etiam sensus natura: & ipse gaudii motus grauauit. Nihil em̄
mirum si exhaustis, periculo cibus est, Deniq; post biduantiū ieiunium, si quod auidius
I u sumptu

Iosephus ad
deditiõnem
hortas Iudæ-
os, graue uul-
nus accepit,
qd cū mater
eius resciuis-
set, miserrī-
me exclama-
uit.

Multi Iudæ-
orum uisio el-
bo deficie-
bant.

Judei autem
absumptum
in famis an-
gustia, in ex-
cremētis re-
colligunt.

Arabes inci-
dunt uictu-
miseria ut ex
his corradat
aurum.

Inter arma
leges ualere
plurimum de-
bet, ut etiam
hostib⁹ ser-
uanda fides
sit.

sumpseris, statim crudescit. Vnde plerisque moris est, ut succu lactis infirmis uisceribus infundant, eoq; cum melle permixto temperent, humorum exasperatam ieiuniis interperantiam, & defectionem corporis, uelut infantiam quandam, molliore cibo nutrant. Sic ergo nonnulli ludæorum, qui ad Romanos confugerant, poterant euadere quadam arte penantes moderamina cibi: donec desueta edendi caro, in suos rediret usus. Nec hoc tam profuit miseris, sed causa maioris exitii fuit. Nam cum ex his plerique accepto cibo aluum purgarent, egresserant aliqui bimones aureos, quos absorbuierant, cum adornarent fugam: ne deprehensi, quia insidiatores omnia perscrutabantur, non solum dispendio, sed etiam periculo forent. Scelus enim ducebatur, aurum quoniam præter latrones habere. Hoc itaq; postea ludæi, specie miserabili inter inquinamenta alui aurum legebant. Comperit id quidam Assyrius, & ab uno in omnes opinio manauit. Quod genus hominum præceptis ad avaritiam, & paratis ad uersutiam: nihil tam atrox sit quod refugiat, nihil tam turpe, quod erubescat studio pecuniæ. A Syris in Arabas diffusa fama est, quibus & non minor avaritia, & feritas barbarica propior immanitati, eo quod facti auro ludæi forent: diripiunt quoscunque offenderant aduenientes, contra fas, contra leges deditionis, contra promissum Cæsaris, quod occidi non licebat: incidunt adhuc uiuentes, cruentisque manibus euiscerant uentris secreta. Aluum scrutantur, & inter eius manantia purgamenta aurum requirunt, non minus turpiter, quam illi quos adigebat fames: insuper etiam sæua crudelitate. Multa acerba eo commissa prælio: nihil hoc uno acerbius. Denique una nocte duo milia ferè uirorum discissa sunt tali flagitio. Diuisisque uisceribus, quæstus suos Syria numerabat: Arabia negotiationis recēsebat emolumenta, quæ sine transfretati maris periculis, nouo crudelitatis cōmento, in usum lucri uerterant, & mercedem putabant. Quod etiam nunc in huiusmodi hominum genere reperias, & nonnullis sæpe Aegyptiorum, ut curam dis funeribus negociantur, & officia humanitatis uendant mercaturæ cōpendiis. Misera fames auri, nihil sequendum putat, nisi quod ad præsens lucrosū: nihil honestum, quod pecuniæ uacuum. Grauis iam dudum, grauis inoleuit humanis affectibus quærendi cupiditas, & mercatura facta est uita hominum: ueno & empto uiuitur. Serpsit itaq; uirtutis innumeros, ut iam tolerabilior cōmutatio mercium sit, quam mox animorum. Infecit Syrorum avaritia etiam Romanum exercitū. Nihil enim facilius in alterū transit, quam amor pecuniæ, & desiderium habendi: præsertim finitimas opes, quibus uicinus abundauerat. Nec est ulla passio, quæ magis uirtutem animi effocinet, quam cupiditas diuitiarum. Denique uersutia laudi datur, paupertas probro habetur. Impediuit hoc uisita se ueritatem, quia innumeri repertit tanto furori obnoxii: ideoque Titus, qui uallare circūfuso exercitu Syros & Arabes proposuerat, cōtemplatione multitudinis reuocauit sententiam: ut superioris delicti gratiam faceret, & ne postea cōmitteretur, poenā denūtiaret, uerborumque austeritate grauiori suos argueret, quod auro succinchi & argento, pretiosisq; telis nitentes, nec arma sua erubescerent, ut tanto se dedecore dehonestarent. At uero Syros & Arabes increpare, quod immemores Romani nominis, dictu quoque horrida excogitassent: uenisse eos ad belli societatem, non ad exercitiū flagitiorum. In exercitu Romano non solum uirtutem corporis, sed etiam mentis requiri: nec tantummodo fortitudinem in hostem, sed etiam disciplinā normā spectari: ne crudelis, ne impius, ne insolens miles sit: sed ne prædæ potius quam uictoriæ intētus. Ea graui uideri militiæ flagitia, & uindictari atrociter. Inter arma quoque leges ualere, fide melius bella geri, quæ seruetur etiam hostibus. Si ergo & armatis debetur, quanto magis precantibus? Proinde cauere ab huiusmodi flagitiis, ne & uictoriæ exortes, & salutis fierent: Neque se diutius passurum ut eorum scelesti flagitia Romanis ascriberentur, qui plus oneri, quam usui forent. Itaque repressit aliquantū non execut avaritiam Syrorum, ut arbitrum fugerent, non ut præceptum fouerent. Denique explorato prius, si forte Romani militis deesset præsentia, de miserorum uisceribus execrabile lucrum pferebatur, nec tamē in oibus sequebatur etiam prædæ cūctus, sed in paucis. Quo crudelior feritas: quia non solum propter opes, sed etiam propter spem lucri plurimi extinguebant: cum latrones ipsi, & seniores piraræ, latronibus a latrocinio temperent, ubi prædam non senserint. Solius enim barbarica immanitatis est gratis nocere. Nam & ipsæ feræ ut interficiant, prædam sequuntur, Foris itaq; poenæ acerba

acerba, intus immanior Iohannes.

Caput .XXV.

Denique cum talia gererentur à Syris, etiam si aliqui reuocarentur, indicio cōperito, transfugere tamē alii non desinebant. Inter quos Māneus Lazari, qui assererat per unam portam sibi creditam centū quindecim milia mortuorum elata, additis adhuc octingentis octoginta funeribus, ex quo ipse tuēdi uicem huiusmodi receperat muneris: idque solo eorum numero collectū, qui mercede publica sepulchrorum, præter eos quos sepelierant sui. Quæ autē sepultura nisi ut de muro cadauera delicerentur. Post ipsum plerique non ignobiles uiri, confugiētes ad Titum, sexcēta milia defunctorum fuisse, qui per portas elata numerata sunt, cōmemorabant. Eorū uero cadauerum, quæ propter infinitam pauperum multitudinem efferri nequuerunt, atque in maximis domibus diuersorumque opes: spatiis constipata sint, numerum fuisse inestimabile. Et adhuc erat processus malorum, quæ iam superiorū omniū finem uicerant. Adhuc sæua obsidio, bellum graue: maioribus iam tamē ludæorum animis, quam uiribus. Super omnia uero fames tetrior, quæ insidiaretur iumentis alui purgantibus, & uetusta rimare boum stercora: ut quod uisu erat horribile, hoc fieret esca esurientibus. Miserabilis congeries insepulcorum corporū, & circuitu longo terra ipsa tecta cadaueribus, repleta ante muros omnia, terribilis species, horror grauis, odor pestilens: qui nec uictores, nec uictos discerneret. Vtrisque simul noxiū, & maiore Romano impedimēto, quibus necesse erat, iacētes reliquias cruēto proterere uestigio: terra ipsius inculta, succis omnibus, quæ ad usum militis & machinarū necessario cōueherentur. Per tredecim ferme in circuitu urbis miliaria longe lateq; uastata humus, & nudum gignētium solum. Omne illud pomerium, in quo antē nemora uiridatā, horti inhalantes floribus, diuersa pomaria, suburbana prædia gratam sui speciem dabant: si quis postea uidit hospes, ingemit: incola non recognouit, & ad genitalem regressus locum, cum præsens adesset, patriam quærebat.

Caput .XXVI.

Reparatis itaq; aggeribus & uineis, cæterisque machinis obsidionis, renouatus est belli furor, & quasi ad extremā operis manum utrinque studiis conspiratū: Torius enim periculo certaminis decernebatur: quia & Romanis soluenda obsidio foret, si aggeres & arietes incenderentur, quibus per inopiam syluarū reparationis subsidia non suppetebat: & ludæis excidium patriæ incuberet, si manu cederent, cum quæstata murorū repetitis arietum ictibus resolverentur. Processere itaq; ludæi cum facibus adeo feroces, ut tanquam cessuro sibi Romano exercitu, incendia in machinas spargerent, obsidione soluerent. Sed exhaustæ iam uires fame, & res fractæ priores successus negant, substantia defecerat, audacia manebat. Contra Romanis maior pudor, si ab his qui extremū fame spiritum traherent, uictoria de manibus diriperetur. Conserto itaq; prælio, repulsi principes seditionis, ad murorum subsidia bello impares recurrerunt. Sed ubi dubia murorū cæsura repetitis ictibus Iohannes haud incuriosus extremi subsidii circūspexit, interlorē murū, quasi in .C. literā, duxit. Postero itaq; die conuulsa parte murali, fragor labentis ædificii, & clamor Romani exercitus simul increpuit, quasi patrato excidio muri prolapsione. Sed ubi conclamata urbis insultauit sonus, uersa uicerum noui muri species, improuisa Romanorū gaudia restrinxit, ludæorum audacia successit, quia periculū differebatur. Tunc Cæsar exercitum adhortari cœpit, ut nouum illum murū sine ulla cunctatione adoriēdum putarent, quæ constructio recens infirmum, & facile solubilem proderet: auderent modo animis procedere fragmenta muralia, ascendendi facilitatē datura, ut præliantes Romani ludæis, de superiori loco decernētibus adæquaret. Et quia cūctantes uidebat rei difficultate, ualidissimos quosque iuxta se cōgregans, in bellum accendebat tali oratione.

Caput .XXVII.

Omnium rerū exitus plus negotii, quam principia habere nulli incognitū est. Fortissimi cōmilitones, quia cōsummatio suscepti muneris maiore quærit laborem: siquidē toto libera mari currit nauis, & si non semper à puppe uentorū aspirēt flamina, gubernator tñ obliquat uelorū sinus, & sine refragio scindit fretū. Sed ubi ad portū uenitur, opportuna aurarū temperies necessaria est, & angusto ingressus

Quidā uiri
nobiles detu-
lerūt ad Ti-
tum sexcēta
milia mortu-
orū p unam
portā elata.

Oratio Cæ-
saris qua ni-
titur anima-
re suos ad
muros ag-
grediendos.

I iiii nauī

nauium coërcetur limite. Maior itaq; periculi cura, ubi spes propinqua: ædificantibus quoq; plana exordia fundamētorum, sed ardua celsorum opera fastigiorum. Et plerūq; in ipso operis claudendi fine, mercedis suæ munere defraudatur miserādis faber, aut culminis lapsu obrutus, aut instabili deceptus uestigio, ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicam, cui procinctus laboriosior mellis, quā segetis: uindemiæ, quā putationis: & adultis fructibus grauiora semper metuenda pericula? Nihil ergo nouū, si adhuc nos in ipso portu cōsummandi cursus periculi manet: igitur p angustiora uiarum scandendum est ad Antoniam: quo deiectis inde aduersariis, superiorem occupātes locum, ac supra uerticem locati hostium, ipsos quodammodo anhelitus eorum intercludamus. Sed difficile hoc nobis uidetur cōmilitones, quasi uero ad ludum, non ad bellum cōuenimus: in quo aut uincendum, aut moriendum sit uiris. Tunc ergo debueratis excusare, quando ad prælium ueniebatis, ut uindicaretis cladē Romani exercitus, & maculatæ militiæ probum dilueretis. Si Neronis tempore ulciscendam iniuriā Romani nominis æstimabatis, quid uos decet uelle Vespasiano imperatore? Laudem superiōris imperii notam, ne nostro adhæreat, quam Nero quidem remoratur per Vespasiani æstimabatur. Vespasianus per Titum in se transfuderit, nisi uicerimus: Exequēda nobis tantummodo supplementa uictoriæ pater reliquit, quo fufis incassum tantis laboribus, dedecores inultiq; referemus gradum, uictoriā derelinquētes: quasi nō leuius crimē sit de militia decedere, quā uictoriā deserere: Illud em̄ formidinis, hoc proditiōis est. Sed periculosum putatis in hostem descendere, & murum armis circūsonare: quā si uero muliebria de nobis, & nō uirilia opera ipsa natura expetāt, quæ nobis ideo uitalē infudit spiritū, ut cū p gloria libetē refundamus. Ad quæ igit, nisi ad maxima quæq; a duce suo bellator adhortādu est? Nam usitati operis adhortatio, nō solū conuētis, sed etiam cōuenientibus affert pudorem, ut exigas qd spōte deberetur: id em̄ de se militē præstare oportet. Et tamē quid immoderatum a uobis exigo? Nōne præstat mori per uirtutem, q̄ uiuere ad ignominiam? In medias Romanorum acies frequēter ludæus excurret, ac sese hostilibus cuneis impaudus ifundit, non ad spem uictoriæ, sed ad indicium fortitudinis, & ostentationem gloriæ: Vos quibus terra & mari nemo impune adhuc resistit, quibus non est nouum uincere, & crimen non uicisse, cum tanta de cælo habetis uincendi suffragia, nec semel quidem proripuisse in hostem gradum nō pudet sed armatos oculi tenere, & in pinctu positos, feriatīs aīs expectare ut fames pro nobis dimicet, atq; inedia potius sua, q̄ nostris fusi gladiis, in opprobrium nobis erubescendos uertant triumphos? Non pudet, inquam, strenui cōmilitones uniuersarum uictories gentium, nihil de armis sperare, nihil de uiribus, sed de sola obsidione, & opperiri quādo hostis morbo consenescat, atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ potest esse sine bello uictoria? omnia sunt repleta cadaueribus, & deformes exuiæ iacēt exangues reliquæ defunctorū, nisi quos ipsi inter se suis manibus trucidauerūt. Quid timemus eos quos iam fames, ignis, larrocinium, seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cuius enim nisi dei nutu in sua collisi arma sunt? Destituti quoque subsidiis alimētorum, nec ullus domestici finis furoris. Vereor ne iam, & religionē uideamur rebelles, qui & nostris, & suis religionibus infidos tandiu reseruamus? Verum esto, sit atrox beluū, & formidulosum. Quid em̄ uos belli demulceo facilitat? Sit uictoria incerta, certū periculum. Nōne apud eos mihi sermo est, qui humana prudentia nouerūt, in periculis promptiorem esse omnium animantium fortitudinem, quā in remissioribus cōtentionibus? Feræ ipsæ cum se circumuallatas armis uiderint, maiore in eos impetu ruunt, ut ui sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus, infundit uenena. Sūt etiam quæ natura innoxia, in periculis tamen suis ad nocendum fortiora sunt. Habent cerui sua arma, si quis se obuium ferat, & mortem cornibus repellunt. Habent & læse apiculæ suos morsus. Quid autem de uiris bellatoribus apud Romanos loquar? cum Leonides ille Lacedæmone genitus, præliaturus aduersus innumerabilem Persarum exercitum, dixerit: prandeamus in terris, apud inferos cœnaturi. Tantum ualuit apud Græcos hic sermo, ut nō solū de trecētis illis Lacedæmoniis uiris (quibus ipse præerat) se nemo subtraxit, præter unum tantum, quem superstitem postea nullus recepit: sed etiam de

Aferis com
paratio sum
pra,

iam de cæteris, qui simul ad bellandum pcefferant, nisi quos Leonides tanto degeneres bello repudiavit. Quid de Romanorū integris legionibus loquar? quos Cato Romanæ assertor faciliæ, & ueritatis syncerus interpres, asseruit cū exultatiōe ad bellū pceffisset de quo se redituros non arbitrarent, uniuersosq; libenter pcubuisse, ne mutarent sententiam. Beati, quorū nemo suis hostiū fuga uictoriā annuntiavit. De trecētis tamen Lacedæmoniis, uir unus subterfugit, & illi in angustis præliabant, ne circumuenirent. De Romanis legionibus nullus uitæ elegit, sed omēs mortis hereditatem, quæ uos postestis: sed contemptu periculorū, quasi gloriosa indoles uirtutis, p sapiam non abnuatis. Quis enim fortium uiroq; esse se mortalem non nouerit, omibsq; positum finē uiuendi? Quanto igit melius patriæ impendere, qd patriæ debeas, & necessitatem cōmutare gloria? Nec anhelat senectutis suspiriis obnoxiam uitam deficere, nec feruentis ægritudinis casus reformidare, cum depositis æuo quotidiana fastidia sint. Illoq; autem qui languore marcescunt, deficientibus uiribus pariter ac sensibus, ut multorum opinio habet, animæ simul cum corpore sepulchro adiudicentur. At uero bellator, & strenuissimorū uiroq;, qui se pro patria, pro liberis, pro religione morti deuouerint, animas de uinculis corporis huius ferro absolutas: nulli dubium, quin purum illud æthereum elementum stellarum lumine refulgens, in cœlestibus suscipiat habitaculis, hospitio quodam supernæ quietis: in terris quoq; remanere insigne aliquod, uel gratiæ uel iniuriæ, ut & languore cōmaceratos obliuio abscondat: & aduersum pectus in hostem ferentes, si mors conuenerit, sequatur gloria. Ad hæc uos inuito præmia cōmilitones, ut in hostem pergamus, quem clausum tenemus: & ascendamus in murum per ruīnam muri ualidioris, quæ nobis uelut quendam aggerem præstat, & æquatur muro inferiori. Quis uirtutis uexillum præferens, primus in murum ascenderit, uel secundus, uel tertius, uel pluribus comes, haudquāq; mihi non donatus opimo abibit munere, & si nulla maior remuneratio, q̄ fortitudinis gloria, quæ plerūq; est tutior. Nam ubi primū animis, & uiribus confidentissimus quis ascendit, fugient qui resistebant: aut ad inferiora se conferent, aut latibulis abscondent: ita q; maximo nunc periculo sit, in inferioribus querimus, sine labore magno sequet, ut deiectis hostibus bellum conficiat.

Caput .XXVIII.

Vix sermonem Titus clauserat, & Sabinus se obtulit ex Syriæ uiris egregius bellator, ante Cæsarem consistens, ait: obedire se imperiis, ascensionē paratum, si euentus sibi adesset, ut Cæsari placeret: si destrueret secundis, nihil præter spē sibi accidere, qui iudicio proprio delegisset pro Cæsare mori. His dictis leuam extendēs, clypeum supra caput extulit, & dextera uibrans gladium, immane, quantum in arma insurrexerit: ut qui uis eū non recognosceret, quem paulo ante exilis corporis specie despicabilem putauerat, subito cum uideret pergere in aduersum, & hostibus pariter & muris minantem sese extendere, quasi iam celsior in subiectos præliaret, & murū quateret manu. Sequebant eum undecim uiri studiosi ad imitandum, sed impares ad consequendum. Repugnabant de muro ludæi spiculis, saxis, sagittis: & quod cuiusq; manus inueniat relum, in Sabinum deiciebatur. At ille interritus, cursu concito insiliit fragmentorum aggerem, & in summo locatus hostem auertit, dum proximus quisq; formidat periculum. Sed dum se librat in murum attollens, & securus uictoriæ in hostem intendit, lapsus in faciem cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati ludæi, cœperunt iacentem missilibus urgere: Ille genu nixus, & se protegens scuto, quamdiu potuit a uulnere defendit, nec immunem reliquit quem proximum reperit. Ad postremū tamen * cōfessus uulneribus, spiritū prius quā bellum deposuit, nec deiectus gradu, nec muro excussus est, nisi mortuus: tribus quoque aliis necatis, octo semineces, licet a cæteris tamen exitio subtrahit.

Caput .XXIX.

Nec tantū nō terrori reliquis mors Sabini, sed incentiuo fuit. Nam Romani uiri, qui prætenderent uigiliarum munia compensare cupientes operis effectū, q; Sabini studio puenti forent, uiginti numero ineunt consilium magnū & memorabile: ut aduocato quinti ordinis signifero, & duobus equestribus militiæ uiris, quos

Sabinus præ
mū offert se
Cæsaris mo
nitiōi, uir ex
iguo admo
dū corpe, at
anio magno

Sabinus celsior
ictu obrutus
cadit, quæ uo
lūtes ceteri u
dicare forti
ter ad pugna
aggrediunt.

* Alij, cōfessus
uulnerib,

EGESIPRI DE EXCIDIO HIERSOLY.

quos promptiores arbitrabant, atq; uno tubicini, quinta hora noctis silentio, per aggeres sese fragmento: murali in superiora attollerent, casisq; custodibus, Antonia murum occuparent. Quo pacto, terribilior solito sonitus increpuit tuba, et fessi labore ludai, & somno soluti de improviso perturbarent, quia omnia repleta hostibus crederent. An itaq; fugere coeperit, q; ueri fides pateret. Neq; em piculi fors, tenebrosaq; noctis caligo patiebat, ut quanti essent cognoscere. Et Caesar audito fragore tuba, armari exitum iubet: ipse cum electis primus in murum ascendit, suis auxilio, hostibus impedimento. Illuxit dies, & iam Caesar conspicuus e muro suos adhortabatur: alii manibus suis in murum eleuabant, alii per cuniculum, quem Iohannes ad subuertendos Romanos aggeres defoderat, in urbem se deferebant. Versa in perniciem perfidis subsidia sua, exclusi undiq; in templum se conferunt. Eo quoq; uolentes Romani irruere, cohibent angustis, armisq; repellunt. Fit in uestibulo graue plium, nec iam spiculis aut sagittis, sed gladiis res cominus gerit, manus ad uulnera, gladius super gladium, ictus super ictum, percussor casorum sanguine perfundebatur, ut ipse potius percussus aestimaret. In ipso templo furor bellicus dominabatur. Natabant pauimenta sanguine, morientium gemitus, uicentium clamores sine ordine, & modo personabant: Romanos perficiendi certaminis spes accenderat, ludais suprema patriae excidia ademerant mortis formidinem. In sumptu gloriae uirtutem alebant, illi desperatione salutis, omne effundebant uirtutis uaticinium, nec reseruabant.

Romani uolentes irruere in templum, perhibent a ludais atroci commisso pili

Iuliani centurionis fortitudo.

Ominaria in quibusdam leguntur.

Mors Iuliani.

PUcherrimu quoq; facinus aduersus est Iulianus centurio, uir armis maximus ex Bithynia profectus puincia, sed Romanis assuefactus disciplinis bellisq; exercitatus, & honorata militiae clarus stipendiis. Qui cum Caesarem propter astutem, ubi aduersos uidit Romanos, quia ludai erant numero praestantiores, & adhuc Romani pauciores aderant, subito de Antonia se praeripuit, & insequentes auertit: nec sunt ausi resistere, ipsa specie praecellentissimi uiri, & superba quadam ultra humanam formam uirtutis autoritate, ita ut ipse Caesar miraretur. Quia uaria atq; incerta, uelut quaedam bellorum: quae sicut iactu quodam, ita casu quodam potius, quam uirtute, plerumq; inopinatis ludis euentibus, sufficiens nouos exitus. Namq; & hic iactus sunt, non tesserarum quidem, sed sagittarum, telorumq; plurimum, lapidum quoq; quibus saepe uictor sternit alieno uoluntate. Et cum aliena spolia rapit, ipse dispoliatur: uelut hic Iulianus, qui tergo imminabat hostium, dum alios perimit, & claustro coercet, ipsa alacritate incautus, confixum clauis calciamentum gerens, usu militarium uirore: non considerauit polito lapide solum stratum, qd cauendum foret, sed quasi in campo praeliare securus, labis: & ingentem strage sua sonitum dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus, genu tam se sustinens regressum hostem repellebat, ut appropinquantes caderet, iaculantes quantum posset, caueret. Sed ipsa fatigatus atq; oppressus multitudine, solus licet: quia nullus tanto se in se retere periculo auderet, non despicibilis tamen, neq; inultus impigre occubuit. Haud equidem, ut arbitror, tali dignus exitu fuit, ut tanta uirtus uiri sic deciperet. Sed plurimum in bello prudentia ualeat, quae cauta semper & perspicax incertorum: prouidet casus. Solus se de Antonia priuipuit, solus in hostilia arma ruit, solus se armis miscuit, solus in templum ludaeos redire compulit. Vereor ne istud obfuerit magis, quia de templo fuerunt exterminandi deo infideles, ideo lapsus non inuenit remedium: Spectabat Titus uincere cum gaudio, periclitantem cum ingenti dolore, uolebat subuenire, sed longe aberat. Reuocabatur a suis, quia in milite unius fors est, in imperatore uniuersorum piculum: docebat exemplum quid cauendum potius, q sequendum Caesari foret. Deniq; sic consternati fuerunt socii, sic elati aduersarii, ut & corpus Iuliani in potestate ueniret hostium, quasi adhuc & defunctum timerent, si Romanis restitueret. Ceteri Iuliano casu, facili negotio cessere. Non dum enim ascenderant numerosi, & ludais occasio necis eius, uirtutem auxerat: promississimis eo praelio, ad repellendos Romanos, Alexa & Gittio Iohannis coniuratis, qui factionis eius propugnatores forent: ex Simonis quoq; parte Malchio & Iacobo Idumaeorum duce egregiis bellatoribus: Arsimone quoq; & Iuda tertiae factionis uiris pariter adnitentibus, qui coniuncta manu, pulsos Romanos intra Antoniam clausere.

Caput XXXI,

Contra

CONTRA Titus non munimento sibi, sed impedimento angustias Antoniae ratus, iubet dirui munitionem eius funditus, ut congressuris iter in hostem arripere tur. Compertoq; quod solennitas ludaeis festorum dierum appropinquasset, praecipit interpretari Iosephum Hebraeo sermone, quae ipse alloqueretur. Quae, malum, ratio Iohanni suaderet ut Romanos laceggeret. Si uirtutis fiduciam gereret, eligeret aliam pugnae locum, eo progrediretur, dum modo urbi parceret, templum non contaminaret, sacrificia festorum dierum non impeditet. Relinqueret quos idoneos sacrificiorum ministros aestimauisset, fortitudinis suae documentum ubi uellet, praeter urbem & templum, cederet, congressioni milites Caesaris non defuturos: inuitum se cogi ad totius urbis euerisionem: cuius reliquias seruare uellet, si pateretur Iohannes imminere templo faces, non quo templum Romani festinarent exurere, sed e templo educere belli incitatores. Si uictos se crederent, manus darent: at si uictores futuros sperarent, non intra claustra se reciperent, sed in capis defenderent, quo templum liberibus iam incenditis eriperet, uacaret purificationibus. Ea interpretante ludaeis Iosepho, cum silentio audita, tacitum uulgus probabat, sed metuebat sententiam suam pandere: quibus respondet Iohannes, nullum praestabilius deo esse sacrificium, q pro aris, pro focis, p templo ponere animam, uictos deo sacros: & ideo si necesse sit, libenter procumbere pro libertate, tamen sperare se, quod excidium perpeti non possit ciuitas dei. Titus ad haec: Merito igitur puram deo seruatis urbem, & sanctum immaculatum, necando ciues, interficiendo innoxios, perimendo sacerdotum: Talibus flagitiis non placant diuina, sed offendunt. Abdicatis deum uestrum sacrificiorum suorum cultibus. Si tibi aliquis negaret cibum Iohannes quaereret eum: deo uictro suae hostiae non immolant, non reddunt sua munera, iugulant homines, & adhuc putas deum auxiliari? Reuera sic gesta edocent, sic testificant casorum congeries, & cum uel uestra calamitatum. Quis haec uidens non ingemiscat? Nec reprehenderem q; pugnare pro patria, si nollem parcere, si nollem patriam uestram aut templum reseruare. Neq; enim digna Carthago, aut metuendus Hebraeus Annibali, qui partem mediam orbis Romani subegerat, & tamen ipsa quoq; reparata Carthago, quae usq; ad excidium sui, rebelles ciuium animos tulit fide mea salua. Haec omnia tibi futura spondeo, ueniam tibi salutis polliceor, non p mercede sceleris, sed pro redemptione urbis, ut a te redimam perituros culminum statum. Desinas moneo latrocinis tuis conturbare propositam pietatis Romanae. Non formidabis Hierosolyma, ut diruas: quando potior uiribus reseruata est Antiochia. Certe lechonias uester & Persis credidit, & urbem egressus, comisit se suis proximis barbarico furori, ne propter se ciuitas euerteret. Celebrat a uobis eius memoria, sicut uestri asserunt: adeo Iosephus assertor eius, celebritatisq; testis, qua honoratis uix: qui p patria se captiuitati obtulit. Seruauit enim & barbarus Persa, & ego tibi spondeo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit, crede pmissio, cuius & exemplum praemisimus. Vadem tibi sponsonis nostrae Iosephum damus, imo iam dedimus, quem reseruauimus. Loquatur uobis sermone patrio, obliget se ritu quo solentis: non pudet nec uadem quaerere, nec fideiussorem dare: ne euerisionem exhibeam qui uolo parcere. Flere ad haec Iosephus, rogare Iohannem, deplorare patriae statum, obseruare sermone flebili, appellare ut ciuem, sed ceteris pertinacior: testare dei omnipotentis gratiam, saluum fore cum suis, tamen modo desisteret excitare militem Romanum ad urbis euerisionem. Quem ubi flectere nequiuisset, non mirum, inquit, Iohannes, si p se ueras usq; ad excidium patriae, cum iam reliquerint eam praesidia diuina. Sed mix quod perituram non credis, cum legeris propheticos libros, quibus excidia patriae nobis annuntiata sunt: & reparata culmina, rursus a Romano diruenda exercitu. Quid enim alius uidet clamat Daniel? Non enim quod iam factum erat, sed quod post futurum prophetabatur: quae est abominatio desolationis, quam uociferatus est uenientibus Romanis fore, nisi ista quae nunc imminet: quod est illud oraculum, quod a nostris saepe commemoratum est, a summo denuntiatum deo? Tunc scilicet perituram urbem funditus, cum ciuium manibus contribulis suis fuerit extinctus, nisi quod nunc impleri uidemus: & fortasse, quia iam defendi templum non placet, interdicto, maculatum sanguine purgari incendio placet.

Caput

Caput .XXXII.

Compleuit sermonem Iosephus, sed nullis Iohannes mouet stertibus, nec promissis flectit. Urgebat deus iamdudum perfidas mentes, ex quo ipso se paricio commaculauerunt, Christum Iesum crucifigentes. Hic est ille, cuius mors Iudaeorum excidit: Natus ex Maria, qui ad suos uenit, & sui eum non receperunt. Quando enim suos non occiderunt Iudaei? Nonne filium Saul sui occiderunt? Naboth propheta a suis utique lapidatus est. Iudaea fuit Gezabel, quae iussit Iudaeis, senioresque praecipuum executi sunt. Audax Achab, qui causa mortis eius factus est. Quanti alii a ciuibus ciues perempti, & tamen diu integra ciuitas mansit, & si diruta a Babylonis post annos innumerabiles, sed reparata postea. Hoc est supremum excidium, post quod irreparabile templum, quia auerterunt sceleribus suis praesulem templi, reparationis arbitrum.

Naboth p-
pheta a suis
lapidatur

Caput .XXXIII.

Tali affatu Caesaris, & reperiata oratione inflexa est aliquorum sententia, qui se subtrahere potuerunt ut ad Romanos conuenirent. Caeteros reuocauit periculi metus, qui a latronibus intenebatur. Et forte quaedam inclinatio mentium erat, ne plures eriperent futurae euerfioni, quos Caesar confugientes ad se, quia erant inter eos & uiri sacerdotales cum filiis, & aliis splendidioris familiae uiris, suscepit bona gratia, pollicens securitatem salutis, ius possessionum suarum, atque ad urbem, cui nomen Gofna, direxit: ne quid offensionis oriret ritu dispari & cultus diuersitate. Quod ab his, qui in urbe positi repugnabant (seu quia huiusmodi suspicio inceserat, siue ullus composuerat doctus, ne plures dilaberent) in argumentum est deriuatum necis, ut extincti obliuerent. Eo comperto, reuocatos Titus iussit cum Iosepho propius muros obire, ut a suis agnoscerent. Illi cum lachrymis gemitibusque magno, non sua desistere, sed patriae templique excidia rogare ciues, ut sequerentur Caesaris fidem, eriperent templum parato incendio, nihil sibi aduersus legem praecipuum, nihil de libertate imminutum. Acquiescerent, & ipsi ex perirent Romanorum clementiam, quorum insuperabilem uirtutem experti sunt.

Caput .XXXIII.

Cum talia miserabiliter deplorarent, proturbant a suis, bellumque accenditur, insiliunt Iudaei, atque in ipsa irrumpunt temeritate penetralia. Omnes recessus, omnia secreta occupant, quae inaccessa uiris erant sacrorum exortibus. Romani quoque se praeparant: temerant interdictionem patrum belli necessitate, maiore tamen Romanorum, quam suorum reuerentia. Gentiles enim cum formidine templum spectabant, Iudaei cum furore ac temeritate adibant, & madidas manus humano gerentes sanguine, ipsa tractabant altaria. Titus adhuc in proposito manens, alloquebatur Iohannem, & inultum se deduci ad excidium urbis, & templi contestabatur, dicens ad eum: Quid sibi uolunt Iohannes impressi illi ante fores templi apices elementorum? Nonne significant neminem, nisi sacratum debere templo appropinquare? Quid illa septa pro templo? Nonne ut conspectus arceant uniuersorum liberos, solisque mysticis pateat secretorum cognitio: atque his sit liber aspectus, quibus est legitimus ingressus? Prospectus excluditis peregrinorum, & accessus cogitis. Scribitis, ut nullus ingrediat aduena, nullus peregrinus introeat, & peregrinum sanguinem intra templum funditis, aduenarumque simul & ciuium cruore uestra altaria cumulatis. Testificor ego non impressionis nostrae esse, sed uestra praeparationis, quod uiolatis quae uestra sunt. Ego alienus non exigo, imo obtestor, si uelitis discedere, incolume templum futurum: neminem Romanorum hostiles irrogaturum manus, nihil de uestris temerandum esse sacrificiis. Seruabo templum uobis & proselytis: cultus enim sacrorum diuersus, sed operis communis usus. Quod cultus fuit, a uobis recessit: quod operis est, uictoribus remansit.

Caput .XXXV.

Vbi ne Iosephus quidem per Iosephum insinuat reuocari Caesar aduertit (factionis enim principes putabant diffidentiae potius, quam pietatis esse) tam frequentem desistendi conuentionem, ad praesentis necessitatem, inuitus reuertit, iubet adesse Romanos. Sed quia tanta multitudinis angustia impedimento erat. XXX. electis uiris, singula deputat bellatorum milia, Non enim totum exercitum reciperent tam densa

Vbi ne Iosephus
quidem per Iosephum
insinuat reuocari
Caesar aduertit
(factionis enim
principes putabant
diffidentiae potius,
quam pietatis esse)
tam frequentem
desistendi conuentionem,
ad praesentis
necessitatem, inuitus
reuertit, iubet
adesse Romanos.
Sed quia tanta
multitudinis angustia
impedimento erat.
XXX. electis
uiris, singula
deputat bellatorum
milia, Non enim
totum exercitum
reciperent tam
densa

aedificiorum obstacula. Ipse quoque simul descendere uolens, reuocabat a suis, ne in angustis nocturnis etiam plerumque temporibus, quibus necesse erat insidiantium fraudi occurrere, periculi aliquid in se excitaret: cum amplius proficeret, si spectator belli adesset, quo unusquisque promptius sibi decernendum arbitraretur, sub oculis Caesaris praeparato. Omnia enim quae circa templum gererentur, uelut in theatro quodam, ex loco Antoniae desuper uisabantur. Inflexus ad eam sententiam Caesar, Cereali mandat negotium, ut praetendentibus circa templum Iudaeis, hora noctis nona superueniret, caeterosque hortatur studiose ingruere certamini, se quoque dimicantium meritis non defuturum, cum desuper aut ignauiae culusque testis, aut uirtutis arbiter pugnam examinaret. Cerealis praescripto tempore impigre adest, sed custodes uigilantes reperit, praedium conseritur. Siquidem & intra templum siti non dormiebant, & congregantibus qui ex cubas obibant, facile se caeteri ad bellum parant. Conserto agmine, instabat Romanis: Iudaei dum claustris atque angustiis nituntur, ne circumuenirentur percussabant diuersas, ut frequentius sibi a suis esset periculum, dum in tenebris non cognoscerentur, & plerumque transfigerentur a sociis, dum hostes putantur. Quis enim nocte discerneret socios an hosti occurreret? cum interrogare seruum esset, cauere utile, consultum praesumere: & tolerabilior culpa exitus errare in alieno uulnere, quam proprium eligere periculum, ubi hostis timeat. Ancipiti itaque per noctem periculo laborabant Iudaei, uel quod inferret hostis, uel in quo socius erraret. Nec minore per diem periculo afflictabant, nocte plus erat periculi a suis: per diem Romanus uehementior aderat, quem totius spectator certaminis Titus uel tacitus urgebat. In horam quintam pugnatum est acriter, Iudaeis quoque strepente rebellantibus, ut neutra pars loco cederet.

Cerealis praeparato
negotium

Caput .XXXVI.

Dum haec inter se praemia gerunt, septem dierum spatio depositis omnibus usque ad fundamenta terrae, quae castris, cui Antoniae nomen, Herodes immuniuerat, latior facta est uia, quae ad templum ducebat: ut non solum percursandi militibus esset facultas, sed etiam in munimentis constituendis & coaceruandis aggeribus, quantum esset necessarium locorum, pateret, quo pulsarentur etiam templi fastigiorum summa: per quae Romanis intentius immorantibus, cum intolerabilius fame urgerentur, Iudaei coeperunt insidiari Romanorum lumentis: si quis bellatorum equum pabulo laxauerat, aut mulum leuando oneri necessarium, rapto auertebant, nec solum ciuibus eis dispendio Romanorum, sed etiam militiae flagitio petiebatur. Cuius incuriae probum, in exordio statim praescripto necis supplicio Caesar remouit, fraudem tamen peruiacium non compescuit. Exclusi enim ab huiusmodi rapinae necessario esurientibus alimento, herbarum subsidia captantes, destruendum murum quem circa pomerium Titus duxerat, excogitauerunt, ut uagandi & quaerendi radices arborum, pabulumque liberior fieret excursus, quos ad cuiusdam carceris uicem circuitus muri clauserat, necerat iam quo famem leuarent. Obrepunt itaque, & excursu repentino ad montem Oliueti ingruunt praetendentibus, nec illi commissio defuere muneri, & tubae classico de caeteris castrorum aut turrium munimentis, alios accerserunt ad praesentis societatem. Conseritur pugna, acrior in principio: dum pudor hos, illos famae urget saeuo imperio ac necessario: sed confluentibus Romanis repelluntur Iudaei, atque ad urbis suae muros reflectuntur. Tunc unus est turba, Pedanij nomen, concito equo dextram extendit, & se paululum inclinans, unum de Iudaeis fugientem suspendit, captiuum Caesaris ferens, gloriosaque uictoriae uictor rapinae: uelut lepuleculum, aquila, aut accipiter fualicam ante pedes Caesaris uiuentem deiecit. Quo delectatus admodum Titus laudatum & honoratum eum dimisit.

Pariebat

Pedanij fortitudo & audacia

Caput .XXXVII.

Iam circumfusa templi ardebant porticus, ubique luctus, ubique mors: foris bellum, intus supra bellum & incendium. Nec frangebantur animis Iudaei: putabant uindictam perire, quicquid sine fraude gererent uel insolentia. Quia aliter iam negbant, praeparabant Romanos ad excidii celeritatem. Ionathes quidem exiguus corpore, despectu dignior iuxta Iohannis sepulchrum lacestebat Romanos, ut secum, quod uellet, manu decerneret. Aliis

Ionathes praeparat & Romanos
ad excidii celeritatem
praeparant

Pudens incau-
tior in certa-
mine succu-
buit.

Priscus Iona-
thæ interimit

Aliis despicientibus pusillitatem hominis, aliis fastidientibus cum eo decertare, quæ continuo captiuum alii habituri forent, aliis considerantibus periculoso certamine rem geri cum uiris, qui in extremis salutis non aliqua fortitudine, sed sola temeritate uindictam quærent: nihil laudis futurum, si uinceretur excidio finitimus: & plurimum decoris, si quis lapsu aliquo communem uictoriam turparet. Iactabat se insolentissimus, & metum obiecit uictoribus: conuitia ferens quod non suis uiribus, sed alienis auxiliis Romani inniterent; nec Iudæos bello hostium, sed domesticis afflictos seditionibus. Erat in numero militum Romanorum: Pudens nomine, qui præstrictus inanibus contumeliis, dum inconsulte pudori consulit, salutem neglexit, atque ipsa indignatione incautior uulnere patuit, fususque in terram incussit sociis uerecundiam: insultatiois quoque causam Ionathæ simul & mortis reliquit. Namque is successu lætus certaminis, & pompam attollens triumphi: dum tripudiat atque exultat, concussusque clypeo simul & gladio proludit, excitauit in sua uulnera centurionem Priscum, qui superba & tumida iactantem non tulit, atque incautum uictoria penetrauit ictu sagittæ. Quo stratus Ionathæ, docuit in prælio neminem irrationabiliter insultare oportere: ubi uictoris & uicti conditio incerta, donec bellum claudatur.

Caput XXXVIII.

AT in urbe interiore, cum hostem intra muros cernerent altissimis eminentem aggeribus, uniuersisque imminetent mœnibus, & tanquam uulnus in corpore, ita periculum introsum pergere reformidarent, intercidunt porticum septentrionalem ex ea parte, qua adhaerebat Antonia, ne per ipsam hostis in templi superiora ascenderet, uel in inferioribus sitos superior urgeret: & proxima quoque demetunt, ne populantibus incendiis templo finitima, etiam templum ipsum ignis depascere, atque intercisâ igni exurunt: ita quod ab hoste metuebant, priores coeperunt. Solomonis quoque porticum ad fraudem pararunt, ut culminum interiora repleant pice ac bitumine, quæ infra fornicem summi laterent fastigii, simulatoque quod eam uellent defendere, & frequentes hostes incescerent: sollicitant Romanos, atque in sese excitant. Illi ad mortis scilicet summa porticus petunt, Iudæi loco paulatim cedere, quo plures Romani ascenderent. Hi certatim irrepere, tamē prudentiores suspecti dolum cauere: sed uulgius intentum uictoriae præfestinare, ubi res fraude carere uisa plurimis, quasi inter retia locatis, admoventur ignis fornicibus interioribus, atque additis pice & bitumine, atque cæteris incendiis nutrimentis, in totam diffunditur porticum. Circumallabant flammæ uictores Romanos, ut nec resistendi facultas suppeteret, nec fugiendi copia: quod facerent, non reperiebant. Spectabat Titus suos periclitantes, indignans quidem quod iniussi ascenderant: sed miserans quod uictores perirent. Plerique se præcipitio dabant: sed ubi incendium euaserant, fractis cruribus, collisi corpore moriebantur: miserius erat, si debiles superuenerent. Volebat subuenire Cæsar nec poterat, hortabatur tamē proximos, clamabat ut auxilio suis essent. Has uoces, hunc dolorem Cæsar pro supremo illi habebant solatio. Hoc erat morituris uaticium, hoc se uelut sublimi solantes sepulchro, ad mortem festinabant, quod in uisceribus Cæsaris recondere: nec uita eorum periret, quorum uiueret gloria, qui morerentur per Cæsarem, relinquentes sui hereditatem triumphum. Itaque alii circumuehebant ignibus, alii pueniebant: nec longe hostis, qui flammam fugientem feriret.

Caput XXXIX.

Læginus alius
Læginus ma-
luit, proprio pe-
rire gladio quæ
cōtaminare
fortitudinem
Romæ indolis.
Artorius qui
& Argotius
decidit, exci-
pit, seruatur
a Lucio, qui
oppressus pon-
dere continuo
moritur.

Læginus tamen egregiæ uirtutis uir, cum prouocaretur à Iudæis ut sese his cōmitteret, promissa salutis securitate maluit transigere gladio, quæ maculare probro Romanæ indolis fortitudinem. Artorius autem satis astute uoce magna clamauit Lucium, dicens: Haeres mihi eris, si me decidentem exceperis. At ille miserandus occurrenti, atque in se morituri necem transfudit. Vere bellicum testamentum, non atramentum scriptum, sed sanguine: nec in charta, sed in mucrone. Quod heredem promissum, magnum planè ingenium, ut inueniret uoluntarium mortis uicarium. Incensa est itaque porticus usque ad turrem, quam Iohannes cum bellum aduersus Simonem gereret, edificauerat super portas regie domus, quam Ezechias sibi rex ad habitandum condidit, reliquam eius partem ipsi diruerant Iudæi. Sequenti quoque die à Romanis quoque ex-

usta est

usta est omnis porticus septentrionalis, usque ad orientalem. Nam cum suis ipsi manus iniiceret adificiis, docuerunt Romanos illis non parcere. Nuda erat iam templi facies, & sæua hominum fames: insidiabantur sibi inuicem, quis cui raperet cibum: & ubi alimēti suspicio, ibi bellum, inter domesticos pugnabatur pro cibo. Necabantur charissimi, discutiabantur defuncti, ne quis intra amictus eorum cibus lateret. Simulare aliqui mortuos astimabantur, ne uiuentes aliquid habere alimēti suspicarentur. Sed ne uiuentes quidem, aut uitæ fungi munere, aut mortem simulare poterant. Verū aperto ore, sicut rabidi canes, aurarum captantes spiramina, huc atque illuc circūferebantur inopia duce. Sæpe etiam quasi ebrii in eadem domicilia regrediebantur, ut iterum quæ uacua reliquerant, perscrutarentur. Et cum alia famis solatia non reperirent, detrahebant coria scutis, ut cibo essent sibi, quæ præsidio non essent. Mandebant calciamentum: nec pudor erat soluti pedibus suscipere ore, & lingua lambere. Vetustæ quoque paleæ quæ olim proiectæ fuerant, non mediocri studio requirebantur: & si quis repererat, grande pretio mutuabat.

Caput XL.

Quid adoriar dicere factum Mariæ, quod cuiusuis barbari atque impij mens perhorrescat? Ea erat de locupletibus foeminis regionis Perææ, quæ trans Iordanem iacet, belli horrore oborto, cum cæteris se in Hierosolymitanam urbem contulerat, quæ esset tutior: eoque suas deuexerat opes, quas principes factionum certatim inualere. Alimētorum etiā si quid pretio quæsiuerat, de manibus eruebatur. Exagitabatur à perfidis, dira imprecabatur, uolebat mori sed percussorē non inueniebat. Malebant insultare diutius, affligere grauius, quam cito perdere. Putabant quamdiu uiueret prædæ fore. Defecerant iam omnia: & deliciis asueta, asperiora palearum, uel coriorum dura non emolliebat. Sæua fames intimis se infudit medullis, exasperauit humeros, mentē exagitauit. Habebat mulier infantulum quæ genuerat. Vagitu eius excitā, cum se paruulum cōmacerari uideret, tantis uicta immanitatibus, atque impar tam atroci calamitati affectum amisit: & pietatis genitalis usu oblitterato, dolorem obsorbuit, furorē assumpsit. Conuersa itaque ad paruulum iam matrem oblita, & furens animi sic ait: Quid tibi faciam paruule, quid faciā tibi? Sæua te circūstant omnia, bellum, fames, incendia, latrones, ruina, cui te moritura credam, aut uitæ tantillum relinquam? Speraueram quod si adoleuisses me pasceres matrē, aut sepelires defunctam. Certe si puenires obitu, quod ego te pretioso tumulo meis manibus includerē. Quid agam miseram uiuēdi tibi ac mihi nullum subsidium uideo. Omnia erepta nobis, cui te reseruabo? aut certe quo cōdam sepulchro? ne canibus alitibusue, uel feris prædæ sis? Omnia, inquam, erepta nobis. Potes tamen dulcis meus, & sic matrem pascere, idonea ad cibum manus tuæ. O suauia mihi uiscera tua, artus iuendi, priusque uos penitus consumat fames reddite matri quæ accepistis: reddi fili in illud naturale secretum, in quo domicilio sumpsisti spiritum, in eo tibi tumulus defuncto paratur. Ipsa cōplectar quæ genui, ipsa exosculabor: & quod impatientia amoris habet, habeat uis necessitatis, ut ipsa deuorē meos artus, non simulatis sed impresis moribus. Ergo esto cibus mihi, furor latronibus, & uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus nostris: Quid faceres fili, si & tu filium haberes? fecimus quod pietatis fuit, faciamus quod fames suadet. Tua tamē causa melior, & quædam pietatis species, quia tolerabilius est, quod matri dederis cibum uisceribus tuis, quam quod te mater, aut occidete potest aut deuorare. Hæc dicens, auerso uultu gladium demersit, & in frustra filium secans igni imposuit, partem comedit, partem operuit, ne quis superueneret: sed nidor incensi peruenit ad principes seditionis: continuoque odorem sequuti, introierunt mulieris hospitium, minantes necē quod ausa esset ieiunantibus ipsis edere, atque exortes eos facere cibi, quæ reperisset. At illa partem, inquit, uestram uobis seruauit, non fui auara nec inhumana: noli te indignari, habetis quod & uos edatis, de meis uobis uisceribus cibum parauit. Confedite ocyus, mēsam apponam, mirari habetis, & ministerium meū indicare, quod talē nullius iueneritis mulieris affectum, quæ uos nec dulcis filii fraudaret gratia. Hæc dicens, simul redoperuit ambusta mēbra, & epulanda obtulit cum adhortatione huiusmodi sermonis: hoc est prandium meum, hæc uestra portio, uidete diligentius, ne uos fraudauerim. Ecce pueri manus una, ecce pes eius unus, ecce dimidium reliqui corporis, & ne alienum

Coria scuto-
rum atque ipsa
calciamenta
Iudæis loco
cibi erant.

Mariæ quæ
dā matrona
locupletissi-
ma proprium
filium coxit,
& sibi unā
alterā seditionis
seruauit
partem.

m pute

putetis filius est meus, ne alterius opus arbitremi ego feci, ego diligenter diuisi mihi quod manducarem, uobis quod referuarem. Nunquam mihi fuisti dulcior fili, tibi debeo quod adhuc uiuo. Tua suauitas animam tenuit meam, & produxit matri miseram diem mortis. Subuenisti in fame, tu munus supremum senectae, percussor repressor. Venerunt necaturi, conuiuae facti sunt: habebunt ipsi quod tibi debeant, cum epulas meas sumptu rint. Sed quid refertis gradum, quid horrescitis animo, cur non epulamini quod mater fecit? Possunt & uos delectare, quae matrem exaturarunt. Non esurio iam, postquam me filius meus paut, abunde exatiata sum, famem nescio: Gustate & uidete, quia suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre, infirmiores muliere. Aut si uos in meo uulnere misericordes, & non suscipitis hostiam meam, atque auersamini holocaustum meum, ego con summabo sacrificium meum, manducabo quod reliquum est. Videte ne uobis opprobrio sit, quod fortior uobis mulier reperta sit, quae absumeret epulas uiuorum. Ego quidem tales paraui epulas, sed uos sic epulari matrem fecistis: & me tenebat passio, sed uic cit necessitas.

Caput .XLI.

Cesar audi-
ens immanita-
tem Marce in
filiu in uerba
haec prupit
excecranda.

Replevit continuo totam urbem tanti sceleris nefas, & unusquisque tanquam ante oculos positum, paricidalis conuiuii ministerium perhorrescebat. Coeperunt & ipsi incentores seditionis examinare post haec, quos raperent cibos, ne similes escas inuenirent, & uelut imprudentes sumerent. Coeperunt uniuersi timere, ne diu uiuerent & mori uellent. Peruenit etiam ad Romanos huius facti immanitas. Nam plerique hoc horrore perterriti, ad hostem fugerunt. Quo comperto Caesar excecratus in felicitis terrae contagium, manus ad caelum eleuans, talia protestabatur: Ad bellum quidem uenimus, sed non cum hominibus dimicamus, aduersus omnem rabiem beluarum ac ferarum, quid sensibiliu loquor? aduersus omnem rupium immanitatem decernimus. Diligunt ferae foetus suos, quos etiam in fame nutriunt, & quae alienis corporibus pascuntur, a consimilia ferarum abstinent cadaueribus. Hoc ultra omnem acerbiteriam est, ut membra quae genuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc contagio, tibi me absoluo quacumque in caelo patris es: Scis scis profecto, quae intimo affectu pacem frequenter obtuli, & quod non potui dicere uictor rogauit: quae peccare etiam ipsis tantorum flagitiorum prodigiorumque autoribus uolui, parcere populo, urbem seruare: sed quod facere repugnantibus, sed quod facerem aduersus suos furentibus? positis plerumque armis, quae illi a suoribus cadibus non desinebant: in bellum reuerti, ut liberarem obsessos, non perderem: ipsi nos de muris hortati saepe sunt dimicare, ne grauius a suis perirent. Quales sunt ciues quibus hostis remedio est? Audieram equidem intolerabilem huius esse populi ferocitatem, quae incredibilibus se opinionibus in omnem excitat insolentiam. De caelo se genus ducere, ibi primum induisse corporis formam, coeli se fuisse icolas, descendisse ad cultus terrarum, de terris ad caelum redire, transisse per maria sic co pede, fugisse ante se fluctus maris, conuersa Iordanis fluenta, in suum fontem recurrerisse, stetitisse solem ut hi hostes suos uincerent, ne nox impediret: raptos in caelum igne is curribus suos, praefatos pro se caeli potestates, & absentibus his uniuersas hostium suas copias, dormientibus partem uictoriam. Haec compereram, sed putabam quod diuina circa se iactarent beneficia non usquequaque audaciam extenderent, ut se nec a Romanis uinci posse arbitrareretur. Agnosco itaque cum his nobis esse praedium, quod se insuperabiles credant, cum se iactarent diluuii superstitibus, haeredes fluminum, terrarum hospites, uiatores aequoreos, ascensores aethercos, quibus unda murus est, aer uia, caelum habitatio, cedunt flammis, nec uincula tenent. Sitientibus petra soluit, ac sese fundit in potus. Esurientibus caelum aperitur, cibis mitatur, carne uolatilium castra implent, & panem angelorum manducat homo. Stringuntur liquentia, amara dulcescunt, sol statuit, tenebrae illuminant. Postremo quid amplius potest esse, quando hic audacia deesse potest? Qui ut aiunt, mortui uiuunt, & sepulti resuscitant. Aduersus diuina quoque conspirasse homines opinio frequens, & poena indicio est. Ardent hodie quoque terrae propter incolae impietatem: plerisque etiam ex istis hiatus soli absorbit. Quamdiu igitur in his locis morabimur? ubi & terrarum ruina est, uidimus & mare mortuum, uidimus etiam mortua terrarum nascentia, humum aridam, uirentium fructuum umbras inanes, foris gratiam, intus fauillam. Quis

Quis dubitare potest, quin apud inferos uersemur, apud quos etiam elementa moriuntur? Ipsa quinetiam quae post mortem uiuere solet, apud quos natura pietas mortua, & superstes defunctis religio? Quis enim parentes non etiam mortuos diligat? Quis etiam amissos filios non amet, & loco pignorum teneat? Manet affectus, & si pignus obierit, per seuerat nomen naturae, gratia non intercidit. Apud hos uero nec uiuentem mater recognoscit filium, nec appellentem audit, nec uagientis miseretur: & propter unius horae execrabilem cibum, paricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouum arguo, cum paricidio fraterno generis sui numerent exordia? cum ipsius Abraham, quem appellant patrem, & disciplinae autorem, ac sui principem cultus: in eo maxime fidem praedicet, quod nec filio parcendum putauerit, eumque sicut hostiam aris admouerit, atque holocaustum offerre non dubitauerit. Non condemno deuotionem, sed quaero pietatem: Alium quod est suis uouisse, aiunt, uictorem, ut quicquid sibi primum occurrisset domum reuertenti, immolaret deo suo: & cum rediret occurrisset filiam, atque illum iniecit filiae manus, multaque alia huiusmodi exempla. Qualis ista gens, quae religioni tribuat hominis necem, & sacrificium putet esse paricidium? Quis deus possit hoc exigere, aut qualis sacerdos qui hoc possit deferre? Denique ueterem illam quasi prudentiorem non fecisse aiunt, sed uoluisse istum quasi consultiorem perseuerasse. Habeant suos ritus duritatum homines, apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis officina, tale mysterium est. Operiant eam ruinae suae, atque abscondant inuidi ipsi contagione, ne sol uideat, ne stellarum globus spectet, ne maculentur aurarum spiramina, purgatorius quoque ille exuret ignis. Thyesteas dapes fabulam putabamus, flagitium uidemus, ueritatem cernimus atrociorum tragediarum. Ibi enim firmiter sexus & partus alienus, hic mulier cui partus proprius fuerit cibis. Ibi aliena fraus, hic propria uoluntas. Ille doluit, haec insultauit digna talibus uiris esca, qui pertinaciter bellando mulieres suas ad tale perduxerunt conuiuium. Equidem eos tantis malorum afflictos acerbiteribus iam furere arbitror, amantesque factos qui haec non sentiant. Quare maturius bellum conficiamus, quia emendari non queat: ingruamus instantius ut fugiamus regionem istarum morientes aquas, terras ruentes.

Caput .XLII.

His dictis admoueri templo arietes iubet, sed nihil ualidi ictus proficiebant. Plerique tamen territi de ipsis seditionum principibus confugere ad Caesarem, quos Titus tanquam necessitate compulsos, non quasi promissum secutos dubitauit suscipere, sed fides tempauit iracundiam. Non eo loci tamen habuit, quo perfugas superiores, intentiusque urgere suos coepit, ut uniuersi hostium discederent percussu metu: Sed ubi parietes inoffensos ab ictu arietum mole sua uiderunt manere, aluerunt audaciam: ingenio tamen Caesar praueinens, ianuas argento operas succendi iussit, quibus igne admo to argentum defluere coepit: deinde paulatim etiam lignum ardere: Sic in porticum interiore aditus patefcere. Sed miseratus Caesar, ne finitimis interioris uestibuli porticibus comprehensis templum exureretur, ad consiliu uocauit duces exercitus, dicens: non cum insensibilibus sibi certam esse, nec bellum cum aedificiis, quae uictoribus proficerent, si inextincta referuaretur: duces tamen asserabant ualitudinem parietum & munitionem templi, Iudaeis in reliquum quoque incentiuo futura, quibus esset grata insolentia radices rebellionis eruendas funditus, ne iterum temeritas recrudesceret. Distulit tamen Caesar consilii tractatum in posterum diem, uerum Iudaei se infundendos putarunt: sed Romani confertis clypeis quibus pauciores, primum impetum sustinuerunt. Nutabat tamen acies concursu innumerabilis multitudinis. Unde Caesar cum equitibus properè affuit, protegens facile quos reperisset, atque hostile agmen reflexit eo fretus, quia iam pateret uestibulorum portio. Maiore suorū manu sequente die disposuit in hostem irrupere, templum succedere. Quod factum eripuisset urbem incendio, nisi leua mens populi flammam in se hostium prouocasset. Iubet enim Caesar restringi ignium globos, ne irrupturis impedito forent. Quod uidentes Iudaei dum insidiantur uolentibus incendia templi restringere, caesis aliquibus hostem accederant: unus de Romanis semiustam nactus materiem quae de fastigio deciderat, adulto igne portae admouit, quae autem nuncupabatur, quod auto uestitas haberet fores, liquefactus ilico flammis, auri rigor lignum nudauit.

Ianuam templi auro incrustatam incendit iubet Caesar.

m li quod

Decimo die
mensis Augu-
sti, q erat lu-
dæis fatalis
plurimū succē-
sus est.

quod uelut interfecto latere patuit incendio. Exustis itaque ualuis, in interiora se templi penetra-
lia inferuit ignis. lamque portæ eius uestibula lucebant. Turbati omnes q se templi muni-
mine defendebant, trepidare ilico, & quædam iam inclinatio metum erat, illud diem esse
templo excidiale, quia ipso die quodam Babyloniis ingruentibus fuerat incensum, quæ
erat decimus dies. Ioma mensis, quem iam dudum inter funestos annumerabant. In superi-
ora quoque se aurarum spiramine ignis attollens, uictoribus lætitiā, uictis tanta labe do-
lorem dignum infudit. Clamor quoque uniuersorum exortus, nec multo post nūtiū ho-
stilis excidium Cæsari manifestum reddidit: qui se protipiens quanta poterat uoce, re-
stringui ignes iubebat. Sed neque per tumultum audiendi facultas erat, neque parcendi uo-
luntas, cum Romani milites uindictæ studio feruerent, notæque pietas Cæsaris, inobedi-
tiæ metum suis demeret, nulli fraudi suis futurum, cum etiam hostibus ignoscere. Nu-
tu tamen & manu Titus reuocabat quos poterat, mandabat aliquibus inhibere im-
petus militum. Sed ira duce adolebat incendium, hostem urgebant desperatione salu-
tis, iam sui prodigum, & totū se expendētem periculis. Vulgus maxime ignobile serie-
batur ubicunque occurrerat, quia nullis munitum armis, nec repellendo uulneri, nec re-
torquendo idoneum erat.

Caput XLIII.

Cæsar oibus
locis templi cir-
cūspectatis,
laudauit mi-
rū in modū
structuram.

Fatigatus itaque clamoribus Cæsar gradum retulit, cum flamma adhuc conclaui-
pli depalcebatur. Quibus deustis in ipsam ædem se furens intulit. Qua specie
plerique exanimati: alii se in ipsos misere ignes, quorum oculi ferre non poterant,
ut superstitēs templo reseruarentur. Rursus cucurrit Titus, cupiens cuiusmodi
ædes esset circūspectare. Cuius gratia motus, præcellentior omnium templorum fuisse
se operibus fatebatur. Mirabatur saxorum magnitudinem, metalli nitorem, uenustatem
operis, gratiam pulchritudinis. Nec immerito tantā fuisse loci celebritatem pronuntia-
bat, ut eo ex locis omnibus cōueniretur, quia tantum non nisi summi dei crederetur esse
se domicilium. Adiungebat honos fidem religionis, quo etiam barbarorum gentes tem-
plum illud uenerabantur: & inferebant munera prædones religionis, quæ tamē tunc di-
ripiebant sui, & disperdebant latrones, irruentes in omnia quæ deposita uiduarum fue-
rant, uel pupillorum, tanquam de uictoribus uindicarentur, si quid ex præda Romanis mi-
nueretur. Templum quoque ardere cōspicientes, ipsi incendebant cætera, ne quod exci-
dio templi superstitēs esset ædificium: religioni deputantes, si omnia cum templo periret.
Nec adhuc tamē ludæi perfidiā deponerant, quæ causa maioris excidii fuit. Nam cum
animi multorum inflecterentur, ut se, fracto agmine, Romanis traderent, pseudopro-
pheta quidam factare cœpit in excessu mentis suæ, templo diuina præsidia non defutū-
ra, uocare populum ad se uelut quodam oraculo, adhuc se in templo suo manere: ilico
repulsurum hostium cuneos, flammam incendia. Sic miseri dum infelicitate falsis circū-
uentionibus credunt, dedecores atque inulti sicut pecora trucidabant. Qui si uoluissent
credere, euidentia imminētis signa excidii habebant: quibus ueluti clavis uocibus ad-
monebantur, finem sibi affore.

Caput XLIII.

Cometes autē
euestione ur-
bis fere uisus
pauit fuit.

Nam per annum ferme supra templum ipsum cometes, passim ignis gladii quan-
dam præferens similitudinem, denuntiabat quoque ferro & igni gentis & re-
gni urbisque ipsius uastitatē futuram. Quid enim similitudo gladii, nisi bellum?
Quid ignis nisi incendium denūtiaret? Visus est autē priusquam populus a Romanis sese dis-
sociaret, ipsis autē pasce diebus Xaticis mensis. viii. die, & persingulas noctes hora circiter
nona, templū & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per dimidiū ferme horæ quo-
tidie manēs: quod uulgo interpretabatur, cum ladae gētis indicium uideri, eoque impulsus sunt
tanquam tempus afforet libertatis recipiendæ. Prudentiores contra opinabant, quod id genus stel-
læ bellū soleat denūtiare, nec quisque arbitretur aliena nos a cultu nostro, & disciplina locu-
tos. Primum, quia non quod nobis uideatur aliuimus, sed quod accididerit, quæ uel opiniones tunc
tempus fuerint, quod prudentes senserint, quod imprudentes. Neque cum de secta ludæorum aliquid dictū
est: ita scriptū uideatur a nobis, quasi in ueritate cultus eorum, non quasi in umbra, & figura
pmissos cōtexeremus, ut sequeretur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euangelio do-
cemur, quia erūt signa in sole & luna & stellis. Vitulæ quoque partu asseruerūt: cum imolan-
da altaret altaribus, in medio templi agnū editū, in ipsis sacrorum (quæ supra memorauimus)

Vitula imo
landa an a-
ras edidit a-
gnum.

uimus celebritatibus. Orientalem quoque portam interiorē solido ære grauem, quæ so-
leret ad uesperam uiginti uirorum multo claudi labore, obseratam uectibus ferreis per
aliquot noctes sponte reueratam, & uix postea a custodibus clausam. Id quoque arbitra-
bantur plerique futurorum signum bonorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consul-
tiores autē, aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quæcunque intus forent, ab ho-
stibus diriperentur: exiret cultus, introiret uastitas, euacuaretur celebritas, sacrificiū de-
strueretur. Quod etiam antequam crucifixissent Christum Iesum liquido significatum le-
ctio docet. Post multos quoque dies, figura quædam apparuit inestimabilis magnitudi-
nis, quam plurimi circūspexere, sicut libri ludæorum manifestarūt: & ante solis occa-
sum subito uisi in nubibus currus, & acies armatae, quibus totius ludææ regionisque eius
urbes incurfarent. In ipsa autem pentecostes solennitate, quæ ingredientiētes sacerdotes in
templi interiora nocturno tempore, ut sacrificia assueta celebrarent, primo motū quē-
dam sensisse se prodiderunt, & sonū editum, postea etiam audisse repentina uoce clama-
tum: Transamus hinc. Iesus quoque Ananiæ filius ruricola uir, ante annos quatuor,
quā bellum ludæorum populus adoriret, in summa pace urbis & abundantia, cum sce-
nophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templū ascendens cœpit clamare: Vox
ab oriente, uox ab occidente, uox a quatuor uentis, uox super Hierosolymam, & super
templū, uox super sponsores & sponsas, uox super omnē populū: hoc noctibus & diebus
uociferabatur. Quo moti primores loci, corripuerunt eū, terribile uocis eius indicium
perhorrescentes, & plurimis eum supplicis affecere, quo saltem afflicto dolore, desis-
neret terribilia & plena prodigiis denūtiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus aut gra-
uioribus interminationibus territus, usum aut uocē mutauit, eadē denūtiatiōis & perse-
uerantia cōtexione sermonū, nulla obsecrationis interpolatione in iisdem manebat, in-
iuriæ negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctoriū rati, sed in excessu mē-
tis, ut erat, exprimi: detulerūt ad locis iudicem, qui tunc temporis a Romanis per id lo-
corum, publica agitabat negocia. Is rimandæ ueritatis gratia, sauiissimis eum pœnis ex-
ulcerauit: quo magis perseveraret, eo uehementius corripit flagellis hominē iubens, ut si
qua secretiora, futuri tumultus comperisset, indicia manifestaret. At ille neque fleuit neque
rogauit, sed ad singula uerba non suum, sed patriæ excidium flebiliter plorabat dicens:
Vch Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadē diceret, respō-
sum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriæ, questu miserabili prosequen-
tur. Defessus itaque Albinus, hoc enim nomē uiro, dimisit eū, tanquam demēti furore, quid di-
ceret non sentientem. At ille neque sermonē ullum cum quoque habebat, nec aliud loqui p-
reliquum tempus auditus est: sed hoc tanquam lugubre atque funereū canticū canens, diebus
ac noctibus iugiter resultabat: Vch Hierosolymis. Neque uerberanti cōuitabatur, neque ci-
bum impertienti gratias agebat. Vna erat ad omnes, eademque plena funebri ululatus re-
sponso, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses,
eadem uerborum series, idem uocis sonus mansit. Itaque indefessus tanto tpe, ubi obsidio
cœpit, eadem illa uociferari destitit, quasi cessare oporteret denūtiari, cum adessent quæ
fuerant denūtiata. Sed ubi flamma cœpit pariter urbem & templum inuoluere, circū-
iens murum, clamare iterū cœpit: Vch ciuitati, populo, & templo. Et ad postremū ad-
didit: Vch etiam mihi: & fundibulo iectus in eadem uoce amisit spiritum. Urbem quoque
ipsam cum templo, uetustis literis scriptū erat, tunc perituram, cum tetragonum templū
factum fuisset. Itaque siue obliti, siue obstupesciti ingruentiū malorum necessitate: ubi oc-
cupata est Antonia tetragonū circuitū templi fecerunt. Inter quæ illud præcellētissimū
quod in literis æque uetustis, quas sacras uocabant, manebat impressum, quod secun-
dum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbē
terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatē, sed etiam re-
gnū pollicerentur. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad do-
minum Iesum, qui eorum in terris secundum carnem genitus ex Maria regnum suum
per uniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaque rebus aduenientibus, non potuerūt
capere quod diuinitus decernebatur.

Caput XLV.

Porta aeneæ
urbis per ali-
quot noctes
sponte pprta
reuerata.

Currus & a-
cies armatae
in nubibus
uise.
Voces audi-
tæ a sacerdo-
tibus in tem-
plo: Transa-
mus hinc.
Cuiusdam
agricolæ cō-
tinuus cla-
mor.

Iudæi occu-
pati prælag-
a deletionis
non intellex-
erunt.

Romani tē
focēplo fuga
tūq; sediti-
ōis impatorē
Titū sumis
uocibus de-
clarant

De reuerētia
puerū erga sa-
cerdotes, q̄
Cesar occi-
di iussit.

Fugientibus itaq; autoribus seditionum, cum templum exureretur, Romani posuerunt signa intra circuitum templi ipsius, & contra portam orientalem sacrificauerunt, imperatorem Titum summis predicantes uocibus. Interea puer quidam eo loci, ubi etiam sacerdotes erant, quos inopia aquae, & aestus finitimi incendii comacerabat siti, rogauit unum de custodibus Romanis dexteram sibi dare, potum offerre. Porrexit illico, etatem pariter miseratus ac necessitatem, bibit puerulus; & quia sedulo innoxiae creditum fuerat aetati, rapuit aquae uas, & cursu sese proripuit, ut etiam sacerdotibus bibendi copiam ministraret. Voluit sequi miles, sed non potuit comprehendere. Ille periculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quae neminem laederet, subueniret necessitati. Denique miles ipse miratus est magis affectum pueri, quam dolum de testatus, quod in illa aetate atq; excidio totius urbis, & communi periculo quid deberet reuerentiae sacerdotibus, quod potuit ministerium non inexpressum reliquit. Nec multo post sacerdotes confecti fame & siti, uitam rogarunt. Quos Titus iussit occidi, degenis animi esse respondens, ut templo & muneri cuperent superuivere.

Caput .XLVI.

Sermo Titi
ad seditiones
q̄ multis mo-
dis totū pene
orbem subie-
citū Roma-
no imperio,
ostendit.

Iohanni autem & Simoni, & ceteris principibus seditionum rogantibus, ut paupers cessare iacula telorum, & strepitum iuberet, dicendūq; sibi potestatem daret, ab indulgentia non abhorreret. Facto silentio ita responsum edidit: Serum nequissimi tempus ad misericordiam, cum iam quid referueretur, nihil relictum sit. Offerebam uobis, & despectistis; & diffidentiam putastis, non indulgentiam. At ego innoxia aedificia uestro scelere perire ingemiscebam, uulgus ignobile cogi ad mortem dolebam: parcere uolebam, uos non sinebatis: suspendebam praelia, uos irrueratis: pacem offerebam, uos non receperatis. Alloquebar frequenter, crebro conueniebam. Non pudeat dicere, insolentiores uos feci rogando. Quid putabatis, quod Romanae acies uobis cederent, & multitudine circūueniretis uictorem, uictorē oīem exercitū? Quota portio urbis pugnauit, quia uniuersum, nec regio uestra sustinere poterat, nec sinebat necessitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis, quam propugnandi. Quocunque eamus nihil est nouum, nihil est alienum, quibus omnis terra possessio est. Latrocinium hoc, quasi neuum in corpore diu dissimulandum putauimus, aliquando commoti auferendum credidimus, ne fulgorem imperii Romani uestra inobedientia & quaedam interpolaret caligo: Sensistis Romanam uirtutem non bellando, sed moriendo. Neque enim in campo uestra uidimus agmina, sed in muro, cum uobis nec claustra prodesse ad tutamentum salutis. Quis enim murus resisteret, quibus oceanus non resistit? Aut quae ciuitas nostrae obsidioni inexpugnabilis foret septa praesidio muro, cum Britannias quoque Romana arma penetrauerint, muro fremētis circūuallatas elementi? Substratus est nobis ille pruptus aquae mons. Patres uestros, ut Iudaicae fabulae ferunt, rubri maris unda muri specie transeuntes, circumuallauerunt: Romana fortitudo murum oceani perfregit. Non inuideo uobis aliqua beneficia. Vidit uos mare & fugerit, ut clausi ab hoste fugeritis, quia perumpere hostem non poteratis, nec sustinere. Nobis fuga oceani damno fuisse, si fugisset. Gessimus ante bellum cum fluctibus, insanum mare ante superauimus, q̄ ad hostem perueniremus. Excepit nos Britannia, iam uictores elementorum. Quibus illi fidebant, nos subegimus, ut ad triumphum cum illis ipse oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis praesumebatis. Nunquid uos Germanis fortiores, quos septos Alpium muro, fortitudo Romana in seruitutem deduxit? Nec illa similia Tauri montis accliuus collibus, aut Canopeis agminibus Aegyptiorum, cum quibus uobis bellandi usus est. Supra nubes ascendimus, & de nube descendentes populos uicimus, aeriu cunctis aperuimus iter, aequoreum uobis non inuidemus: dummodo illud triumphantium fuerit, hoc fugientium. Romanae itaq; uirtuti concederunt montes, amnes exaruerunt, amisso cursu quem natura direxerat, & inflexo quo uictores iubeant. Conuersus sit Iordanis uester, ut dicitis, atq; in fontem reuerterit, ut uobis iter panderet, non eo Cloelia Romana uirgo eguit, quae ruptis uinculis hostem euasit, & fluuio decurrens Romanis se intulit castris. Nec incendia uestra miramur, de quibus Hebraeos pueros euasisse, maximos edere cantus solentis.

Cloelia Ro-
mana uirgo.

letis. Mutius noster nullo cogente manum admoit ignibus, nec remouit donec uictor incendii, miraculum hostibus suae infunderet fortitudinis, quae flammam non senserit. Denique pacem rogarunt, qui triumphum sperabant. An uero ecclesia illa uos extulere pabula, & esca pluuiarum aduersus uirtutem Romanam? Sed considerare decuit alteram ipsam orbis terrarum Africam, esse subiectam Romanae fortitudini. Nobis seruit quae omnes alit: in nostra potestate est fames omnium, & uictus uniuersorum. Quod natura omnibus dedit, uirtus Romana ius suum fecit. Ipsum Annibalem perculit, in exiliūmq; coegit, quem non capiebat orbis terrarum. Angustior ciuibus Africa fuit. Non idonea ad demorandum uisae Hispaniae, arcta uianti Gallia, indigna Italia amicitiae foredere, & societatis consortio, lactetis liceat, quod flumina militauerint uobis, caelestes potestates pugnauerint: Nos Annibalem inequitatem fluminibus uicimus, atq; intonantem undis. Ipsius tempestatibus quatiebatur mundus. Et ille muros nostros armis pulsabat. Neque uero necessarium fuit, ut hostes nostri, sicut Assyrii uestri dormientes extinguerentur, sed praeliantes. Non enim in somnis uictoria quaeritur, sed in praelio: non uirtutis adorea est, ubi fortuita gratia. Hostes nostri non aquarum rutilo decepti, renitentium ad solis exortu in manus nostras inconsultius inciderunt, dum fusi sanguinis specie nos extinctos putauerunt: sed scientes & ad bellum parati, campos terrarum corporibus suis texere, ac proprio sanguine repleuerunt. Quae uos fortitudo in tanta posuit insolentia? Non uidebatis eos seruire nobis, qui uobis imperitarunt? Aegyptus quae uos affligere solebat, nobis annuum pendet tributū, & uiam praebet usq; ad Indicos tractus, extra orbem terrarum egredi, atq; alterum orbem quaerere: maris secreta, solis oceanique ultima, & alterius orbis incolae nostro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum, qui uos grauib; suppliciis affecit? Ius quoque ipsum ereptum religionis, nos ipsi uobis refundimus gloriosius arbitantes imperare regibus, quam regnum tollere. Ipsa auferre Antiochia sedes dominorum uestrorum, non studiose suos repudiavit, & nos dominos elegit. Vos ipsi nonne ad nos confugistis, ut illos dominos fugeretis? Nonne ipsi uos suscepimus, & aduersum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut uestris legibus uiueretis: dedimus potestatem uestris inferuire cultibus. Sacra uestra scire noluimus, sed honorauimus. Postea rebellandum putastis. Pompeius templum cepit, sed non diruit: urbem occupauit, sed integra omnia referuauit donaria. Pro quibus o grati socii hanc uicem nobis rependistis, ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus, sed non in uno Romana uirtus expendebatur: sed habebat militem Vespasianum, qui iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in praelio, ut per illum & Nero uinceret, per illum Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino principi, ut solus imperium non quaereret, quod solus merebatur. Sed Cestius laeserat: querelam deferri decuit, non arma irrogari. Missus pater Vespasianus, qui improuisus potuit in imparatos se effundere: Galliam circumiit, longinqua exurebat, ut uos deponeretis insolentiam, ueniam postulare resipiscendi daret. Insolentiores uos nostra absentia fecit, quia nos occupatos putastis. Sed nunquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. Nam & absentes assumus, & longe positos propius assistimus. Namq; ut anima in corpore omnia membra uiuificat sua, sic Romana prouidentia omnibus imperii sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tanquam praesens gubernat. Nam si singulis animis illa uis diuina regendi corporis uirtutem dedit, quanto magis Romano uigore, quo quasi unum totius imperii nostri corpus animat, tuendi eius uitalē quandam substantiam subministravit? Sufpensum itaq; bellū uos reparastis. Profecturus itaq; pater ad urbē Romā, a tyrannide recipiendam, me a sua diuisit societate, ne uobis suae pietatis executor deesset. Veni ad bellum specie terrentis, affectu rogantis. Quoties a mœnibus uestris uocaui exercitū? Quoties postea a penetralibus templi retraxi? Quoties restinxi incendia? Quoties monui? Sed nunq̄ audistis. Nunc me demum rogatis, quasi iam quicq̄ super sit quale consumptū est, et tū a caede, incendio, direptione eximi militē. Quid desideratis? qd adhuc statis armati? quasi daturi leges, non accepturi? Si deditiōne petitis, deponite arma: iam non metuentis da uictoribus, sed superba uictis, & plena insolentia: ut armati rogetis quasi de fide nostra

Mutij roma-
ni animus.

Pompeius tem-
plum cepit.
Ingrati quid-
dam.

Perulax se
dicioſiſſi-
ſio, qua Tit⁹
commotior
reddi⁹ ſeu-
re obiurgat.

dubitandum uobis ſit, aut adhuc uirtutem laceſſitis bellum minantes? Populus extin-
ctus eſt, templum ardet, urbem tenemus. Quid reliqui ſperatis, niſi ut uita uobis donet^r?
Proinde ponite arma quaſi uicti, uiuere uobis donabo, & ſi non meremini, quia nolui-
ſtis quæ ueſtra ſunt, uobis conſeruare. Tunc illi petere cœperunt, ut ſibi obſtrictis ſacra-
mento, ne unq̃ ſe Romanis traderent, egrediendi per mu⁹: poteſtatem daret, quo cum
ſuis familiis in deſertum pergerent, urbem Romanis cedentes. Eo commotior Titus,
etiã ne, inquit, conditiones nobis imperatiſ? Quin potius deſenſare patriam, a deſore
templo, omni uirtute inſurgite, ſeruate ſacramentum mortis, quando uitæ repudiatiſ.
Et ſimul iubet inſurgere Romanos in necem hoſtium. Plurimi cœpere grauiore uictoria
indignatione labefactari: tradiderunt ſe tamen Zaræ regiſ filii, & fratres ei⁹, & pluri-
mi cum ipſis de plebe. Nec Titus, quĩ excitatus ad iracundiam, propoſitum ſuum ſolu-
uit contuitu regaliſ ſaſtigii, ſed recepit conſugientes: ſolius tamen pietatiſ (quod maxi-
mũ eſt) lucrum fecit. Nam prædam omnem domus regiæ, ſeditioniſ autores diripu-
re, ut nihil ex ea ad Romanos perueniret.

Caput .XLVII.

Oſa uitæ ple-
ne cadaueri-
bus

Saul autẽ, ut ſaſcio impetu, in aulam irruere: duos de Romanis militibus inuaden-
tes, unum pedestriſ militiæ ui⁹ trucidauerunt: eques uero popoſcit ſe ad Simo-
nem duci, allegans ſe habere, quæ memorato inſinuaret principi ſeditionum. Sed
perductus ad eum, cum uana quædam attexeret, perimi iuſſus: dum percuſſor morat^r,
clauſis iam ſaſciola oculis, ſeſe pripuit ad Romanos. Qui cõminus præliantes ſuſcepere
fugientem, perductumq̃ ad ſeſe Titus quaſi indignũ uideri morte, qui ab hoſte uiuus
potuerit capi, exutum armis iuſſit dimitti: reſeruans ei quod per hoſtiſ ignauiam nõ ami-
ſerat, & auferens militiæ ſacramentũ, quod captus p̄didit, fugitiuus dehoneſtauit: Id illi
maiori ſupplicio fuit, apud uiros enim grauiora militiæ p̄bra, q̃ mortis uulnera ſunt.
Repulſi tamen ilico ludæi, ad ſuperiora urbiſ ſe contulere, relicta templi, & urbiſ deſen-
ſione. Strages magna in eos qui reſederunt exercebat^r, ſeminecibus aut cadaueribus re-
pletæ uiæ. Iuſſit Caſar etiã ad ſuperiora admoueri machinæ: quod uidentem Idumæi
elexerunt uiros quos ad Titum mitterent, qui deditiõnem rogarent. Eo cognito, Simon
præuenit, & electos quidem petendæ deditiõnis uiros intercept. Sed Idumæi non mul-
to poſt, quĩ deſtituti adiumento principum, cum ſuſtinere diutius uim nequirent, tra-
diderunt ſe exercitui Romano. Ita primum fames, & ad poſtremũ deſperatio reſiſten-
di deditiõnem patrauit. Nec Romani multa cæde iam ſeſſi abnuebant uitæ indulgenti-
am, & ſtudio captiua mancipia uendendi promp̄iores erant ad reſeruandam ſalutem.
Plurimi uenales, ſed pauci emptores: quia Romani habere in ſeruitutem ludæos dedis-
gnabantur, nec ludæi ſupererant, qui redimerent ſuos, cum ſe euaiſſe unusquiſque uel
inopem gratularetur. Paſſim itaque ſe tradebant remoto metu, quoniam latrones ab-
erant, Romani ignoſcebant.

Caput .XLVIII.

Phinees cu-
ſtos gazo-
philaci cõp-
hendit

Deniq̃ & Ieſus unus ex ſacerdotibus, Thebuti filius ſe dedit, & uafa ſacerdo-
taliũ miniſterio⁹, lucernas duas, menſas, cratheras, phialas, & om̄ia uafa au-
rea: ſed & peripetaſmata, & indumenta principũ ſacerdotiũ, cum lapidibus,
accepta fide ſalutiſ, uolens tradidit. Cõprehenſus etiã Phinees cuſtos gazophilaci de-
monſtrauit ſacerdotum purpuram multam, & coccum, & alia complura, quæ ad uſum
reſeruabant^r. Cum quibus cinnamomũ & caſiam & aromata plurima, & thymiamata,
uafa quoq̃ ſacramento⁹ multa: etiã ipſe tradidit & ueſtem ſacratam, ſed coactus metu,
unde & ueniabile apud ſuos ſagitiũ fuit: tñ & ſi uoluntas deſuit, deeſſe uirtus non de-
buit: Licet plerunq̃ ſeuerius iudicemus, q̃ precauere poſſimus, ſi ipſi in tali uerſemur
neceſſitate: reſugere tñ debemus furti miniſterium, & indicium proditiõnis.

Caput .XLIX.

Iamq̃ inſurrexerant aggeres, & ſerire cœperant arietes mu⁹: ſuperiorẽ ſeptima die
menſis, quẽ Gorpieſi. nũcupant: uentum ad ſupremũ. Conturbati & perterriti ipſi
ſaſtionũ principes, qui in extremis inſultabant periculis, genibus ſingulo⁹ aduola-
uebant, opem orantes, Cernere erat, q̃ miſerabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac ſu-
perbo

perbo ſaſtigio, in hanc humilem & plebeſam deiectionem: in lachrymas, ſectus, pauor-
tem. Necdum ceſſerat murus urbiſ ſuperioris, iam illi percuſſabant ſingulos, nihil ſu-
pereſſe præditiũ ingemiſcentes, hoſtem ingreſſum arbitrabantur. Pleriq̃ tanq̃ iam de ſu-
perioribus pugnãtes, Romanos uidere ſibiuidebant: quod metuebant anio, oculis præ-
figurabant, & mentis pauor fiebat imago uiſus. Deniq̃ pro certo iam hoſtem ceruici-
bus ſuis incumbere credentes, quibus adhuc tres turres Mariamne, & Phaeſus, & Eque-
ſtris ſupererant, cæteriſ ualidiores: deſeruerunt ſuperiora conſugientes ad hypogea, uel
retruſos ſpecus. Iohannes tamen non multo poſt fame tabidus, & conſectus ieiunio, tra-
didit ſe Caſari: qui reſeruatus ad triumphum, ſed perpetuis uinculis innotatus, uſq̃ ad
mortem trahens, magis ſpiritum uitæ, quã ullam uoluptatem uiuendi expertus, ſecu-
rim euaiſit. Simon autem latuit etiã intra exuſtæ urbiſ ruinas in hypogeis, ſe cũ paucis
recondens fidelioribus. Iam Caſar diſceſſerat cremata urbe, æſtimans etiã Simonẽ
aut igni exuſtum, aut ruina oppreſſum, aut à quocunq̃ homine interemptum. Verum,
ille quamdiu cibus ſuppeditauit, indeſoſſis ſpecubus deſodiebat introrſum. Sed ubi &
cibus deſecit, & nullus euadendi exitus patuit, ſubito ad ſuperiora erepſit, indutus ueſte
candida, & purpureo deſuper ueſtimento, ut terrorem quendam incuteret aſpicientiſ-
bus. Qui primo ſtupentibus militibus Romanis mandat, ut ad ducem ſuum deduce-
rent. Erat in eo loco Rufus Terentius, quem Titus loco præfectum militiæ derelique-
rat. Quo adueniente interrogatus quis eſſet: primo alia, poſt Simonem conſeſſus eſt. In-
de tranſmiſſus ad Caſarem, & ipſe ad triumphum reſeruatus. Sed quia crudelia exerce-
rat in ciues, nec ſe Caſari tradiderat, poſt triumphũ pompam neci adiudicatus. Oſtaua
die Gorpiei menſis concremata eſt ciuitas: Caſa per omne tempus obſidiõis innumera
milia, decies centena milia: C. X. myriades ut pleriq̃ aſſerunt. ludæorum tamen omni-
um, ſed non eiſdem regionis omnium & loci: quia eõ undiq̃ conuenerunt tempore
paſchaliſ feſtiuitatiſ. Captiui abducti ad nonagintaſeptem milia, latrones propẽ omnes
perempti ſtatim: qui ualidiores erant, per triumphum ducti, poſtea beſtiis obiecti, cæte-
riſq̃ ſuppliciiſ dati per ſingulas ferme urbes, quã iter agebat Titus, ut per uniuerſos re-
bellionum ſupplicio metum ſpargeret.

Caput .L.

Per idem tempus Alani, gens fera & diu ignota noſtris, quod interiorum loco-
rum difficultate & clauſtro portæ ferreæ, quam magnus Alexander prærupti
montis impoſuit iugo, cum cæteriſ feriſ, & indomitis introrſum gentibus, co-
hibebatur: Incolebant Scythicum, Tanaim finitimaq̃ ei⁹ & Maotidos paludes, uelut
quodam clauſi carcere memorati ingenio regiſ, ut ſuas terras exercerent, alienas non
incurſarent. Sed ſiue ob ſterilitatem locorum, quod auari uotiſ agricolæ, ſperata cultu-
ræ non reſponderet fecunditas, ſiue prædandi cupiditati regem Hyrcano⁹, qui lociſ
præerat, ſolicitarunt, pretio ne an diſſenſione incertum, ut reſerata porta eruptioniſ ſi-
bi copiam daret: quo impetrato inſudare ſe genti Medorum, & impetratiſ breui uelo-
cibus equis, & aliſ pariter ad dexteram nexiſ, in quos per uices cum foret libitum, de-
ſilirent, totam propẽ regionem percuſſauere: ut primo perturbarent omnia, maio-
riſq̃ multitudiniſ ſpeciem darent, aduerſus quam nullus fugæ locus uacaret. Deinde
circumuentiſ omnibus, quantam uellent, ſtrage edita, prædam abducerent. Erat enim
regio populis frequens, & pecoriſ abundans, quæ nullo reſiſtente facile patuit direpti-
oni. Siquidẽ ipſe Pacorus Medorum rex, in abſtruſa loca ſe contulit ſaluti potius, quã
regno conſulens, ita ut uxor ei⁹ ac liberi ac concubinae captæ ab Alanis, centum talen-
tiſ poſtea redimerentur. Nec Tyridates Armeniæ rex, immunis fuit periculi, ſed alieno
malo cautior, peſtem præuidit: & uiriliter uoluit occurrere, ut à finibus ſuis hoſtem
auerteret. Dum præliatur tamen ſaculo incertus, in poteſtatem hoſtiũ uiuus conſeſſe
rat, ni præacuto gladio, nodum informem uelociter intercididit. Nam inſolentia quæ-
dam propriæ fortitudiniſ, & in cæteros deſpectu ſuperbo, ſimul ut familiarem ſibi emi-
nus decernendi conſuetudinẽ, reſugiendiſ facultatem fraude tali prætexerent, laque-
os iacere, atq̃ hoſtem innectere, ars Alanis bellandiſq̃ moſ eſt.

Caput .LI.

Fugit ita

Tres turres
urbiſ Hiero,

Decies cẽte-
na milia Iu-
deorũ (ut ple-
riq̃ centũ &
decẽ myria-
des) occiſa

Alanorũ gẽs
fera Scythiæ

Pacoro⁹ Me-
doro⁹ rex

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLY.

Titus ad Antiochiam cōtēdit triumphās singulis in ciuitatibus.

Fugit itaq; Tyridates, cui euasisse satis fuit. Regnū autem suū depopulandum reliquit. Nam quasi accepta iniuria, quod congressi ausus foret uehementius Armeniam, q̄ Mediā regnum deuastauerunt. Opimis itaq; utriusq; regnis spo-
liis, ad ppria recursum fecere. Quorū comperta incursione, Titus Antiochiam contēdit: sepius tamen, ut triumphatorem decebat, causamq; dissimulans, per singulas urbes pompam celebrat uictoriae. Perimebant in arena ludāi quacūq; pergebat, ac dilacerati a bestiis pendebant merita rebellionis. Antiochia quoq; eos uetustis odiis gentilis populus insectabat: eo quod reges Persarū, quae de Hierosolymitana urbe donaria iure uictoriae uindicauerant, synagogis contulerant. Antiochenis de suo quoq; alia largiti. Itaq; cōgestae opes, inuidiā facile mouere. Nā ut illa nūc omittamus, quae aduersum Machabaeos gesserint sacerdotii cōpetitores, & quantae cladi ciuiū fuerit ambitio, sicut supra memorauimus. Antiochus postea ignobili genere ortus, sed moribus perditus afflicto crimine, quod ludāi urbem Antiochiam incendio exurere conspirauissent, patrem proprium qui esset de ludaeorū primoribus, & plerosq; alios insimulatos gentilis impetu multitudinis, ad mortē cōegit. Nec eo paricidio multorūq; caede exaturatus quiescit: sed postea quoq; nactus facultatem, qd fortuito incendio acciderat eiusdem urbis porticus, & tetragonum plateam, maximamq; partem aedificiorum cremari, fraude praedictae coniurationis: iterum ludaeos urgere coepit, atq; incescere, ac propē uerūq; stragem fecisset, nisi aduenienti Tiro reseruata cognitio foret metu, ne Caesar usurpato plurimorū supplicio commoueret. Ea res ludaeis saluti fuit.

Caput .II.

Massadā, in qd multi ludaeorū ppter corporis salutē cōfugerant, Syllae Titus expugnādā committit.

Massadā quoq; plurimi se ludaeorū freti loci munimine congregauere, cuius expugnandi negotium Titus indignū arbitratus qd imperatorem teneret, Syllae mādauit, cui summā in iisdē locis militiā Romanā, cauēdūq; ne quid itere rebellionis oriret, cōmiserat. Ipse Alexandria contēdit, & inde nauigio Romā trāsmisit. Sylla gnauiter insistentes iniūcto sibi muneri, Massadā mure ariete dissoluit. Illi interiorē li-
gno cōposuere, eo qd ad hūmōi ictus machinamentorū, muralis materies facile nō cederet. Sed Romani mutato bellandi genere, ignē iecere, qui & facile ligno inhāsit, & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus incendio flammā ferebat fragor, qui primū Boreae spiramine a munitionis partibus repellebat, & Romanorū magis uineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramine, in castellū sese retorfit, ita ut cōflagraret omnis ille ligneus muralis obiectus materiae cōsumpta. Romani, qm̄ nox interuenerat securi uictoriae in castra sese receperant, ut sequenti die nudatos iam atq; om̄i exutos praesidio debellaret. Sed ne quis elaberet, intextis castellū custodiis circumuallauerunt.

Caput .III.

Sermo principis scarioxi Eleazarī ad populum.

Desperatis itaq; rebus Eleazarus autor turbata, uidens nil praesidii superesse, hunc exorsus est sermonem, quem nos quasi epilogum quendam claudendo operi deplorabilem, more rhetorico non praetermisimus. Quid agimus Abrahamitae uiri, genus regale, sacerdotalis gratiae, uirtute insuperabile? Non enim ex euentu uictoriae, quae frequenter incerta est, sed ex proposito constantia, uirtus expectat. Unde coniciere liquet quia hostem subiicere fortis est, non mutare mentem uirtutis esse. Ite igitur insuperabiles uos dixerim, si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed non ita uos pater instituit Abraham: sed qui in filio unico docuit, non mortem eius, sed immortalitatem futuram, si pro religione immolare. Quid loquar praedicem, quo nemo fuit melior interpret religionis, contemptor mortis, assertor libertatis? Namq; is in illo suggestu regali locatus, cui liceret differre mortem, tamē quia uidebat ppter peccata grauiā captiuitatē plebis Israel futurā, bello se alieno miscuit, uitā refugit. Clamabat Nechao: Non aduersus te missus sum, sed aduersus regem Israel: ille tamē non prius recessit, q̄ letale sagitta ictū subiret. Quo fusus uulnere, indicio nobis est, utrū in bello meritū, an ea sus pponderet. Victus est Iosias prior: instaurator sacrorū, uiscit Nechao om̄i sceleratissimus: sed ille uictus, nūc cū angelis est, hic uictor in suppliciis. Quis em̄ nescit, nō in hac uita repositā esse mercedē hominibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hic enim currimus, ut illic ad palmam pueniamus; hic certamen, illic praemium est. Non ergo illa hic lon-

hic longaeuā aetatis gratia est. Deniq; Abel cito occidit, Cain superuixit: ita mors innocētia fuit, & uitae ærumna. Ex illo in eandem sortem successimus, ut uiuere miserrimū fieret, mori beatum. Quid est enim uita, nisi carcer animae, q̄ intra hoc ergastulum clauditur, & carnali adhæret consortio? Cuius infirmitatibus quatit, labore affligit, ira conteritur, accenditur cupiditatibus, uexatur furore, nec se facile attollere potest humi nequa, concreta pulnere, stricta uinculo, neruis irretita. Non mediocris tamen potestas ut corpus uiuificet, atq; infundat insensibili materiae sensus uigorem, & in hoc inuisibiliter singulis anima sua conferat, totumq; hominem regat, atq; ultra mortalem puehat fragilitatem, ut cognitionem capiat celestium secretorū, ut mentem intendat futuris. Itaq; ad imaginē similitudinemq; sui principis non uidet, cū sit in corpe sita, sed nec corpore oculis cernit: nec ingressus eius, aut exitus eius ullo aspectu deprehendit: instar quoddā diuini muneris representans. Cum ingredit, uitam infundit: cum excedit corpore, mortem operat. Vbi anima, ibi uita: ubi ea defuerit, ibi mors est. Quicquid inuaserit, exascitat: quicquid reliquerit, statim soluit, & continuo marcescit: infusione animae, mortuus resurgit: discessione, uiuus exanimat. Quis ergo dubitet, q̄ ei inesse uideat immortalitatis operatio, cui * uirtus sit mortem auerteret? Ea tamen sibi oneri est, quā aliis ad usum redundet. Et q̄ corpori donat, sibi detrahit. Grauat enim & quasi in terram inclinatur cum isto mortali corpore. Itaq; uita corporis, mors est animae: & rursus corporis mors, animae libertas uidet: dum em̄ sumus in isto corpore, seruit anima nostra. Ah miseram quā dem seruitutem, quae de paradiso exulat, & a suo principe peregrinat. Vbi autem fuerit istius carnis absoluta uinculis, in illum pugnet, & splendidum superioremq; reuolat locum, atq; adest dño deo suo, sanctorūq; habitaculis fruatur, & beatorū gaudet consortiis: q̄ nullam iam habeat cum mortuo societatem, & contubernium cadaueribus dereliquerit, aspiret ei celestis gratia, nec ulla eam curae humanarum solliciter exagitatio. Indicio nobis est quies, quantam anima per obitū corporis resumatur gratiam: sopito em̄ corpore, & quasi mortuis eius cupiditatibus, atq; uniuersis moribus cum sanctis sapius conuersamur: recipimus, quos amissimus: ut nobis & absentes adsint, & mortui uiuant, & om̄is quiescat dolor. Appropinquemus & confabulemur deo, cognoscamus futura. Affectus requies, seruis libertas sit. Quod igitur dormientes somniamus, hoc defuncti adipiscimur. Et quod in somno imago, in morte ueritatis passio est, & libertatis gratia. Unde nonnullis gentibus mos est, ut ortus hominum fletibus, occasus gaudiis psequantur: quod illos ad ærumnam generatos doleant, hos ad beatitudinē rediisse gratulentur: illosq; animas ad seruitutē uenisse ingemiscant, istosq; ad libertatem remissas gaudeant. Indore quoq; sapientes serunt, cū moriēdi affectum induerint, protestari quod discedere uelint, neq; ullū obstrepere. Deinde ubi apparatus mortis pcessit, insilire latos ardentes pyram, & astantibus uale dicere: dolere mulieres, quasi subsidio destitutas, uel liberos paruulos quod derelinquant: bñdicere alios, nec inuidere qd ad meliores ad splendidiore loca, purioraq; festinent consortia. Quid igitur de uobis aliud opinari possum, cum etiam barbaris gentibus libertatem sequendi mos sit? Iam dudū itaq; uos optime mihi cognitos, & institutis patris respondere paratos, qd neq; Romanis, neq; cuiq; genti, nisi soli deo seruandum putetis: q̄ solus iustus, & uerus om̄iū dñs sit. Dies aduenit, q̄ probare operibus uoluntatem exigit, nec dehonestare ueteris indolis claritudinem, ut in libertate geniti, dominationi uos hominum subiiciatis: praesertim cū licuerit uobis ante seruire sine periculo, nunc autē necesse sit dura supplicia suscipere cum seruitute: si Romanorū imperio seruituros nos offeramus, quos primi om̄iū bello lacessiuimus, & ultimi adhuc armis tenemus, imperatori non dedimus manus pacem offerenti, Syllae dabimus acerbitatē minantis? Miseri ad quam spem istius uitae nos reseruauimus? Esto hostis ignoscat, qd pderit cū offensa dei clara sit: ignes ab hoste in nos uersi, mutata uetorū flamma, flammā retortae, ut nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo uiuere? nullus uenia locus, sed manifestū imperiū mortis uolūtariae. Quid em̄ nox interuenit, nisi ut nos hostis non pueniret, aut deusto murali subsidio continuo irrumperet: sed ut nobis exercenda mutuae necis tempus reseruaret: liceretq; cum liberis nostris, & necessitudinibus mori: ne uideremus anhelos senes, anusq; a Romanis pertrahi, charissimas coniu-

Vita p̄sens carcer aīae ē.

Vltus.

Mos quorū dā hoīm est, ut hoīm nātū fletibus, mortuū gaudijs, psequant.

Indi quid in agone

EGYPTI DE EXCIDIQ HIEROSO.

coniuges ad uictoris libidinem rapi? Commoriamur patriæ, ne simus superstitēs tantī dedecoris opprobrio. Quō igitur fugiemus à facie dei, quō ibimus infenso nobis cœli domino? Si cadant super nos montes, & concavis specubus abscondant, quomodo tamē poterimus declinare indignationem tantæ potestatis? Quō enim progrediemur, ubi nō sit deus cum ubiq ipse sit? An mediocria exempla sunt, quibus doceamur quod iamdudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet cum uideat, quod in nos conuersæ manus nostræ sint: pluresq; seditio domestica, quā bellum extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uen dicant, qui sciunt quod omnes ferē nostris potius armis, quā alienis perierimus. Quæ em Romana arma uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi? quoz feriatio die sabbati, inter solennes nostrorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repentinō quodam impetu, & misso desuper furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam urbem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; gentiles in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis colliderent, quo Romanis uadum futura uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præuenirent, ne quid aduersus nostros, exemplo cæteraz urbium, machinarentur? Itaq; quos par fuit, coniunctis aduersum alienigenas uiribus, bello decernere, hæc ē contrario aduersum se Iudæi decreuerunt, ut pars eoz aduersus cognatos, & proximos suos præliaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis, à gentilibus perimerentur, quod prohibuerunt ipsi fieri gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæorum strauerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoq; cui Prolemais nomen, caesa duo milia. Alexandria uero uetus erat odium inter Iudæos, & gentium populos, ex quo magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciēdos: unde condita urbe ex æquo Iudæis, & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eoz cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolēbant contagione seruare. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petatum. Nihil tamen ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cum Iudæoz necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur. Iniuria motum Iudæoz populum, aduersum autores iniuriæ insurrexisse, & cum peritaciū se de ciuibz ultum iri uellent, inductū exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis, in unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalem, ubi decora Sion, ubi templum mirabile, ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis sacrariū: quo semel in anno solus princeps sacerdotū solebat intrare, nō sine sanguine quem pro se offerret, & populi delictor Profanatum gentibus, habitant in reliquis urbis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus, acceptabilis deo, gratiæ sedes? Pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argento renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant, & qui ad te ex totius orbis terrarum partibus conueniebant: ut non dubium sit, totum in te mundum periisse. Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta, facta est habitatio tua deserta, nec ē qui in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquam uiuere libet, & non uixisse pœnitet? Duri oculi qui hæc uidere possunt, immites animi q uelle possunt, quō tantis supersint doloribus: nō quod defecerint clades, sed quod iam nulla requies. Quō enim circūferamus oculos, aut quid discernere delectetur? urbs tota sepulchrum mortuorum est, solæ spectatibus occurrunt fauillæ, uia uacua uiuētium, repleta cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie, & scisso amictu supra reliquias mortuorum sedēt, nuda tegentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres paucae incolumes, quas miles impius ad rurpitudinem, non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens, & de eomperendinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patriæ, hostis suorum, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tam semiuiri, sic mollis spiritus? quis ita meticulosus, quē non pudeat his reseruatum? Vtinam quidem olim des-

Damasceni
octo milia Iudæoz
strauerunt.
Ascalonitæ
duo milia quingentos

olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorum lumen periisset, priusq; sanctam urbem dirutam hostium manibus intueremur, templūq; hoc à maioribus nostris sacram deo, tam impie flammis cremari, aut sacerdotes in tēplo cōspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q; his superuiximus malis, ut uideamur nō uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circūuallauit hostis omne munimētum, nil superest nisi aut nos, aut cōiuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione cōstituūt, certantq; inter se quis cuius abducatur uxorem: utrum p dignitatum meritis personarūue ordinibus distribuenda sint, an sortitus subire cogēdi miserrabiles. Nobis quoq; parant prodigia, pœnarum tormenta exquisitissima, nō solum ardētes flammæ aut diuersæ neces uicticis ictu securis: duro quidē post uincula, post carcerem, post iugū supplicio, sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet, sed etiā auulsi artus uiuentibus, & præcipue tricatæ manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possent sibi subuenire. Subest di quoq; morsus ferarum ad uictorum spectaculū, quod diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendū, uel uisu miserabile, ut reseruemur: aut bestiis, aut fratribz præliaturi. Quid ergo moramur? iam non est liberum nobis quod metumus euadere. Si liberos interficere nolumus per misericordiam, aut nosmetipsos per uirtutem, necesse erit ut per germanos, aut propinquos nostros interficiamur per flagitium: hoc suadet affectus, illud uictores exigunt. Si nolumus exequi ministerium pietatis, cogemur subire pompæ paricidalis ludibrium. Adoriamur ergo, quod pro sit liberis cōiugibusq; nostris: si infirmiores sumus, auferamus eos cruciatibus futuris: si fortiores sumus, uincamus compassionem parentum, affectus necessitudinum: & in hoc uincamus hostem, cū prædam tollimus. Hoc uirtus exigit, hoc suadet pudor. Nō time re mortem uirtus est. Etenim ad mortē omnes nascimur, & ad mortem generamus liberos, quorum mors naturæ assignatur, captiuitas probro dat. Ergo quos nō potuimus periculo eripere, eripiamus ludibrio. Miseremini igit patres liberorum, mariti cōiugū, omnes paruulorum, misereamur quod est præcipuū nostri, dū est miserandi potestas: ut de nro misereamur, ne ad dedecus uideamur, & nati, & reseruati. Quis em possit per peti patres ante ora filioz, filios in cōspectu parētū interficere? Trahi canicie fessos senes, uel ad necē, uel quod peius est ad seruitutē, mulieres sparsis crinibus duci sub cōspectu cōiugū, & uiolenter ad opprobriū trahi? Audire uocem paruuli uagientis uocantis patrem, ut auxilio sit petēti, cū iam frustra audias reuinctas manus, & captiua ceruicis iugo subditos. Ergo dū adhuc liberæ manus sunt, dū ferrū strigimus, aggrediamur opus, quod uictor hostis miretur. Mulieres nostræ suūq; cōiugalis munus dilectionis, quas si dotale recipiāt patrimoniu. Has illi clauēs resūdimus noui sanguis testimonio, ut sine nostræ hæredes libertatis. Hoc ipæ hortant: certe meretur, quæ uolūt: cogēda quæ re fugiūt: nec paruuli ferrū pauebūt, qd per atate nesciūt, qd suscipere à parentibus piis debēt, ut uere fiāt liberi. Nobis quoq; qd erit pstantius? Si exuramus prius castellū, fructu mēta tū reseruemus, ne putēt nos fame potius coactos, q studio uirtutis inuitatos, mutua necis artipuisse misteriu. Donemus illas escas refertas sanguine, & si eas flāma exusserint, nidor ipse frugū incēsa: indicio erit periisse obsidentibus, qd obsessis abūdaue rit. Post hæc unusq; offerat se uulneri, & moriturus patriam tegat, supremoq; amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrum, quæ fuit dignitatis domiciliū: hic tumulus funera nostra decet, ut septo uirtutis tegamur. Tali accensi ofone, ceteri gladios strictos tenebant, oscula dabant cōiugibus, amplexu suscipiebant liberos, illachrymantētes & simul festinantes, ut hostis præueniretur. Hæc uobis, inquiunt, amoris pignora damus supremæ pmiæ necessitatis, & compresso uiriliter affectu passionē excluderunt, eadem implebant: impauida mulieres se offerebāt uulneri pro conseruatione pudicitie, mentēq; suoz ipæ induerant uitoz. Cæsis itaq; necessitudinibus, pignoribus quoq; delegere strenuos, q supplemēta cædis exequirētur. Ita fusi oēs, nōgenti sexaginta cū paruulis ac mulieribus: una mulier sola supfuit, quæ filios. v. in aqua ductu abscondit dū ceteri supremis intendunt necessitatibus: ea Romanis diluculo adueniētibus, ad uocē excita index negotii fuit, Opes aut eorum, appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

Finis

n Ege

Iudæi pps
as occidunt
uxores, sed li
beros man
dant p alios

EGESIPPI DE EXCIDIO

VRBIS HIEROSOLYMITANAE ANACEPHALE

OSIS, ID EST, OMNIUM PENE QVAE IN

SVPERIORIBVS DICTA SVNT LI

BRIS, REPETITIO.

Anno quadagesimosecundo post passionem domini, imperii uero Vespasiani primo bellis asperis ludaea, & seditionibus domesticis lacerabatur. Ipsa quoque eorum ciuitas Hierusalem intestino praelio laborabat. Nulla intermissio, nulla requies, nulla seductio, momentis omnibus dimicabatur. Multi ruebant, innumerati iugulabantur. Sanguis scedabat uniuersa, ipsaque replebat templi limina, passim ruebant cadauera: sagittis alii, alii missilibus feriebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullum tempus consilii reperiebatur. Nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia erat, moesta omnia & plena horrois, & immanitatis: ubique luctus, paupor, ubique clamor mulierum, ciulatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio: ut miserabiles eos diceret, qui remanserant, beatos qui obibant. Quomodo decepta es populis tuis, quibus uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atque in te conuersa sunt manus tuae, quae solebas sine armis uincere, & sine ullo praelio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terrae hiatus, caeli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hereditatem populi tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui gradienti peruium mare patebat, cui esurienti escas coelum subministrabat, si ne mari clausum, sine Pharaone oblectum, sine terrarum sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquando propter offensam dei, cum mors plurimos depasceret, populi, stetit inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atque obiectu corporis tui haesit lues, nec transire potuit ad contagionem uiuentium. Suscitare & tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho, tubis canentibus complanasti, & uide populum, cui exteros subiecasti, nunc eundem subiectum, opprimi. Suscitare Dauid, exasperantem spiritum citharae suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum dominabatur furor, atque omnem suauitatem psalmorum tuorum ex perditorum sensibus abluerit, & unusquisque de principibus populum uniuersum ad mortem afferat, ut libertatem extorqueat, pro quo te ipsum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam, & amicum fecisti. Per te in castris Syriae quadrigarum increpuit fragor, & uox equitum & uirtutis. Fugit hostis, euasit obsidionem Iudaeus. Vbi nunc ista merita, & ubi nunc istae operationes sanctorum? Nec mirum si amiserunt prophetarum opera, qui negauerunt prophetarum arbitrium. Ideo in te Iudaea arma conuertuntur, orationes tuae nihil tibi prosunt, quia fides tua nihil operatur. Ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium quaeritur, ubi autor remedii non conuincitur? Quid putabas futurum, cum tuis manibus uitam tuam extingueres, cum tuis uocibus aduocatum tuum exterminares, nisi ut in te quoque iniiceret manus? Habes quod petisti. Eripuisti tibi praesulem pacis, petisti necari uitae tuae arbitrium, concedi tibi Barrabam: qui propter seditionem factam in ciuitate, & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datum excidium, agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, & Iesum mortuum. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius a tuis pereas, & prius quam ab alienis perires. Quid tanti miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quantum populus tuus malorum inuexit, ut Romani pugnarent, tui fecerunt: pacem uolebant Romani, tu bellum indixisti. Quid causa erat ut fortiores lacefferes? Durum sane quod contra legem sacram, templi gentilis intrauit, sed iam non erat dei templum, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quae eras mortuorum sepulchrum: praesentium

tim tuorum, quos ipsa occideras, non quos ab hoste amiseras. Quomodo enim poteras uita esse domiciliu, quae eras mortis habitaculum, diuersorum scelerum, latronum spelacum lacuerunt in te Ananus & Iohannes insepulti sacerdotum principes, & illi dudum sacerdotalibus induti stolis, qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformes iacuerunt. Cadauera eorum esca uolatilium, & deuoratio canum facta sunt, membris lacerati, & tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideretur tantam sacri nominis contumeliam, & speciosi quodam muneris deformitatem. Sed ipsa tibi huius indignitatis exordium fecisti, quae in medio sinu tuo occidebas prophetas, quae lapidabas sanctos domini: Ante templum Zacharias iacuit exanimis, iacuit ihumatus. Ergo sanguis tuus illum lauat. Quae causa autem mortis fuit Anano, nisi quod increpuit populum tuum, quia non resurgeret pro templi defensione, quia expostulabat libertatem perditam, uirtutem desertam, calcatas ueterum sanctorum reliquias, comaculata altaria? Relinquendum asserbat populum usu simulacrorum insensibilem, & statuorum more nihil iam sentientem, comaculatum. Muta iam animalia referre solent, uel uicissitudinem uindictae, sentire iniuriam, incitari aculeo; declinare uerbera. Qui ergo nec excitatur, nec declinare nouit quod noceat, similis est non sentientibus. Et reuera ubi illa libertas tua, cuius studio quodam non Aegyptiis, non Palaestinis, non Assyriis, postea non Medis ceden dum existimauisti? ubi est illa Machabeorum fides, quae quodam in paucis fudit Babylonios? Persas fugauit? Demetrium perculit? Ad postremum in paruulis ac mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiaque superauit: & per obseruatione patriae mori maluit, quam regis imperiis obtemperare. Vbi est illa deuotio patrum, pulcherrima passionum omnium, quam se non pro liberis, non pro coniugibus magis, quam pro templo dei morti offerebant? Antea & uirga sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit omnis uirtutis aemulatio. Nec mirum si populus, qui a deo recessit, & improbum contradictionis spiritum sequitur, in seipsum diuisus est? Quomodo enim pacem suam tenere poterat qui pacem dei repudiauit? Pax dei Christus est, qui fecit utraque unum. Merito ergo ex uno populo, plures aduersum se facti sunt, quia noluerunt sequi diuisa sociantem Iesum, sed secuti sunt coniuncta diuidentem furoris spiritum. Soluebas igitur Hierusalem mercedem perfidia tuae, cum ipsa tuis manibus destrueres munimenta tua, cum tuis mucronibus foderes uiscera tua, ita, ut hostis miseretur: ut ille peccet, & tu sciares. Videbat enim quod deus aduersum te pugnaret, & Romanorum fungeretur partibus, ut ipsa tibi inferres uoluntariam prodicionem: ideo spectatores malebant esse Romani, quam percussores, ne furcibus tuis inter se uisceribus, manum ad mouere contagionis magis, quam fortitudinis aestimarent. Ad haec nefandae caedis supplicia accedebat impia immanitas crudelitatis, ut sepultura omnibus, qui uel in templo necati fuerant, uel circa urbis plateas, negaretur: nec humare cuiquam uacabat, dum bellis inter se occuparetur, ferendi quoque magis quam humani cura uniuersos tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia, crudelitate impietatis ministeria, nihilque magis in tantis calamitatibus piebat, quam misericordia, quae sola solet alleuare miseras, solari aeternas. Namque & hi qui amiserant suos, non audebant humare propter formidinem, cum grauis terror ingrueret a diuersae factionis principibus: & hi qui necauerant, alienos cauebant, ne quis illos praeriperet ad sepulturam. Itaque necesse erat omnes timere, ne quod alteri donare uellent, id sibi fumerent: uel quod peius est, quod parauerant usum sepulchri, eum ipsi non impetrarent. In templo igitur ipsi pro unguentis bene olentibus, pro thymiatis bene spirantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat insepultorum cadauerum foetor, quae pluuia dissoluerat, quae flamma ambusserat, quae sol calefecerat. Omnes autem tuorum ciuium diro odore foetebant. Hinc resolutorum putredo uiscerum, inde exultorum nidor sensus omnes, atque ora complebant uiuentium, ut ipsi non multo post grauiore morbo consumerent, ac se supstitos ingemiscerent, quod durior poena perirent, eoque seruatos, ut uideretur cum patria solui etiam negari: ius naturae a uiuentibus, pacem ciuibus, sepulturae de funetis, humana pariter atque diuina maculari ac pollui, permixta omnia. Criminosam esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem, castrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus: ea spectare oculis, quae prophetis denuntiantibus non credidissent futura. Nam de his dixerat Dauid: Polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt mortalia seruorum tuorum

EGYPTI DE EXCIDIO IEROSOLY.

tuorum escas uolatilibus coeli: Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret. Simul enim tunc & gentes uenerunt in hereditatem dei, quae auferrent omnia, & templum pollutum est suorū funeribus, & insepulta iacuerunt cadauera interfectorum ad escam auium, bestiarumque uoracitatem effusus sanguis, ut si gnaret deesse qui sepeliret: quia uiuentium in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuerent, furor transerebatur. Volebat aliquis defuncti humare, ipse exstinguebatur: Et qui defunctum occiderat, in sepulchrum transferebat iracundiam, ut illi sepulchrum negaret: hunc exstinguebat rursus, qui sepulchrum occiderat, maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat, ut iam nihil debet odio, non sentierem supplicia, spoliaret supermo naturae debito. Quid illis accidere aliud poterat, qui diuina non recipiebant oracula: irridebant prophetarum annuntiationes, fas omne calcabant, futuraque ut fierent ipsi accellerant. Erat enim sermo uetus & frequens tunc perituram Hierusalem, & sancta eius exurenda, cum seditio belli legem incesceret, & domestica manus templum dei committeret. Nec hoc quidem intellexerunt. Quoties enim excisa domus dei: quoties seditio: quoties bellum? & nunquam illa urbs petiit, nisi cum dominum uere templum dei domesticis manibus crucifixerunt. Propter quod & illud audiant: Soluite templum hoc, & in tribus diebus resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegium fuit: cum impias manus extenderent in auctorem salutis, cum lapidarent eum, cum uerberaret, cum corripere, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus. Nam exusta à Babyloniis repara est. Postea destructa à Pompeio, reformata iterum. Sed penitus exusta ubi Iesus uenit, & spiritus diuinus soluta euauerunt. Oportuit haberiorem quadam deplo ratione praestare nos funus quoddam paternae solennitatis, & uelut quasdam exequias persequi, ac soluere iuxta maiorum instituta. Sed ueniamus ad summam euerfionis Hierusalem, & ad deiectionem Iudaeorum. Merito siquidem deiiciendi & uiles habendi fuerant, qui uniuersis pretiis chariorem Iesum, triginta denariorum pretio à discipulo comparauerant: non ut eum haberent tanquam dominum, sed ut de terra uiuentium tollerent uelut iniquum. Quare iure de hereditate sua, uiliores paleis in omnem terram uentilati sunt à gentibus, quas formidauerant, ne sibi locum & gentem tollerent. Et qui triginta denariis Iesum comparauerant ad perdendum, iuste postea triginta capita suorū uiderunt uendi uno denario ad illudendum. Quia igitur penè omnes Iudaei in necem domini nostri Iesu Christi unanimiter consenserunt, imminente uindicta penè omnes à totis regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ut primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet multitudinem hominum tantam ciuitas, certum erat ex his qui sub Vespasiano fuerant. Enumeratis enim tunc utrisque ciuitatis à Floro, Neroni significare cupiente, contemnentem nationem à pontificibus petierat, ut si quod possent, multitudinem numerarent. Illi autem cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias caedunt, per singula autem quasi con tubernia, non pauciorum quam decem hominum fiunt, solum enim epulari non licet, multi enim uicini conueniunt: hostiarum quidem ducenta, & quinquaginta sex milia, & quingentas numerauerunt. Fiunt autem ut denos epulatores, per singulas imputemus uicies centena, aut septingenta milia, sancti omnes & puri. Nec enim leprosis aut uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gyneticos uocant: nec mulieribus menstruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participari sacrificia mittebantur. Sed nec alienigenis quidem nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero haec multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen ueluti in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas, bello obsidebatur. Itaque omnem superat humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occiderunt, partim ceperunt Romani. Remanentes enim cloacas, & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt autem ibi plus quam duo milia, quorum alii manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerunt, cum fames alios corripuisset. Luebant enim scelus suorū supplicia, qui postquam Iesum crucifixerunt diuinorum arbitrium, postea etiam discipulos eius persequerentur: plerique tamen Iudaeorum, gentilium plurimi crediderunt in eum, cum praecipis moralibus operibus

ANACAPHALEOSIS.

operibusque ultra humanam possibilitatem profuētibus, inuitaretur, quibus nec mors quidē eius uel fidei, uel gratiae finem imposuit: imò etiam commaculauit deuotionē. Intulerunt itaque paricidae manus, atque autorem uitae interficiendū ad Pilatum deduxerunt: reluctanterque ceperunt perurgere iudicem, in quo tamē non excusatur Pilatus, sed Iudaeorum amentia coacerbatur. Quia nec ille ad iudicare debuit, quē reum minime deprehenderat, nec isti sacrilegium paricidio geminare: ut ab his, qui ad redimēdos & sanandos eos sese obtulerat, damnetur. Quamuis enim idem Pilatus manus lauerit dicens: Mundus ego sum à sanguine iusti huius uos uideritis: nequaquam tamē minus extitit reus, qui gloriam dominicā agnoscens resurrectionis, praedicare inuitus studuit, sed credere perfidus contempsit, sicut testatur eiusdem epistola, Caesari in hunc modum directā: Potius Pilatus Claudio Salutem. Nuper accidit, & quod ipse probauit, Iudaeos per inuidiam se suosque posteros crudeli comminatione punisse. Denique cum promissum haberet patres eorum, quod illis deus eorum mitteret de caelo sanctum suum, qui eorum rex merito diceretur, & hūc se promiserit per uirginem missurū ad terras: istum itaque me praeside in Iudaeam deus Hebraeorum cum misisset, & uiderent eum cecos illuminasse, leprosos mundasse, paraliticos curasse, daemones ab hominibus fugasse, mortuos etiam suscitasse, im perasse uentis, ambulasse siccis pedibus super undas maris, & multa alia fecisse: cum oīs populus Iudaeorum, eū dei filium esse diceret, inuidiam contra eum passi sunt principes Iudaeorum, & tenuerunt eū, mihi tradiderunt, & alia pro aliis mihi de eo mētientes dixerunt, asserentes istum magum esse, & contra legem eorum agere. Ego autē credidi ita esse, & flagellatum tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eū, & sepulchro custodes adhibuerunt. Ille autē militibus meis custodientibus, die tertio resurrexit: intantum autē exarsit nequitia Iudaeorum, ut darent pecuniam custodibus, & dicerent dicite, quia discipuli eius corpus ipsius rapuerunt. Sed eū accepissent pecuniam, quod factum fuerat, tacere non potuerunt. Nam & illū surrexisse testati sunt se uidisse, & se à Iudaeis pecuniam accepisse. Haec ideo ingessi, ne quis aliter mētietur, & aestimet credendum mendaciis Iudaeorum. De quo ipsi perfidii testantur, dicente Iosepho historiarum scriptore, quod fuerit illo tempore uir sapiens (si tamē oportet inquit uirum dici) mirabilium creatorem operū, qui apparuerit discipulis suis post triduo mortis suae uiuens, secundum prophetarum scripta: qui & haec & alia innumerabilia de eo plena miraculis prophetauerunt. Ex quo cepit congregatio Christianorum, & in omne hominum penetrauit genus. Nec ulla natio Romani orbis remansit, quae cultus eius expers relinquere: si nobis non credunt Iudaei uel suis credant: hoc dixit Iosephus, quē ipsi & maximū putant. Et tamē ita in eo, quod uerum locutus est, propter historiae fidem, quia fauere nefas putabat, & non credidit propter duritiam cordis, & perfidiae intentionē: non tamen ueritati praedicit, quia non credidit, sed plus addidit testimonio, quia nec in credulus, & inuitus negauit: in quo Christi Iesu claruit aeterna potentia, quod eum etiam principes synagoga, quē ad mortem comprehendebant, deum fatebantur. Et uere quasi deus sine exceptione personarum, aut ulla mortis formidine locutus: excidium quoque templi futurum annuntiavit, sed non eos templi iniuria commouit. Sed quia ab eo in flagitiis, & sacrilegiis corripiebantur, hinc ira exarsit, ut interficerent eū, quem nulla habuissent temporis. Nam eū alii praedicando meruerint facere, quae fecerunt hic in potestate habebat, ut omnia quae fieri uellet, impetraret. Octauo igitur die septēbris mensis concremata est ciuitas, caesa per omne tempus numero decies centena milia. CX. myriades, ut plerique asserunt: Iudaeorum tamē omnium, sed non omnium eiusdem regionis aut loci, quia eō undique conuerant tempore paschalis solennitatis: captiui abducti nonaginta septem milia. Denique tanta captiuorum praemultitudine uilitas fuit, ut XXX. à Romanis uno numismate sub eorona uenderentur. Peracta igitur obsidione, iussit Caesar Titus funditus euertere ciuitatem ac templū, ut adimpleret uerbū dñi Iesu praedicantis: Amen dico uobis, non derelinquetur lapis super lapidem quin destruat: talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Eandem uero urbem Hierosolymam Chanaanorum quidam potens condidit, qui patrio sermone uocaretur rex iustus, quam primo Solymam nūcupauit, postea templū addidit: unde Hierosolyma dicta ciuitas est. A principio suos incolae habuit de gente

Chananaeorum. Dauid primus uir Hebraeus Chananaeos expulit, constituit suos, qui in ea sibi domum regiam fecit. Voluit & templum deo condere, sed prohibitus oraculo Solomonem heredem reliquit: qui templum, quod ipse uouerat, edificaret. Solomon itaque templum fundauit. Reliqui quoque reges ad ornatum urbis addidere plurima, inuidia ex magnificentia orta est. Inter omnia tamen opera, templum praecebat amplissimo opere & fulgenti marmore, peripetasma pretiosum & maximum, cocco & hyacintho bissoque intextum, ex purpura non ociosa, materia tantae diuersitatis, sed cuius species rerum latentium mysteria signaret: eo quod eius esset templum, qui caelo & aeri, terrae & mari, quasi creator elementorum dominaretur, atque omnia solus regeret & gubernaret. Cocco enim igneum coelum figuratur: hyacintho, aer: bisso, terra: mare purpura, quae conchiliis maritimis inficitur: ut duo ex colore, duo ex generatione colligas. Denique princeps sacerdotum haec quatuor, indumento suo exprimere consueuerat, quando maxima celebritas erat festorum dierum: quasi totum mundum indueret, pro populo supplicaturus, in eius figura qui uenturus erat princeps sacerdotum Iesus, ut tolleretur peccatum mundi. Femo- ra princeps sacerdotum linteo interius operimento tegebat, eo quod praeter ceteris in sacerdote fides mentis quaeritur, & corporis castimonia, quae succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unum interius, aliud exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, quod sanctum appellabatur, semel introibat princeps sacerdotum, non sine sanguine, quod offerret pro se & pro populi ignorantia atque delicto. Hoc significante spiritu sancto uenturus Iesum, qui uere solus intraret in interiora diuinorum penetralia sacramentorum, & arcana substantiae coelestis: qui nosset omnia secretus, patrem quoque sanguine suo toto mundo reconciliaret, ut & coelestium & terrestrium miseretur. Denique postea uenit, pacificauit omnia per sanguinem crucis suae, quae in caelo uel in terra sunt. Intus thymiatium, intus mensa, intus lucerna. Thymiatium, quod ita ad deum patrem, sicut incensum, dirigatur maxime sacerdotalis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramentorum. Unde Dauid dicit: Parasti in conspectu meo mensam, cuius ueluti duodecim panes. XII. apostoli testes sunt passionis eius ac resurrectionis. Lucerna quae super candelabrum ponitur, ante sub modio erat id est legis mensura: nunc est in gratiae plenitudine, heptamycho frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarum gratiarum uirtutibus dei templum illuminet. Trinitatis igitur cognitio in interioribus erat templi, quae dicebant sancta sanctorum, ubi reposita quodam uirga Aaron floruit: quod gratia sacerdotalis in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mundum redemit. Iudaei ergo si uoluissent credere, euidentia imminetis excidii signa habebant, quibus uelut claris uocibus admonebantur, finem sibi affore. Nam per annum ferme supra templum ipsum, cometes arsit gladius quadam pendetis similitudine, denuntians quoque ferro & igni, gentis & regni urbisque ipsius uastitatem futuram. Quid enim similitudo gladii nisi bellum, quid ignis nisi incendium denuntiaret? Visus autem est priusquam populus a Romanis sese dissociaret, ipsis passibus undecimi mensis octauo die, per singulas noctes hora circiter nona, templum & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per mediam ferme horam quotidie manens: quod uulgus interpretabatur cum landa gentis indicium uideri: eoque impulsus sunt tanquam tempus afforet libertatis recipiendae. Prudentiores contra opinabantur, quod hoc genus stellae bellum soleat denuntiare. Ne quisque arbitraretur nos aliena a cultu nostro & disciplina locutos: primum, non quid nobis uideatur astruimus, sed quid acciderit, quae uel opiniones tunc temporis fuerint, quid prudentes senserint, quid imprudentes: neque cum de secta Iudaeorum quid dictum est, ita scriptum uideatur a nobis, quasi in ueritate cultus eorum non quasi in umbra, & figura praemissum contexuerimus, ut sequeremur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euangelio docemur, quia erunt signa in sole & luna & in stellis. Vitulae quoque asseruerunt partu, cum immolanda altaret altaribus in medio templi agnam editam, in ipsis sacrorum, quae supra memorauimus, celebratibus. Orientalem quoque portam interiore solidiore aere graui, quae solet ad uesperam uigilanti uirorum claudi labore, obseratis uectibus ferreis per aliquot noctes sponte reuerata, & uix postea a custodibus clausam, id quoque arbitrabantur plerique futurorum signum bonorum

honorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consultiores autem aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quaecumque intus forent ab hostibus diriperentur, exiret cultus interior, & uastitate euacuaretur, celebritas sacrificiorum destrueretur, quod etiam & antequam crucifigerent CHRISTVM IESVM liquido significatum lectio docet. Post multos quoque dies figura quaedam apparuit inestimabilis magnitudinis, quam plurimi circumspexere (sicut libri Iudaeorum manifestarunt) & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatae: quibus totius Iudaeae regionisque eius urbes incursarentur: ipsa autem pentecostes solennitate ingredienti sacerdotes in templi interiora, nocturno tempore ut sacrificia assue celebrarent, & motum primo quandam sensisse se prodiderunt, & sonitum editum: postea etiam audisse repentina uoce clamarum: Transeamus hinc. Iesus quoque Ananiae filius rusticola uir, ante quatuor annos, quod bellum Iudaeorum populus adoriretur, in summa pace urbis & abundantia cum scenophaegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templum ascendens coepit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox a quatuor uentis, uox super Hierosolymam, super templum, uox super sponsores & sponsas, uox super omnem populum. Hoc noctibus & diebus uociferabatur. Commoti primores loci corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium perhorrentes, & plurimis eum suppliciis affecere, quo saltem afflictus dolore desineret terribilia, & plena prodigiis denuntiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus, aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, sed in eadem denuntiationis perseverantia, in eodem contextu sermonum, sine ulla obsecrationis interpolatione manebat, iniuria negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi, detulerunt ad loci iudicem, qui tunc temporis a Romanis per id loci publica agitabat negotia. Is rimanda ueritatis gratia, sauisimam eum poenis exulcerauit. Cum magis perseveraret, eo uehementius corripitur flagellis hominem iubet, ut si qua secretiora futuri tumultus indicia comperisset, manifestaret. At ille neque fleuit, neque rogauit, sed ad singula uerba, non suum sed patriae excidium flebiliter deplorabat, dicens: uae Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriae questu miserabili prosequatur. Defessus itaque Albinus, hoc enim nomen uirum, dimisit eum tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neque sermonem ullum cum quoquam habebat, neque aliud loqui per reliquum tempus auditus est, sed hoc tanquam lugubre atque funereum canticum canens, diebus & noctibus iugiter resultabat: neque cibum impertienti gratias agebat, una erat ad omnes eademque plena funebri ululatus responsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses eadem uerborum series idem uocis sonus. Mansit itaque indefessus tanto tempore: ubi obsidio coepit eadem ille uociferari destitit, quasi cessari oportere denuntiationem, cum adessent quae fuerant denuntiata. Sed ubi coepit flamma urbem pariter & templum inuoluere, circumiens murum clamare coepit iterum, uae ciuitati & populo & templo. Et ad postremum addidit, uae etiam mihi, & fundibulari ictu in eadem uoce emisit spiritum. Urbem etiam cum templo, uetustis etiam literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum factum fuisset. Itaque siue obliti, siue obstupesci ingruentium malorum necessitate: ubi occupata est Antonia, tetragonum in circuitu templi fecerunt. Interque illud praecellentissimum, quod in literis aequae uetustis (quas sacras uocabant) manebat impressum, quod secundum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbem terrarum. Quae res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam regnum pollicerent. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad dominum Iesum, qui secundum carnem genitus ex Maria, regnum suum per uniuersum mundum diffudit. Tantis itaque rebus manentibus, non potuerunt cauere, quod diuinitus decernebat. Manifestam enim dei in se cognoscentes iram, ad consolatiois alienius remedium pertinere reuerunt, tanta sceleris obnubilatio mentium oculos obduxerat. Desperatis siquidem & eorum rebus, autor turbam. Eleazarus, inter cetera diffidentiae uerba, abiectiois suae a deo sic conquestus est: O miseri ad quam spem istius uitae nos reseruamus? Esto hostis ignoscat, quod perierit cum dei offensa clara sit ignes bonorum

Vide supra
ca. 73. alia le-
ctiones. 72.
sa. 7. uer. 9.

ab hoste in nos uersi, mutata uentorum flamma, flammæ retorta, ut nostra subsidia de-
merentur? Quis poterit aduersante deo uiuere? Nullus ueniat locus, sed manifestum
uoluntariae mortis imperium. Quid enim nox interuenit, nisi ut nos hostis non præue-
niret? nec deulto murali præsidio continuo irrumperet? Sed ut nobis exercenda mu-
tua necis tempus reseruaretur, liceretque cum liberis nostris & necessitudinibus mori,
ne uideremus anhelos senes, anusque à Romanis pertrahi, charissimas coniuges ad uictori-
ris libidinem rapi. Commoriamur patriæ, ne simus superstites tanti dedecoris oppro-
brio. Quò igitur fugiemus à facie dei, aut quo ibimus infenso nobis cœli domino? Si ca-
dant super nos montes, & concauis specubus abscondant, quomodo tamen poterimus
declinare indignationem tantæ potestatis? quo enim progrediemur ubi non sit deus,
cum ipse ubique sit? An mediocria exempla sunt quibus doceamur, quod iamdudum ge-
ti nostra: pro peccatis nostris infestus sit qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet, cum ui-
deat quod in nos conuersæ manus nostræ sint, pluresque seditio domestica quam bellum
extinxisse? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt
quod omnes ferè nostris potius armis, quam alienis perierimus: quicquid Romana arma
uiderunt. Cæsaream inhabitantes Iudæi, quorum feriato die sabbati inter solennes no-
strorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repentino quodam im-
petu, & misso de super furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam ur-
bem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atque genti-
les in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis collide-
rent, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli
loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præueniret, ne quid ad-
uersus nostros exemplo cæterarum urbium machinaretur? Itaque quos par fuit coniun-
ctos aduersum alienigenas uiribus bello decernere, hæc è contrario aduersum se Iudæi
decertauerunt, ut pars eorum aduersus cognatos & proximos suos præliaretur. Deina-
de ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis à gentilibus perimerentur, quod pro-
hibuerunt fieri ipsi gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæorum stræ-
uerunt. Alalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoque cui Ptolemais nomen, caesa
duo milia. Alexandria uero uetus erat odium inter Iudæos & gentium populos, ex quo
magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciendos: unde condi-
ta urbe ex æquo Iudæis & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eo-
rum cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant contagione serua-
re. Hinc frequentes inter eos conflictus fuisse, exorta iurgia, iudicium petatum. Nihil ta-
men ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tu-
multu, cum Iudæorum necati aliqui, alii ad poenam detinerentur: iniuria motum Iudæo-
rum populum aduersum autores iniuriæ insurrexisse: & cum pertinacius se de ciui-
bus ultum iri nellent, inductum exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia
intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis in
unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalē? ubi de-
cora Sion? ubi templum mirabile? ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis, sacrari-
um? quo semel in anno solus princeps sacerdotum solebat intrare non sine sanguine,
quem pro se offerret & populi delictor? Profanatum gentibus, habitant in reliquiis ur-
bis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus,
acceptabilis deo, gratiæ sedes? pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes mar-
more, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argen-
to renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant & qui ad te & totius or-
bis terrarum partibus conueniebant, ut non dubium sit totum in te mundum perisse.
Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta: facta est habitatio tua deser-
ta, nec est qui in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquam uiuere libet, & non uixisse poeni-
tere? Duri oculi, qui hæc uidere possunt: immites animi qui uel possunt quod tantis sup-
sint doloribus, non quod defecerit clades, sed quod iam nulla requies. Quò enim circū-
feremus oculos, aut quid decernere delectetur? urbs tota sepulchrum mortuorum est, so-
læ spectantibus occurrunt fauillæ, uia uacua uiuentium, repleta cadaueribus. Miseri se-
uiore ci

niores cinerulenta canicie, & scisso amictio supra reliquias mortuorum sedent, nuda re-
gentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres paucae incolumes, quas mis-
les impius ad turpitudinem non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens & de compere
dinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patriæ,
hostis suorum, pietatis alienus, expertus dulcedinis, cuius tam semiuiri sit mollis spiritus? Quis ita
meticulosus, quæ non pudeat his reseruatis? Utinam quidem olim defuncti essent, aut
si uita superesset, oculorum lumen periisset, priusquam sanctam urbem dirutam hostium man-
ibus intueremur, templumque hoc à maioribus nostris sacratum deo, tam impie flammis crema-
ri, aut sacerdotes in templo conspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, quod his
supuimus malis, ut uideamur non uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione.
Circūuallauit hostis omne munimentum: nil superest nisi aut nos, aut coniuges nostræ: si
sibi filios nostros in auctione constituit, certantque inter se, quos cuius abducatur uxor: utrum
per dignitatem meritis personarum, uel ordinibus distribuenda sint, an sortitus subire cogendi
miserabiles: nobis quoque parantur poenarum, tormenta exquisitissima: non solum ardē-
tes flammæ, aut diuersæ neces uictoris ictu securis: duro quidem post uincula, post carcerem,
post iugum supplicio, sed tolerabiliore uiris, si ludibrio uacet, sed etiam auulsi & uis-
uentibus, & præcipue truncata: manus. Nec immerito, quia defuerit suo muneri, cum
posset sibi subuenire. Subeundi quoque morsus ferarum ad uictorum spectaculum, quod diuersis
fam celebrat arenis urbibus: uel exemplo nobis debet esse pudendum, uel uisus miserabile, ut
reseruemur aut bestiis, aut fratribus præliaturi. Et id genus plena diffidentia & despe-
rationis. Alia multa ex quibus omnibus, cum Iudæi sibi manifeste iratum ex rebus euentibus
deum cognouissent, non sicut deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in co-
gitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, & cum qui ad oues terræ domus Israël
perditas uenerat, oderunt: odientes crucifixerunt, & gloriam resurrectionis euacuare mo-
liti sunt. Nam si cognouissent, rei adeo nequaquam extitissent. Unde ipse de eis dominus: Si non
uenissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem & uiderunt, & oderunt
& me & patrem meum. Cognouerunt siquidem ex parte, quod & demones, dicentes: scia-
mus quod sis filius dei: uidetes mirabilia, & audientes mirabiliora, sed non cognouerunt rei
ueritatem: quia duricordes detrectauerunt credere. Si enim credentes uere cognouissent, nunquam
dñm gloria: ut ait Paulus crucifixissent. Hinc propheta: Cognouit bos possessorem suum,
um, & asinus præsepe domini sui, Israël autem me non cognouit. Quid per bouem, nisi prædi-
cator sanctus quisque intelligit, in semine uerbi dei illaborans? quid per asinum, nisi brutus
gentium populus designat? qui audiens pastoris cuiuslibet prædicationem mox ad præse-
pe domini cucurrit, ut pabulo uerbi dei adhereret. Bene autem post quadraginta, & duos ui-
sitationis suæ annos, Israël à terra repromissionis exterminatur, quia post quadraginta
egressionis ab Aegypto annos, in eam introductus perhibetur: in quibus duas decalogi la-
pideas secundo suscepit tabulas, per quas præfiguratur biennium, ad euerisionis numerum
destinatum: in quibus etiam maxime notanda est aenei serpentis exaltatio, cuius respectu
quisque moribundus uitæ restituebatur. Sicut enim illo temporis spatio, & manna pasti sunt,
& per mediatorem Moysen, legem tabulis descriptam lapideis acceperunt, & qui in artu-
culo mortis serpentem non respexerunt exaltati, perierunt: sic intra hoc euerisionis tempus,
uerum manna (unde dictum fuerat, Ego sum panis uiuus, qui de cœlo & cætera) haurire
salubriter renuentes, uerumque mediatorem Christum Iesum, de quo præcinebat: Pro-
phetam uobis suscitabit dominus deus uester de fratribus uestris tanquam meipsum audietis,
quem si quis non audierit, exterminabit de populo suo: Eiusque legalia in seipso uera pe-
tra descripta sequi dissimulantes, exaltatum in cruce, & à mortuis surrexisse, sub articu-
lo miserimæ euerisionis credere respuentes, à terra repromissionis exterminati, perie-
runt: ut populus ille qui sedebat in tenebris, & habitabat in regione umbræ mortis, lu-
cem æternam uidens resurrectionis, in eam cum plenitudine sua introeat, & sic reliquias
Israel saluæ fiant, quatenus ex duobus parietibus, una conseruat in resurrectione ecclesia
super illum lapidem angularem, qui faciet utraq; unum, dominum nostrum Christum
Iesum, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tabula prima C6 cordantiarum. Egesippi de exci- dio Hierosolym. Lib. Cap.	Tabula prima C6 cordantiarum. Iosephi de bello Ju- daico. Lib. Cap.	Tabula prima C6 cordantiarum. Iosephi in Antiquit. lib. de bello Iuda. Lib. Cap.	Tabula tertia Con cordantiarum. Egesippi de exci- dio Hierosolym. Lib. Cap.	Tabula tertia Con cordantiarum. Iosephi de bello Ju- daico. Lib. Cap.
1	1	12 6 7	1	1
2	2	12 8	2	0
3	3	13 1	3	1
4	4	13 13	4	1
5	5	13 14	5	2
6	6	13 15	6	3
7	7	13 16	7	4
8	8	13 17	8	5
9	9	13 18	9	6
10	10	13 19	10	7
11	11	13 20	11	8
12	11	13 21	12	9
13	11	13 22	13	10
14	12	14 1	14	11
15	12	14 2	15	12
16	13	14 3	16	13
17	14	14 4	17	14
18	15	14 5	18	15
19	16	14 6	19	16
20	16	14 7	20	17
21	17	14 8	21	18
22	17	14 9	22	19
23	17	14 10	23	20
24	18	14 11	24	21
25	19	14 12	25	22
26	20	14 13	26	23
27	20	14 14	27	24
28	21	14 15	28	25
29	21	14 16	29	26
30	22	14 17	30	27
31	23	14 18	31	28
32	24	14 19	32	29
33	25	14 20	33	30
34	26	14 21	34	31
35	27	14 22	35	32
36	27	14 23	36	33
37	27	14 24	37	34
38	27	14 25	38	35
39	27	14 26	39	36
40	27	14 27	40	37
41	27	14 28	41	38
42	27	14 29	42	39
43	27	14 30	43	40
44	27	14 31	44	41
45	27	14 32	45	42
46	27	14 33	46	43

Tabula .II. Egesippi de exci- dio Hierosolym. Lib. Cap.	Tabula .II. Iosephi de bello Ju- daico. Lib. Cap.	Tabula .II. Iosephi in Antiquit. lib. de bello Iuda. Lib. Cap.
1	1	17 16
2	2	17 17
3	3	17 18
4	0	18 7 8 9
5	3 4	18 10 14
6	4 5	18 15 16
7	9 10	19 12
8	11	20 17 19
9	11 12 14 15	20 17
10	17	20 18 19 20
11	18 19 20	20 22
12	21 24 25	20 23
13	0	20 24
14	0	20 25
15	0	20 26
16	26	20 27
17	27	20 28
18	28	20 29

Tabula quarta C6 cordantiarum. Egesippi de exci- dio Hierosolym. Lib. Cap.	Tabula quarta C6 cordantiarum. Iosephi de bello Ju- daico. Lib. Cap.
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33

Tabula quinta Con cordantiarum. Egesippi de exci- dio Hierosolym. Lib. Cap.	Tabula quinta Con cordantiarum. Iosephi de bello Ju- daico. Lib. Cap.
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53

Excusum Coloniae per Eucharium Ceruicornum, impensa & aere M. Go-
desfridi Hittorpii, mense Martio.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a single column, possibly a list or ledger.]

[A large, mostly blank page with faint, illegible markings and stains.]

